فرهنگ سینا

ترکمنی بفارسی

تألیف

نور محمد متقی

٥-٢

بسم الله الرحمن الرحيم

يا أيها الناس إنا خلقناكم من ذكر وأنثى وجعلناكم شعوباً

وقبائل لتعارفوا إن أكرمكم عند الله أتقاكم

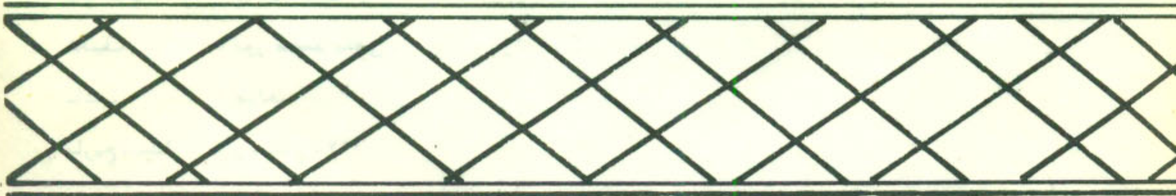
إن الله عليم خبير

سوره حجرات آیه ١٣

فرهنگ سینا

ترکمنی بفارسی

گمیشان

بسم الله الرحمن الرحيم

سۆز باشى

بەيېك تانگرى نىنگ آدى بىلەن داۇنىنگ گوندەرگى
دىنگا بىر حۇرماتلى پەيغامبار موخاممەت (س)
نى ياد لاپ شو سۆزلىگلى يازماغا باشلايارمىن
شو ماحالا چەتلى تۈركمەن دىلى دۈرلى كونجەك لەردا
دۈرلى سۆزلەرى دۈرلى حاتلار بىلەن يازىلىپ
بيرى بيريندەن كان پارخلى بولوپ گەليار،
اۇزىنا دەرەك آيراتين قادالى دۈز گونلى حاتى بولساد(دا)
اۆنس بەرىلمانى گۆز اۇنگلونا آلىنىپ اۇلانىلمان دۇر
وكلۈپ سۆزلەر اۇز دورموشوندان اۇيتگەلە ديليپ -
سان دان چىقارلىپ باشغا سۆزلەر آراتگەلىپ -
قوشولماق سەبابلى شو گوزەل دىلىنگ بايلىغى
يوق بولماغا چەملى بولوپ باريار.
سۆز سۆنگلوندا شو آيدىلان سۆزلىما (آت بولماسا
sözlim
يۆل بولماز دىل بولماسا ايل بولماز) قاراپ اىناتىپ
تۈركمەن سۆزلەرنى بايلاشدىرماق وشو دىلىنگ
يەتەچىلىگىنى آيرماق/چوغا گەتيرمەك/ياتدان
چىقان كوپ سۆزلەرى يىتتىرمانى تاشلاماني -
ساقلاماق اۇچين آلادا اديان يازگى لاردان تاما-
مىز بار. ايشا الله، نورمامەت موتتاغى

وارلىغى

اعداد سان‌لار

فارسی		تورکمه‌نچه	فارسی		تورکمه‌نچه
یک	۱	بیر (بئر)	سی	۳۰	اوتوز
دو	۲	ایکی	چهل	۴۰	قئرق
سه	۳	اوچ	پنجاه	۵۰	اللی
چهار	۴	دورت (تؤرت)	شصت	۶۰	آلتمئش
پنج	۵	بأش	هفتاد	۷۰	یه‌تمیش
شش	۶	آلتی	هشتاد	۸۰	سه‌گسه‌ن
هفت	۷	یه‌دی	نود	۹۰	توقسان
هشت	۸	سه‌گکیز	صد	۱۰۰	یوز
نه	۹	دوقغوز	دویست	۲۰۰	ایکی یوز
ده	۱۰	اون	سیصد	۳۰۰	اوچ یوز
یازده	۱۱	اون بیر	چهارصد	۴۰۰	دورت یوز
دوازده	۱۲	اون ایکی	پانصد	۵۰۰	بأش یوز
سیزده	۱۳	اون اوچ	ششصد	۶۰۰	آلتی یوز
چهارده	۱۴	اون دورت	هفتصد	۷۰۰	یه‌دی یوز
پانزده	۱۵	اون بأش	هشتصد	۸۰۰	سه‌گکیز یوز
شانزده	۱۶	اون آلتی	نهصد	۹۰۰	دوقغوز یوز
هفده	۱۷	اون یه‌دی	هزار	۱۰۰۰	مؤنگ (منگ)
هیجده	۱۸	اون سه‌گکیز	ده هزار	۱۰،۰۰۰	اون مؤنگ
نوزده	۱۹	اون دوقغوز	صد هزار	۱۰۰،۰۰۰	یوز مؤنگ
بیست	۲۰	ییگرمی	میلیون ۱۰۰۰،۰۰۰		میلیان

ده گیشلی لیک

فارسی			تورکمنجه		
یکم	یکمی	یکمین	بیرینجی	بیرله‌نجی	بیرله‌نجی‌سی
دوم	دومی	دومین	ایکینجی	ایکی‌له‌نجی	ایکی‌له‌نجی‌سی
سوم	سومی	سومین	اوچینجی	اوچ‌له‌نجی	اوچ‌له‌نجی‌سی
چهارم	چهارمی	چهارمین	دؤردونجی	دؤردله‌نجی	دؤردله‌نجی‌سی
پنجم	پنجمی	پنجمین	بأشینجی	بأشله‌نجی	بأشله‌نجی‌سی
ششم	ششمی	ششمین	آلتینجی	آلتلانجی	آلتلانجی‌سی
هفتم	هفتمی	هفتمین	یه‌دینجی	یه‌دی‌له‌نجی	یه‌دی‌له‌نجی‌سی
هشتم	هشتمی	هشتمین	سه‌کگیزینجی	سه‌کگیزله‌نجی	سه‌کگیزله‌نجی‌سی
نهم	نهمی	نهمین	دوقغوزونجی	دوقغوزلانجی	دوقغوزلانجی‌سی
دهم	دهمی	دهمین	اونی	اونلانجی	اونلانجی‌سی
یازدهم	یازدهمی	یازدهمین	اون بیرینجی	اون بیرله‌نجی	اون بیرله‌نجی‌سی
دوازدهم	دوازدهمی	دوازدهمین	اون ایکینجی	اون ایکی‌له‌نجی	اون ایکی‌له‌نجی‌سی
بیستم	بیستمی	بیستمین	ییگرمیسی	ییگرمی‌له‌نجی	ییگرمی‌له‌نجی‌سی
سی‌ام	سیمی	سیمین	اوتوزی	اوتوزلانجی	اوتوزلانجی‌سی
چهلم	چهلمی	چهلمین	قیرقی	قیرقلانجی	قیرقلانجی‌سی
پنجاهم	پنجاهمی	پنجاهمین	اللیسی	اللی‌له‌نجی	اللی‌له‌نجی‌سی
صدم	صدمی	صدمین	یوزی	یوزله‌نجی	یوزله‌نجی‌سی
هزارم	هزارمی	هزارمین	مونگی (منگی)	مونگله‌نجی	مونگله‌نجی‌سی
صدهزارم	صدهزارمی	صدهزارمین	یوز مونگی	یوز مونگله‌نجی	یوز مونگله‌نجی‌سی

0-6

نام ماهها - آی لار آدی

ردیف	شمسی		قمری		میلادی - مسیحی	
	فارسی		عربی	ترکمنی		
۱	فروردین	حمل	محرّم	آشُر آی	ژانویه	Janvier
۲	اردیبهشت	ثور	صفر	ساپار آی	فوریه	Fevrier
۳	خرداد	جوزا	ربیع الاوّل	دُورت تُرکه شینگ باشی	مارس	Mars
۴	تیر	سرطان	ربیع الثانی	" ایکینجی آیی	آوریل	Avril
۵	مُرداد	اسد	جمادی الاولی	" آوچُنجی آیی	مه	Mai
۶	شهریور	سنبله	جمادی الثانی	" دُوردُنجی آیی	ژوئن	Juin
۷	مهر	میزان	رجب	اه ره جه ب آیی	ژوئیه	Juillet
۸	آبان	عقرب	شعبان	مه ره ت آیی	اوت	Aout
۹	آذر	قوس	رمضان	آرازا_اورازا آیی	سپتامبر	Septembre
۱۰	دی	جدی	شوّال	بایرام آی	اکتبر	Octobre
۱۱	بهمن	دلو	ذیقعده	باش آی	نوامبر	Novembre
۱۲	اسفند	حوت	ذی حجّه	قوربان آی	دسامبر	Decembre

0-7

الفبای فارسی شامل سی و دو حرف است

پارسی ا ه لیپب بی سی اُوتوز ایکی حارپ دُر

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ژ س ش

ص ض ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن و ه ی

حرکت ها و صداها ـَ ـِ ـُ فتحه کسره ضمه

ساکن ـْ تنوین ـً

حەرەکەت لەری و سەس لەری : اُوستُون آستئن اُوتور

ـَ ـِ ـُ

دینئق ـْ تەنوین ـً

٥ - ۸

الفبای ترکمنی شامل بیست وچهار حرف است

تۆرکمه‌ن اه‌لیب بی‌سی یىگرمی دۇرت حارپ دۇر

ب پ ت ج چ ح خ د ر ز ژ س ش غ

ف ق ک گ ل م ن نگ و ی

تۆرکمه‌ن اه‌لیب بی‌سی دۇقغوز (۹) سه‌س بۇله‌ن یازىلىپ
اۇقولیار
الفبای ترکمنی شامل نه (۹) صدا وحرکت است

آ ـ أ ـ اه ـ اذ ئ ـ ای ی

او و ـ اۇ ۇ ـ اۆ ۆ ـ اؤ ؤ

خط تیره (ـ) در بالای حروف صدای کشیده ایجاد میکند

شو که سه‌جه حات (ـ) حه‌ر بیر حارپىنگ اۆستوندا قویولسا

چه کیملی سه‌س دۇره‌تیار

در الفبای ترکمنی ۲۴ حرف بیصدا و نه حرف صدا دار مورد استفاده است

فارسی	فرانسه	لاتین	فارسی	فرانسه	لاتین
ب	B-b-b	B-b	ش	CH-Ch	ç
پ	P-p	P	غ	G-g	g
ت	T-t	T	ف	F-f	Ff
ج	DJ-dj	C	ق	GH-gh	K
چ	TCH-tch	Ç	ک	K-k	K
ح	H-h	H	گ	G-g	ǧ
خ	KH-kh	H-h	ل	L-l	L
د	D-d	D-d	م	M-m	M-m
ر	R-r-r	R-r	ن	N-n	N-n
ز	Z-z	Z	نگ	Ng	n̂g
ژ	J-j-ge	J̇	و	V-v	V
س	S-s	S	ی	Y-y	Y

(آ_ا) a â   a   (او - سو) ou   u

(أ_أ) ea   e³   (اُو - سُو) o-au   o

(ا-ه-ه) e   e   (اُو - سُو) eu   ö

(ائ - ئ - ئ) é   e'   (اُو - سُو) u   ü

(ای - یـ - ی) i   i

تۆرکمەن سۆزلەرینیڭ حارپلاری اۆڭگدا آرادا سۆڭگدا یازیلیشی

سیراتی	حارپ	اۆڭگ	آرا	سۆڭگ	یەکە
۱	ب	بـ	ـبـ	ـب	ب
۲	پ	پـ	ـپـ	ـپ	پ
۳	ت	تـ	ـتـ	ـت	ت
۴	ج	جـ	ـجـ	ـج	ج
۵	چ	چـ	ـچـ	ـچ	چ
۶	ح	حـ	ـحـ	ـح	ح
۷	خ	خـ	ـخـ	ـخ	خ
۸	د	د	—	ـد	د
۹	ر	ر	—	ـر	ر
۱۰	ز	ز	—	ـز	ز
۱۱	ژ	ژ	—	ـژ	ژ
۱۲	س	سـ	ـسـ	ـس	س
۱۳	ش	شـ	ـشـ	ـش	ش
۱۴	غ	غـ	ـغـ	ـغ	غ
۱۵	ف	فـ	ـفـ	ـف	ف
۱۶	ق	قـ	ـقـ	ـق	ق
۱۷	ک	کـ	ـکـ	ـک	ک
۱۸	گ	گـ	ـگـ	ـگ	گ
۱۹	ل	لـ	ـلـ	ـل	ل
۲۰	م	مـ	ـمـ	ـم	م
۲۱	ن	نـ	ـنـ	ـن	ن
۲۲	نگ	نگـ	ـنگـ	ـنگ	نگ
۲۳	و	و	—	ـو	و
۲۴	ی	یـ	ـیـ	ـی	ی

KEN = Kan - کأن = کأن

٥-١١

چند مثال جهت درست خواندن و نوشتن

دُوغری یازماق واُوقیماق (اُوقوماق) اُوچین بیرنأچا تمُثسال

تیره (-) صدای کشیده میدهد - کأسه‌جه هات (-) چه کیملی سه‌س بأریأر

ترکمنی	فارسی	فرانسه	لاتین
آ ا		a	a
آق	جاری شو	agh	ak
آَق	سفید	âgh	âk
آچ	بازکن	atch	aç
آَچ	گرسنه	âtch	âç
آت	اسب	at	at
آَت	اسم	ât	ât
یات	بخواب	yat	yat
یاَت	غریبه	yât	yât
اُوبا	شهر	Oba	oba
اُوباَ	بشهر	Obâ	obâ
---	---	---	---
أ أ	—	ea	e³
أر	شوهر	eâr	e³R
أدیک	چکمه	eâdèk	e³dik
کأبئر	بعضی	Keâbèr	Ke³BiR
أکیت	ببر	eakit	e³Kit
دأدم	پدرم	Deâdam	De³dem
کأن	زیاد	Kéan	Ke³n
جأوی	حیله‌گر	DJâvi	Je³vi
دأل	نیست	Deâl	De³L

ترکمنی	فارسی	فرانسه	لاتین
ا-ه-۹	آ	e	e
ال	دست	el	el
ات	گوشت	ete	et
اک	بکار	ek	ek
اه‌کین	زراعت	ekine	eKin
ده‌ک	آرام	Dak	Dek
به‌ک	محکم	Bak	Bek
یه‌ر	زمین	yere	yeR
که‌ل	کچل	Kal	Kel
ته‌له‌که	بد	Telekè	TeleKe
---	---	---	---
ائ ئ ئ	ا	é	é
ائنام	باور	énam	enam
ائچ	داخل	étch	éç
آقئل	عقل	aghèl	akeL
غئل	مو	ghél	ğel
یاز	بنویس	yaz	yaz
یاَز	بهار	yâz	yâz
تئک	بدوز	Tèk	TiK
ائرئم	اعتقاد	éRem	éRem
یاندئ	سوخت	yandie	yandi

سوئگلی قارشی دا

چند مثال جهت درست خواندن و درست نوشتن

دُوغری یازماق و اُوقیاق (اُوقوماق) اُوچین بیرنأچا تمسال

لاتین	فرانسه	فارسی	ترکمنی
İ-i	İ-i	ای	ای-یی
İR	İR	زود	ایر
İZ	İZ	اثر	ایز
İbeR	İbar	بفرست	ایبر
Çig	Tchigue	خام	چیگ
ğiR	guire	داخل شو	گیر
Keşi	Kichie	آدم	کیشی
Öyi	euyie	خانه اش	اُویی
u	ou	او	او-یو
un	oune	آرد	اون
uç	outch	نوک	اوچ
BuZ	Bouze	یخ	بوز
Su	Soue	آب	سوو
Duz	Douze	نمک	دوز
ō	O-au	اُو	اُو-یُو
ōn	âun	ده	اُون
ōt	âute	آتش	اُوت
yok	yoghe	اثر	یُوق
yok	yâughe	نیست	یُوق
ÇOR	Tchor	کثر	چُور

لاتین	فرانسه	فارسی	ترکمنی
ö	eu	—	اُویُو
öy	euy	خانه	اُوی
öL	eul	مرطوب	اُول
öR	eur	بباف	اُور
Söygi	Seuygui	محبوب	سُویگی
DöRT	Deurte	چهار	دُورت
ÇöRek	Tcheurak	نان	چُورک
TöR	Teur	صدر مجلس	تُور
Söz	Seuz	لغت	سُوز
ü	u	—	اُویُو
üç	utch	سه	اُوچ
üR	uR	عوعوکن	اُور
TüRK	Turk	ترک	تُورک
Düş	Duche	خواب	دُویش
Şügün	Chugun	امروز	شُوگُون
gül	gul	گُل	گُول
Küle	Kula	کوتاه	کُولا
yüng	yungu	پشم	یُونگ
ğüç	gutch	نیرو	گُوچ

بێلوۇرۇش

أونگكى يازىلان حات لارنگ بىر گورلوشى

ماغنىنم قولى پاپخاسلى پارا ساتلى بەيىك شاحير دۆرلى كونجەك دأكى تۆرك دىللى ايل لەرينگ املاينا جاغاتاى حاتىنى تاشلاپ بىزاشو ميراث قويان حاتىنى دۆلى بولان سۆزلەرى بێلەن ساقلامالى دىر وشوگوزەل دىلىنگ باى بولاق لىغىنا آياق ديدەمەلى دىر

دورموش حات	أونگكى حات	دورموش حات	أونگكى حات
آتىنگ	آتك، آتكى، أتىق	الىش	ئش
آدامىنگ	أداسق، آداملكى	اون سونگ	ونسوق
آز	أز	جاآننگ	جانگ، جانىق
آسمانىنگ	آسمانك آسمانك	دەنگ	دلك، دلكى
آغانگ	آغاك، آغانكى	ساغ	ساق
آغام	آقام، أقام	سونگ	سوق
آنگ	آك، آكى	سوزونگ	سوزك، سوزكى
اوغلان	وقلان	گوكلەنگ	گوكلك گوكلكى
اوغول غىز	وقل وە قىز	مونگ منگ	موك موكى
اونونگ	ونىق	مانگا	ماقا
اونگ	اوك، اوكى، وك	اون سونگ	ونسوق
اوزى	وزى	قونگشى	قوقشى
اوچ	وچ	وآقانى	وأقانى
آغلاب اوتيرسنگ	أقلاب وتيرسق	يئقئق	يىقىق
باغوان	بأقوان	وەكيل	وەكىل

تعدادی ضمائر شخصی

آدئنگ یه‌رینا اُولتوریان بئزناچا اُوزلۆک سۆزله‌ر

مه‌ن	من	بئز	ما	بئزله‌را	بماها
سه‌ن	تو	سئز	شما	سئزله‌را	بشماها
اُول	او	اُول	او	اُولارا	بآنها
مه‌نده‌ن	ازمن	بئزا	بما	بئزده‌ن	ازما
سه‌نده‌ن	ازتو	سئزا	بشما	سئزده‌ن	ازشما
اُوندان	ازاو	اولارا	بآنها	اُولاردان	ازآنها
مانگا mana	بمن	بئزله‌ر	ماها	بئزله‌رده‌ن	ازماها
سانگا na	بتو	سئزله‌ر	شماها	سئزله‌رده‌ن	ازشماها
اونگا na	باو	اُولار	آنها	اُولاردان	ازآنها

اووئرمه - تصریف

گورمه‌ک دیدن		آلماق گرفتن	
شوماحال زمان حال		شوماحال زمان حال	
یه که لئک	کوپ لئک	یه که لئک	کوپ لئک
گوریان می‌بینم گوریانگ می‌بینی گوریار می‌بیند	گوریارس می‌بینیم گوریارسئنلئز می‌بینید گوریارله‌ر می‌بینند	آلیان میگیرم آلیانگ میگیری آلیار میگیرد	آلیارس میگیریم آلیارسئنلئز میگیرید آلیارلار میگیرند
گه‌لجه‌ک زامان زمان آینده		گه‌لجه‌ک زامان زمان آینده	
یه که لئک	کوپ لئک	یه که لئک	کوپ لئک
گوره‌رین خواهم دید گوره‌رسینگ خواهی دید گوره‌ر خواهد دید	گوره‌ریس خواهیم دید گوره‌رسئنگئز خواهید دید گوره‌رله‌ر خواهند دید	آلارین خواهم گرفت آلارسئنگ خواهی گرفت آلار خواهد گرفت	آلارس خواهیم گرفت آلارسئنلئز خواهید گرفت آلارلار خواهند گرفت
گه‌چه‌ن زامان زمان گذشته		گه‌چه‌ن زامان زمان گذشته	
یه که لئک	کوپ لئک	یه که لئک	کوپ لئک
گوردوم دیدم گوردونگ دیدی گوردی دید	گوردوک دیدیم گوردونگئز دیدید گوردوله‌ر دیدند	آلدئم گرفتم آلدئنگ گرفتی آلدی گرفت	آلدئق گرفتیم آلدئنگئز گرفتید آلدئلار گرفتند

gör+yan
" "
" yar

اودؤرمه تصریف

ایمه‌ک خوردن		اورماق (وورماق) زدن	
شوماحال	زمان حال	شوماحال	زمان حال
یه که لئک	کوپ لئک	یه که لئک	کوپ لئک
ایئیأرئن میخورم ایئیأرسئنگ میخوری ایئیأر میخورد	ایئیأرئس میخوریم ایئیأرسئنگلئز میخورید ایئیأرله‌ر میخورند	اوریآن میزنم اوریآنگ میزنی اوریآر میزند	اوریآرئس میزنیم اوریآرسئنگلئز میزنید اوریارلار میزنند
گه‌لجه‌ک زامان	زمان آینده	گه‌لجه‌ک زامان	زمان آینده
یه که لئک	کوپ لئک	یه که لئک	کوپ لئک
ایئیه‌رین خواهم خورد ایئیه‌رسئنگ خواهی خورد ایئیه‌ر خواهد خورد	ایئیه‌ریس خواهیم خورد ایئیه‌رسئنگلئز خواهید خورد ایئیه‌رله‌ر خواهند خورد	اورارئن خواهم زد اورارسئنگ خواهی زد اورار خواهد زد	اورارئس خواهیم زد اورارسئنگلئز خواهید زد اورارلار خواهند زد
گه‌چه‌ن زامان	زمان گذشته	گه‌چه‌ن زامان	زمان گذشته
یه که لئک	کوپ لئک	یه که لئک	کوپ لئک
ایدیم خوردم ایدینگ خوردی ایدی خورد	ایدیک خوردیم ایدینگلئز خوردید ایدی‌له‌ر خوردند	اوردوم زدم اوردونگ زدی اوردی زد	اوردوق زدیم اوردونگلوز زدید اوردولار زدند

آبا : قاقا ، بابا ، دادا ، پدر ، پدر -
آقغا . بزرگ

آباد : اوتلی سوولی سایالی یاشالیا
یەر ، یوونۇرت ، آباد

آبادات : دېنچ لىق ، پاراغات چىلىق
آبادانى صلح وصفا آرامش

آبادان چىلىق : آبادلىق ، آبادانى

آباد انلاشماق : آباد بولماق ، آباد -
لەنمەك ، آبادشدن آبادکردن

آباد اتدى : آباد لادى ، آباد کرد

آباد چىلىق : آبادلىق ، آبادانى

آبادانلىق : آبادان چىلىق ، آبادان

آبادلاتماق : آباد اتدۇرمەك ، يەجار -
تمەك ، آباد کردن ، ساختن

آبادلاماق : آباد اتمەك ، دۆزگۆنا -
سالماق

آبادلاندۇردى : آباد اتدۇردى ، آبادگرداند

آبادلانماق : آباد بولماق ، آباد اەديلمەك

آبادلىق : دېنچ لىق ، پاراغاتلىق ،
دەولەت يەنچىك بوزوق دال ،
آباد

آبام : دادام ، قاقام ، بابام ، پدرم .
پدر بزرگم

آبان : آفتاب ، شەمسى يىللىنگ -
سەككىز لەنچى آيى آبان

آباناق : بيرينينگ آوستىنا گەورانگلى
(گوورانگلى) اگمەك ، غاجارلى -
غيغيرلىش ، حايبات ، توپ تەشەر
اورماق . حمله وسينه سپر کردن

آباى : غاجار ، غازاب ، خشم

آباى لاناق : غاجارلاناق ، غضب کردن

آب حايات : ديرى ليك سوو . آب حيات

آبدال : توزكمە نينگ بۆرتاى ياسى ،
سوولى آريب ودە رويش لە رينگ
بۆراو رولى موغاى ، يەدى موغا -
مينگ بيرىسى (هفت شهر عشق را -
عطار گشت) . ابدال

آبراى : اولى ليق ، ائنام ، سيلاغ ، حۆرمات
آبرو

آبراى سيز : ائنام سىز ، سيلاغ سىز ، آر -
ناموس سىز ، بى آبرو

آبراى ساقلاياى : حۆرمات سيلاغى بىلىيان
شەرا وستيندەن بارمايان ،
بزرگ منش

آبراى لى : ائناملى ، سيلاغ لى ، حۆرمات لى ،
آر ناموس لى ، آبرومند

آبراى لى ليق : اولى ائناما حۆرماتا -
يارا نشقلى دەگيشلى بولماق لىق
آبرومندى

آبزال : قورال ، حەر بير ايشا لەرەك
زادلار ابزار ،

آبشارتماق : آیاقلارینگ آراسئنی گینگ
آچئپ قویماق ، گشادگذاشتن
دوپا ، ساتان لارئنگی آچئپ اُتورماق ،
آبشارماق : آیاقلارینگ آراسئنی گینگ
آچماق ، گشادکردن بین دوپا
آبشارئب یُوریمه ک : آبشاقلاب ـ
یُوریمه ک ، آبشارماق ، دوپارا ـ
گشادکرده راه رفتن
آبشاریلماق : آبشارئب دورماق ، گشاد شدن
بین دوپا
آبشاناقلاماق : آبشارئب یُوریمه ک ،
آیاقلارئنگ آراسئنی کوورلوب
آچئپ یُوریمه ک ، آیاقلارغیشیق
که وکی بُرلوپ آراسی آچئق یُور ـ
یمه ک ، بادوپای کج گشاد راه رفتن
آبی توفان : گوئیچ لی توزانلی یاغین لی
شانگلاوئق حاراسات ساوئق
یه ل ، بادصرصر توفان باران خاک
آبُرزابُر : بُولار بُرلماز حایبات ، آبای ،
دُویدلماق تهدید
آپ : چوو ، دوُلی ، گوم ، سام ، کامل
آپ آچئق : اُوراُن به للی ، آیدئنگ
حائلم ، توئس آچئق ، بالانگاچ
اُشکار ، آیاسایا معلوم
آپاندیس (Appendice) : کور ـ
ایچه که . روده کور

آپاندیسیت (Appendicite) : کور ـ
ایچه گاُنینگ چیشیمه ک که سه لی ،
ورم روده کور
آپ آراسا : اُوراُن آراسا ، دلیسه نگ
آراسا ، حاپا داُل ، خیلی تمیز
آپ آسلی : غایغی سئز ، بی غم
آپ آسئل اُوزی : دوُز اُوزی ، دوئیلده ن ـ
اُوزی ، اصلاً خودش است
آپ آق : چوو آق ، اُوراُن آق ، خیلی سفید
آپ آنگساد : اُوراُن انگساد ، سه حئل ،
بسیار آسان
آپ آوادان (اووادون) : به ته رله شیکلی
گوُرکانا ، گوُرمه گه ی ، بسیارزیبا ،
خوشگل ،
آپ آیان : توئس ماُلئم ، آیدئنگ ، به للی ،
آچئق آشکار
آپار : اُکیت ، ببر
آپارجاق : اُکیت جه ک ، می برم ،
آپارجاق داُل : اُکیت جه ک داُل ، نمی برم
آپارار : اُکیده ر ، می برد
آپاردئم : اُکیت دئم ، بُردم
آپاردئلار : اُکیت دئله ر ، بُردند
آپاردی : اُکیت دی ، برد
آپاردیدئم : اُکیت دیدئم ، گفتم ببر
آپات : یامی ، به لا ، حانار ، که سه ل ،
آفت

آپارمادی : أکیت مه دی ، نبرد

آپارماق : أکیت مه ک ، بُردن

آپارماَیار : أکیت مه یار ، نمی برد

آپاریار : أکیت یار : می برد

آپارئپ بارپار : أکیدئپ باریار ، دارد - می برد

آپباسی : یئگریمی کوپه ک لیک پول دان ، دُورت کوپه ک ، چهار شاهی یک عباسی

آپ تاپ : ایشینگ تأرئنی آلاق ، اُوره نمه ک ، کسب مهارت کردن

آت : مونمه ک چاپماق اُوچین ساقلا - نیان ایری تویینوقلی اُوی حه یوانی اسب اصیل

آت : اُوقلا ، زینگ ، تاشلا ، بینداز

آت آلاشا : یُوک چه کیان حه یوان ، اسب بارکش

آتا : دأدأنینگ دأداسی ، قاقانینگ قاقاسی پدر بزرگ

آتا : بئرناچا آداملارئنگ آنگلیرسی چاریارا یه ته نسه نگ به ریلیان آت منسوب به اولادان ابوبکر خلیفه اول

آتا بابا : نه سئل بویونچا اُونگکی یاشان که چه ن آداملار آباء اجداد

آت اوغلان : آت چاپیان ، سوارکار

آتا اُوغول : دأدا ، قاقا اُوغول ، پدر پسر

آت : نام اسم

آتابای : یئلغای ، تأتا ، داز ، بادراق ، که سه آرقا ، یامپی ، مأمه ت آلئق ، دوگوئچی دباشغالار آتابای

- آق آتابای : اووزرین آق (ساقاری ، گوک ، حابیب لی ....) غئیسغا آق - (شیرمأمه ت لی ، نورمأمه ت لی ، باتی لار ، په ززه و ....) آق آتابای

آتابای : یُوموت هأمئنگ ایکینجی آیالئندان بُولان چوُنی دان اُوُئپ اُوسه ن له ، آتابای جد طایفه آتابای

آت اه شئنگی : آت اُوُرتمه لی ، الچه رگی ، گه زه ره ن ، جول ، لوُرا ما پشت انداز

آت یالی : یوُرک چه کیان آت یابو

- باییتال ، اورقاچی آت یالی ، ماده اسب

- بئریاشار کورره : یاپامی کره یک ساله

- ایکی یاشا کورره : تای غونان کره دوساله

- اورقاچی کورره : غیسراق ، باییتالچا ، آت باسان ، کره دوسه ساله ماده

آتابیر اه نه بیر : بئر اه نه و آتادان اُونه ن له ر ، همشیر وهمشیره ازیک پدر ومادر

آتارمان : بأتئر ، اه ده ره ن ، چاپار - مان قهرمان

آتارماق : ناحار بئشئرمه ک ، غازانی اُوجاغئنگ اُوستوندا قویماق ، دیگ را روی آتش گذاشتن

آت باقان: آت باقار اوززینی آیاقلی
اوززینی بوی لی یا شُتُل مۆجه‌ک،
آخوندک

آت ئاه یه‌رینگ چه‌کیسی: زنبز تنگ

آت بولماسا پۆول بولماز، پۆول که‌ته‌مه
دۆل بولماسا ایل بولماز، رهووی
بدون اسب وقومیت بدون زبان نمیشود

- به‌ده‌و آت: آسیل جانازات آت،
اسب اصیل

- بئرلین دا ئُکیتنگادی توْرلمه‌ن باده‌وی
اسب ترکمن دربرلن شیهه کشید

آتاغنز: چۆی چیقارئلیان آبزال، میخ کش

آتالئق: قاقالئق، آتانینگ داذئنیک
اورنوندا پدر بزرگی کردن

آتاماق: ایکی چیزیغینگ که‌سیش مه‌-
گینده‌ن آمالا گه لیان شه‌کیل،
جاجا گورنوشلی، شکل دوخط
متقاطع

آت قاربیجغا (قارئنجا): مورچه بزرگ

آت چاپتش: آت چاپماق، یارتشترماق
اسب دوانی

آت چاپتغی: آت چاپئلیان یه‌ر، میدان
اسب دوانی

آلغئز: مه‌رگه‌ن، تیرانداز

آتلاز: آتلاس، پیلماماق یه‌په‌ک ماتا،
اطلس پارچه

آتلانماق: آت مۆلوب گیده‌ک، مۆنئپ
گیده‌ک، اسب سوار شدن

آتلی: آتی بار آدام، آتا مۆنئپ دوران
آدام، اسب دار، سواره

آتلاس: یه‌ر یۆزینداکی یوردنرت و-
اولکالرینگ نانگلساسی اطلس

آت که‌چه: نمد اسب

آتماجا: تانگلیق اویونی، بازی با سفال

آتوو: آتمالی، اوق گولله بئله‌ن اورمالی

آتم: بئرزادینگ بئر یولا آتار یالی مۆچه‌ری
مقدار مصرف یکدفعه

آتماق: اوقلاماق، تاشلاماق، زینگماق،
باتیر زدن، تیرانداختن، پرتاب کردن

- مه‌نینگ آتیم: اسب من

آتئلماق: اوق بئله‌ن اورولماق، تاشلا-
نماق، اعدام شدن، پرتاب شدن

آتلی گه لیأر: سواره میآید

آتئشماق: ایکی تاراپ عارشی بولوب اوق
آتماق لئق، همدیگررا گلوله بستن

آتیلا: مه‌سیحی پیلینگ باشله‌نجی آسئرئندا
اورتا آسیادا دورأن اولی سه‌ردار
آتیلا سردار بزرگ هونها

(آتئنگ آتاسی پیگئدینگ اه‌نه‌سی)
اسب پدر میرود پسر مادر

آتئنگ سیرت تارالی، آتئنگ ساغری
کپل اسب

آت یورەک: باتور، قورقمازاق، نترس دلیر

آت یورنگ یوروک: داشی آق،

اچی قیز غنلت اون یالی کرمه لەک

گرد نوعی قارچ بیابانی

- یوروک آت: یورتاغان آت، اسب تیزرو

آجان (Agent): آژان، پاسبان

آجال: اُلُم واغتی، اجل

آجام: دُل سُز، لال، آراب دُل، عجم

آجایئب: حایران غالمالی زآت، اُگیرت،

جنُدا یاخشی اُونگات عجایب

آجی: شوُور، ستویجی دُل، شور، تلخ

آجی سوز: یامان گەپ: حرف زشت

آجی سوو: شوُرسوو، آب شور تلخ

آپ آجی: اُرُن آجی، خیلی شور

آجُق: آشلئق گرسنگی

آجُغاندا: آجُغان واغتی، وقتیکه

گرسنه شد

آجُغدُم: گرسنه شدم

آجُغدی: گرسنه شد

آجُغیار: یوراگی آقیار، گرسنه است

آجُغماق: آج بُلماق، آج لئغی دُیماق

گرسنه شدن

آجیدماق: شوُور اتمەک، تورشید ماق

قاتئق (یرغورت)، حامیری تورشی

اتمەک، ترش کردن خمیر و ماست

آچ: جایار بای دا کەلە تاپیا سُئنئنگ

بُر بُولەگی

آج: آج لئغی دُیبیان، زآت ایمه دیک،

گرسنه

آچ: بازکن

- قاپینی آچ: در را بازکن

- یوزینگی آچ: صورتت را بازکن

آچ گوز: تاماکین، چشم درش سیرنیست

آچار: قولپی وختُلی چُوی لەری آچیان

آچار آچار

- قاپی نی آچاغا: حایش ادیان قاپی نی آچ

خواهش میکنم در را بازکنید

آچار باغ: آیال لارنگ غئزُل کومُوش سالاما

شایبا لاری، آلتین کومُوش بەزەگی

آچوک: بازکرد زلیور آلات

آچلئق: قوراق چلُئق سه ناپی آزلیق ایمیت

تایدان یه تنه چئلئک آرا آگە لمەک:

قاحات چلُئق یوز آجُقماق قحطی

آچاق: یاپماق دُل، بازکردن

آچُلدی: بازشد، حاوا آچُلدی روشن شد

- نای جا آچُلدی: غنچه شگفت بازشد

آچُق گووُن (آگەدیُن): میل و رغبت،

گشاده روئی، صفای باطن

آچُق: یاپُق دُل، آیدُنگ، باز،

روشن، صریح

آچیلان گول: نای چادان چیقان گول،
گل خندان
- آغیز آچماق: دیل یارماق، گپله مه ک،
آرازا (اوازا) آیلاری آغشام چاغیندا
ناچار ایمه ک، افطار، حرف زدن
- آرا آچیق: داش، اوزاق، آلیس، دور
آچیق راق: آچیغراق، داش راق، دورتر،
بازتر
آچیق گون: گون چیقیپ دوران یا فتی گون
روز روشن
آچیق بیشغیرمادی: بیز بیرمه دی، تحویل
نگرفت
آچیق لیق گورنوشله ری: آنچه که بروشنی معلوم
است
آچیلماق: آیان، مالیم، آیدینگ بولماق
بازشدن روشن شدن
آحورمه زدا: اولی بیلیم لی، زه ردوشتی -
لارینگ تانگری سی
آح: غایغی لی، ائزا سوز، نماینده غم و
غصه دریغ درد و الم، آه
آغ: غایغی ائزانی بیلدیریان سوز، آه
آخالا: بیرزآدینگ قالیندیسی، دوکوندیسی،
آشغال، تفاله
آخال یولی: آخال ساز لارینگ اوغوری،
حه نگی، آیدیم لاری

آخال: شاآیات، بولسا بولانگمالی، ممکن است
آخیر: سونگی، قوتاران یه ری، آخر
آخیرات: قیامات، اول دونیا، قیامت
آخیر: مال قارا اوت دوکولیان جای، آخور
آخیرسونگی: اینک سونگی، قوتاران یه ری
آخرین
آختارماق: گوزله مه ک، دوکوشدیریه ک،
جستجو کردن
آخلاق: اه ده ب، عیلیق، دولیغی، اخلاق
اخمیر: آرمان، افسوس
آختا: بیچیله ن اخته
آختالاماق: بیچه ک، دول داماری ماژی
که سمه ک، اخته کردن
آختا توختا: اه له م تاس، غه لا غوپلی
چاشغین، دل وایس
آخیریم: ماتی نی غایتالایان گوچله ندیریان
سوز دیگه
- قوییدیم آخیریم: گذاشتم دیگه
آخال: آرقاچ، گرگ ده په
- خوجا آخات یا ساوی: اولی ده رویش -
سوولی، خوجه احمد یسوی پیر ترکستان
آخون: موللا، دین اوغوروندا بیلیملی،
آخوند
آد (آت): اسم، نام
آدا: داش تاوه ره گی سوو قورشاپ
آلان قوری یر، جزیره

آدات : بىر سۇللە تېنىگ دورموشونا اۇرنا- شان تەديمدان كە لىيان داب دەستور، ئۆتلىق، ئاندىنىك، عادت Folklore

آداتلانماق : بىرزادا ئاندىنىك اتمەك، عادت كردن

آداشان، آزاشان، تەرس يۇلا دۇرشە اوغورلى يىتترەن گمراه

آداشتۇرماق: تەرس يۇلا سالماق، گمراه كردن

آداشتۇردى: تەرس يۇلا سالدى، گمراه كرد

آداشتۇرما : تەرس يۇلا سالما، گمراه نكن

آداجۇق : كىچى جەك (كىچى جىنك كىتشىك) آدا، جزيره كوچك

آداغ : اوغلان سۇلەن عئىزى بىرى بىريىا قاوشۇرماق اۇچون بەللەمەك يۈزلىك داقماق دالى نامزد

آداغلاماق : عئىزى اۇغلانا آداماق قودا بۇلماق آداغلى اتمەك نامزد كردن

آداغلى : بەللەنەن، يۈزلىك داقلان، قودابولوغلى، نامزد شده

آداغلىلىق، بەللەمەكلىك، نامزدى

آدالات : دوغرى قارايىش، ائنصاف، حاق اوغورى، آدىل، عدالت

آدالاتلىلىق : آدىل بولماق لىق، ەرسير زادا دوغرى قارايىش لى بولماق، آدىل لىق عادل بودن

آدالاتلى : آدىل آدام، عادل

آدالىق : آدالى، آداسى كۈپ مجمع الجزاير

آدالى : آداسى بار داراى جزيره

آدام : آقىل حاقىل وتىلىنى اۇقيبى سۇلەن شۇدورموش كۈپ چىللىك سۇلەن ياشايشتا اەيە بۇلان ئىنسان آدم

آدام آتا : بەجيشت دەن چىقارلىپ يار يۈزيىدا ايلكى پەيدا بۇلان آدام حضرت آدم

آداما : آدام اۇچون، به آدم

آدام اۇغلى، اۇغولى، بچه آدم

آدامچى : آدامى دىشلەيان، ياريان، قاپيان، آداما ارجە شيان يىرتىجى جەيران، حيوان درنده

آدام خور : آدامىنىڭ جانىنا قەس ادىان، قانىنى سوروريان، قان خور، آدم خور

آدام زاد : آدامىنىڭ پەرزىندى، فرزند آدم

آدام سىز : ارسىز، آدامسى يوق، قولداوسىز، بى شوهر، مجرد بى پناه

آدام سىزلىق : ارسىزلىك، باشى بوشلوق، دوللوق مجرد، بى شوهر

آدام زاد حاقى نى قورايان كوپ چىلىك دورلى حالق لارنىنگ ياشايىش حاقىنى قورايان قوراماللار توپلومى، جمعيت حافظ حقوق بشر

آدامس : چه ینه لیأن ساقیچ ، سقز

آدام کارچیلنگ : آداما آیراتین به ریله ن قاوی غیلیق اندیگ ، حامراق لیق ، انسانیت آدمیت

آدام کارچیلنگ سیز : اه ده ب سیزلیگ ، غیلیق سیز ، اربه ت یاغدای لی بی ادب ، بداخلاق

آدام کارچیلنگ لی : اه ده بلی ، قاوی غیلیقلی یوره گی گووش آچیق ، حامراق ، مودب خوش اخلاق

آدام کارلنگ : اه ده بلی غیلیقلی بولماق لیق انسانیت

آدام لیق : اونگالی بولوش ، اه ده بلی غیلیقلی بولماق لیق ، انسانیت

آدام سویه ر : آداما حورمات قویبان ، انسان دوست

آد داقان : زاری دالنان ، ایرادگیر

آد داقیان : چه بیر زاری دالنایان ، ایرادگیر مشکل پسند

(آد داقان آلجیرار ایکی گوزی کور جیرار) مشکل پسند گیج است

آد داقان ایزا غالار : آد داقان بوش غالار ، ایرادگیر عقب میماند

آد داقانا که سمه ک یه ته ر : لضعیب خوش سلیقه ته دیگ است

آدریس (Adresse) بیرحات وکاغیز دباشغا زادینگ یوزینذا آلالی آدا - منگ آدی وبارمالی یاری گورکه زیان یازمی ، آدرس

آد قازانان : آدچیقاران ، مشهور

آدلی : آبرای لی ، یاقا سینی تانیذان ، نامدار

آدلاش : آدلاری مه نگزه ش بیربولان آداما آیدیلیان سوز ، هم اسم همنام

آدیرلیق : به ییک لی په س لی ، ته کیز دال ، غوم لی جاگالی قوراق یه ر ، بایئر ، کویر

آد دیغان : آدقازانان ، نامدار مشهور

آدیل : دوغری ، پایخاسلی ، انصاب لی آدام عادل

آدیللیق : دوغری لیق ، انصاب لی لیق عدالت

آدینگ قالسین : دیمه گی اوله رینگ ، اول ، نامت بماند بمیر

آدینگ یئتدی : گوریمه رینگ ، یاتذان چیقدینگ ، فراموش شدی

آدی به للی : مشهور

آد یه ل : یونلده ن دوقتلان غالئنگ اورتگی ، پتو

آدی یامان : آدی ته له که ، آریا بوغدائینگ ایچیندا گوگه ریأن حاشال اوت نوعی علف هرز - بدنام

آر : خورلوق / یه تیرلەن زئیانئنا تاوان
چەکدیرمەک ، اوْج ، تلافی انتقام

آر آلماق : اوزی یانی (یالی) خورلاماق ، تاوان
چەکدیرمەک ، اوْج آلماق ، انتقام
گرفتن ، کشیدن تلافی کردن

آرا : اورتا میانه

آرا آتئلماق ، گەنگاشا قوشولماق ،
نظرخواهی ، مشورت

آرا آتماق : گەنگاشیلمەک ، ماسلاحات-
لاشماق شور و مصلحت کردن

آرا آلماق : اورتا آلماق ، گەنگاشمەک
درمیان گذاشتن

آرابا : ایکی یا دا دورت (لورت) تنگلرلی
تاختا آغاجدان باجەرلەن ، آت
آلاشا ، اەشەک اوکوز بیلەن
تیرک چەکیلیان زات ارابه

آرابا چی : آرابا ایشلەیان سورئیان ، سورچی
ارابه چی

آراب : آراب خالقی ، عرب

آرا باغلاشئق : ایکی آدام یا دا دەولەتینگ
آراسئندا اقی ایلیشیشیق لی - آرا
قاتناشیق رابطه معولی

آرابا تنگ قولی : یان آغاج ، آریش ،
دو بازوی ارابه ، شاسی

- یورغون آرابا بئر و لورت تنگلرچەک لی ،
اوکوز آرابا ، فورگون

- آت آرابا : ایکی تنگلرلی ، وماناتژ دورت تنگلرلی

- اەشەک آرابا : ایکی و دورت تنگلرلی
ارابه اسبی و خری

آرا بزار : آدام لارئنگ اونگاییلی دوسلشق-
لئغئنئ تاتناشتئغئنئ ، بارئش گە -
لیشینی بوزیان آدام . دو بهم زن ، فضول

آرا چاک : ایکی یوردئنگ آراسی مرز ، سرحد

آراچی : آرا دوشیان آدام ، آرا لایان ،
واسطه ، دلال

آرادان : اورتادان ، ازمیان

آرادان چئقماق (گیتمەک) : اولمەک ،
یوق بولماق ، فوت کردن

آرا دوشمەک : ا یا درمیانی ، واسطه شدن

آرا گیرمەک : داخل معرکه شدن

آرا داگەزیان : ایکی آرامئنگ آراسئنی
دوغئرلایان ، قواد واسطه

آرادا : بئرناچا گون اونگ ، چند روز پیش

آرا دوش : آراچی بول ، تەوەللا ات
واسطه باش

آرا دوشدی : آراچی بولدی ، واسطه شد

آراز آراز : داراو داراو تەلەکە دوقولان
سوزلیپ دارالئپ دوران ماتا ،
حالی حالچا پارچه فرش شل بافت

آرازا (اورازا) : سەلادەن گون باتئنچا
ایمەک ایچمەکدەن چەکینمەک .
روزه

آرازا آیدی: بایرام چیلئغی، آرازا آیئنگ عیدی
سونگئندا بایرام آیئنگ ایلکلنجی
گونی کوپ چیلئک بئلەن آیئت.
نامااز اوقاب دابارالی توتولیان
بایرام چیلئق، آیئت، عید فطر
آرازا آیی: آرازا (اورازا) توتولیان
بئر آی ماه مبارک رمضان
- یارە مەزان دئلی: آرازا آیئنگ اون
دوردی (تئزدی) گیجەسی بئر توپار
اوغلان موللا باشلئق لائین اوی ساچی
آیلانئپ اوچ یولام آللانی یادلاب
دوغا ادیارلەر، اوی اەیەسی شولارا
بئر جاناق اون بوغدای یا دا پول.
بەریارلەر، دوغادان سونگ بئر ل
زادلاری مەجیدئنگ امامئنا - ن
قاوشئریارلار مراسم شب چهارده رمضان
آراسات: حاراسات، قئیامات، عرصات
روز محشر
آراسالماق: آرادا دوروزماق، اوتورماق
اورتاق اتمەک، شریک کردن
آراسا: حاپا برلاشئق دال، تمیز پاک
آراسا چئلئق، پاک لیک، تمیزی
آراسی: اورتاسی، اچی میانش، توش
آراسئندا: اچئندا درمیانش
- حاتئنگ آراسئندا: حاتئنگ کاغئیز-
یئنگ اچئندا، لابلای نامه

آراقاتناشئق: دوسلئق، بارئش گەلیش
رفت وآمد
آراکەسەر: اوغلان لارئنگ اویونی، گرگ و
میش بازی
آراکەسمە: ایش آراسئندا دینجیق آلاق
اوچون بەللەنەن بئر آز واغئت
مدت تنفس بین کار
آرالاشدئرماق: آرآبا آرا قویاق، لابلا-
جا کردن
آرالئق: اورتالئق میانه
آرام: اورتا، آرالئق، گوچلی ویەواشەم
دال آرام
آرام: پاراحاتلئق، اینجالئق، دینچ لئق
سوزاق، آسایش راحت
آرام: مال قارا ساقلانیان یەر ارم
آراماق: سایلاماق، باشغالاماق،
بیری بیریندەن آیئرئشدئرماق
قاراشماق، گوزلەمەک جدا کردن دوبهم زدن
آرآمال: اورتاقلی مال، جنس مال شریکی
آران: بئر زادئنگ اوجئنا داقئلیان
دئرناقلی یەکلەن جەک 2
آرپا: بوغدای ماشغالا سئندان غئلچئق لی
دانە جو
آرپاغان: آرپا مەنگزەش باشی غئلچئق لی
کیچی داک جول اوتی، چمن
آرپا سووی: آبجو

آرپانىڭ يارماسى، اوچىغى، قالى قارا ايمىتى
نیمدانه جو

آرت : غابىغىنى آيىر، آراسالا، پوست كن

آرت : سىرت، آرقا پشت سر

آرت : اوُوا غارشى (ا٥وا) غارشى آياق باس قدم جلو برو

آرت لا : يا بىنىڭ، چوقورىنىڭ اوستىندان تاوسان يالى بىرلوپ كه چه ك.
بجست، خیز بردار

آرتان سۆليشه ن، اوغلان اوشاق ديه گى
بچه، فرزند

آرتان سۆليشه نينگ يوقمى؟ بچه مچه ندارى؟

آرتار : كوپه له ر، كاُن بولار، زیاد میشود

آرتدىرماق : آرتىپ قالدىرماق، سۆليشىر-مه ك اضافه آوردن

آرتدىرماق : بىرزادىنىڭ غابىغىنى، حاپا-سىنى آراسالاماق، تمیز پاک گرداندن

آرتدىر : كوپه لت، آراسالات، زيادش كن، پاکش کنند

آرتلاشماق : آت اه شه ك ده يا ماتورا ايكى بولوپ منمه ك، دو نفره سوار شدن

آرتلاشايلى : ايكى بولوپ منه يلى
دوتائى سوار شويم

- اه ليمىز آرتمادى، يه تمه دى، واغىت بولماى
دست مان رسيد

آرتماق : آراسلاماق، سيرماق، سۆپۈرمه ك
پاک کردن

آرتماق : آرتىقماچ غالماق، سۆليشمه ك.
اضافه ماندن

آرتماق : غارچين، چيدال، اۇى غوشى قاقما، چيتمه ، قارچين، پشتی ترخالی

آرتىلماق : آراسالاماق، پاک شدن

آرتيزيان : (Artésien) : سوونىڭ اۇزى توربادان بارلى چىقىيان قويى

آرتيست ، (Artiste) : هونار و سونغات اه سه رله رنى كوچيلىك نىنگ اۆنگىندا يه رينا يه تيريان آدام
هنرمند، آرتیست

آرتىق : كاُن، گه ره گينده ن آرتىپ غالان
اضافه

آرتىقماچ : گه ره گينده ن آغدىق، كوُپ آرتىق
اضافه بر احتیاج

آرتىپ غالماق : اضافه بر احتیاج ماندن

آرجانك : آرلى، تاُمىسلى، تأسيب لى،
متعصب

آرچا : داغدا بىتيان اهمىشه گوك آغاچ
آرچا

آرچين : كاخودا، اۇوا باشلىغى، كدخدا

آرچىن ماق : اه حه م اه حه م اه ديپ سه س چىقارماق، بوغازى آراسالاماق
گلو صاف کردن

آردآتماق، آرتلاشماق، دوترکه سوارشدن

آرداتا: ایکی یاشارتانا، گوساله ۲ساله

آردیم: آیاغی به للی بیر موجوه ردا اه وا
قویاق داونِنگ آرالیغی،
قدم اندازه بین دوپا

آردماق: آردیم آردیش قدم برداشتن

آردیملاق: آردیم لاماق باقدم اندازه شدن

آردیم لادیم: آردیم بیله ن موجوه رلی بیلدیم
باقدم حساب کردم

آردیم لاماق: قدم کردن
- بویی اون باش آردیم بولدی،
طولش ۱۵ قدم شد

آررلیق: یارآلی اوروغوندان بولان
تورکمن، طایفه‌ای ازترکمن

آررلیق: حوزر، ات سُز غان سُز لاغر

آرریق لاچ، سه میز دال، اونجا قلی.
اتلی غانلی دال، کمی ضعیف لاغراندام

آررلیق: غلتیق آدام کار جیلتک تایدان
اربه ت یاغدای لی، ضعیف النفس

آررلیق لاماق: حوزر لاماق لاغرشدن

آرزا: بیر آرانا حات آرقالی یادا
یوز له شیب دورموش یاغدایی
آیتماق عرضحال

آرزان: باحاسی آز، قیمماتت دال
ارزان

آرزو: ائسله گ، گووون (گه وین) ائسله‌گی
اُوره زه آرزو

آرسلان: بیتینگ له رماسْغالا سیندان
بولان یولبارس شیر

- آلنپ آرسلان: سالجوق پادشالارینگ
ایکی له‌نجی سی، به ریکلی ترکمه‌ن

- آلتپ: باتر، اه ده ره ن، ادلی، آلپ ارسلان

آرسلان ده ک: یولبارس یالی، مانند شیر شجاع

آرش: یه دینجی قات آسمان عرش

آرش: اوق یای بیله ن اوق آتماغا
اوران اوکده، چه پ ار، تزکه،
پالوان، غادیم بیرادام آرش کمانگیر

آرشن: یه تمیش بیر سانت موجوه ردا
اوزین لیق آرشین

آرغاچ: دوقولیان زادلاردا اه رشینگ
اکجیندن ایکی تاراب لایین که.
چیرلیان ناخی تویه ک، پوپلیک
پود

آرغش: ساوداگه رلیک، به زیرگه ن لیک
باشغا بیر یوورتده ن دانا زات
گه تیریب ساتماق لیق سوداگری

آرغن: یادوا، الیشه ن یادب دوران
آدام خسته کوفته

آرغن: اوغلان، په رزه نت فرزند

آرغن، آرغان، اوغلان لارینگ اوینایان
ترغالاجق شاری هرچیزگردکردی

- اوُز آرغشی حار اه ده ن، کشی آرغشا زار
بولار قدر فرزند را بداند تا محتاج دیگری
نباشی

آرپا (آرفا): غئلچئق لی دأنه جو

آرقا: گوُ رأنینگ اه گینده ن اینچه
بیلا چه نلی بُرلان توتوش بُوله گی
پشت از گردن تا کمر

آرقا: توخوم، نه سیل، دوغان، نسل

آرقا: کوُمه ک چی، قولدایان، تأسیب
ادیأن، تاراپ که ش پشتیبان

آرقا: یای گورلزنده قورولشق، گنبد

آرقا به آرقا: آرقا مه آرقا، پشت در پشت

آرقاچ: داغئنگ سئرتی، پشت کوه

آرقاداش: کوُمه کچی، قولداو، دوغان،
حامی، برادر

آرقاداش لُق: دوغان لُق، همکاری برادری

آرقا داغ: آرقا نلی توتیان، قولداولُق ادیان
تاراپ نگی چالیان پشتیبان

آرقاداغئم: غوواغیانئم، غوواجئم، دایانجئم،
اوُغول عزیزیم، پشتیبانم، حامی

آرقا دایانچ: تاراپ چه کیأن، کوُمه ک بریان

آرقا لاشماق: کوُمه ک اه دشمه ک، کوُمه که شمه ک، یاری کردن

آرقالاماق: آت آلا شانئنگ که چه سینی
اوُرتُلی سینی یه رله شدیرمه ک

آرقالی: گینگ ساغرُلی، یاغرین لی، آرقاسی
ادلی پشت پهن جادار گشاد

آرقالی: تئله ن وسیله

- حات آرقالی حابار بر: وسیله نامه خبر بده

- تئلفون آرقالی آیئت: تئلفون تئله ن ری
وسیله تلفن بگو

آرقالی: قولداولی، دایانچ لی، آرقاداغلی،
دارای حامی و پشتیبان

- داغوان آرقاسی تُولونئنگ داشدان
یوره گی: کسیکه پشت و پناهی شل
کوه دارد دلی شل سنگ دارد

آرقان، آرقاسی یاغونسی آتاق،
به پشت

آرقان یاتان: آرقاسی آتاق یؤزی
یوقاری یاتان، به پشت خوابیده

آرقائین: ائره حه ت، دینچ، غالیغی سئز،
بگده نج سئز، حاتیرجه م آسوده

آرلُق: بأبه گینگ ایلی آیا غئنئنگ
آراسئندا غوشئلیان بُوله ک مانا
کهنه بچه

آرلی: اوُچ لی، اوُجی غالان، انتقام نگرفته

آرما: یا داما خسته نباشی بشوی

آرماق: یادا ماق، یادا پ بیزار بُولماق،
خسته شدن

آرما دیه گینگ جُوغابی غایتارغئسی -
با ر بوُل دیه ک. زنده باشی

آرمان: یه تیلمه دیک ما قسات، دورموشا
گه چه دیک ائسلاگ ناکام

آرمان: اُو کونج لیگلی ئُبلدیُریان سؤز، داغ،
حاییب. ناحاق یآلی یاغنا لاردا
گه لیئان سؤز، افسوس، حیف
آرمان: آرزو، اُسله گ، اُومیت.
امید و آرزو
آرمان سئز: تاما سئز، اُومیت سئز، آرزو سئز،
مأیوس
آرمان لی: تاما لی، اُومیت لی، آرزو لی،
امیدوار
آرمان یادامان: دینو سئز، یا داو سئز،
بدون استراحت بدون خستگی
آرمانی یادامانی: دینجیق آلانی، یاداولیغی
بُلمانی بیر سیخلی اشله یان آدام
یکسره بدون استراحت
آرموت: أرمُت، سوولی یمیش گلابی
آرنا: آقیپ دوران سوو، چای، آرئق، یاب
نهر، رودخانه
آرنا مئس: حایا، اوتانج، وجدان ناموس
آروات: آیال، که یوان، باش داش
آرواتُم: آیا لئم، که یوانئم، باش داشئم
آرواغ: جئن، آل ارواح
آروانا: ائنه ن، اورقاچی دو یا ماده شتر
آروانادان دوغان: گوحه رت، گوبیردی
ارکه ک دویا (دئیا) شترنر
آرئق: یاب، آرنا، چای، نهر، رود
آری، آراسا، پاک تمیز

_آی دان آری، گوینده ن دوری، تمیزتر از ماه
روشن تراز خورشید
آرقاچ: تاشا، غوبونئنگ یا تامی، آغل
پناهگاه
آری: ائره نگلی ساری، قانات لی چاقیان _
مؤجه ک زنبور
_ بال آری: ائره نگلی قونگری چاقیان بال
سئنگاگی زنبور عسل
آری: یاستی (یاسی) / ایری دیشلی آیلی
آدام تولوپ اشله نیان / اوللاقان
پنجعی اره دو لفره
آریپ: پایخاسلی، اه ده ب لی، سووولی
ده رویش، تاریغات اوغوروندا تولان
آدام، عارف
آریز: بیر آدامئنگ الئنده ن ناگیله تولیان
شالی عارض
آریش: آرابانئنگ ایکی قول آغاجی، یان _
آغاجی دوبازوی ارابه
آریق: ده کیل اوروغوندان تاکه
آریم: اُوجئم انتقام
آریم غالدی: اُوجئم بار انتقام دارم
آ ریم آل: اُوجئمی آل، انتقام را بگیر
آز: آزاجئق، بیر نه مه، کمی، کم
آز آولاق: آزاجئق کمی
آزاجئق: آز، کم
آزاجئق واغئت، بیر سه لله م. بیر سالئم _

ـ بتُر تالام، بتُر تالاسُم، انته‌ک، یک لحظه
ـ اُوراُن آزاجُق : قاتی آز، یه‌ک ته‌ره‌ک
خیلی کم، جزئی
آزاپ : حوَرلُق، گُورگی، اُنزا، قنیَن ـ
چِنلُق عذاب
آزاپ چه‌کدی : اُنزا گُوردی، خوَرلاندی،
عذاب کشید
آزاد : اُوز ارکیندا، ارکین، آزاد
آزادلُق : ارکین لنک آزادی
آزاد ماهی : اتی قنزغنلت سوُکی بالُق،
آزاد ماهی
آزار : انُزا، آغنُری، آزاب، که‌سه‌ل
رنج، درد
آ زه‌ر : قاوُس، یئللنک دُوقغوزلانجی آیی
آذر
آزار به‌ره‌ک : انُزا آزاپ به‌ره‌ک،
انجیرماق، گُورگا قویاق،
که‌سه‌لله‌ته‌ک، اذیت کردن
آزارکردن
آزارلاتاق : یُوقوپج (یُوتانج) که‌سه‌ل
بئله‌ن که‌سه‌لله‌ته‌ک، به‌مرض
دچار کردن
آزارلاماق : که‌سه‌لله‌مه‌ک، سنُرقاو-
لاماق، انُجیاق، ناُسنا سئز
که یئپ سئز بُولاق، مریض وبیحال شدن

آزارلاماق : سنُرقاو، که‌سه‌للی بُولماق،
رنجور ومریض شدن
آزارلی : انُزالی، آغنُرلی، که‌سه‌للی، گُورگلی
رنجور و دردمند و بیمار
آزاشدُر : آداشدُر، یوُلدان چنُقار، ساو
او غورلی اُویقله‌ت گمراه کن
آزاشدُردی : آداشدُردی، یوُلدان ـ
چنُقاردی، ته‌رس یوُلا سالادی
منحرف کرد
آزاشدُرماق : آداشدُرماق، یالنگنُش یوُل
سالغی به‌ره‌ک، یوُلدان ساوادُوشیر-
مه‌ک، ته‌رس اوغورا یوُلا سالماق
گمراه ومنحرف کردن
آزاشدُم : آداشدُم، یوُلدان چنُقدُم،
ته‌رس یوُلا دُوشدُم، اوغوری یئتیردُم
منحرف وگمراه شدم
آزال : یه‌رسُوریلیاُن آبزال، خیش
گاوآهن
ـ تال آزال : آت آلاشا اُوکوزا داقنُلیان
آزال، خیش گاوی واسبی
ـ تاراکتور آزالی : (Tracteur)،
تاراکتورا داقنُلیان آزال، خیش تراکتور
آزاشماق : آداشماق، یوُلدان چنُقماق،
ته‌رس اوغورا گیتمه‌ک
بیراهه رفتن گمراه ومنحرف شدن

آزئشئنی گور : منحرف شدنش را ببین

آزالتدئم : آز اتدئم ، اکسئک اتدئم ، کم کردم

آزالتماق : بیرزادی آز اتمه‌ک ، اکسئک اتمه‌ک ، توجه رینا یه تیرمانی قویماق ، ازاندازه کم کردن

آزالتدی : آز اتدی کم کرد

آزالماق : آز بولماق ، توجه رده‌ن آز بولان ، اکسئلمه‌ک ، کم شدن

آزالمادی : آز بولمادی کم نشد

آزان : نامازچاغئندا به ییک تانگری نینگ آدئنی توتوب آدامالاری قاتی سه‌س بئله‌ن نامازا اوقوماغا اوقیماغا چاغئرماق اذان

آزانچی : مه‌جیدلا آزان چه‌کیان آدام موذن آواز

آزان : آزغئن ، آوئتگان ، اوغورنی یئتئره‌ن ، یولدان چئقان ، ته‌رس گمراه ناسر

آزچئلئق : بول چئلئق دال ، آزلئق ، یه‌تنه چئلئک ، زادئنگ قیئن لئق بئله‌ن تاپئلماغی ، کمبود قحطی

آزدار : ایشله‌ما‌گا ساپ یئلماناق ، قایئم قاوی آغاج ازدار ، ازدار

آزدئردی : یولدان چئقاردی ، منحرف ، گمراه کرد

آزدرماق : یولدان چئقارماق ، ته‌رس یولا سالماق ، غئلئق تاپیدان بوزماق گمراه و منحرف کردن

آزدی : یولدان چئقدی ، بوزولدی ، ته‌رس یولا گیردی ، ازراه بدرشد

آز راق : بئرآز آزاجئق ، بئرنه‌مه ، کمتر

آززار : آزدار ، ساپ یئلماناق ایشله‌ماگا قاوی آغاج ازدار

آز سالئم : آزاجئق واغئت فرصت کم

آز سالئم لئقچا : بئرآز واغئت ، بئر سالام ، بئر تالاسئن ، تالاسئم لحظه‌ای

آز سه‌پ : آز سه‌په‌لا ، کم بپاش

آز سه‌پدئم : آز سه‌په‌له‌دئم ، کم پاشیدم

آز سه‌په‌ک : آز سه‌په‌له‌مه‌ک ، کم پاشیدن

آز سه‌چ : آز اوقلا ، آز بئنترات ، کم بپراکن

آز سه‌سلی : سه‌سی آز کم صدا

آزغئن : آزان ، یولدان چئقان ، ته‌رس یولا دوشه‌ن ، آوئتگان ، بوزولان ناسر ، منحرف

آزغئن چئلئق : بوزوق چئلئق ، فسق و فجور

آزغئن لئق : بوزوق لئق ، فساد

آزلئق : اکسئک لئک ، قیئن لئق بئله‌ن تاپئلماق لئق کمبودی

آزم اتمه‌ک : اورماق ، غازاب لاناماق ، دولپ لماق ، زدن حمله کردن

آزماق : یۆلدان چنقماق، آخلاق تایدان
بۆزولماق ، گمراه و فاسد شدن

آزو آغنت : آزماحال ، یک لحظه

آزوکوپ : ناچاچه‌م بۆلسا ، هرچقدر باشد

آزی : آزا جنغی ، بۆلونی کمش

آزی : آنگیرقی ایمیت چه‌ینه لیان یاستی
(یاسسی) دیشله‌ر دندان کرسی

آزئوغاناماق : آز گورمه‌ک ، آز ساناگه‌تیر-
مه‌ک کم شمردن کم بحساب آوردن

آزئوغانان آچ غالار : طماع حریص گرسنه میماند

آزئوق : ایمیت اوچون گه‌ره‌ک بولان ساقلانان
اولوئم آذوقه

آزئوق سوولوق : یول ایمیتی، یولا گنده‌نده
گوتوره‌ریلیان ایمیت توشه راه

آزئوق سئز : آزئوق بئله‌ن اوچیین -
اه دیلمه دیک ، بدون آذوقه

آزئوق لی : آزئوق بئله‌ن اوچیین اه دیله‌ن
آزئوغی بار بولان ، آذوقه دار

آزیم : آزی دیشئم ، دندان کرسی ام

آژدار : آژدارها ، ارته‌کی له‌ردا آیدئلیان
اولی ییلان مار بزرگ افسانه‌ای

آژدار : گامی له‌ری باتئرماق اوچون -
ده‌نلیز له‌ر آتئلیان اوق اژدر

آژدان : (Adyoudant) آجودان ، نایئب
آجودان

آس : ساری ائره‌نگ ، زنگ زرد

آس : یوقاری دان آس ، آسئپ قوی ،
سالاپ قوی آویزان کن

آسا : حاسا ، ال تایاق عصا

آسار : آسئپ سالاپ قویار ، آویزان میکند

آسار : غازان آسار ، اودئنگ اوستئندا
قویار ، روی آتش بار میکند

آسارلی : آسئپ قویالی زات ، سالاب
قویالی زات آویزان کردنی

آسال : اه‌سه‌ل ، حه‌سه‌ل ، بال ، عسل

آسال یالی (یانی) حه‌سه‌ل یالی ، اوزان -
سئویجی مانند عسل

چئن آسال : چئن حه‌سه‌ل عسل طبیعی

آسان : آنگسات ، یه‌ئنگیل ، دۆشئوکلی ،
آسان

آست : بئرزادئنگ آشاغی ، دۆیبی ، اورقا -
چئلئق اناسی ، ته ، زیر

آستئن : آشاقدا بولماق ، په‌س بولماق ،
اوتدورماق آشاق ، مغلوب

آستا (آسسا) : یوواش ، چالت دال ،
آهسته

آستا آستا (آسسا آسسا) : یوواش -
یوواش ، ساللانا ساللانا
آهسته آهسته ، متین موقر

آستارلاماق (آستارلاماق) : آستئنئک له -
مه‌ک ، آستار تئکمه‌ک ، آستر دوختن

آسرین: گیزله یین، اوغرین، دویدورمالی
پنهانی، مخفیانه

آسفرباق: قاتی سه سلی آوسگیران یالی
بژلوپ آغیز ننگلدان بزرو نونگلدان
بازلی نه ملی هاوا قویبه رمه ک.
عطسه کردن

آسفن: گوجی پس، گوچ سز، قاوشاق
قووشاق، ناتوان بیحال

آسفنجاق: قاپدالدان قوشولوپ جانا
ده رت بولیان مزاحم

آسفنجانگ: ایزا غالیان، یا سگه ل
سه لته نگ به ریان، جانا ده رت بولیان، مزاحم
بژلده یج قیلین جیلوق دوره تیان

آسگه ر: قوشون آرامسی. سه رباز سرباز

آسفالت: (Asphalte): زنیب لله بن
چاگانی قارنیپ یزل لارا دوکلنیان
زات اسفالت لته

- آسفالت یزل: قارا یول، جاده اسفالته

آسلان جنق: کوچه ک اوروشنگ بر ناییاسی
یک طایفه از کوچک

آسم (Asthme). ده م قیسما.
که سه لی. آسم

آسما: آسیلیان، آسیلیپ قویلیان
آسیپ بولیان، ساللانما
آویزان کردنی

آساق: ساللاماق، آسیپ قویماق،
تارا چه کمه ک آویزان کردن

آسمان: گوگ، یه رده ن یوقاری داقی
گورونیان ذویپ سیز آچیق لیق
گینیلش لیک. آسمان

- یه دی قات آسمان: یه دی قات گوگ
هفت آسمان

آسودا: اتره حه ت، دینچ، آدم سؤم،
آسوده

آسودا بول: اتره حه ت بول، غالیی اتما،
راحت باش

آسوداجیلیق: دینچ لیق، پاراخات جیلیق
گه پ گورونگ یوق، آسودگی

آسودالیق: پاراخات لیق، دینچ لیق،
آسایش آسودگی

آسودامی؟ دینچ می؟ اتره حه ت می؟
آسوده راحت هستی؟

آسیر: یوزییل لیق واغت زامان ده ویر
(ده ور) دووور، عصر، قرن

آسیق: آیال لارینگ ساچینا داقیان
بیلچا گورنوشلی کوموش شای باره گی
آویزه زلف زنان

آسیل: یابیش، توت، ساللان.
بگیر آویزان شو

آسیل: ذویپ جیقیش، بولوش، دوره ییش،
باشلانغیچ، زانت، اصل، اساس
پایه

آسئل جانگ: آسئلئپ یاتان، یأ سگه ل به ریأن، آسغئنجانگ، مزاحم

آسئم: اوٌ دئنگ اوٌستئندا قوٌیئلان قوٌیولان بئشئپ دوران ناحار غذای روی اجاق

آسئم آستئم: ناحار بئشئرمأ رئن، غذای پزم

آسئم آستجاق: ناحار بئشئرجه ک، میخواهم غذا بپزم

آستی: اشاغی، دُدیبی، گوٌتی، آسسی، زیرش، ته اش

آسئم آسماق: غازانی (قازانی)، اوٌجاغئنگ اوٌستئندا قوٌیوپ ناحار بئشئرمه ک دیگ غذا را روی اجاق گذاشتن

آسی: یأزئقلی، اتمئش لی، گوٌنألی گناهکار، عاصی

آش: پالاو، چه کدیرمه، سوٌزمه، پلوچلو

آش: ده ری اه یله نیأن قاتئق لی زآت مایه دباغت

آش داماق: چاغالارئنگ اوٌیئنیپ. اوٌی جئنگ اوٌینانئدا (اوٌینانئندا) آش بئشئرمالئ لئنگ بئر گوٌرنوشی

آش داماق لئق بازی بچه ها (در تمرین غذا پختن)

- اتلی آش: چه کدیرمه، پالاو، پلو

آش اوٌی: آش ناحار بئشئرئلیأن اوٌی آشپزخانه

- اوٌتلی آش: سبزی پلو

- خوروشلی آش: پلوخورشت

- آراسئنا گوٌومه آش: ته چین

- اون آش: اوناش، آش رشته

آش سایلاماق: لوٌغاز، آیالی آغئربولاق ایکی قات لئق حامله

- سوٌیت لی آش: شیربرنج شیر آش برنج

- سوٌولئق آش: چه م چه بئله ن ایچیلیأن آش، آش شل

- قاتئق لی آش: آش ماست

آش قازان: قارئن، مادا، معده

- ماشلی آش: پلوماش

آشا: کوٌپ، چه نده ن آشا، اوٌته، آنگری، اوٌران یوٌقاری بیش از اندازه

- چه نده ن آشا: چاقدان آشا. اوٌران- کوٌپ بیش از اندازه

- چه نده ن آشا آشاق: اوٌران آشاق، خیلی پائین

- چه نده ن آشا یوٌقاری: اوٌران به یئک باحا بیش از اندازه بلند، گران

- چه نده ن آشا بئلئملی: کان بئلئملی ائلئملی بسیار دانا

- چه نده ن آشا یارادسئز: قاتی یالتا، یاغرای سئز خیلی تنبل بیحال

آشاق: دوٌیب، آست، اه ته ک، زیر، پائین

آشاق : گۆن باتار تاراپ مغرب

آشاق باش : تورکمه‌ن ساحراسنینگ گۆن باتار تاراپیندا اوترانلار آشاق باش

- یوقاری باش : تورکمه ساحراسینینگ گۆن دوغار تاراپیندا اوترانلار، قاجارلار ستۆندان دۆرلار یوقاری باش

آشاق بار : اه‌ته‌گا بار، گیت بروپائین

آشاق به‌ر : اه‌ته‌گا به‌ر بده پائین

آشاق دۆش : دۆش آشاق، اه‌ته‌گا دۆش بیا پائین

آشاقی : اه‌ته‌گی، دۆبی زیرش

آشاغینا : دۆبینا، اه‌ته‌گینا بزیرش

آشاقی : آشاغیندقی، اه‌ته‌گیندکی، زیرین

آشدی : آچدی، باز کرد

آشدی : بارجاق یه‌رینا بارئپ یه‌تدی بمقصد رسید

آشقابات : تورکمه‌نستانینگ پایتاختی عشق آباد

آشماق : یۆله‌گی بارجاق یه‌رینا بارئپ یه‌ته‌ک، یاناشماق رسیدن به‌بمقصد

آشنا : دوس، تانئش، قه‌دیردان آشنا

آشنا بولماق : دوس تانئش بولماق، آشنا شدن

آشنالئق : تانئش لئق، دوس لئق آشنائی

۳ آشئر : گه‌چیر، بگذران

۳ آشئر آدا، تال آشئر، آشوراده

۳ آشئرماق : گه‌چیرمه‌ک، یه‌تیرمه‌ک، گذراندن، رساندن

۳- اوغلانی اویا آشئر : اوغلانی اویا یه‌تیر، بچه را بمنزل برسان

۳- آوستئنده‌ن آشئر : ده‌په‌سینده‌ن که‌لله‌سینده‌ن گه‌چیر، ازسرش بگذران

۳- آغزئندان آشئرماق : بوزآدی بوقابئنگ اگنینا قوییپ دۆلدوروب آغزئندان دۆکمه‌ک، لبریز کردن

۳ آشئرلماق : ده‌په‌سینده‌ن، باشئندان اوستئنده‌ن آقماق، گه‌چیرلمه‌ک ازروی چیزی گذشتن

۳ آشئردی : گه‌چیردی، گذراند

۶ آشئق : دیزجاناق داقلیان کیچی جه‌ک (کیچی جئک لئشئنک) سۆنگک اوغلان لارئنگ اوینایان آشئغی، قاب، بجول

آشئغئنگ آلچی سی : آشئغئنگ تاولانجاق آیرائتین اووادون (آوادان) یۆزی آت مونیان تارابی، یکسطح نقش دار بجول

۶ آشئغئنگ تاوخاسی : آشئغئنگ ساپ یۆزی، جیک سطح صاف قاب

آشئغئنگ جُوک تاراپی : چوقئر لِزی ، طرف
گود بجول

آشئغئنگ دُوک تاراپی : تونگلی لِزی
پُشت طرف برجسته بجول

- جومی آشئق : کیچی جه‌ک گه‌چی نینگ -
آشئغی ، بجول بز

تو پیاز آشئغی : سئغئر تانا نئنگ اُوللاقان
آشئغی ، قاب بزرگ گاو

آشئغئنگ ساقفاسی : ساقغا اه‌دیلیان
اُوللاقان آغئز آشئق ، قاب
انتخاب شده

آشئق اُویونلاری : چووما ، دئکما ،
چِئرتما ، چئرتی ، قونان آلدیر ،
قوناسالدیر ، حیژ ژاییت ، توپیاز
اُویونی بازیهای قاب

آشئق : بئرآدامی سئو بیان ، تویس یُوره‌که‌ده‌ن
قاوی گُوریان ، گووونی (گه‌وینی) آلان
گه‌وین گیده‌ن . سازچالیان

آشئق بُولماق : بیر بینی آئلئر باش سُویمه‌ک
قاوی گُورمه‌ک ، یُوره‌ک گووون
به‌رمه‌ک ، گُوته‌ریلمه‌ک ، حاوالانماق
عاشق شدن

آشئق لئق گُورگا سالار : آشئق لئق -
کُوسار ، غالیغی انزا گه‌تیره‌ر ، عاشقی
مایه دردسر است

آشئلاماق : ده‌رمانلی ایگنا ساناچاق ، تزریق

آشئم قاقسئن : دوزئم (دوزوم) اورسون :
غارغئش سوزی ، بنان و نمکم سپردم

آغا : اُوزئنگده‌ن اولی دُوغان ، داُ ئنگ
قاقا نئنگ دُوغانی ، برادر بزرگ عمو

آغا : اولی ، بایار آقا

آغاچ : باغ درخت

آغاچ : اُودُن ، یا قئلیان قوری آغاچ ، هیزم

آغاچ تاختا : اوستالارئنگ ایشله‌یان
قاوی / یئلماق / قایئم / آغاچ تاختاسی
چوب صنعتی

آغاچ : پارساخ ، آلتی یُوز نک مئتر ، داشلئق
اُوزاقلئق آرالیغ ، شش کیلومتر
یک فرسنگ

آغاچ آییریان : آغاچ چاپیان ، دُوغرایان ،
اوُرادیان اُورمان ، هیزم شکن

آغاچ چی : آغاچ ایشله‌یان ، آغاچ اوستا ،
نجار

آغاچ لئق : باغ لئق ، آغاجئنگ کُوپ -
بُئته‌ن یه‌ری ، اُورمان ، جنگل

آغاجئنگ کُوله گه سیندا : درسایه درخت

آغاچ ده شه‌ن : داش ده شه‌ن ، بُئر -
غوش دارکوب

آغاران : دُویا چاغلئنگ یُوزینا غالیان
کُوپئنک ، یاغلی قاتئق ، خامه چاپل
شتر

آغاران : اڭره نگگی آق بُولان سفیدشده

آغاران ساچ ساقغال : قارری نینگ ساچ ساقغالی یَاني یَالی ، موی سفیدشده سرصورت

آغارتماق : آق اتمه‌ک ، آق اڭره نگگه اُوورُمه‌ک ، سفیدکردن

آغاردی : آق بُولدی سفیدشد

آغارماق : آق بُولماق ، آق بُولوپ گُوُنمه‌ک سفیدشدن

آغارنُپ دورماق : آق بُولوپ دورماق ، آق بُولوپ غالماق سفیدماندن

آغا سُماق بُولجاق بُولماق : آغالُق ، دُوغالُق ، بابارلُق اتجه‌ک بُولماق برادرداری

آغاش (آق آش) : په‌یغامبه‌ر (ص) مُبارک یاشئنا یه تئندا به‌رلیان ساداقا صدقه‌ سن ۶۳ سالگی

آغالُق : حوکوم دارلُق ، بابارلُق فرمانروائی

آغام : اولی دُوغانم ، دادامُنگ قاقامُنگ دُوغانی ، برادربزرگم عمویم

آغام گه لدی : اولی دُوغان لارُم گه لدی برادروعمویم آمدند

آغایانا : اُوز ارکئندا بابارلُق اُورنئندا غایغی سئز که‌یپ ادیأن ، آقامنش

آغتا : آختا ، بُچئله‌ن ، ارکه‌ک لیک مائز له‌ری آیرئلان اخته

آغتارتماق : بیزینی یأ دا بیرزآدی گوُزله‌تمه‌ک (گوُززه‌تمه‌ک) بارلاتماق ، بارلاغ اتدرُتمه‌ک ، کسی راوادارجستجوکردن

آغتارجاق ، آختارجاق ، بارلاجاق ، گوُزله‌جه‌ک ، گوُززه‌جه‌ک ، دُوکوشدرُجه‌ک جستجومیکنم

آغتاردُم ، آختاردُم ، گوُزله‌دیم ، بارلادُم گوززه‌دُم ، دُوکوشدرُدُم جستجوکردم

آغتاردُنگمی ؟ آختاردُنگمی ؟ گوُزله‌دُنگمی ؟ دُوکوشدرُدُنگمی ؟ جستجوکردی؟

آغتارماق ، آختارماق : بیرزادی تاپجاق بُولماق ، گوُزله‌مه‌ک ، گوُززه‌مه‌ک ، دُوکوشدرُمه‌ک ، سه‌رمه‌یشدیرمه‌ جستجوکردن

آغتارُش ، آختارُش : بارلاغ ، جستجو

آغتارُشماق ، آختارُشماق ، گوززه‌شمه‌ک گوُزله‌شمه‌ک کمک بیافتن

آغتارُلماق ، آختارُلماق دری جستجوبردن

آغتالُق ، آختالُق : بُچئلمه‌ک لیک اختگی

آغتئق ، آختئق : اُوغول یأ دا غئیز دان اُونئب اُوسه‌ن له‌ر نوه

آغدارتماق : یه‌ری سُوردُرتمه‌ک ، آستاغئنی یُوزینا چئقارتماق ، شخم وبرگرداندن خاک

آغدار دۆنگلده‌ر: آقان دۆرگان، بولام بوجار، ییقان یومران، بۆلاشنق دهم برهم
آغدارما: دۆنگلده‌رما، اوورترما، سۆورما، برنگردان شخم نزن
آغدارمانگ: اوورترمانگ، سۆورمانگ، برنگردانید، شخم نزنید
آغدارماق: بئرزآدی بئر تاراپدان اول بئر تاراپا یا دا غاپدالا اوورمه‌ک، دۆنگلده‌رمه‌ک، یه‌ری سۆورمه‌ک، برگرداندن واژگون کردن، شخم زدن
- یه‌ری آغدارماق: یه‌ری پیل آزال یا دا دلیک (ــــ) بیله‌ن آغدارماق اوورمه‌ک سۆورمه‌ک، شخم زدن
آغدارتلماق: سۆورلمه‌ک، برگردانیدن
آغداردم: اوورتردم، سۆوردیم، شخم زدم
آغدارش: سۆورش، کمک کن شخم بزنیم
آغدلق: چه‌نده‌ن کان کوپ آرتنقماچ، آغتب آغتز تندان چنقاق اضافه
آغدلق: اوورتلدنک، توغالاندق، غلطیدیم آغتندق، برگشتیم
آغداس: آغترراق، آزاچق آغتر کمی سنگین
آغدی: دولوپ آغتر تندان دوکولدی، تای مثل آغدی، واژگون شد سر ریز شد
- ده‌نگلیزینگ سوودی یالپا آغدی: آب دریا به پستی های اطرافش سرازیر شد

آغتراق: سفیدتر
آغتراتماق: آغرای آرتدرماق، سنگین کردن
آغرالدی: آغرای آرتدی، سنگین شد
آغرالما: آغرامنگلی آرتدرما سنگین نشو
آغرالماق: آغترلاماق، آغرای آرتماق، سنگین شدن
آغرام: آغترلق، سنگینی
آغیاق: آویاق، سئزلاشئپ دورماق، درد کردن
آغزادم: آیتتدم گفتم
آغزادم: یالادم، دل سۆرتدم، زبان زدم لیسیدم
آغزالماق: بئرزات بارادا گورونک اه دیلمه آیدلماق، یادلاماق یادآوری کردن
آغزاماق: گوررونک اتمه‌ک یادلاماق یادآوری
آغزادی: یادلادی، آیتتدی، یادآوری کرد
- آزنا آغزتندان آغدی اه‌کین له‌ری سوو آلدی، رودخانه سرریز شد زراعت‌ها را آب گرفت
آغساب توغساب گه‌زمه‌ک: آیاق لاری یارادسئز بولوپ آغساماق، لنگ لنگان راه رفتن
آغساق: آیاق لاری ساغ دال لنگ
آغساق لاماق: آغساب یوریمه‌ک، لنگیدن

آغساق لئق: آغساق بولماق لئق، آغساغلئق
یا غدالی، لنگ بودن
آغساماق: پا یینشقلاپ کئتئشکلاپ یوریمک
لنگیدن
آغسان: آغساق بولان، لنگ شده
آغشام: آقشام، گوتونگ یاشان چاغی
یاشان واغتی، گیجه، شامگاه
آغشام آرا: گونونگ یاشان چاغی،
آغشام دوشه‌ن واغتی، ایلکی
آغشام، اول شب
- ایلکی آغشام: گونونگ یاشان واغتی
اول شب
- ایس آغشام سی: صدقه شب جمعه
آغشام لئق: آغشام، ائنگرئنگ قارالان
سوئنگ شامگاهان
آغشام نامازی: گون یاشان چاغئندا
اوقولیان ناماز، نماز مغرب
آغشام ناهاری: شام
آغلاتماق: بیری نئنگ آغلاماغئنا سبب
بولماق، گوز یاش اتدیرمه‌ک،
آغلاتما: نگذار گریه کند / گریاندن
آغلادی: گوز یاش اتدی گریه کرد
آغلار: گوز یاش ادەر گریه میکند
آغلاشماق: کوپ چیلیک بولوپ آغلاماق،
گوز یاش ادیشمه‌ک، دسته
اورلاشماق، جمعی گریه کردن

آغلاغئل: آغلا گریه کن
- (اولی نی آغلاتماق کیچا یاراشماز): گریاندن
پیر لایق جوانی نیست
- جوامارت آدام آغلاتماز، گریاندن شیوه
جوانمردی نیست
آغلاق: کوپ قان آغلایان، کسیکه زیاد گریه
میکند
آغلاق: آغلئق، سه لچه‌نگ، داغئنئق،
سانی آز بولان چوقول، پراکنده
آغلاما: گوز یاش اتمه، گوزئنگده‌ن یاش
دوکمه گریه نکن
آغلاماق: گوز یاش اتمه‌ک، گوزئنگده‌ن
یاش دوکمه‌ک گریه کردن
آغلاماق یه که بیر اه‌چیز لیکده‌ن هه‌م دل،
باتئر لئقدان هه‌م بار گریه توفیق
آغلاشلایار: آغلاجاق یالی بولیار،
سورقولدایار میخواهد گریه کند
آغلایان: گوز یاش ادیان، کسیکه گریان است
آغماق: اوورئلمه‌ک، دوئنده ریلمه‌ک،
وه‌یران بولماق، برگردیدن، وارونه شدن
غلتیدن، ویران شدن
آغماق: چوشماق، چوغماق، دولوپ چیئپ
آغئزئندان دوکولمه‌ک، سرریز شدن
آغئپ بارماق، آغدارلئپ، آغئزئندان
دوکولوپ سیرئغئپ بارماق، جابجا
لب ریز شدن

آغنپ باریان جاگا: ریگ روان

آغنپ دوران؛ آغنپ یاتان، به یلاک سته یلاک

آغنشپ دوران، اودرلنپ دوران

غلطان

آغنا ماق: آغنماق، آغدارلماق، اه یلاک

به یلاک تۆغالاماق، غایتا غایتا

(قایتا قایتا) اودرلمه ک، غلتیدن

آغنشپ دوران: اودرلنپ دوران، دچال

غلطان

آغئ: آغ، اودرل، برگرد

آغئر: آغیر، آغرلی کوپ یه نگلیل دال

سنگین

آغراماق: آغرماق، آدیاق، درد کردن

سئزلاشئپ دورماق.

آغراق: آویپ دوران، دردناک

آغرتما: آوئتما، آوئتدرما، بدرد دیاوردن

آغرتماق: آوئتماق، آغئری دوید ورماق.

آغرلی اته ک بدرد آوردن

آغرئتدی: آغئری گه تیردی، آوئتدی

آوئتدردی بدرد آورد

آغرلون، یاوز گون، قاراگون،

روز سیاه مصیبت

آغرلاچ: یدواش بله ن سورقولداماق،

لارسئلدئلی سالداماق، سئزلاماق،

ملایم درد کردن

آغئر ده رتلی: ده ردی گوکلی، قاتی سئزقاو،

که سه لی سخت بیمار

آغری سئز: ائزاسی، آدی سی، آغئری سی

یوق. بیدرد

آغرلئق: آرتئق لئق، کوپ لئک، آغرلی

کان لیک، سنگینی

آغرلی: ائزالی، آوی لی، آغئرسی بارلولان

دردناک

آغری: آغری، ائزا، آویاقلئق، درد نج

آغئر یاغدای لی: حالی یوق، یه س. بیحال

آغئر یاغدایا سالاق: خورلاماق، ائزا باره ک

آزار و اذیت کردن

آغئر یرکلی: یرکی آغئرکان، سنگین بار

-یرلی آغئر: ته له که یرللی، پالچئق لابیک

ته کیز دال. راهش خراب است

آغئز: ایکی انگه ک آرالئغی دئل دیش

یاله شه ن بوشلوغی دهان

آغئزی آلا: اوروشلی. یه س اختلاف دار

آغئز اورماق: ایمه ک، داتماق، دلیشله مه ک

خوردن، مزه کردن، گاز زدن

آغئز اورماق: دئل یه تیرمه ک، آزداقماق

گه پ قاقدئرماق ناروا گفتن

آغئز اوردی: آغئز ده گیردی، آغئزئنی

سوقدی، گه پ قاقدئردی،

دهن زد، طعنه زد

آغز باغی: آغز بوغی، حالتا، غانار، چوال
اوچین اولا تلیان باغ، تیپ، دانگلی
نخ وطناب سرجوال

آغز بیرلیک: بئرلشیک اتفاق اتحاد

آغز الماق: آد توتماق، گوررونگا سالماق،
یاد لاماق
بیاد آوردن

آغز دا بولماق: ایل آراسئندا گوررونگ
اه دیلمه ک، آدئنگ چه کیلمه ک
سرزبان بودن

- آیا قدا بولانئلدان آغز دا بولماق یاغشی،
سرزبان بودن به که زیر پا افتادن

آغزدان آغزا یایراماق: دئلده ن دئلا
گه چه ک، ایل آراسئندا یایراماق
دهان بدهان گشتن

آغز دئرلق: آغز زئرلق، آتئنگ -
آغزئنا سالئنیان وأویانا بهر-
کیدیلیان حالقالی ده میر، لگام
لجام

آغز دئرلق لاماق: آغز دئرلق سالماق
گه یدیرمه ک، لگام زدن

آغز دئرلق لی: آغز دئرلق سالئنان
لگام زده

آغز دئرلق لی که لله گه ی: غایئش دان
تئکئلئپ آغز دئرلقلی اویانا -
بهرلیدیلیان وآتئنگ که لله سینا
گه یدیرلیان آبزال لگام

آغزی دئلی آراسا: بیر کلمه‌سئنی ائنجیدمایان
آدام، آدم پاک

آغز غاپاق: بئرزادئنگ آغزئنئنگ غاپاغی
سرپوش

آغزی به ک: گه پ ساقلایان، پاش اتمه‌یان
بسترار

آغزی بورلی: دیریان گس ن

آغزی بوش: ده ره ک سئز یالان گه پله یان،
دهن لق، یاوه‌گو

(آغزی بیردا تانگری بیر، آغزی آلا غانگری بیر)
اتحاد یگانگی خداست، اختلاف مردود الهی است

آغزی بیر: بیرله شه ن، متحد

آغزی یاشیش: یامان تاله که سوزلی،
آغزی قارا بددهن

آغزی یارا وزسئز: المئدام گه پلاپ یوران
آدام، پرحرف

آغزی غیشق: که لته تاپپا سئنئنگ بیر-
بولگی، پازنجی شوندان، بخش لز طایفه
کلته

آغزی قارا: یامان تاله که سوزلی، آغزی پاشیش
بددهن

آغز لاندئرماق: آدام یادا حه یوان چاغا سئنا
ایلکینجی گه زه ک ایمیت له ندیرمه گی
اووره تمه ک، نوزاد آدم یا حیوان را
اولین بار شیر وغذا خوردن را یاد دادن

آغیز لاندی: ایمه‌ک ایمه‌گی، داماق ایمه‌گی
اُووره‌ندی، مکیدن پستان وغذا
خوردن را یاد گرفت

آغیز لاناق: ایمیت له‌نمه‌گی اُووره‌نمه‌ک
خوردن را یاد گرفتن

آغیزنگ اُچی یوقارسی: که‌نت‌له‌و، سقف
کام دهان

آغیز سوی: بیر اچیم لیک سوو، یکجرعه
آب

آغیزنگ سووی: تُوکلیریک، آب دهان

آغیزی سوولی: اه‌رین سوولی، آغیزندان
سوو آقیپ دوران

آغیز سیز: که‌پله‌مه‌زه‌ک، گوُرله‌مه‌زه‌ک
آدم کم حرف

آغیزلی: آغیزی بار بولان، سوُزنی قولاق
آسئلیان، اه‌شیدیلیان، آیدانی
بولیان، گه‌پنی غاییغتر مایان،
متنفذ، کسیکه حرفش بکرسی می‌نشیند، حرف

آغیزما آغیز: جیق ما جیق، جیغبا جیغ،
زات قویمایان، با آرتئی همه را

آغیزنا موم تُشقئلان: که‌پله‌مه‌لی اُتوران
ساکت

آغئل: قال قارا تُنگ یاناغی، ته‌وده‌ره‌گینا
آغاچ، چه‌په‌ری، توپار آیلانان
یه‌ر   آغل

آخئم

آغئم: سوُری بیر اوغورا گوُنی گیتمه‌لی ایکی غاپدالا
یاناپ یوداش یوداش اُوتلاپ گیدیشی
هنگام بردن گله برتیغ چپ وراست رفتن آن

آغئم تیل: بُرنه‌مه آغراق، آق اُوونیسان
مایل بسفیدی

آخئم

آغئم دوُنئم: اُوز گه‌ریش، اُوتیغانیش،
بیر گوُرنوشدن باشغا بیر گوُرنوشا
گه‌چیش، ده‌گیشیک لیک، دگرگونی
انقلاب

آغئن: تُرتین له‌یئن، دوُرتنا   تماما

آجاق
آغماق

آغئن: آغماق، دوُلماق، آغئزندان دُوکُو-
له‌ک،   سرریز شدن

آغئن ماق: اُووُرتُلمه‌ک، توغالاناق،
غلتیدن

آغئنی: آق اُره‌نگلی‌نی   سفیدش را

آفتابوس: اُوتوبوس (Autobus)
اُوبالار آراسئندا یاپا داشه‌جه‌ک رینگ
الجُنئندا یولاغچی چه‌کیان اُولاقان
اُوتاغلی ماشین،   اتوبوس

آفتامیل: اوتول (Automobile)
اُوندان اُونگا گه‌زیان ماترلی
ماشین،   اتومبیل

- یُوک چه‌کیان آفتامیل: اُوللاقان آغئر
یوک چه‌کیان ماشین، ماشین.
تریلی، باری، لاری.

آفتامات (Automatique) : اُوزی اشله‌ـ
یأن آبزال، یاراغ — دستگاه خودکار

آق : غارئنگ اثره نگکی یالی (یانی)، سفید

آق : — جاری شو

آق : بالئق تونتولیان تور — تورماهیگیری

آق ارکه‌قلی : ایگدیرئینگ بیر تُوله گی، طایفه‌ای از ایگدر

آق اُوی : قارا اُوی، تُرکمه‌ن اُویی،
کوپله‌نج بوزا مانذا چاروا اُولی
آلاچیق

آق اُویئنگ قوراما زادلاری : تاژئم، اوغ،
توئنیک، قانئش، غاپی، ایشیک،
سه‌رپیک، دورلوق، که‌چه، چاوچی،
تارپ یاپار، غوُلانگ، چه‌وچی باغی،
مصالح بنیان آلاچیق

ـ گوُت تنکه : تارئم سئز اُوی، آلاچیق کوچک

ـ چوو آق : آپ آق (آپباق)، دُمّاق،
کاملاً سفید

آق ات : سئغئرئنگ (ورقا جئلئق)
انساسی، عضو مادگی گاو

آق باش : مایداجئق گُللی، غاواچابویلی
اُوت، غاریری، — پیر، علف

آق : ستویت، قاتئق (یوغورت) چال،
آیران

آقابا : که‌سیلمأنی آقئپ دوران سوو، آقار
اوغوری، یاب، آرنا، جارچای، نهر رودخانه

آقارباش : اه‌لاَ، یُوزاَ، آیاغاَ چئقیان سوولی
باش — زردن زخم

آقار : دینوسئز آقئپ یاتان یاپ، آرنا، چای

آقارسوو : آقئپ دوران سوو، — آب جاری

آقاناق : آقانئوق، آقان یُوق، — یاناسوو

آقان دُوکان : بُولاغ بوُجار، چالام چاپئش
مُلّام منجُر، بُولاشئق، — درهم برهم،
ریخت و پاش

آقان دُوکان لیک : بُول لئق، جئدا کوُپ لئک
بُولام بوُجار لئق، — زیاد بیش از حد

آق یایا آلماق : سوَّنی بُولوپ بیر پیرا غول
به‌ره‌ک و اُونونگ دُوغاسئنی
آلماق، — توبه کردن

آق یایا به‌ره‌ک : پیگیت له‌رینگ بیر اُوبا
آلاماچن لُنغا گیدجه‌ک بُولاندا گه‌چی
زاماندا ابئرناچا آخون لارئنگ حایئر
دُوغا اه‌دیشی، — دعای توفیق در انجام
حرکتی خلاف شرع

آق پافتا : آق پامُق، — پنبه سفید

آق پارچا : آق ماتا، آق قامیس مئتقال،
پارچه سفید، چلوار

آقجا : ته‌نگنگا، کومیش پول، — پول نقره

آقجارماق : آق بُولوپ گوُرونمه‌ک، آغارئپ گوُرونمه‌ک، — سفید دیده شدن

آقجامازی : کیچی جه‌ک اکیجی جئنک کئشتنک
تنکه‌ن لیجا اُوت، — بوته کوچک خاردار

آقچیق : آقجُق، دوری آق دال، آغمتیق،
آغراق، آق چیاق، مایل بسفیدی

آقجه‌لی: قوجوق اوروغوندان بیُر تایپا،
طایفه‌ای از قجق

آقدیُر : بیُر اوغورا گونُزلدیُر (گونوکدور) gondurmak

آقستُن ، آبرا بیک طرف هدایت کن

آقدیُردی: سووی بیُر اوغورا اوغروقدوردی
آبرا بیک طرف هدایت کرد

آقدیُرما: اوغروقدورما، جاری کن

آقدیُرماق : سووی بیُر اوغورا گونُزکدورمه‌ک، ساوماق، قوُیبه‌رمه‌ک،
اوغروقدورماق آب انداختن جاری کردن

آقراب : انجیان، قورلُغی اوزرُن بوُغون بوغون زه‌حه‌رلی ساری مؤجه‌ک
عقرب

آقراب : یُلدیُزلار توپاریُندان باتا یلدیُزی، اوُمیُر باقی یُلدیُزی،
ستاره پروین

آقراب : یُلدیُنگ سه‌کگیز له‌جی آیی (برجی) بوُله‌گی، آبان

آق راق (آغراق)، حالیسی آق بوُلسا، سفیدتر

آق ساقغال : اوُبا‌نُنگ یاشُ اولی‌سی
ریش سفید

آق سوُچی: تکه‌قانُنگ باغشی اوروغُندان بیُر بوُله‌ک طایفه‌ای از تکه

آق قالا: آق غالا، گوُرگه‌ن شه‌حه‌ریُنُنگ اوُن سه‌کگیز کیلومتیُر ده‌میر قازُق تاراپیُندا آرنا جایی یاقا سُندا - یه‌رله‌شه‌ن بیر شه‌حه‌ر آق قلعه

آق غامُش لی: تاتار اوروغُندان طایفه‌ای از تاتار

آقغا، قاقا، دادا، پدر، پدربزرگ

آق شُور: گوُکله‌نگ سه‌نگریک اوروغوندان
طایفه‌ای از گوکلان

آق غورغان (قورغان): آق تام، آق کوُشک
کاخ سفید قصر

آق غوُیُن لی: باشلُغی اوزرُن حه‌سه‌ن -
(اه‌سه‌ن) حا زیر به گجان وشیراز دا
حوکومه‌ت قوران توُرکمه‌ن‌له‌رینگ
بیر بوُله‌گی آق قویون لی

قاراغوُیُن لی: باشلُغی قارا مامه‌ت وقارا -
یوُسیب، توُرکییه دا حوکومه‌ت قوران
توُرکمه‌ن له‌رینگ بیر بوُله‌گی
قره قویون لی

آقغُز : قاتی چالت آقیان سوو، جریان
تند آب

آقغُن: ده‌ریا، جایی، آرنا، یا تُنگ
آقُش اوغوری، آقیان تارالی،
مسیر آب جاری

آق قوُنلور: توقتامیُش دان بیُر بوُله‌ک
ته‌که طایفه‌ای از تکه

آق قنری : حالی نینگ قنرا سئنئنگ ـ
نامگشئنئنگ بیر گورنوشی ، نقش قالی
آقلاچ : آغا یاقین ، آغمتئق ، نزدیک بسفیدی
آقلاماق : اثره نگلئی آق ائمه‌ک ، آغارتماق
سفید کردن
آق لاماق : تؤماتی ، قارالئغی ، گوناءنی بئر
آدامئنگ باشئندان ساوماق
تبرئه و سفید کردن
آقلانگ : گوگه‌ره‌یان جاءگا ده‌په سی تپه
آقلانگ‌لئق : کوپ آقلانگ‌لی یه‌ر ، شنی
محل تپه ماهورشنی
آقلاماق : آغار دئلماق ، سفیدکاری کردن
آقلانماق : تؤمات ، تونک له‌نه‌ن منجابات
باشئنگدان ساودئلماق تبرئه‌شدن
آقلانمادی : تؤمات باشئندان ساودئلمادی
تبرئه نشد
آق لئق : آق اثره نگدا بولماق لئق ، سفید بودن
آق لئق : یه‌گه نینگ ده‌سلابقی ساچئشی
قئرقانا (سیرانا) دالی سینا به‌ریلیان
سه‌رپای خلعت ، انعام
آق لئق : ایش حاقی ، که‌سانا ، ته‌بیب
چئلئک ا‌ه‌ده‌ن لوقمانا به‌ریلیان
سیلاغ حق الزحمه پزشک
آق لئغئنی گوزلا ، سه‌رات‌وه‌للا ، ـ
سفیدی اش را نگاه کن

ـ سوو آقماق : سوو اوغرو قماق ، بئر اوغورا
گوزلوکمه‌ک ، ذوکولمه‌ک ، جاری شدن آب
آقماق : آقئل سئز ، حاقئل سئز ، بئلئمسئز ،
ساسئق ، آقئلی غئیسغا ، یه نگیل ـ
که‌لله احمق
آقماق آدام : ساسئق آدام ، آدم احمق
آقماق لئق : آقئل غئیسغالئق ، حاقئل سئز ـ
لئق ، ساسئق لئق حماقت
آق مانگلئز : بئر دوروشئنگ قین جئلئغئنی ـ
باشئندان گه‌چیرمه‌دیک یاشایئش دا
گوره‌ن زادی یوق بی تجربه
آق مانگلئز : ا‌ه تئره‌ک قاوون لارئنئنگ
بئر حیللی سی یکنوع خربزه
آق ماپانئنگ سوّیدی : آدلاندئرئلان ییلدئزلا ،
مه‌ککه یولی ، کهکشان
آق وه‌کیل : ته‌کانئنگ بئر تولیه‌گی از تکه طایفه‌ای
آقئپ باریار : آقئپ یاتیر ، آقئپ دور ،
اوغرو قوپ باریار ، جاری است
آقئت : یووماق آراسا لاماق اوچین
اوستئنده‌ن سوو قوییار آب بریز
آقئت ماق : اوستئنده‌ن سوو قویماق ـ
مه‌ک ، از بالایش آب ریختن
آقئت جاق : سوو بئله‌ن یووجاق
با آب می شویم
آقئر : اوقور ، کوئنیا سوئنیا زادلار ، کهنه پاره

آقیل: آدامینگ بیلگیله نمه‌ک، دوشونمه‌ک
سایغارلی و دوُیغی لی بولماق اوُقیبی،
(حاقیل)، عقل

آقیل جه‌م لیک: دوشونوک لیک، پایخاسلی
خوشلی بولماق لیق آدام کامل

آقیل خوش: آنگ، دوشونجا، دوُیغی، پایخاس
یات، بیلگیر، هوشمندی

آقیللی، حاقیللی، آقیلی کوپ، دوشونجه‌لی
پایخاسلی، په‌هیملی عاقل

آقیم: سووینگ آقیان اوغوری، گیدیان
اوغوری، آقیش، سیر وجهت جریان آب

آقینی (آغنی): اوُره‌نگلی آق بولانینی،

آقیش: سووینگ آقیپ گیدیان اوغوری،
جهت جریان آب

آقیپ دوکولیپ: آقان دوکان، بولاشیق
چاشیق، بولام بوجار، درهم برهم

آقینذی: بیر آزا جیق سابین سوو،
کمی آب صابون

آق یال: ایلا به للی یامان آیال، زن بد

آق یال: ساچی توی له ری آغاران قاری
که م پیر آیال، زال، زن سپیدمو

آق یوره‌ک: یوراگی گدوُنی (گه‌وینی)
آچیق خوش قلب

آق یوره‌که‌ده ن: یوره‌ک گه‌وین آچیق لیق
خوش لیق بیله ن، از صمیم قلب

آق یوره‌کلی: یوره‌گی گدوُنی (گه‌وینی) آچیق
خوش قلب

آق یول: دیه‌گی، یولانجی نینگ یولی پاراخات
آمان لیق بولماغی. راه امن وامان
— یولینگ آق یولداشینگ حاق بولسون،
آللا یارینگ بولسون. یولینگ (یولونگ)
آمان، خدایارت باشد راه امان

آق یولا دوشدیم، یاغشی یولا باریارین
دیه‌گی حاجا باریارین میروم حج

آل: قونگلعور، قیزیلمتیق، قیزقیلدیراق
اوُره‌نگ، آلا اوُره‌نگ، عنابی رنگ
دورنگ

آل: اله لینگ بله‌ن توت، سانین آل،
اله لا آل، بگیر، بخر

آل: آرواح، جین ارواح، اجنه

آل: دورلی اوُره‌نگ رنگا رنگ

آل الوان: قیزیل آلا اوُره‌نگ، قیزیللی
کوپ بولان اوُره‌نگ. رنگارنگ

آلا: آق آلا، آلاچولا، دورلی، دورنگ
همه رنگ

آلا: آق آلا بولماق لیق که سه‌لی، ابرص
— آدام آلاسی ایچینده، حه‌یوان آلاسی
داشیندا، آدام بیلگیر بیله‌ن
ایشله‌یار، حه‌یوان یوزی نینگ
اوغورنا، آدم فکر میکند حیوان خودسری

آلا : اتره‌ک بئله‌ن چه‌به‌لینگ آرالئغئنا به‌ریلیان آد، یووئرت آدی، آلا

- گورگه‌ن : اتره‌ک بئله‌ن گون اورتا- داغلارئنگ آرالئغی   گرگان

- اتره‌ک : گورگه‌ن بئله‌ن آلا یووئردئنگ آرالئغی،   اترک

- چه‌به‌ل : آلا بئله‌ن بالقانئنگ آرالئغی یووئرت،   جبل

- بالقان : چه‌به‌ل بئله‌ن قارابوغاز- ئنگ آرالئغی یووئرت   بالقان

آل آلی : تۆرکمه‌نینگ دوقغوز اوروغ- ئنئنگ بیری   آل علی

آلا باهار : یاز بؤله‌گینگ تازا باشلان واغتی   نوبهار

آلا بولا : آلاچولا، آیری باشغا، دینگله- آیراتین   همه رنگ همه قسم همه جور

آلا بولوت : آزکه‌م بولوتلی، کمی   تا قسمتی ابری

آلا توزان : یوقاری قالان توزان، تومان   گرد و خاک

آلاجا : حالی حالیجانئنگ نانگئشی نینگ بیر گورنۆشی، نقش قالی

آلاجا : آق وقارا اه‌ریشده‌ن ایشیله‌ن آلا یه‌پ تاناب، ساپ، ساپاق   ریسمان سیاه سپید

آلاجا بارس : آلاجا غاپلانگ tigre ببر

آلاجا گوز : ته‌کانینگ باشئنی اوروغوندان بیر بؤله‌ک،   طایفه‌ای از تکه

آلاجا گوزه‌ن، پوریسی گوزه‌ن، آلا اتره‌کلی پئشئک‌ده‌ن کیچی راک، پیریسی ایسلی   چه‌یان

آلاجا ییلان :   مار سیاه سپید

آلاج : یا عذای، چارا، ده‌رمان   علاج

آلاج سئز : یا عذای سئز چاراسئز ده‌رمانسئز،   بیعلاج علاجی ندارد

آلاجا : آلاجادوقولان این سئزجاماتا، پارچه   نخی کم عرض راه راه

آلا : تۆوی نینگ شالی سی، چه‌لتیگی،   شالی برنج

آلاچالی : قئزئل شه‌که‌رغارئلان یاغ، (مه‌سگه قورلق یاغی ساری یاغ). روغن   مخلوط با شکر سرخ

آلاجا یه‌پ : آق وقارا اه‌ریشده‌ن ایشیله‌ن یه‌پ، تاناب، ریسمان سیاه سپید

آلادا : تاغاللا، بئکئش، اوی،   جدیت

- اولی آلادا : قارا باغرئن،   کوشش جانفشانی

آلچاق : کیچی جه‌ک، کیچی جئک، کئشئک   کوچک

آلارا سئز : غایغی سئز، بئکئش سئز، اوی ادمه- یان   بی خیال

آلاداسئزلئق: بئلئر غالیغی ادمه سئزلئک،
آلاداسئز بُولماق لئق. بیفکری بیخیالی

آلاداغ: قات قات داغ، به ییک به ییک.
داغ رشته کوههای بلند

آلادالاماق: شئلئراه دئمه ک، اُدی اه دیمه ک
غالیغی اه دیمه ک. تعمق کردن بفکر فرو
رفتن

آلادالی بُول: بئلئرله ن. اُدی ات، فکورباش

آلادانگلدان: دانگ آتماقا، آلا قارانگلقی واغتی
سحر، سپیده دم

آلادوَن: اوزین تورکمه نینگ دوَنی، زوَل.
زوَل قئزمئزی دوَن، عبای قرمز راه راه
ترکمنی

آلادین: نه بیت سُله ن یاییان چئرا اُوجاق
آلادین

آلارام: آلارئم، میگیریم

آلارجاق: آلا بُولجاق، سولجاق، اِئرئگلی
اُوینگاجه ک. رنگش می پرد دورنگ
میشود

آلاردی: آلا بُولدی، رنگ وا رنگ شد

آلارئس: آلارس، آلارئق آلارئیز میگیریم

آلارماق: آلا، آلاچه لا بُولماق، رنگ
وارنگ شدن

آلارمان: آلاقان، پاچ پارا آلیان،
آلداپ باسئپ آلیان، باسماچی
کسیکه بزور وحیله مال کسی را بگیرد رشوه خوار

آلارئن: آلارام: آلارمئز، میگیریم

آلاسارئئق: دوشنوکسئز، گوُموُرتیک،
اه یلاُک دال، به یلاُک دا دال
نفهم، کودن

آلاس قوباس: آلجئرانگلی یاعدای، گیج.
آنقا تانگلقا، آلدُراپ دوران پریشان حال

آلاشا: آسئل آت بُله ن توخوم دال بایتالدان
بُولان اورتاچا آت، قوما دیئن
یالی، اولاغ، نتیجه اسب اصیل
باماد یان

آلاشا: سارئقئشنگ باش اوروغوندان بیری،
طایفه ای از ساریق

آلاغار: ثوییاغار، دوشنوکلی، حساس

آلاغار: آلئپ ساقلایان، سه سی، اِئره‌نگلی،
اُشغُلانگلی، حه یله لی. آلئپ غالیان،
گوزینگ گوره جینگ گورمه ک اُوقییی
یالی. مانند شبکه حساس چشم

آلاق: آدلاقدان اُوللاقان، چه بیشدن
کیچی. آلتی آی بُله ن بئر یئللئنگ
آرالئغی، بزغاله بزرگتر از ۶ ماهه

آلاق: آلاقان، پارا آلیان. قورقوزوپ آلیان
باسئپ آلیان. رشوه خوار. باسماچی

آلاقا: اُوللاقان سئچان، مه له اِئره‌نگلی،
گئروده ن، موش بزرگ

آلاقا: آراقاتناشئق، بارئش گه لیش،
رابطه. رفت وآمد

آلاقارانگلقی : قارانگلقی دۇل، یا فتی حه‌م دۇل،
تاریک روش، گرگ و میش

آلاقالاغال : قیق چیق، قیقئلئق، قوپغئن،
داد و بیداد

آلاقاوشاق : تۆرکانا، ائناخانگ، ساده
ساده لوح، زود باور

آلاقاووُرداق : آلاقارانگلقی، نه تاریک روش

آلاقایئش : آتئنگ بۇیونئندان گووسئندان
آیلانئپ داقئلیان یۆزی نانگئشلی،
کومرش به زه‌کلی تایئش، تسمه چرمی
بزکر شده که از جلو گردن و سینه اسب
آویزان میکنند

آلاق جاماق : یه‌تیشیک سئز یاغدایدا بولماق
ناتوانی، سستی

آلاگوز : قاراسئندان آغی کوپراک بولان گوز،
بۇله گوز، گاو چشم، چشم درشت

آلاگوزلی : بۇله گوزلی، اوو‌ادان (آوادان)
گوزلی، درشت چشم، زیبا چشم

آلالی (آل آلی) : تۆرکمه‌نینگ بیر اورومی،
تیره ای از ترکمن،

آلامات / آلئق : به‌لگی، تاغما، نئشان، علامت

آلامات : اُگیرت گه‌نگ قالالی زات،
جاقدان چه‌نده‌ن آشا، به‌ته‌ر، کان
کوپ، اولی (قاوی لئق دییسلنگ حاقدا)
بی اندازه

آلامات : تۆرکس یامان، ته‌له‌که، تاپی یوق،
تای سئز، دوزا گیده‌ن، گوتئنده‌ن
آشئرلان. درظلم و بدی و هرزه‌گی لنگه ندارد

آلامان : باسماچی، دولوپ، چوزوش اه‌دیپ
اوروپ اولدوروپ جالقئنگ مالئنی
باسئپ آلیان، چپاول‌گر، غارتگر

آلاماچی : باسماچی دزد، چپاول‌گر

آلاماچی‌لئق : اولجا آلماق ماغسادی بیله‌ن
بئرده‌ل یات اوبا چوزوش اه‌دیپ
مال لارئنا تالانگ سالئپ آدام لاری
اوغلان لارئنی یه‌سیر اه‌دیپ آلئپ
گه‌له‌ک لیک، چپاول و غارتگری
تۆرکمه‌ن له‌ر آلاماچئلئغا اۇگده میش،
چه‌په‌ر اه‌که‌ن: یانگلی یاقین لیقدا
حه‌م حه‌ر بیر اوبادا بیر ناچا آدامئنگ
الیئنی حونه‌ری آلاماچئلئق اه‌که‌ن،
باسماچئلئق منش، در گذشته نزدیک هم
عده ای بکار چپاول‌گری و غارتگری
می پرداختند

آلاماچئلئق باردا: آلاماچئلئغا باغلی بولان
بۇلش بارماق لارئنگ ده‌ستانی:
باشام بارماق آیدیار: آلامانا گیده‌یلی،
انگشت شست میگوید برویم چپاولگری
یشولیم بارماق: گیت سه‌ک گیده‌یلی،
سبابه: باشه برویم

آلان آلجی (آلئجی) نینگقی؛ هرکه رفت مال خودش

- اُورتا بارماق : اوروش بُولار
وسطی : جنگ میشود
- اُغول لی‌بی : بُولسا بُولسون
بنصر : باشد جنگ بشود،
- گُول لی‌بی : قیرپلیشا بیلی
خنصر : کُشت وکُشتار میکنیم

آلاشُوق (آلانیم یُوق) : آلمادیم نگرفتم

آلان زآدلاریم : آلدیغیم لاریم، اولَه آلانیم
چیزهائی که گرفتم

آلان واغتی : آلان چاغی، آلان ماحالی
موقعیکه گرفت، وقت گرفتن

- حامیر آلان واغتی : حامیر گُوبه‌ریب چیشه‌ن
واغتی، موقع ورآمدن خمیر

آلاندا : موقعیکه گرفت

آلانگ : زُول گیدیب یاتان به‌یک لیک
تپه‌ممتد

- قیزیل آلانگ ، بوت لُق داشدان اُوزیله‌ن
ده یه لیک بیرباشی کوموش ده یانینگ
دوشنیدا ده نلیز ایچینده اول بیر
باشی گوکله نگ داگولی داغا یه نیار
حه ر دُورت یاش گیلو مُشترده ن
قارادیل حانا حایلی مه سه مالیم.

آلانگ لُق : قیزیل آلان دیوار یا سد در مقابل شمس

آلانگ کُوپ یه ری، تپه‌ها و محل دیوارهای ممتد

آلانلغیرت : اُولاقان سیچانا مه نگزه‌ش
حیوانی شبیه موش

آلاو : اُودیُنگ یالینی شعله آتش

آلاو ده ر دا یه ره وه ر: حاولیقیان، باسیم،
چالاسیم چالاسین بُولجاق بُولیان
مجهول

آلایاز : شُوخونلی، شاوخُنلی، شادلُق لی،
گولشوکلی یا غدای خوشی پرشور وشوق

آلایلاماق : اُوغلانی چاغانی حودوله مه ک،
حودُوله مه ک. لالائی کردن بچه

آلبالو : ائره تگی قارا قونگوری قیزیمتیق، تورشی جا
آلچه ک (اُلچه ک) یالی ییمیش آلبالو

آلپ (آلپ) : باتیر، اه‌ده‌رمه‌ن ادلی شجاع

آلپ (آلپ) آرسلان (آرسلان)، ادلی
یولبارس، باتیر یولبارس، چاقیر -
به گینگ اُوغولی سه لجوق شا لاردان

آلتمیش : سان اوغوری، شصت (۶۰)

آلتای : دیلی تورک بُولان بیر ایل، قومی از ترک

آلتی : سان حاسابی، شش (۶)

آلتی آتار : آلتی اوق یه رله شیان آتیان
توفه نگ. شش تیر

آلتی قانات (غانات) : آلتی تارمده ن -
قورالان اُولاقان اُوی، آلاجیق
بزرگ

آلتی یاشار: آلتی یاشلی قال، شش ساله

آلتین : غیزیل (قیزیل)، تیلّلا، طلا

آلتین : کوموش ده یانینگ گون دوغار تاریندا
بیر اُوبا و شونگدا ده رک ده یه آلتون

آلجاق: اه‌لاٗ آلجاق، میگیرم
آلجاق آدی: اه‌لاٗ آلجاغنگ آدی، نام گیرنده
آلجاق دأل: نمیگیرم
آلجاق می؟ تو تجاق می؟ میگیری
آلجئراماق: آلدئراماق، آنقاتانگلقا بولماق، اوزئنگی یئتئرمه‌ک. باشاغای بولماق، چاشماق، حاولئقاچ لئق دست وپاچه شدن
آلجئرادئم: آلدئرادئم، باشاغای بولدم، دست، چاشدئم، پاچه شدم
آلجئرانگ لئق: باشاغای لئق، آلدئراماق لئق اوزئنگی یئتئرمه‌ک لیک، پریشانی گیجی، آشفتگی
آلجئرادئنگمی؟ آلدئرادئنگمی؟ چاشدئنگمی؟ اوزئنگی یئتئردئنگمی؟ گیج شدی؟
آلجئرادی: آلدئرادی، باشاغای بولدی، چاشدی دست وپاچه شد
آلجئراما: آلدئراما، حاولئقما، عجله نکن
آلجئراماق (آلدئراماق): آلجئراموق، دست وپاچه پریشان شدم
آلجی گوز: آلاقان، آلاغان، آلداجی، فریب دهنده
آلجی عورت: آلئپ یولوپ باریان، بی ملاحظه آلداجی، میگیرد
آلچی: آشئغئنگ آت موئیان تاراپی، یک بجول
- تاوخا: آشئغئنگ ایکینجی تاراپی، جیک بجول
- ذوک: .. تغبئگی یوزی، پشت بجول
- جوک: .. چیقور لیوزی، طرف گود بجول

آلچاق: یئرراگی گوونی (گه‌وینی) آچئق، قادئرلی، شاوهئن، اوزئنی کیچی سایییان، خوش نیت
آلچاق لئق: یئرراگی گه‌وینی آچئق لئق، شاوهئن لی لیق، خوش رفتاری مهربانی
آلجا آل لئق: بئر زادی یه‌رلی یه‌رده‌ن آلماق لئق بگیر بگیری
آل حاوا: آل آسمان، اوران به‌ییک یوماری، بلند آسمان
آلداجی: آلجی عورت، آلئپ یولوپ باریان، آلداماق، آلداغا سالماق، اه‌لینگداکی زادی آلماق مکار، فریبکار دروغگو
آلداو: یالان سوز دروغ
آلداواجی: یالان لئق آلداغ سئله‌ن آرامئنگ اولسونی اوزئنا چه کیان، پیر ریلاقچی دروغگو فریب کار
آلداری: (دروغ گفت) باشئنی آیلادی، ایشینی بئتئردی، آلجاغئنی آلدی، یالان آلداد آدی
آلداما: آلداغا سالما، یالان گه پله‌مه، دروغ آلداوا سالما، نگو
آلداماق: آلداغا سالماق، یالان سوزله‌مه‌ک، آلداوا سالماق، دروغ گفتن فریب دادن
آلدانگلی: آیال لارئنگ آلئن دانگلی سی، پارچه پیشانی بند زنان
آلداما: یالان سوزا اینانما، اولسونگلی به‌رمه، فریب نخور

آلداناماق : یالان سؤزه اینانماق، آلداغا (آلداو) دۆشمه‌ک ، حرف دروغ را باور کردن

آلدایار : یالان آییشت یار ، دروغ میگوید

آلدایان : یالان آییشت یان ، یالانچی دروغگو

آلدایان‌لار : یالان آییشت یان‌لار ، دروغگویان

آلدایارلار : یالان آییشت یارلار، دروغ میگویند

آلدیراماق : آلجیرانگ یاغدای دا بولاق ، تیتیره‌مه‌ک ، باشاغای بولاق ، چاشماق ، اوزنگی ییتیرمه‌ک ، دست و پاچه شدن

آلدیرماق : الده‌ن بیرمه‌ک ، اوغورلاتماق ، از دست دادن

- حامیری آلدیرماق : گوپه‌ه ردیپ چیشیرمه‌ک ، خمیر را رساندن، ترشاندن

آلدیق : اه له آلدیق ، گرفتیم بدست آوردیم

آلدیق لاریم : آلان زادلاریم ، چیزهائی که گرفتم

آلدیغی زادلار : تپه له که زادلار ، جنس‌های بد

آلدیغی : اوران تپه له که ، قاوی دال ، بد

آلدیغی : آلان واغتی ، آلان ماحالی ، آلان کشی ، موقعیکه گرفت

آلدیغی : آلان باحاسی ، آلان پیری ، بیره‌ن پولی ، بهای خرید

آلغی : بیریننده‌ن آلالی پول ، زات ، طلب

آلغی لی : بیریننده‌ن پول زات آلالی آدام ، پول زات قارتز بیره‌ن آدام ، طلب کار ، بستانکار

آلسام : اه لیما آلسام ، توتسام ، اگر بگیرم

آلغیش : آلاغان ، آلاغا اوگدا ، کسیکه خوب میگیرد

آلغیش : چه‌نتی آگری ، دیرناق لاری ییتی ، گوزله‌ری گوره‌جه‌ن چالیمتیق مه له ائره‌نگلی بیرتنجی قوش ، باز، شهباز قرقی

آلغیم بار : آلالی پولوم بار ، طلب دارم

آلغین : توکانن آل ، حتماً بگیر

آلغینگ بارمی؟ آلالی پولونگ بارمی؟ طلب داری؟

آلغیم یوق : آلالی پولوم یوق ، طلب ندارم

آلقا اولی : گرن حاندان بولان توزکمه‌نینگ بیر اوردی ، آلقا اولی

آلقیش : بیرآدامنگ یاغشی لیغی اوچین اه دیلیان دوغا ، دعای خیر

آلقیش لاندی : تاسین اه دیلیدی ، قاوی تیزله‌ندی ، سیلاندی ، مورد تحسین واقع شد

آلقیم : آدامنگ حه یدا نئنگ آنگله گینینگ آستاغی ، غبغب

آلقیم لاق : آلقمی آتلی ، اولی ، غبغب دار

آللاه لاماق : یاش چاغانی یاتیرماق اوچین هوودی له مه‌ک ، لالائی کردن

آللاه : تانگری ، حودای ، یارادان ، الله

آللاه‌یم : تانگریم ، حودایم ، یارادانیم ، خدای من

آللاه سیغینماق ، بیر آللاه یوز توتماق ، اوزنی آرقا تبلمه‌ک ، اینانماق ، باور داشتن ، امید به خدای یگانه داشتن

ـالمئدام آللآلی یادلاب گەزمەک، پیوستە بیاد خدا بودن

آلما: تۆغالاق گۆرنۆشلی ایمیش، سیب

آلمار: آلماز، اەلی بئلەن تۆتمار، تۆتماز، اەلینا آلمار (آلماز) نمیگیرد

آلماز: آسئلی کۆمور، یالئنا یانیان، دیمەنگ قاتی بەرک، اۆزەنگ سئز، یالدرا۔ ولق، باحالی داش گۆرنۆشدا الماس

آلمازیالی قاتی: آلمازامەنگزەش قاتی، مانند الماس سخت است

آلماق: اەلینگا آلماق، اەلینگوا یەرلەشدیر۔ مەک، اەییەلەمەک تصاحب کردن

آلمالئق: آلما آغاجئنگ کۆپ یەری، باغ سیب

آلمالئق: ایکی یانگاغئنگ تۆمەریب دوران یەری، سئرتئنگ تۆمەریب دوران ایکی غایدالی، گونۀ برآمدە، کپل

آلمئت: پارا، پاج، موغئت (موعوت) زات یەش کەش، رشوت

آلمئت: آلاقا، آلمالی زات بۆلسا ایکی یای آلیان،، آلئجی عورت، باج گیر

آلئپ بار: یەرینا یەتیر، آل بار، انجام بده

آلئپ بارجاق: ایشلەجەک، یەرینا۔ یەتیرجەک کار میکنم انجام میدهم

آلئپ بارمالی، یەرینا یەتیرمەلی، کار را باید انجام داد

آلئپ باریان ایشیمئز: ایشلەیان ایشیمئز، اەلیمیزدا کی ایش کارمان

آلئپ بارئلیان ایش: یەرینا یەتیرلیپ دوران ایش، گەچیریلیان ایش، ال آشاغئنداقی ایش کار در دست

آلئنئپ بارئلیار: یەرینا یەتیرئلیار، گەچیریلیار یۆزا چئقارئلیار، کار در حال انجام

آلئپ بارماق: ایشی ایشلەمەک، کار کردن

آلئپ بارماق، بئرزادی آلئپ گیتمەک، چیزی را

کۆپ چئلئنگ بئلەن ایشلەمەک، گرفتن و رفتن

آلئپ بارئلماق: کۆپ چئلئنگ بئلەن ایشی ایشلەنمەک، یەرینا یەتیرلمەکلیک لوناق

آلئپ گەل: آلدا گەل، بگیر و بیا

آلئپ گیت: آلدا گیت بگیر و برو

آلئجی: آلوجی، ساتئن آلیان خریدار

آلئپ بەر: اۆبەر، آلدا بەر، بەرما نگا، بگیر و بده، بده بمن

آلئس: ایراق، قاتی اوزاق داش، یاقین دال خیلی دور

آلئش: آلماق، ساتئن آلماق، خرید

آلئش بەرلیش: آلماق بەرمەک خرید و فروش

آلئش چالئش: آرزان آلئپ باحا ساتماق، آونئق ساودا، چئلکە ساودا، سوداگری

آلئشدئرماق: چالئشدئرماق، دەگشیرمەک عوض کردن

آلئشدئردئم: آلئپ قۆیدئم، گرفتم

آلئشتەبڕدنگمی؟ چالئشتەبڕدنگمی؟ آلئپ قوبدنگمی؟
دەگیشدبڕدنگمی؟ گرفتی؟ عوض کردی؟

آلئشتەبڕنگ، چالئشتەبڕنگ: آلئپ قویڕنگ،
دەگشیرنگ، بگیرید، عوض کنید

آلئشماق: چالئشماق، دەگشیرمەک، عوض کردن
- چاقیمی آلئشدم، چالئشدم: چاقو ام را عوض کردم

آلئشدی: چالئشدی، عوض کرد

آلئشئق اتدم: عئیزیمی گەلین لیگا بەردم،
عئیزیمی گەلین آلدم، دخترم را بعروسی دادم و دخترش را بعروسی گرفتم

آلئق: مالئنگ قولاغئنا کەسیلیپ یا داەبیر تئزدئرئب سالئنیان تاغما، بەگلی
داغ یا علامت گوش حیوانات

آلئم: الئم کوپ اوقاب (اوقیب) اوگدا بئلیان آدام، بئلئملی عالم دانشمند

آلئملئق: کوپ بئلمەک لیک، دانشمندی

آلئم ساق: پارا آلیان، پاچ آلیان، پولدا روئیملیان، پول پاراز،
پول پرست، بدنفس

آلئن: کەلانئنگ اونگ تاراپی پیشانی، ما نگلای

آلئن: قارشی (غارشی) یوز بە یوز، رودررو

آلئن دانگی: آیال لارئنگ ما نگلای لارئنا دانگئلیان ماتا، لچک، پیشانی بند

آلئشاق: آلئالی زات گرفتنی

آلئشیان زات: ساتئلیان زات، آدام لارئنگ
کمان آلیان زادی چیز پرفروش

آلئشالی زات: آلئشاق زات، آدام لارئنگ
گەرەک آلئالی زادی، فروش رفتنی

آلئشانی قالجاق زات: آلئشاجاق زات،
جنس رو دست ماندنی

آلی (الی) (رضی الله عنهم): حەزرەت آلی
دەسلابقی مئسئلمان بولان لارئنگ بیری
دورت (تورت) چاریارئنگ بیری،
موخامات (۳) نینگ کورەکەنی و
آغا سئنئنگ اوغلی، ائمام حەسەن
ائمام حوسەین (ع) نینگ قاقاسی (آداسی)
حاق یولوندا غئلئچ اوران غاریپ غاسار
لارئنگ دوسی قولدادی، آرازا (اوراز)
آیئنگ اون دوقغوزی گونی مەجیدا
غئلئچ بئلەن اورولدی دیگر یحی بیری
گونی حەم یارا دائنگ تویروغئنا
لەبەیک دیدی، یاتان یەری یاخن اوتن
حضرت علی علیه السلام

آلیار: (آلیا) اەلیناآلیار بادست میگیرد

آلئنان، ساتئلان، ساتئن آلئنان،
خریده شده، فروخته شده

آمات: اونگای ماحال، دەگەلی واغئت،
مای سالئم چاغ چەم، چەمەسینی تاپاق
غابات گەلمەک بموقع، فرصت مناسب

آماتلی: اُونگایلی، یه‌یدالی، ده‌وره‌کلی، قووی قادی، کوُپ قاوی — مفید، مناسب

آمال: چاأرا، اوغور، — عمل

آمالا آشتُرلدی: گه‌چیرلدی، یه‌ریناُ یه‌تدی ده‌گه‌رلی بُولدی — انجام شد

آمالا آشترماق: یه‌ریناُ یه‌تیرمه‌ک. گه‌چیرمه‌ک — انجام دادن، اجرا کردن

آلئپ بارماقچی: ایشلاُب بارپارُس، یه‌ریناُ یه‌تیرپارُس — اجرا میکنیم

آلئپ گیتمه‌کچی: یه‌ریناُ یه‌تیرمه‌لی، — اجرا کردنی

آلئنگا (آلئنگا) بارسئن: یه‌بت ده‌غا اتمه‌ک لیک، قارغش سوُزی — توهم گرفتار شوی

آمان: ساغ آمان، سالامات، سلامتی

آمانا گه‌لمه‌ک: اُوزُنگلی غارشی تارابینگ ارلئندا قویماق، سنغئنماق، چوقوناماق بُولون آلماق، — تسلیم شدن

آمان اه‌سه‌ن: ساغ آمان، ساغلئق، — سلامت

ساغ آمان: غورغُن (غورغون) ساغلئق — سلامت

آمان می؟ غورغون می؟ ساغلئق دینچ لئق — آمانلئق می؟ سلامت و راحتی؟

آمان شاه: (آمان شاش)، ته‌که توقتامئش (توق توُمئش) توق توموش تایپا سئندان، طایفه‌ای از تکه

آمان خوجا: یه‌گه‌دلی، چاقئر اوروغوندان، گوُکله‌نگ، — طایفه‌ای از گوکلان

آمانلئق: ساغلئق، دینچ لئق، پاراحاتلئق — سلامتی، آسودگی

آمار: آرپا بوغدای و باشغا زادلار ساقلانیان جای — انبار

آمار چوقئر (چوقور): یه‌ییک ده‌په‌ راُک یه‌ری گینگ آدام بُولی یالی قازئپ آشاغئنا و یه‌وه‌ره‌گینا سامان دوشاب آرپا بوغدای ساقلانیان جای — گودال انباری

dorasina

آمانات: اُوزُنگلی داُل باشغا بیر آداُمئنگ زادی — امانت

آمانات دار: آمانت ساقلایان، دوغری اُنامی آدام — امانت دار

آنبار (آمار): دأنا، غاللا و باشغا زادلار ساقلانیان جای — انبار

آموختا: اُووره‌نه‌ن، اُوگرا بُولان، سینالان، — آموخته شده، آزموده

آنا: ایه‌نه، ایه‌جه، ناُنا، ایمه، — مادر

آنتیک: انتیک، قادیم قی، قادیم ده‌نیه‌ده سونغاتا خُونارا ده‌گیشلی بولان زادلار، (Antique)، — قدیمی، باستانی

آنجائن (آنجائن): هیچ واغت، هه‌رگیز — هیچ وقت

۱ آنت: آللانئنگ آدئنا سوُز — قسم

آنت ایچه‌ک : آلاتْشَک ، یاخشی (یاغشی)
گۆریا نینگ آدئنا واعدا سۆز به‌رمه‌ک
قسم خوردن

آندان (اۇندان) باشغا ، اۇندان آیری
غیر از آن

آندان (اۇندان) چۆریم ، اۇنگا ده‌ره‌ک ،
برای آن

آندان (اۇندان) دأل ، اۇندان باشغا آیری ،
از آن نیست ، غیر از آن

آندان (اۇندان) بارمی ؟ شۇندان بارمی ؟
از آن هست ؟

آندیز : مایداجا یاپراق‌لی ، کۆکی اۇزۇن
ده‌رمان اۇت   نوعی علف

آنقا : قاراغوشا مه‌ٔنگزه‌تش ، عنقا

آنقاو : تۆرکانا ، ساده ، انانجانگ ،
ساده لوح

آنگ : دۆشۆنۆک ، هوش ، په‌ٔهم ، بیلیم ،
چارماق   فهم

آنگ ات : دۆشۆن ، سه‌رات ، گوز عولاق
بول   هوش باش توجه کن

آنگتاماق : غارابا غارابا ایزارلاماق ، توتماق
یزق ایته‌ک ماغسات بیله‌ن .
گۆزله‌مه‌ک ، تعقیب و توقیف کردن

آنغا (اۇنگا) : اۇل آداما   باو

آنگتایجی : ایزارلایان ، گوزله‌یان ، توتجاق
بولوپ ایزیندا گه‌زیان ، تعقیب کننده

آنق : اولی آلاغوش ، قیمتلاما دورپ پرنده درخ بزرگ دریایی

آنق ایته‌ک : حایران غالماق ، حیرت کردن

آنقا : آلجیراماق‌لیق ، ال آیاغنگی یتیرمه‌ک
لیک ، حیرانی ، دست و پاگم کردن

آنقارماق : بیرزادی گه‌نگ قالیپ حایران
بولوپ قالماق ، آنگق بولوپ دورماق

آنگقا تانگقا : چاشماق ، آلجیراماق ، اۇزۆنگی
یتیرمه‌ک   مات شدن

آنگ چارماق : آنگ ایته‌ک ، دۆشۆنمه‌ک ،
سه‌رات ایته‌ک ، گوز عولاق بولماق ،
مواظب بودن

آنگ دارماق : دۆنگله‌رمه‌ک ، دۆیدورماق
بیلدیرمه‌ک ، آلیم آیان به‌للی ایته‌ک
آشکار کردن فهماندن

آنگ شیرماق : سایغارماق ، بیلمه‌ک ، آییل
سایئل ایته‌ک ، تانیماق   شناختن

آنگری : آنگیرسی ، یوقارسی   انتها ، آخر

آنگری اوجی : بولار یاماق بولسا ، یاغدایی بولسا
حتی الامکان

آنگری‌باری : اۇدوق بۇدوق ، اۇجوق بوجوق
بولار بولماز ، ده‌گه‌لی ، عجولانه ، سهل انگاری

آنگیرسی : آنگیرباشی ، دۆیبی ، سۆنگی ،
بولجاق یاری   انتهایش

آنگیرباش : باریپ یانان ، جنیدا / قادی
اینگ یوقاری ،   رودست ندارد ، انتها

آنگری باقی : دولان ، پشت سر را نگاه کن

آنگرقی: ایزداقی، سترت داقی، عقبی

آنگریق: آنگرلیغا، سترتا، ایزآ، بعقب

آنگراق: ایزراق — عقب تر

آنگریق باریک: — این ور و آن ور

۳ آنلقالماق (آنلنگالماق): حایران قالماق
الدانماق گه نگ غالماق، — حیران شدن

۳ آنقاماق: آنلقیماق، پذرسیماق برگرفتن تعجب کردن

آنگراق: قوراق ساووق، آیاز، یه للی آیاز
باد و سرمای خشک

۱ آنگسات: قیئن دال، دوستنوکلی، آچیق
قابل فهم، آسان

۱ آنگسز: دوستنوک سز — کودن

آنگسز زادی بار یاپاق: قاوی، اونگات، باعالی
گه ره کلی زادی بار یالی، مثل اینکه
چیزها لبی دارد

۱ آنگشترمادم، دوشمه دم، دویمادم، بلمه دیم
تانیمادم، نشناختم نفهمیدم

۱ آنگشترمادی: دوشمه دی، دویمادی، بلمه دی،
تانیمادی (تانامادی) — نشناخت

آنلغرماق (آنگلنگرماق)، قیغرماق،
آنگ آنگ سه س ایمه ک،
اه شه ک حاقترا — عرعر کردن

۱ آنگلا: اوس بر، دوشون — بفهم

۱ آنگلادیلار: دویدیلار، دوشوندیلر،
بلدیله ر — دانستند فهمیدند

۱ آنگلادم: دویدیم، دوشدیم، بلدم فهمیدم،
دانستم

۱ آنگلادی: دویدی، دوشوندی، بلدی، دانست فهمید

۱ آنگلادیان: بلدریان، ماعنا بریان، مفهوم

۱ آنگلی: دوشنو نجه لی، پایخاسلی، قاوی -
دوییان، حوشلی، — فهیم

۳ آنلنگالان: آنگ غالان، چاشان ادغورنی -
یتشره ن، آلدانان، بوش قالان
گه نگ قالان — مات شده

angingalen

۳ آنلنگالدی آنلق بولوپ قالدی، حایران قالدی
آلدانذی، گه نگ قالدی بوش قالدی
مات شد

۳ آنلنگالدم: آنلقا تانلقا بولدوم، چاشدم،
آلدرادم، آلجرادم، اوزیمی یتشردم
آلدادنم، بوش قالدم — مات شدم

۱ آنلماق: دوشونمه ک، آقلی یه تیرمه ک
فهمیدن

۱ آنگلاماق (آنگلانوق): سه راه ده ماق،
(سه راه ده نوق)، اوس بره نوق
دوشونمه یار، باش قویمایار، نمی فهمد
نمی خواهد بفهمد

۲ آننا: حافتانینگ (ایپتانینگ) یه دینجی
گونی نینگ آدی، جومغا — جمعه

آننا لق: آننا غارشی لیق ساداقا، صدقه
شب جمعه

آننا یه ذی: جومغا نامازینگ واعظی
خطبه نماز جمعه

آننا قوربان لی: قارا اینجیک اوروغوندان بیر تاپیا
طایفه ای از قرهچیک

آشق: آیدئنگ، ئوچئق، آچئق، ئالئم،
واضح، آشکار

آشق دآل: بەللی دآل، آچئق دآل، آیدئنگ
دآل، آیئق دآل، ئالئم دآل (گومۆتنگ)
نامعلوم، مبهم

آشق لئق: آیدئنگ لئق، ئوچئق لئق،
آچئق لئق، واضح، روشن

آشق لئغئنا یه تیلمه دیک: دەغری لیغی بئله-
مه دیک، آچئق لانمادئق، ئالئم بولالی
قالان، گومورئوک، محقق نشده، مبهم مانده

آو: غوشلار وحەیوانلاری ایزارلاماق، شکار

آو اتمه ک: اتی ایتیلیان غوش لار وحه یوان
لاری توتماق، ئولدورمه ک (ئولدورمه)

آو آتماق: آوی به لله مه ک، اورماق (وورماق)
تیر کردن، شکار

آو ایت: آوی آلانی ئووره دیله ن ایت
تولا، تازی یالی   توله تازی

آنوفیل: (Anophele) آوستئدئپ
قئز دئرما (مالاریا) Malaria
که سه لینی یایراتیان چیبئن   آنوفل

آوادان (ئوواددن): گه لشیکلی، گوزه گه ی
ئوران گوزه ل، چیگئللی / زیبا، قشنگ
عنبئر لار یالی

آوارا: به للی بیراوردون مه کان تاپئپ بئلمه یان
ایقلاپ ایلغیپ یوران آواراحه للەو-
لاپ یوران   آواره، سرگردان

آوارالئق: دورموشئه ا به للی بیراوردون
تاپئپ بئلماسلئ ایقلاپ ایلغیپ یور-
مه ک لیک،   آوارگی، سرگردانی

آوار را: جهنم

آوار را گیت: جه حه ننه مگه گیت، یوق بول
آیال لارئنگ سوکوشی   برو جهنم

آوار راما گیت، یوق بول، گوروما، جه حه ننه مگه
گیت   دور شو، برو بجهنم

آوچی: آو آولایان، مه رگه ن،   شکارچی

آوچی لیق: آو ایشا گوتیمه نمه کلیک شکارچی

آورات: آدام لارئنگ اوتانچ لی جایالی گیزله یئن
ساقلایان اینام لاری   عورت

آورات: ئوله ک ئوله ک ات، تکه تکه خورد کن

آورات جاق: ئوله ک ئوله ک اتجه ک قطعه قطعه میکنم

آوراتماق: ئوله ک ئوله ک اتمه ک، تیله له مه ک
مایدا لاماق   خورد کردن

آوراپچاق: آوراتئپ باریان، آدتئق، یورت
ترد

آوراتماق، ئوله ک ئوله ک تیله تیله بولماق
کال بولماق، آوراتئپ یاتماق،
ریز خورد شدن

آورام آورام: ئوله ک ئوله ک، تیله تیله،
مایدا مایدا   قطعه قطعه، ریزریز

آوسار: اترشمه، آت آلاشانئنگ
بئر غایدالئندان گه لیان یئوپ
افسار

آوشون آتماق: غالغیماق، اوُوُشمه‌ک، دَورلی
اثُره‌نگ بُولوپ گوُرونمه‌ک، رنگ برنگ
شدن، درخشیدن،
آوغانلی: آدچی لارا آیدُلیاَن سوُز. موفق باشی
آوغانلی: آوغانُستان یوووُرُدُنگ آداسی
افغانی
آوروپا: گون باتار یوووُرت‌لرا به ریلیاَن
آت، یووروپا — اروپا
آوقالا: بئرُزآدی ال بُله قئش قویبه ماش بده
آوقالاماق: اناسی قئنئپ قُویبه رمه‌ک،
غاشنگ گه‌زلیشینا کُومه‌ک اتمه‌ک
مالش دادن مشت مال کردن
آولاتماق: آو آتدیُرماق، آولاب تُوتدُرماق
بشکار وا داشتن
آوشان غشلی: اوُوُلسیاُن، دَورلی اثُره‌نگ
گورکه زیاُن، یالدیُرایاَن، یالپیلدایاَ
غالغئیاَن، — درفشان، درخشنده
آولاغ: آوُنگ بُول یه‌ری، آولا نئلیاَن یه‌ر،
آو مه‌یدانی — شکارگاه
آولاق: آلتی آیاَ یه‌تمه‌دیک گه‌چی نینگ
چاغاسی — بزغاله
- چه بُش: آلتی آی دان گه‌چه‌ن چاغا
بزغاله
- دوغ: بئرُ یاشئندان گه‌چه‌ن چاغا
بزغاله
آولاماق: حه‌یوان لاری، غوش لاری آتماق -
- توتماق، آو اتمه‌ک — شکار کردن
آولاناماق، آو اه دیلمه‌ک، آو اه دیلیپ -
توتولماق — شکار صید را گرفتن
آوماچ: یاَغاَ دُوغرالان قئزغئش چُوره‌ک
آوماق: بانیچه نرم کردن / نان گرم ریزشده در روغن زرد
آوماچ لاماق: په نجه بئله‌ن آلئپ قیئسیپ
قُویبه رمه‌ک — له ولمبو کردن
آونُق: (آونوق)، آوُنجاق، مایدا، — ریز
آونُق (آولوق) ده‌ووُک: آوُنجاق،
بُژله‌ک بیُچه‌ک، — خورده ریزه
آونُق توماچ: یاَراَلی اورُوغوندان، — توماچ
- یاغئش، یاغئش آونُق لایاَر، یاغئش آونجاق -
لاَب یاغیاَر، — باران نم نم میبارد
آوورت: آنئغ‌ئنگ آیلی غاپدالی — لوپه
آوورت لاماق: آرز آرز ایچمه‌ک، کم کم نوشیدن
آوورتا: (Aorta) یُوره‌کده‌ن چئقیاَن
اینگ اوللاقاَن دامار، غاَنی بَریئن اناماَ
یایراتیاَن دامار — شریان آئورت
آووز: سئغئرئنگ ده‌سلابقی سوَیدی،
اولین شیر گاو، آغوز، شیر ماک
آوی جا اوُت: ایییئلیاُن اوُت، ترتیزک شاهی
آووی: زه‌حه‌ر، اوُلدیُرجی — زهر
آووی بورچ: قارابورچ قئزئل بورچ، قاتی
آچی زاَت — فلفل سیاه و قرمز
آووشوپ (آوُلُشُپ) دوران — درد دار
آوییپ دوران، آوُشُپ دوراَن — درد دار

آئنجاق داش: چاخمل ،   سنگ آتش

آونوق داش: چای داشی   قلوه سنگ

- اوران آئنجاق داش: دیسه‌نگ آئنجاق،
داش   ماسه

آی: گد نتنگ شوغلا سُنُندان یاغتی لیق
آلنپ یه‌رینگ داشُنا آیلانیپ
یُزان بیر شار   ماه

آی: آی شار نُنگ ییگریمی دقغوز یا دا اُوتوز
(۳۰-۲۹) گوندا بُرگه زه‌ک یه‌رشاری
نینگ داشُنا آیلانانی بُله‌ن قوشلان
آدلار، بُرنیلدا اوچ‌یوز اللی‌باش
گوندا اون ایکی یُلام آیلانانسانگ
شو آشاقداقی گه‌لیشی یالی اون ایکی
آی آدلاری بار

۱- آشُر آیی، یلی باشی،   ماه محرم

۲- سابار آیی،   ماه صفر

۳- دُورت تُرکه شیگلینگ باشی، ربیع الاول

۴- دُورت تُرکه شیگلینگ ایکلینجی سی، ربیع الثانی

۵- دُورت تُرکه شیگلینگ اوچینجی سی، جمادی الاولی

۶- دُورت تُرکه شیگلینگ دُوردنجی سی، جمادی الثانی

۷- اره‌جه‌پ آیی،   ماه رجب

۸- مه‌ره‌ت آیی،   ماه شعبان

۹- آرآزا (اورازا) آیی سیلاغلی آی، ماه رمضان

۱۰- بایرام آیی،   ماه شوّال

۱۱- باش آیی،   ماه ذیقعده

۱۲- قوربان آیی،   ماه ذیحجه

- بورج آیی، یه‌ر شارُنگ اوج یوز آلتمش
باش گوندا بُرگه زه‌ک گون شارُنگ
داشُنا آیلانانی بُله‌ن شو آشاقداقی
گُورنوش یالی دُورت (دُوِرت) پاسلی و
اون ایکی بورج آد لانُپ یُزا چیقیار:

I- یاز پاسلی: فصل بهار

۱- په‌روه‌ردین (حمه‌ل)، اُوتوز بیر گون فروردین

۲- اوردی به‌هیشت (سور)، اُوتوز بیر گون اردی بهشت

۳- خورداد (جوزا) اُوتوز بیر گون، خرداد

II- تومُوس پاسلی:

۱- تیر (سه‌ره‌تان) اُوتوز بیر گون، تیر

۲- موررداد (اه‌سه‌د) اُوتوز بیر گون، مرداد

۳- شه‌حریوه‌ر (سونبولا) اُوتوز بیر گون، شهریور

III- گُوئیز پاسلی:

۱- مهُر (میزان): اُوتوز گون   مهر

۲- آبان (آقرَاب): اُوتوز گون   ابان

۳- آزار (قاوس): اُوتوز گون   آذر

IV- قیش پاسلی:

۱- ده‌ی (جوده‌ی) اُوتوز گون   دی

۲- به‌حمه‌ن (ده‌لو): اُوتوز گون   بهمن

۳- اُسپه‌ند (حوت) ییگریمی دقغوز یا اُوتوز
گون،   اسفند

آی با آی، آیدا، حه‌ر آیدا، آی لایین،
آیُنا، آی بُوتین،   ماهیانه ماه به ماه

آی باشی: آیاللاردا آیدا بُرگه زه‌ک بولیان
بیل آچیلما، ناماز گُوروما، قاعده شدن

آی آقتلادی:
ماه دارای هاله شد

آی باتدی : آی یاشدی ، ماه غروب کرد

آی بُوغداش : آی باغداش . آیاق لاری .
چالشُرتُپ دآبانی دیزینگ آشاغتنا
سالتپ اُوتوروش ، اُو تُرماق ، چهارزانو نشستن

آی بُوکا : یه کله ن لی تاوئنگ قوروغونداقی
دوشاک ، ابزاری در کشتی
بادی

آی پالتا : آغاچ یُونماق ، اُودون چاپماق
اُوچین آغتزی اولی پالتا ، تبر دم پهن

آی تاباق : دوُرلی کاُغیز لاردان به چه ریلیاُن
اُغلان اُویونی ، بادبزن کاغذی

آی ترتولماق ، آیئنگ یوُزی قارانلقی بُولماق
یه رینگ کُوله گه سی اُونگا دوُشمه ک .
خسوف

آی خان : اُغوز خانئنگ اوغولی آی خان

آی دوغار : هه رآیدا اُولی نینگ ایزیندان
یادلاب به ریلیاُن ساداقا ، یادآوری
بتریئلّاب آی ساتئن به ریلیار رفتگان

آی دوغری : آی گوُروندی ، ماه دیده شد

آی ته ره ک : ایکی تاراپ بُولوپ اُغلان
وغتیز اُوغلانلارئنگ اُویونی ، بازی
بین دو دسته از بچه های پسر و دختر

آیا : اه لینگ ایچ یوزی ، کف دست

آیاز : گیجه لی قوری ساووق ، آنگلزاق
سرمای خشک

آی ده رویش : که لالا ، گوکله نگ بیر شه کی
کلاله

آی نانگئش : کومش ده په دا تام لارئنگ دوُرت
ته ره ره گینا اه دیلیاُن آق به نکاده
نانگتش ، نقش اطراف بام خانه

آی یالی (یاپاق - یاپی) : آوادان ، اوواداوُن ،
گوُرمه گه ی ، ترّ که ن چیگئنلی غیئز یالی

آیاق : یوُریا گا خئزمات ادیان اشام ، پا ، پای

آیاق آغزی : پا درد

آیاق اورولی : آیال لارئنگ نانگئشلی بالاغی
شلوار سوزن دوزی شده زنان

آیاغا غالماق : بیلی باغلاماق ، ایشی باشلاماق
یُوقاری غالماق ، دست باقدام شدن

آیاق چی : اوران کیچی جه ک (کیچی جنک کئشتیک)
چیبئن ، آومُشق دیشله گه ن .
قانزالا ، سوُمشون پشه خاکی

آیاق چه که ک : قاتناشمانی گه زمه ک .
پا کشیدن ، قطع رابطه کردن

آیاق دایاماق : آیاق دیره مه ک ، غایتالاب
آیئتماق ، بیر گه پینگ اُوستئندا
دورماق پافشاری کردن

آیاق ساقلاماق : ساباُر اتمه ک ، حاولتقانی
دورماق صبر کردن

آیاق ده ویک : آیاغی ده ویک ، پا شکسته

آیاغی آغئز : بُوغاز ، ایکی قات ، گوورلالی ،
گه وره لی حامله آبستن

آیاق سئز : آیاغی یُوق بی پا

آیاق سیز: سوُنگ سیز، قوتارُنغُسیز بی پایان

آیاغنگ آشاغئندا: یاقینینیگ دا نزدیک

آیاق قاب: که ویش، اُدیک، چه کمه، چارُق

وشولارا مه نگزه‌ش زآدلار کفش

آیاغی که‌سیله‌ن، آیاغی که‌سیک بولان پابریده

آیاغی که‌سیله‌ن: بارُش گه‌لیش قاتناو.

که‌سیله‌ن، آرا بوُزولان قطع رابطه شدن

آیاق قاقماق: ده‌پمه‌ک، آت سئغئر حاقدا

جفتک، پازدن. لگدانداختن

آیاق لاندرُماق: یوُل یوُریاُنی اوورِه‌تمه‌ک،

یوُلا دوُشیرمه‌ک، راه رفتن را یاد دادن

آیاق لاماق: تاُزا یوُریمه‌ک، ده‌په له‌تمه‌ک

شروع براه رفتن کردن، زیر پا ماندن

آیاق آلتئنا آتماق: آیاق آشاغئنا آتماق

حارلاماق، په‌یچه‌ک، زیر پا انداختن

آیاق لاری بوغوتوغون بولان مؤجه‌ک له‌ر،

بند پایان

آیاغئم:

پایم

آوئرت لاب ایچمه‌ک: جرعه جرعه نوشیدن

آیئم: ماحئم، ماه من

آی نیماق: قاوی گوُر ولیاُن اوغلانُنگ

بدُلوشی، لاُلُنک، قی لوس شدن

آیاناماق: ساقلاناماق اوزئنگی قورو خود داری کردن

آیانما: ساقلانما بکن

- اه لینگ ده‌ن گه له‌نی آیانما: هرچه از دست

آیامام، نمایلغئرما بر بیاید بکن

آیدماق بولجاق: دلیه‌نک بولجاق، میشود گفت

آیدئپ گه‌چیلدی. گفته شد

آیداسئم گه لیأر، آیدماقچی، میخواهم بگویم

- دییه‌سئم گه لیأر، دیه‌کچی، میخواهم بگویم

میگویم

آی دان آری، گوُنده‌ن دوری، بولماق لئق

دیه‌گی آراسا پاک بولماق لئق، پاک بودن

آی دان آری گوُنده‌ن دوری دُرُئن، بس پاکم

آیاق یوُل: حاجاتانا، په‌شه‌واه دیلیاُن یه‌ر

سوودوکولیاُن یه‌ر مبال

آیال، باشداش، که‌یوان زن همسر

آیال دوغان، ادلی آیال دوغان اه که‌جی خواهر بزرگ

آیال دوغان: کیچی آیال دوغان آدیا، باجی،

غئیز دوغان همشیره

آیال دوغان دان بولان لار. یه‌گه‌ن همشیره زاده

آیال یالی، حه‌له‌ی یانی زن صفت

آیام: اه لیمینگ آیاسی، ایچی، کف دست

آیاماق: آیاولی ساقلاماق، غالیغئرماق،

اویاناماق، تورماق، بیداری، دریغ داشتن

آیان: آیدئنگ اُلئم، آچئق به‌للی، مه‌سه‌.

مألئم، آشکار

آیاناماق، قارشئ چئقماق، برعلیه کسی اقدام کردن

آیاما: غالیغئرما، ساقلانما: دریغ مکن

آیاو: قوُراماق، قوُراپ ساقلاماق، زایالاماقلی

ساقلاماقلئق نگهداری و حفاظت

آیاوسئز: اُوز قادرُونی بیلمانی اُودا، کوزآ اُوروپ
یُوران اُسریپ اُدیاًن، کسیکه قدر خود و کالاش نمیداند

آیاولی: قوُرالیان، آیالنیپ ساقلانیان،
غالیغئزنُپ ساقلانیان زآت، با دقت
نگهداری میشود

آیایان: قوُرئیان، داشئنی ایچی چالیان ـ
چوُمَلایاًن، تاقئیت لی، اُسریپ
اُدمه یاًن قدردان

آیات: که لام آللانئنگ سوُزله ری، آیه کلام الله

آیات دُوغا: اُوله ن آدامئنگ اُویُنا باروُپ
پاتا به رمه ک، تسلیت فاتحه خوانی

آیئت: دی، آیدئپ اُولتر، حابار به ر بگو

آیئدما: دیما، گه پ له مه، حابار به رما نگو

آیئتدی: دیدی، گورروُنگ به ردی گفت

آیئت (آید): بایرام چیلئق، سیلاغلی گوُن له ر

آیئت باقالی (باقایلی) بگو ببینم/ عید جشن

آیئتدرماق، حابار به ردیرمه ک، اُلئم اتد ـ
رُمه ک، آچئق لاتماق، وادار بگفتن

آیئتماق چی: میخواهم عرض کنم بگویم / کردن

آیئتماق: حابار به رمه ک، دوَیدیرماق،

آیئتماق یه رلی: گه ره ک آیئتمالی، دوَیدرُمالی،
بُلدرُمه لی، باید گفته شود

آیئدجاق گوررونگیمئز یُوق، آیئتمالی گه پ یوق
یُوق، به رجه ک حابارمئز یُوق
حرفی برای گفتن ندارم

آیئتمالی دأل: حابار به رمه لی دأل، دوَیدرُمالی
ـ دأل، بُلدرُمه لی دأل، نباید گفت خبرداد

آیئتمانگ: حابار به رمأنگ، دوَیدیرمأنگ،
اه شیتدیرمأنگ، نگوئید

آی تئم: اه لینگ آیاسی، کف دست

آی جامال: آی یوزلی، آی گوُزه ل، آی گوُرنوُشلی، آوادان،
یالقئم لی، اُووادوُن/ گوُزه ل، مهوش، ماهرخ

آیئت ساناآ: دیسه نا بگو دیگه

آیدلارئنگ، دیه ن/ گه پ له رینگ/ سوُزله رینگ
deyin
گفته هایت

آیدانئنگ: دیه ن/ گه پینگ/ سوُزئنگ، گفتارت

آیدئجی: حابار به ریجی، دوَیدیرئجی، خبردهنده

آیدماقچی: دیمه کچی، حابار گوررونگ به رمه کچی
گوینده

آیدئپ به ریأر: آیدماقچی آیدئپ به رمه کچی میگوید

آیدئلماق: حابار به ریلمه ک، گه پ دوَیدئـ
ریلماق، قوُزغالماق، اُوستی آچئلماق، گفتن

سوز دویدیردیلمق دو عوز دالماق

آی ده ک: آی یالی (یاناق. یاتی)، مثل ماه

آیدئلان سوُز: واعدا، گه پ، وعده

ـ سوُز آیدئجی: ساوچی، آراچی پیام رسان

آیدئلا آیدئلا گه لیأر: زیاد بار ها گفته شد

آیداق چاپداق، آیلانئپ بولاشئپ یوُرـ
مه ک، آلوده و کثیف بودن

آیدئپ به ر: آیئتدا اُولتر حرف بزن

آیدئم: ساز، قوُشوب حه نک بُله ن آیدئلیان
قوُشغی آواز

آیدیم آیتماق: ساز قوشوب / حه نگ بیله ن
چالی سه سلی قوشقی سوزله ری آیتماق /
با عشق لیق، آواز خواندن

آیدیمچی: آیدیم آیدیجی، آیدیم آییدیان،
اوزان، باعشق، خواننده

آی آیدینگ، آی سویت یالی یاختی، روشن ماه

آیدینگ: یاختی، دوری، آچیق مهتابی

آیدینگ: مالیم، آیان، آچیق، به للی،
اشکار، صریح روشن

آیدینگ لاتماق: به للی سینی اندیرمه ک،
مالیم اندیرمه ک، آچیق لاتماق بتصریح
روشن ویکسره کردن

آیدینگ لاشدیرماق: آشغینا یه تمه ک، دوغری
اگری لیگینی به للی اتمه ک، تاقیق
لاماق، صریحاً معلوم کردن

آیدینگ لیق: آیان لیق، یاختی لیق، دوری لیق
آچیقلیق روشن ونورانی بودن

آیرا: آرا / آچیلان، بیری بیریندن آیریلان
آیرا لیقدا لولان، آیرا دوشه ن،
جدا

آیرا: آیری، باشقا، بر دال، دیگری

آیرا باشقا: آیری باشقا، آیراتین باشقا،
اوز باشقینا بیر زات، یک چیز مخصوص
چیزی دیگر

آیراتین: آوتیگه شیک، اوز باشقینا بیر زات
یارخ لی حالب مخصوص ویژه

آیراتین لیق: اوتیگه شیک لیک، ممتاز بودن

آیراتین اورونلی: دارای مقام مخصوص

آیرا چیلیق: آیرالیق، بیری بیرینگدن آیرا
دوشمه ک لیک، جدائی، فراق

آیرالیق: آیرا چیلیق، آرا داش لولماق لیق
باشقا / اوزگا / بیر یووردا / دوشمه ک لیک
در دیار غربت بودن جدائی، هجران

آیراق: ایراق، باشقا لیق دوری، جدائی

آیراق: داغ که ییکی، که چی سی، آهو بزکوهی

آیران: قاتیق (یوقورت) یا تیلتپ یاغمی.
آلتینا ندان سوزنگ قالیان سووق
چال، آب دوغ

آیران: آیرتیپ اکیده ن، یئق اه ده ن،
گوز اوونده ن ساوان، برنده،
نیست کننده

آیری: اوزگه باشقا، آوتیگه شیک
دیگری، بی مانند

آیری: ایکی اورکوچلی مایا، بوغرا، شتر
دوکوهانه نر

آیری آیری: باشقا باشقا، دورلی دورلی
جدا جدا چیزهای دیگر گوناگون

آیری پالان، (Aéroplane) (Avione) اوچیان
هواپیما

آیرتیپ دیرلار، اکیدیپ دیرله ر. برداشتند بردند

آیتردی، آیرتیپ اکیدیک، برداشت برد

آودون آیتردی، آغاجی دوغرادی هیزم شکست

آیرئق : چات آچان، ایریک یا رئق، جا آیرئق
ترک خورده، شکافته

آیرئلار : یئق بولار، ده پ بولار، از بین میرود

آیرئلئشماق : آرا آچئلماق، بیری بیرینگدن
آیرئلماق، باشقالانماق، جداشدن
اۇلئپ جئدا لماق، ازهم سواشدن

آیرئلئشماق : چات آچئپ یا رئلئپ
باشلاماق، شکاف خوردگی پیدا کردن

آیرئلماق : چات آچماق، یارئلماق، باشقالا-
نماق، اۇلمه ک، شکافته/جدا شدن
بردن

آیش ائشره ت : واغئت خوشلوق، شادلئق
شادی وخوشی

آیغئر : غئل یالئنگ، اه شه گینگ ارکه گی
نره خر

آیغئر : اسرئنگ (اسره ک) : حشری

آیغئت : آیدئنگ، به للی، مألئم صریح روشن

آیغئتلی : مألئم به للی اه دیجی، که سگیت لی
قطعی بمعلوم

آیلا : دولا، گه زدیر بگردان

- قالا را شه هه ردا آیلا : شه هه ردا گه زدیر
توی شهر بگردان

آیلا : بئرا دئنگ داشئنا آیلاندئر، تئرلاندئر،
بئرلاندئر، دولا، بچرخان

آیلاپ اوراق : گوره شدا/ بئر پالوانی گوتارئپ
آیلاپ تئرلاپ/ یئقماق، درکشتی
- پهلوانی را بهوا بلند کردن وپس از چرخاندن
بزمین زدن

- بئش آیلاپ بیل آغرئپ یاتماق،
پنج ماه با کمردرد خوابیدن

آیلاغ : ده ئگلیزینگ قورئ یه را گیره ن به ویری،
خلیج

- پارس آیلاغی : ایران آیلاغی، خلیج فارس

آیلاق : گینگ لیک یه ر، بیر تاله له ک اوبا، اوتوران
زمین وسیع، شهر، ده

آیلاما : آیئت (آیئد) بایرام لاردا/ اوغلان لار
یه ره بیر آغاج تئکئپ باشئنا ده میرچوی
قاقئپ، اورتاسی ده شیک چارپار تاختا
قویوپ/ دوورت (تورت) یئپ داقئپ
داشئنا سالانئپ/ آیلانیارلار، سالانا-
نچاق یالی (یایئق) اوجیارلار، تاب دوّرانی

آیلاماق : بئرلاماق، تئرلاماق، تنگلئرله مه ک
دوّران دور دادن

آیلانچاق : آیلاولی، دولانچاق، لوروی کوپ/پورغی
به یلاک شه یلاک. آیلانئپ تاولانئپ
گه ولاه ئپ دوران آمارسوو، گرداب

آیلانچاق لی یول : دولانچاغی/آیلانچاغی/کان یولان
یول راه پرپیچ وخم

آیلانگ چایلانگ ایته ک، آرزو آغئت/ اه یلاک
به یلاک یئوریمه ک، گه زه له نچ ایته ک
گه زمه له مه ک، مدت کمی قدم زدن

آیلان تاباق : اوغلان لار اوئونی، بازی بچه ها

آیلان ماق : بئرلاماق، تنگلئرله مه ک، تئرلاماق،
چرخیدن

هامشی ائزللیک گوسته رن خیصلت لرداشیلیتو

آیین / آ ی ر / آرل / آل / آ د / د ا

۵ آیلاو : آت چاپتُلیان مه یدان ، میدان اسب دوانی

۵ آیلاو آیلاو : کان آیلاولی ، کوپ آیلاولی ، آیلانچاقی کان ، میدان پُر پیچ وخم

آیلاو وچا : کیچیک چه ک آیلاو یه ر ، اوروم ، چالشتُرتملی مه یدان میدان کوچک (اویوخ دولوخ)

۵ آیلاو : حایات ، گه زمو ، آیمانچا ، حاولی ، ائزگه نگ ، حیاط

۵ آیلانتُش : دُولانتُش ، آیلانگ چایلانگ گه زه له ش ، گردش

۵ آیلاندُرماق : دُولاندُرماق ، ایشاچه که ک ایشله تدُرمه ک ، چرخانیدن

۵ آی لیق : بُرآی لاب چه کیله ن زه حه تا پار یلیان حاق حقوق ماهانه

۵ آی لیق چی : آی لایُن ایش حاقی آلیپ ایشله یان آدام ، آیدالیق حاق آلیپ ایشله یان حقوق بگیر

۵ آی لی حالقا : آی گُورلتُشلی ، اُورتاسی یُلدُزُلی قولاغا داقیلیان حالقا ، آلتین حالقا ، گوشوار هلالی شکل

۳-۵ آیمانچا : اُودون ، آغاچ ، مال قارا سامقلاماق اُوچین اه دیلیان اوستی آچیق حایات ، آی لاو ، آیان ، گه زمو ، حاولی ، ائزگه نگ ، حیاط چهار دیواری

۳ آینا : چاُ گا ، چه ک ، سیلیس وباشقا بُرنُاچا زادُنگ اه ریتمه گینده ن آمالا گه لیان دوری زات سوُیشا ، شیشه

۳ آینا : کووارتز (quartz) داشتندان آمالا گه لیان اُوران قاتی آیراتین سوُیشا شیشه مخصوص

۳ آینا دُلان : قاوی گُورولوپ لاُلیک اُنجُق تاه ر بشیه له نه ن اوغلان ، لوس نُنربار اُوبکه له ک اُوغلان ، آوردن

۳ آینا دُلاق : قاوی گُورولوپ ، دییه لی بُرلوپ گُوتونده ن آشتُرلان اوغلان بچه لج لجباز ، لوس ، نُنر

۳ آینیاق : اُوزتُلی اُووُپ اولی سایاق ، باُدلاماق ، تُولیساماق ، لوس ، فخرفروشی

۳ آینا : بُرلوزینا سیاب چه کیلیپ اووُندا کی زادی گُورگه زیان ، آینا ، آئینه (اُوُندا کی ovindaki)

۳ آینی : اه دیل ، تُولیس ، اُوزی ، عیناً

۳ آینی اُوزی : تُولیس اوزی ، خود اوزی ، عیناً خودش

۳ آینی : حه ره که ت له راُویون لارشُپقارتُپ ، شُورتا سوُوشُق سُوزله رسُله ن حالقی گولوستدُریان که لپه نک آدام دلقک

۳ آی نه ک : گُورما گا ، گُوره جا کُومه ک ادیاُن آبزال تورال ، گُوزلیک عینک

۳ قارا آی نه ک : کُشُتنلانگ چاقرتُما قارشی اُولاتُلیان یُوزی تُوتوق گُوزلیک ، عینک دودی آفتابی

۳ آینگالتماق : که سه ل ده ن آچیلشاماقا کُومه ک اتمه ک ، کمک به بهبودی

۳=5

۳ آینگالماق: که سه لده ن آچیلتماق، ساغا-
لماق، آیاق آوستینیا غالماق. شفا یافتن

۳ آی نه ک لی: گوره جلی، گوزینیا آی نه ک اوران.
گوزلنک اوران عینکی

آیتل سایتل اتمه ک: سایغارماق، باشغالاماق،
اوزباشتینا اتمه ک، آیری باشغا قویاق
اوستوده نگ اتمه ک. سوا و جدا کردن ممتاز

isirdanz

آیتل سایتل، اوستوده نگ، به للی، مشخص
آیتق. آنق، آچیق، مالوم، آیدینگ. یقین

granilyan

۲ آییپ: ییگرانیلیان ایش (ییرگه نیلیان)
یاراماز ایش، دوزگون داب ده‌ستورا
تاپ گه لمه دیک ایش عیب

۲ آییپ لاشماق: اوپکه له مه ک، اوکپله له‌شمه ک
گله کردن. قهر

۲ آییپ لاماق: قارالاماق، اه دیله ن لربه‌ت
ایش اوچین یازغارماق، عیب جوئی

۲ آییپ لاچی: قارالاچی، آییپ آیدچی،
عیب گو، ناکس

۲ آییپ لی: آییبی بار بولان، اتمتشلی، عیب دار

۱ آییر: باشغالا، آل گیت، که م ات، ببر

۱ آییردی: باشغالادی، الیکتدی، که م اتدی
akitmak
سوا کرد، برد

۱ آییرما: بیرسانی باشغا بیرکان ساندن بولوک
جیققارما، که م اتما، تفریق

۱ آییرماق: بیرزادی آلیپ باشغا یه ر دا
قویاق، که م اتمه ک تفریق کردن

Kamatmak
besdzn

۱ آییرماق آمالی، که مه لتمه ک اوغوری، اوول باشده ن
آلیتی نی آییرمالی/غالان دوقغوز بولیار
۱۵ - ۶ = ۹

۱ آییرماق: اوودون آغاچ آییرماق، چاپماق،
دوغراماق، آوراتماق، بولکه بوله-
-اتمه ک، ییرق اتمه ک هیزم شکستن
-آرادان آییرماق: ییرق اتمه ک، قاوماق،
اولدورمه ک نیست کردن

آییلغاچ: قورقولاچ، قورقونج، الحه نج،
ایمه نجی، خوفلی، ترسناک خوفناک

؟ آیینگ: قوبیلاری باشیندا غاوا (قووا) ننگ
یوپ لاری دانگلیلیان دنگ کیللی-
آغاچ

آیینگ داشیندا قی گورونیان ته گله له ک
باغتی (یاغتی) لیق، تشای ورد
آی آتشلادی، هاله دور ماه

آیین: آیینی ماهش را

آیی: آغاچ لیق یه رله ردا بولیان آیکی-
آیاغینگ اوستیندا ییرنیان
توی لی/ادره نجی/ایمه نجی اولی حه یله‌ل لی
حه یوان، خرس، خرس

أ أ : اوغلان چاغا دیلینده حاپا، مدفوع
کثافت

أ آ : چاغانینگ آغلاماق سه سی، صدای گریه بچه.

أبوبه کیر (أبا به کیر - أبا به کیر) (رض)، دورت چاریارینگ بیری، په یغه مبر (ص) نینگ غاینی آتاسی. گرچگی یولداشی ده سلابقی حالیفا اورنوندا ایشلان.
ابوبکر

أب دأب : آدات، دوزگون، اندکنگ برلوپ گه لیان ته ریتیپ رسم عرف وعادت

أبه ر : به ر، آلیپ به ر، بگیر بده

أبه ر مه ک : بیر زادی بیریا آلیپ به رمه ک
چیزی را بدست کسی دادن

أپیشگه : یاغتی لیق وحاوا چه کمه ک اوچین جاینگ تریا رینده اه دیلیان ده شیک
په نجارا، آینا پنجره

أتبه ر : اوقلا، زینگ، تاشلا. بینداز

أتنبار : اینام، اینانج، آبرای، باور

أتنبارلی : اینام لی، سیلاغلی، دوغری آدام، مطمئن آبرای لی، قابل اعتبار واطمینان

أتنبار تاپماق : یاشاییشدا بیل لار بویوچا دوغری لیق قادی لیق، آدام کار شنلیک حائقا خیزمات اه دیپ اوزنینگلی آلدیرماق، اینام لی بولماق لیق، مورد اعتبار آبرای تاپماق لیق واطمینان بودن

أتنیاج : حابار دارلیق، اگالیک، گه ره کلی لیک، سه ره ساپ لیق، احتیاط، حذر

أتنیات : حابار دارلیق، اوزنینگلی ساقلاماق لیق قورقولی گه زمه ک لیک، حذر

أجوغجا : آوینجاق آق گوللی جا آوی جا اوت
ترتیزک بیابانی

أجودا (أجنوا) : آوینجاق قیزیل گوللی جا دوز آوی جا اوتی، پیاز وسیر بیابانی

أجیت مأجیت : آلیپ یولوپ باریان، گوزا، باشا دوشیپ باریان آلداجی، افسانه
یاجوج ماجوج

أتشال : به لکی، بولارلی، چین، گومان، احتمال

أحه نک : سه س، له بیز آهنگ

أحد : سوز، انقرار، عهد تعهد

أدیک : اوزین قونجلی آیاق قاب، چه کمه، چکمه

أدیکچی : چه کمه تیکیان وبه جه ریان اوستا (اوسا) چکمه دوز

أدیک گه ییان : کوپله نچ عوزشون آدام سی، چه کمه گه ییار له ر، چکمه پوش

أدیم (آردیم) : یذروشدا ایکی آیاق باسلیان آرا لنغی، آردیم، فاصله بین دوجای پا، قدم

- آردیم لاماق : آردیم اه دیپ گیتمه ک، یوریمه ک بیر یه رینگ اینینی بوئینی بیلجه ک بولماق، قدم شمارده

أر : آيالنگ باشراشی، يۆلداشی، يات-
يۆلداشی — شوهر

أر أرده ن بۆغاز بۆلار : آدامنگ آدام دان
گرووشی (گه وپی، کونگلی) قالار
مرد از مرد گله میکند

أر دۆغان يه رنی کۆيسار، ايت دۆيان يه رنی
مرد زاد بومش را آرزو میکند، سگ
محل سیر شدن شکمش را

أرته گی : گه چیپ بارایان — رهگذر

أر ساری : لرزّ گه ن له رینگ دۆقغوز اوروغ شنگ
بیری، — یکی از نه رده ترکمن

أسگه ر : قوشون آدامسی، — سرباز

أسگه ر : سیلا، أشرام ات — احترام کن

أسگه ره ک : سیلاماق، أشرام اته ک،
ده ره گلی ساناگه له مه ک، قوشاق،
هۆرزآت کوکومونداگورمه ک، احترام کردن

أشکار : آیان، به للی، آچیق، مألوم، آشکار

أشکار اتدی : آیان اتدی، آچیق لادی، مألوم
اتدی، اوستنی آچدی، آشکار کرد

أشکار اته ک : آچیق لاماق، به للی اته ک
بیری نینگ آیبنی آچاق، آشکار
کردن، عیب کسی را فاش کردن

أشکار لیک : آیدینگ لیق، آچیق لیق،
گورنوپ دورماق لیق، آشکاری

أپه ت : أوران اولی، قاتی اولی، أگیرت
اولی، دیسه ونگ اولی، خیلی بزرگ

أپه ت (آپه ت) : گه سه ل، به لا، سۆرقاو-
چیشیق — آفت بیماری، مرض

أگه ل : گه تیر، بأریک گه تیر، آلنپ گه ل
بیار، بیاور

أگه لدی : گه تیردی، آلنپ گه لدی، — آورد

أگه ل دی : گه تیر دی، آیتت آلنپ گه لسین
بگو بیاورد

أگه ل دیا : گه تیر دیا، آلنپ گه ل دیا، بگو بیاورد

أگه ل جه ک : گه تیرجه ک، — میاورم

أگیت : آلنپ گیت — بگیر وبرو

أگیتمه ک : آلنپ گیتمه ک، آلنپ بارماق
بردن

أگه لمه ک : گه تیرمه ک، آلنپ گه لمه ک
آوردن

أگیدیلمه ک : آلنپ گیدیلمه ک، التنلمه ک،
باشغا بیر یه را داشیلماق، داشالماق
بردن

أگ : گه للأ نینگ سۆنگک له رینینگ -
سه پیشه ن یه رله ری، محل اتصال
استخوان های سر

أگ آچیلماق : گه للأ نینگ سۆنگک له رینگ
سه پیشه ن یه ریندن اوینا ماغی.
یازماغی، آلاجی قاتی راگلماق، جابجا شدن...

أگا : حابادار، ساق، بیلملی، — آگاه

أگالیک : حابارلی بولماق لیق، بیلیمدارلیق
ساق لیق — آگاهی، آگاه بودن

أُگيرت : أُوران . حاس . اولى . قاتّى اولى
أيهت ، بەتەر ، خيلى
أُگيرت آقئللى (حاقئللى) . خيلى عاقل
أُگيرت دۆستوكلى : آنلئژباش دۆشونيأن
دۆسيأن ئبليأن خيلى باهوش
أُگيندى : سابئراتوى ، آياق چەكدى ،
دوردى ، ساقلاندى صبركرد ايستاد
أُگينمەك : آياق چەكمەك ، بئرآز دورماق
سابئر اتمەك ، ايستادن توقف كردن
أُلەم : دۆنيا . جاهان . عالم
أُلەم جاهان : بۆتين دۆنيا ، يەر يۆزى ،
دوملى دوش ، جهان عالم
أُلەم : چئتئلئپ دۆقوليأن حالى حالچا
يألى زادلارئنگ دۆرت (تۆرت)
تەوەرەگينا آيلانئپ سالئنيأن
نانگئش ، نقش كنارە فرش
أُلەم ئوشار : گۆن سئوغلالارى يائغئش ـ
يائغين داماجالارئندا دەويلمەگى
سەبابلى آسماندا گۆرونيأن يأى
اوم گۆرلۆشلى دۆرلى ائرەنگلى زۆل
قوس قزح ـ رنگين كمان
أُلچەك : حالچەك ، توغالاق توردئنجا ايمش
آلوچە
أُلو : آلى ، توغالاق ، سئورى رأك توردئمنتئق
ايميش آلو

ـ سارى أُلو : زەردالى ، تأزا اەريك ، زردآلو
أُنگ : انگلنگەك ، كەللە سئونگكلى ئبلەن
بيرلە شيأن سونگك لەر ، يۆزونگ
آشاغئنئداقى اُونيأب دوراتّ سئونگك ،
فك ، آرواره پائين
أُنلئتمەك : سەراتمەك ، قاراماق ، باقاق
گۆرمەك ، نظركردن توجەكردن
أُنەوچ (أُنئووچ) : حالى نينگك قئراسئنئا
ساجئلئپ چەكديريليأن ئوعون تەمەن
قانگيرجاقلى بورغولى آبزال سوزنِ بزرگ
تابوار
أُميەت : أُميەتلى ، گەرەكلى زەرور
بولاقلئق اهميت
أُومەك : أُويمەك ، حاولئقاق ، قيسماق
تەلەسمەك ، ائلەم تأس بولاق
عجلەكردن
أُوەناق : أُوەنۆق ، حاولئقاناق ،
مئزاغئنئا دال ، عجلەنميكند ، دربندنيست
أُومەيار : حاولئقمايار ، تەلەسمە يأر
مئزاغئنئا دأل ، جايلى گينگ آرام
عجلەنميكند
أُگئس اتمەك : گۆرونمەك ، يۆزا چئقماق ،
گۆز أُونگونئا (اوونئا ـ اەونيا) ـ
گەلمەك ، بنظرآمدن
(هەر اشياداق يأرجەماليق أُگئس اتدى)

اەبەت: الهودام، جەمیشا، باقی، همیشە ابد
اەبەت: بولماجاق زادا تەرس لنگک سُبلدُریان
غایبارغا سوُز، ابداً ابدا
ابدال: بیرا قول بارەن موریت لارنگ.
اینک یکیجی سی، کوجلیترین مرید
ابلا: اەگین باشی یئرتئق ایریک آدام،
ژنده پوش
ابراحیم (ع): لەقەبی آللانئنگ دوُسی
بەنی اسُرائیلنگ آنگیرقی آتالاری
پەیغامبار، حضرت ابراهیم (ع)
اەپەمەک: دوُنیا (دنیا) نئنگ بورلوغ لرنگ
غاپرالئندراقی قاییش،
چرم چوب بینی شتر
اەپەنەک: توُدی نینگ بوروندوروغونگ
اوجونگ توغالاجئق اەپەگی
گره سرچوب بینی شتر
اەپەنەک: تەگەلەجیک / اورتاسی دەشیک
بیرزادا گەیدیریلیان دەمیر،
اوقونگ یاررانئنگ اوجونا –
گەیدیرلیپ بەرکیدیلیان دەمیر،
پیل سالپی، واشر
اەپیلمەک: اەپلەنمەک، اەپین توتماق
یئغولئق بولماق، قاسئن آتماق
چین دار شدن چین خوردن تا خوردن
اپدرُمەک: قاتلاتماق، اپلەتدیرمەک
اگره لتدیرمەک، دوُیر دیرمەک.

- بوُکدیرمەک، خم گرداندن پیچاندن
ایگلیت: بوغون، مفصل
ایلەشمەک: بیرزادی ایلەنگاگا بُکاگا –
کُومەک بەرمەک، کُومەک لەشمەک
کمک برای خم کردن
ایلەم: اەپین توتان یەری، ایلەنەن قات
محل چین وخمیدگی
ایلەمەک: دولاماق قات قات اتمەک، بُکمەک
باسئرماق، دوُیرمەک اگره لتمەک، لا کردن
اپمەک: اپلەمەک، بُکمەک، اگره لتمەک خم کردن
ات: گوشت
- ایش ات: ایشلا، کارکن
اتی: گوشتش را
(ئیلقی اتی بال اتی، آت اتی آدام اتی)
اتبەر، تاشلا، دور بریز
اتبەرمەک، تاشلاماق، دور ریختن
اتبەرلەن: قویوب گیدیلەن، متروکه
اتجەک: ادجەک، یەرینا یەتیرجەک،
انجام میدهم
- ایش اتجەک بول: بیر ایشا ال اور، گوُیجەن
بکاری مشغول شو
اتدرُجەک: یەرینا یەتیرجەک، میگویم
انجام دهند
اتدرُمەک: گەچیرتمەک، یەرینا یەتیرتمەک
برگزار گرداندن

اتدئو تدی : یه رینا یه تیرتدی، برایش انجام دادند

اتره ک : گورگه ن بئله ن آ لا تشگ آرالئغئنداقی یووودئرت، قئزئل اه تره ک نوبي

ناحیه مرزمشترک جمهوری اسلامی ایران وترکمنستان

اه ته ک : گه بیم وکوئنه گینگ آشاق قئزاسی

دامن

اه ته ک له مه ک : بیری بیری نینگ اه ته گینی تو توب گیدمه ک دورماق . دامن همدیگر گرفتن

اه ته گا دوشمه ک : آشاق لاماق ، پائین آمدن

اه ته ک لیک : اه ته ک اه دیلیان ماتا پارچا

پارچه دامنی

اه ته گینا : به دامنش

اه ته گینی توتدئم : دامنش را گرفتم

اه ته گی : دامنش

ـ داغئنگ اه ته گی : دامنه کوه

اتله ک : اتی کوپ . اتی دوْلی، سه میز قورغون چاق، گوشت دار

اتلئک : بئرناچا گون ایماگا بولجاق ات

گوشت برای چندروزی

ات لی قانلی : حوْر دال ، چاق وگوشت دار

ات لی : اتی کوپ . کان ات آتلان ، سا - لئنان، پرگوشت

اتمه کچی : یه رینا یه تیرمه کچی ، انجام بایدبدهم

اتمه ک : یه رینا یه تیرمه ک ، انجام دادن

اتمه سیز : انجام نداد نی ، نکردن انجام ندادن

اتمه ک : اکمه ک ، یاپئغلی چوره ک ، چه لپه ک ، یاغا بئشئرله ن یوقماجق / خیلی بسیار نازک سرخ کرده

اتمه لی دال : اه دیلمه لی ایش دال کاری که نباید بشود

اتمئش : یاز غارئلیان ایش . یازلئق ، آیئپ ، گوْنا ، دوغری دال گناه خطا

اتمئش لی : یازئقلی ، آیئب لی ، گوْنالی ، گناهکار

اه تیکمه ک : سه مریمه ک ، دایاماق ، غورپلاماق . اوْزئنگی توتماق . چاق شدن ، بحال آمدن

اه تیم یوق : سه میز دال ، اه لیمدا ات یوق چاق نیستم ، گوشت ندارم

اه تینگ بارمی ؟ ات بارمی ؟ گوشت داری ؟

اه سه ر : ایشینگ زه حمه تینگ نه تیجاسی ، دوْرا دیجی لیگینینگ اوْنومی ، اینز ، اثر

اه جاب : اوتان ماق لئق ، اوتانچ ـ حایا ، آئیپ لی ایشده ن چه کینمه ک لیک ، شرم وحیا خجلت

اه جارا : بیر مئلکی یه لی بیر واغئتا کئره ینا به رمه ک لیک اجاره ـ کرایه

اه جه : چاغاسی بار آیال ، اه نه ، نانا ، امه ، آنا ، مادر

اه جه م : اه نه م ، آنام ، نانه م ، امه م ، مادرم

اه جه نگ ، اه نه نگ ، آنانگ ، نانه نگ ، امه نگ مادرت

اه جه نگا : اه نه نگا ، آنانگا ، نانه نگا ، امه نگا به مادرت

ا٥جه‌لیک: اووه‌ی ا٥جه، دوغوران آیال دا‌ل
ناماری ـ مادرانه
اجباری.: أسگه‌رلیک، زوراه دیله، سربازی
ا٥جیز: گوئیج سئز، قووات سئز، اُسغئن سئز،
قاوشاق (قاوشاق)، عاجز، ناتوان
ا٥جه‌کا: اولی آیال دوغان، قاقانگ (دادانگ
آیال دوغانی، عمه، خواهر بزرگ
ا٥جیز: ازا، آزآب، خورلوق، سوئه‌م، ریخ،
عذاب
ا٥جیز له‌مه‌ک: گوئیج ده‌ن، قوواتدان، عوزیدان
دوشمه‌ک، گوئیج سئز قالماق، ناتوان
ضعیف شدن
ا٥جه‌گا (اجه‌گا): حه‌یوان لارئنگ آش قازان
ـدان سونگ ایمیت له‌ری سینگدئریان
اوزرئین توربا گورنوشلی اناتام، روده
ـ یرعین اجه‌گا. اجه‌گا نینگ اینک سونگلقی
بولمه‌گی، به‌وه‌ن. روده بزرگ
ـ کور اجه‌گا: آش قازان بئله‌ن اجه‌گا نینگ
آرالئغئندا بوی اوزن آیکی سانت
بولان اجه‌گا، اثناعشر، روده‌کور
ا٥دا: ا٥ده‌ب لی لیک، اوزنگی اونگات
آلئپ بارئش، موءدب
ا٥دا اتمه‌ک: یه‌رینا یه‌تیرمه‌ک، ساوماق،
گه‌چیرمه‌ک، بجا آوردن
ا٥دارا: قوراما، ایشکاره‌رینگ ایشله‌یان یه‌ری
اداره

ـ اوقو و تربیه ا٥داراسی، اوقو ایشله‌ری
خئزمات ادیان قوراما، اداره فرهنگ
آموزش و پرورش
اهلی بایلئق لارمئز: بوتین بایلئق لارمئز،
بارئوق پولومئز، قالمئز، مئلکلمئز،
تمام ثروت ما
اهمییه‌ت (أهمییه‌ت): گه‌ره‌کلی بولان،
زه‌رور، واجئب، اوللاقان قیئن لئق
دا‌رکارلئق، اهمیت
اهمییه‌ت لی (أهمییه‌ت لی): گه‌ره‌کلی،
زه‌رور، دا‌رکار، حائز اهمیت
اهلی: حه‌مه‌سی، بوتین، باری، حاسی
بویدان باش، تماماً
ا٥ده‌ب: قاوی عئلئق، پایخاس، سئلئم، ادب،
دانش فرهنگ
ا٥ده‌ب ارکان: ا٥ده‌بلی بولماق لئق، باادب
ا٥ده‌ب لی: قاوی عئلئق لی، تربیه لی،
ارکانلی، اکراملی، موءدب
ا٥ده‌لی، ا٥ده‌بییا تا دگیشلی بولان، ادبی
ا٥ده‌بییات: یازو اوغوروندا چه‌په‌رشلک
بئله‌ن دوزرالئن ا٥سه‌رله‌رینگ
جه‌می، حه‌مه‌سی، آثار مربوط به فرهنگ
ودانش، ادبیات
ا٥ده‌بییات چی: ا٥ده‌بییاتی اوز ائلمی
اورنوندا بولیونچا یازیچی، نویسنده ادبی

اه ده حه ت: عُلُق، بُرلُش، آیرانین لیق،
عادت، روش

اه دسه نگ بُولار: ال اورساڭ بُولار، دست
بکار شوی انجام میشود

اده ک: بیر ایشی یه رینا یه تیره ک، کردن
انجام دادن

اه ده رمه ن: باتتر، یوره کلی، دُوغوملی غایراتلی
دلیر شجاع

اه دره چ: ایمه نجی، آیلغانچ، الجه نچ، قورقولی،
ترسناک

اه دیلمه ک: باشغا بیری تاراپیندان یه رینا -
یه تیریلمه ک، آمالا آشیرلماق، دئکله -
لمه ک، وسیله دیگری انجام دادن، بجا آوردن

اه دیسئز ایش: ته ه له ایش کاربد

اه دینژی: اُوزئنا بئرزات اُوی اه دینمه ک
برای خود چیزی و خانه ای ساختن

اه ده ندیکله رک آرچین، بخاطر کارهائی که کرده
ایمش له رک اوچین

اه دینمه ک: برای خود چیزی ساختن، دست وپا
کردن

اه دیل: اُوزی، مه نگزه ش، یالی، ٹُرلیس
شل مانند

ارباب، بایار، بایلیغینا قوواتوپ اُوزئنی
اولی سایییان، باشلئق سانانا گه لیان
ارباب پولدار

اربه ت: یامان، یاراماز، ارمه ک، غاوشاق
اُوتگات، حیللی بُولادُق، سُست، بد

اربه تلیک: یا غذای سُئژلُق غاوشاق لُق
یامانلُق بدی، ناتوانی

ارته: ارتیر، بُوگون داڭ ساباه، فردا

ارته کی: کو بله نچ حالق دورا دی جئلئلی -
اه سه ری، حا دئلی وآقالار، حه کایالا،
بای لار، یالان ماتال لار، افسانه و -
اساطیر وقصه های دروغ

ارته کی: ارتیرکی، مربوط بفردا

ارتیرکی: ستو گون داڭ، ستوگونینگ ایزینداں
گه لیان گوُنداُکی واغئت داقی، فردائی

ارتیرلیک: ارتیر ناهاری، ارتیر بئله ن ایر -
بئله ن ایپئلیاُن ناهار، صبحانه،
چاشت، ناشتا

ارتیرینا: ارتیر واغتئن، ایر بئله ن، ایرده ن.
صبح زود

ارتیر نامازی: گوُن دُوغاقا اُوقولیان ناماز،
تاڭکری نینگ ده رگاسئنا یوُز توتوب
اه دیلیان تاقات، ائبادات، نماز
دُوغا صبحگاهی

- بوگوُن اتجه ک ایشینگی ارتیرا قویما: کار امروز
بفردا مگذار (از امروز کاری بفردا ممان)

ارتیر اُوزئنا گوُرا ایشی بار، فردا هم برای
خودش کاری دارد

ارجنل: بیر ایشی قایدوسنز یه رلی توتماق، غالجانگ لیق بنله ن یا پشماق، جدیت فعالیت
اوره جه ب آیی، یه دی له نجی آیی، ماه رجب
ارجه شدیرمه ک: بیر آدامی بیر ایشا، قاتی گونیه مه ک، کسی را بکاری سخت مشغول کردن
ارجه شدیرمه ک: ایکی آدامی، ایتی جه یوانی بیری بیرینیا کوشگئرمه اوروشدورماق، یا قالاشدرماق، گلادیاتور بازی gladiatoren به.
انداختن
ارجه شمه ک: دالاشماق، یا قالاشماق، اوروشماق قه رس له شمه ک، قارشی چیقماق،
بیر ایشا غالجانگ لیق بنله ن قاتی یا پشماق چولنگله شمه ک، سماجت
لجاجت
اوره: ساسئق، به لا له و، که لپه نک، یوخا، دوشنوک سئز، نادان، کم عقل
اوریسمه ک: اوتگله مه ک عوض شدن تغییر
اوریسمه یئن، اوتگله مه یئن تغییر نمیکند کردن
ارک: بیر ایشی اتما گا بولان حاق، اختیار غایرات، اوقیپ آزاد، آزادگی
اوره ک: غویونگ قورئق سئز توباری، گوسفند زل
ارک سئز: اختیاری حاقی غایرات اوقبی یئق آدام، آزاد دال، تاراشلی محتار و آزاد نیست

ارکانا: ارکین، آزاد، اوز باشداق، قاراشلی دال، محتار، آزاد
ارکانلی: ادده ب لی، عتلئق لی، مودب
ارکه ج: ارکه ک غویون گوسفندنر
ارکه ک: ارکه ک لیک اناسی بار بولان آدام، جه یوان، اوسئملنک، نر
ارکه ک لیک: ارکه ک بولان نری
ارکه ک لیک اناسی: ارکه ک بولانی به للی ادیان انام، اوجیپ (Verge)
آلت رجولیت
ارکه ک دال: ارکه ک لیک اناسی بولمادئق فاقد آلت رجولیت
ارکه ک دال: ارکه ک لیک سئپاتی یئق، قورقاق، غایرات سئز، بی غیرت
ارکلی: حاق لی، آزاد، اختیارلی، قاراشلی و تابین دال آزاده محتار
ارکین: ارکانا، آزاد، اوز باشداق دینج لئقدا یاشایان آزاد
ارکین لیک: آزادلئق، دینج لئق، اوز باشداق لئق، آزادی
ارکیم یئق: اختیاریم حاقئم اه جازام یئق
ارکی یئق: اه جازا اختیاری یئق، اجازه ندارد
ارگه نک: آیانجا، حایات، گه ره ک، حیاط
ارگین: اه ریدیله ن، سوولئق حالدا بولان زات، آبگونه، مایع

ارله نگلنگه چ : آلتی آیاقلی غاپدال يۇرۇئيان
سوودا ياشايان جه‌يوان ، اه‌شه‌ك -
آنگنگرۇدى خرچنگ Cancer
سرطان
- له نگلنگه‌چ : سه‌ككيز اوزۇن آياقلى ،
اوزۇن مۇرتلى قىشغىچ آغىزلى
بۇيى اوزۇن سوودا ياشايان جه‌يوان
چنگ دراز
ارمه‌ك : غاوشاق ، كه‌يه‌نگ ، زۆر دان ،
ناكام دال سست
ارنلنگله‌ك (انگره‌ك) : قىرا (غىرا) ، ياقا
بۇى ، كناره حاشيه
اه‌ريتمه‌ك : سوو حالاتا كه‌تيرمه‌ك .
ذوب كردن
اه‌ريدليمه‌ك : سوو يالى اه‌ديلمه‌ك .
بحالت مذاب درآوردن
اه‌ريتدۇم : سوو يالى (ياناق يانى) اتدۇم
ذوب كردم
اه‌ريب دير ، سوو يالى بۇلوب دور ذوب شده
- مه‌سكه يائى اه‌ريدۇنگ : كره را ذوب كنيد
اه‌رير : سوو يالى بۇلار ، ذوب ميشود
اه‌ريش : ئيۇنگ ره‌ن / انگلۇله‌ن / تاوبه‌ريله‌ن /
حالى نىڭ اه‌ريشى / يۇپلىگى تار قالى
- آرغاچ : قالى نىڭ اچ گه‌چير گه‌سى پود قالى
اه‌ريك : قورى زه‌ردالى قيسى

اه‌رين : دۇ داق لارئنگ چۇو لانئپ بير -
له شيان يه‌رى آغىزئنگ ايكى تارابى
گوشه‌های لب
اه‌رين سوولى : آغىزئندان سوو آقئپ ياتان
ديه‌گى ، غاوشاق ، ايش باشارمايان
سست شل
اه‌رين له‌ك : دۇداق لاچ ، دوداقلارى اولى
يۇغين (يۇغون) پۇكگلى ، آغزى اوللاقان
دهان گشاد لب كلفت
اه‌رينما : اۇتور ، تورما   نشستن
اه‌رينمه‌ك : يالتا ماق ،   تنبلى كردن
(چاغئرلان يه‌ردا اه‌رينما - چاغئرئلمادئن يه‌ردا گورونما)
ازبه‌ر : اۇكده ، چه‌په‌ر ، باشارجانگ ،
اۇز ايشينى اۇنگات بئليان ، كار آزموده
ازبه‌ر : ياد ئندا ساقلايان ، اونوتمايان ،
يا تران اۇقويان ، حافظ
اه‌زه‌نه‌ك : گه‌يميمنگ ياقاسى ، يقه لباس
اه‌زه نگى آغان : ياقاسى كئر ، يئرتئلئپ
قالان   يقه پاره چيركين
ازجه‌ك : سووا سالجاق ، اۇل اتجه‌ك
خيس ميكنم ترميكنم
از : اۇل ات   تركن
ازدۇم : اۇل اتدۇم   خيس كردم
ازدى : اۇل اتدى   خيس كرد تركرد
ازدينگ : اۇل اتدئنگ   خيس كردى

ئەزىلمەز : ئۇل بولماز — خیس نمی‌شود

ئەزىلمەز : يۈرەگى ياماز — دلش نمی‌سوزد

ئەزىن قادئولى، خورماتلى، قادى، يۈرەگى
گوونش (گەوىنى) آچئق يە تىك
— عزیز

ئەزىلەن : ئۇل بولان، يۈرەگى يانان، — دلسوخته

ئەساس: آسئل، پايا، دەيپ، بنياد

ئەساس لاناق : بىر زادى آسئل بىلئپ — متکی بودن
دايانماق

ئەساسى: اوللاقان گەرەكلى واجئب،
دەيبى، پاياسى،

ئەزىجى: اولى دەولەت لەر گوچئنا قوواتوپ
كىچى دەولەت لەرى قول آستئنا
آلىان لار، — استعمارگر

ئەزىجى لىك : — استعمارگری

ئەسەر: ايز، بەلگىك، بەلگى نئشانا،
بارماق آياق جاپى — اثر

ئەسەر: ليشئنگ زەحمەتىنگ ئىلمى.
تايدان اكلاتيا ئەدەبىيات سونغات
حونار دورا دىجى ليگىنگ سونگقى.
اۇ توى — اثر علمی و هنری

ئەسئردەنگ: آتئل سائئل بولوپ دوران
دايار، ايرى، ئئسئردەنگ — مشخص، ممتاز

ئەسويك: كوپ ئسويان، ايجكى تايدان
جوشغون لى ياغداى دا بولان لوممور-
لوممور ادئيان، پئىيان — مست شهوانی

ئەسويمەك : ايچكى دولغى تايدان جوشغونلى
بولماق، لوممور لوممور ادىپ سەس
چئقارماق، — حالت شهوانی پیدا کردن

ئەسە: ساتان بىلەن گەلەندا موچودەرنگ
آرتئق لئق دەرەجەسىنى گوركەزيان
سۆز — چند برابر

ئەسگى: آزز، — کم

ئەسگى: كونا سونا (كونيە سونيە) غيقندى
ماتا بولەگى — پارچه کهنه و تکه پاره

ئەسەن تانئش : يادى ياقين ساياغا مازلئق
اونگدەن تانئش يالى بولوپ قاتناشئق
— آشنائی رفت و آمد

ئەسەن قولى : گورش دە قانئنگ دەمىر قازلئق
تارا پئندا دەگىلىز ياقا سئندا بىر اوبا
— خشقلی

ـ آمان ئەسەن: پاراحات دىنچ لئق ساغ لئق — آرامش

ئەسەن لو: چادئر تنگ بىر بولەگى، — طالیفای از چادر

ئەسەوان: گوز قولاق بولماق لئق، آنگ. — مراقبت و توجه، اتەك لىك

ئەسەوان ات: آوئس بەر آنگئشئر، — دقت کن

ئەشارات: دەيدىرماق، ايجكى دولغى نى.
آنگلاتماق آوچين ال يئز گوز قاش
قاقماق لئق، — اشاره با دست و چشم و ابرو

ئەشدىرمەكچى : ئەشدىرمەك، غولاغىغا -
يەتىرمەك حابار بەرگەنە بگذاریم بشنود

ئەشدىرىش : ئەشدىرمەك، غولاغىغا -
يەتىرمەك لىك، باید گذاشت بشنود

ئەشىت گىيچى : ئەشىت گوچى شنونده

ئەشىدەيلى (ئەشىدايلى) بشنویم

ئەشىت : غولاق قوى، غولاق بەر، سال بشنو

ئەشدىلمەك : غولاق سەلەن ئەشىدمەك
غولاغا ئىلمەك شنیدن

ئەشىتدىم : غولاغىما ئىلدى، غولاغىمغا بار شنیدم

ئەشىدمەدىم : غولاغىما ئىلمەدى، غولاغىمغا
يوق نشنیدم

ئەشىت گىل : ئەشىت، غولاق بەر بشنو

ئەشدىڭلىز : غولاق قويىڭىز، غولاق ئاسىڭىز،
دىڭلاڭ، بشنوید

ئەشىت دىڭلىز : شنیدید

ئەشىت جەك سىڭلىز، دىڭلە جەك سىڭلىز

ئەشىت دىر : حابار بەر، اطلاع بده/خواهید شنید

ئەشىت دىرىپ سىلمەدىك، (ئەشدىرىپ
سىلمەدىك) حابار يەتىرىپ سىلمەدىك
حابار ئەدىپ سىلمەدىك، نتوانستیم خبر کنیم

ئەشەك : غەفل يال لار ماشغا لاسىندان
بويى يەس يۈزى ئوللاقان، غولاقى
ئوزۇن ئۇنى جەيدانى خر

ئەششەك : ئەشەك يالى، دۆشتوك سىز
ئاچى سۆز، خر نفهم کودن

ئەشەك يالى : ئوللاقان ئىرى زادا ئايۇئليان
سۆز بزرگ مثل خر

ئەشەك، ئوللاقان، ئىرى. بزرگ

ئەشەك : تامدىرا دوتار، تار وشونگا
مەنگزەش سازلارنىڭ سىمى نىڭ
ئاستاغىندا قويىلىدىغان كىچىك جەك
(كىچىك جەك - كىشتنىك) سۆزنىڭ
خرک

ئەشەك آرقا : ئىكى تارا پا يالغىنت لىزلان
زات، تامنىڭ ئۆستى ولىزل يالى، خرپشته

ئەشەكچى : ئولىوندا ئولترلان تاراپ، ئەشەك
سۆران، ئەشەك ئىشلەيان، خرکچی

ئەشەك گەرىش : ئەشەك آرقا خرپشته

ئەشەك كومەلەك : ئىيتلمەيان كومەلەك
نوعی قارچ سمی

ئەشەك غولاق : غولاغى ئوزان ئوللاقان،
تاوشان، درازگوش، خرگوش

ئەشكوب، ئۇشكاب : توپار دان وآغاچدن،
بەجەريليان قاپا ساجاي ساندوق
Commode، اشکاف

ئەشەن : مال قوزلاندا، چاغا بولاندا -
دۆشيان يرقا ات بارداسى، -
چاغاننىڭ يولداشى، همراه

ئەشىت گىچ : ئەشىت گىرا غولاغى قاوى
ئونگات ئەشىت يان، تیزگوش

ئەشەك ئانگىلگىدى : سرطان Cancer
خرچنگ

اه شیک : گه‌یئم گه‌جیم ، اه‌گین باش، اُوتُلی
لباس، رو پوش

اه شیک : آت آلاشا اه شه‌ک یالی مال لارئنک
اوستئنا آشلیان که‌چه زات ، جُل

اه‌کابیر: یاش تاپدان اولی، یاش اولی پیر

آک : گُوگه‌رت مه‌ک آوچین تُرخوم سه‌پ ،
یه‌ردا ناحال غالاما اُولُورت دئلک بکار

اه‌که‌جی : اه جه‌کا ، اُوزُنگلده‌ن اولی آیال دُوغان
اُرئنک اولی آیال دُوغانی، رادا (قاقا) ـ
نئنگ آیال دُوغانی، عمه همشیره پدر وشوهر

ـ باللدیُز : اُرئنک کیچی آیال دُوغانی، همشیره
کوچکتر شوهر

اه‌که‌ن : تُرخوم سه‌په‌ن، گُوگه‌رده‌ن کارنده

اه‌که‌ن : اُنگلئنده‌ن گه‌له‌ن سوزی ـ
تاسدیق لایان بَرکلیدیان ، آنگلادیان
مئش ، مئشدُلق ، مئشئن ، برده‌بیت
ـ بار اه‌که‌ن، بارمئش، بارمئشدُلق، برده

اه‌کجی له‌مه‌ک : آراسالاماق پاک کردن
اُوُسمه‌ک ، اه وسه‌لیک (اووسه‌لیک)
یا اُدا که‌رسه‌ن بئله‌ن غالیدماق ـ
(غالغئت ماق) ، آوئش (آونوق) غوم
داش چُوب له‌ری آیئرماق

اکبه‌ر : اوللاقان اکبر بزرگ

اکدی : تُرخم سه‌پدی، آغاج گُرگه‌تدی، کاشت

اکدی : الدا ساقلامان، اووره‌نشدرُله‌ن
آرانئنگ ارکینده‌ن چیقایان، تربیت شده

اه کدیر ، اه کسیتله‌ر، بکارند

اه کدیرمه‌ک : یه‌را تُرخوم سه‌پدیرمه‌ک،
آغاج باغ اولتُرتدُرماق کارانده‌ن

اه کدیردی : باشغا بیرینا اه‌کیب به‌ردیگی،
برای او کاشتند

اه‌کدُم : تُرخوم سه‌پدُم ، باغ اولتورتدُم، کاشتم

اه‌که راجئنگدئق ، تایخان (دایخان) چئلنئق ، اه‌کین
ایشا گُوئمه‌ک لیک ، کشتکاری دهقانی

اکسئنک : آزالدئلان ، دُولی دال ، آز ، کم
اکسئنک دال ، آز دال ، آز بولغان دئر، آزالدئلان
دئر کم‌شده

اکسئنک اه‌دیله‌ن : مرچره رئی آزالدئلان ،

اکسئله‌ر : آزالماز، کم نمیشود / از مقدارش کم کردن

اه‌که‌ل : گه‌تیر ، بیار

اه‌که‌لیپ به‌ر : گه‌تیریپ به‌ر، بیار وبده

اه‌که‌له‌مه‌ک : گه‌تیرمه‌ک آوردن

اکله‌مه‌ک : ساقلاماق ، قُولداماق ، کُومه‌ک ـ
اتمه‌ک نگهداری وپرستاری

اکله‌دی : ساقلادی، باقدی، اه‌نه اُورنوندا
قول سُویدیین به‌ردی، پرستاری کرد

اکله‌یان : ساقلایان، گوز غولاق بولیان ـ
اُنئی بیت ادیان پرستار، نگهدار

اکمه‌ک : یه‌را تُرخوم سه‌پمه‌ک ، آغاج باغ
اُولتُرتماق ، کاشتن

اکمه‌ک : اتمه‌ک ، چه‌لپه‌ک ، یابئغ لی چُوره‌ک
نان لسیار نازک سرخ کرده

اه‌قله‌نچ: اقله‌نمه‌ک آدمین گه‌ره‌ک بولان زادلار، گرَن گه‌چیرمه‌ک لیک، یاشاماقلئق، گوزه‌ران   معیشت، زندگی

اه‌که‌ن اورار غازان ذوشار: هرکه کاشت درو کرد.

اه‌کیدمه‌ک، بردن / هرکه چاه کند خود افتاد

اه‌کیز: بیر اه‌نه‌ده‌ن بیر گونده بولان چاغالار، آولاق قوزی‌لار   دوقلو

اه‌کیش، اه‌کین اکمه‌ک لیک   کشت، زراعت

اه‌کیلمه‌ک: یه‌را توخوم سه‌پیلمه‌ک، آغاچ اوتوردئلماق.   کاشتن

اه‌کیلمه‌ک: پالچئق گه‌ریچ داش توپارلار اترغاد (چه‌کیب غم) اوتنا یالی بولوپ ذوکولمه‌گی، اه‌له‌نیپ گئتمه‌ل بولوپ آورانماغی. ریختن و پودر شدن دیوار در اثر رطوبت.

اه‌کیلمه‌دی: توخوم سه‌پیلمه‌دی، باغ آغاچ دئکئلمه‌دی   کاشته شد

اه‌کین: اه‌کیله‌ن زات، اه‌کیله‌ن مه‌یدان   کشت زار

اه‌کین لیک: کوپ کان اه‌کیله‌ن یه‌ر، اه‌کینی بولان یه‌ر،   کشت زار

اه‌کین لی: اه‌کین اه‌که‌ن آدام، اه‌کینی بار آدام، اه‌کین اه‌کیله‌ن یه‌ر   زراعت کار، صاحب زراعت، زمین کاشته شده

اه‌کینمه‌ک: اوز ئنگ آوچین اه‌کین اکمه‌ک   شخصاً برای خود زراعت کردن

اگدئرمه‌ک: اگره‌لتمه‌ک، بوکدیرمه‌ک، قیئشاتماق، آساق انگلنت اگدئرمه‌ک یا پئرماق،   کج و خم کردن

اه‌گه‌ر: حه‌ر بیر الشینگ قیمیلدی نینگ بولجاق بولماجاق دلغئنئی شه‌رت اوستی بیله‌ن گورکه‌زیان گومه‌کچی سوز،   اگر

اگره‌لمه‌ک: قیئشارماق، بوکولمه‌ک،   خم شدن

اگری‌له‌مه‌ک: اگری اتمه‌ک قیئشارتماق، بوکمه‌ک، گونی لیکده‌ن آیئرماق،   کج و خم کردن

اگره‌لت: بوک، قیئشارت   خم کن

اگره‌لدی: بوکولدی قیئشاردی   خم شد

اگره‌م بوغرام: قیئشئق میشئق   کج و معوج

اگری: قیئشئق، اگره‌لیپ گیده‌ن   کج، خمیده

اگری بوغری: اگره‌م بوغرام قیئشئق میشئق،   کج و کوله

اگری بوغاز: اگلی بوردم اگری تورپا   شترگلو

اگرلیمه‌ک: تاولانئپ (توولانوپ) ساپاق اه‌دیلمه‌ک، بیر زات دئنگ داشئنا یئغنالماق، توپلانماق، داشئنی آلاق، تایاماق، غوزشاق، رشتن، ریسیدن

اه‌گه‌ر بولسا: بولاغاسا، بولاغایسا   اگر شود

اه‌گه‌ر گورسه‌م: گوراغایسام   اگر ببینم

اه‌گه‌ر گیدسه‌م: گیداغاسام گیداغایسام   اگر بروم

اگله نج: گیجا تالماق لىق، ساقلاماق لىق،
گه ره ک و آغنتدان کوپ بولماق لىق
دیر معطل کردن

اگله دی: گیجا قویدی، معطل کرد

اگله ندی: گیجا تالدی، وآغنت گه چیر دیر کرد

اگله نمه ک: گیجا تالماق، وآغنت معطل شدن
گه چیرمه ک،

اگله نه ن: وآغنتی گه چیران، گیجا تالان،
معطل شده

اگله ن: وآغنتی گه چیر، گیجا قال (غال)
معطل شو

اگله مه ک: گیجا قویماق، وآغنتی گه چیرمه ک
معطل کردن

اگمه ک: قیئشارتماق، ترکمه ک، خم کردن

اه گیرمه ک: یوگنلی یامنغی سویونه تاو
به ریپ الیشیپ یوپ ساپاق، اه ریش
تا بی اتمه ک تاب دادن رشتن ریسیدن

اگسیمه ک: آزالماق، کم شدن

اگسیتمه ک: آزالتماق، کم کردن

اه گیلمه ک (انگلتمه ک): توکوتمه ک،
بیلئنگی ایمه ک، اه پیلمه ک،
توقولماق، آشالئغنا انگگیت
اتمه ک دولا شدن خم شدن

اه گیله ن (انگلئه ن): بوکوله ن، اپله نه ن
خم شده

اه گیلیپ یورمه ک (انگلئپ یوریمه ک):
خم شده راه رفتن

اه گین: قولونگ کوره ک بیله ن سه پینه ن
یه رینده ن بویونا چه نلی بولان قیسغا
آرالىق، گه ریش، اوموز. کتف گردن

اه گین: به ییک لیک، بلندی

اه گین: چگنش، قول بازو

اه گین: اه گین باش، اه گین اه شیک، گه ییم
گه چیم، کونیا گه ییلیان وگورانی.
(گه ورانی) اورتیان زاد لارئنگ باریسی
لباس پوشاک

اه گین زاکی (انگئندانکی)، گه ییله ن زاد لار،
آنچه که پوشیده شده

ال: آدامئنگ زادی آلیان تونیان اناسی، دست

ال آیاق: آدامئنگ آلاق ویوریمه ک اناسی لاری
دست وپا

ال آیاق: ایش بولانی بیتیریان، یاداوستر
کومه کچی، غوللوقچی، خدمتکار
یوموش اوغلان

ال آوقالاماق، ایکی اه لی بیری بیرینا سیپالاب
دوراماق، اتجه ک الیشینگی بیلانی دوراماق
دستها را بهم مالیدن

ال آیا غنمی بیتئرادئم: دیه گی چاشدئم، چاشغئن
یاغرایا دوش بولدادم، آلجئرادئم، آلدیرادئم
دست وپا چه شده ام، دست وپایم را گم کردم

ال آیاغنی ییتیردی: دیه‌گی، چاشدی، آلجئرای آلدئرادی، چاشقین یاغدایا دوشدی، شکلئونی سوزئنی چوغلاب شلمه‌دی، دست وپایش را گم کرد، دست وپاچه شد

ال اورماق: ال ده‌گیرمه‌ک، ال سالماق، ال غاتماق (قاتماق)، دست زدن، تجاوز کردن

ال آوزمه‌ک، تامانی لاوزمه‌ک، دست کشیدن
ال چه‌کمه‌ک

ال به‌رمه‌دی: قاچدی، تو تدورمادی، یه‌تدیرمه‌دی، اه‌لا گه‌لمه‌دی، دست نداد
فرار کرد

ال به‌رمه‌ک: اه‌لا آلماق، قول به‌رمه‌ک
بدست گرفتن

ال به‌رمه‌ک: اه‌لی اوزادیپ ال له‌شمه‌ک
دست دادن

ال به‌رمه‌یار: اه‌لا گه‌لمه‌یار، تاپیلمایار،
بدست نمیآید

ال به‌تدا: گوزرونگ سئز، شوبهه‌سئز، آنئق، ماخول لاماغی آنئاملی بولاغی آنگلادیان سوز البته

ال تایاق: هاسا عصا

الت (Eltə)، أکیت به‌ر، یه‌تیر، اه‌لئت به‌ر، ببر

التیپ به‌ر: أکیدیپ به‌ر، ببر بده

التدئرمه‌ک: بیرینا بیرزادی اوزی یئتله‌ن آلئپ بار دئرماق، أکیت دئرمه‌ک
رساندن چیزی بکسی

التدئم: أکیدرئم، غاوشئردئم بردم

التدی: گه‌تیردی، غاوشئردی، به‌ردی، آورد داد

التمه‌دی: غاوشئرمادی، گه‌تیرمه‌دی، نیاورد

التمه‌ک: أکیت مه‌ک، غاوشئرماق، بردن

التمه‌لی: غاوشئرمالی، أکیدمه‌لی، بردنی

التئشمه‌ک: بیرزادی آلئپ بارماق لئغئنا کومه‌ک له‌شمه‌ک، آرقالاشماق، اه‌کیدیشمه‌ک، برای بردن چیزی همکاری کردن

الده‌ن چئقدی: قاچدی، فرار کرد از دست رفت

التی (Eltiə)، آرله‌ری دوغان تولان آیال لارئنگ بیری بیرینا قاریئن داشلئق قاتنا شئغئنی آنگلادیان سوز، همسران دو برادر نسبت بهم

التی اه‌جه: آخوندئنگ آیال ئنگ له‌قه‌بی
لقب زن آخوند

ال چالغئنچ: سوپورسوپوریمه‌ک آوچون اولا ئشلیان اوزرئیئن ماما لولئه‌گی حوله

ال چه‌ک: تاماتنی آوز، یا دران چئقار، ال گوته‌ر
دست بکش

ال چه‌کمه‌ک: تاماتنی آوزمه‌ک، دست کشیدن

ال حابیس: گوئیچلی دولغی گه‌ئنک حایران قالماق لئق عجیب! عجبا!

ال حه‌یخ: ایمه‌نجی، قورقولی، آیئلغانج، حادیلی خوفناک، ترسناک

ال ده گمه‌دیک: ال اورولمادئق، ال یه‌تمه‌دیک
دست نخورده

ال ده گه ن : ال اورولان ، ال یه ته ن ، دست خورده

ال ده ن به ره ک : آلدئرماق ، اوغوزلاتماق

اه لینگ دآکی نی به رمه ک ،

ازدست دادن

ال سالماق : ال اورماق ، ال غاتماق ، اوروشما-

-ق ، دست درازکردن ، تجاوز کردن

ال غاتماق : ال سالماق ، ال اورماق ،

تزقوماق ، دست اندازی کردن تجاوز

ال غادچیلئق : ال سالماقلئق ، ال اورماق-

لئق ، تزقوماقلئق ، دست اندازی

کردن ، تجاوز کردن

ال قاراماق : تامالی بزلماق ، گزز تیکمه ک ،

طمع کردن

الفرش : الدا ساقلانیان ، اگدی اه دییب

اکله نئلیان ، آوآ سالئنیان

یئز تیجی قوش ، آوقوشی ، بازشکاری

الکین : آیری باشغا لئقدا یاشاماق ، یه له

اوز باشداق گذن گه چیرمه ک ،

اوی سئز ایقلاپ الغیب یورمه ک

ال گوته ر : ال چه ک ، ساقلان دست بکش ، مجرد

ال گه رمه ک : اه لاگه تیرمه ک ، اه لا

آلماق ، اه یه له نمه ک . بدست آوردن

ال له مه ک : ال ده گیرمه ک ، ال چه کمه ،

سیپالاماق ، دست زدن کشیدن

ال له دی : ال اوردی ، ال ده گیردی ،

دست زد

ال له ش : ال تزتوش ، بیری بیرینگا ال بار ،

کومه کچی بول ، یاراش ، بهمدیگر دست

بده

ال له ش : اولتور ، تزبیور ، اثره مه ت اوتور

راحت باش بنشین

ال له شدی : ال به ریش دی ، یاراشدی ،

اولتوردی ، بهمدیگر دست دادند

ال له شدیک : ال به ریش دیک ، یاراشدئق

اولتوردئق دست فشردیم صلح کردیم

ال له شما : ال به رما ، یاراشما ، اولتورما ،

دست نده

ال له م شاها : آلیس ، داش اوزاق یار ،

راه دور

ال له شمه ک : ال تزتشاق ، بیری بیرینگا-

ال به رمه ک ، اثرازی جئنلئق بئلدئرمه ک

یاراشماق ، دست بدست هم دادن ، صلح کردن

ال له شدیرمه ک : ال به ریش دیرمه ک ، بئلیت

بئله ن گه لیبی ال له شدیریب اوونت

به رمه ک (آلاجاکونیه ک له یدیرما-

آرپاجوزه ک ایدیرما- تونیوق لا-

ده یدیرما- آغئزلاغایدئرما.......)

دست دردست گذاشتن

ال له ندیره ن : ال له شدیره ن ، ایکی

آدا مئنگ اه لینی بیری بیرینا به ر

دیره ن ، کسیکه دست یکی را روی دست

بیگیت یه نگلنگا دیگری بگذارد

ال لیک : اه لاگه تیلیان باش بارماقلی ماتاقاتیش

دست کش

ال له ‌ه‌ن : ال ده‌گه‌ن، ال اوردلان، ال سالئنان، دست خورده

اللی : سان، (۵۰) پنجاه

اللی‌بیزار : بوتین له‌ئین دویده‌ن، بیزار بولاق لئق، یوز دونده‌رمه‌ک لیک، تاقاتی اوزمه‌ک لیک، نفرت و بیزاری

ال ماشین : دولی گه‌ییم ماتا تیکئلیان ماشین چرخ خیاطی

المودام : المدام، بار واغئتی اوز ایچینا آلیان سوز همه‌وقت همیشه

الوان : آچئق قئزئل اجره‌نگ ماتا، رنگ

ال یازما : قول یازما، حات، دست نوشته گلی

ال یا غئلئق : ال یوز سولئورمه‌ک آچین دورت (لوت) لورج ماتا دستمال

اه‌لا آلاق : تاپاق، اه لینگگا گه‌تیرمه ال گه‌رمه‌ک اه‌یه له‌نمه‌ک، دست آوردن

ال یه ‌قه‌ردا : ال یوزنیدا دسترس بدست آوردن

اه‌لا به‌رمه‌ک : اه لینا به‌رمه‌ک، بدستش دادن

اه‌لاگه‌تیرمه‌ک : اه‌لا آلاق، ال گه‌رمه‌ک، اه‌یه له‌نمه‌ک. بدست آوردن

اه‌لامه‌ک : اه‌له‌کده‌ن گه‌چیرمه‌ک، آراسا لاماق الک کردن

اه‌له‌ک : دانا، آرپا لوغدای دشولارا مه‌نگزه زادلاری آراسا لاماق آبزالی، الک

اه‌له‌ک چه‌له‌ک : آلجرانگ چاشنی گه‌نگ، حایران تالماق لئق یاغدای، هاج و واج

اه‌لاگه‌لیان زات : اه‌لا دوشیان زات تاپئلیان زات، بار زات، چیز موجود

اه‌لاگه‌له‌مه‌ز : اه‌لا دوشمه‌ز. تاپئلماز بدست نمیاید پیدا نمیشود

اه‌له‌کده‌ن گه‌چیرمه‌ک : اه‌له‌مه‌ک، آراسا لاماق، الک کردن غربال کردن سرند کردن

اه‌لا گه‌لمه‌ک : اه‌لینگگا آلاق، اوز لوتم اوندره‌مه‌ک، اه‌یه له‌نمه‌ک تحصیل بدست آوردن

اه‌له‌م تاس : آلجراپ آلدراپ چاشئپ یوران آرام، آدرم گیج و مات، دست و پاچه

اه‌لیم (اه‌لئم) : دستم

اه‌لینگ قولونگ آغریماسئن، دستت درد نکند

اه‌لینگ یه‌تدیگینده‌ن، واغتئ تاپدرلئغئنگ‌دان، با شاردئغئنگ‌دان، اگر فرصت کردید

اه‌لی آچئق : جرآرت، ساخی، باریملی، دوزوملی، سخاوت‌مند

اه‌لی الگوی : دوغری دال، اوغوری کوستوک دزد

ام : سوییت ام، سوقر، بمک شیر بخور

ام : دوغا ده‌رمان، آلاج دوا دارو

ام گه‌ک : آیات، که‌سه‌ل، سئرقاو چئلئق بیماری آفت آخر

ام یودم : دوغا ده‌رمان، امدئرمه‌ک دوا، شیردادن

ام یانی : قادئرلی توماق، قدر داشتن

ا ه لینگ آیا سی : ا ه لینگ یۆمروغونگ .
(یۆ مۇغنىنگ) اۆچ یۆزی کف دست

ا ه لینگ ده ن گه له نی آیاما : ا ه لینگلده ن
گه لسا غا یغنۇما ، ساقلانما ،
هرچه از دستت بر بیاید مکن
دریغ مکن

ا ه لیندا مۆش : ارکیندا ا ه که ن ، در اختیارش بود

ا ه لی ایکی : ا ه لی اگری ، دوغری دال ، اوغوری ،
کوستوک ، دزد

ا ه لی عوتدم سۆز : آزاجیق اوجیپ سۆز زات
به ریان آراما آیدیلیان سۆز ،
قیسقاچ سخت ، بخیل

ا ه لی غیشنق : اوغوری ، دوغری دال ، دزد

اماّ : غارشی (قارشی) لیغی آنگلاتیان باغلاجی
سۆز اما

ا ه مای : ام بۆله ن ، یوواش لیق بیله ن ،
سه ره ساپ لیق بیله ن ، با احتیاط
ام بۆله ن . یوواش لیق بیله ن ، آنگ -
بۆله ن آهسته با احتیاط

امتلماق : تاما لی بۇلماق ، قاراشماق ،
طمع کردن ، انتظار داشتن

امجه ک : گوووس ، گه دیس ، یه لین ،
سۆیت اۆنده ریان اتنام ،
سینه ، پستان

امجه ک اوجی (Mamelon) : نوک پستان

امجه قلی : گوووس یه لینی اوللاقان ، امجه گی
اوللاقان . امجه گی بار ، سینه بزرگ

امجه کده ن سۆیت اه مه ن : اه نه سین
اه مه ن اۆغلان چاغا ، شیرمادر خورده

امچی : ده رمان اریان . تابیب لوقمان ، دکتر
Docteur دوختور ،

امدی : سۆیت امدی ، امجه کده ن سۆیت
سۆوردی از پستان مادر شیر خورد

امدۆرجه ک : امجه ک ده ن سۆیت سۆور دورر-
جاق ، بارجه ک از پستان شیر میدهم

امدۆردی : سۆیت سۆر دۆردی ، امجه کده ن
سۆیت باردی ، از پستان شیر داد

امدۆرمه ک : امجه کده ن سۆیت سۆوردۆرماق
شیر از پستان دادن

اه میر : بۆیرق ؛ حوکوم ، بۆزات اتماقا ، باره-
مان ، اورو خسات ، ارک ، فرمان دستور

اه میرات : بۆیور ، پارمان بار ، حوکوم ات
امر کنید فرمان دهید

اه میر اتدۆم : بویوردوم ، پارمان باردیم
حوکوم اتدۆم امر کردم ، فرمان دادم

امزیک . چاغا تنگ امجه ک یه رینا امیان
سۆوریان زادی پستانک

امزیک : دوّرلی که چاپ نیشنگ ناگلیشی
نقش و نگار نمد

امزیک لی چاغا ، الموام امزیک سۆوروپ یۆراٰن
چاغا ، بچه ای که همیشه پستانک بدهن دارد

امگه ک : اوروش تاپدان تولان خورلوق،
آزاب، گورگی، قینن چیلیق، ائزا،
په یکه اوغوری، ناراحتی عصبی

امه ک له مه ک : امه ک له مه ک، چاغا -
نئنگ ایکی دیز بینینگ آوستتندا یوریمه گی
چهار دست وپا راه رفتن

اه مه ل : آلداواچ لوق، په سه رلیک، حیله گار -
لئک، حیله گری، حقه بازی

اه مه لی : آلداواچ لوق بیله ن یاسالان زات،
آسئل یالی اه دیپ په جه رله ن قه لپ
قاوی رأل زات جنس تقلبی

اه مه لی : به نگ، تئریه ک، حیروئین یالی
زادلارا اندئک اه ده ن آدام، معتاد

اه مه للی : آلداواچ، شوُرتا، زانلغار، زانلئنگار
حیله گر حقه باز

امه ک : سوُرماق، سوُیت سوُرماق، مکیدن

اه مه نجه نگ : اُمتئلاغان، حان تاما تولا -
- غان، تاماکین تولاغا اندئک اه ده ن
حه وه س جه نگ علاقمند، طماع

اه مه ندیرمه ک : بیر زادا بیرآ دامی،
قئزئقلاندئرماق، اُمتئلدئرماق، حه وه س -
- له ندیرمه ک، آوُسینی چه کدیرمه ک
به هوس وطمع انداختن، جلب علاقه
ولنفر کردن

امنیه ت چیلئک گیچ له ر : پاراحات چیلئق
دیچ لئق ساقلایان قوراماللار،
نیروهای انتظامی

اه مه مه ک : بیر زادا اُمتئلماق، آوسئنگلی -
په رمه ک، حان تاما (خام تاما) تولاق،
تاماکین تولاق، طمع کردن

اه مه جه ن : اه مه جین، کوپ امیان، کوپ
کاُن امُاگا اندئک اه ده ن، حه وه س
بیله ن امیان، بچه ای که زیاد شیر می خورد
همیشه در حال مک زدن

اه میزغاماق (اُمئزغاماق) : آزاجئق اوقلاماق
ائوکئله مه ک ایرکینمه ک، چرت زدن
خمار شدن

اه میرآلی شیر ناوایی : توُرکیستانئنگ به بیک
شاآحیری امیرعلیشیر نوائی

اه میر ته یمور : اورتا آسیانئنگ اولی سه رداری
مازاری سه مه رقه نددا، امیر تیمور

اه میش دیرمه ک : امدیرمه ک، (حه یوان حاقدا)
شیر خوراندن

اه میشدی : امدی، شیر مادر را خورد،
قبل از دوشیدن، گوساله شیر مادر را خورد

اه میشمه ک : قبل از دوشیدن شیر مادر را خوردن

اه میشیپ دیر : گوساله شیر مادر را خورده

اه مین : ائنام لی، ائناشلیان دوغری آدام
امین، معتمد

اه نالی : قاوی، اوُواران، آوادان، گورمه گه یلی
قشنگ جالب

اه نأ : اه نه، اه جه، امه، نأنأ، مادر، آنا

اه ناکه : اوُغلان چاغا ساقلایان آیال دایه

اه‌نه‌م : اه‌جه‌م، نأنه‌م، نأنام، آنام، أمه‌م، مارام

انه‌جیک : آزاجُق، بیرسالام (سالنم).
جُق، آزماحال، وقت‌کمی، آلان

انه‌ک : آزاجُق، بیرآز واعئت، جه‌ینز
شئ واعئت   اندک، الساعه

انه‌ش‌ه : اُوی، بئلگئ، دئنگلئوگه‌نه‌ک،
به‌وریتگا سه‌راه‌دیپ بئلگئوله‌نه‌ک
آلادا، عالیقی، گه‌نگ، فکرواندیشه

انه‌مه‌ک : انیتمه‌ک، اُوزئنگی ساقلاب
بئلماُلی آیکی باقا چایقاتماق، اُوا-
-نماق، اندئوگله‌مه‌ک، اوروتماق
اوعوز بئئترمه‌ک، جوزلوق چه‌کمه‌ک
ایعقلاب یوُرمه‌ک، بی‌پناهی، بی‌کسی
تعادل ازدست دادن درماندگی

انیتپ گه‌زدی : انتیدی، جورلُق چه‌کدی
کوسه‌نوی، آج سووسئز یالانگاچ
بُولدی، بیرآدام اوعئز توتولونی
گوزله‌دی سه‌راتمه‌دی، گرسنگی
کشید صدمه دید کسی رحم نکرد

انجام : بیرایشی سوُنگلونایه‌تیرمه‌ک قوتارماق
بیرایشا گه‌ره‌ک بُولان آبزال لار
پایان کار، وسیله کار

انجه‌ : انجه‌مه‌، بیرناچا، کوب، کاُن.
چه‌نده‌ن آشا   لبعضی بسیار

اندام (انام) : ته‌ن، گووره‌، گه‌وره‌،
دوره‌ویش گه‌ورأننگ داشقی گورئوئوشی
اندام، بدن

انه‌ئره‌مه‌ک : تئتره‌مه‌ک، ساندئراماق
اُئراماق، غالپئلداماق، لرزیدن

انه‌ئک : عئلئق، بُرلوش، آدات، اه‌ده‌حه‌ت، عادت

انه‌ئوگله‌مه‌ک : تاسیاق یئقئلماق، زمین خوردن

انه‌ئک اتمه‌ک، اووره‌نشمه‌ک، اه‌وره‌نشمه‌ک،
آدات اتمه‌ک، معتاد شدن عادت کردن

انه‌ئگان : ده‌نگ، قیراده‌نگ، بیرسیخلی
سیدیرعین، اُوزی آلی مه‌نگزه‌ش حادالی
ساپ، ته‌کیز،   یکدست برابر

اندیشه (انه‌ش‌ه) : آلادا، بئلگئ، اُوی،
اینجالُق سئزلُق، (به‌وریتگا سه‌ر-
اه‌دیپ بئلگئ‌له‌مه‌ک، قورقی، عالیقی

انه‌رمه‌ک : آیاق اُوستئندا دوروپ بئلمانی
یئقئلماجاق بُولماق، اُوزئنگی ساقلاب
بئلمانی، یئقئلماجاق بُولماق، تعادل
ازدست دادن

انگاعئت : تیئرسه‌گا دایانئپ اوزاناماق،
تئرسه‌گا دایانئپ غابداللی قیئتارماق
یک وری روی آرنج
تکیه دادن

انگئتارماق : انگلدارماق، بیرقابی آقدارئپ
ایچئنداگینی دُوکمه‌ک، اه‌گیپ+
قویماق   وارونه کردن، ریختن

انگره‌مه‌ک : انگره‌مه‌ک، بیرزادا قینائپ
زارینلاپ گوزیاش اتمه‌ک، انگلغئردی
سه‌س چئقارماق، زه‌یرانیپ آغلاماق
نالیدن

- سىغىر ئانگرەيار: دەردى ئىزاسى بولوپ
زارين سەك چىقاريار، گاومينالد
ئانگىس: ساووق (سالۇق) ئۇيا گىرمەيين
دىيىپ قايىسىنا تۇتۇليان گۈزەل سىز
كىچى رەك حالى، كەچە، تارپ يايار
قالى يانمد پشت درب الاشق
ئانگسەمەك، ئانگرەمەك، چىنگسەمەك،
چىنگغىرماق، چىغىرماق، قىقىرماق
ئانگراماق، ئانگرەمەك، ناليدن، زاريدن
ئانگغىس: زەيرەنچ، ناله
ئانگلەك، ئانگلىلەك، كەللا سەپىشان [ENK]
يۈزىنىك ئاغزىنىك ئاستى ئۇيىنايان
سونگكى   فك آرواره زيرين
ئانگ: ئانگىل، بوكوت   خم شو، دولا شو [ENK]
ئانگلەلە، ئانگرە، بىر بەنجە ئوت،
- بىر ناچا ئانگلەلە بولىيار بىر چوغدام،
- بىر ناچا چوغدام بولىيار بىر دەستە،
- كاش دەستە بولىيار بىر كوت خرمن
- كاش كوت بولىيار بىر تايا، يك پنجه علف
ئانگيت: ياپ غۇت، ئىنىش، سرازيرى [ENK]
ئانگمەك: ئانگىلمەك، بوكوتمەك،
ئاستاق لىغىنا قايىتاق ئينمەك،
خم شدن، سرازير شدن
ئانگىل: بوكوت، خم شو دولا شو
ئانگىلدى: بوكوتدى، خم شد
ئانگىلمەك: بوكوتمەك خم شدن

Influenza   انفلوآنزا
يوقوشاغان كەسەل، قىزدرما، ئۆسكىرە
قورساق آغرى، سۆنگەك آغرى زۇرە-
دىيان سۇرقادۇ خلش   انفلوانزا
[EKN ⇄ ENK] ئانگلىندا ئاكى، ئانگلىندا ئاكى، آنچه كەتن كرده پنهان شده
- ئانگلىنگلەك: ئەگىنداكى آنچه كەتن كردى پوشيده
ئانە، ئاچە، آنا، ئانا، ئاپە، مادر [ana]
مادر پدر، مادر بزرگ
ئانەكە: باشقا بىر آيالنىنك چاقا سىنى [anake]
سۆيىت بەرىيپ امو ئوسۇپ آكلاپ
ساقلايان آيال   دايه
ئانەلىك: ئاچەلىك، آنالىق، ياغدالى، ـلك
آنا اورنىدا بولان، مادرى
انسام: اندام، تەن، گەوده، زور يوش - [en]
گەورا ئۇنىك داشقى كۆرنوشى، اندام، بدن
ئاۋىسمەك: زۇرلى ئىرەنگ بولوپ گورۇنمەك [ovis]
ئاورۇلمەك، ئاورولمەك، دۇلانماق، [ovr]
قايتالانماق، بوگرديدن تكرار كردن
ئاورەتمەك، بىلدىرمەك، ياد دادن [ovy]
ئاورەتمەدى، بىلدىرمەدى، ياد نداد [ovy]
ئاورەتدى، ئاورەتدى، بىلدىردى ياد داد [ovy]
ئاورەندى، ئاورەندى، بىلدى، يادگرفت [ovy]
ئاورەنجە، ئاورەنجە، تازا ايش ئاورەنيان [ovy]
شاگرد تازه كار، نوآموز
ئاوەى ئاچە، ئاوەى ئانە، مادر اندر [ovey]
ئاوىرمەك: چەۋىرمەك، برگرداندن [ovir] [ivirmak evir]

ەی: آش، غُویدِن قالَنگ دەری سینی.
قاسُنی ەیلەمەک اُوچون قاشق
قارُنْدلیسی.   مایه دباغی

ەیا یاتُرماق: داخل مایه خوابانیدن

ەی: یاغش، اُونگات.   خوب

ەی لیک، یاغشلیق، اُونگاتلق،
ایزەچەتلیک، تامیزلیک خوبی

- یاغش ەیلەنەن دەری: ەیی یەتەن
دەری، آراسا اُولانُسلماغا تەییار
(تاییار) دەری

ەی بوّی: بولان اشّی حالاغانی آیدیلیان
سوُز.   ای بابا

ەی توّی مونی گوزلە، مُنُنگا سەرات،
ای بابا این را باش

ەی بولانی، سوُزنُنگ دەسلابُنُنْدان گەلیان
اشاخ.   پس بهمین سبب برای این

ەیگەرمەک: ەیگیرمەک، ەلاگەتیر-
مەک، اوغورتاپماق   بدست آوردن

ەیسا (ەیسام): شەیلە، بولسا، ایسانُما
دیەک یالی سوُزلەرینگ کوُمەکچی سی،
سوّ دور بودُر باشغانُما دوغری دیر
دیەگی   مگر جز اینه همینطوره پس چی؟

ەیلاک بەیلاک: اُول یانا بویانا، اُوتاق،
بوتاق،   این ور آن ور

ەیلەکی: بەیلەکی، باشغاسی دیگری

ەیلەکیسی بەر: بەیلەکی نی بەر، اُول بیرینی.
بەر، باشغاسُنی بەر   آن یکی را بده

ەیلا: آو، آوماچلا، غار، ات (اد)
بکن، بهم بزن

ەیلائین: آوماچلائین، غارائین، ەدەیین،
بهم میزنم

ەیلەمەک: ەی بەرمەک، دەرینی ەیا
یاتُرماق، ەی بەریپ بەجەرمەک،
آراسالاماق، اتمەک، غارماق
دباغی کردن، بهم زدن

ەیلەمەک: اتمەک، چالماق، غارماق
یوغُشدُرماق، منجغللاماق، بالجُغُنگ
آیاق بُلەن ەیینی یەتیرمەک، ن
بیرالشی یەرینا یەتیرمەک. بهم زدن، بزرگ کردن

ەیدای: آخی، قیئیناچ سوُز، انزا آغری نی
دُیماق، گەنگ غالماقلق، ای وای

ەیییام: گەچەن بیروافت. بەللی بیروافت
آرالغی اوز اُچُنُنا آلیان دەویر،
دوُوُر،   چندی پیش، مدتی قبل

ەیەر: آوستُندا اُوتورماق آوچین آت آلاشا-
شُنگ آرقاسُنا سالنیان آبزال
زین

ەیەرچەنگ: کوپ چیلنگ غوزغالانگا قُوشُلیان
آرام، آرجانگ،   آرام حساسی

ەیەرلەمەک: غُل یالُنگ آوستینا ەیەر
سالماق   زین کردن

اه یه رمه ک : ائیه رمه ک، بیری یأ دا بیر
زا دئنگ یانی بئله ن گیرمه ک، ایزئنلان
بارماق، ایزینا دۆشیرمه ک، گه تیر-
مه ک، دنبال چیزی رفتن آوردن
- سئفئر تاناسئنی ائیه رله یأر، سئغئر-
تاناسئنی ایزینا دۆشیریب گه تیریأر
گاو بچه اش را بدنبال خود میاورد
اه یه له مه ک، اؤز ئنگا ده ره ک اتمه ک
اه یگیرمه ک، اه لا گه تیرمه ک،
تصاحب کردن
اه یه له نمه ک : اؤز یانئنگا گه چیرمه ک
مالک شدن

ئۈ : گەنگ قالماق لىغى ئىلدىرىئان سۆز
حرف تعجب !

ئىبارات : بىر يا دا بىر توپار زاتدان دۆز-
-يلەن، بىرتوپار زادى ئۆز ائچىنا آلان
دماغىا بەرەن عبارت

ئىبارات : سۆزلەرى دۆشى يۇرماق لىق
تفسير وتعبير

ئىبراهيم (ع) : حەزرەت ئىبراهيم (ع)
پەيغەمبەرلەقەمى خاليل آللا، آللانىنگ-
دۆسى، بەنى ئىسرائىلىنگ-
آنگلىرقى (آنگلىرقى) آتالارى،
حضرت ابراهيم (ع)

ائتبەر : ائتەلا، ائتتىكلا، حول بده فشار بده
ائتبەردى. ائتەلەدى، ائتتىكلەدى،
حول دار، فشار دار

ائتبەرلەن : ائتەلەنەن، ائتتىكلەنەن
حول داده شده

ائتترمەك : يىتترمەك، الدەن چىقارماق

ائتتىكلە : ائتەلە، فشار بده / گم كردن

ائتتىكلەشمەك : بيرى بيرىنگا زۆر بەرمەك،
بيرزادى ائتتىكلەمەگا كۆمەك ائتمەك
بحول دادن چیزی کمک کردن

ائتتىكلەمەك : ائتەلەمەك، ائتبەرمەك

ائتتىكلەمە : ائتەلەمە فشارنده / حول دادن، فشار دادن

ائچ : بيرزادىنگ ائچ بۆلىشلوغى، ائچى،
داخل تو چیزی

ائچ (ايچ) : سوو وشۇنگا مەنگزەش زادى
ايچ، اى، بياشام بنوش

ائچ دۆكۆلمەك، ئادامنىنگ غازى سى، آشاقى
باردا سى يىرتىلماق، بەوەن يالى يانى
ياناق بۆلوپ داشارى چىقماق، بادفتق

ائچدى (ايچدى) : نوشيد

ائچەرى : ئۆيۆنگ تامىنىنگ ائچى، داخل خانه

ائچەگا : آدام وحەيوانلارنىنگ قارنىندا
آش قازاندان سونگ اهميت سىنگلار-
-يتىرىئان رودزۇين توربا يالى اتام، روده
-يۆغىن ائچەگا : ائچەگانىنگ ائىنگ سۆنگقى
يۆغىن بۆلەگى، بەوەن روده بزرگ
-كور ائچەگانىنگ آرتقماچ بۆلەگى، آپانديس
Appendice

ائچگى : سوو وشۇنگا مەنگزەش ائچيليان زات
آب، مشروب

ائچمەك (ايچمەك) : آغزىا قويوپ يوروتماق
آشاميدن، نوشيدن

ائچمەك : اە يلەنەن تۆلى دەريدەن
قىش گەيىمى، پوستين

ائچىرلى (ائچيرلى) : اەيەرىنگ ائىنگ آشاقى
كەچەسى، نمدزيرين زين اسب

ائچىنا آليار : بىلەليكدا بار بۆلان، شامل

ائچمەلى (ايچمەلى) سوو، ايچەريالى سوو،
آب خوردن

ائچەرى لەنگلىز، ماشغالا آيال ئۆغلان اوستالارنىنگلز
(ائچەرى لەرىنگليز)
اهل خانواده

- بیر اُچیئم سوو، بیر آوورتلام سوو،
یک جرعه آب

اُچیئنگ (ایچینگ) ایپئینگ، بنوشید بخورید

اُخلاس: حه وه‌س، قاراباغرین، تۆلیس آق
یۆره‌ک بۆله‌ن قارائیش، بیر آداماَ یاُدا
بیر ایشاَ بولان جاَنئپ که‌ش لیک گؤیحی
آیاماَنی چولنگاش مه‌ کـ لیک خلوص نیت عل‌اقمندی

اُخلاس لی: حه وه‌س جه‌نگ، قاراباغرین،
آق یۆره‌ک بۆله‌ن قارایان، یۆرن‌گ‌ده‌ش
با خلوص نیت، عل‌اقمند

اُخلاساَ مورات: حه وه‌س بۆله‌ن ائسله‌سه‌نگ
ماغسات موراداَ یه‌ته‌رسه‌ن

اُختئیاَر (اُغتئیاَر): ارک لی لیک، اُوز-
باشداق لئق، اختیار

اُختئم مئل اُخ خاَراو: ایکی عئیز لۆز باُ یۆز
دوروپ بیری اُختئم مئل دیئیپ اوُل
بیرلیسی اُخ خاَراو دیئیپ بیری بیری‌نئنگ
گه ریشینا باش قویوپ آیدئلیاَن
اویون سۆز له‌ری، نوعی بازی دولفره
دختر بچه‌ها

اُواج: اوغور، باغئت، یۆل، روش

اُواج آلماَیار: اوغور توتماَیار، اتجه‌ک آشی
بولماَیار، ائسله‌گی بیتمه‌یار، کارش نمیگیرد

اُراحات: دینچ، باراحات، راحت

اُرادا: یۆره‌گا آلئنان ائسله‌ک، حه‌وه‌س اراره

اُرادئیا: سه‌س له‌ری تولقون آرقالی آلیان ده‌ستگا
رادیو Radio

اُچ گه‌چیرما: اُچی ائشله‌تمه‌ک، شکم روش اسهال

اُچ گه‌چیرماَق: حاَلی حاَلجا وشولارا مه‌نلزه‌ش
زاَدلارئنگ که‌سه‌له‌یئن قاقئلیاَن
ناخی یۆپه‌ک ساپاق لاری، آرغاچ، پود

اُچی قارا: باخیل قئسنغانچ، گودۆنی گه‌ وینی
یه‌تمه‌یان، حسود

اُچیاَن: قوروغی اوزرئین بوغون بوغون-
زن حه‌رلی ساری مۆحه‌ک عقوب

اُرازی: گودۆنی گه‌ وینی بئته‌ن، ائسله‌گی
بولان، راضی

اُرازی لاشدی: یۆره‌ک گه‌دین آچئلدی،
ساپلاندی ساپلاشدی، از همدیگر راضی شدند

اُرازی لاشماق: بیری بیرینگله‌ن گودۆنی
بئتمه‌ک، خوش بولماق، از همدیگر راضی
شدن

اُرجئل: ایشه‌نگله‌ر (ایشه‌نلنله‌ر):
یاداُ دسئز، غایدوسئز، بیر ایشاَ ال
اورساَ پاپئش ساَ یاداماَلی آرماَنی-
ایشله‌یان، فعال جدی

اُرالاماق: بیری‌نی یاُدا بیرزادی اه‌یلاُک
به‌یلاُک چالاجا ائته‌له‌مه‌ک قیمئلداتماق
قیمئللاتماق، یایقاماق، تکان دادن

اُره‌زین: حاتجا، اوُغلاق لارئنگ قوش آتیان
آبزالی، لاُستیک سۆمینه گه‌ رزات، بیر
آغاجینگ شیره‌سی Résine

اٶره‌نگ : بۇياغ ، رنگ
- آق اٶره‌نگ ؛ غارئنگ اٶره‌نگلی یاپ ، رنگ سفید
- آلاجا اٶره‌نگ : ابلق رنگ سیاه سپید
- آلا دۆرلی اٶره‌نگ : رنگارنگ
- اٶره‌نگ سئز : بی رنگ
- ساری اٶره‌نگ : رنگ زرد طلائی
- سارئمتئق یا ئشئل اٶره‌نگ : رنگ حنائی
- سۇلاق اٶره‌نگ : سۇلیان اٶره‌نگ ، رنگش بی پرد
- سۇلوق اٶره‌نگ : رنگ پریده
- سارئمتئق آچئق قئزئل اٶره‌نگ : رنگ گلی
- قارا اٶره‌نگ : رنگ سیاه
- قوئنگری اٶره‌نگ : رنگ عنابی
- قئزئل اٶره‌نگ : رنگ قرمز سرخ
- کۆل اٶره‌نگ : رنگ خاکستری
- کوموش اٶره‌نگ : رنگ نقره ای
- گۆک اٶره‌نگ : رنگ سبز
- ماوی اٶره‌نگ : رنگ کبود
- مه له اٶره‌نگ : رنگ نخودی
- یاشئل اٶره‌نگ : رنگ سبز

اٶرقئلدی : ایکی باما چالا قیمئلدی ، یا یقئلدی تکان

اٶرئسمه‌ک : اۆیتگه مه‌ک ، اۆزگه رمه‌ک ، باشغا گۆرنۆشا گیرمه‌ک تحول دگرگونی

اٶرئسغاللی : مالی یرلی منکلی قان کوپ ، بای .

اٶرئسغال : اونگشوق ، روزی / غنی

اٶرئشمه : غئلئئق سئز آت آلاشا بیرغاپوالی دان داقئلیان تاناب لجام لگام

اٶرئلئمه‌ک : اۇمئزغاناماق ، چالاجا اوقعا گیتمه‌ک ، اوقلاماق پُرت زدن

اٶرئکمه‌ک (اٶرکمه‌ک) : سوو بیرپه یرده‌ن چۇغوب چئقماق ، جوشش نم نم چشمه

اٶرگه‌نگ : حاولی ، آیانچا ، گه رمو ، آیلاو ، حایات ، حیاط

اٶرماق : بیر آدامی بیر زادا اٸناندئرماق ، اٶزازی ائته‌ک ، اۇز تارا پئنگا چه‌کمه‌ک ، بۇیۇن آلدئرماق ، هم عقیده کردن قبولاندن

اٶرئندی : یۇلغی نینگ پیچغی نینگ آغئزئندان چئقیان آوئق یئرجغا اوئنا آغاچ ساپیدا . ایگا ئننگ اۆشگی نینگ ده‌میر یونیان آبزالئنگ آغئزئندان چئقیان آوئوق اوئنا ده‌میر ، براده خورده وخاکه چوب وآهن

اٶرئنگ : قان قۆق ، چئرک ، حاپا ، یارا - ئننگ ایچئنده‌ن چئقیان زادلار ، irin irinlik سیم ، چرک زخم

اٶره‌حیم : اۇزگا ئننگ غالیغی غینا نجئنا یۆره‌کدا دۆره‌یان غینا نجلی دۆلیغی رحم

اٶره‌حیم سئز : قاتی یۆره‌ک داش یوره‌ک ، سنگدل ، بیرحم

اٶره‌خان : جوماژت ، ساخی ، آلا ئننگ بیر آدی رحمن

ئۇرالا : پەيلاك تشەپەيلاك چالاجا ئۆتتۈكلە
ئۇرقىلدات قىمىلدات پراش تكان بده
ئۇرانماز : قىمىلداماز ، غوزغالماز ، تکان نمیخورد
ئۇرالادى : ئۆتەلەدى ، يايقالدى ، تکان داد
ئۇرگىلدانۇم : آزا چىقىق اوقلادىم ، ئىمتىر غاندىم ،
ئۇريال : يىگىرمى كوپەك بىرييل / جرت زدم
ئۇرۇم : دأب ، ئۆرەسىم ، ئادەت ، آداب
ئۇرياسىز : ئۇسرىپ سىز ، زىيان سىز ،
تاغىشدلى ، صرفه جو ، بیزیان
ئۇرلۇق لاماق : بىر ئۇغلان بىر زاتدان قورقاندا
اەدىلیأن آمال ، عملی درجهت رفع ترس
ئۇزا : آغىرى ، ئىنجى ، غالىغى ، درد رنج
ئۇزا بەرمەك : جوزلاماق ، آونىدىرماق ،
ئىنجىدماق ، اذیت کردن رنج دادن
ئۇزابەريأن : جوزلايان ، آونىدىرىان ،
ئىنجىديان ، آزار کننده
ئۇزاچەكيأن ، جوزلانيان ، ئىنجىئيان ،
دردمند
ئۇزاوەى : غلىتىق سىز ، دۆنگلىك داب يوران
deyinan
ئۇزابەريأن ، بداخلاق
ئۇزالى : آغىرلى ، ئىنجىلى ، دردمند
ئۇزرائىل : جان آلغىچى (آلوجى) پەرىشتا
عزرائیل
ئۇززات : سىلاغ ، جۇرمات ، عزت
ئۇزغار : چىيغ ، زنلي ، نەم ، رطوبت ،
ایفال ،

ئۇزغارلى : چىيغلى ، زەيىنلى ، نەملى ، مرطوب
ئۇززۇق : چالاجا زۆردان ، تەلەكە ، بدناجور
ئۇززۇق يانماق : زۆردان چالاجا ، تەلەكە يانماق
بدسوختن
ئۇزغۇنسىز : ئۆرەچىم سىز ، غاحارجانگ ،
جبرسىز ، يزووئز غلىتىق سىز ، ظالم
ئۇزىز : جۇرماتلى ، سىلاغلى ، قادى گۇرولىأن
عزيز
ئۇزىز آديالار ، قادى گۇرولىأن آيال دوغانلار
خواهران خوب
ئۇزغىب دور : حاوا ساوىپ غايلاب دور ،
ساوۇق يەل ئۇسۇپ دور ، هوا توفانی است
ئاندرۇدەمەك : سېرتدان آرقادان بىر آدام
ئۆتەلەيأن (ئۆتتۈكلەيأن) يالى نزلوپ
یزریمەك ، اووا (اەوا) ئىسقىنلىجاق يالى
لزلوپ يزريمەك ، نرمی راه رفتن که میخواهد
بطرف جلو بیفتد
ئاسپەنت (حوت) : شەسى ئيلىنىك اوّن-
ايكى لەنجى آيى ، اسفند
ئاساج (ایساچ) : بىرزادى قىيساق ، قاپجاپ
توتماق اوّچين آبزال ، انبردست
ئاستە : ئاسلە ، دۇلە ، بخواه
ئاستەدى : ئاسلەدى ، دۇلەدى ، خواست
ئاستوديو : سۇرات چەكىپ فىلىم آلىپ
ئۇرادىيا آرقالى اۇلانيليان جاى ،
استودیو Studio

اُسته‌مه‌یان: اُسله‌مه‌یان، اُسته‌مه‌م، گه‌ره‌ک داُل، نمیخواهم

اُسته‌مه‌ک: اُسله‌مه‌ک، دئله‌مه‌ک، خواستن

اُسته‌یارُن: اُسله‌یارُن، دئله‌یارُن میخواهم

اُسسی: گزَیجلی قیزغین حاوا، قیزغین وقیزان زآت، داغ، گرم

اُسسی (اِسّتی) داُل: گزَیجلی قیزغین داُل، مُلایِم، مایِل بِیلی، ملایم

اُسغین: گژیج، قووات، قوربات توان

اُسکه ناس: کاُغیز پول، اسکناس

اُسگه‌نه: آغاچ ده‌شمه‌ک اُوچین اوجی یئتی که‌سگیر آبزال اسکنه یلم

اُسله‌گ: حه‌وه‌س، دئله‌گ، خواست میل گووونلی (گه‌ونلی) بولماق لُق داشتن

اُسله‌مه‌ک: اُسته‌مه‌ک، گه‌ون لی بُولماق مایل بودن خواستن

اُسله‌گی: اُسته‌گی، اُسله‌گی بُولیجا، میلش خواستش

اُسماز: ایشله‌ماُگا قیمئلداماغا گویجی اُوقیبی بولماز، فلج توان وقوت ندارد

اُسماق: ایشله‌ماُگا قیمئلداماغا گزَیجی، اُوقیبی بُولماق لیق، زورمندی

اُسماناق: اولاقان یاپراق لی قاینادیلیپ قاتئق وقاتئق لی آشا غاتیلیپ ایئیلیاُن اوت اسفناج

اُسنات (الیسنات): یئوزقارالئق، یاکلسی لیق، ماساولئق، آبرای سئزلئق، روسیاهی

اُسئنشئق (الیسینشیق): دُوس لئق، بیوی‌ـ بیرنیگا یاقین لئق، یؤره‌کده‌ش لیک، دُوستلوق، یکدلی. صمیمیت

اُسئنتما: قئز دیرُما، قئز زئرُما، تب

ایش (اِئیش): گزَیمه‌نج، آلادا، حوَنار، اُونلسوق اُونگالغا اُوچین واُنوم اُوندره‌ـمه‌ک اُوچین گزَیمه نیلیاُن گزَمه‌نج، کار

اُشبئل (اُشمئل): بالئق توُخمی، خاویار

اُشوا: اه‌ها، اینجا، اینها

اُشوا: ایاُ گاُ حه‌وه‌س جه‌نگ لئک، اشتها

اُشرالی: ایاگاُ حه‌وه‌س جه‌نگ پُراشتها

اُشرامه‌ن

اُشوات: خُوشلوق، اُولذتشوق عشرت

اُشه‌ت: باردا، تازه قوزلان چاغا نئگ‌ـ یولداشی، همراه

اُشدی: اُندی، شوُ واغئت، شوُماحال، اُنآ، اُندی جا، آلان، همین حالا

اُشه‌ک: ایکی یاشئنداقی غوَیون، گوسفند دوساله

اُشارات (اه‌شارات): اِجکی دولیغی‌نی آنگلاتماق اُوچین ال یئز گوز قاش تاقماق سُولمان دویدرورماق (دویدیرپاق). باشاره چشم وابرو فهماندن انم

اُئشانماق (ایشانماق) : اُئنانماق   باور کردن

اُئشغئلانگ (اُئشغالانگ) : بئرده شیکده ن
یارئق دان، اُئشغئلانگ گوروئمه ک،
اُئشئقلاماق، تالش اشعه بذر از سوراخ کوچک

اُئشئق : یاغئق لیق،   روشنائی

اُئشئق دۆسمه ک، یاغئق بُولماق، روشن شدن

اُئشئق : بیر بیا یأ دا بیر زآدا بُولان اُئچکی -
یاقین لئق دۆیغی سی، سئوگی، گوروئنأ
یرمان،   عشق

اُئشئق لاماق : جه وه س جه نگ بُولماق سئویمه ک

اُئشیت: قاق بأشینی، کف دست زدن/ عشق ورزیدن

اُئغبال (اُئقبال) : تآلی، یازغئت، تاقدیر،
شانس، باغئت اقبال Chance

اُئغبال لی: باغئت یآر، شانس لی،   کامروا

اُئغتئبآر: أتئبأر، اُئنام،   اعتبار اعتماد

اُئغتئبآرلی: أتئبأرلی، اُئنام لی،   معتبر

اُئغتئبآرسئز: أتئبأرسئز، اُئنام سئز، قابل
اطمینان نیست

اُئغتئیآر (اختئیآر): بیر زآدا بُولان ارک،
حاق، اه یه لیک   اختیار

اعلان
اُئغلان: بیر حاباری حات جار اُئرادئیا آرقالی
اشدیرئش، احلی آدا ملارا اه شیددئرمه ک اعلان

اُئقتئسآت: بایلئق اوغوروندا دهگیشلی بُولان
تازاجئنگا گورا حارچ لاماق   اقتصاد

اُئقجام: اُدئنگایلی، آماتلی چه مه لی، یه ر به یه ر
مفید مطمئن، پای بند

اُئقرار : سئوز، واغدا،   وعده عهد

اُئقرار اتدی : سئوز به ردی بُردی، وعده داد
آلدی، قابول اتدی   قبول کرد

اُئقرارسئز : سئوزئنا واغداسئنا تاپئلمایآن،
اُئتئبارسئز، اُئنام اه دیلمه یآن آدام
بدقول، آدم بی اعتبار

اُئقلیم : أله م جاهان، دۆنیا، یه ر یوووئرت
اقلیم

اُئگلئئ: آیئت بایرام شئلئق دان ایلی گۆن اُونگ
گۆنی، اُوی ایشیگی آراسا لانیآن گۆن
روز نظافت دو روز قبل از عید

اُئگلئئ: تاو به ر، بوکودو،   برس

اُئگلئئمه : تاو به ریله ن، اُئگلئئله ن،   رسیده

اُئگلئئمه ک : تاو به رمه ک، بُولدورمه ک، رسیدن

اُئگلئئئلدی: تاو به ریلدی،   تاب داده و رسیده شده

اُئگنه : اوچی یُتی کیچی جه ک زآت تیکئلیان دمیر
- جئک   سوزن

اُئلالاشماق : بیری بیری نینگ تئلئئنأ قُوشولماق،
اوغور داش بُولماق، بارئشماق، یاراشماق
صلح کردن، هم عقیده شدن

اُئلالاشئق : دۆس لئق، قاتناشماق و تیلوق
بارئشماق یاراشماق لئق، صلح دوستی

اُئله ری : اُوو (اه و) .گوئن اورتا تا زآب جلو

اُئله ری سئورمه ک : اه وا گیتمه ک جلو رفتن

اُئله ری گه ل : اه وا گه ل   پیش بیا

ئُلخام: اوروحی گوته رئلئش، یوُره گا دوشیان جوشغن لی سوُزله ر، غورساغا قویئلان سوُزله ر   الهام

ئُلخامات: ایلخامات، یوقوسئز، باتئنئقسئز ییگره نجی (بیرله نجی)، ۹ له که   منفور

ئُلغا: یوُرت، چاپ،   بدو

ئُلغادی: یوُرتدی، چاپدی   دوید

ئُلغاپ گیتدی: یوُرتوپ گیتدی، چاپئپ گیتدی قاتی گیتدی،   بدو رفت

ئُلغاماق: یوُرتماق، چاپماق، قاتی یوُریمه ک،
ئُلغاو اتمه ک   دویدن

ئُلغایان: یوُرت یان، چاپیان، کسیکه میدود

ئُلکی: ده سلابقی، اوُنگکی، ا ه وکی (اووکی)، اوْلی چلوی، پیشین

ئُلکی آغشام: گیُن یاشاندا،   اول شب

ئُلکلنجی سی، ده سلابقی سی، ا ه وکی سی، اولین

ئُلئم: بئلئم، کوُپ بئلمه کلیک   بعلم

ئُلئم آتاسی: ئُلئم اووره نه ن، ا ه وره ته ن، موغاللام، موغاللئم،   استاد

ئُلئم لی: کوُپ اوقان، ئُلئمی کان، بئلئم لی   عالم

ئُلمی کئتاب: ئُلئماده ره ک یازئلان کئتاب   کتاب علمی

ئُلمی بارلاغ: سیناو یا ریُش آرقالی ئُلمی تایدان گه چیریلیان گوُزه ک چیلئک بارلاغ   آزمایش، کنکور

ئُم: بئر زادی، اِنچکی دوُلیغی نی گوُز قاش قاقماق بئله ن آنگلاتماق، دوُیدیرماق، اشاره

ئُمام: آدام لارئنگ ا ه وینداناما زاوقویان   چشم ابرو

ئُمارات: اوْلی جای، کوُپ اوُتاق لی تام،   عمارت

ئُمام رئزا (ع): آدی آلی ئمام موساتئنگ اوغولی، لاقامی آریب لارئنگ سالتانی، سه گکیز له نجی ئمام، مازاری ماشات شه حه رینده، اولی زئیارات اه دیلیان جای، یاتان یه ری یا ختی بولسون،   امام رضا (ع)

ئُمام سوُیون (ع): حه زره ت آلی نینگ اوغولی، حه زره ت پاتما یه یغه مبار (ص) نینگ عئیز ئئندان بولان، لاقامی شه حیت-له رینگ سه ییدی، اوُچ له نجی ئمام، مازاری که ربه لادا اوْلی زئیارات جای، یاتان یه ری یا ختی بولسون،   امام حسین (ع)

ئمه ک له مه ک: چاغانئنگ ایلی دیزئنگ اوستئندا یوُریمه گی،   چهاردست وپا روی زانو راه رفتن بچه

ئمتئله نان: کوُپ زاتدان تاما ا ه دیپ یوُران آدام،   آدم طماع

ئُمتئلماق: تاماکین بولماق، حان (حام) تاما بولماق، گوُز تئکمه ک،   طمع کردن

ئُمسئره مه ک: بیر زادا ا ه یه له نجه ک بولماق ا ه یه چیقجاق بولماق،   ادعای مالکیت کردن

أمسْنماق: تاما اه دییپ قاراشیپ دورماق،
تاماکین بولماق، ایستیرغاماق. طمع داشتن

أمغش: چه نده ن آشا، چاک سیز، ادلی، گینگ
یا یبانگ، اوغاسیز. بزرگ سیع.

أمیزغاماق (أمیرغاماق): آزاجیق چالاجا
اوقلاماق، اوزکله ک (ایزکلنمه ک)
چرت زدن

أمیغلی: الموداملیق، دویبیله یین، تربتین له ی
چینلاقای دائمی، اصولی

أمنا: گوریپ اوتورسانگ، گورسه نگ،
که می بینی

أنام: أنانچ، أنشار، عقیده اعتقاد، اعتبار باور

أنام دار: أنام لی، أنام اه دییپ بولیان،
أتنبارلی أنانچ لی آدام، معتمد
مورد اطمینان

أنامسیز: دوغری دال، أنام اه دییپ بولیایان
آلداواج، بی اعتبار، کلاه بردار

أنام لی: أنام دار، أنانچ لی، معتمد، امین

أنام لی ساودا: پول آلارنا ساودا اتمه ک،
نه سگا. پول سیز به رمه ک، نه سیه، نسیه

أنام لی بولماق: دوغری بولماق، حالق -
آراسیندا أنانچ لی آبرای لی بولماق
مورد اعتماد و اطمینان بودن

دورلی أنام لار: دورلی دوشونجه له ر، اوغورلار
یوراتگالار، معتقدات، اعتقادات

أنان: دوغری بیل، قابول ات، باورکن

أنانچ: أنام، أتنبار، باور، عقیده

أنانچا: أنام، دوغری لیق، عقیده مندی

أنانچانگ: آنگلسات لیق بیله ن أنانیان،
یوره گی آچیق آدام خوش باور زود باور

أنانچ سیز: أتنبارسیز، آبرای سیز مفتضح

أناندیرماق: أنام چیلیق به رمه ک، قابول -
اتدیرمه ک، دوغری دییدیرمه ک،
باوراندن، قبولاندن

أناندیردی: أنام چیلیق به ردی، قبولاند

أنانډی: أنام اتدی، قبول کرد باور کرد

أنان سین: أنام ادسین، قابول ادسین،
دوغری دیسیین، قبول کند، باور کند

أنانماق: أنام اتمه ک أنانچ بیلدیرمه ک،
باور و قبول کردن

أنانمادی: أنام اتمه دی، أنانچ بیلدیرمه دی
باور نکرد، قبول نکرد

أنانمایار: أنام اتمه یار، قابول اتمه یار
باور نمیکند،

أنانمایارین: أنام اتمه یارین، دوغری -
بیلمه یارین، باور نمیکنم، قبول نمیکنم

أنانمایانگ؟ أنام اتمه یانگ؟ باور نمیکنی؟

أنانمایان، أنام اتمه یان، أنانمیم یوق
باور نمیکنم

أنانمایان لار: أنام اتمه یان له ر، قابول اتمه -
یان له ر، کسانیکه باور نمیکنند

ائنەک: سئغئر، گاو شیرده

ائنتئزار: تارآشئق، انتظار

ائنتئلماق: بارزادا آولس بئلەن سەراتمەک، بئلگئرلەمەک، دقت کردن

ائنتی بیت: ساقلاماق، گوزئولاق بولماق، آکلەمەک نگهداری، پرستاری

ائنجئر: توغالاق ایچی آوئوق داندلی سئوگچی ایمیش، الجیر

ائنجئق: ائنەک زادا اویلەیان، اوی کەلەرئوزئوم سئز، گەوینیما آلیان، زودرنج

ائنجی: خوئرلوق، آزار یەتیرمەک، اذیت دادن

ائنجی: اوربالئق، سەرپای، حالات، ایسلاغ خلعت

ائنجی ماق: ائزا گورمەک، خوئرلوق چەکمەک اویلەمەک، گەوین قالماق، ائنجەمە: کوپ، بسیار / آزار و اذیت کشیدن

ائنەر: برغرائنگ دولی، ارکەک دویا، دئیا، شتر نر

ائنەن: اورغاچی دویا، دئیا، شتر ماده

ائندەمەک: حابار تئتماق، ایزارلاماق، خبر گرفتن

ائندی: شئو حال، شئو واغئت، شئو گەزەک حالا، آلان، الساعه

ائندی جا: شئوندی، یانگلی بسالئم سئز همین آلان

ائندی بولسا: یەنە بولسا، بر گەزەک بولسا اگر بشود اینده دفعه بشود

ائندئلی، گەلجەک دألی، بولسا پاردالی، دفعه دیگر

ائندئلی دەن: گەلجەک دألی دەن، از دفعه دیگری

ائندئلی میز: گەلجەک دألی میز، دفعه بعدی مان

ائندئک: ائندەگلی، حابار تورتوش، آگاهی سوراغ،

ائندەن: بیرزادا دەرەکلیک ادیان سئوز، ائندیەدەن، از

ائنساپ (انساپ): اورتا یئوروش، اەدالاتلی، انصاف

ائنسان: برتین لەپین سانیفارغالی آراما آید-ئلیان سئوز، انسان

ائنسانیە ت: غئلئق لی، تەربیەلی-بولماق لئق، انسانیت

ائنسانیەت لیک: آدامکارچیلئکلی بولماق لئق، صفات انسانی داشتن

ائنس جئنس: چیچ کئم، چیچ زات، هیچ چیز

ائنس جئنس گورمە دیم: چیچ بیرزات گورمەدیم، هیچ چیز ندیدم

ائنگدارماق: بیر قاپداقی زاری ئیئقئب دوکمە یا با شغا قابا قویماق، دوکلەدەرمەک، رختن چیز داخل ظرف را توی ظرف دیگر خالی کردن

انگ اوللاغانی بارُسَندان اوللاقان تولان
ازهمه بزرگتر

انگ : ماقنانی گَوَچ له ندیریان سُوز،
دلالت بر بزرگی وکوچکی صفات دارد

انشا للاّ (ایشَشالاّ) : تانگری نیگ استه‌ـ
دگی (انُسله دگی) بُلهَ ن. بخواست خدا

انگلشنگ : قاتی سه‌س بُله ن آغلاماق
فغان

انگله مه‌ک. انگلنگلدی (انگلنگلدی) سه‌س
چیقارماق، اَوزانی بُلدرمه‌ک،
انگلگلر له مه‌ک، انگ انگ اتمه‌ک
زاری ناله کردن

انگلردمه‌ک، ژونگلردمه‌ک، اُوزنگلده
گه پله مه‌ک، زه‌یره‌نمه‌ک غرولند کردن

انگاغنت. تترسه‌گاٌ دایاشپ بیرقاپواُا
سوٌیه‌نمه‌ک قیتشارماق اوزاماق

انگره مه‌ک، آغلاماق گریه کردن ناله با تیج دادن

انگلاماق (انگلره مه‌ک) : قینانیپ زارین
گوزیاش اتمه‌ک، انگلغردی سه‌س
چقارماق، آغلاماق، زه‌یره‌نمه‌ک
انگلاماق، نالیدن

ایه‌رمه‌ک، ایشرمه‌ک، بیرآدامنگ یانی
بُله ن گیدمه‌ک، همراه کسی رفتن

انی : کیچی دوغان، برادر کوچکتر

ای : آغزئننگا سال، یرووئت، بخور

- کأن ای : آز ایما، کوُپ ای، قارنی دُولیور،

دُولدور، زیاد بخور شکم را پرکن

ایبئبه ر : ای، کأن ای. زیاد بخور

ایبه ر : یۆللا، گوُنده ر، بفرست

ایبه رجه ک : یۆللارئن، یۆللاجاق بفرستم

ایبه ردی : یۆللادی، گوُنده ردی، فرستاد

ایبه رله ن : یۆللانان، گونده رله ن فرستاده شده

ایبه رمه ک : یۆللاماق، گوُنده رمه ک فرستادن

ایبه رمه دی : یۆللامادی، گوُنده رمه دی نفرستاد

ایبه ریجی : حات زات ایبه ریأن آدام، فرستنده

ایبلیس : شه یتان / ایبه ره ن / شیطان

ایت : یئرتیجی اُوی هه یوانی، سگ

ایت ترسه ک : گوُزئننگ قاباغئننگ قترا ستئنا

دُوموپ چئقیان آغئرلی دووُرتنک،

سند سلام، گل مژه

ایت آوُزیم : سوُوئنگ یاقالارنا چئقیان آوُنجاق

تاراچۆ که ن یالی ایئنلیأن زات،

تاج ریزی، سگ انگور

- سوو ایتی : سگ آبی

- تازی ایت : آوایتی، آیاق لاری اوزرئن

بیلی اینجه یدرتاغان سگ تازی شکاری

- تولا ایت : آوایتی، آیاق لاری غئیسغا -

گرُمه گی کیجی جه ک (جنگ). سگ توله

- قانجئق ایت : اورقاچی ایت، سگ ماده

ایتئنگ آرتقی آیاغئندان سوو به ردی، قۆرلاکا

اذیت کرد

- کوپه ک ایت : ارکه ک ایت، حاییات لی،

اولئمأان، قالی قارانگ سا قلاوی،

چوپان ایتی، سگ پاسبان چوپان

ایتیننگ : سگت

ایتیننگ یاردی، قاپدی، سگت گاز گرفت درید

ایت لیک : آبرای سئزلئق، غئلئق سئزلئق،

هه یوان لئق، سگسار

ایچ : آغئزئننگا قوُی، یرووئت، قارنئنگا قوُیبه ر،

باشئنگا چه ک، بیاشام، بنوش

ایچ : گوودُین (گه وین) کوُنگئل، ئیئره ک، باطن

ایچ : بیرزادئنگ ایچ بوشلوغی، قارنئنگ ایچی

داخل، تو، توی شکم

ایچ چوُزئلمه ک : ایچ گه چه ک، اسهال

ایچ دۆلغی : ایچ دۆشئونجه لیک، شعور باطن

ایچدی : نوشید، آشامید

ایچانئنی چئقار : اور، یه نچ بزن بکوب

ایچدیم : نوشیدم

ایچکی : ایچئندأکی، داخلی

ایچکی دۆلغی : ایچ دۆشوُنجه، ادراک باطن

ایچ کوُینه ک : ایچده ن گه یئلیان یرقاجئق

کوُینه ک، عرق گیر پیراهن زیر

ایچ گه چیرگی : سئورگیچ، ایچ گه چیریأن ده رمان

ایچی الیشله دیأن ده رمان مسهل

ایچ گه چیرگی : حالی حالجا بالاس دماتا دُوتولاندا

ارشئنگ ایچینده ن گه چیریلیأن توغالاق

تایاق یالی یوقاجئق تاختا یالی آغاج گورد

ایگلی : ایجیلیان زات، سوو وشونگا مه نلزه ش
آشامیدلی نوشیدنی
ایچه ده ن چیقغا : غوبین که سیله ندا ایچینده ن
چیقیان اولی غوزی بره توشکی
ایچه ری ایش وه زیر : ایچه ری ایش له را۔
یه تیشیکلیک ادیان جرغابکار مینیستری
وزیرکشور Minister
ایچ قارا : ایچی قارا ، یوره گی قارا ، گوروستز باخیل
سیه دل ، حسود
ایچلیک . گه یمینگ ایچینا توتولیان ماتا ،
آستری
ایچه ک : سوویالی دسووق (سووداق) زادی
آوورتلاب یوتماق ، آشامیدن نوشیدن
ایچه ک : دویاجی نینگ بیر لوله گی تاییاسی
طایفه‌ای از دوش
ایچه لی سوو : آغیز سووی ، آب آشامیدلی
ایچه گا نینگ سه سی : جوغنر جوغنر اتمه ک ،
صدای روده
ایچی باش : خوره ، جذام
ایکی جیک ، ایچی جیک ، گه لشیکلی ، آوادان ،
قشنگ شکیل
(اووا دون)
ایچه ری : ایچه ری ، یاشالیان جای ، یاشالیان
جاینینگ ایچ قورومی داخل خانه
ایچه ری : اولکا یو ووبر دینگ ایچی وانان ، وطن
ایچه ریک : اوینگ ایچیا توی خانه

ایچه ریک گیرینگ ، اویا گیرینگ داخل خانه شوید
ایچی : بیرزا دینگ ایچ تارالی ، ایچ یوزی ، توی چیزی
ایچه دی : نیاشامید ننوشید
ایچینگ ایینگ : بیاشامید بخورید
ایچی دوشه ن : قارنینگ آشاقی باررامی .
غازی سی یپرتیلئیپ به وه ن یالی بولوپ
غاسئغینگ قاپدالئندان داشاری
چیقان دوکوله ن آدام ، بادفتق
ایچی دوشه ن قاربیز : آنگلئرباش یه تیپ
ایچی زایالانان چایقانان قاربیز ،
هندوانه خراب
ایچیامان ، ایچده ن دوره یان آنگلئرباش آغئرلی
انزالی که سه ل قولنج
ایدبه ر (ائتبه ر) . ائته له ، ائتئکله ، زوربه ر
زوربدن ، فشاربدن
اید : اه لیندن توت ، یول گورکه ز ، یالی باشله
گیت ، مالئنگ باشئنی توت ، دستگیری
راهنمائی کن
ایددیرمه ک ، مالئنگ باشئنی توتدیرماق ،
سرطناب حیوانی را گرفتن وراه بردن
ایدیپ گیت ، سرطناب بگیر وهمراه برد
ایده گ : ایده مه ک ، گوزلنک اتمه ک ،
اه سه وان بولماق ، قاراشلق ، سوراغ
لئق ، مراقبت ، مواظبت
ایداپ گه تیرمه ک : آلئپ باشئندان توتوپ
گه تیرمه ک ، همراه آوردن

ایده‌گ سوراغ : بیرینی یا دا بیرزادی، سوراپ
آختارماق، ایزینان تاپماق بولوپ
گه‌زمه‌ک، گزلتک اتمه‌ک، جستجو
ایده‌مه‌ک، سوراغ اتمه‌ک، بیرجه‌یرا تنگ
باشینی توتوب ایداب گه‌تیرمه‌ک،
ایدمه‌ک، اه لینده‌ن توتوب گه‌تیرمه‌
یدل گورکه زمه‌ک (گزرکه زمه‌ک)
خبرگرفتن، بهمراه آوردن

ایده‌یان : گزغولاق بولیان، سورایان، آختاریان
باشینی توتوپ گه‌لیان، مواظبت و جستجو کننده

ایدی : ییوونتدی، خورد
ایدیر : ییوونتدر بخوران
ایدیرمه‌ک، ییوونتدرماق، خوراندن
ایر : گیج رائل، تیز، زود
ایر ارتیر : ارتیر بله‌ن، ایرده‌ن، دانگ آتاندا
گون دوغاندا، سه‌حه‌ر واغتی،
صبح زود وقت سحر

ایراق : داش، اوزاق، آلیس، دور، جدا
ایران : گون اورتا آسیادا بولان بزتنگ
اتزیر واتان مز، آدامداری مسلمان
دولی بابلنغا اه یه بولان دالوز اچینا
آلان ییوو یرت ایران

ایرایمیش : دورلی تاغ باقچالاردا اونیان ایمیت له‌ر
میوا لار، ایمیش له‌ر، میوه جات
ایرده‌ن : ایرجانی، باسیم، صبح زود، زود

ایرنمه‌ک : بیرگه نمه‌ک، یگیره نمه‌ک، بیزار-
-بولماق، انزجار ونفرت داشتن
ایرگیج : بترواغت، اینگ سونگوندا، یه‌ردا-
-گوچ دا؟ یک وقتی، دیر یا زود
ایرگه نمه‌ک : بیرگه نمه‌ک، یگیره نمه‌ک، یوره‌ک-
بولاماق بیزار بولماق، متنفر شدن زده شدن
ایرگین : بیزار په‌ته‌نگ بولان، بیرگه‌ن،
یاآران متنفر
ایرگینتدی، بیزار په‌ته‌نگ ادیان، بیزار بولدی
بیرگه نذی، یوره‌ک بولانجی، نفرت کرد
ایرگین سیز : ایرمانی، آرمانی یادامانی، ایزی-
آوزیلمانی بتر سیخلی، یاداوسیز،
بدون اکراه و خستگی نستوه
ایرگه‌نما : بیرگه‌نما، یگیره‌نما، یامان گورما، یاداما
آرما، زده خسته نشو بیزار نشو
ایرماق : آرماق، یاداماق، بیزار په‌ته‌نگ بولماق
خسته و بیزار شدن
ایرماق : آقابا، آرنا، چای، آقار سوو، رودخانه
ایرمان : آرمان، یادامان، یاداوسیز، دینوسیز،
آرمازلیق بله‌ن، بدون انزجار و خستگی
ایرمه‌ک : یارماق، بترماق، چات آشدرماق
شکافتن، دریدن
ایری : اوللاآن، گوروس اولی، درشت حجیم بزرگ
ایری توماج : یارآلی اوروغوندان، توماج
ایرینگ، غان قوق، چیرک، یارادان چیقیان
زآت لار، سیم چرک، ریم

ایرینگ: اُنجئق، اه دیلهن ایشا آنگسات
گرودئنی یاه تمه یأن، لزکاره نارافی

ایرلیشمه: آت آلاشا اه شهک یالی قال لارئنگ
اویانئنا که لله گا سئنا باغلانئپ
آلقئمئنزان قایدیان زئنجئر، لوختا
لجام لگام، افسار

ایریک: یئرتئق، دئلئنک، یارئق، دریده
شکافته

ایری قال: آت سئغئر دویا (دئیا) یالی، حیوان
بزرگ جثه

ایرینماق: بیر ایشی گوودئن لی، گه وین سئز ایمه‌ک
درکارها بی میلی و عدم علاقه نشان دادن

ایز (ائیز): آدام حه‌یوان لارئنگ آیاغئنئنگ
باسان یه‌ری به‌للی نئشاناسی، یه‌ردا
قالان اه سه‌ری اثر

ایز (ائیز): اوغول غیئز، په‌رزنت، آغتئق
فرزندان، بازماندگان

ایز (ائیز): سئرت آرقا تاراپ، اوو (اه‌و)
دال ائیز، غایرا، طرف عقب

ایزا (ائیزا) باسماق: ایزا گیتمه‌ک، عقب رفتن

ایزا چه کیلدی: ایزا گیتدی، ایزا قایئتدی،
عقب نشینی کرد

ایزا چه کیله‌ک: ایزا قایئتماق، دولانماق،
غایرا دورماق عقب رفتن،

ایزا چه کیل: ایزا گیت، غایرا دور، دولان،
بروکنار، برو عقب

ایزارلاماق: ایزیندان گیتمه‌ک، آختارماق،
گوزه‌ک چئلئنک ایمه‌ک، جستجو و تعقیب کردن

ایزارلائیش، گوزه‌ک چئلئک، آختارماقلئق،
ایزیندان گیتمه‌ک لیک، مراقبت جستجو
و تعقیب کردن

ایزا قالان: یوواش یوریپ آرانی آچان،
عقب مانده

ایزا قالدی: آرانی آچدی، عقب ماند

ایزا قالماق: آرانی آچماق، گرتا قالماق،
عقب ماندن، فاصله گرفتن

ایزا قویماق: ایزدا قویماق، اوستئن چئقماق،
عقب زدن، جلوافتادن، پیروز شدن

ایز (ائیز) به ایز (ایزما ایز): بیری بیری نینگ
ایزیندا، سئرتئندا بیراش پشت سرهم

ایزدان: سئرت دان، سوڭگدان از پشت سر

ایزدا بولانگ دان، اوودا، عوض اینکه
عقب باشی جلو باش

ایزدا دورمانگ: غایرا چه کیلمانگ، قوشولانی
قاتئشمانی دورمانگ، خود را عقب
نکشید شرکت کنید

ایزراق: سئرت راق، آنگئرراق، عقب تر

ایززئق (ائزئق): چالا جایا نیان اوت،
بولوسئز، آتش ضعیف

ایزغئت سئز: ائره حئم سئز، حیرمسئز، قاهار-
جانگ، داش یوره‌ک سنگدل

ایزگئلی: اوئگات قادی خوب

ایزلاماق: ایزارلاماق، آختارماق، گوزه‌ت‌چیلیک
ائتمه‌ک، جستجو مواظبت مراقبت کردن
ایزلاماق: ائنگره‌مه‌ک، زه‌یره‌نمه‌ک، آغلاماق
گله و ناله کردن
ایزلی ایزیا: بیری بیری نینگ ایزیندان،
پشت سرهم
ایزی یاراسئن ایان لی بولسون، بیرگیده‌نینگ
دونشا گیندا پاتا دان سونگ آیدئلیان
سوز دئلاگه‌لیان دوعا، درمجلس تسلیت
طلب مغفرت برای مرحوم وخیر برای بازماندگان
ایزیندا: سونگوندا، سئرتئندا، دنبالش
ایزیندان آرام ایبار: دنبالش کس فرست
ایزیندان گیت: ایزارلا، تاپجاق بول،
آختار، گوزلا، دنبالش برو
ـ اه‌وی ایزی به‌للی دئل، دیمه‌گی دلیه‌نگ
کان کوپ آولیشه له‌نگ قوشون، اه‌وی
آردی به‌للی دئل، گوزیه تمز،
جلو وعقبش معلوم نیست
ـ اه‌ولی ایزلی: هرتیب سئز، گوتی باشی به‌للی
ـ دئل، نامرتب، سروته اش معلوم نیست
ایزینا آتاق: غایتارئپ آتاق پس رفتن
ایزینا دوشمه‌ک: دنبالش بودن
ایزینا قالماق: سونگئنا قالماق، دیر رسیدن
عقب ماندن
ایزینگا آیلاماق: دولاماق مراجعت کردن

ایزینگا اووئرلئپ (اه‌وی‌رلیپ) گه‌لمه‌ک، مراجعت
کردن، برگشتن
ایزینگا قایئتماق: اووئرلئپ گه‌لمه‌ک،
دولانوپ گه‌لمه‌ک، مراجعت کردن،
برگشتن
ایزینگا گیتمه‌ک: اه‌ویرلیپ گیتمه‌ک، دولانوپ
گیتمه‌ک پس رفتن، برگشتن
ایزینگا قویماق: مال مئلکی پول باپلیق،
اوله‌نگ ده‌ن سونگ ایزیماقی ـ
اوغلان لارا قالسئن دیمه‌ک، ارث گذاشتن
ایزینگی گوزلا: سئرتئنگی گوزلا، حابار دار بول،
مواظب عقب سرت باش
ایزینی اه‌یارئپ سئلمه‌ک: بیرنئشانا اوغور
تاپماق، آثاری از تعقیب بدست آوردن
ایزینی سایغارماق: بیر ایشینگ سونگئنا گوز
یه‌تیرمه‌ک، بولجاغی آنگلاماق،
آخر کاری را پیش بینی کردن
ایس: بورون بئله‌ن سایغارئلیان زات‌لار
بوی ـ بو
ایس آغشام سی: آتنا قارشی لیق، صدقه شب جمعه
یه‌ ششه ئمه گونی گیجا ساداقاسی
ـ قاوی ایس: یوقوملی ایس، بوی خوش
ـ ۹ له‌که ایس: یوقومسئز ییره‌ک بولاندئرجی
ایس، پورس، بوی گند
ایس ساداقا: آتنا گونی وبه‌للی بیرگون له‌ردا
به‌رئلیان ساداقا صدقه

اليسا (ع): اليسآ پەيغەمبەر (ع)، آلتى يۆز
يىگرمي بير يىل (٦٢١) هيجريدەن
اۆنگ پىلەستين دا حەزرەت مەريەم
دەن بۆلدى، اۆتۇز ياشىندا پەيغە-
-مبەرليق موغاما اەيە بۆلدى، اۆچ-
يىل سۆنگرا بەييك تانگرى نينگ-
پەرمانىنى لەببەيك ديدى، كىتابى
انجيل، اۆنينگ تابعى لارىنى قاراشلى لا-
رىنا مەسيحى ديىلىيار، شۇ دينينگ-
پورتاقلارى كاتوليك، اورتودوكس،
د پىروتيستان و باشقالار دۇرلار
حەزرت عيسى (ع)

اليسا: آغتى اورسا، اگر بخورد

اليسا حالا گەلەر: آغتىرلورسا داپاپار،
ايمەك سۆلەن گيچ قوات تاپار، اگر
بخورد بحال ميآيد

اليسا قارشى دوروب سۆلە يار: درمقابل او
نميتواند بايستد

اليسا ناما اليسام ناما: بير آيدىلغان سۆزى-
تاسديق لاما اوغورودا آيدىلياتان سۆزنى
دۆغرى ديمەك، باشقا ناما پس چى؟

اليسەنگ، ايياغا ليسانگ، اگر بخورى

اليسرييپ: دەرەك ستر پەرا حارج لاماق،
زادى بۆلدان آلىپ زايالاماق

اليسغا: ماشين لارنينگ دورالغا/ اسراف
Station Garage پەرى گاراج

اليسى: تەپ، پەيدا، قازانج، سود
اليس آلماق، اليس چەكمەك، اليس غاماق،
بوكردن كشيدن

اليس چەكمەك، بوئيدن، بوكشيدن

اليس غاماق، اليس چەكمەك، بوكردن كشيدن

اليسغاسام: اليسقى آلسام، بوبكشم

اليسغاماق: اليس بىلمەك بولماق، بوفهميدن

اليسغايا: اليس لەيا، اليس چەكيا، بوميكشد

اليسرغاماق: اليس چەكيپ ايزينيدا گەلمەك،

اليسىنات: يۆز قارالىق بدنامى/ دنبال بو بودن

اليسلەمەك: اليسلەمەك، بوگرفتن گنديدن
پۇرسى ماق، اليس بەرمەك

اليش (ئيش): خۆنار، اۆنگشوق اۆنگالغا
واۆندەرمەك اۆچين گۆيەنج، آلادا، كار

اليش آلادا: اليش گۆيچ، اليش گۆيەنج، كارپيشه

اليش ابراى گە تيرار: كارمايه شرافت انسان است

اليشلە يان دليشلار زار بۆلار: كسيكه كار بكند
محتاج نمى شود

ايشارات (اشارات): ايچكى دۆليغونى (دۆليغشى)
آنگلاتماق اۆچين گۆز قاش قاقماق سۆلەت
اەديلياۆن اۆم اشاره با چشم وابرو

اينشاللا، تانگرى نينگ آيدانى سۆلەن، انشاالله

ايشان: اۆزىنى گە رامات لى ساييان مۆللا،

ايشاللا (اينشاللا) انشاءالله/ ولى

ايشاماق: ائناماق آرقا تولاق باوركردن

ايش بىلياۆن: ايش تانيچى كاردان كارشناس

ایشبیل (اُشئل) : بالیُق توخومی   تخم ماهی

ایش بُتمه دی : ایش ایشله نمدی ،   کار تمام نشد

ایش بُتتدی : ایش یه رینا یه تتدی ،   کار تمام شد

ایش تاپ :   کار پیدا کن / انجام شد

ایش تاپدیم :   کار پیدا کردم

ایش تاشلاماق : ایشده ن ال چه کمه ک ، ایشی
واختت لایئن اتبه رمه ک ، از کار دست
ایشله مه کده ن ساقلانماق / کیشدن ، اعتصاب

ایشچی : ایشکار ، ایشله یان ،   کارگر ، کارمند

ایشده ش : بیر ایشدا بُله ایشله یان ، همکار

ایشدی : یَرپا تاو به ردی ، تُوکدیردی ،

ایشده ن بوشاتماق ، اخراج کردن / رخ را تاب داد

ایشدیرمه ک : ماهی تُوپ ، تُوپلیک یالی
زادینگ دین لا رنی بیر له شدیریپ
بُوکدیرتمه ک تاو باردیرمه ک ، تُوپ
اندیرتمه ک ،   ریساندن

ایشده ن قالان : ایشله ما کا گُوچ یاغدایی
یُوکما دلق ، ایمه کلی   بازنشسته

ایشرات (اُشرات) : خوشلوق   عشرت

ایش که سمه ک : بیر ایشنا یه تیشکلیک -
ه دیپ حوکوم بارمه ک ، آرانی آچقماق

ایش گُورمه دیک : توسون ، کار نکرده / حکم دادن ، فیصله

ایشکار : ایشله یان ، زحمه ت چه کیان - زحمتکش

ایشلان ریشلار : ایشلان خُور بُولماز ، کار-
سرمایه زندگی است

ایشلاب باشلادی : ایشا باشلادی ،   مشغول کار شد

ایشله تمه ک : بیر آدامی ایشا چه کمه ک ، کسی را
بکار گرفتن

ایشله مه ک : ایش اتمه ک ، بیر ایشی یه رینا
یه تیرمه ک ،   کار کردن

ایشله مه دیک دلیشله مه ز : ایشله مه دیک چُور بُولار

ایشلی : ایشی بار ،   کار دارد / بیکاری محتاجی است

ایشمه ک : بُوکدیرمه ک ، تاو به رمه ک ، تاب
دادن ، رشتن ، ریسیدن

ایشمه : بُوکدیرمه ، تاو به رمه ،   نه رپس

ایشه نگنگه ر (ایشه نگله ر) : ایش باشاریان
ایشنا اُرکده ن چه په ر ،   کارآمد ، ماهر

ایشله شدی : بُله ایشله شدی ، قاتناشدی ،
کُومه ک اتدی ،   باهم کار کرد کمک کرد

ایشیک : غاپی ، غاپی ،   درب ، در

ایشیک آوستی : غاپی نینگ آغزی ،   درگاه

ایشیک بُوساغا : غاپی نینگ آستاقی آغاجی -
بارسار آغاجی ،   چوب زیرین درگاه

ایشنگنا له لما : غاپی ما گه لما ، غاپاگه لما ، گُورونما
یُزق لُول ،   گم شو ، خانه ما نیا

ایغال ، قار (غار) ، یاغنش . یه را دوشیان
چیغ ، اُزغار ، نه م ، ایغنل ، رطوبت نم

ایغاللُق : یاغنش لُق ، یاغنش لُق ، چیغ لُق ،
اُزغارلی لیق ،   بارانی ، مرطوبی

ایغیب یُوران : ایغلاب یُوران ، اوغورسیز ما قادا-
یسیز ، به لاله ر ، ماساو   ویلان ، ولگرد

ایغیب یُودمه ک ، ایغلاب یُورمه ک ،   ولگردی

ایغیناق : ایغیب یۇرمەک ، ایقلاب یۇرمەک ،
ایش سىز ، تاقادا سىز ، سۇلپى ، سۇمپو-
لداماق ، لەگزان لىق ، غاپى غاپى قاقىپ
یۇرمەک ، آیلانىپ یۇرمەک ، تاغشىق-
سىز بولماق ، حاللە ولاب یۇرمەک
ولگردی ، ویلانی

ایق : یۇلىنىگ (یۇلونگ) : اوغوری ، یۇل آوستی ،
سیر راه

ایقلاب یۇرمەک : ایغیب یۇرمەک ، ایش سىز
آیلانىپ یۇرمەک ، سۇمپولداپ یۇرمەک
لەگزان سۇمپالوپ یۇرمەک ، ولگردان بودن

ایقماش : ایک باش ، اەریش اُنگرُتلیاُن ایگا ،
قاوی تىزلانىن دییپ داغلیان چاریار
یاُدا مازلاق یالى (یانى - یاماق) اورتاسى
دەشیک توغالاق آغاچ ، لنگردوک

ایک : یۇنگ ، پاشق رىشتو تگامەنگرەش زادلارى
انگرُتلیاُن تۆلدیریلیاُن ایلى قارش
بُریلی چیبتجاق ، دوک

ایک باش : ایقماش لنگردوک

ایکی : ساُن ، بیر یەکە سىنگار داُل ، بیر-
جۆ بیت (۲) دوتا ، دو

ایکی آدام : ایکی باش ، دونفر آدم

ایکی آی : ایکی بورج ، بولسا آلتمش کون ، دوماه

ایکی الىنی (اهلینى) : بورنونا سوقوب گەزمەک :
دیمەگی ، ایش سىز ایقلاب سۇمپولداپ
یۇرمەک گەزمەک ویلان ، بیکاره

ایکی اوچلى : ایکی باشلى ، ایکی اوچى باززات ،
چیزیکە دوسر تیز دارد

ایکی باشلى : گوُ اُنا ، بۇلجاغى بولماجاغى بەللى -
داُل ، گۆمورتوک ، کە سگیت لە نمە دیک
قطعی نیست ، مبهم

ایکی باشلى سیلاغ : ایکی تاراپدان ، آنگلىردان و
باُری دەن سیلاغ احترام متقابل

ایکی باشداق : یۇغسادا ، قولماندادا ، اُونگلى سونگلى
باری بیر بهرحال

ایکی اُوزیپ بیر یالماق : چالاسىن باسىم
آچلىق دان چیقان یالى بولوپ ایمەک ،
حاولىغىپ ایمەک تندو تیز خوردن

bayla sayla
ایکی باقا گیتمەک : بەیلاک شەیلاک گیتمەک
بىرزات گوز لەپان یالى بولماق ، تنلموراماق

ایکی پای ، دوسهم / بهرطرف رفتن

ایکی بۇلەک : ایکی تیکا ، ایکی پای ، ایکی دوغرام ،
ایکی بۇلوم دوقطعه ، دوتکه

ایکی تای آرپا : ایکی چوال آرپا ، دوجوال جو

ایکی تار : ایکی دین ، ایکی یالانگات ساپ ، نانی
قىل توی دوتارمو ، نخ

ایکی توپار : ایکی بۇلەک ، ایکی تاراپ آدام ،
ایکی دەستا ، دودسته ، دوگروه

ایکی توپ ماتا ، دوطاقه پارچه

ایکی چاک : دۇنگلە ایکی بولوپ ، ایکی لیکدا ،
شولە لیکدا ، باهم دونفره

ایک سەلیک : ایک اوقلا و سالنیپان دولدان آسقلیان
چیتمە قاپ ، جای دوک

ایکی دُللی : سوُزی ایکی جیُقیان ، آنگری بأری باقیُپ
دورانی بەللی دأل، قنرق (۴۰) اججەکلی
وەپاسئز، ساتاشانا بیرسوُز باریأن ،
(ایکی دُللی بی وەیاران دوُن گوزنئم)
ایکی یوُزلی ، دورو۔بیوفا

ایکی سانی : ایکی ساناق ، ایکی دأنا ، دوعدد

ایکی سی : ایکی لوُلوپ ، بوُلەلیکدا ، دونفری

ایکی قاب : ایکی تاباق ، ایکی چاناق ، دوظرف

ایکی قات : ایکی ایلەم ، ایکی بوُلەک ، دولا

ایکی قات : آغئر آیاق ، گوورەلی ، گوورا سئند
چاغا قالان ، آش سایلان آیال حامله
آبستن

ایکی کەرەن : ایکی لوُلام ، ایکی گەزەک ، دودفعه

ایکی گروُنلی (گەوێلی) : یا یداناق ، ساغئنناق
لئق ، دوزل ، مردد

ایکی لەنج : ایکینجی گەزەک ، یانگادان ، قایتادان
یاماشغادان ، یاماشغانزدان ، دوباره

ایکینجی : ایکی لەنجی ، دەسلابقی یینگ ایزی
دوُی ، دوُمین

ایکیندی : گوُن یاشارئنگ اوُنگ یانئنداقی
واغتئ ، بیر ایکی سەحەت گوُن
یاشاردان اوُنگ ، ایکیندینیین ، عصر

ایکیندی نامازی : ایکیندی چاغی اوُقولیان ناماز ،
دوُرت اوُراکەت پارز نمازعصر

ایکی یاشار : ایکی یاشایەن ، ایکی یاشدا ،
ایکی یاشلی ، (دنیا حاقدا) شتردوساله

ایکی یوُز : ساَن ، (۲۰۰) ، دوصد ، دولیست

ایکی یوُزلی : ایکی دُللی ، وەپاسئز ، ایکی تاراپا
خئزمات ادیأن ، دورو ، بیوفا

ایکی یوُزلی یاراغ : ایکی تاراپی کەسگیر ، کەسیان ،
قاما چاقی یالی ، خنجر۔دشنه

ایگ : آتابابا وا اەنە تارا پیدان حالیس توُرکمەن ،
قوما دأل ، ترکمن اصیل

ایگدەه : آغاجی تئکەنلی ، اُوزی قئزئلیجا قابئقلی
ایچی آق اونتا یالی سوُیجی ایمیش سنجد

ایگدیر : دەنگلیز حاندان بوُلان توُرکمەنیگ -
اوللاقان بوُلەگی طایفه ایگدر

ایگه : پالتا ، ینجنی ، کەرکی ، گەزلیک ، چاقی ،
وشولارا مەنگزەش زادلاری کەسگیرلە -
مەک ولوُدوُر سوُدوُر (لوُدیر سوُدیر) لەیئی
یوناق آدجین اُولانئلیان آولزق دشیلی
قاتی دەمیر بولات ، سوهان

توُرپی (ایگه) : ایری دشیلی آغاج یوُنئلیان
ایگه یالی آبزال چوب صاف کن

ایگه لەمەک : ایگه بئلەن بیرزادی کەسگیر -
اتمەک سایلاماق ، سوهان کشیدن

ایگلأب قالماق : کەسەل سەبأبلی حوُرلاناق
بعلت بیماری ضعیف ماندن

ایگلەدی : حوُرلاندی ، کەسەللەدی ، لەسە -
للی بوُلدی مریض ولاغرشد

ایگلەمەک : کەسەللأب حوُرلاناق ، آرزئق لاماق
اەتی غانی قاچماق ، لاغرضعیف شدن

ایگله‌نچ: بیرینه‌ن ائزازی بولمانی، اه دیله‌ن ایش گروونئنا (گه وینا) یوقمانی یوزآ چیقار- ئلیان حه‌ره‌که‌ت، ائنگلنگئردی، ائزا غایز الئق، لجاجت اذیت غرولند

اولماماق

یوقماماق

ایگه‌نجه‌نگ: المودام ئبرسیحلی ایگه‌نما گا، ائنگلنگئر ده‌ما گا، ژونگلنگئر ده‌ما گا، قاحار لانماغا، ائزا به‌رما گا اندئنگ اه ده‌ن آدام، ائزاوه‌ی، آدم ناراحت ومعذب

ایگله‌نمه‌ک: ائنگلنگئر ده‌مه‌ک، ژونگلنگئر ده‌مه‌ک ناگیلا ئولماق، ائزا به‌رمه‌ک، اذیت غرولند کردن

ایگلنه: کیچی جئنک (کیچی جه‌ک لئشتئنک) اوچی یئتی تئکئش تئکئلیان اینچه جئنک- گوژلی جا ده‌میر جئنک سوزن

- اوللاقان ایگلنه: ته‌مه‌ن، غاغار کیبا حالتا نئنگ آغزئنی تئکئلیان، جوال دوز

ایگئنی: یئرنگ پائئق ایگیریان آیلی، دوکش را

ایل: حالق، ایلات، آداملار خلق

ایلات: ایل، حالق، ئبر یووئرت دا یاشایان آداملار گروه مردم

- تورکمه‌ن ایلاتی: تورکمه‌ت ایلی، حالقی خلق ترکمن

ایل آقاحانی: تاتار اورغوندان بولان تورکمه‌ن

ایلاک بیلاک (اه یلاک به یلاک): این ور آن ور

ایلاگونا چئقماق، یه‌تیشمه‌ک، که مالا گه لمه‌ک کامل بالغ شدن

ایلائین (اه یلائین): یه‌رینا یه تیره‌ئین، اه ده‌ئین انجام بدهم، بکنم

ایل اولوس: ایل، حالق، مردم

ایل چارقارا: تئریس قارا، قاب قارا، کاملا سیاه

ایلچی: یوقاری ده‌ره‌جه‌لی دیپلوماتیک وه‌کیل Ambassadeur سفیر

ایلچی حانا: دیپلوماتیک وه‌کیل له‌رینگ جایی، Ambassade سفارت خانه

ایلچی له‌ر باشلئقی: ئبر یووئرت داکی ایلچی- له‌رینگ اینگ اوئنگ گه له‌نی، مقدم السفرا

ایلحانات: یوقوم سئز، باتئنئقسئز، بیرگه‌نجی (بیگره‌نجی)، قوتوم سئز، غئیسغانچ، نه‌جیس، باخیل آدام، منفور

ایلدیرگیچ: بوره‌نک له‌رینگ مانگلا یئنا داقئلیان یوزی قاشلی به‌زه‌ک شایبا، کونیه گینگ یاقاسئنا ایلدیریلیان ایلنالئک، سنجاق سر، سنجاق قفلی

ایلغا: یوورت، تاتی گیت، چاپ، بدو

ایلغادی: یوورتدی، چاپدی، دوید

ایلغاماق: یوورتماق، تاتی گیتمه‌ک، دویدن

ایلغایان: یوورتیان چاپیان دونده- درحال دویدن

ایلک آغشام: ایلکی آغشام، گوئن یاشاندان (باتاندان) آز سالئم سونگ، اول شب

ایلکینجی : دەسلابقی، اەوکی، اوّلی، اولین
ایلکینجی گەزەک : دەسلابقی سابار، اولین دفعه
ایلکینجیک : ایلدیر گیچ، ایگلنەلیک، سنجاق
ایلکی، اُوزالی، باشدا، دەسلاب، اونگلرتی
اەوکی، اُووکی، ازاوّل، اوّل
ایلکی باٰدا : باشدان، دەسلاب دان، اُوزالی شئله
اُوودەن، اەوودەن اول دفعه
ایلا سُلدُرمُ لی : اوغوین چیاٰ، حاباٰرسٹر، دوراز چشم بردن
ایلەکی (اەیلەکی) : باشغابیری، دیگری
ایلەک : اُووراُک (اەوراُک) : جلوجلوتر
ایلەری : گوٗن اورتاتاراپ، جنوب
ایلەن (اەیلەن) : دماغی شره
ایلەری گوٗن دوغار، گوٗن اورتا گوٗن دوغار، جنوب شرقی
ایلەری گوٗن باتار، گوٗن اورتا گوٗن باتار، جنوب غربی
ایلەن : کوینەک گەییم دشوُنگامەنگلزەش.
زاٰدلار آغاجاٰ، دەمیراٰ، چرٗپیاٰ.
ایلەشیب دورماخ، گیر کرده
ایلەن چالان : داشراق قارتنداش، خویشاوند دور
ایلیپ دوران، ایلەشیپ دوران، ساقلاشیپ دوران زاٰت چیزگیر کرده
ایلیپ قالان، آزشُغاچ قالان ناحار راماق غذای ته سفره
ایشلەن : ایپیپ ایچیلەن، غذای خورده شده

ایل لەشمە، ایل تەشمە، باٰغلاشئق، همبستگی
ایلئم : حالقئم، اُوبآم، ایلئم گوٗنیم، تو خوم تیجیم، قوم و خویشم
(ایلئم گوٗنیم بُولماساٰ آتئم گوٗنیم دُوغماسون)
- دُلئم باٰر ایلئم باٰر، زبان دارم همه چیز دارم
ایلی سا قلاجاق دُلی دیر : نگهبان ایل زبان او ست
(آت بُولماسا ییٗل بُولماز، دُل بُولماسا ایل بُولماز)
ایم : قال قاراٰ بەریلیاٰن آرپا اُوت خوراک دام
ایمان : مُسلمان دینیناٰ بُولان اُنانچ،
اُویاقلئق، دُل بُلەن اقرار اەدیپ
یوٗرەک بُلەن اُنانماق، تانگری نینگ بیر-
لیگیناٰ وا یەرەن زاٰدلارئنا و قنیامات
گوٗنئنا، ایمان اقرار بزبان و تصدیق بالقلب
ایمان لی، یوٗرەک لەرەن یەکا تانگریغا و اُونئنگ
(اُونونگ) ایبەرەن زاٰدلارئنا اُنانیاٰن آدام مؤمن
ایمان سئز : دین اوغورنا اُنانی یوٗق آدام،
بی ایمان، ملحد
ایمەس : دەگیشلی، مُناسیب، مناسب
ایمەسدیر : دەگیشلی یاراشیقلی دُال، مناسب نیست
ایمەک : ایپیپ دورماق قوتارماق، خوردن
ایمەنچ : قُورقولی، ادرەنچ، آیئلغانچ، الحەنچ، ترسناک مخوف
ایمەنمەک : قُورقماق، چەکینمەک، اُویشانماق ترسیدن، خوف کردن
ایمەکلی : ایش دەن قالان آدام اُوتورغا، بازنشسته اەمەکلی، دینچ

ایمیت: ایییلیان زات لار، ایمه ک آوجین اونده ریلیان اولونم، آزلق، ناچار، داناق، خوراک

ایمیت ایمه ک: ناچار ایمه ک، آچ لقدان چیقاق غذا خوردن

ایمی سالا: پاراقات، دینچ، آسودا، راحت

ایمیش: بترناچا آغاچینگ (باغنگ)، اوسوم‌لیگینگ ایییلیان باری اولونی، میوه

ایمیش آغاچ: بار بریان آغاچ، درخت میوه

-توت ایمیش: توت آغاچینگ دانالی شوجی‌ها تولولاجیق باری توت

این: چوو، یایرانگ لق، که سه لیک عرض پهنا

این: انام، گووره، گه وره، ته ن‌یه لته بدن

این لی: چوولی، که سه لیگی گان، عریض

اینی چارام: ته نی چارام، نامازی گوروه ن، آی باشی لرلان، بیلی آچیلان، حایض

اینتیزار: گوزی یوللدا لق، قاراشلق، قاراشاق، چشم براه انتظار

اینتیکماق: بار زادا آونس بله ن سر اتمه ک بیگلرله نیپ کوپ قاراشاق، دقت

اینتی‌بیت: ساقلاماق، اکله مه ک پرستاری/توجه

اینجالماق: آغتری انزاکوشیمه ک، انره حه آرقائین بولاق ازدرد و رنج خلاص شدن

اینجالتاق: آغتری انزالی کوشیتمه ک، انره حه اتمه ک، راحت کردن

اینجالق، انزا عالیقی که سه لده ن قوتاریپ انره حه ت بولماقلق راحت

اینجالق‌سز: بینجالق، انزالی، ناراحت

اینجنار (اینجنئر): یوقاری تیکنیکی بیلیمی، آلان، Géométre مهندس

اینجئک: آیا قدا ترپوق بله ن دیزینگ آرالغی ساق پا

اینجق: انجق، اوبیله له ک، دوزوم‌سز، آرز زادی گوونزنا (گه وینیا) آلیان زودرنج

اینجی (انجی): یاتش چاغانئنگ آدی تورلوپ حوساری قاریندانشی قاراپیندان به ریلیان حالات، سه ربای، سیلاغ، ما هدیه، پیشکش ولی وقیم بچه

اینچه: یوغین دال، خور، آرزلق، نازک ظریف

اینچه جنک: اوران به قراینچه، خیلی نازک

اینچه که سه ل: ادیله نزا، سونگک دا، به وره کدا گورونیان که سه ل، Tuberculose سل

اینچه ساغلت، اینچه ده ن گه له ن اینچه بولونی گورا ساغدئن، خور آرزلق بولسادا جانی ساغ، باوجود لاغری سالم است

اینچه مئک: اینچه راک، اونچاقلی اینچه حه م دال، تقریباً لاغراندام

اینده رمه‌ک : آشاق دوشیرمه‌ک، پائین آوردن
اینده‌ردی: آشاق دوشیردی، پائین کشید
اینده مه‌ک (ائنده مه‌ک): ایزارلاماق، هاپارتوتماق، سوراغ اتمه‌ک، خبرگرفتن
اینه‌ک: ارکه‌ک لیک ماری، تاشتاق خایه
اینه (ائنا): شوتی، بوتی، همین
اینه ن (ائنه ن): آروانا، اوقاچی دویا دنیا ستر مارده
اینه ن: آشاق دوشه ن، یا یغئت دان آشاق دوشه ن، پائین زیر آمده
اینری: آشاق دوشدی، پائین آمد
" ـ سووا اینری: سوو ونگ باشئنا گه لدی، لب آب رودخانه رسید
اینری (ائندی): شوندی، شوواغئت، حالا
" اینری جا: تاب شوما حال، همین حالا
" اینری آییتدرما: اینری دیدیرما، گه پینگ سونگلی بولسون، دیگر نگذار بگویم، حرف آخرمان باشد
اینزیکی: گه لجه ک داکی، بعدی
اینزیکی ده ن آلارسئنگ، گه لجه کداکی ده ن آلارسئنگ، از بعدی میگیری
اینری ده ن به یلاک: شونگ گونده ن شه یلاک از امروز ببعد
اینسئز: اینی آز، چوولی دال، کم پهنا
" اینئش: یاپ آشاق اینه‌ک، دوشمه‌ک، انگگیت، پائین آمدن

اینئلگا: آشاق دوشولیان اینئلیان، آشاق دوشه ریالی یا یغئت یه ر، انگلگئت یه ر، گذرگاه، اولوم معبر
اینئی غالی (اینی غانا): حاولئقلانی، بئلگئرسئز، پاراحات، دینچ، آرقائین، فارغ بال با حوصله وآرام
اینیمه‌ک: آشاق دوشمه‌ک، پائین آمدن
ـ آشاق این: آشاق دوش، بیا پائین
اینی بویي: بیرزادئنگ که‌سه لئگی چووی و بویي، پهنا ودرازا، عرض وطول
ایوا (اوا ـ ییوا): ده‌نگیز هانئنگ اوغول لارئنگ بیری، پسر دنگیزخان
اییه‌ر (اه‌یه‌ر) باشی، اه یه‌رئنگ قاشی، پیش کوهه زین اسب
اییه جه‌ن: کان ایئیان، خوجا مالئق، قاوی ایئیان، پرخور، شکمو
اییه رمه‌ن: اییه جه‌ن، قاوی ایئیان خوش خوراک
اییه ن کئشی بولماق، چام چوم اتمه‌ک، چوپلاپ ایمه‌ک، ائشرا مسئز ایمه‌ک، بی میل خوردن
اییئک: یه‌چینگ توسا چئقیان تورباسی، گاهی له رینگ توسا چئقیان تورباسی دورگش بخاری وکشتی
اییئپ یئران: المودام ایمه‌ک بئلمه‌ن، خورنده
اییئنگ، ای یه رینگ، بخورید

اوُت : یەڭلس ، باس ، برنده شو

اوُتار : باسار ، اوُستۈن چىقار ، برنده میشود

اوُتان : اوُیات لی بۇل ، خىجالات (غىجالات) چەكـ حایا ات خجالت بکش

اوُتان : باسان ، اوُستۈن چىقان ، برنده

اوُتان جانگ : اوُیالچانگ ، چەکین جەنگ ، ییغرلق ، اننەک زآدان اوُیالىپ دوران ، یۈزى قىزارىپ دوران کم رو

اوتانچ : آرامىنگ چەکین جەکلیک دۈلغوسى اوُیات ، حایا ، غىجالات ، شرم و حیا

اوتان جىنراماق : چەکین جەکلی بۇلاق ، اوُیاتلی بۇلاق ، حایا انجەک بۇلاق خجل شدن

اوتانچلی : اتمیشلی ، آییپ لی ، یۈزى قارا ، اوتانچ الیش اەدەن ، شرمنده خجل

اوتاندرماق : غىجالات بەرمەک ، آییبنی آچماق یۈزینی قىزارتماق ، اوتانچا قویماق ، اربەت یا عزای گۆرکەزمەک ، ناقارت لىق ناکەس لیک ، رسوا کردن خجالت دادن

اوتاندۇردی : یۈزینی قىزارتدی ، آییبىنی آچدی ، ناکەس لیک اتدی ، خجالت داد

اوتاناق : یۈزینگ قىزارماق ، باسیلماق ، چەکینمەک ، اوُیالماق ، خجالت کشیدن

اوتدوردی : اولیندا اوتولوشا سەزاوار بولدی بآر پولونی بەردی باخت

اوتدورماق ، بآرپولونگی الدەن بەرمەک باختن

اوتغاشماق : بیرلەشمەک ، بیرلکمەک ، قوشولماق سەپلەشمەک ، متحد شدن ، بهم پیوستن

اوتغاشتق : بیری بیرینا اوتغاشىپ قوشولوپ گیرەن ادغام شده

اوتماق : اوُلیندا گۆرۈشد (گورە شدا) ، جەدەل دا اوُستۈن چىقماق ، برنده پیروز شدن

اوُلتورشوق : دەنگ دوش لار بىلەن بىرپەردا اوُشیب اوُلتورماق ، گوررونگ اتمەک دورهم جمع شدن صحبت کردن

اوُلتورغیچ (اوُلتورغوچ) : اوُلتورماق اوچین تاختا دەمیردەن یا جەرلەن دورت آیاقلی زآت ، چارپایه ، صندلی

اوُتوق : اوُتوش ، اوُلیندا جەربیر تاپغىرداقى قازانىلیان یەڭلیش ، اوُستۈن لیک ، اوتاق لىق پول های برده شده

اوُتول : آفتامیل ، یۆلا گیتمەک اوچین - مىنىلیان ماشین ، اتومبیل

اوُتول دی ، اوتدوردی ، باخت

اوجا : اوُنگلنگر غا (اوُنگلغورغا) سۆنگەک لەر- ینگ غا بیرغادان آشاقی بولەک لەری ، بیل سۆنگکی ، مهره های کمر و پائین ستون فقرات

2 اوُجال : یەرسوّرلەندا آزالتىنگ ایزیندا قالیان کیچی جەک یا با آمە نگلوەش ایز زولاق جدیه ، یآب جاغىز شیار - زه

اوُجُبق : تووی نینگ آونىق (آولوق) دانالەری . نیمدانه

اوُجی : بئرزآدئنگ بئر باشی، نؤکش سرش، انتهایش — نوک سر،

اوُج : باش، اوُج، — نوک سر

اوُجی‌چیش : اوجلی، اوجی بیُتی، — نوک تیز

اوجیپ : لرکه کلیک اناسی، رجوع لیت Verge

اوُجیپ سئز : اوُران آز، آزاجئق، سه‌حه‌لیجا

اوُجیز : قیمات دال، آرزان، ارزان / اندک

اوُچ : یُرقاری گیت، قانات قاق، — بپر

اوچاق، اوچیان، آیرپالان، تاییارآ — Avion
Aéroplane — هواپیما

اوچان : اوچوپ گیده‌ن — پرنده

اوچورماق : قانات یا یئپ حاوا قالدیرماق
آسماندا قایدیرماق — پراندن

اوچدی : قانات یا یئپ حاوا گیتدی، — پرید

اوچدی اوچدی غاز اوچدی، اوُغلان لار اوُیونی

اوچراماق : دوُش گه له‌ک، دوُشوشماق،
(دوشتشماق)، ساتاشماق، — برخورد کردن

اوچروق : اوتامئش دان بیر تاییا،

اوُج + قال (غاق + غان) — طایفه ای از ترکه

اوچغا قلاماق : اوچغانا قلار حاوادا قایمالا-
شماق، غالغیپ پیتراماق، غارئنگ
اوُدئنگ آونجاق بُرله جیک له‌ری — gariш oguntk
چاوادا غاییپ اوچانی، — درهوا پراکنده شدن

اوچغاناق (اوچغون) : یاغیان غارئنگ، یاننیپ
دوران اوُدونگ آونجاق بُرله جیک لری
— ریزه های آتش برف

اوچراماق. گه‌نگ قالماق — تعجب کردن

اوچغور : بالاغئنگ چه‌رمه گینده‌ن گه چیرلیپ
دانگلئلیان باغ، یئوُپ — بندشلوار

اوچغور : قاتی چالاسئن چالاسئم چالت اوچیان
اوچاغان، — تیزپر

اوچغون : یانیان زادئنگ حاوری بئله‌ن حاوا
گوته ریلیان آونجاق اوُدونگ بُرله-
جیک له‌ری، — ریزه های آتش یا شعله

اوچلی : اوج چیغارلان، اوجی بیُتی، اوجی بار-
بُولان، اوجی‌چیش — نوک تیز

اوچاخ : اوچما، به‌حیشت — بهشت

اوچالئق : اوچالی آدام، — آدم بهشتی

(اوچاق آرمانئغا آتا مئز آدام)

(پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت)

اوچالی : اوچاغا آ ایه بُولان، — آدم بهشتی

اوچالی : قانات یا یئپ یُرقاری گیتمه لی،
اوچیان مئنئپ یُرالا دوُشمه لی
— بهوا باید پرید، با هواپیما مسافرت بایدرفت

اوچاق : قانات یا یئپ حاوادا قاییماق (قای ملاخ)
— درهوا پریدن

اوچورماق : قانات یا یدرئپ حاوادا-
قایئتماق gayit-gaxit — پراندن

- کاغیز اوچورماق : دُورت (تُورت) یادا اوچ
بورجلی کاغیزا یئوُپ داقئپ حاوادا
قایئتماق، اوُغلان لار اوُیونی، — کاغذپراندن / بادبادک

اوچوردوم : قاناتئنی یه له گینی اوُنگات یه تیره‌ن yeti
اوچاق لنغا یه تیشه‌ن — آماده پرواز
yet

اوُج+غ+ت
آش ← آش نا

اوچوروم : که‌رت غایا : دئنک آشاق لائین
که‌رتیک غایا، اوچغنت غایا، پرتگاه
اوچوق (اوچوک) : سئزماد لاماق، قئزدیرماق،
قورتماق سه‌بأبلی دۆ داق لارا چیخقیان
سوولی غابارجاق، تب خال
اوچیان : اوچاق، آیرپالان، ته‌ییارا هواپیما
اوخی (اوقی) : یاتو، یاتماق، خواب
اور (وور) : یه‌نچ، چال، باغلا، بزن، ببند
قولوپ لا، به‌رکیت قفل کن
اوربا : حامیر یه له شمه‌زیالی که‌ندیریگینگ
ایچیندا قالدیرئلیان آزا جئق اون،
اوتونک یوقی که‌ندیریگینگ که‌رتی، آردته سفره
اوربالئق : اوربا اوچین قویولان اون، مالی.
سافلاجاق بولوپ سورا قوشولیان
مال، حیوان خانگی که داخل رمه میکنند
اورو به‌رنیک، ووروبه‌رنگ، یه‌نچینگ، دوروورن
چالئنگ بزنید
اوریاق : چاگا، غوئم، توپراغئنگ کولوپ سناپ
یاتان تابیغی اوئلیشمه‌گی، توپیاق
یه‌ری، تپه ماسه روان
اورجاق : وورجاق، یه‌نچ جه‌ک، میزنم
اورجاق دأل : یه‌نچ جه‌ک دأل، نمیزنم
اورجاق لار : یه‌نچ جه‌ک له‌ر، میزنند
اوردومی ؟ ووردومی؟ یه‌نچ دیمی؟ آیا زد؟
اوردی، ووردی، یه‌نچ دی، یاپدی، قولوپ لادی
زد، قفل کرد

اورسووا : حایاسئز، رسوا
اورغان : یوگنگره‌ن سیمده‌ن ایشلیلیپ
اه‌دیلیان یوغین تاناب، به‌ندیل،
تورکسئل، طناب کلفت ابریشمی سیمی
اورغی : اورولماق تأسیری، سارسغئن، تاثیر تأدیب
دوقغوندی
اورغوج (اورغنج) : اوروليان زات، قامچی
تایاق، چیبئق آلت ضرب
اورف : کوُنیه ده‌ن قالان، ایل آراسئندا بولان
آدات، عئنلئق، دأب، ده‌ستور، دوزلون
رسم، عرف
اورقاچی : اه‌نه جئنسلی، ماده
اورما (وورما) : یه‌نچما، چالما، قولوپ لاما،
قفل نکن، نزن
اورماق (وورماق) : یه‌نچمه‌ک، چالماق،
قولوپ لاماق، زدن، قفل کردن
اورناماق : اورنا اورماق، اورنا یه تیلمه‌ک،
یه‌رله‌شمه‌ک، جا افتادن
اورلونا : حاییئنا، یه ریئا بجالیش
اوروش : ساواش، یاقالاشئق، داوا،
جه‌نجه‌ل، جنگ دعوا
اوروش چیلار : اوروشاغان لار مبارزان
اوروش دی : یاقالاشدی، داوا اتدی دعوا کرد
اوروشماق : یاقالاشماق، داوا اتمه‌ک، دعوا کردن
اوروغ : ایل باشی، بیر آتابابادان اوُتوپ
اوروخسات (اوروسغات) اه‌جازا / اوُسه‌ن له رسل

اوروغداش : بیر اوروغدان نه‌سیل ده‌ن
بُولانلار، اُوئوُپ اُوسه‌ن له‌ر،
اقوامی که از یک نسل هستند

اورولدی : دورولدی، یه‌نجیلدی، زده شد
قُوشولدی، بیریگدی، پیوست، کتک خورد

اورولماق : دورولماق، یه‌نجیلمه‌ک، اُوزُنگلی
اوردورماق قُوشولماق پیوستن زده شدن

اورولماق : کوچئیلئک دا بئر توپارا قُوشولماق،
بیرله‌شمه‌ک، قاتئاشماق، بیر
تاپیا اوروغا یاقین لُق اتمه‌ک، متحد و همراه شدن

اورون : ده‌ره‌جه، موغام، ایش، جای مقام

اوروئماق : اه‌لینگلی آیا غنگلی سئلکئپ
چابالاماق، جان آغئرسی سه‌بابلی -
قئرلوق چه‌کمه‌ک، لعلت زدن و پیچ
دست و پا زدن

اوروندی : اه‌لین آیاغئنی تاقئپ سئلکئپ
چابالاندی، به‌یلاک‌شه‌یلاک.
قاچ حاق یالی بُولوپ چاپدی
برای رهائی تلاش کرد دست و پا زد

اوریمه‌ک : سالانچانی تاناب دان چه‌کیپ
دارتئپ قُویه‌رمه‌ک، قیمئلدا تماق،
قیمئلداتماق، تکان دادن گهواره

اورحا اورلوق : آلان آلدئلئق، قیغئنلئق،
باشاغای لُق، آل حا آل، بگیر بگیر

اوز : آوادان، اُووادان، تاوی، اُونگات
گه‌لشیکلی گُوریه‌له‌ی، خوب، زیبا

اوزاب گیده‌ن : زوُل دُوغری گیده‌ن طویل
اوزاب گیتمه‌ک : زوُل دُوغری گیتمه‌ک طویل بودن

اوزا تدئم : اه‌لی اُونگا (اه‌وا) سه‌ردیم، یازدئم
دست دراز کردم دست پیش بردم

اوزاتماق : بیر زادی بیرینا به‌رمه‌ک اُوچین
اه‌لینگلی اه‌وا (اُونگا) یازماق، دراز کردن
دست جلو بردن

ال اوزاتماق : اه‌لی اه‌وا (اُونگا) یازماق دیمه‌گی
ال سه‌رمه‌ک بیر زادت دئله‌مه‌ک،
چیز خواستن

اوزادی : اوززئین بُولدی، دراز شد

اوزا دئلماق : بیر زادی بیرینا به‌رمه‌ک اُوچین
اه‌لینگ بئله‌ن گُونئلدئلمه‌ک، ال
اُوزادئپ به‌ریلمه‌ک، دست دراز کردن

اوزاق : داش، آلیس، یاقین دال، دور

اوزاغا چه‌کیار، گیجاغالیار، واغئت گه‌چیر یار
طول میکشد

اوزاغا گیتمه‌ک : زایالاماتی/کان ایشله‌مه‌ک
جئدامی بُولماق، زیاد خوب کار میکند

اوزاغا گیتمه‌ک : داش یه‌را گیتمه‌ک، آرا آچماق
دور رفتن

اوزاقدا، داش دا، داش یه‌ردا درجای دور

اوزاق لاشماق : اوزاغا گیتمه‌ک، آرا آچماق
داشا گیتمه‌ک، کان واغئت گه‌چیرمه‌ک
جای دور رفتن، فاصله گرفتن

اوز : یه‌یدالی، آز، یه‌نگلیل، خُیسغا، مختصر و مفید

اوزاق لىق: آرا داش لىق، اوزاق يەر دا لىك
جای دوری

اوزالت: اوزۇن ات، سۇيندير، درازكن

اوزالتماق: اوزۇن اته‌ك سۇينديرمەك
درازكردن

اوزالتماق: اەلينگنى گۇنشلتمەك، يازماق،
دست پيش بردن

اوزالماق: سۇيىنمەك، بۇيى آرتماق، اونگكى-
سىندەن اوزۇن بولماق درازشدن

اوزاماق: اوزالماق، درازشدن

اوزاتماق: اوزالتب ياتماق، سۇيىنيب ياتماق
آزاجىق اوقلاماق، درازكشيدن

اوزور: اوترنج، باجانا، دەليل، عذر

اوزول (اوزال): باياق، گەچەن-
واعشت، چندی پیش

اوزيگ، اوزانگ، اوكجانينگ آشاغى
دابان وشونگا مەنگىزەش يەر لە-
رينگ دئلنم دئلنم (غئيئم غئيئم)
بولماغى، ترک خوردن زیر پاشنه پا

اوزين: اوزۇن، عئيسغا دأل، اپياسلى
دراز

اوس: آقئل، حاقئل، عقل

اوستا: اوسا، چەپەر، اوكدا، استاد
کاردان

اوستا چيلئق: سونغات واولوم چيللئك
يەردا ايش لەمەك ليك كارگر صنعتی

اوستا خانا: سونغات اولوم چيلگلئنک جایی
کارگاه

اوستا جئق: كوچەگينگ بير تاياپاسی
طایفه‌ای از کوچک

اوستول: دۇرت تۇرت آياق لى آغاچ يا دا
دەميردەن اوتورغوچ، صندلی

اوشاق: آونوق اوغلان، چاغا بچه طفل

اوشاغئنگ: اوغلانئنگ، بچه ات

اوشاماق: آوناماق، آوئنماق، دردکشیدن

اوسليپ: دوزگونا دكيشلی يا راشيقلی.
گەلشيپ دورا، مناسب

اوسول: كوك لەر، پايالار، دۇيب لەر،
دأب لەر، بير اىشى دوغرى يولى بلەن
يەرينا يەتيرمەك ليك، پایه اساس اصول

اوسول لى بولماق: حاق يوللوما گوز تكلیب
يۇريمەك، بنیادگرائی

اوشبو: بى، بو، شو، این

اوشبوحات: بوخات شوخات، بوكاغىز،
این نامه

اوشوق: اونس، آلادا، تكلئر، اەسە-
وانلئق، دقت، توجه

اوغ: قارا اوى لەردا بئراوجى تارتماو اول بئر-
اوجى توينگنگا باغلانيان اگری آغاچ
اوزۇن اينچە آغاچ، چوب سقف آلاچیق

اوغ باغ: اوغى تارتما بەركيدیليان يوپ
طناب چوب سقف

اوغرا: گیت، یۆلا دۆش، برو براهت

اوغراتماق: یۆلا سالماق، راه انداختن

اوغرادی: گیتدی، یۆلا دۆشدی، رفت

اوغراش: سۆگوج، یامان گەپ، فحش رکیک

اوغرامادی: گیتمەدی، یۆلا دۆشمەدی، نرفت

اوغراماق: یۆلا دۆشمەک، گیتمەک، روانه شدن

اوغرتقدرماق: یۆلا سالماق، دۆشتۆندیرمەک، گۆرکه زیلمەک، هدایت کردن

اوغروتماق: بیر تاراپا گوندلمەک، بیر تاراپا دۆغورلاماق، بیک طرف رفتن

اوغلوم عنیزیم: پارزنتلەریم، دونیا بایلیغیم، فرزندانم

اوغور: یۆل، اوزالیپ گیدیان زادنگ بۆیدان باشی، تۆتوش یۆلی. راه

اوغور، تاراپ، ساری، ماغساد، طرف، هدف

اوغور آلدی: اوغورا دۆشدی، یۆلا دۆشدی، جا افتاد روبراه شد

اوغور آلسا: یۆلا دۆشسا، روبراه شود

اوغورداش: اوغورلاری بیر بۆلان، بیر اوغوردا بۆلان، هم عقیده، هم فکر

اوغورسیز: پیکلیز سیز، دەرەک سیز، بۆلوغ سیز، مانی سیز، حالی شونوندی پیکلیزلی اوینگه دیپ دوران، یۆلی سیز، کسیکه کارش سروته ندارد، بی هدف

اوغورلاشماق: بیر پیکلیرا گەلمەک لیک، اتلالاشماق، توافق
(شویا گاده ند اوغول یشویه ناگاه که م اوغول)

اوغول: ارکەک اوغلان، فرزند پسر

اوغولان (اوغلان): چاغا، بچه

اوغول عنیز: پسر و دختر، اوغلانلار، فرزندان

اوغول عنیز سیز، کوز اوجاق، قورلیغی که سیک، ایزی یتیەن، بی فرزند

(اوغول زور دەولەت باشی عنیز لولار گوونن خوشی)

- یەکە اوغول: بیر اوغول، (بیریم بار مونگکم بار) تک فرزند

اوق (اوغ): قارا اوق اوی لەرا دەرەک آگری آغاج، چوب کج سقف آلاچیق

اوقا گیتمەک: یاتماق، خوابیدن بخواب رفتن

اوقلاتماق: یاتیرماق، خواباندن

اوقدار ئلماق: چزماق، دونیولماق، هجوم بردن

اوقلاماق: اوقلاب یاتماق، اوقی دا یاتماق، خوابیدن

اوقلاب یاتیر: اوقی دا یاتیر، خوابیده

- آغشام (گیجا) اوقلاب بلمه دیم، گیجا یاتا- (یاتنپ) بلمه دیم، شب نخوابیدم

اوقی آلاق: یاتنپ تورماق، یاغشی یاتماق، خوب خوابیدن

اوقی تورتیار: اوقیم تورتیار، خوابم میآید

اوقی دان آچیلماق: یاتنپ تورماق، بیدار شدن

اوقی دان تیشگیننیپ تورماق، از خواب پریدن

- سۆیجی اوقی، اونگات یاتماقلیق، خواب شیرین

- حالاجا اوقلاماق، اویمزقاتماق، اشرکیلمەک (اشرکیلمەک). چرت زدن

اوقیم قارشدی: یاتجاق ژلوپ یاتا شلمه دیم، اوقیم قاچیدی خواب از چشم پرید

اوقیپ: باشارجانگ نق، اه ده ره‌ه ن لیک گویج قووات، نیرو، توانائی

اوقیپ سئز: یالتا، یرسه‌ل، تاوشاق، یاراماز، میقی، که یه نگ سست

اوقیپ لی: باشارجانگ، اه ده ره‌ه ن، گویجلی، قووات لی، غایرات لی نیرومند توانا

اوکتیابر: اؤن لاجی مه یجی آیی، ماه دهم اکتبر October سال میحی

اووال (آووال): ایلکینجی، بیرینجی، ساشنگ باشی، اه وکی، اوّل

اووز: اوز، قاوی، اونگات آوادان خوب

اولاشماق: اوتغاشماق، ایکینجی بیر زادا سه پله شمه‌ک بیریکمه‌ک، وصل شدن

اولاشماق، ماغسادا، نییه‌تا یه تمه‌ک بآرزو رسیدن

اولاغ: یئوک چه کاگا، مئشگا (موشگا) قاتناو اتا گا، اولاشلیان قال.

آت آلاشا، اسب مادیان یابو

اولالتماق: اولی اتمه‌ک، گوروس اوللاقان اولی اولوس: اولی ایل، خالق خلق

اتمه‌ک. بزرگ کردن

اولالتماق: بیرآدامئنگ ده ره جه سینی، موغامئنی آرتدئرماق، سیلاماق، اولی سایماق بزرگ داشتن

اولالت: اوللاقان ات، بزرگ کن

اولالماق: قاراسی گوروس آرتماق، اوسمه‌ک، به یگه‌ل مه‌ک، بزرگ شدن، رشد کردن

اولاناق: بیرزادان په یدالاناق، خایرینی گوررمه‌ک، بکاربستن، استفاده کردن

اولانئلماق: په یدا لاناق، خایئر گوررمه‌ک بکارگرفتن - استفاده کردن

اولانئلیان: په یدا لانئلیان، خایئر گورولیان په یدا گورولیان، چیزی که ازآن استفاده میکنند

اولغام: داغ اه ته گینوا به بیک لئک له ر و په س لئک له رینگ اولغاشئپ گیدیئن یه رله ری، اولاشان یه رله ری دامنه کوه

اوللاقان، قاباراسی گوروس گوروس اولی، اولویغ، بزرگ

اوللاقان سئنگله‌ک، خرگس، خومنج

اوله نگ: گوک اؤتلی سوولی مه یدان، دشت پرآب وعلف

اولنگاشماق، اولاشماق، اوتغاشماق - بیریکمه‌ک، وصل شدن

اولوسی: اؤزونی اولی شلی سایاپان آداما گوروونی (گه وینی) یه تمه‌یان، ایچی یه تمه‌یان، حسود، خودخواه

اولی: گوروس قاباراسی اوللاقان قاتا بزرگ

اولی: ده ره جه‌سی موغاسی اولی مقام دار

اولی قیرا: حاآلی نینگ قیرا سننداقی اولی نانگش
نقش بزرگ کناره قالی

اولی کیچی: بارئسی، حه‌مه‌سی بارئیغی، دۆرلی
پاشا بولان، یاش اولی یاش کیچی لر
اهلی آدام لار بزرگ و کوچک همگی

اومغا: داغ که ییگینگ قوچی، قوچ کوهی

اوما: آت سئز، سئوری سئز، بوئین له‌ی،

اوماسئز: چه‌نده‌ن آشا، اوران، اُگئرت
زیاده از حد

اوموه‌ن، کوپ له‌نچ یاغدای دا، اه‌سا-
سه‌ن، آسلان، عموماً اه‌ساسان
بطور کلی

اوموی: بارئسینا ده‌گیشلی، بارئنا ده‌ره‌ک،
کوپ چئلئک لی، حه‌مه له‌رادچین،
عموی، همگانی

اومید: ائسله‌گ، تاما، آرزو، امید
اومیدسئز: ائسله‌گی تاماسی یوق، ناامید
اومیدگار: ائسله‌یان، تاما ادیان، امیدوار
اومیدیم یوق: ائسله‌گیم یوق، تامام یوق
امیدندارم، نومیدم

اون: آرپا، بوغدای، جه‌وه‌ن، نوخود و شولار آ-
مه‌نگزه‌ش دانا له رده‌ن اووئدئپ،
(اووودوپ) آلئنیان اؤلوم، نه‌رسا آرد

اون آش (اوناش): اوزئین اوزئین ساپاق یالی
که‌سیله‌ن حامیوران بئشئرله‌ن ناحار آش رشته

اون تشق: اون یالی (یانی یاناق) نه‌رسا، خاکه
کول یانی، نرمه، ریزه، گرد

اونئماق: یاتدان گئیده‌ن چیقارماق،
فراموش کردن

اوننگ یوقی، بیرقابا، کیا، ساچاغا یوق -
بولوپ په‌له شیپ قالان آزاجئق اون

اووا ذون (آوادان) قشنگ، آرد ته مانده

اووله‌مه‌ک: ایت سه‌سی، زوزه کشیدن

اووله‌مه‌ک: شاغال سه‌سی، زوزه کشیدن

اوونت: اون چه‌ک، اون ات آردکن

اوونمه‌ک: چه‌ویرمه‌ک، بیرزادئنگ اچ
یوزینی داشئنا اتمه‌ک برگرداندن

اوومه‌ک: اولیشیرمه‌ک، کوت کردن

اوولمه‌ک: اولیشیرلمه‌ک، بیریه‌ردا یئغناماق
انبار شدن، کوت کردن

اوونمه‌ک، اون اه‌دیلمه‌ک، اون چه‌کیلمه‌
اون یالی اتمه‌ک آرد خاکه نرمه شدن

اوویگلی (اووی گئلی): اوونله‌ن، اون یالی
بولان، اون بولان، اونیا آرد شده

اووی گئلی داش: اوونله‌ن داش، داشئنگ
اونتاسی، خاکه سنگ

اوویت مه‌ک: اون چه‌کدیرمه‌ک، اون اتدئرمه‌ک
اون یالی اتدئرمه‌ک، بصورت آرد درآوردن

اوومه‌ک: اون اتمه‌ک آرد کردن

اووینمه‌ک: اوزئنگ اوچین بئرزات یئغناماق

اووینه‌ن، آیشیرله‌ن جمع شده/ برای خود چیزی جمع و کوت کردن

اطاعت کرد uy =

2 اویات : اویانچ، حایا، چه کینمه کرلیک، شرم
حیا، خجالت

اویالاق : بیر آدامئنگ عقلئق و تُدلوشی بُلەن
تَرِس اوورەنشیپ (اەورەنشیپ)
یُورا گئنگ بُلەن شونگا ائناماق
اطمینان کردن

uy-ma
uyamaq
uyalmaq

اویالماق : اویاتماق، چه کینمه ک، حایا اتمه ک
خجالت کشیدن

اویاماق (اوییماق) : سویت حالاتدان قاتئق
(یرقورت) حالاتا گه چه ک، قاتئق
بُولماق . ماست شدن

اویان : حالان، قابرل اەدەن، قبول کننده
اویان : قائیشدان تیکیلیپ آتئنگ کەللە
سیناگه یدیریلیان زات، افسار،
آغیز دُرلُقلی کەللەگەیلی اودسار، بالهنگ

اویان سالماق : اویان گه یدیرمه ک، افسار زدن
اویان لاماق : اویان سالماق، افسار زدن
اویلوق ، آیاغئنگ چاتالیا بُلەن دیز آرالئغی
اویموسوق (اوییموسوق) : بیر آداما بُویین
اگمه ک، تابین بُولاق، ائناماق،
ایزیندا ایپه رمه ک، اُویماق

قورادجو Dan=
ov+a+DAN

اُوادان (آوادان) : داشقی گورنوشلی بُولیوپچا
یاقملی گورمه گه ی، گه لشیکلی، زیبا
اووادون   قشنگ، خوشگل   Kormalkay

اُوارا: داش، اوزاق، اوزاق آرالُق، ov+arra
اوزاق یه ر، آلیس،   دور

اُواراگیت: داش گیت، نیرانگ داش بول؛
شو نگا گیت   دوربرو، گم شو   niring nara

اُوارام: نأما بُولسا ستول، بُولسا بُولسون
آیتُبی یُرق، جه حه ننه م، هرچه باداباد
بجهنم

اُوواز (آواز): بوغازدان حه نگلی چقیان
سه س،   آهنگ

اُوالقی: (آووالقی)، اوزالقی، اُونگکی،
بایاقی، اه وکی،   قبلی

اُوبا: دایخان چُلُق مالدارلُق بُله ن گژمه نیان
ایلات لی یه ر، که نت   روستا، ده

اُوبا: کوپ لُک بُولوپ یشغناشُپ جای.
سالئپ یاشالیان یه ر، غالا، شه هر
یدوورُت،   شهر

اُوبا: باشغالار   دیگران

اُوبا آرا سُننئنگ یُول لاری، حاتار قورالان
اُوی له رینگ آرا سُنداقی گه چه لگه
یُول، یودا،   کوچه، خیابان

اُوباحوجالُق: دایخان چُلُق (تایخان چُلُق)
دهقانی کشاورزی

اُوبا لاش: بیر اُوبادا دُوغوپ اُوسوپ یاشا-
-یان لار،   همشهری

اُوبالی: اُوبادا یاشایان،   روستائی
-دُوغمُش اُوبام کومُوش ده په، دُوغان یه ریم-
کومُوش ده په   زادگاهم گمیش آن تپه

اُوپورماق، قُوپاریُپ آییرماق، یئقماق، op g+op
کندن، انداختن

اُوت: مال ایمی، اُوستُوملیک   علف   ot malyemi

اُوت: یانئپ دوران زات،   آتش

اُوتارماق: ده ره ک سُز حاشال اُوتلاری
یُغماق،   وجین کردن

اُوت آلاق: اُودآلاق، اُوت دوشمه ک، آتش گرفتن

اُوتاغا: غیزلارئنگ تایخا (ماخیا-بُوروک)
سئنئنگ قوپبا سئنا به رکیدیلیان
یه له ک، به زه ک، جیغا، که له ج،

اُوتاغالی غیز: تاج، جقه
غیزئنگ قوپبا سئنئنگ اُوستی یه له کلی،
به زکلی، تأجلی، که له جلی آراغلی غیز
دختر نامزد شده تاجدار

اُوتاغالی: قولاق لاری تُوپلی آدام   گوشهای مودار

اُوتاغ: اُوتارماق، ده ره ک سُز حاشالی اُوت لاری   ot+ag
یُغماق، آییرماق   وجین

اُوتاغ: اُوتاق، یاشالیان یه رینگ جایئنگ بیر   ا ت+آق
بُوله گی   اطاق

اُوتان: اوتان، اُوتوق؛ یه نگلیش غازانان، برنده   ut
yenkis

- یه لأ متزده ن اۆت ساوُردی : دیمه گی یا ناشئق انُزا به ردی، همسایه نراحت اکادکرد
اُوتغاشئق : بیرگیه ن، سه پیشه ن، متصل
اُوتغاشماق : بیرگیمه ک، سه پیشمه ک، متصل شدن
اُوتغاشئق سازلار : بئله لیکدا بیربگیپ چالئنیان سازلار، بیرگیپ اُوتولیان اُووازلار Orchestra – Ensemble حمع نوازندگان
اُوتوندان : ازعلفش
اُوتلاماق : اُوراُ چئقماق، اُوت ایمه ک
اۆتلاماق : بیرزادا اۆت به رمه ک، یاقماق یاندئرماق، آتش زدن
اۆت به رمه ک : یاقماق، یاندئرماق، به آتش کشیدن
اۆت آلدی : یاندی، آتش گرفت
اۆت توندی : اۆت توتاش دی، یاندی آتش گرفت
اُوتلوق : اُوتونک کوُپ اُوسه ن یه ری، اُوتلی اُوری مه یدانی، علفزار
اۆتلوق : ساماوارئنک تۆربا سئنئنک دۆیبئندا کی، اۆستئندا اۆت یاینیان ده شیک ده شیک یه ل چه که ری آتشدان
اۆتلی (اۆدلی) : اۆدی بار بولان، اۆت یانئپ دوران، یالئنغلی، روشن
اۆت چاقماق، کوکورت چاقماق، کوُشئکوُرمه ک، غنلاد به رمه ک، تحریک کردن

اۆتلی چوپ، کوکورت، سئرتگیچ، سئربیشگا کبریت
اُوتلی ده گیرمه ن : چاراز، اَتلی آسیاب موتوری
اُوتور : یه ردا اُوتور، اُوراش بنشین
اُوتور به ر : شئو جایدا اُوتور، همین جا بنشین
اُوتور به رئنک، اُوتورئنک، بفرمائید بنشینید
اُوتور توروش : اُوتوروب توروشماق، گوُرروُنک اه دیشمه ک، نشست و برخاست
اُوتورغا : ایه قلی، دینچ، بازنشست
اُوتورغا آیلئق : حقوق بازنشستگی
اُوتور غیچ : دوُرت (توُرت) آیاقلی تاختادان ده میرده ن به جه رله ن اوستول، چارپایا اُوتوروق، صندلی
اُوتورماق : ایکی دیزی اه پیپ یه ردا اُوراشماق
اُوتورماغا جای بارمی؟ برای نشستن جا هست؟
اُوتوروُملی : الموُدام بیریه ردا یاشایان، یه رلی، گرچه دال، چومری. مقیم
اُوتوق لار : اوتان لار، باسان لار، اۆستون چئقان لار، یارئشدا یه نگیش غازانان لار برنده‌ها
اُوتوق دوُرماق : اُوت اُوتلاماغی، ایم ایمالی اُوورتمه ک، یاردانی چراوخوردن خوراک
اُوتوقماق : اُوت اوتلاب ایم ایمه ک، علف چریدن و خوردن
اُوتول : آفتامیل، اتومبیل ماشین Automobile

اُوجا: بەییک، اُولاقان، قاررى، قُوجا
غاررى غُوجا، بلند، بزرگ، پیر
اُوجا داغ: بەییک داغ، کوه بلند
اُوجاق: اِچینده اُوت یاقیپ اُوستینده ناهار
بیشیریپ چای قاینا تماق اُوچین
قورولان تەتار رنگ اجاق
اُوجاق باشی: اُوجاغینگ یا نینا غاپدالینا
دوُشەمەک اُوچین یئرینا دُوقولان
حالی که چه، فرش دور اجاق
اُوجاغی ساقلادی: اُرئینگ اُویئنی تاشلاب
گیتمەدی (دول آیال حاقدا)،
در خانه شوهر لسر پرستی بچه ها ماند
اُوجاق باشیم ساغ بولسون تەوەرەک داشیم
اُوت آلسئن دیەگی اُریم ساغ بولسون
دوُنیا اُوت آلسئن، دنیا آتش بگیرد
اما شوهرم زنده باشد
اُوجال: اەکین سوواراماغا چەکیلیان زُوُل
گیدیپ یاتان یاپ جاغی، یەر
سوُرلەندا آزالینگ ایزیندا قالیان
کیچی جەک (کیچی جنگ) یاباماغلزەش
ایز، زولاق، شیار زه
اُوجون: بدیوندوروغونگ (بدیون دوزئغئنگ)
آشاغیندان قویلیان قات قات
که چه مندزیر یوغ اسب
اُوچغون: یالین بیلەن چیقیان مایدا اُوت
جرقه، ریزه های آتش

اُوجیپ: ارکەک کیک اتامی، آلت مردی
اُوچراماق: تشگینمەک، پریدن/ Verge
اُودا: آتش
اُودا: اُول دا، شُودا، شول دا آنهم
اُوداماق: بیرزادا قاتی قیناماق، یاماق،
غالیغی اتمەک، حەلاک بُولماق،
اُوردم: پنیە تیم، اُرمُم، غالیغیم، باودیم/غصه خوردن
اُودون: یاقماق اُوچین اُولانیلیان قوری
آغاچ سازاق وشونگا مەنگزەش یا نفیح
هیزم وغیره
اُودون آییرماق: قوراق آغاجی اُودوراتماق،
اُوراتماق، بُولەک بُولەک اتمەک
هیزم شکستن
اُودوندان: از آتش
اُوت (اُود) یالی: شاتیر، آلاجانگ، زەرەنگ
زرنگ
اُوورەتمەک: بیلدیرمەک، یاد دادن
اُوراتماق: آوراتماق، مایدا مایدا، بُولەک بُولەک
اتمەک قطعه قطعه کردن
اُوراچا: قارا اُوی، گورت تیلکمە، آلاچیق
اُوراق: اەکین اُورماق، اُوت یئغماق اُوچین
اُولانیلیان آونزق (اُونزق) دلیشلی
اگری دەمیر داس
اُوراقچی: اُوراق اُوریان آدام دروگر
اُورال: یاشی گەچیشەن، قارتاشان، بیرچەتا
باران، پیر سالخورده

اُوراماق ، تاناپ یُوپ یالی زآری بیر زآدئنگ
داشئنا آیلاماق ، دولاماق ، دانگلماق ،
ساریماق ، طناب پیچ ، نخ پیچ کردن
اُوربا یایراتماق ، قودا بُولماق آدچین آیال لار
ییغنا نئپ قاتلاما وشونگا مه نگزه ش
یا علی جُوره ک تُشتُرمه گی ، نان رغنی
وشیرینی نامزدی
اُوربا : ساچاقدا ، که ندیرگدا قالیان آزاجئق
اون ، که ندیرگیلینگ که رتی ، آردنه یعزه
اُوربا : کوپه لتمه ک آدچین سُورا قُوشولیان
داوار ، مال ، اصل سرمایه
اُورتا : بئر زآدئنگ اُورتا آرآسی ، مرکز
اُورتاسی : اُورتا آرآسی مرکزش
اُورپاق : کوپیورسآب یایآن چآگاوعوم اُولشیه گن
ده په توروپ یاتامی ، تپه ماسه خاکی
اُوردا : کرُپ چئلئک ، چه نگلین (چه نگلین)
خانئنگ قُوشو نئنگ آدی ، اردو
اُوردوم : اه کین اُوردوم ، اُوراق سُله ن ،
کومبائین سُله ن اُوروپ آلدئم / درو کردم
اُورتاق : شئرئک ، اُورتاق لئق ،
شریک
اُورتاق لئق : شئرئک لئک ، پای لی بُولماق لئق
شریک بودن
اُورتالئق . ایکی آرالئق ، ایکی تارا پئنگ آراسی ،
آرالئق ، مرکز ومیان بودن
اُوردی به حیشت (سور) : ایکی له‌خی آی اردیبهشت

(آغماق ، یاغلاماق)

اُورتا بارماق ، دولاقان بارماق ، انگشت میانی ،
میین ، وسطی
اُورتا چه مه لی ؛ اُورتا یاقین ، متوسط
اُورتا مئیان : اُورتا بُویلی ، اوززُین لئغی اُورتا
چه مه لی ، متوسط القامه
اُورتانجی : ایلکلینچی وائینگ سونگلئق نینگ .
آرا لئقئندا بُولان لار ، اُورتادآ یه رله ـ
شه ن ، کسی که در وسط جا دارد
اُوررام سئلئق : تاپه له گه زمه ک لیک .
(آیال حاقدا) منحرفی
اُورئنماق ، اُوراتماق : بئر اوززُین ماتانی
بیر یه رینگا سارئماق ، دُولاتماق ،
داشئنا آیلاپ دانگلماق ، پارچه وبامثدی
بقسمتی از بدن پیچیدن
اُورقون تاناب ، اُورغان تاناب ، قارا وآق ـ
اُدی له رینگ اُوستئمئنا آیلاپ
دانگئلیان یوپ (چه وچی) ، یه‌لا
قارش داقئلیان یُوغین تاناب ،
طناب سقف آلاچیق درمقابل باد
اُورقان ، اورقون . به ندیل ، گاهی له رینگ
لابُرا داقئلیان یُوغین یُوتُنگلده ن
سیمره ن ایشیله ن یُوپ تاناب
که ندیری ، طناب لنگر کشتی
اُوروس ناگئلشی : حالی حالیچی نئنگ ناگئلشی
یک نوع نقش قالی قالیچه

اُوروشماق (اوُرُشماق): اه‌کین اُوت لُورماغا.
کُومه‌ک له‌شمه‌ک. شُله لیکدا اُورماق
کمک بدرو کردن
اُورلاشماق: کوُپ بُولوپ قاتی سه‌سلی آغلاماق،
قیغئرشُپ آغلاشماق، گریه دسته جمعی
با صدای بلند
اُورمان: آغاچ‌لیق، جه‌نگه‌ل، جنگل
اُورماق: آرپا بوغدای یا‌ُرا باشغا اه‌کین له‌ری
اوُراق بئُله‌ن که‌سیب اوُنوُم نی آلاق
یئغناماق، یاُرا کومبایئن بئُله یئغناب
ده‌ویپ آلاق، دروکردن
اُورماق: تال قارا ایمیت اُوت لارنی اورق
بئُله‌ن که‌سیپ یئغناب آلاق،
دروکردن علوفه دام
اُورناماق: بیر یه‌ردا یه‌رله‌شمه‌ک یه‌رکیمه‌ک
کُوک اورماق سینگمه‌ک جاافتادن
رایئنگدا پوخدا دورماق یک جا ثابت شدن
اُورناشماق: اوغورناپاق، یه‌رلاشمه‌ک
یه‌رله‌شمه‌ک، سئزیاق، ایچینا کیرمه
جاافتادن بمقیم شدن
اُورنا: غینگا جئنگ اُدستئنده‌ن داقئلیان شایبا
اُورناشماق: کُومه‌ک‌لاشمه‌ک، کمک کردن / برزگ روسری
اُوناماق: ساخی لیق، جوُماُرت بولاق لئق،
همت
اُورنا جاق بولماق: آلجاق بولاق، الگیرجه‌ک بولاق
اه‌یه له‌نجه‌ک بولماق، نیت مغز کردن

نسبت بمقامش
اُوروئنا: اورونئنا: یه‌رینا، جایئنا، موغامئنا
اُوروم: یئغنئم، اُورماغا یه‌ته‌ن، دروکردنی
اُورون: جای، یه‌ر، موغام جای مقام
اورون باسار: بیرقوراماُشنگ باشلئقی نئنگ یه‌رینی
توتوچی، وشُونئنگ جایئندا اوتورماقچی
بولان آدام، معاون، جانشین
اُورنا شُپ له‌زمه‌ک: کومه‌کچی بولماق،
یار ویاور شدن
اورولان: یه‌نجی له‌ن، کتک خورده زده شده
اُورولماق: آرپا بوغدای جه‌وه‌ن شالی وشُولارا
مه‌نگزه‌ش اه‌کین له‌ری اوراق بئُله‌ن
یاُدا کومبایئن بئُله‌ن که‌سیلیپ یئغناپ
ده‌ویپ آلئنماق، اقدام بدروکردن
اوروُل: په‌رمان، ماشینی، آقتا میلی اه‌یلاک
به‌یلاک گوُزوک دئرئین آپزال رُل
اوروُل: اُوئیون لاردا اُوئیدچی لارنئنگ جه‌ربیری
اُوئیونئنگ بیر بوُله گینی یه‌رینا یه‌تیرمه‌کچی
بولوپ یئزا چئقئپ شول بوُله‌گی اُوزاورونی
بئلئپ چه‌په‌رچیلیک بئُله‌ن اُوئیناشی،
رول Role
اُوزآب: زُول گیریپ یاتان، زولاق، ممتد
اُوزآب گیتمه‌ک: اوجی اُوزیلمانی زُول گیریپ
یاتماق، زولاق، امتداد یافتن
گوُن اُوزآب دئر: اُوزالئپ دئر، غیسغا داُل
روز طولانی شده

اۇزات : اەلینگنی اەلینگ رأكی زادی اۇوا بەر
اەوە بەر، اەلینگنی یاز، دست را دراز کن
اۇزاتۇم آل : اەلیمی اوزاتۇم یازدۇم آل ،
دستم را دراز کردم بگیر
اۇزاق : داش، یاقین رأل، آلیس، اۇاررا،
(آوارار)، ألله م تتا حا ایراق، دور
اۇزاق : كا ئن، الموددام لنُق، دائمی
اۇزاق لنُق : داش لنُق، آرالنُغی، دوری
اۇزاق یۆلداش : الموددام لنُق یۆلداش، دیەگی :
یان یۆلداش، آیال، أر، همسر
اوزال، اوزان، سۆیینیپ یات، دراز بکش
اۇزال : بیرنأچا وآعنت بوندان اۇنگ، اۇنگگی
وآعنت لار، اۇنگلەر، قبلاً بیشترها
اۇزالدان : اۇنگدەن، اۇوالدان، از قبل
اۇزالتنى : اوززۆن بولوشونى، بوی چە کیشینی،
سۆیینیشینی، دراز شدنش را
اۇزالقى : اۇنگ بۇلوپ گە چەن، اوالقى،
اۇنگگی، قبلی
اۇزان : آیدۇمچی، باغشی، سازچالیان،
آوازخوان خواننده
اۇزان : سۆیینیپ یات، قیشار، غیشار،
دراز بکش
اۇزاماق : اوزانیپ یاتماق، سۆیینیپ.
یاتماق، سەرە لیپ یاتماق ،
دراز کش کردن

اۇزانۇپ گیتمەک : یەرینگ یۆزینیدە ن
سۆزانیپ اۇوا (اەوە) گیتمەک
روی زمین خیز برداشتن
اۇزانیپ یات : غیث رنپ یات، دینجیق آل
دراز بکش، استراحت کن
لۇزماق : اۇنلە گە چەک، اۇنگ گە لمەک،
اەوە گە چەک اۇوددەن گە لمەک،
یەیتیپ اوتماق یەنگلیش قازاماق،
جلوافتادن، اول شدن
اۇز دورماق : اۇستۇن چىقماق، اەوا گەچەک
اۇنلە گە چەک پیروز شدن
اۇس : آقنل، حاقنل عقل
اۇسار (اەوسەر) : گەرسەن، تشت
اوسار : دۆیانتنگ کە للە سینا سالنیان
دەمیر رسیلی نوغتا فسار شتر
اۇسلانمایان، گوتاڭ اەدیلمەیان قاراشلمایان بدون انتظار
اۇسلامانی اوتیرقام : قاراشلمادلق یەردەن
بیردە نگا، دۆیدان ستُز، تاقعنا
بدون انتظار ناگهان
اۇستۆل : اولتورغوچ، چارپایا، صندلی
اۇسلاماق : دۆیماق، حابارلی بولماق، منتظر
اۇسلدق (اوسلنُق) : سیرتدان بادلی
چێقیان سەسلی یەل گوز
اۇسورماق : سیرتدان بادلی سەس چێقارماق گوزیدن
اۇسور : یەل چێقار، بگوز
اۇسوردی، یەل چێقاردی، گوزید

اُوسمان (رض): دُورت چاریارنگ بیری، پەیغەمبەر موخاممات (ص) نینگ کوراکەنی، اوُن ایکی ییل مُسُلمانلارا باشچیلیق اتدی، سُونگ غَلئچ بیلەن اوروپ اُولدُرُو دیلەر، یامان یەری یاغتی بُولسون.
حضرت عثمان

اُوسُوم: اُوسُونگ، اُوندان سُونگ، اُوندان سُونگرا، اُوسُوم، بعد، بعدازآن

اُوسلیب دال: دەگیشلی یاراشئقلی مُناسیب دال

اُوشوق: قورقی، حُوف، پەروا/ پروا مُناسب نیست

اُوسون: بیئلان، مُوی، اَچیان وشولارا مەنگزەش مُوجەک چاقاندا اُوقولیان دُوغا. دعای نیش مار وعقرب

اوغور: یُول، بُولوش، تای، چە، راه روش

اوغوردا: یُولدا، تایدا، درجهت وروش قبلی

اُوغری: کومسوک، ایکی اللی، باشغا آدامنینگ یا اُدا کُوپ چیلنگنینگ مالنئی گیزلەیین آلیان، سُیغشتیریان آدام دزد

اُوغری‌لیق: حالقئنینگ مالنئی پولنئی آلماق لئق، دزدی

اوغراماق (اوغراماق): یُولا دُوشمەک، راهی شدن

اُوغرین: بئلدآداما، هیچ کیما دُویدیرمان، گیزلەیین یاشئرین پنهانی، مخفی

اُوغرینچا آلماق، دُویدیرمانی یاشئرین گیزلەیین آلماق مخفیانه پنهانی گرفتن

اُوغرین ایشلەمەک: اُوغرینچا آلئش بەریش اتمەک اوغرینچا ایش گورمەک، قاچاقچیلیق، قاچاقچی بُولماق، کارقاچاق کردن

اُوغشار: اُوپەر، می بوسد

اُوغشار: مەنگزار، شبیه است

اُوغشات: اُوپ سُون، اوپ سُن، بوس بده

اُوغشادُم: اُوپدیم، پُوکدُوم، بوسیدم

اُوغشادی: اُوپدی، پُوکدی، بوسید

- قوی اُوغشاسئن، بگذار ببوسد

اُوغشاشماق: بیری بیرینگنی اُوغشاماق، همدیگررا بوسیدن

اُوغشاماق: دوداقلاری، یا نگاق لاری بیری بیرینا دەگیریپ اُوپمەک. بوسە آلماق، پُوکمەک، بوسیدن

اُوغشاماق: مەنگزەمەک، مەنگزەش بُولماق، شبیه‌بودن، شباهت داشتن

اُوغشوق: اُوپُوش، بوس

اُوغشوق: ایکی یاشئنداقی دُویا (دُیا)، شتر دوساله

اُوغلان: اُوشاق، یاش چاغا، بأبەک، کودک

اُوغلان اوشاق‌لار: یاش چاغالار، بچه‌ها، کورکان

اُوغلان اُولین: چاغالارنینگ گُویمەنیانئ اُویونی، بازی بچگانه

اُوغلان یالی: چاغا یانی، اُوغلان پیکلئ‌لی، بچه مانند

اُوغورجالی: تورکمه نینگ بیر تایپاسی، اغورجلی
اُوغوزخان: قاراخانینگ اُوغولی، تورکمه نینگ آتاسی آنگیرسی، جدّاعلای قوم ترکمن
اُوغول: ارکه ک اُوغلان، پسر بچه
(بأبینگ یه که اُوغولی تولوپ گه زه نگده ن اُوَن دُوغان لار بُله ن گه زه نیم یاغشی)
اُوغول لی بی: اه لینگ دُرّدینجی بارماغی، بنصر
اوغول غیز: زه ریات، نه سیل، اوُلات، چاغالار، فرزندان، اولاد
اُوغوللی غیزلی: چاغالاری کُوپ، اولاد دار
اُوغولوم غیزیم: چاغالام، ایکی گوزۆمینگ گوره جی / بأبه نه گی، آرقا داغ لام، فرزندانم
(اُویدا اُولسا یاغیم اوغلوم - دوُزا گیدسا غالیغیم - اوغلوم)
اوغور داش لُق: چینقُش، اُوغلُش، همکاری سازش
اُوق: یای بُله ن آتیلیان اُوجی پو یکام لی اُوزین گوُدی چیبیق، توپه نگ توپ ناغان بُله موت سایاپجانینگ په شه نگ لی اُوقی، فشنگ - تیر
اُوق: ایکی اوجونا تیگِر گه یدیریلیان آرابا ماشین نینگ پارانی، آس محور چرخها
اُوق آتاق: اُوق یاغدیرماق، تیر کردن
اُوق آتدی: اُوق بُله ن به للادی، تیر کرد
اُوق بیله ن اورماق، گولله واُوق بُله ن اورماق، باتیر وگلوله زدن
اُوفیسترله ر، قوشون داروغام لی Officers آدام لار، افسرها

اُوقارا: ناجار ایچیلیان کیچی رأک آغاج دمیر پلاستیک قاب، جام، کاسا، تاس، سووا ایچیلیان، طاس
اُوقار: اوقی یه ر، اوقی یار، می خواند
اُوقاماق (اُوقیماق): یازیلان حاتی کاغیزی کیتابی، یازغینی، سه سلی به یان اتمه ک یا را سه س سیز گوُزده ن گه چیرمه ک، خواندن
اُوقاتوق، اُوقیاتوق، مه دره سا مه کته با گیدمه دیم، ساوادیم یوق، اُوقیماق یازماق بُلمه یارُن، درس نخواندم
اُوقان آدام: اُوقیان آدام ساوادلی بُلیملی آدام، آدم درس خوانده
اُوقانگ: اوقیینگ، مه دره سا مه کته با گیدینگ، مدرسه دبستان بروید بخوانید
اُوقداریلاق: بیری نینگ یا دا بیرزا دینگ اُوستینا اُوقغونلی دُولپاماق حمله کردن
اُوقغون: گوُیچلی حه وه س بُله ن حیجوُم بُله ن مشتاقانه
اُوق گوزی: حالی حالیچانینگ غیرا ناغیشی (EEEEE) نقش کناره قالی قالیچه
اُوقلا: اُتبه ر، زینگک، تاشلا، بینداز
اُوقلاماق: بیرزادی اُتبه رمه ک، تاشلاماق، زینگماق، انداختن
اُوقلاماق: اُوق آتیان واُوت آچیان یاراغ لارینگ آغزینا اوق بره رمه ک اوق سالماق، دولدورماق، اسلحه آماده آتش کردن

اُوقلاو : حامیر یا ئیلیان اوزرین اینچه میک تزغالاق آغاج، وردنه، چوبه لوزد

اُوقو : اُوقاماق، اُوقوماق، اُوقیماق، درس خواندن

اُوقوچی : بیلیم آلماق اۆچین مه کته بده اُوقویان اُوقئیان، تالیپ، دانش آموز دانشجو

اُوقوجای : مه کته ب، اُوقولیان یه ر، مدرسه

اُوقوت : اُوقودماغا به ر، اُوقیماغا به ر، اُوقوماغا ایبه ر، بده درس بخواند

اُوقور : کۆهنا، ییرتیق ایریک، ده ویک یه ئجیک زات، کهنه پاره شکسته

اُوقومیش (اُوقیمیش) : کوپ اُوقان، اُنلۆملی، آلیم، بیلیملی، عالم، دانشمند

اُوقولی : اُوقیمیش، کوپ اُوقان، عالم

اُوقوماق : اُوقیاق، بیلیم آلماق، دانشجوئی اُوقاماق، دانش آموزی

اُوقیجی، اُوقوجی : اُوز سۆیه ن کیتابلاری بیله ن گزیمه ییان آدام، کتاب خوان مطالعه کننده

اُوق یاراغ : اوروش تهٔ ئارتگی، لوازم جنگی

اُوق یای : غادیم زامان لاردا اوروش ته ئارتگینگ بیری تیرکمان

اُوقویان واغتیم : مه کته با گیدیئان واغتیم، موقعیکه درس میخواندم

اُوقی : اُوقو، اُوقی، بخوان

اُوقیاق : اُوقوماق، ده رس ساپاق آلاق، بیلیم آلاق علم آموختن

اُوقیب : باشارجانگ لیق، اه ده رمه ن لیک، گۆیچ قووات توانائی

اُوقیب سیز : قاوشاق، یوسه ل، یالتا، که یه نگ

اُوقیپ لی : باشارجانگ، اه ده رمه ن/سست تنبل گۆیچ لی، قوات لی، توانا

اُوقیپ یوُرُن، اُوقاب یوُرُن، اُوقیپ یوُن، اُوقیپ یوُران، اُوقو یارُن، اُوقیا یارُن، درس میخوانم

اُوکالیپتوس، یاپراق لاری سوُری سه ویت ته کین، المودام گوُک آغاج، یه رلیگی اوستورالیا دان، Eucalyptus اُکالیپتوس

اُول : اُو، شو، شوُل، آن

اُولار : شوُلار، آنها

اُولاشماق : یه تیشمه ک، رسیدن

اُوولاق (آولاق) : گه چی نینگ که بیگلینگ آلتی آیلیغا چه نلی چاغاسی، بزغاله

اُولاقان (اوللاقان) : گرزوُی اُوللاقان، اُولوغ موغامی ده ره جه سی اُولاقان سیلاغی آدام، آدم بزرگ گردن کلفت بعظم دار

اُولاقان راق : غاباراق قابارا، تا حدی بزرگ

اُولام : اُول حه م، اُونه م، آنهم

اُولام بولسا. اُول حه م اُونه م بولسا، آنهم باشد

اُوللاقان سینگله ک : خرمگس، خرمنج

اُولتانگ : آیاق قابینگ آشاغئنا یاما لیان قایش، ته له ئین یاما، پینه

اُولجا: دوشمانی باسانگدا اُوستئن چُقانگلدا
آلئنیان نرسه‌لر، اُوق یاراغ، غنائم

اُولجا: په‌یدا، با‌ٔبیت، با‌ٔیلئق، سود ثروت

اُولارام: اُولارحه‌م، اُولاردا، آنها هم

اُولغام: دا‌ٔغئنگ به‌ییک کیک چوکه‌ک لیک
یه‌ری، کوته‌لی، گه‌ریش، قله و دامنه کوه

اُولغام اُولغام: داغئنگ قات قات، اُوتغا‌ٔشئپ
دوران یه‌رله‌ری، کوه پشت کوه

اُولگئل: بُولگئل، بدَل، قوتار، تمام کن بشو

اُولوغ: ارلوغ، اولی، اوللاقان بزرگ

اُولوم: آقار سووئنگ قایاسئننئنگ یاپغئنت
ویاپ یُوقاری گه‌چیلیان یه‌ری، قال‌
قارا سووا یا قُلیان یه‌ری، یالپاق،
گه‌چه‌لگه، آبشخور، معبر

اولوم سئلئق: اولوم سئلئق، اُوزئنگی اولی
سا‌ٔیئپ ماختاناماق لئق، غووانماق‌
لئق، بزلیسانماق لئق، مه‌نلیک لی
بُولماق لئق، خودبینی، بزرگ بینی

اُولئینی: اُولاقانی، یاش اولئینی، پیرمردا
(اُولئینی آغلاتماق کیچا یاراشماز)

اولی: اُولاقان اوللاقان، گرُوس یاشی ده‌حه‌ره‌سی
اُولاقان، بزرگ

اولی اُوقوجای: یُوقاری مه‌کته‌ب، دانشگاه

اُوماچا: غول (قول) یا‌ٔدا بودونگ‌
سئونگه‌کئنئنگ بیر بُوله‌گی، تکه‌ای از
استخوان ران یا بازو

اُومار (رض)، دُورت (تُرت) چاریار نئنگ بیری
موحاممات (ص) نئنگ غایئن آتاسی.
هیجری ییلئنئنگ اُون اُوچی لئه‌نجی سیندا
حالیپا بُولدی ایران آراق و مئسئر
یوو و تُرت له‌رنی آلدی، اُون ییل
مُسئلمان لارا باشلئق اه‌ده‌نده‌ن
سئونگ اه‌بو لولو دییه‌ن بیر آدامئنگ
غئلئچئنئنگ یارا سئندان آیرئلدی.
المودام ییرتئق ایریک گه‌ییم بئله‌ن
مه‌جید دا غارئیپ غاسارلار بئله‌ن
یاتاردی، یاتان یه‌ری یاختی بُولسون.
عمر (رض)

اُومارحاییام: په‌لسه‌پا حاساب و یئلدئز
تاناماق (تانیماق) اوغورونداا اولی بئلئملی
به‌ییک شاحیر، مازاری نای شابوردا
عمرخیام

اُومپا: اُومپا اُولترماق، باشی آشاق آیاغی
یوقاری بُولماق، وارونه معلق

اُومپا: قورپیدان دوشمه‌ک، سیلاغئنگ
سئنماق، قاچاق، گویچ قوواتدان
دوشمه‌ک، باسئلماق، از نظر
افتادن، عاجز شدن

اُومچا: آغاچنگ یُوغین قاتی یه‌ری، دوبس
کونتا، دووئن لی، کنده درخت

اُومرا: آیال لارئنگ بالاغ ئنگ بیر حیللی ناگئشی
نوعی نقش سوزن دوزی

اومرا : به‌لی بیر واغت سئز حاجی بولاق، کاٌبانی مه‌که شه‌هه‌ رینوا زئیارات اته‌ک
اومرا حاجی لیق ، حج عمره

اوماسئز : چاٌک سئز، چه‌نده‌ن آشا ، اوران، اٌگیرت ، بیش از حد

اومال (اومول) : بولوت ، یوزیٍنگی یه‌را قارشی انگلئل ، خم‌شو، دولاشو

اومات : بیر اوغوز ویر سَکیر دا بیر اتنامدا بولان آدامـلار ، امت

مسلمان اوماتی : دونیا یوزینده ، یه‌ر یوزینده بولان اهلی مسلمان آدامـلار ، امت مسلمان

اومال ماق : ایکی اه‌لینگ آیاسئنی یه‌را غولوب انگلئمه‌ک ، دولاشدن

اوموردان : قولزنگ گه‌ریشا بیر یکه‌ن یه‌ری چنگئن ، گه‌ریش گه‌رده‌ن ، شانه

اوموز : آتئنگ دوشونگ اه‌وکا سینه / دوش

اوموز : اومئز : بویون بئله‌ن قول آرالئغی اه‌گین کتف، دوش

اوموزیاق ، اومزیاق : اولوران یه‌رینگه‌ره‌ن بیری بینگ اوستئنا اووا (اه‌وا) گه‌له‌ک ، اوستئنا آغنجاق دوپولجاق ، یالی بولاق ، بطرف کسی پیش آمدن سینه سپر کردن

اوموزلاق : گینگ یاستی (یاسی) چنگئن لی ، اه‌گین لی ، گه‌ریشی اولاقان ، گه‌رده‌ن لی ، له‌ک چهارشانه

اٌومئور (اٌومئر) یاشاماق ده‌ورانی ، اٌومئر سئورمه‌ک ، عمر زندگی

اومور (اومئر) : ایلاٌپ ده‌و ، بکش

اوموردم (اومئردم) : ایلاٌپ ده‌ودیم خم کردم شکستم

اوموردی (اومئردی) : گوٌیچ به‌ریپ ده‌ودی بازور شکست

اوٌن : سانئنگ بیری ، (۱۰) ده

اونا : اونگا ، شونگا باو

اوناما ؟ چرا ؟

اوناما رئیپ ؟ چرا ، برای چی ، بچه سبب ؟

اوناما ماغسات بئله‌ن ؟ بچه مقصدی ، بچه نیتی ، وبرای چی ؟

اوناما دیدینگ ؟ باوچه گفتی ؟

اوناما شه‌یله بولدی ؟ ناٌ هیللی بوجورا بولدی چرا اینطور شد ؟

اوناما گه‌ره‌ک ، ناما اتجه‌ک ، ناما یاراتجاق برای چی لازم است ، چکار میکنی

اوناما اتجه‌ک بولیانگ ؟ چکار میخواهی بکنی ؟

اوناما یاراجاق ؟ آن بچه دردت میخورد ؟

اونچاقلی : اونونگ یالی ، شول یالی ، یاماق مثل آن ، هما نطور

اونچاقلی دال : اونونگ یاماق دال ، اول جورا دال آنطورها نیست

اونحا : اوندا ، اول جایدا ، اول یه‌ردا ، آنجا است

اُوندان : اُول بیرینده ن، اُول بیر آدامدان، شُول آدامدان، شوُندان، ازآن، اُول زآتدان، ازاو

اُوندان دأل : اُول آدامدان دأل، اُول زاتدان دأل، ازاو، ازآن نیست

اُوندان قاوی، اُونگات : بهتر ازآن

اُوندان سوُنگ : اوندان سوُنگرا، اُون سوُنگ، اُوسوُم، اُوعوُم، بعدازآن

اُونغون : اُونگ، اُونگات، مُبارَه ک، قوتلی حایئرلی، پَه یدالی، شاولی، مبارک

اُوندان مُنده لُق : شوُندان اه که ن، ازاو، ازآن بوده

اُونگ، اُونگات، پَه یدالی، شاولی، حایئرلی، اوغورنا، اُونگلنگون، مبارک

اُونگا : اُول آداما، باو

اُونگ بُولسون : اُونغون حایئرلی شاولی، قوتلی مُبارک بُولسون مبارک باد

اُونگات : یاغشی، قاوی، اوغورلی، خوب

اُونگات لی : اُونگایلی، یاغشی لیق، قاوی لیق اوغورنا، حایئرلی بمبارکی ومیمنت

اُونگارماق : باشارماق، بَه جه رمه ک، بئژ زآدی دوُزالتمه ک، خوُید دُآسُنده گه لمه ک، اُونگوُرماق، توانستن

اُونگالغا : گوُن گُزه ران، اُونگشوق گه چیرمه ک، یاشاماق اُوچین گه رَه ک زآدلار معیشت،

اُونگالاق : یاشایُش اوغوروندا تَه رتیپ دوُزلونا گیرمه ک، قاوی لانماق، اُوز باشُنگی چاریاق، حالقا مأتاچ بُولمانی اُونگالانماق دوُزالمه ک، الشله مه ک، بی غل وغش زندگی کردن

اُونگالادی : چرغا گه لمه دی، دأب ده ستور دوُزلونا بوُیون بَه رمه دی، اوغورتاپمادی، یُولدان چُقدی، اُوز باشُنی چارا ئبلمه دی، الش سئز مأتاج بولدی، منحرف وگمراه شده زندگی را باخت

اُونگالانی گه چه ن، اوغورتاپانی چرغا گه لانی گه چه ن، دوُزه لانی دوغورلانانی اُونُئرنی یاقیپ گه چه ن، شکست خورده

اُونگای سئز : اُونگالانی گه چه ن، یُولدان چُقان، آدام ناجور نامناسب

اُونگا یه تَه ر زآت یُوق : اُوندان قاوی اُونگات زآت یُوق، قاوُسی، باُرُندان، حه ربیر- زاتدان قاوی، بهتر ازآن نیست

اُونگ جاق، اُونگالجاق، اوغورتاپجاق، میسر زندگی راپیدا میکند

اُونگ جاق دأل، اُونگالجاق دأل، اوغورتاپجاق دأل، زندگی را نمیتواند اداره کند

اُونگ جاق بُولمالی : یاشا جاق بُولمالی، یاشا- مأغا گه رَه ک زآدلاری تاپجاق بُولمالی، گوُن گه چیرجه ک بُولمالی، الشله مه لی در راه زندگی باید قدم برداشت

اُونگ سُونگ : اُوندان سُونگ، اُوندان سُونگرا،
اُوسُوم ، اُوحُوم ، اُونگ سُونگ ، بعدازآن

اُونگشوق : اُونگالغا ، یاشایِش گه‌ره‌گ بُولان
زادلار ، زندگانی

اُونگلُنگون (اُونگلغون) : اُونلغون ، اُونُگات ،
قوتلی ، حایُرلی ، مُباره‌ک ، مبارک

اُونگلورغا : اونگلغورغا ، بُویون دان قوروغا چه‌نلی
سُوُت دا بُولان غا پُرُغا لارُنگ به‌رکیته‌ن
سونُگک له‌ری ستون فقرات

اونگلغورغا لارُنگ اینک اوجی ، قو له‌ن یه‌ری
تُورا ، زنگلُورُنگ ، دنبالچه عصعص

اونگلغورغا لارُنگ که للا سه پیشه‌ن بُوله‌ک له‌ری
یوقاردا کی بُوله‌ک له‌ری ، بُویون

- بیل اونگلغورغا : اوجا ، فقرات کمر / گردن

اُونلماق : گوُن گرُرمه‌ک ، یاشاماق ، گوزه‌ران-
گه‌چیرمه‌ک ، تامین معاش کردن

اُونیم : اوُل زادُم آن چیزمن

اُونیمُز : اوُل زادُمُز ، آن چیزما

اُونیمُز : اوُن بُولانمُز ، پرده تاُی ما

اُوو (اه‌و) : ایزدالُی ، جلو ـ پیش

اُوو (آوو) : آوقالا ، مُچغالا ، مالش بده

اُوورات (آورات) : بُوله‌ک بُوله‌ک ات ،
قطعه قطعه کن

اُوورات (آورات) : گیزله‌یین باسرُپ ساقلا-
نیان اتام عورت

اُونُونگ مرونُنگ : حه‌رکیمینگ ، این وآن

اُوراتدُم (آوراتدُم) : بُوله‌ک بُوله‌ک اتدُم ،
قطعه قطعه تکه تکه کردم

اُووراتماق (آوراتماق) : بُوله‌ک بُوله‌ک مایدامایدا
اتمه‌ک ، قطعه قطعه کردن

اُووُرت (اووورت) : ایکی یانگاغُنگ ایچ-
یوزی ، ایچ بُوشلوغی ، قسمت داخلی دهان

اُوورُت لاماق (آووُرتلاماق) : آزرا ایچه‌ک
آزاجُق ایچه‌ک ، یک جرعه نوشیدن

اُووُردی (آووردی) : دولدوروپ ایمه‌ک ،
تُوپلاپ آغزُا سالُپ ایمه‌ک ، دهان
پرخوردن ، لوپ پرخوردن

اُوووز (آووُز) : تازا قوزلان مالُنگ ایلکینجی
سوُیدینده‌ن بشُرُلیان اُولزم ،
فله ، شیرماک ، آغوز

اُووسه‌ر : یایرانگ آغاج که‌ره‌ن ، ظرف
سینی مانند چوبی بدون لبه

اُووسه‌ر : آت آلاشا دُویا (دُنیا) نُنگ
نوغتاسی ، افسار

اُووسه‌لیک : اُوغلان لارُنگ اُووُنده‌ن آسُلیان
یوُریتا باجُق لی تنگله‌ن ماتا ،
شاماک ، پیش بند بچه

اُوولُسیان : دوُرلی اُره‌نگ بُولوپ یا لپیلدایان
رنگ برنگ شدن درخشان

اُووشار : گوکله نگاده گیشلی بیر تا پیا ، فشار

اُووقالاماق (آوقالاماق) : اه‌لینگ آیاسی بُلن
سُنقُپ قوییه‌رمه‌ک ، مالش دادن

اُوولاد: اُوغول عیئزلار، زّوریات، فرزندان

اُوولاد: آنگلارسی چاریارا یه‌تەن آدام لار.

عاعتئم آتا شەیخ بەبیت، خوجا، اولیا

اُووغان (اُووغان): اُووغانئستان، افغان

اُووقالانماق: اُووقالانان، مئچغئلانان، مالیده شدن

اُوونجاق (آوئنجاق)، اُوراُن آوئوق، مایدا ریزه ـ کوچک

اُوونجاجُق (آوئنجاجُق): دیسه‌نگ آوئنجاق اُوراُن آوئنجاق، مایدامایدا، ریزه میزه

اُووشون آتماق: اُووئسمەک، دۆرلی ائرەنگ بُولوپ یالپئلداماق، رنگ برنگ شدن

اُووقات: واغئت لار اوقات

اُووقات: حال یاعدای گون گوزەران زندگی معیشت

اُووقان لی (اُووغان لی)، تبعه افغانستان

اوزتماق: یاتدان، کۆیدەن چئقارماق وارش کردن

اُونگلقی، اُوزنگلقی، مال او

اُوولاق (آولاق): گەچی نئنگ کە‌ییگلینگ آلتی آیلئغاچه نلی بُولان چاغاسی

اُوماچ: قئزعئن چۆرەگی ساری یاغا دوغراپ

آوئپ (اُووئپ) تەییارلانان ایمیت نان گرم له شده در روغن زرد

اُوماچلاماق: اُوماق، مئچغئلاماق، پەنجه بئلەن قیسئپ آوراتماق له ولمبو لورده کردن

اُوی: چوقور، گۆز، دەشیک، پەس یەر، چوگوک لئک، زمین پست چاله، گودال سوراخ

اُوی: پئکئر، آلادا، آقئل یە تیریش، تفکر اُوئس، تعمق

اُوی: گۆزین دەش، گۆزین چئقار دیمه گی چشمش را دربیاور

اُوی: کەو، بیر یەری تاز کەوەک ات، حین یالی بُولسون، چوقورات، بکن نقب بزن

اُوی یەر: اُوی ات، پئکئرلەن، سایغار، مگرکن

اُوی اردمانی: پئکئرله مانی، سایغارمانی، آنگلارسئنی بارئسئنی گۆزلەمانی فکرنکرده، نسنجیده

اُوی لاماق: پئکئر اتمەک، اُوئس پەرمەک، سایغارماق تفکر کردن

اُویلاق: چوقور، چوکەک، پەس یەر گودال

اُویلئق: چوقورلوق، اُویلوق، چوکەکلیک اُوی یەر، زمین پست وگود

اُویا: یاتمادئق، اُوقلامادئق، اوقا گیتمەدیک آدام بیدار

اُویا گیر: چوقورا گیر برو توی گودال

اُویات: اوتاچ، حایا، شرم خجلت

اُویات سئز: اوتاچ سئز حایاسئز، اُنقارسئز یوز گوز، تیوزی غالئنگ بیوفا، بی شرم

اُویاق: پەس راک، چوکەک راک یەر زمین نسبتاً پست

اُویاش: پایخاسلی، آیرانتین عُثلُنقلی، اه ده بلی،
شخص باوقار، شخصیت

اُویالار: یاتمادُق یاتماني اُولتوران لار، بیدارها
دۆشونیان له ر، حاباردارلار

اُویالماز: دۆشونمه ز، بیلمانی قالار — نمی فهمد
اُوتان ماز، حایا اتمه ز — خجالت نمی کشد

اُویالجانگ: اُوتانجانگ، یئغرتُق، کم رو
خجالتی

اُوی اتدُم: بیلدُرله دیم، اُرس به ردیم، دۆیدیم،
اُویلادیم، — دقت واحساس کردم

اُوی راق: اُویساق، یه س راک، جُوله ک
راک یه ر، — زمین کمی پست

اُویان: تور، یاتما — بیدار شو

اُویلان: بیلدُرله ن، بیلدُرئنگی آچ، دۆشون
آنگلان، حاقئل بیله ن الیشلا،

اُویا نسام: اوقی دات تورسام — بیدارشوم، فکورباش غفلت نکن

اُویان: اوتان، حایا ات، — خجالت بکش

اُویان دیُر: اوقی دان توروز — بیدارکن

اُویان دیُر: بیلدُرئن آچ، بیلدیُر، دۆشون دیر
لیمهان، روشن کن

اُویا ماق، اوقی دان آچیلماق، دۆشونمه ک،
بیدارشدن فهمیدن

اُویقاماق: ستوُیکله مه ک، — مالیدن

اُویقاماق: ستوُیکله مه ک، یاپلانیب قاشتا-
ماق (قاشئماق)، — مالانده ن، خارانده ن

اُویلوق: اُوی یه ر، جوله ک لیک، — زمین پست

اُویقاماق: گوتونگ اُوستئندا یه یلاک سه یلاک
چایقاماق، ستوُیکله مه ک، ستورۆشمه ک،
لشسته غلطیدن

اُویلوق: سوُنگلی داغ حاتارلارئندا بیر یه رینگ
آدی — نام محلی است

اُویلوق: که جه ده ن تئکئلیان یه نگ سیز
گه ییم، یا پئنجا، رولوش نمای بدون
آستین چرپانها

اُویاق: یه ری که ومه ک، گوزی یه رینده ن
چئقارماق، توپاری ده شمه ک، حفره کندن
زمین کندن ولقب زدن.

اُویمئش، باعتی قارا یاتان، — بدبخت

اُوینا ش: جوُرا، دۆس، اُوغوین قاتنا شئقلی
دوست، خاطرخواه

اُوینا شئم: جوُرام، دۆسئم، قادی گورئا نئم
دوستم

اُوینا ماق: اُویون بئله ن گوُیمه مه ک،
اُویونا قا تنا شماق، — بازی کردن

اُوینا ماق: یه ر ده پمه ک، پایکولپ رقص کردن

اُویدلماق: اُوی بُولماق، چوقور بولماق، قوروپ
آتماق، اُوی که وه ک بُولوپ یاتماق
چوکمه ک، — فرورفتن زمین، حفره ایجادشدن

اُویون: اُوینالیان زادلارئنگ گوُرنوُشی، یوُلی
بازی، قمار

اۇيۇن : تانس، دانس، رقص Danse

اۇيۇنچى: اۇيۇن اوينايدىغان، قماربار

اۇيۇندا اوتدورماق ، اويناپ باسىلماق

يۇلۇنگى الدەن بەرمەك، بازنده شدن

اۇيۇندا اوتماق : اۇيناپ اۇستۇن چىقماق

برنده شدن

اۇيۇن لار : (تۈركمەن اۇغلانلارنىڭ بىر ناچا

اۇيۇن لارى).

آت اياق : ايكى سانى ھاتچالى مونوب يۈرۈليدىغان

اوزۇن آغاچ تاياق. پا چوب

آت اويۇن : قامىشنى آت ادىپ اويناليدىغان

آى تەرەك : كوبلەپچ غىيز لار اۇيۇنى،

آرغان ، تۇغالاچىق ھاجەك اۇيۇنى،

اووە لەمەدووە لەمە،

آشىق اۇيۇن لارى. قونان آلدير -

قوناسالدير، چىۈتمە، چووما. ساقغا

ادشەك اويۇنى : يان باشىنىڭ سۆنگەكلىرى

يەپ داقىپ اويناماق،

باش داش،

تانس : يەردە يەمەك اۇيۇنى

تانگسىق اۇيۇنى، آتالچا

يارەم يۈرۈك: پاچىق اۇيۇنى

تىڭگىز اۇيۇنى، تىڭگىزنىڭ ايزىندا يۈرتىلياتن

اۇيۇن

چال اۇيۇن :

مازالاق ، يارالىم لەزرالىم

توپ اۇيۇن لارى، يوگكى اۇيۇن لارى ، توپ بازى

فوتبال واليبال تىنىس، پىنگ پونگ

چىلىك : تۇغالاچىق آغاچ جىغى تاياق بىلەن

اوروپ ئاريا يا تىرمەك چوگان

چيش : قازىق اۇيۇنى بازى ميخ چوبى

ھەككال، ايكى قاپدالى تەرس يونۇلغان ايچى -

-جەك آغاچى تاياق بىلەن ئورماق اۇيۇن

خوز اويۇنى، بازى با گردو

ھا تچا، كشتى كشتى

خۇش ترايىت - ۋىكلۇچيەلەك، رقص شمشير

داما : سادرانج شطرنج

ساپان، داشن آتيان آبزال فلاخن

قاچچالچا، توپ اۇيۇنى / آراكەسەر گرگ ميش بازى

قارا گوردوم پۈزلىق ، تونمى قايم ئبشك بازى

قورردق، / سۆيت غازان قوراق چىلىق دا

قولاق لوبرچى گەچيرىلياتن دابە

كاغىز اۇيۇن لارى كاغىز اوچورماق ، بادبادك

لالا : غىيز لارنىڭ تولپلانىپ آيراتىن سەكس-

بىلەن اوقويان مازمون لارى.

لاك لاك : يەكە اياق بىلەن تاوسانماق لا-

گەزمەك يارش روى يك پا جنبيدن

گيزلەنچەك، گوزگەنچەك ، قايم ئبشك

گوزيادەگەن چيپتىن چىق

گوراش : كشتى،

يارىش، لوپ چەلەك، يۈزىك

يومورتغا اوروش دورماق بازى تخم مرغ

اُوتا: آچ، ناچارسئز، داماق سئز، جای سووسئز
گرسنه

اُوتا: باشقا، آیری باشقا، یه که بیر دیگری
(دوستونگ اُوتا دوسی بار) دوستت
دوست دیگری هم دارد

اُوتا: چه بده ن آشا، چاقدان آشا، آرتئق،
آشا، قاتی، به تهربیش از اندازه، بیجد

اُوتا گیت: گید نبه ر، برو

اُوتار: گه چیپ گیده ر، ده شیپ گیده ر
باتار، ایشلار (اُوق جاقدا) سوراخ میکند

اُوتار: اُوتئپ گه چیپ گیده ر، قالماز،
(یئلانچی وواغئت جاقدا) میگذرد

اُوتار: آوئدار، یاقار، انجئدار، اتزآ
به ره ر، می سوزاند

اُوتار: به للی بیر باها تاپار، ساتئلار،
قالماز فروش میشود رو دست نمیاند

اُوتان آغشام: گه چه ن گیجا، شب گذشته

اُوتان آدام: اُوله ن آدام، گه چه ن
آدام، اُوتوپ گیده ن، آدم فوت شده

اُوتان گیجا: گه چه ن گیجا، دیشب

اُوتان زامان دا: گه چه ن زاماندا، دوران
گذشته
ایبیرداغئت لار،

اُوتان ییل: گه چه ن ییل، سال گذشته

اُوتان: گه چیپ گیده ن، اُوتئپ گیده ن
گه چه ن، اُونگی، اُوزالقی،
گذشته

اُوت: اُود، حه یوان لارئنگ باغئرئنئنگ غاپدالئندا
یه لمه شیپ دوران بیر حالتانئنگ ایچیندا
آجی زه حه ر یاللی زات صفرا

اُوتئری: سه بأب لی، گورا، ده ره ک لی، آوچین
جهت

اُوتئرمه ک (اُوتئرمه ک)، گوزده ن، ده شیلیه-
ده ن گه چیرمه ک، گذراندن
- ایگنانئنگ گوزئنده ن ساپاق اُوتئردی:
از سوراخ سوزن نخ گذراند

اُوته گی: اُوتئپ گه چیپ باریان آدام، عابر

اُوتدی: گه چیپ گیتدی باغشلادی، گذشت

اُوتدی: آوئت دی، یاقدی، انجیتدی،
درد آورد، سوزاند

اُوتدی: گه سدی، باتدی، فرورفت، برید

اُوتگلچی: اُوتئپ باریان، گه چیپ گیدیپ
باریان، گه چ گلچی، یئولاچی عابر

اُوتگون: چاساسلی، گوئچلی، تأسیرلی حه نگ،
جاذب، آواز خوش

اُوتگلئر: ایچیده ن گه چیپ باریان تأسیرلی،
یئرقوملی جاذب جالب

اُوتگلئر: قاوی گه سیان، ییتی گه سگیر
تیز برنده

اُوتمه ک: گه چیپ گیدمه ک، غاپدا لئندان
اُوسئندان گه چمه ک، عبور کردن گذشتن

اُوتمه ک: باتماق، گه سمه ک، بریدن، فرو شدن

ئۆتمەک: یاقماق، ئاوئتماق، ئنجیدماق،
درد آوردن سوزاندن

ئۆتمەک: گوناسێنی گەچەک، عفو کردن
باغشلاماق، بخشیدن

ئۆلترمەک: ئۆتێرمەک، سوقماق، گەچیر-
مەک، بیر دەشیکدەن گەچیرکە فرو کردن

ئۆتوب بارماق: گەچیب بارماق، درحال عبور

ئۆتوپ گەچەن: یۆلاغچی، مسافر / وگذران

ئۆتێر: سوق، گەچیر، فروکن، ردکن

ئۆتێردیم: سوقدوم، گەچیردیم، فروکردم، گذراندم

ئۆتوش: ئۆتوپ بارماق، گەچیب بارماق-
لق، عبوری، عبور کردن، درحال عبور

ئۆتوپ بارماق: ئۆتوپ گەچیب بارماق،

ئۆتێپ باریان، یۆلاغچی مسافر / عبور کردن

ئۆتوک: حایا تێنگ ترپا رێنگ آشاغێندان
قویرلیان گەچەلگە سۆمێگلە سور-
آقاریالی دەشیک، گوزەر، آبرو زیر
دیوار

ئۆلتم: ئچینگلدەن گەچیب بارماق، آوئنچ،
یاقینچ، آغنر، ئزا، باتیان،
دردو سوزش اثر تأسیر

ئۆلتملی: لەسیان، باتیان، یاقیان، آوئتیان
آغنرتیان، تأسیرلی، ئچینگلدەن
گەچیب باریان برندە، سوزندە،
دردآور، موثر

ئۆتوک: ئۆتوکچی، گەچیب باریان، یۆلاغچی
مسافر، گذرندە

ئۆلتملی سۆز: آچی سۆز، یامان سۆز،
سۆگلنچ حرف زنندە فحش

ئۆلتملی گون: ئچینگلدەن گەچیب باریان
گون یاقیپ باریان ئسسی حاوا گون،
گرمای شدید

ئۆتونچ: گونا باغیشلاماغی ئۆچین ئەدیلیان
تەوەللا، یالبارماق، ئسلەگ،
تقاضای بخشش

ئۆتێنچ ئسلەیان، یالباریان، گوناسێنی گەچ-
دێیان، تەوەللا ادیان، درخواست بخشش کنندە

ئۆچ: آر، تاوان، یرەک قارالیق، دوشمانلیق
قاحار قازانێنگ بۆلاق لیق، کینە انتقام

ئۆچلی: بیرینێدا ئۆچی بولان، آری قالان آرلی
کینە دار، صاحب انتقام

ئۆجەشمەک: ئۆجێکمەک، بەرلەمەک
بارحا گۆیجیکمەک، غلاو آلاق،
ئۆجێنگ آرتماق، سخت درگیری وتحریک

ئۆجێکمەک: تحریک شدن بسخت احساساتی شدن
قاحار گۆیجیلەنمەک، در دشمنی و درکینە و انتقام

ئۆجێکدرمەک: قاحارلی آرتدرماق، داوالی
گۆیجلەندیرمەک، کوشگلترمەک کوشگلورەو
تشویق وتحریک بستیزە

ئۆچمەک: ئۆچوب بارماق، سۆنجەک بولماق
آتش درحال خاموش شدن

اُوچوٚب بارماق، اُوشجه‌ک بُولاق، سوٚلجه‌ک بُولاق

اُوچمه‌ک: اوزگه‌رمه‌ک بوغ، قاز بُولاق، درحال خاموش شدن تصعید

اُوچوردیله‌ر، سوٚندوٚردوٚله‌ر. خاموش کردند

- اُودی اُوچوٚره‌ینگ: اُودی سوٚندوٚره‌ینگ آتش را خاموش کنید

- اُودی اُوچورمه‌ک، سوٚندوٚرمه‌ک، یا نماسٚنی که‌سمه‌ک، آتش را خاموش کردن

اُوچوٚشدیرمه‌ک: قاتی مادلی گوٚیچلی یاندیرماق شعله ورکردن، پرزورکردن

اُوچوٚشمه‌ک: بادلی یانماق، گوٚیجیرگه‌مه‌ک. به‌ته‌رله‌مه‌کوٚپه‌له‌مه‌ک، شعله ورشدن

1 اُوجوک: سوٚلاق، اٹره‌نگی اُوچه‌ن سوٚلان رنگ پریده

2 اُوچوٚکسی: اٹره‌نگی سوٚلان، رنگ پریده رفته

اُوچوٚکسی: چالاجا یاختی لُق باه‌ریاٚن، سوٚغلاس آز بوٚلان، یالنُی آز، کم سو کم نور

اُوچوٚشدیرمه‌ک: غلاوبه‌رمه‌ک، موچوٚدو- به‌رمه‌ک، کوشگورمه‌ک، گوٚته‌رله‌ندیرمه‌ک، گوٚته‌رگیله ندیرمه‌ک، بادلاندیرماق، یه‌ل له‌ندیرمه‌ک، تحریک کردن

اُود: حه‌یوان لارٚنگ ایچیندا، قارا باغیرٚنگ غاپداٚلئندا، بیر کیچی جنک (کیچی جه‌ک- کیشمیک) حالتاٚدا بوٚلان ساری اٹره‌نگلی آجی زه‌حه‌ر زهره- صفرا

اُوده‌مه‌ک: تاوان به‌رمه‌ک، ٹٚله‌مه‌ک- عوض دادن

اُوده‌مه‌ک، تازاماق، ائلا گه‌تیرمه‌ک

اُوده‌مه‌ک: ده‌گیشلی ایش گوٚرمه‌ک، حوٚددا سٚنده‌ن گه‌لمه‌ک، بیرزادا یاراشئقلی بوٚلاق، توانائی ولیاقت داشتن

اُوده‌ک: دریاچی تاپیانٚنگ بیر بُوله‌گی/ بکاری

اُودلی بوٚلدی: مسموم شد

اُودلی بوٚلاق: یرقوسٚوٚ مالان کوینه ایمیت، آدی زه‌حه‌ر قاتٚشئقلی زات، چه‌نده‌ن آشا ناٚشالی زادلارا آغئز اورماقدان یوٚزاٚ چئقیان یاعذای، قوسماق ایچ گه‌چه‌ک اُولوٚم سیریپ یاتاق مسموم شدن

1 اُور: یٚپه‌له‌ن، ساپاقدان، اه‌رلیشده‌ن. لٚز- گورنوٚشدا بیر زادی باجه‌ر ببافد

2 اُور: یه‌رده‌ن لٚز. قال (غال)، یوٚقاری- غال پاشو

اُورا: اُوتلی یه‌ر، مال قارانئنگ اُوتلایاٚن یه‌ری چراگاه
١٢٧

اُوراٚ گیدیاٚر: اُوتلاماغاٚ گیدیاٚر، بچراگاه میرود

اُوراٚ گیدمه‌یاٚر: اُوتلاماغا گیدمه‌یاٚر، بچرا نمی‌رود

اُوراٚن: کاٚن، کوٚپ، آرتئقلاچ، جئدا، سوٚزئنگ ده‌سلابئنداٚن گه‌لیپ مافنانی گوٚیچله‌ندیریاٚن سوٚز، قاتی، (اجا، وه‌لیم)، نماینده صفت تفضیلی

٥ اُوران آدادان (اُوادان): به‌ته‌ر اُوادوٚن، قاتی گه‌لئیگلی، جئدا بیر گوٚزه‌ل گوٚرمه‌گه‌ی بسیار زیبا قشنگ

اُوراُن کاُن : به ته رکاُن کوُپ جنْدا آرتُقجاج خیلی زیاد
اُوراُن گه نگ : اُگیرت گه نگ جایران غالالی عجیب
اُوره زه : اُسله گ، حه وه س،   آرزو
اُوره زه بولوپ یوُرمه ک، حه وه س له نیپ
یوُرمه ک یا نشب یوُرمه ک ، در آرزو بودن
اُور ته مه ک : بیرزآ دا قیناندرُئپ آزاب
چه کدیرمه ک، اُودآ گوتآ یاقاق
آزار شکنجه دادن
اُور ته نمه ک : ائزاچه کمه ک ، یانماق،
بُشمه ک   غم وغصه خوردن
اُورتکی : اُور توُ لیاُن زات، حجاب، روپوش لفاف
اُور تمه ک : اوستُنی یاپاق توُرامه ک. پوشاندن
اُورتوُک : اُورتکی توُرنچه ک، حجاب، روپوش
اُورتوُنجا : اُورتو نمه ک اُوچین اه دیله ن
یاپشجا،   روپوش نمی
اُور تونمه ک : توُره نمه ک، یاشُنماق،
چه کینمه ک ، دولانماق ، خود را پوشاندن
اُورتونیاُر : دولانیار ، توُره نیار یاشُنیار
چه کینیاُر ،   خود را می پوشاند
اُورتو نوب (اُورتوُ نیب) اُوتیر : توُرانیپ
یاشُنیپ دولانُپ اُوتیر، خود را پوشانده
اُورتی : اورتکی، اُورتوک،   روپوش حجاب
اُورجه شمه ک، گوُیجتُرگه مه ک ، جوشتون لی
تولماق، غان قنزماق،   حریص شدن
اُورج (اُورج آلاق) : بارجا گوُیجه مه ک،
تیجه نمه ک،   ستیزگی تحریک حریص شدن

اُورج اتمه ک : حه وه س بُله ن آرمانی ایرتُنی
یه ریتا یه تیرمه ک ، با علاقه انجام دادن
اُور ده ک : یاسی (یاستی) چوُنت لی .
قیسغا آیاق لی سوو دا یاشایان غوش
مرغابی، اردک
اُورده ک (یاشُلی باش) : آوادان (اُوودادان)
اُورده ک ، سونا ، مرغابی خوش رنگ
اُور دُرمه ک : اُور دوُرمه ک ، اُورروپ .
تاپیار (ته پیار) اتدرُمه ک اتدرُتمه ک
اُوردرُتمه ک   بباف دادن
اُورکوج : دویا (دُنیا) تنگ آرقا سنُنتک
توُنگنگی یه ری ،   کوهان شتر
اُور گوُک : اه له م تاس ، حایران ، حیرت زده
اُور گوُلدرُه ن گه لدی : اه له م تاس بولدی
قورو قدی ، آنگلنگه لدی (آنگلق بولدی)
آنگلغا لدی، حیرت کرد یکه خورد
اُور گوُن : اُوریاُن، چوُلاَ گیدیاُن ، اُورآ گیدیاُن
گادی که خود بجا می رود
اُور گوُن : یایرایان ، یوُقوشیاُن ، که سه ل له دیاُن
یوُنک تولیاُن،   مسری
اُورمه ک : توُر تالی اه دیپ چیُقارماق
اُوروب یه تیرمه ک ،   بافتن
اُورمه ک : ساچ وشونگا مه نگزه ش زادی
الیشمه ک ، تاولانچاق اه دیپ .
یوُپ گوُرگوشلی اتمه ک   تابیدن مو

اُورمه ک: اُورا گیتمه ک، اُوتلوغ یه را گیتمه ک
اُوتلاماق، اُوتلوق یه ردا اُوتدان -
دُومیاق   بچرا رفتن
اُورمه ک: گوّن یاشا ئیشی باشلاماق،
ساغلیق بیله ن ایش اُوستیُنا بارماق
ایشا چُولنگه شمه ک، زندگی روزانه
را آغاز کردن
اُورمه: اُورو له ن زآت، تُوز زآت، بافتنی
اُورنگله مه ک: ترخوم نه سیل آرتماق،
کُوپه لمه ک،   تولید مثل کردن
۱ اُوروُزمه ک: مال قارانی اُوتلوق یه را قادماق
بچرا بردن
۲ اُوروُزمه ک: آدام لاری ایرده ن توروزماق
آیاق اُوستُنا قالدرُماق، بیر ایشا
غارش گُونُک دیرُمه ک، افراد را
بکار گماردن
۳ اُوروُزمه ک: اُورکوزمه ک، اوچورماق،
قُورقوزماق، تیزاتماق، رم دادن
اُوروک: اُورگی، دانگی، باغ، یپ طناب
اُوروک اُوی: گه لین آلئناندا سالئنیآن
اُوی،   حجله
- اُوروک آق اُوی: حجله دوساز
اُوروکله مه ک: مالی اوتارماق اوچین
اُوتلوق یه ردا دانگماق بستن به بچرا
اُورولمه ک: ایشلمه ک، اُوروپ قوتارلماق
تابیده شدن

اورروم: سا چینگ اُورولی، ایشیمی اُورولشی،
بیر بُوله ک ایشیله ن یپ ناخی،
ساپاق، یپه ک تاماب، که ندیر، تابیده شده
- اُوز آرا: اُوز اُوز له ری، بیری بیری بیله ن
بین خودشان
۵ اُوز: اُوزی، اُوزی بُولان، اُوزونکی شخص خودش
- اُوز اِرکلی: اُوزباشداق، اوز اُئختیئیارئنا،
اُوز اِرکئندآ،   مختار، آزاد، خودسر
۵ اُوز اُوزی: اُوزی بیله ن اُوزی، خود بخود
۵ اُوز اُویمئز: اُوز یاشایآن بُولیآن اُویمئز،
خانه شخص
- اُوزام: اُوزه م، اُوزی حاکم، اُوزی داغسی،
اُوزی دآ،   خودش هم
- اُوزان: آغاجینگ قاتی اچ بُوله گی،
قسمت سفت و محکم چوب
اُوزان: یووُش غالام غامئشئنگ اِچئنداکی
ساپاق یالی (یانی یاپاق) زآت،
چیبان واه تینیک اِچئنداکی قاتی دامار
یالی کوکی،   رگه های داخل جگر و نی
اُوز اُئختئیارئنا بُولماق؛ اُوز اِرکئندآ -
بُولماق، آزاد اِرکلی اُوزباشداق
بُولماق،   آزاد مختار بودن
اُوز اِچئنا آلماق؛ اُوز اِچئندآ بُولماق
شامل بودن
اُوز باشداشی: اُوزماشغالاسی، اُوز آروادی،
آیالی، که ی وانی،   همسر خودش

اُوز باشداق: اِرکلی، قاراش سئز، به یلاٌ - کئنله رده‌ن آیری، بیر کیشیاغلی.
داُل، خودسر، آزاد

اُوز باشئنا: یه که اوزی، به یلاٌ کئنله رده‌ن باشقا، تک خورش، مجرد

اُوز جایی: اُوز یه‌ری، اُوز اُویی، خانه خودش، منزل شخصی

اُوزگا (اُوزگه): باشقا، به یله‌گی، دیگری

اُوزگا ئئنگ: باشقانئنگ، باشقا بیرآدامئنگ
دیگری را

اُوزگه ریش: بیرگُورنوشده‌ن باشقا بیرگُورنوشا گه‌چیش، اُوئتگه‌یئش، تغییر، تغییر تحول

اُوزگه رمه‌ک: اُوئتگه‌مه‌ک، باشقا گُورنوشا گیرمه‌ک، اوواِلقی بُولوش دان باشقا بُولوشا گه‌چمه‌ک، دگرگون متحول شدن

اُوزگه رمه‌یان، اُوئتگه‌مه‌یان، (اُه ریسمه‌یان)

اُوزگا: اُوزگه آداما، باشقا بیرآداما
بدیگری

اُوزله‌شدیرله‌ن، یایرادئلان، اُوسه‌ن، گویچ له‌ندیرله‌ن، اُووره‌دیله‌ن، یادگیری

اُوزله‌شدیرمه‌ک: یایراتماق، اُوسدُورمه‌ک اُووره‌تمه‌ک، گویچ له‌ندیرمه‌ک
تعمیم، توسعه دادن

- پاراحات خُشلئقی اُوزله‌شدیرمه‌ک، جایلی اُوزاق ساقلاماق، تامین آرامش کردن

اُوزله‌شمه‌ک: ایییئله‌ن اهمیت آش قازاندا کیموس حالا تا گه‌چمه‌ک، قابل هضم شدن
غذا در معده

اُوزلئک: اُوزئنگا ده‌ره‌ک بُولماق، شخصی

اُوزلی (دُوزلی): آنگلسات لئق بئله‌ن یزلو - نمایان اُوزیله‌یان ساقیچ یالی (یاپی - یاپاق) حامیر، سوٌنیان حامیر، لورت داُل
چسبنده، کشدار

اُوزلی اون: قاوی اون، حامیری دُوزلی ساقیچ یالی، آرد چسبنده وخوب

اُوزوم: مه‌ن، بئز، شخص خودم

اُوزونده‌ن، از خودش

اُوزونده‌ن گیده‌ن، ده‌م دَوریت سئز ئیقلان بیر دن نگا سه‌رره‌لیپ یاتان بیهوش شده

اُوزونگ: سه‌ن، سئز خودت

اُوزونگ نا یه‌رلی (نیره‌لی): خودت اهل کجایی

اُوزونگ دیدئنگ: سه‌ن آیتدئنگ
خودت گفتی

اُوزونگلی اُونده‌رمه‌ک، اُوزونگلی تُوله‌مه‌ک، گه‌ره‌ک زادئنگلی اُوزونگ اُونده‌رمه‌ک
خودکفا شدن

اُوزونگلی توتماق: حه‌قله رمه‌ک، دُوغوسئز - بحاق، باُدلاماق، خود را گرفتن

اُوزونی آلدئریان: اُوئسی اُوزونا چه‌کیان، گه‌وین له‌ندیریان، یوره‌گا اه‌یه بولیان
دلبر، مجذوب کننده

اۇزى : باشقا بير آدام دال ، — خودش

اۇزى باردى : — خودش بود

اۇزى بارمى ؟ — خودش هست؟

اۇزى يوق : — خودش نيست

اۇزى دير : — خودشه

اۇزى بىلياۇر : — خودش ميداند

اۇزى گەلدى : — خودش آمد

اۇزى گيتدى : — خودش رفت

اۇزى گەلجەك — خودش ميايد

اۇسدورمەك : بۇى چەكدىرمەك ، اۇتۇمى ـ

اۇسگون : قاوى اۇسەن ، بۇى آلان ، — رشدكننده

اۇسمەك : بۇى چەكمەك ، بۇيى اوزرىن بۇلماق ، اۇزگەرمەك ، — ترقى رشد كردن

ـ يەل اۇسمەك : حاوا آقماق ، — وزيدن باد

ـ شاولاب اۇسمەك : يەل قاتى حازلاب اۇسمەك — تندباد وزيدن

اۇسوش : اۇسمەك ، تاراققى ، اۇزگەرش — ترقى

اۇسيار : بۇى چەكيار ، حاوا آقيار ، يەل اۇسيار ، اۇزگەريار ، گۆگەريار — باد ميوزد ، ترقى ميكند

اۇسيان : بۇى چەكيان ، اوزگەريان ، وزان

اۇستۆپ دور : بۇى چەكيپ دور ، يەل حازلاب دور

اۇشدى : سۆندى ، خاموش شد / باد دارد ميوزد

اۇكجا : آياغىنگ دابانى ، توپوقىنگ آشاق تاراپى — پاشنه پا

اۇستوملىك : يەردەن گۆگەريان زادلار ، نباتات

اۇكئانى يازدى : ديمەگى قاچدى ، — فرار كرد

اۇكدە ، : ايشينگ تارتىنى اەلىنا آلان ، قاوى بىليان ، باشارجانگ ، اوستا ، چەپەر

اۇكدەرەك : بىلىمى چەپەر چىلىگى كان رەك كۆپ رەك ، اوستاراق ، — ماهرتر

اۇكدەلەمەك : ايشينگ تارتىنى اەلا آلماق ، چەپەرلەمەك ، — ماهرشدن

اۇكدەليك : چەپەر اوستا بولماق لىق ، قاوى بىلىملى ليك ، — مهارت

اۇكدەلىگى يوق : چەپەر اوستا دال ، قاوى بىلمايان ، — مهارت ندارد

اۇكۆز : سىغىرىنگ ارکەگی ، جونگلیکا ، بوغا — گاونر

اۇكۆزچا : ايكى ياشار اۇكۆز ، جونگلیکا ، — گاونر دوساله

اۇكۆن : قىيىنان ، — پشيمان شو

اۇكۆنچ : قىيىناچ ، قىيىناماق لىق ، پىشمان ، آخمىر ، — غصه ، هم ، پشيمانى

اۇكۆنچ بىلەن : قىيىناچ بىلەن ، — متاسفانه

اۇكۆندى : قىيىناندى ، پشيمان شد ، تأسف خورد

اۇكۆن سەكدا : قىيىنان ساقدا ، بالال تأسف

اۇكۆنمەك : قىيىناماق ، پىشمان اتمەك ، آخمىر چەكمەك — تأسف خوردن

اۇكى : اۇيكەلەمەك ، يوز دۇندەرمەك ، قاحار اتمەك — قهر كردن ، روگرداندن

اۇگۆت : اۇوۇت ، ناسيحات — نصيحت پند

اۆگونمه ک ، اۆوۆنمه ک ، ئۆیسانماق ، قووانماق ، فخر کردن
اه وۆنمه ک ،

اۆگی : اۆدیمه ک ، ایچین زادنگلی تاپیتارماق ، قوسماق ، استفراق ، قی کردن

اۆل : چیغ ، اۆزغار ، نه م ، ایغال ، رطوبت

اۆل اتا : سوو ده گیرها ، تر و خیس کن

اۆل بۆلدی : خیس شد

اۆل : جان به ر ، بمیر

اۆلجه ک : آرادان چیقجاق ، گیدجه ک ، میمیرد

اۆلجه ک دأل : جان به رجه ک دأل ، جان بر بار نمیمیرد

اۆلچاپ آل : چه نینی تۆچه رنی بیلیپ آل . اندازه و مقدارش رابدان و بگیر

اۆلچاپ به ر : آرلیغینی کوپ لیگینی بیلیپ به ر اۆلچه پ (اۆلچۆپ) به ر ، اندازه بگیر و بده

اۆلچه ت : اۆلوشدور ، تۆچه رنی به للی . اتدیرت ، مقدارش را معلوم کند

اۆلچه ر : اۆت تاوی یاناق اۆچین آغاچ ، اۆدون لاری غوزغاشدیر ، چالا - یانیان بۆلمه ک لری گۆیجلی یا ناریالی ات . برای خوب سوختن هیزم ها را خوب بچین

اۆلچه رمه ک : اۆدون لاری گۆیچلی یا ناریالی غوزغاشدیرماق ، هیزم ها را مرتب کردن

اۆلچه گ : اۆلچه ییش ، اۆلچه لیان تاب . پیمانه

اۆلچه یش مه ک : اۆلچه یان آدام گۆنه ک به رمه ک ، کمک یکدیگر پیمانه میکنند

اۆلچه گلی : تۆچه ری که سگیت له نه ن ، به للی بولان ، پیمانه شده

اۆلچه لمه ک : اۆلچه گا قۆیولماق ، پیمانه شدن

اۆلچه مه ک : اۆلچه گا سالماق ، پیمانه کردن

اۆلدورمه ک : یاشاییش دان که سمه ک ، جانینی چیقارماق ، کشتن

اۆلدوردی (اۆلدۆردی) : کشت

اۆلشۆک : بیری بیرینگلی اۆلدورمه ک لیک ، قان دۆکوشۆکلی اوروش ، بیچاق لاشماق ، قیریلشماق ، کشت و کشتار

اۆلکا : اۆلوپ اۆسوپ یاشالیان یوورت ، دیار ، محل اقامت

اۆیلمه ک : قاتی سه س بیله ن کوپ ئۆلوپ بیر آدامی اوتانیدیرماق ، یانگلیشلاماق ، یۆبالاماق ، کیچه لتمه ک ، هو کردن مسخره کردن

اۆلمه : آرادان چیقما ، نمیر

اۆلمه اه شه گیم یاز گه له ر ..... بزک نمیر بهار میاد

اۆلمه زییتمه ز : اۆلمه زلیک ، المودام ، یاتداقالاق لیق ، دائم ، جاوید

اۆله ن : جانی چیقان ، مرده

اۆلمه ک : جان چیقاق ، آرادان گیدمه ک ، یۆق بولاق ، مردن

اُولەنگ : گیدیپ یاتان زُول اُوتلوق، چەمەن- چمن زار وسیع
-لیک

اُولەنگ : تُوی دا آغیز چیقارلاندا، ییگیت
بُولەن اللە شدیرلەندا آیدیلیان
دورت سیراش قوشغی:
(آلاجا کُوینەک گەیدیرمآ - آریا چُورەک ایدیرمآ
آغزلا غایدیرمآ - تُویبوق لادە پیدیرمآ -
دُنیا باشُن ایدیرمآ - چُوپرەک یُوزنگی دیتدیرمآ
سُولەیمانُنگ تاختین بەرسین - زُلیخانُنگ باختین
بەرسین)

اُولەنگلیک : اُوتلوق یەر، چەمەنلیک،
سەرچەمەن چمن زار مرتع

اُولُوکسی : یاغتی سی آز، چالاجا یانیان، کم سو کم نور

اُولوم: اُولمەکلیک، جان چیقماقلُق، یُوقلوق
مرگ

اُولوم بُولسون: اُولسون، یُوق بُولسون، مرده باد
مرگ بر

اُولی: اُولەن، جان بەرەن مرده

اُولی لەر: اُولەن لەر، آرادان چیقیپ گیدەن لەر
مردگان، رفتگان،
(اُولی دەگیین سُز بُولماز - دیری خُودور سُز)

اُومُور (اُومُر): بُمر آداُنگ یاشایش
دەوری عمر زندگی

اُومُور باقی یُلدُز: باتا یُلدُز، ستاره پروین

اُومُور سُورمەک: یاشاماق، عمر کردن

اُومُورلیک توساغ: حبس ابد

اُوندەمەک: بیر زادی گُوز قاش قاقاق بُلەن
تارایا دُوئیدُورماق، آنگلاتماق، جابار بەرمەک
یُوزلاسالماق اشارت با چشم وابرو

اُوندەرمەک (اُوندەمەک): بیر زادی اەلا
گەتیرمەک، بەجەرمەک، اەکیپ آلاق
کُوپەلتمەک، ایش بُتیرمەک، تولید
کردن، محصول بدست آوردن

اُوندەرمەیان: ایشدا یالتالُق ادیان، ایش
باشارمایان، حەوەس یُورەک بُلەن
ایشلەمەیان، کاهل وبیکاره

اُوندیجی: یاغشی ایشلەیان، زات اُوندەریان
تولیدکننده

اُونگ: اُوو، اەو، بیر زادُنگ یُوز تاراپی
آلین تاراپی، رو، جلو، بیش

اُونگاتلی (اُونگ آتلی): گەلین آلانلارُندا
گیدەندا غایدانُدا اُوو (اەو) گەلیان
آت باشچی‌لار، تُوی باشچی‌لاری، سرکردگان عروسی

اُونگراک: بُر آز ماحال اُونگ، سەحەلچا
اُونگ، اەو قبلا

اُونگراکی: اُونگکی، اُووالقی، اُوزالقی قبلی

اُونگرتی: اُوزالی بُلەن، ایکلی بُلەن، اُوزال-
باشدا، اُووُنچاک (اووونچاک)
اەوینچاک، از قبل، قبل از همه

اُونگکی سُونگلقی: بارلُسی، احلی، باشدان آیاق
باشدان گەچەنینگ باری اول آخری
همه وهمه

اُونگلی سوُنگلی : المودام لُىق، اُمئقلی، دایمی
اُونگ کئسی : اُوزال قئسی، آووال قئسی، قبلی
اُوئمه‌ک : اُوندورو جُئلئک لی بُولماق، کوپه‌ـ
ـلمه‌ک، زیادشدن، تولیدشدن
اُوئمه‌ک اُوسمه‌ک : دُوغماق دُورامه‌ک،
دُونیا اینمه‌ک، یاشاماق، زاد وولد
اُونگلوناَ : اُووونا، اه‌وینا، یُوز بایُوزیناَ،
مقابلش، جلواش
اُونگلونا گه‌چه‌ک : اُوودا بُولماق، اه‌ودا بُولماق
جلوافتادن
اُونگلوناگه‌چه‌ک : پاُسگه‌ل بارمه‌ک، اُووئی
اه‌ویی توتماق بُولگه‌جِئک، مانع‌شدن
اُوئمه‌دی : بئرزات اه‌لاگه لمه‌دی، تولیدنشد
چیزی بدست نیامد
اُونوم : اُوئده‌ ریلیاُن زادلار، ایشله‌نیپ
یاساُلئپ بجه ریلیاُن زادلار، اه‌که‌ران‌ـ
چِئلئق‌دا اه‌لاگه لیاُن زادلار،
فراورده، محصولی که‌بدست میاید
اُونوم چِئلئک، اُونوم اوغوروندا اه‌ ریلیاُن ایش‌لر
اُونده ریلیاُن اوغور، تولیدات
اُونئی آرتدئرماق : اُونده ریلیاُن زادی کوپه‌لتمه‌ک
زیاد تولیدکردن
اُونئپ اُوسمه‌ک : دُونیاُ اینمه‌ک، دُورامه‌ک،
دُوغولاق یاشاماق : زاد ولد
اُووئت : نه‌ سیخات، آقئللی ماغنالی سوُز،
اُووت، اه‌ویت، پندو نصیحت

اُوو (اه‌و) اُونگ : جلو، پیش، مقابل
اُووره‌دیش : اه‌ورتمه‌ک، اوغوری، آموزش
اُووره‌تمه‌ک : ساپاق بارمه‌ک، ده‌رس بارمه‌ک
بئلدئرمه‌ک، که‌لله‌ سینا قویماق،
یاد دادن
اُووئرتمه‌ک (اُووورمه‌ک) اه‌ویرتمه‌ک، ایزیناَ
آیلاتماق، دُولاتماق، قایتارتماق، برگرداندن
اُوورولمه‌ک، اه‌وریلمه‌ک، ایزینا قاییتماق
دُولاناماق، آیلاناماق، برگشتن، مراجعت
اُووروُلمه‌دی، اه‌وریلمه‌دی. ایزینا گه‌لمه‌دی
دُولاناَمادی، آیلاناَمادی، قایدیپ گه‌لمه‌دی
برنگشت
اُووره‌نجاَ، اه‌وره‌نجاَ، بیر ایشی سوُلغانلی یاگلی
اُووره‌نیپ باشلاَن، یاگلی گیریشیپ
باشلاَن، تاُزا اُووره‌نیاُن، کارآموز
اُووره‌نئش‌لر : اُوورئنجه‌ک بُولسون‌لار.
بیاموزند
اُووره‌نیاُن : تاُزا اُووره‌نیپ باشلاَن، شاگرد
کارآموز
اُووره‌نئشمه‌ک، آدات اتمه‌ک، الکدی بُولماق،
الدا ساقلاتماق، آداتئنگ ارکئندا
بُولماق، تربیت‌شدن
اُووره‌نمه‌ک : بئلئمی اُوزله‌شدیرمه‌ک،
بئر ایشینگ تاُرئنی اه‌لا آلماق
آموختن یادگرفتن
اُوورمه‌ک : ایزینئگا آیلاماق، ایزینا قاییتارماق
چه‌ویرمه‌ک، دولاماق، حه‌ره‌که‌تا گه‌تیرمه‌ک، برگرداندن

أووسەر: یایرانگ انگرەک سێز تاباق،
طشت بی لبه

أووسەر: آراسالار (أنا جاقدا)، پاک میکند

أووسگێن: چالا اۆسیاُن یەل، کاگوی بجیرگاب
کاپەسەلیان یەل، باد ملایم

أووسەلیک، اُغلان لارێنگ أووێنا اەوینا
راقێلیان باجێق لی ماتاسی، بیش بند

أووسوَن: دۆرلی ائرەنگدا تۆلوپ یالپێلداماق
رنگ برنگ، رنگ وارنگ

أووسوَن: کاأبیر زاتلاردا اُشغێلانگ ذویشمەگی
اُچین یۆزاچێقیان قایتارغی اُشغێلانگ
یالپێلدی، دۆرلی ائرەنگدا جەم تۆلوپ
گوُرونیأر، یانسماق، انعکاس نور

أووگی: تأریپ، بیرآدام یأدا بیر زادێنگ قاوی
غێلێغنی، آخلاغنی یۆزاچێقارماق
گوررونگاسالاق، آێتماق، تعریف

أوولەمەک: جەررەلەمەک، یانگێلاماق
یۆبالاماق قاتی سەس بێلەن بیرآدامی کیچه لتمه
قاتی توگلەک آبرای نی دۆکمەک اُدنێلمەک مسخره کردن
که مستیدیه ک

أوولێیا: وەلی لەر، سوُلپی لار، دەرویش لەر
آرێپ لار، دۆس لار، عارفان
سیلاغ لی آدام لار، دوستان

أوولێیاچێلێق: مازارچێلێق، غونام چێلێق
أۆلی جایلانیان یەر، قبرستان گورستان

أومەک، أویمەک: سابێرلی بۆلماق، صبر
حوصله کردن

أوومەک، تأرپپ اتمەک، بێر زادێنگ قاوی لێغێنی
آیتماق، یۆزاچێقارماق تعریف کردن

أووێنمەک، أوگوێمەک، تۆرلیاتماق، قوواناماق
فخر کردن

أوویمەک، أوگوێمەک، ایپەن زادێنگی قایتار-
ماق، قوسماق، استفراق قی کردن

أوویمەک (اوویمەک)، اون اتمەک، اون
چەکمەک، آرد کردن

أووەی (اەوەی): اُوز آتاسی اەنەسی دأل
آدامالار، آتالێق (قاتالێق-دأدالیک)
واەنەلیک ادیأن آدامالار، ناپدری
ونامادری (مادراندر)

أووی: قوس، أوگی، ایپەنگی قایتار، قی کن
غایتار، استفراق کن

أوویدی: قوسدی، قایتاردی نمایتاردی قی کرد

أوی: یاشالیان جای، تام، اُورێنگ اُوی، خانه
- تام أوی: دآشدان، آغاچ تاختادان بەجە-
ریلیان تام، کوُپ اوتاق لی جای ساختمان
- آق أوی قارا أوی، اُوروک اُوی، آلاچیق
- اُوروک اُوی، تأرێم، اوخ، تۆیێوک آرقالی
بەجەرلەن أوستی کەچە بێلەن اوُرتێلەن
(اُورتۆلەن)، تەوەرەگی کەچە قاتش
بێلەن آیلاب باستۆرلان تەگەلەک
کومەت گۆرنۆشلی یاشالیان جای
آلاچیق
- گوت تێلکە اُوی: تأرێم سێز چُکەجیک اُوی،
نیمه آلاچیق

اُوی اُوزار (اُوی اووزلر): یاشاتیئش جای، اُوی- ماشغالا، اُوی قوشی بایلیغی، خانه، کاشانه، خانواده

اُوی ایلشیک: اُوی، تام، ماشغالا، خانواده

اُوی جنک (اُوی جژک)، غنیز چاغا لارننگ اُویونی، خانه کوچک بازی دختربچه‌ها

اُوی جنک: کیچی جه‌ک، کیچی جنک، لنشتنک - اُوی، اُوی جاغنز، که‌ته‌ک، جه‌وبرنگله

اُوی یه‌رمه‌ک: گه‌لین آلنیپ یه‌رمه‌ک، زن دادن

اُوی حه‌یوانی: الوا اُویدا ساقلانیان مال، حیوانات اهلی

اُولیسون: سووا گه‌له‌ن توشلاری آتاق آوچین ده‌ریا ده‌نگیز گوتلونک باشندا چوپ - چالامدان تاریغ قاملنش دان قورولیان اُوی جژک، آوچی لارننگ بوقی یه‌ری، کمینگاه صیادان

اُوی سنز: اُولی یژق آدام، الکلین، بی خانه

اُوی سنز ایلشیک سنز: اُولی ماشغالاسی یژق آدام، الکلین، مجرد دربدر بی خانمان

اُویکه: بیرینیا گه‌وین گوونن قالنیپ اُنجیماق - لنق، کینه ساقلاماق لنق، گله

اُویکه کینه: گوونن قالماق لنق، دوشمان لنق، گله‌مندی دشمنی

اُویه‌ک: بالنغننگ قارنن تارالی، پوست وگوشت قسمتهای شکم ماهی

اُویکه: یوز دُوندَه‌رمه‌ک لیک، قاحار اتمه‌ک لیک، یوردام اُنجیماق لنق، نارازی بُولماق لنق، گله

اُویکه له‌ک: کأُن اُویکه له‌یان، گوونن‌نا - گه‌تیریان، انجیباآن، یوز دُوندَه‌ریان، گله‌مند

- آلاجا بارس اُویکه له‌ک بُولیار، تیز انجیپیار، یوز پلنگ زیاد قهر میکند

اُویکه له‌مه‌ک: یوز دُوندَه‌رمه‌ک، قاتی گُورمه‌ک گوونن قالماق، کوسمه‌ک، اُنجیماق، قهر- گله کردن، روگرداندن

اُویکه‌ن: آداملار واونگورغالی حه‌یوان لارننگ ده‌م آلنش اعضای، ریه، شش

اُویکه نمه‌ک: بیرینیا قاراشلی بُولوپ اه‌ده‌ن - زادنی اتجه‌ک بُولماق، بُولوشی یالی بولجاق بُولماق، آغنزنا اُویکه نمه‌ک، یوردام لنق، تقلید کردن

اُویلان: گُون اُورتا ننگ سُونگ یانندانی واغنت

اُویله: گُون اُورتا واغنتی ظهر / بعد از ظهر

اُویله‌ت: اُوی لی ایلشیک لی ماشغالالی بُول

اُویله نمه‌ک اُویلی ایلشیک لی بُولماق / خانواده تشکیل بده ماشغالالا دورموشی قورماق زن گرفتن

اُویله نمه دیک: اُوی سنز ایلشیک سنز الکلین، مجرد

اُویلی: اوی ایلشیک لی لیک، عیال واری

اُویلی ایلشیک لی، اُویله‌نه‌ن، آیال لی - ماشغالالی، عیال دار

اُوبتوک: یاشغنگ یُنگونگ کیچی حه ک بُوله-
جتگی، سوُمه ک، چندش بندش

اُوپ: اُوغشا، ببوس

اُوپه ر: اُوغشار، می بوسد

اُوچین (اُوچون): مُاته ل چیلنک مُاتاج-
لنگی یُوق، حه ربیر زادی یه ر به یه ر
ته ییار، تاییار. تامین آماده

اُوچین اتمه ک: یاغنی یاغدای دا قوتارماق،
تاییار، ته ییار اتمه ک، تامین کردن

اُوپ دُر: اُوغشات، پُوکدُر، بوس بده ببوسان

اُوپدی: اُوغشادی: پُوکدی، بوسید

اُوپ سام: اُوغشاسام، اگر ببوسم

اُوپمه ک: اُوغشاماق، بوسیدن

اُوپوُر چوُپوُر (اُولوُر سوُلوُر): ییُغولُق، اپلهم
چین وچروک
اپلهم

اُولوُر سوُلوُر (یُودور سوُدور): یوُزی بیر-
اُوتگان دال، یُلمانان دال،
ته کیز دال، صیقل نشده چین وچروک

اُوپوش، اُوغشاشماق لُق همدیگررا بوسیدن

اُوپوُر دُنگ: (اُوپوُر دیک) بئُرزآ دُنگ-
یُوزینینگ یُلماناق دال لنگی، اُولوُری
پُرز

اُوپوُشمه ک: اُوغشاشماق. همدیگررا بوسیدن

اُوت: یُول، چین.

اُوتدیرمه ک. قوشونگ یه له گینی وکه لله باش-
آیاغنگ توُیونی اُوتدیرمه ک پرتولیدن کرفتن
یُولماق آیئرماق، چیدن کندن

اُوینگله شیک، اُوزان قاوی، اُگیرت قاوی،
آت داقارلی دال، عالی

اُوینگاب دُر: اُوزگه ریپ دُر، ده گیشیپ دُر
عوض شده تغییر کرده

اُوینگله شیپ دُر: اُونگگی یاغدای دان دورپش دان

اُوینگاب اُوادان اُونگات بُولوپ دور
بصورت بهتر از اولی درآمده

اُوینگله مه ک: اُوزگه رمه ک، زآیا لاماق،
آجیاق، شوُیکی مه ک، حه تگ له مه ک
پُورسی ماق، اُونگگی حالاتدان چیقماق
تغییر کردن

اُوتمه ک: که لله باش آیاغنگ وقوشونگ
توُیوُنی ویه له گینی اُولوُپ یُولوپ
آیئرماق، موکندن برکندن

اُوتولمه ک: توُلی یه له گی یُولوناق، موکنده شدن
برکنده شدن

اُوتوله ن: توُلی یه له گی یُولوناق، پرموکنده شده

اُوتوک: ماتا گه یمی ته کیز له مه ک. اُوچین
ییُغرلُق لارنی ساپلاماق اُوچین قیزدیرئب
اُولانئلیان آغئر آبزال دمیر، اوتو

اُوتوک: توُلی یه له گی اُوتوله ن، پرموکش
اُوتوکلی کنده شده

اُوتلگی: گیجه له را وچیان ییرتیجی قوش.
اُوچار، کوُسوک لی دوُشاقلی، پرنده شکاری شب گرد
باغملا مان

اُوچ: سان (٣) سه

اُوچ اُوق: اُوغوزحانئنگ اُوچ اُوغول لارئنگ توُبارئ
تیره سه گانه فرزندان اُوغوزخان

آوچ بیر. آوچینگ بیری، آوچده‌ن بۇلان، یکی از سه

آوچ بورچلاق (بورچلوق): اۆچ گۆنی چێزێق بیری بیریبی کِسێشێنده‌ن آمالا گه‌لیان

آوچ سانی ایگلی بوروچ‌لار، مثلث

آوچ بورمچ: آوچ یانلی آوچ بوروچلی سه‌کیل

آوچ کونجه کلی سه‌کیل، سه گوشه، مثلث

آوچینک: تامێنک بامی، یوقاری اۆستی، ا

پشت بام

آوچینگ بیری: آوچده‌ن بیری: $\frac{1}{3}$، یک سوم

آوچده‌ن بیر: $\frac{1}{3}$، یک سوم

آوچ امزیک، دُورت امزیک، بُاش امزیک،

که چاُنینگ نانگلُشی اولی لنقی کیچی لیگی

نقش نمد بزرگی کوچکی

آوچ یاشار: اوچ یاشان، آوچ یاشێنگ ایچینداکی آت، دۆیا (دنیا)، سێغێر مال حاقدا

سه ساله

آوچین: سه‌بُاب لی، گررا، اوغوردا، برای لسبب

آوچین‌جی: آوچ له‌نجی، سومی

اُوچینلیز: آوچ بُولوپ دا. هرسه تا تان

آوچ یُلدێز: آوکله رینگلی ایزینداران دوغیان

اوچ سانی سیراش یُلدێزلار، سه ستاره

آورنیق: اُوران اوولوق، آونێق ویومشاق،

عوم (قوم حاقدا) خاک نرم

آورتوک: حالی ماتا غێنغا جێنک قنژاسێنداقی

ه ریش یوپلیک اوچلاری، سه‌چه پوُرچیک، ساچاق، ریشه

اُورچ: بیر اێسێی آیراتین حه‌وه‌س بیله‌ن اتمه‌ک، آرماتی ایرماتی یه رینا یه تیرمه‌ک لیک

رغبت درکار

اُورله‌ک: قورقاق (قورقوق)، تێنسێلگێنێپ دوران

قاچاق، ترسو رم کننده

اُورله‌ک لیک، قورقوق قاچاق بُولماق لێق،

رم، ترس

اُورکمه‌ک: قورقماق، تێسگێنێپ دورماق، قاچماق، تارێلماق، الوه‌ن چێقماق

رم کردن

اُورکوچ (اُورکێچ)، دۆیانێنگ آرقاسێنداقی تۆنگگلی لیک (تۆنگی لیک)، کوهان

اُورکوز (اُورکێز): قورقوز، قاچێر (غاچێر)

رم بده

اُورکوزمه‌ک (اُورکێزمه‌ک): قورقوزماق، یه‌زگه‌ک اتمه‌ک، اُورکه‌ریالی اتمه‌ک، قاچێرماق، تیزاتماق، رم دادن

اُورکوزُلمه‌ک (اُورکوزوله‌مک): قورقوزولماق، قاچاریالی اتمه‌ک بترس آوردن

اُورکی: قورقی، حۆوپ، حاوپ ترس خوف

اُورگه‌نج: اتی قتلچێق سێز، اینچه اوززێلیان قیزغێلت بالێق، اورگنج ماهی

اُورگۆن: کولوره ساپ یا تان جاگه قوم

توده خاک وماسه نرم

اُورمه‌ک، حاوحاواتمه‌ک عوعو کردن سگ

آوریش ، آورمه‌کلیک ، پارس

آوریشمه‌ک : کوپ بولوپ آورمه‌ک ، دسته جمعی پارس کردن سگها

آوز : یول ، قنو (غنو) : قطع کن ببر

آوزارلیک : آق گوللی ایسلی جا قاراجا دانه‌لی تا قیرلیق یه‌رله‌ردا بیتیان اوت ، اسپند

آوزاک : دوز گورنوشدا قاتی زات ، زاج

آوزبه‌ک : اورتا آسیادا یه‌رله‌شه‌ن تورک دیللی بیرخالق ازبک

آوزدیر : یولدور ، قنودور ، بگو قطع کنند ، ببرند

آوزدیردیم : یولدوردیم ، قنودوردیم ، گفتم قطع کردند

آوزدیرمه‌ک : یولدورماق ، قنودورماق ، بریدن وسیله دیگری .

آوزله‌شدیرمه‌ک ، یایراتماق ، سافلاماق ، گوچله‌ندیرمه‌ک ، توسعه دادن

آوزله‌م سایلام ، آراسی آچیق ، بوله‌ک بوله‌ک حه‌ریه‌ردا بیری ، کاواغت ، ایزی ، آوزیک ، تنک ، گاهی

آوزمه‌ک : یولماق ، یولوپ آیرماق ، قیرماق عنرماق ، که‌سمه‌ک بریدن قطع کردن

آوزمه‌ک : به‌رگی نینگ بارشی به‌رمه‌ک ، بورجونی به‌ریب حاساب‌لاشماق بدهی را پرداخت کردن

آوزه‌ن : یاراچیبانینگ ایچینداکی کوکی ، یووولتنینگ ایچینداکی ساپاق یالی — دینی تاری ، ریشه دمل (آبسه) ورگه‌های داخل قلم نی

آوزه‌نگلی (آوزه‌نلی) : آت آلاشا واه‌شه‌ک تومه‌ک آوچین و آیاغی باسئپ اولورماق آوچین قایئش تبله‌ن اه‌یه‌را یا دا قانگلغا بیرکیدیلیان حالقالی دەمیر ، رکاب

آوزه‌نله ، باغلانشئق سئز ، آرالاری داش ، بیری بیرینده‌ن آراسی آچئق ، دورازهم بدون ارتباط

آوزنیک سئز : آراسی آوزیلمه‌یان ، دینغی سئز ، بیرسیخلی ، یکپارچه ، یک نواخت

آوزوک ، قارا اوی له‌ردا توتوش اوغونگ آوستنا یا یئلیان که‌چه ، نمدسقف آلاچیق

آوزوک (آوزیک) : یولوق ، آوزیله‌ن ، قنولان پاره شده بریده شده

آوزول که‌سیل ، که‌سگیت لی ، آیغتلی ، به‌رک ، جورت که‌سیک ، قطعی

آوزولمه‌ک (آوزیلمه‌ک) : یولونماق ، قنولماق پاره شدن

آوزولمه‌ک (آوزیلمه‌ک) : آلغی به‌رگینی ردولی حاساب‌لاشاق ، تصفیه حساب کردن

آوزولشمه‌ک : آلغی به‌رگی حاساب‌لاشئلماق آراساپ‌لاشماق . آلغی سئز به‌رگی سئز لی حساب بدون حساب

آوزولدی (آوزیلدی) : قنولدی ، یولوندی پاره شد

آوزۆلماز (آوزیلماز) : قىئزىلماز، يۇلونماز، پاره نمی شود

آوزۆم لیک : آوزۆم آغاچىنىڭ كۆپ بۆل يەرى تاكستان، موستان

آوزۆم : چیرماشاغان باغ باقچا اۆسترملىگلى واولونىڭ خوشالى سۆيچى ایمیشى، آوزۆم، سالقیم آوزۆم، درخت انگور ـ انگور

ـ آشغارى آوزۆم : آشغارلى يەلمە شىك سۆيچى ساری آوزۆم، کشمش آشغاری

ـ قاراجا آوزۆم : گۆنا قورىيلىلان آش آوزۆم، اۆرەنلى قونلرى دانالی ودانا سۆز کشمش پلو، کشمش آفتابی

ـ گۆک آوزۆم : قادی آوزۆم، کشمش سبزه تیزابی

ـ ایچى دانالى اوللاقان قونلرى سۆيچى آوزۆم، بارماق آوزۆم، کشمش مویز

آوزۆم سوودی : آب انگور

آوزۆم لى آش : کشمش پلو

ـ اۆسگەرى آوزۆم، اۆران سۆيچى داناسۆز، انگور عسکری

ـ گەلين بارماق آوزۆم، اوززین دانالى آوزۆم، قاتى آوزۆم، انگور ریش بابا

ـ یاقوتى آوزۆم : دانالى توقالاق قاتى آوزۆم اوللاقان سۆيچى آوزۆم، انگور یاقوتی

ـ كىشمىشى آوزۆم، آوينچاق يوشاق سۆيچى دوروم سۆز آوزۆم، انگور کشمشی

ـ لال آوزۆم، اوللاقان آوادان (اوواداان) دانالى قاتى آوزۆم، انگور لعلی

اۆست : بیرزا دىنىڭ يوقارىسى، يوقارقى يۆزى، يوقارقى تۆلەگى، يوقارى يۆزى، رو روی بالا

اۆست آشیر : بیری نینگ یادا بىرزادىنىڭ يوقارى سىئندان، اۆستوندەن، دە پە سیندەن از روی، از بالای

اۆست آشیر اوق آتماق، يوقارى دە پە سیندەن اوق آتماق، تیرهوائی خالی کردن

اۆست اۆستینا : بیری بیری نینگ اۆستوندا، بالای هم، رویهم

اۆست بە اۆست آلىش بەریش، زات آلىپ يەرينا زات بەرمەك، معامله تهاتری

اۆستونا : يوقارى سینا، يۆزينا، ببالایش

اۆستونا چوزماق : اۆستونا آت سالماق، اۆقدارىلماق جوجوم اتمەک، دۆلپولماق، حمله کردن یورش

اۆستونا دۆكولمەک : آت سالماق، دۆلپولماق اۆقدارىلماق، یورش حمله کردن، لبرش ریختن

اۆستون : اۆكدە، يەنگىچى، آستۆن دال موفق، پیروز

اۆستون چىقماق : يەنگيش قازانماق، اوتماق باسماق، غلبه کردن، پیروز شدن

اۆستون لیک : قازانىلان يەنگيش، شاولى-ليق، پیروزی موفقیت

اۆستون لیک : يۆک لەنەندا ايكى غاپدالا اۆستون دەن قويىلىيان برغداق زات کوله بار اضافی

اۆستۆن لیگا اه یه بۆلدی : اۆستۆن لیک قازاندی
اۆستۆن چیقدی، یه نگیش قازاندی ،
تارالچی یه نگدی، باسدی، پیروزشد
اۆستۆن لیگا چاأک یۆق ، به للی بیر مۆجوه ر
یۆق ، پیروزی حد ندارد
اۆستۆن لیکده ن اۆستۆن لیگا ، یه نگیش ده ن
یه نگیشا ، پیروزی روی پیروزی
۱ اۆسا (اۆستونا) : آلتئنق چالتئنق
اه دیله ندا ، آرتئقا چ آلتئنیآن یأدا
به ریلیاٌن پۆل ، زآت ، آنچه که در داد و ستد
چیزی اضافه برحق بطرف میدهند ،
(۱) اۆسگۆر : بۆغازدان بادلی یه ل چیقار ، سرفه کن
(۱) اۆسگۆرمه ک (اۆسگۆرمه ک) ، ساووق لاا-
-قدان یأ دا بۆغاز زآت گیدمه کده ن
دۆره یأن بادلی سه س چیقارماق سرفه کردن
(۱) اۆسگۆله ویک : واقتال واقتال بۆغازدان
بادلی سه س چیقماق لئق سرفه
۲ اۆشه ک : ساووغا (ساوئغا) چئدام سئز
طاقت سرما ندارد
۲ اۆشه کلیک ، ساووغا چئدام سئزلئق ،
طاقت سرما نداشتن
۲ اۆیشه ن مه ک : تئسگئنئپ قۆرقاق ،
دودیدا سئزجه ره کهٔ ترسیدن یک هو پریدن
۲ اۆیشمه ک : تۆپلاماق ، یئغناماق ،
جمع شدن

۲ اۆلیشمه ک : اننامئنگ بئر تۆله گی/کۆیله نچ
ال آیاق/قان (غان) یه تمه زلیک
سه بأبلی ائسئغئنی گیدمه ک ، ائسئغئش بسئز
بۆلماق ، قوروشماق ، گرفت شدن
۲ اۆسئوق ، اۆلس ، اه سه وانلئق ، توجه ثبت
اۆشون (اۆدۆشون) : یالپئلداماق ، اۆدوشمه ک
درخشیدن ، درخشندگی
۲ اۆشئتمه ک : اۆشیأگا ، اۆشیمه گئنا سه باب
بۆلاق ، ساووق ایدیرمه ک ، حاوا-
ساووق لئغی سرما خوردگی
۲ اۆشئتمه ک : سئرقاولئق ، قورقی سه بأبلی
ایینینگ قاغشاماغی ، ساووق لاتماق
۲ اۆشیر (اۆشار) ساووق لار ، سرما میخورد
۲ اۆشیمه ک : ساووق لئق زۆیماق ، سرما خوردن
۲ اۆشیدی : ساووق اۆردی ، ساووق لادی
سرما خورد
۲ اۆشیتما : ساووق ساقلاما ، ساووقدا ساقلاما
اۆشیتما : سئرقاولئق ، قئزدئرما ، قاغشاما ،
تب ولرز
۲ اۆشیأر : ائسغئنی گیدیأر ، قوروشیار ،
کرخ میشود
۲ اۆیشیر : یئغنا جمع کن
۲ اۆیشیردی ، یئغنادی جمع کرد
۲ اۆیشیرمه ک ، یئغناماق جمع کردن
اۆفتیک : بیر چۆمدیک آزاجئق ، بارماغئنگ
اوچ بئله ن ، باندازه یک سر انگشت

اۆفله : دۆدۇق لارنىڭ آراسىندان بادلىقا هاوا چىقار(ماق)
پُف کن

اۆفله‌مه‌ک : دۆدۇق لارى چوىمه لدىپ بادلى هاوا چىقارماق ، پُف کردن

اۆلىپۆلده‌شمه‌ک : اۆلپ اۆلپ اه‌دىپ قالغاشماق (قالغىشماق)، آدشون آتىشماق ، يه لاگونا غالغىماق ، اۆدونسمه‌ک تکان خوردن درخشیدن

اۆلىپۆلدى : چالاچا غالغىماق اۆدونسمه‌ک آدشون آتماق ، بايراغىنىڭ يالاونىڭ غالغىشى يالى ، تکان خوردن

اۆلپه‌ت : ياقىن دۆس ، سىرداش ، آشنا ، رفیق ، دوست (ulugat)

اۆله‌نگ : زۆل گىدىپ ياتان اوتلوق ، اۆرى يه‌ر مرتع ، چمن زار

اۆلکه‌ر : بىرناچا تۆپلم يىلدىزلار مورداد (اسه‌ت) آيىنىڭ اون اۆچى گىجه‌سى دانگدان گون دوغار تاراپدان گورونيار
مجمع ستارگان سحرگاه ۱۳ مردادماه
اۆلگى ، اۆلچه‌ک ، نوسخا الگو/ درمشرق طلوع میکند (olka)

اۆلکه : ايل ، اولوس ، يووورت ، واتان ، يووورت ، وطن (ol-ol-ul / ol+ka-h)

اۆلوش : كا بىر اۆسۆملىك له رىنگ حاسىلى توخومى ، حاصل وتخم بعضی نباتات (olus)

اۆله : پاى ، بۆله‌ک سهم

۵ اۆله : قوربان لىق بولجاق سىغىر ، گاو قربانی

۵ اۆلا : قوربان لىق بولجاق سىغىر ، گاو قربانی

۵ اۆلا گىرمه‌ک : قوربان لىق بولجاق سىغىر دان ، يه‌دى پاى دان ، پاى آلماق سهم شدن

اۆم سۆم : سه‌س سىز ، اين سىز ، غالاغال سىز يوواش ، ايمى سالا ، سکوت

اۆم سۆملىك : سه‌س سىز اين سىز ، پاراخاتلى (پاراخات) ، ايمى سالالىق ، سکوت

اۆملۆك (yom) : يه‌گه‌نجى قىينانجى وايچكى دۆيغوىنى آنگلاتماق اۆچىن اۆلانىلىان سۆز.
حرفهائی که نمایانگر باطن است

۶ اۆمۆر : يوغ بىله‌ن اۆرتۆله‌ن توتوق هاوا دومان مه

۶ اۆمۆرله‌مه‌ک : هاوانىڭ يۆزى يوغ بىله‌ن اۆرتۆلمه‌ک ، دومانلاماق ، مه آلود شدن

اۆمۆرسىين (osumlik) : گور ، توتوش گۆگه‌رمه‌ک ، كۆپ بىتمه‌ک ، سه‌لچه‌نگ دۆلى ، چه‌قول دۆلى ، پر سبز شدن رویهم سبز شدن

اۆمىر : قالقارانىڭ يه‌رنىيا يايراپان تۆزت غوم (قوم) ، گرد خاک سرو صورت

اۆنه‌مه‌ک : اۆى تىكمه‌ک ، خانه/حیوانات ساختن

۷ اۆنجى : آلادا ، شبكلر ، اۆى ، فکر

۷ اۆنجى : آلادا انگكيس ، (اينجالىق) اينجالىق سىز ، ناراحت ، تعمق

۷ اۆندو : ماسلاحات ، گه‌نگه‌ش ، مشورت

آوندوجی: ماسلاحات گه نگه‌ش اه دیلیان
آرام شاور

آونده‌مه‌ک: یؤل گورکه‌زمه‌ک، بیراوغورا گونتکدرمه‌ک، راهنمائی هدایت کرن

آونس: بیلکر، آلادا، بیرزادا اه دیلیان،
چونگغور (چونگنگور) آوی، دقت توجه، تفکر

(آونس به‌رمه‌نگیزی (آونس سوگنگیزی) اسله - یارس) دقت وتوجه نشاراطالبیم

آویا: آیال دوغان، باجی خواهر
- اه‌که‌جی آویا: اولی کیچی آیال دوغان، خواهران
آویالار: آیال دوغان لار، خواهران
آویا: قاقا

آویاناق، اوتاناق، یوزقیزارماق، خجالت کشیدن

آویان: ایکی اوجی آغیز دورتغا/ دا قنلیان، آتنگ ایکی غاپدالندان گه‌لیپ باشی اه‌یه‌راگه‌لیان قائیش افسار

آویتگا: ده‌گیش، اوتگی حالاتدان چیق تغییرکن

آویتگادی: ده‌گیشدی، باشغا بولدی تغییرکرد

آویتگاشیک: آیراتین، باشغا حیللی، اوتگی له‌رامه‌نگزه‌ش دال ممتازعالی

آویتگه‌مائی دور: ده‌گیشمائی اوتگکشی یالی اوزله‌رمائی دور، هما‌نطور مثل اوش هست، مانده

- زامانا آویتگاب دور: دوران ده‌گیشیپ دور زمانه‌عوض شده‌زمانه فرق کرده

آویتله‌مه‌ک: اوزگه‌رمه‌ک، اوتگکی حالاتدان چیقیپ باشغا حالاتا گیرمه‌ک، عوض شدن تغییرکردن

آویدورما: یاساما، به‌جه‌رما، اربه‌ت - یاسالان، آلداواچ لق نیه‌ت بیله‌ن به‌جه‌رله‌ن زات، جنس تقلبی ساختگی

آویپرمه‌ک: حاوحاو اتمه‌ک آویره‌ک عوعوکردن سگ
- ایت آویپریار، ایت حاولایار، سگ پارس میکند
- ایت یالی (یاناق - یانی) آویپریپ یورا، آویپریپ یورا (آویپریپ یورا)، مثل سگ غرولند دارد

آولیشمه‌ک: تولپلم، توپیاغ، کوت، بیر- زادنگ اولیشیرلیمه‌گی، کوت شده

آولیشمه‌ک: بوریه‌ردا توپارلانیپ ییغناناق - لق، کوچپلنگ ییغناو، اجتماع جمع شدن

آولیشمه‌ک: ال آیاق بورآز وآغنت اسمانی دورماق، اوقالاماق بیله‌ن آوقالاماق - بیله‌ن آیرتلیار، گرفت شدن

آولیشمه‌گی: ییغناغی، توپلوی، کوت ده‌په تایا بولوپ دورماغی، آدام‌لارنگ توپارلانیپ ییغناماغی، روهم انباشته شده، اجتماع آدمها

آولیشمه‌له‌نگ: ییغناناچاق، ییغنالشق، اجتماع

آویلشیرمه‌ک: یئغناماق، چوغلاپ قویاق
تُوپلاپ قویاق، جمع وجور کردن
یک‌جا کوت کردن

آویلشیرمه‌ک: آداملاری بیر یه‌را یئغناماق
جمع کردن افراد

آویلشیرمه‌ک چاشتُرماق: یئغناماق پئتراتماق
جمع کردن پراکندن

آویلشیرمه: بُوروک (تایخا، تاخیا) و بالاق
نانگلشی، نقش سوزن دوزی عرقچین شلوار

آویلشینمه‌ک: بیر آز قُورقی دُورتمه‌ک،
بیر یئرده‌ن چه‌کینمه‌ک، باسُلماق
گووره قاچیرماق، بیم داشتن و احتراز

آویلوق (آویلیق): دیزئنگ یُوقاری اُونگ
تارالی ربوت، بالدرُ، ران

آویاق: قاراشلی تابین بُولماق، ایزینی
دوروپ ناماز اوقوماق (اوقیاق) uymax
پیُرو دام لُق، اقتدا کردن

آوین: این، سه‌س صدا ūn

آوین سه‌س، این سه‌س یژق: قاتی سه‌س ūn
قیق چیق غالاغال یژق سکرت

آوین سه‌س آلدُراناق (آلدُرانُق). ūn
قیق چیق غالاغال اه دیپ گورونگ
گه‌پ اه شیتدُرانُق، شولوغ
ادیاُر شلوغ جنجال

بآ : حایران قالماغی و بەگە یجی آنگلادیان سۆز
بأ ، عجب ، را
بأ اونی گۆزله : عجب آمزانگاه کن
بآ : بار ، هست
باب : قاپی، غاقی ، دروازه، درب ، در
باب : بیر کیتابینگ یا زیلان ماتلاب لارینینگ اه ساسی بۆلۆم (بۆلەک) لەری
فصل، باب
باب : مۆناسیپ ، دەگیشلی ، یاراشقلی ، لایق
درخور، مناسب
بابا : اه جانینگ قاقاسی، دأداسی ، پدر،جادر
بابا تو : بارادا ، اوغوردا ، حاقدا ، سەبەب
شۆ بابتدا ، بهمین سبب
بابا داش : داش قیرغاق قاریندااش ، آتا بابا لاری بیر بۆلان آدام لار ، فامیلی دور
باباسیل : گۆنی یۆغینی ایچەگانینگ آشاقی بۆلەگیندا گا وأغنت غاناب دوۆن دۆوره یأن کەسەل ، بواسیر
Hemorroïdes
باب باب : یازینینگ باشیندا مەیدان لاردا گۆگەرگەن کیچی جنگ (کیچی چەک) ساریجا گول ، گل بهار
بابام : مانگا دەرەک بۆلان بابا ، مەنینگ بابام ، دأدەم ، پدرمن ، بابای من
بأبەک ، چاغا ، یاش اوغلان ، بأبا ، بچه قنداقی

بأبەک حانا ، چاغا دۆغوروليان حاسا حانا
زایشگاه ، Maternité Hospital
بأبەنەک : گۆزینگ قاراسی ، (گۆز یمینگ آغی قاراسی - بأبەنەگمینگ اۆرتاراسی)
مردمک
بات : چۆم ، آشاق چۆم ، گوموُل ، فروشو
- باتغا بات : باتغا چۆم گوموُل ، بلجن زار فروشو
باتان : چۆمەن ، گومۆلەن ، غرق شده
باتان : یاشان ، گۆزدەن یتەن ، غروب کرده
باتاندا : یاشاندا ، گۆزدەن یتەندا ، وقتیکه غروب کرد
- گۆن باتدی : گۆن یاشدی ، آفتاب غروب کرد
باتا سیلدیز : اۆمتۆ باتی سیلدیز ، ستاره پروین
باتر : چۆمدیر ، فروکن ، غرق کن ، سۆق
باتردی : چۆمدیردی ، فروکرد ، سۆقدی ، غرق کرد
باتر : یۆره کلی ، قورقمازلق ، اه دەرمەن ، قورقوزیان ، شجاع ، دلیر
باترماق : چۆمدیرمەک ، غرق کردن ، فروکردن
باتری : بارق ، الکتریکی گۆرچی ساقلایان آکمار ، قوووا ، Batterie
باطری
باتغا : پالچیق لی یەر ، گل لجن
باتغالق : یا یرانگ گۆل دۆبی اۆران کان پالچیق لی ، مرداب باطلاق
باترما : چۆمدیرما ، سۆقما ، غرق نکن
- چۆرەک باترما : اتی سووا آتیپ بیشیرلەن ایمیت ناحار ، گوشت آب نان

باتماق: یاشماق، گوُزرده‌ن یُیتمه‌ک، غروب کردن
باتماق: چوُمه‌ک، آشاق گیتمه‌ک، گوُموُلمه‌ک، غرق شدن، فرورفتن
باتماق: تنکه‌ن، چاتی، گه‌زلیک، نایزا، غنلیچ اوچ انآما باتماق یارلاماق، فرورفتن،
- باتغا باتماق: پالچیغا گوُموُلمه‌ک، چوُمه‌ک، فرورفتن درگل
- جانا باتماق: قییین گوُروُلمه‌ک، ایچی یاقماق، اتزا بُلیُنمه‌ک، یوُره‌ک یاقماق، دل سوزاندن
باتُل: ده‌ره‌ک سیُز، پوچ، حاوایی، باطل
باتُنیُق سیُز: یوقدوم سیُز، بیرگه‌نجی (بیگیرنجی) ایلخانات، مسفور
باج: باچ، ایلی یوُوُوُت آرا سیُندا آلنیش به‌ریش اه‌دیلیان مال لاردان آلنیان سالغت، عوارض گمرکی
باجا: آیال لاری دوغان بُولان آداملار، باجناق
باجُر توُجُر: ده‌ره‌ک سیُز آولوق گه‌پ، حرفهای دری وری، بیهوده
باجُر توُجُر اتمه‌ک: بُولوُسیُز بیرا ده‌ره‌ک سیُز گه‌پی قاییتالاُپ ساموُرداُپ اوُستیُنده اَیاق دیراُپ اوُلوُرماق، بیجا اصرار کردن
باجُق (باغ جُق): کوُرینه‌ک دوُن یالی، گه‌ییمینگ یاقا سیُنی به‌رکیتمه‌ک اوُچین داقُلیان توُپ جاغُز، بند یخه
باجی: کیچی آیال دوُغان، اَویا، همشیره کوچکتر از خود

باجا: آرزان دال، قیمَات، گران
باحاچُل: زادی باحا ساتیان، باحاچی، گران فروش
باحاداش: باحا لاری ده‌نگ، بیُر، قیمت یکسان
باحار: یاز، قیش دان سوُنگقی آیچ آی، بهار
باحا به‌رمه‌ک، قادرُنی بیُلمه‌ک، قیمَات قویماق ارزش قائل شدن، قدر دانی
باحانا: ساپالاق، بُولوُغسُز ده‌لیل، بژیتار سیُیتار، بهانه
باحا وُالدین: بوخاردا بُولان ده‌رویش سوُفی لار ینگ باشلیغی، اولی آرییپ / یاشاییشی (۱۳۱۸-۱۳۸۹) لاچی ئیل لاردا اه‌که‌ن (مُش)، شیخ بهاءالدین نقشبندی پیر ترکستان
باحیل (باخیل): گوُروُسیُز (گوُروُسیُز)، قاقی، قیسغانچ، ایچی قارا، گوُریپ، ائزه‌حیم سیُز، بخیل
باحیلینگ گه‌پی: مه‌نگلی بُنتیُن، سه‌نگی ینتیُن، حرف بخیل مال من سبز نشه مال شما گم بشه
باخ: باق، گوُزله، گوُززه، سه‌رات، وه‌لله، نگاه کن
باخشیار (باختیار)، الغبالی، اونگالی، کامروا
باخشی (باغشی): آیدُم آیدیان، اوواز، آواز اوقویان (اوقیان)، خواننده

بادا: تیزلیق، باشدا، ایلکی، ده‌رره‌و، بزوکی
لزاوّل

بادا: مه‌ی، شه‌راب، آوزیم (آوزوم سووی) ایچگی
آب انگور شراب

بادا باد: مشول بادا، ایلکی بادا، بُرده نکا، زور
تُند، یکدفعه.

باداق، باداقی، گورُوش (گوره‌ش) یا رُشُتُندا
تارالپی یُقماق آوجین آیاغنُنگ سِرتِندان
آیاق قاقماق حرکاتی، عمل پشت پا زدن در کُشتی

بادام: شاُنُنک گورنُوشدا ایچی مانگلیزلی
ایمیش بادام

بادام جان: ایچی آوونجاق دانالی، قارا قونگری
اُره‌نگلی سوری اوززُن بُشُرُلیپ
ایییلیان ایمیت بادمجان، بادنجان

بادام حوز: اوللاقان بادام، ایچی کوپله‌نچ قوشا
مانگلیزلی ایییلیان ایمیش بادام درشت

بادراق: یالوان، بایاتلی، بیُران، و باشغا تاپیلاکر
تیره ای از ترکمن بادراق

بادلاندرماق: یه‌ل له‌ندیرمه‌ک، مؤجوو
(مؤجه‌و) غلاو به‌ره‌ک، کوشگورمه‌ک
گوته‌رله‌ندیرمه‌ک، جوشغون لی ده‌پگین لی
اتمه‌ک، تحریک کردن

بادلاماق: جوشغون لی یه‌ل له‌نمه‌ک،
گوکچلی حه‌ره‌که‌ت اتمه‌ک، قلدری کردن

بادلاماق: ماختاماق، قواناق، تولیساناق
اوئنمه‌ک، فخر کردن مغرور شدن

بادی: تاریخی، تعریفش

بادلی: گوچ لی، جوشغون لی، گوته ریلیان، پرزور
خونگرم

بادمه‌ن: بیرمه‌ن، آغرام مؤجه‌ری، آوچ کیلوگرم
3 Kilogramme یکمن

باددیان: ایسلی اوت، بادیان

بار: ایمیش، اوزیم، میوه، بار

بار: با، تاپیلجاق، یوق دال هست
- کتابی بار، کتاب دارد
- اویدا بار: درمنزل هست
- اویی بار، اوی ایشیکلی بار، خانه و زندگی دارد

بارادا: حاقدا، اوغوردا، باباتدا، شونگا، بسبب

باراق: اورده‌گا مه‌نگزه‌ش سوو قوشی، پرلا

باراه‌لن: بارمشدرق، بوده

بارام بارامدان: واغشت گه چدیگی چا، رفته رفته

باران: یه‌تیشه‌ن، قاوشان، بمقصد رسیده

باران لار: یوز گورکه‌زه‌ن له‌ر، کی نی که خوردرا
یه‌تیشه‌ن له‌ر، نشان دادند

باراندرُ: یه‌تیشه‌ن دیر، آنشق ماغسادا یه‌تن دیر
حتما بمقصد رسیده

بارایین: پس میآیم، میروم

باربول: دیری بول، زنده باد - زنده باش

باربولسون لار: دیری بولسون لار، زنده باشند

بارجاق، منهم میروم، میآیم

بارجاق یه‌ری: بارمالی یه‌ر یه‌تیشمه‌لی یه‌ر
آدرس گیرنده

بارچاق دال : گیت جه‌ک دال ، نمیرودم

بارچاق یه‌ریم ؛ بار مالی یه‌ریم ، گورونه‌لی
یه‌ریم ، بایستی بروم دیدار کنم

بارچا : بارى ، بارُسی ، اهلی ، حه‌مه‌سی ،
تماماً ، کلاً

بارچا : بارلُغی چا ، گون سائین ، گون گوزده‌ن
گینتدیگی چا ، روز بروز ، رفته رفته

بارچا بار ، بارابار ، کان بارُلیان یه‌ر
محل اجتماع

بآردا : حه‌یوان لارننگ قارنندا و ایچه‌گا
له‌رینگ داشنداقی یوقاجق په‌ردا ،
غازی ، پرده صفاق

بآردا : بورولوننگ ایچیندا و قانلتزننگ
داشنداقی یوقاجق په‌رده ، غازی
غشا نازک سفت مغز ، غشا ؛ نازک داخل بینی

بآردا : چاغا دوغور لاندا بیله زاک چیقیان
یولداش ، اُقشه‌ن ، همراه بچه

بآر دُر : بار بُولالی ، باید باشد

بآردُم : حاضر دُم ، بودم

باردُم : یانننا باردم ، پیشش رفتم

بآردی : حاضردی ، بود

باردی : په‌تیشدی ، رسید

- تو پلانیپ بار دُلار : آولیشیپ یغنانیپ
باردلار ، دسته جمعی رفتند

بارس : آلاجا غا پلانگ ، یرتیجی حه‌یوان
یوز پلنگ

بارس ییلی : بیر تورچانُننگ اوچینجی ییلی ،
تاوشان دان اوُنگکی ییل ، سال پلنگ
قبل از سال خرگوش

بارساق گه‌ره‌ک : بار ارسن ، احتمالاً خواهیم آمد

بارسانگ بولجاق : میشود میشه رفت

بارغا : سووننگ یاپ آشاق اوُر کوچ له‌یپ
آقیان یه‌ری ، شاقلاوُق ، آبشار

بارغانُنگدا : باران دا غتنتننگدا ، درموقعیکه رفتی

بارق : ائلنگ تیزلیک آرقالی دُوره‌یان ـ
زات . Electrique برق

بارق الشُغی : بارق چیراسی ، چراغ برق

بارق لامپی ؛ لامپ برق

بآرکی : بآردُکی ، اوُنگکی ، اوُوداکی (اه ودا کی)
شو یاقین دآقی ، کان دا غتت که ـ
چه‌دیک ، ال یه‌ته‌ردا ، آنکه نزدیک است

بآر لاپ : بارلاغ اه دیپ ، گوز دان گه‌چیریپ
ازنظر گذراند

بارلاشاق : بیر زادی بارلاغ اتماگا ، گوزده‌ن
گه‌چیرماگا ، آختار شماغا ، سیناغ ـ
اتماگا کومه‌ک له‌شمه‌ک ، کمک به
بازرس و جستجو کننده

بارلاغ : بیر زادننگ دوغری لیغنی گوزاک‌تی
چیلیک یا دا سیناغ آرقالی آنیق لاماق
رسیدگی

بارلاغ ادیان : آختاریان ، بازرس

۲ بارلی : مااللی، پوللی، ده‌وله‌تی کان ، بای، ثروتمند

۲ بارلی دئر : مااللی پوللی ده‌وله‌تلی دئر ، ثروتمند است

۳ بارما : بارئش اتمه ، مرو

۲ بارمالی یه‌ر : بارئش اتمه‌لی گرونمه‌لی یه‌رجای جای رفتنی است

۲ بارماق : گیتمه‌ک بارئش اتمه‌ک گرونمه‌ک رفتن

بارماق ، ال آیاقدا‌قی بارماق ، دووو‌له‌نذا یومروق تولیار ، انگشت

بارماق : اولچه‌ک مقیاس طول و عرض

- بیر قارئش دورت (توزت) بارماق تونی بار ، یک وجب و چهار انگشت طول دارد

- باشبارماق : یوغین کوتی بارماق ، انگشت شست
- شهادت بارماق : ایکی له‌کی بارماق انگشت سبابه
- اورتا بارماق : انگشت وسطی ، میانی
- ادسوز بارماق : دورد دیغی بارماق ، انگشت بنصر
- کیچیک بارماق بی بی ، بئشینجی بارماق ، انگشت خنصر

۲ بارمی ؟ آیا هست ؟

۲ بارئپ قالمالی : باید رفت و ماند

۲ بارئپ قایدمالی بارمالی اورتولی باید رفت و برگشت

۲ باری بیر : پارخی یوق ، فرقی ندارد همه یکی است

۱ باریارئس : گیدیپ باریارئس ، میرویم

۱ بارئسی : هه‌مه‌سی ، تو‌که‌ل ، بوتین له‌یین ، تماماً

۲ بارئشا یلی : یاراشایلی ، آشتی صلح کنیم

۲ بارئش گه‌لیش : دوسلوق ، آرا قاتناشئق دوستی ، رفت و آمد

۲ بارئشماق : یاراشماق ، قاتناشماق ، صلح کردن

۲ باریارمئنگ ؟ قایدیاریمئنگ ؟ میروی ؟

۲ باریارئس : قاید یارئس ، میرویم

۲ بارمئش : بار اه‌که‌ن ، بوده ، هست

۲ باری دئر : پولی باردئر ، بای دئر ، دارا است

۲ بارئشئنگ می ؟ اوجنوراشئنگ می ؟ داری میروی ؟

۳ باریک : شئوتاق ، شئوجایا ، شئویه‌را ، یانئما پیش من ، اینجا

yak
yak-y
barik

باریمیز : هه‌مه‌مئز ، همه‌ما

۲ بارینگئز : هه‌مه‌نگئز ، همه‌تان

۲ بارینگی باق : مه‌نی باق ، مانگا قارشی گوزلا ، مه‌نی گوزلا ، مانگا سه‌رات
برانگاه کن بطرف من نگاه کن

۲ بارئلمالی یه‌ر ، گرونمه‌لی یه‌ر ، بارجاق .
یه‌ریم : جائی که باید بروم ،

۴ باس : یارئش ، جه‌ده‌ل ، بحث

۴ باسا باس : کوچئیلئک ماراکائنگ آرا -
سئندا قیسیل شئق سه‌بابلی
بولیان ائته‌له‌شیک ، فشار و حول
دادن همدیگر

۴ باسار : یه‌نگه‌ر ، اوستئن چئقار ، پیروز میشود
/ده‌یه‌لار/

باسارغا: آیاق قویلیان یه‌ر، باسجاق یه‌رینگ
باسیلمالی یه‌ر، جاپا
باساغا: ده‌نگیزله‌ردا گامی له رینگ یانایان
یه‌ری، دورالغا یه‌ری، اسکله، لنگرگاه
باسالاشاق: بیری بیرینگی باسجاق بولوپ
اوینا شماق، شوخی زورآمائی
باسالاشدی: زورآزمائی کرد
باسالاق: اوقی دا باسیان زات، کابوس
- قارا باسالاق باساق: قارین دوق حالاتدا
اوقودا یامان دوش گوره‌ک، اوستونگلوره‌ن
بیرزات باسیان یالی بولوپ دورماق،
خواب دیدن، کابوس
باسالیق: اینجالیق، گوورنلیک، آزرمش
باساپچاق: باسغانچاق، پله، نردبان
باسالاماق: آیاغینگ آشاغینا سالیپ ده‌په‌
له‌مه‌ک، آوستین ده‌ن باساق، زیرپا انداختن
باسایین بی؟ باسایین بی؟ اوزوینده‌ن ائوازی
آدامینگ آیردیشی، آلاداسیز گه‌زمه‌ک،
نازش گائب یوریه‌ک، با قامت بیجا قدم برداشتن
باسدیرماق: ده‌په‌له‌ب گه‌چه‌ک، زیرگرفتن
باسدیرماق (باس سیرماق)، گیزله‌مه‌ک، آوستونی
اورته‌ک، باسیرماق، پنهان کردن پوشاندن
باس غالدیرما (قالدیرما): صحیح است،
باس غالدیرما: فشار بده، نگذار بلند شود
- تونتدا باس، صحیح است.

- تونتدا باس: بگیر و بیندازیرش بده
باسغی: ده‌گینیشیک باسا باس، ائته‌له‌شیک
زورآزمائی شوخی
باسغیلاماق: آیاق آشاقدا قالیپ باسالاماق
ده‌مورتیک مه‌ک، غانالاق، زیردست پا ماندن
باسلیق، حالی حالیا دوقولاند چیتیمده‌ن سونگ
اه‌یشینگ اچیننده‌ن گه‌چیریلیان
یوغون (یوغین) یوپلیک، رشته‌ی کلفت
تابیده
باسما: چاپ اتمه‌ک، چاپ
باسما: یوقاری دان آشاق زوربه‌رمه‌ک،
لطرف پائین زور دادن
باسماق، آشاق لائین باسیپ زوربه‌رمه‌ک،
باسالاماق، ده‌په‌له‌مه‌ک، آیاغینگ
آشاغینا سالیپ گوچ به‌رمه‌ک فشار دادن
زیرپا انداختن، لگدکردن
باسماق: یه‌نگیش غازاناق، اوستین چیقماق،
یه‌ڭله‌ک، اوکده‌گه‌له‌مه‌ک پیروز شدن
- کثرباسماق: بیرزادینگ یوزینیا بیرقات یاغ
دوت توزان توتاق، کثرله‌مه‌ک،
کثیف شدن
باسماچی: تالانگچی، قالتامان، قاراقچی،
یذل که سیان، راهزن چپاولگر
باسیپ آلماق: زوربیله‌ن قورقوزوب آلماق
بزور گرفتن

باسڠر. اورت، یاپ. گیزله‌بپوشان، بپوش
باسڠردی: اورتدی، یاپدی، گیزله‌دی پوشاند
باسڠرماق: اورتمه‌ک، یاپماق، پوشاندن
باسڠرغنلی: اورتکلی، یاپغلی، پوشانده
باسڠق: بوغازننگ ایکی تاراپنداقی کوپ.
له‌ع آزاغان ماز، لوزه
باسڠننگ قالماغی (غالماغی): چیشمه گی
اوننگ چیتک اتمه‌گی، ورم لوزه
باسڠپ دورماق: باسڠپ ساقلاماق، بافشار
نگهداشتن
باسڠرغاماق (باسڠرقاماق): دولیش گورمه‌ک
تارا با سالاق باسماق، خواب دیدن، کابوس
باسڠرماق (باسڠرماق): بیرماتانی ایکی قات
اپلاپ تکمه‌ک، دولا برگرداندن
باسڠش: باساقلشق، درفشار کمک کردن
باسڠشدی: درفشار دادن کمک کرد
- که‌چه باسڠشدی: درمدمالی کمک کرد
باسڠلدی: اوتدوردی، یغقلدی، باخت
باسڠل: اوتدور، یغقلی، بباز
باسڠلماق: اوتدورماق، آنگنگالاماق، باختن
باسڠم: ده‌ر ره‌و، چالت. چالاسڠن زود
باسڠم اوعزا. باسڠم لزلا دوش. قاتی گیت
باسڠم باسڠم: قاتی قاتی، زودبزود
باسڠم جاق، چالت، چالاسڠن جاق خیلی زود
باسڠنگ: تزتونگ، اوسڠتونده‌ن زور
به‌رینگ. بگیرید، فشار بدهید

باش: یارا زخم
باش: سانننگ بیری (٥) پنج
باش: که‌لله، سر
باش: اولی، سه‌ردار، رهبر
باش آشا: حه‌ربیر باشاآ، ازسرتاپا، ازاوّل
آدام باشنا تا آخر
باش آشاق: که‌لله آشاق، سرپائین
باش آشاق: زیان جوزلوق انزا چه‌کیپ،
یاعزای ران قاچان، اه‌لی دارالان
سرپائین، بدبخت ورشکسته
باش آشاق: ژونگلده‌رله‌ن، باشی آشاق گزتی
یوقاری اه دیله‌ن، واژگون سرونته وارونه
باش آشا: مژچوه‌رده‌ن گه‌چه‌ن، اوست آشیر،
که‌لله سڠننگ اوستنده‌ن، ده‌یه سینده‌ن
بیش ازاندازه، ازبالای سرش
باشاباش: یه‌که یه‌ک، ایکی باش، دولفزه
باشاباش: آلشش به‌رلیشدا پول آلمانی به‌رمانی
مالی چالشماق، پایاپای عوض کردن
باشارجانگ، ایشا اوقیپ‌لی، ایش اونگاریان
اه‌ده‌رمه‌ن، قابراتلی، باشارننقلی،
باشارجانگلشق گیچ‌لی، زورلی، نیرومند، توانا
باشاردوشه‌ن: بولان وآما، قارش گه‌له‌ن
بیرایش رویداد
باشاردننگلنزا گوزآ (ادننگلنزا): یه‌ریناپه‌تیریب
بتلسه‌نگیز، بتلجه‌ک بول سانگلز،
بتلدننگلز ا گوزآ، درحد توانائی تان

باشارماق لىق. باشارجانگ لىق، بىلمەك-
لىك، چەپەرلىك ، مهارت

باشاغاى: ئۇز ئىش بىلەن جاش اوروپ
يۈران، ئاچەك ئىشىنى بىلمەي چاپىشىپ
يۈران، سراسيمه، گيج

باشاغاى لىق: قيق چيق لىق، كىم كىمگە ،
ياتان باسغى غوغا، جنجال

باش لورماق: باش چەكەك ، سرزدن سركشى

باش اڭگەمەك ، باشىنى آشاق تۇتماق،
ئىزازى چىلىغى ئۆيدورماق، تعظيم كردن

باش اوچ : ياتان آدامنىڭ كەللە تارايى
طرف سر خوابيده

باش تۆتىن : تۆتىن لەيىن ، بارسى، دورشوتا،
تاما

باش بۇزار: ئۆز باشداق، تەرتيبى، ئۆزگۈنى
قانونى بوزيان، بۇيون اگمەيان
قانون شكن، خودسر

باش توتان: ئۆتگان تۆشيان، كۆپ آداما
يىڭل باشىن چىلىق ادىان رهبر پيشوا

باش پىشتوا: اورازا (آرازا) آيى آدام باشىنا
بەرىليان سادا‌قا. زكات فطر

باش داش: اوغلان اولوق، بازى بچه ها

باشداش: ايلكى آيال آر، همسر اول، كەيوان

باشام بارماق: اه ليڭ آياغنىڭ يۈغىن
كوتى بارماغى، انگشت شست، ابهام

- بويدان باش: بارسى، جەممەسى، ئىلى، اولى-
كيچى، كُلاً ، تماى

باش بولاماق: ئوكونچ دا بولماق لىق، يادا
بولماز بولمالى دال ماغنا بەريان جەرەلە
سرنگون داون

باش بەرمەيان: سركش

باش بارماق: آدامنىڭ باش بارماق لارى،
پنج انگشت

باش تۇتار: دُنيا(دنيا) ئالمنىڭ باشىنى توتيان
ايديان، كسيكه ازحلوكاروان فسار بدست ميرود

باش چاتماق: نكا قيماق، عقد كردن

باش چاتىشماق: نكا قىيىلماق، عقد شدن

باش چەكمەك: بارلاغ اتمەك، سركشى كردن

باش چەكيان. باش توتيان، كەروەن باشىنى
ايديان، ساربان اف راولين شتر دركت

باشداق: باشلىق ادىيان، باش بولىان، سردار
سەردار

باشدان: دەسلاپ دان، اوُنگەدەن، ازاول

باشدان آشا: چەمدەن، مۆچەردەن، دورشدان
ياغداى دان يوُماري، بيش ازاندازه

باشدان آشدى: چەمدەن چىقدى، ازحد گذشت

باشدان آقدى (آغدى): چەمدەن چىقدى.
اوران ا گيويت قان ازحد گذشت

باشدان آياق: باشدان سونگاچەنلى،
بوُيىن لەيىن، باش ئويىن ازاول تا آخر

باشدان ساوما: هاولئغئپ هارسال‌لئق بئله‌ن اه دیله‌ن ایش، کاریکه با‌ججله انجام شده

باش سئز: باشی اولی سی بولمادئق، بدون رهبر

باش سئز بارات: هه‌رکیم اوز که لله سئنئنگ اوغورنا، بئکلدئلی بئله‌ن، ماسلاهات ـ سئز، اوغور سئز سیلاغ سئز، خودسری (باش سئز بوروک بولماز تات سئز توُرک)

دیمه‌گی: پارس دئلی توُرک دئلمئنا کاُن قاتئشئپ دئر. زبان فارسی در ترکی زیاد داخل شده

باشغا: آیری، اوزگا، اه یلاُ گئشی، دیگری

باشغاچا: باشغا چیللی، اونگگئنده‌ن آیری باشغا توُیسلی، اُو بیگله شئک، جور دیگر

باشغا باشغا: آیری آیری، جدا ازهم

ـ آندان (اوندان) باشغا: باشغا بیری غیر از آن

باشغا بیری، باشغاسی، دیگری، یکی دیگر

باشغا جوُرا: باشغا چیللی، جور دیگر

باشغادا: یه‌نه‌را، باشغا چیللی دا، بازهم، جور دیگر

باشغا دور: آیری دور، قاتئشما، جدا بایست

باشغا دئر: آیری دئر، باشغا جوُرا دئر جور دیگر است

باشغالئق: باشغا جوُرالیک جور دیگر

باشغالا: لوُز باشداق اوُز باشئنا ات جداکن

باش غالدئرماق: اوغور داش بولمادئق یا عذابدا یه‌رزا چئقیان هه‌ره‌که‌ت، چئقئش انقلاب

باش غالدئرماق، باش اگله‌مه‌ک دأل، که لله‌نی سئرتا غئیتارماق، قابول اه دیلمه‌نی ائوازی دأل دئنگی سئلدئرمه‌ک جواب منفی

باشلا: ایشلا، ایشا ال‌اور شروع کن

باشلاجاق: ال اورجاق، اه‌لاآلجاق شروع میکنم

باشلات: ایشاآ ال اوردئر، ایشله‌ت، دست ـ بکارشود، بگو شروع کند

باشلادی: ال اوردی، شروع کرد

باشلامادی: ال اورمادی، شروع نکرد

باشلارئن: ایشی اه‌لا آلارئن شروع میکنم

باشلاماق: بیر ایشاآ ال اورماق شروع کردن

باشلاسانگ ایزی یه‌ته‌ر: ال اورسانگ بئته‌ر، شروع کنی تمام است

باشلانجاق: شروع میکنند

باشلانغئس: بیر ایشاآ ال اورماق لئغی شروع بکار

باشلانغیچ: بیروا‌قا‌تئنگ یا عذابئنگ ائلکئنجی یوزآ چئقان باشلامان ده‌وری سرآغاز

باشلانغالی: ال اورولغالی، باید شروع شود
باشلانغالی دالی: ال اورولغالی دالی،
بنابد شروع شود
باشلایارشن: یه نه سینی یازیجی لار توگه ل
قوتارالار. تکمیل کم و کسری بعهده
نولسیندگان است
باشلایانچا: الیشا ال اوریانچا، تا شروع بکار
باشلی بارات (باش سیز بارات): اوغورسیز،
روزبا شراق، اوغوری اوتغاسی یوق،
خود سری
باشلیق: باش اه دیلیپ قوییلان، سه دار،
سرکرده
باش لیک: پنج تالی
باش یالنغ: آیال لارینگ اورتکی یالنغی، یایلغی
کلاغی
باش یورولوق: ساچ یوده اق آدچین قوییلان
چال، قاتیق، یوقورت ماست
باشی بوش: دول ارسیز آیال، بیوه
اری اوله ن، تالاق بریله ن، کالمه
باشنچی: باشنچی سی، پنجمی، پنجمین
باشنگی چاراماق: خودرا اداره کردن
باشی چاشماق، باشی قاریشماق، باش آیلاناق
گیج و حواس پرتی
باش یوق، اولی سی یوق، بی سر، بی رهبر
باغ: اولی آغاچلار، اوسومیلک له ر درخت
باغ: یوپ، تاناب، طناب، ریسمان
باغ باقچا: دوزلی ایمیش لی و ایمیش سیز اه کیله ن
آغاچ لار، باغ لار، باغ و باغچه
- آلما باغ: آلما آغاچ، درخت سیب
- آلو باغ: آلی آلو بریان آغاچ درخت آلو
- ایمیش باغ: ایمیش بریان آغاچ، درخت میوه
باغ بوستان: باغ باقچالی یر، بوستان
باغالا: نوبئیا ما سغالا سیندان داشی غین لی
اوتوم، باقلا باقالی
باغا داقماق: غویون مالی الدا ساقلاب سه میز-
اتمه ک، پرواری
باغاما: تازا دوغان یاشا جیق قوزی نینگ -
توییالی ده ریسی، پوست بره
باغاما اچمه ک: پوستین پوست بره
غازلیق باغ: بیرحیللی پوختا بارک دوون، گره
غیزیاق باغ: چارپار تارس دوون، خلاف گره بج
باغاز (باغاچ): ده میر توپل سله ن گیده نده
بولاغیچی نینگ اوز یا نیندان گیدیان یوک
باروبنه سه Bagage باگاژ
باغوان (باغبان): باغ باقچالی به جه ریپ
ایداب سه ره دیان آدام، باغبان
باغت: دوروشدان ارزازی لیق، یاشا-
ییشدان خوشلوق، تالی، اقبال
باغت لی: باغتا اه یه بولان، باغتی بار بولان
یا شاییشدان ارزازی خوشبخت
باغت اولی، تازا یاشاییش اویی، خانه بخت

باغتئیار، باغت لی، خوشبخت
باغ جئق: کوبینه‌ک و دوقونونگ یاقاسئنا
توتولیان دانگاق اوچین لیوپ،
بند یخه
باغش: تورکه‌ن حالق آیدیم لارنی آیدیان
آدام، آشئق خواننده
باغ غویون: الدا باقئلئپ سه‌میز اولیلیان
غویون گوسفند پرواری
باغلاماق: داقئلئپ به‌رکیدیلیه‌ک بستن
- سه‌رت ناما باغلاماق، کوپ شئلئنک و
ده‌وله‌تله‌ر آراسئندا دوسلوق و
وقاتنا و باغلاشئق اتمه‌ک،
باغلانسا: بسته شود / عهدنامه مودت
باغلاشئق: شه‌رت ناما آرقالی بولان دوسلوق
وشول بارادا یازئلان وقول چه‌کیله‌ن
سه‌نه‌ت، پیمان نامه
باغلا: دانگ، به‌رکیت، یاپ، ببند
باغلانمادئق: دانگئلمادئق، به‌رکیدیلمه‌دیک
یا پئلمادئق محکم نشده بسته نشده
باغلانمادی: دانگئلمادی، به‌رکیدیلمه‌دی
یا پئلمادی بسته نشد محکم نشد
باغلی. دانگئنلی، دانگلغئلی، باغلانئپ
قوئیلان، یاپئلان، بسته
باغلی: باغ باقچالی دارای باغ و باغچه
باغ لئق: دورلی آغاج لارئنگ کوپ اکیله‌ن
یه‌ری، محل درختکاری

باغئر: چیغئر، قیغئر، دادوفریاد بکش
باغئر: قورساق، دوش، کوکره‌ک، سینه
باغئر: قاراباغئر، اوت ائلئاب چیقاریان
اشام، جگر سیاه
باغئرماق: چیغئرماق، قیغئرماق دادفریاد
کشیدن
باغئرماق: سئغئر و تانا یالی سه‌س چیقارماق
صدای گاو گوساله
باغئرئنگا قیسماق: قورساغئنگا دیراپ-
دئوسئونگا آلماق، قوجاق لاماق،
تنگ بغل گرفتن
باغئشلاماق: گوناگی گه‌چمه‌ک. گناه بخشیدن
باغئشلاماق: بیرزادی گونا به‌رمه‌ک،
موغوت به‌رمه‌ک، پیشکش مفت دادن
باقیت: حاییرلی، په‌یدالی، اونغایلی، مفید
باق: گوزله، گوززه، وه‌للا، سه‌رات،
ساقلا، گوز قولاق بول، نگاه کن
باقا، تاراپا، ساری، بطرف
- ایکی باقا: دو طرف، هر طرف
باقا قویولان، باقارا قویولان، آت آلاشالی
بئرناچا گون اوتلی سوولی یه‌ردا
قویماق، سه‌مویتمه‌ک، بچرا گذاشتن
باقا باقا: گوزلاپ گوزلاپ، قارشام-
باقئپ دورماق، کان گوزله‌مه‌ک
چشم بزه داشتن
باق، سه‌مویت. چاق کن

- شُول باقا : شُول باقان ، شونگا تاراپ
شونگا قارش ، اُونگا تاراپ ، آنطرف
- اونگا باق : اُونی گوُزله ، اُونگا -
سه‌رات ، وه‌لله ، باو نگاه کن
- بأرینگی باق : بأریک باق ، بویانی باق ،
بُز تاراپا باق ، اینطرف را نگاه کن
- مه‌نی باق : مه‌نی گوُزله ، مانگا سه‌رات
بمن نگاه کن
باقار : گوُزلأر ، گوُززأر ، سه‌راه دهر ،
وه‌للأر ، نگاه میکنند
باقار : سه‌یز اه ده‌ر ، سه‌مریده‌ر
- گوُنا باقار (گوُنا باقان) . گوُن تاراپا
قیئشارایان اولاقان تاباق یالی
ته‌وه‌ره‌گی ساری گوللی دچیگیدی یاغلی
اوسوملیک آفتاب گردان
باقار : کوُپ اُوتلوق مال باقیلیان مه‌یدان
مرتع چراگاه
باقارا گیتدی ، مال باقیلیان یه‌را گیتدی
بچراگاه رفت
باقاج (باغاژ) ، یولاغی نینگ اوُزیانی بیله
گیدیأن یوُک ، Bagage باگاژ
باقجاق : گوُزله‌جه‌ک ، سه‌راتجه‌ک
نگاه می‌کنم
باقجاق دأل : گوُزله‌جه‌ک دأل ، سه‌ر اتجه‌-
-دأل نگاه نمی‌کنم
باقما : گوُزله‌ما ، نگاه نکن ، چاق نکن

باقوی : گوُزله‌دی ، بارلاغ اتدی ، سرکشی کرد
باقالی : گوُزلأ به‌بینم
باقایلی : گوُز لأیلی ، به‌ببینیم
باقاق : گوُزله‌مه‌ک ، گوُز لأب دورماق
سه‌ر اتمه‌ک ، نگاه کردن
باقاق : مال قارانی اُویدا ساقلاب سه‌هر-
-ییتمه‌ک پرواری کردن
باقاغا آلدئم : ساقلاب سه‌میز اتجه‌ک
بوُلوپ آلدئم جهت پرواری گرفتم
باقاق : چوُپان چوُلوق بوُلوپ مال قارا
گوُز غولاق بوُلاق ، نگهبانی چوپانی
باقئپ دورماق ، گوُزلأب دورماق . همانطور
نگاه کردن ، چشم دوختن
ییشوُنگا باقئپ دور : شوُنی گوُزلأب دور
شونگا سه‌ر اه دیپ دور ، اورا نگاه
می‌کند
باقئش : یاردام لُق ، قوُلداولُق ، کوُمه‌ک
یاوری کمک
باقئش : گوُزله‌ش ، سه‌ر اه دلیش ،
در نگاه کردن کمک کن
باقئپ دور : گوُزلأب دور ، دارد نگاه می‌کند
باقئشدئم ، کوُمه‌ک اه دلیشدئم ، کمکش کردم
باقئشدی : کوُمه‌ک کرد ، کوُمه‌ک اتدی
باقئشماق : بیری بیرینگا قوُلداولُق یاردام
لُق اتمه‌ک ، کوُمه‌کچی بوُلماق
یاری کردن

باقىلى: يُورِيتا ايدُنله‌ن باقا قويلان ، درچرا
گذاشتن پرواری
باقلدی: ساقلانىپ سه میزاه دیلدی ،
الوا ایمیت له‌نزی به پرواری گرفته شد ،
باقلمُش: باقلان ، سه میزاه دیلِه‌ن ، پرواری
باقلمُش: گوزله‌نمُش ، سه‌راه دیلِنش
توجه شده
باقىم: گوزه‌ک ، گوزِنک ، گوزِنِنگ آشاغىنتا
آلاق لىق ، زیر نظرداشتن
باقىنا: قاراشلی ، تابین ، باغلی ، ایىقىندی
باقىم‌لی: ایزیندا گه‌زیلیان ، گوز قولاق
بولونیان ، زیر نظر بودن
باقلیان یه‌ر: گوز له‌نیان یه‌ر ، تاوه‌ره‌گلی
گوز قولاق بولونیان یه‌ر ، دیده‌بانی
باقىن چىلىق ، یه‌تیشیکلیک ، رسیدگی
باقىندی: قاراشلی ، تابین ، باغلی ، ال آستىندا‌قی
قوللوقچی ، نوریت ، شاگرد
تابع - نوکر
باقی: المودام‌لىق ، مودامالىق ، هه‌میشه‌
لیک ، باقی
باقیر: کوپ ، کان ، زیاد ، فراوان
بال: گول له‌رینگ شیره سیندن آری نینگ
به‌جه‌ریان سئرکی ایمیق ، عسل
بال آری: بالی به‌جه‌ریان اوللاتان سئنگا-
-گاچه‌نده‌ش آری زنبورعسل

بالا: چاغا ، اوشاق ، بأبه‌ک ، فرزند
بالا: اوواوون (آواران) اوغلان ، غلمان
بالاق: جولبار ، Sulvar شلوار ، زیرشلواری
- ایچ بالاق: یوقا بالاق ، زیرشلواری
بالام: چاغام ، اوشاقىم ، فرزندم
بالداق: سال ، آغاجىنگ کیچی یوراقلاری ، ساقه
غىلىنجىنگ ساپی دسته شمشیر و شاخه
بالدیر: آیاغىنگ اینجیک بیله‌ن دیزینگ آرا-
لىغىنداقی یوموری اتلی یه‌ری ، ماهیچه‌پشت
ساق پا
بالدیز: گه‌لینینگ آرامىسی نینگ کیچی آیال
دوغانی ، آویاسی ، خواهرکوچک شوهر
بالقان (بالخان): جه‌به‌ل ده‌ن غایراداقی -
یووونُردنگ آدی ، بالقان
باللی: کیچی دوغان لار ، برادر و خواهر کوچک کودک
باللیم: کیچی دوغانىم برادر و خواهر کوچکم
بالىق: سوودا گه‌زیان جه‌یلان ، ماهی
- آق بالىق: ماهی سفید
- قارا بالىق: چوشالی ، ماهی کفال
- که‌پیر بالىق: که‌پیر ، بد کپور
- سیلا بالىق: ماهی سوف
- چاپاق ، آونوق بالىق ، تلاجی
- تیرانا بالىق: ساس ، اوزون بورون
- به‌کیوا بالىق: آدستورژن ماهی خاویار
- دوقی بالىق: پیل ماهی
بالقلداماق: اوووسمه‌ک ، یالدىراماق ، درخشیدن
بالىق قولاق: چانگلغالاق ، گوش ماهی

- اۆرگه‌نچ بالیق،   اورگنج
- که‌پیرجه گله : آدیق که‌پیر   بچه کپور
- یاپین : آغیزی اوللاتان بالیق.   سگ ماهی

باند : یوقاجیق این سیز ماتا، زول گیدیپ
یاتان لورزین تاقیز قارا یول ادجیان لاشنگ
غونالغا یه‌ری، بیرناچا گیزله‌یین دقاچاق
الیشله‌ردا اغوزداش تولان آدا لا Bandage

بانداژ : Bandage، یارا آننگ اۆستونی اورزین
این سیز ماتا بیله‌ن اوراماق با سیزماق،
ماریون بیر تیللاندا ایچ آشاق ذوشه‌نوا
بیلا باغلانیان اوچی تونگلی ده‌میر قوشاق،
نوارپیچی فنق بندکمر بند بانداژ

بای : بارلی، پوللی، تاتاج دالی،   ثروتمند

بای بای، گه‌نگ قالنندا آیدیلیان سوز
اظهار تعجب، بهبه

بای: ارته‌کی، حه‌کایا، ماتال.   قصه
حکایت

بای بوی: اه دیلمه حه‌ک، بیتمه حه‌ک،
تولاجاق الیشا غایتارغی سوز.
باشار تولماجاقی آنگلادیان سوز، کلمه رد

بای اوغلان: بای حوددیک، که‌لله‌سی توقغا
گوزی اوللاتان جوشنق اگری، تومله‌چ
خارا بالنقدا یاشایان قوش، جغد، بوم

بایات: گون حاندان تولان تورکمه‌نینگ بیر
تولله‌گی   یک تیره از ترکمن،

باوتل: اوتونگ دورلوغونا تشکللیان به‌للیک ماتا

بایات‌لی: بادرا غننگ بیر تولله‌گی. حالنیغای
از تیره بادراق

بایار: حوکومدار، باشلیق، سه‌ردار،
خوجایین،   سرور سردار

بایاق: اوزال، اونگ،   قبلاً

بایاقی: اوتگکی، آراداقی، اوتگراکی،

بایتال: اورقاچی غتل یال اسب ماده/قبلی

بایتال چا: گولا، تووه، غولاجین، اورقاچی
آت کوره‌ره   کره اسب ماده

بایجی: گیچ دوغان قوزی، آوچ توزت (دورت)
آیلیق،   بره نارس

بای حوددیک، بای اوغلان، بای قوش، جغد

بایداق: بایراق، یالاو، توغ،   پرچم

بایراق: بایداق، یالاو، توغ، حالات سیلاغ
سه‌رپای   جایزه، پرچم، انعام

بایرام: به‌لی بیر گوننگ شادلینا تونولیان
آیینت، حوشلوق، شادلیانلیق،
عید جشن

بایرام حیللیق: توی، آیینت،   جشن عید

بایرام چیللغا گه‌له‌ن له‌ر: تویا قاتناشا-
نلار، گیریشه‌ن له‌ر شرکت کنندگان در جشن

بایرام ادیارله‌ر: توی تویارلار، عید
میگیرند

بایرام آیغوی: بایرام آیینگ ده‌سلابقی گونی-
نذا، آرازا تننگ قوتاران گونی-
تونولیان آیینت.   عید فطر

- قوربان بایرام جُیلُیُغی ، قوربان آیئدی ، تال
داوار اُولدُرُلیان آیئت ، عید قربان

بایرام آیی : تاماری یُلُیُنگ اُون لاجی آیی
ماه شوال

بایری : چه‌م سُزواغُت یه‌تنه ده‌غان قوزی
بَرّه نارس

بایری : باشداش ، ایلکینجی آیال ، همسر اوّل

- ناوروز بایرامی : یُلُیُنگ باش توتولان
گونی ، ایلکی گونی ، شادخون لی
توتولیان آیئت ، جشن نوروز

بایه زید : اولی آریب لاقامی -
(سلطان العارفین) ، اوچینجی ده ورد
یاشایان مُش (یاشایان اه‌که‌ن)
مازاری باستام (شاهرود) دا ، بایزید

بای قوش : کویله‌نج ، بوزدوق ییُقان یوموان
یه‌رله‌ردا یاشایان ته‌گه له‌ک -
اوللاقان گوزلی ، توقغا که لله لی ،
اگوی چونت لی قوش ، بای خودذیک
بای اوغلان ، جغد ، بوم

بای لاشدرماق : بارلی اتمه‌ک ، یه‌تنه سِز
اتمه‌ک ، دولی حالاتا باغدایا -
گه‌چیرمه‌ک ، غنی کردن

بای لیق : پوللی مالّی مُلک لی بولماق لیق
ثروتمندی

بای لیغیم : ساغ لیغیم ، بار لیغیم ، ثروت من
سلامتی من

باینا ماق : بول اه‌لین لیکدا یاشاماق -
ده وران سورمه‌ک ، در رفاه بودن

بای نیماق : ساغ بولوپ گیتمه‌ک ، حالیننگ
قاوی کوک بولماق ، آیینگالماق
شفا یافتن

به‌ت ، یامان ، بد

به‌ته‌ر : یامان ، اربه‌ت ، تاه‌له‌که ،
بد - بدتر

به‌جه‌رگی : یاری الشلاب تاییارلاه‌ق ، اه‌کین
اوغورنا بولیان تاراشلق ، آماده کردن زمین

به‌جه‌رمه‌ک : دوغورلاماق ، یاساماق ، درست کردن
ساختن

به‌جه‌نه : گوک‌ قانددان بولان ، تورکمه‌نینگ
بیر اورومی تیره ای از نسل گوکلان

به‌ح : تاغاملی ایسلی ایمیش ، به

به‌ح : حایران قالماقلق سوز ، کلمه تعجب

به‌ت آسئل : آسئل سئز ، یوراگی قارا ،
اربه‌ت ، بداصل

به‌داهات : اگیریت اولی ، اوران اولی ،
خیلی بزرگ

به‌ت آخلاق : قئلئق سئز بداخلاق

به‌دره : سوو قویماق اوچین غالالی پلاستیک
قاب ، غاوا سطل

به‌ده‌و : مُنُلیان چاپیلیان گویچ لی ترخوم
آت اسب اصیل ، کرس

به‌ده : مال ایمیت اوچین قوریدلان تالی چوغدام
لاپ ته‌ییار اه دیله‌ن اوت ، علف

به ده نه : تۆرغای دان اُولی آق بۆز اۆره نگ سایرا یان قوش، بدبده
به ت زآت (به ز زآت)، یامان، به ت آسْل یۆزاگی قارا، اه ده ب سزْ، بد ذات
به رجای ائمه ک : گه چیر مه ک، یه رینا یه تیر-مه ک، انجام دادن
به رچ : ائنگ آیاسیندا ائش له مه کده ن دۆره یێن غابارچاق یالی قاتی دووُن
به رچیک مه ک ؛ به رچیکمه ک، پیرگه نمه ک. ائسله نمه سێز لێک یاعدای، زده شدن
به رچیلدی : یێره لی آلمایار، ائسله مه یار، زده شد
به ر : بیرزادی باشقا بیرینا به رمه ک لیک، بده
به رچه : یانگاق، دولوق، گونه، لپه
به رچه سی (یووقا) : یانگاغی دولوغی تاغما جاغی یووقا، لپه نازک
به ردی : داد
- اۆزی به ردی : خودش داد
به رمه دی : نداد
به راغایسانگ : اگر بدهید
به رک : مُکام، قایئم، محکم
به رکیتمه ک : مُکام له مه ک، قایئم لاماق محکم کردن
به رکیدی، مُکام بُولدی محکم شد
به ره که للا آفرین Bravo
به رکیمه ک : مُکام بُولماق محکم شدن
به رک یاپیشماق : قایئم توتماق، محکم گرفتن
به رمه ک : خۆدۆرله مه ک، دادن
به ره گه ن : ساخی، جومآرت، به ریلی، بخشنده
به رگی : به ریلمه لی پول، بدهی
به رناما : دوکوم بیُرو لئزام، برنامه
به ریلی : ساخی، جومآرت، الی آچیق، بخشنده
به ریم : به ریلیپ اُن زآت، پارا، رشوت
به ریمسێز : غیێسغانچ، قاتی، آدم سخت
به ز : ساندیُرااق لیق، قورقماق لیق، ترس
به زیمه ک : قورقوزماق ترساندن
به زیگدیم : ساویدیم، بیزار بُولدیم زده شدم
به ز به لنه ک، تۆق لی تای ماشقالاسێندان واغئت لایێن اوچوپ گه چیان آقوشی پرنده مهاجر
به ز بُولماق : ساندیُراب قورقوپ دورماق،
به زگه ک ائمه ک، آورلیزمه ک ترساندن/ترسیدن
به زله ک بُولماق : قورقماق ترسو بودن
به ز زآت (به ت زآت) : اه ده ب سێز، یامان، یێزره گی قارا به ت آسْل، بد ذات
به زه ک : اُوداۆن (آوادان) لیق، زیبائی
به زه مه ک : اُوداۆن لاماق (آوادان لاماق)، گوزه لله شدیرمه ک، گه ل شیگنا گه تیرمه ک به سله مه ک، آرایش کردن
به زه مه کجای : ساچ ساقغال قئرقدیرماق جای، آرایشگاه

به زیرگه ن : قاماب که روه نلی ساوداآ ادیان
آدام سوداگر، بازرگان
به سته نی : سۆییت شه که ری دۆنگدورلان
به سله مه که : به زه مه ک آرایش بستنی
به شه ر : آدام ، بشر
به ش خۆر : آیراتین چیبئن دلیله مه گینده
اه لاَ یزاآ چیٔقیان وبۆریشل اوزاغا
چه لیان یارآ ، سالک
به ک : به رک ، ئاکام ، قایئم ، محکم
به ک له مه ک : ئاکام اتمه ک ، یاپماق
باغلاماق ، قولوپلاماق ، بستن ،
به ک یۆل ، کوته ل یا لغئت یۆل - محکم کردن
به لئرا بالئق : ساس ماهی خاویار
به کیتمه ک : به رکیتمه ک قایئم لاماق محکم کردن
به گ : بیر آوبائنگ باشلئغی ، اولی سی ،
آقا ، کاخودا آرچین ، کدخدا
به گدیر : ده نگیزهاشنگ اوروعوندان ئولان
-لار ازاولادان دنگیزهان
به گره س : داشقی گه پیم تئکئلیئان غالئنگ
یۆنگ ماتا ، ماووت ، پارچه ضخیم
پشمی ، ماهوت
به گدیلی : ئیلدیز خاندان ئولان لار ،
ازاولادان یلدیزخان
به گ زادا : به گینگ اوغولی ، پسرکدخدا
به گ لیک : به گینگ یاغدالی ، ده ره جه سی ،
سروری ، آقائی

به گه نج : به گه نمه ک لیک ، شادلئق ، خوشحالی
به گه نج سارغئدی ، به گه نمه لی حابار ،
خبرخوش
به گه ندیرمه ک : بیرآداشنگ گوونلنی
(گه ونئنی) . خوش اتمه ک ، شادکردن
به گه نسین : خوش بولسون ، شادبشود
به گه نمه ک : خوش بولماق ، گوونئن
(گه وین) آچئلماق ، شادمسرورشدن
به گه ییک : کوینه گینگ غولتوغئنا تئکئلیان
بیر بۆله ک ماتا ، تکه پارچه زیربغل
به لا : باشا گه له ن خورلوق ، ائزا ،
موسیبات ، گرفتاری بلا
به لاله و : ساماسئق ، دوشینمه زه ک ،
آه لبه یه نگیل له لله ، آقماق گوده احمق
به لله م شاحا : آه له له لئگا ایلا به للی
مشهور بفسق وفجور
به لکام : به للی ، شایات ، بولساآ بولانگ
-مالی ، السئله گی دویدیرماق ، بلکه
به للی : نئشانا ، آلامات ، ئالئم اه دیجی زات ،
تامغا ، داغ ، آلئق ، علامت
به للاب قویاق : به للی اه دیپ قویاق
نئشانا اتمه ک ، علامت گذاری کردن
به للاب گه چیپ گیتمه ک : تایین اه دیپ
قویاق ، علامت گذاشتن
به لله مه ک : به للی اتمه ک نئشانا قویاق
علامت گذاشتن

به لله مه ک: گۆ لله آتاق، داش آتاق،
زئنگماق، تیرانداختن، سنگ انداختن
به للی: مألئم، آیان، آیرئنگ، اشئکار،
به للی دأل: گومورتوک نامعلوم/آشکار
به للی به ته ر: دۆلی، کاملاً
به للی حانا: تۆی حانا، آت چاپئغی مه یدانئنگ
تارلچی، مبدء حرکت اسب ها
به للی وآعئت: مألئم بولان مألئم اه دیله ن
وآعئت، وقت معین
به لله گ: پول به ریپ آلئنیآن کأغئز جئق،
بلیت
به للیک: به لگی، نئشانا، تاغا آلئق علامت
به ن: مه ن، بئز، أوزوم، من، خودم
به نده: قولونگ، قوللوقچینگ، نوکر بنده
به نده ر به ک: أوران تائیئم، مأکأم، مستحکم
به نده ر تۆر کمه ن: تۆر کمه ن به نده ری،
أو نگگی آدی به نده ر شا، بندر ترکمن
به ندیل: یئۆنگ ده ن، سیم ده ن ایشیله ن
یئوعین (یئوغون) تاناب، گاهی له رینگ
لا بئرا داقئلیآن تولی بامی،
طناب کلفت لنگر کشتی
به نگ: شاداأنا دیله ن أوسۆملنگئنگ -
گۆ لینده ن آلئنیآن اۆشا، توزغا،
نأشالی زأت، حشیش بنگ
به ویر: غایئرغا لارئنگ آشاق اه ته گی، پهلو

به ویر: بۆجه ک بوجاق، کونجه ک، یان، گوشه
غایئرال، بوروح
به وه ن: آولوق بالئق لارئنگ ایچینداکی هاوالی
حالتا، په للی حالتا، یئوعین (یئوغون)
ایچه گا، قولون، Colon
به ورینگا دینگله مه ک: أوزیلا ناماق، غایغا -
تالماق، بئلئرا باتماق، بلفکر فرورفتن
به وسیمه ک: دئلمه ک، یارماق، جئرماق،
به ییل (ئویوک) بلند/ پاره کردن، شکافتن
به ویله ن: آغاچی جئرما شاغان تئنکه نلی
ایمیشی بوت تالی (یاتی، یآناق) تورشی جا
اتره نگگی قارا قونگوری، تلو تمشک
به وسیک: به وسیپ گه چه ک، عبور از مانع
بوت: (بود) دیزدان یوقاری چا تئلبا چه نلی،
بالمؤر، ران
بۆت: الدا یاساما شه کیل، بُت
بۆت پاراز: بوتآ ستئغئنیآن، بت پرست
بۆت حانا، بۆت ساقلانیان جای بتکده
بوتاوی (بوته وی)، بوتتو، ده ویک/ سالم
- یه نجیک دأل، بئتئه و،
بۆتلاماق (بۆتۆلاماق)، کوشه ک له مه ک
دریا (دنیا) قوزلاماق، زائیدن شتر
بۆتناماق: دوران یه رینگ ده ن قوزغاماق،
قیمئلداماق، سۆلئیمه ک، یۆریمه ک
از جا تکان خوردن
به ییک (ئویوک) تانگری نینگ آدی بئله ن، بنام
خداوند متعال

بوتون : چاگا ، سه مه نت قارشندلسی ، بتون

بۆتین : بۆتاری ، بتنه و ، ده وکیپ دال
سالم

بۆتین : حه مه ، باری ، احلی ، همه

بۆتین له یُن ؛ حه مه سی ، بارُسی ، کُلاً

بوج : بوجاق ، غترا ، یاقا ، که نار ، اوج ،
کنار

بوجاق : کونجه ک ، مه شیگینگ اسوو ـ
آلسنیان بُر غتراسی اوجی ، بوجاغی
گوشه ای از شک خیک

بوخار : (بوخارا) ، تۆرکُستاندا اولی شه هه ر ،
گه چه ن زامان لاردا اسلام مه کته به لری
کوپ بولان یوردُرت بخارا

بوخارا : یواش تۆز کانا ، سادا ، یوقسول آدام
ساده لوح

بود (بوت) : دیزدان یوقاری چا تُلباچه نلی
بالدُر ، ران

بود دان : بوردونان ، از رانش

بۆدۆرده مه ک : آیاق بُرزادا ده گیپ
یشقلجاق بولماق ، بۆدریمه ک ،
تعادل از دست دادن

بۆدۆرده تجه ک ، آدامی یقجاق ،
آدام را زمین میزند

بۆدریمه ک : آیاغننگ بُرزادا ده گیپ بادلی اترا ـ
نپ گیتمه ک ، انتره ک له مه ک ،
یقلجاق یالی بولماق ، تعادل از دست دادن

بۆدۆر سۆدۆر : ته کیز دال ، یلماناق دال
صاف و صیقل نشده

بودی : بالدیری ، رانش

بۆدی ، دۆیا (دنیا) نشک بورلوزنا داقتلیان
چه ته نه کراه په نه که لی آغاچ حبق ، بورلوق ،
بۆیلی ، چوب بینی شتر

بۆر (بۆز) : یغرُق ات ، بۆرۆشدیر ،
ابله م ابله م ات ، چین دار و چروک بکن

بۆرمه ک : بۆزمه ک ، یغرُماق ، ابله مه ک
چین چین کردن

بۆرمه ک : یۆرمه ک ، الشلاب گه زیپ
یۆرمه ک ، آیلانیپ یۆرمه ک
گشتن کار کردن

ـ الشلاب یۆر : الشا گزیمه نیپ یۆر ، کارکنید

بۆرا : کیچی جنک قاراجا قان سورمیان نوجه ـ
جنک کک ، کیک

بۆرا یار : اورتیار ، دولایار ، یاشیار ،
چه کینیار ، می پرد نه ـ رو میگیرد

بۆرآنا : اسپاناغی ، اسماناغی نتشرنیپ
یوقوردا (قاتنغا) غارلان ایمیت ، بورانی

ـ کادی بۆرآنا : اوللاقان ساری سۆیجی کادینی
سوو آیاغا نتشرنیپ اچینا نار دان
اه ریکیپ آتلنیپ ایتیلیان ایمیت ،
بورانی کدو

بوران : ستُرغنلی یه ل ، ایغاللی ساووق هاوا
هوای سرد باد و باران

بُوران: بُوران، اوُزاوُنگوندا کی سوُزی دُوُنید مشغول (پریشان)
- الیشلاب بُوران، الیشا گؤیمه نیان، گه زیپ
بُوران، گه زیپ بُوران، الیشله یان گه زیپ (گه زن)

بُوره‌ک: یاستی یا پراقلی دوُزله‌ردا چِتیقیان
ایتیلیان اوُت. مامام چوُره‌ک،
مه‌له‌که، پنیرک

بُوره‌ک: ایچی حوروشلی یاغا ئیشتوُله‌ن
حامیر، پیراشکی، سینوسه، قطاب

بُورتدوُرُپ دوران: چیشیپ بُورسوپ دوران
پوکگه رییپ دوران، آماس کرده

بورچ: ناحارا آتلیان آوی آچی زات،
آوُنجاق قاراجا دانا، فلفل سیاه

بورجاق: قیزیل بوروچ، اوللاقان سوُری
ایچی ساری جا توخوم لی، اوُزون آوی
فلفل قرمز

بورچ: بیریشلینگ اوُن ایکی توُله گینینگ
هه‌ر بیرسی، بیر آی ماه شمسی

بورچ: عَثرا، یاقا، چه‌ت، کونجه‌ک،
بوُجوم، به‌دیر، که‌نار، گوشه کنار

بوُرچ: بوُرین آلینان الیش، یه‌رینا یه‌تیر-
مه‌لی ایش، به‌رگی، بدهی، وظیفه

بوُرچ ناما: شه‌رت ناما. بوُرین آلینان
حات، تعهد نامه

بورجی: قیشینگ ساووق آی لاریندا گیجاله‌ر
دا تشینگ اوُتونگ اوُستینا دوُشیان
غارجا غیز، برف صبحگاهی

بورچی: کا بُژ قال لارینگ، حه‌یوان لارینگ
بوُتلا جاق (قوزلاجاق) بوُلان واقی
دُوُره یان یا غدای، درد زایمان

بوُرسوپ دورماق: چیشمه‌ک، چیشه‌ن یالی
(یانی - یاناق) بوُلوپ دورماق،
آماس کردن
- یوُزی گوُزی بوُرسوپ دور: یوُزی قاباقی
گوبیه رییپ چیشیپ دور، صورتش
آماس کرده

بوُرشیک: بوُروشمه‌ک لیک، چین وشکن دار

بورغی: یوُپ تاباب بورماق تاوبه‌رمه‌ک
اوُچین اوُلانیلیان آبزال، دستگاه
تاب دادن طناب

بورغی: آغاچ ده‌میر ده‌شیان آبزال،
اوُشگی، دریل، مته

بورغی: سووُینگ که‌وله نیپ تاولانیپ
آیلانیپ دوران یه‌ری، آیلانجاق،
گرداب

بوُرکوت: اولی گویچ لی تیرتنجی قوش، چای
عقاب

بورماق: تاوبه‌رمه‌ک، تاولاماق، بُژ-
آدامینگ اه‌تینی بوروب گوُرگه‌زمه‌ک، تاب دادن

بورنوق: بوُدی، بودیلی، دُویانینگ بورلونا
داقیلیان اه‌په نه‌که‌لی آغاچ جُبق
چه‌ته‌نه‌ک، چوب بینی شتر

bürüşmək

بوروق : تاولی، تاولانان، بورولان،
تاب خورده، پیچ خورده

بۆرئوک (بۆرئک) : تاپیا، تاخیا، تاأسه‌ک
عرق‌چین

ـ سۆوفا بۆرئوک : سۆوری بۆرئوک،
کلاه مخروطی

بورولماق، تاولانماق، ال آیاغئننگ
سونگگی بوغوندان چیقماق، یازماق
پیچ خوردن، در رفتن

بوروم بوروم : تاولی تاولی، تۆیرا تۆیرا،
تاولانچاق، تاوتار، پیچ پیچ،
مجعد

بۆره‌مه‌ک : اۆرتمه‌ک، یاپماق، دولاماق
یاشماق، باسیرماق، پوشاندن

بورون : آدامئننگ یۆزیندا، چه یاناننگ
تومشوغوندا یئرله‌شه‌ن، دم‌ـ
چه کمه‌ک واِیس دۆیماق انامی،
تئمه‌ک، بینی

بورون : اۆزال، اۆنگ، ایلکی، قبل

بۆرونچه‌ک (بۆرنچه‌ک) : اۆرتگی،
چاآدیر، چارشو، چارقات چادر

بورونقی : اۆنگکی، ایرداکی، قدیمی

بورونلاق : اوزون اولی بورونلی،
بینی بزرگ

بورونی یه للی : اۆزونی اولی سایییان،
متکبر

بۆرئشمه‌ک : جۆرئشمه‌ک، یئغنولئق بولماق
جمع شدن

بۆرئشیک : یئغئرلئپ دوران، جمع شده

بوری : آیال لارئننگ چاغا دوغوردان
اۆزال چه کیان ائزامی، آغئری
درد زایمان

بورئسی (بوروس) توتماق : چاغا دوغورماقدان
اۆزال یۆزا چئقیان یاغدای
درد قبل از زایمان

بۆری : مۆجه‌ک، قورت، گرگ

بۆز : چالئمتئل ائره‌نگ، کۆل ائره‌نگ
یالی آق ائره‌نگ، خاکستری رنگ

بۆز آت : چالئمتئل ائره‌نگ آت،
اسب خاکستری

بۆز : دونگلغاق سوو، دونگان سوو،
یخ

بۆزاغان : جۆل دا بئتیان اسلی اۆت
نوعی بوته علف معطر

بۆزاغان : بۆزوچی، سۆزئندا تاپئلمایان
وه‌پاسیز، بیوفا

بۆزاۆق : اۆغوزخاننگ اوغول لارئننگ
تئرپاری، فرزندان اوغوزخان

بۆز بالامان : آو قوشی، مرغ شکاری

بۆزالئک (بئله زیک) : آیال لارئننگ شبله‌ـ
گینا داقئلیان یوزی قاشلی تئللا کوموش
شاییبا، دستبند النگو

بۆزانەک: یەر روتیا اوُتونگ توخومی، عوُلیون لارئنگ توّییئنا یا پئشاغان زات، تخم یوُنجه بپشم چی چسبد

بوُزماق: پوُزماق، ساندان چئقارماق، حات چەکمەک، یۆق اتمەک، پاک کردن خط کشیدن

بوُزماق: یئقماق، خراب کردن

بوُز غاق: بوُزوجی، باش بوُزار، دوبهم زن

- یازو بوُزو: یازماق، بوُزماق، نوشتن پاک کردن

بوُزوق (بوُزلُق): ساندان چئقان، دەییک عئلئق تاپدان اربەت، وەیران، یئقئلان تەلەکەخرابه، منحرف

بۆزیک، بۆزتوُک، یئغوئق، چین چین شده

بۆزیلدی، بۆزتۆلدی، یئغوئق بوُلدی، یئغئلدی، چین دار شد

بوُزولدی: یئقئلدی، وەیران بوُلدی،

بوُزولدی: آغلادی، یۆق اوُدیلدی، خراب شد

بوُزولماق: یئقئلماق، وەیران بوُلماق خراب شدن

بوُزولماق: حالدان دوشمەک، الُسغمُق گیتمەک، آغلاماق، حال بهم خوردن

بوُزولماز: بوُزوپ بوُلماز، یئقئلماز، حالی دەگیشمەز، آغلاماز، حالش بهم نمی خورد

بوُز قورت: بوُز لمەن حالقئنا بوُل گوُرکەزەن بوُز اثرەنگلی موُجەک، (ارتەکی) گرگ افسانه ای

بوُزما: یئقما، پوُزما، زایالاما، پاک تکن، خراب تکن

بوُزولان: زایا بوُلان، یئقئلان، حالی دەگیشەن، آغلان، خراب شده حالش بهم خورده

بوُس بوّتیر: دوّییپ گوتار، دوّییئلدەن، لزیخ

بوُس بوّیئن: دوّلی مسوورانوا، کاملاً

بوُساغا: قاپی (عاقی) نئنگ چارچوبئنئنگ آشاقی کەسە قوئیلان لرلەگی، قسمت پائین چهارچوب درب

بوُستان: آغاچ لئق، گوُل زارلئق، باغ بوُستان، نانگئش، نوعی نقش در سوزن دوزی

بوُستانی: آیال لارئنگ ایگلنا بُلەن تئکلیان بوُزوک وبالاق نانگئشی، نقش سوزن دوزی

بوُسماق: گیزلەنمەک، یا شئروُئنماق، بوقولماق پنهان ومخفی شدن

بوُسماق: چوُزماق، دوُلپولماق، هوجوم اتمەک، آت سالماق، هجوم کردن

- غاریجالار (غاریجغالار) بوُسوب باریار: چوُزوپ باریار، مورچه ها هجوم کردند

بوُش: ایچی زات سئز، باقلاو، یانگل، خالی

بوُش: پوچ، دەرەک سئز، ریگان، هاوایی، بیحزد، بیهوده

1 بۆش دورار: پاقلاو پانگ دورار، پانگقئلای
بۆلوپ دورار، خالی میماند

1 بۆشاتماق (بۆشا لتماق): ایچیندآکی نی دۆکمه ک
بۆش اتمه ک، خالی کردن

1 بۆشاب دئر: بۆش بۆلوپ دور، خالی شده

1 بۆشات: بۆش ات، ایچیندآکی نی آیئر،
دۆک، خالی کن

1 بۆشاتدی: بۆش اتدی، ایچیندآکی نی دۆکدی

1 بوشاماق: آزاد بۆلماق، الدن چقماق/خالی کرد

1 بوشباقا (پیشباقا): قیسغاچئق آیاقلی،
بۆیینوزدان غاپئرجاقلی حه یوان،
لاک پشت

1 بۆش که لله: آقئل سئز، قوری که لله، بیعقل

1 بۆشلوق (بۆشلئق): زات یوق لئق،
دیسه نگ بۆش. خلاء، تهی

1 بوشلوق (بوشلئق): ایلکینجی به ریلیان
شادلئق حابار، قوتلوق، مژده بشارت

1 بوشلاماق: بیر حوش حاباری (ده سلابقی)
گه زه ک، قوتلی، اۆلغون بۆلسون دیمه ک
مژده بشارت دادن

1 بوشلادئم: قوتلی بۆلسون دیدیم، بشارت دادم

1 بوشلانگ، حابار به رینگ، مشباره ک بۆلسون
آیدئنگ، مژده بدهید

2 بۆغ: سووونگ (سوووئنگ) غایناماغئندان
دۆره یان، چیغ لی گاز، آومور،
ایغار، گاز، بخار، مه

3 بۆغ: بوغازئنی قئس، دەم چه کدیرما، خفه کن

2 بوغا: چیغا، ایزغارا، گازآ، به بخار

2 بوغا: اۆکوز، حه ویرا (هوووورا) گه له ک،
بوغا گه لمه ک، حالت جفت گیری گاو

2 بوغارماق: بوغ گاز یالی (یانی یاناق) بولاق

3 بۆغار: بوغازئنگی قئسار، خفه میکند/ بخار شدن

2 بوغا گه لمه ک: بوغا باسار یاغدآ آماده جفت گیری

3 بۆغاز: بۆقوورداق، آغئزئنگ دۆبی، گلو

3 بۆغاز: قئسئر دال، ایکی قات، آغئر آیاق
آش سایلایان، آبستن، حامله

3 بۆغاز: ایکی ده نگیزی بیر یکیدیریان اینسئزجا
سوو، تنگه

2 بوغا باسار: آوچ یاشار تووه، گاو ماده سه ساله

2 بوغالدئق: گاسی له رینگ یه لکه ن داقئلیان
اوزرئین دئکل دیره ک آغاجی، دکل

3 بۆغداق: دۆلی بۆلادئق آغئزی بۆغولان
چووال، حالتا، کیسه یا جوال نصفه پر

بوغدای: به للی بیر اه کیلیان ایمیت دانا -
اۆنۆنی، گندم

قئزئل جا بوغدای: تۆرکمه ن یووئردئندا آتا بابا
- دان اه کیلیان آونجاق بوغدای، شو
ماحال آرادان چقدی، گندم بومی ترکمن صحرا

بوغدای قاوئرغاسی: گندم بریان

بوغدای لیق: حاشال اوت، قان یاش، علف هرز

3 بۆغدی: بوغازئنی قئسدی، خفه کرد

بوغرا : ایکی اوُر کوٚچلی دٚویا (دٹیا)، آییرک، شتر دوکوهانه

بوٚغاق : بوٚقوُرداغی توتوپ قیٚسماق، خفه کردن

بوٚغاق : دٚولسادوٚق چووال حالتانٚنگ آغیزٹنی تیٚوپ بٚشله‌ن باغلاماق، سرجوال وکیسه نصفه رابستن

بوٚغورچی : یاٚنگی الیشداٚ اولانیٚسلاغا باشلانان تورومدان اولی اوٚچ یاشار دٚویا، (دٹیا)، شتر سه ساله

بوغولماق : چووال حالتانٚنگ آغیزی باغلاماق، سرکیسه رابسته کردن

بوٚغولماق : بوٚقوُرداق تورتولماق، دم چه‌که قیٚیٚن بوٚلماق، خفه شدن

بوٚغون : اننامٚنگ آولوق سوٚنگک له‌رینٚنگ سه پیٚشه ن یه‌ری، مفصل

بوٚغوُن بوٚغوُن : دٚووٚن دٚووٚن، گره درگره

بوٚق : حاپا، تٚه‌زه‌ک، غومالاق، چوٚر، چاٚرا، پوٚخ، سرگین، گه

بوقار : گیزله‌یه‌ر، گوٚز اوٚنگیندهن قاچار، پنهان می‌شود

بوقارجای، بوقی جای، بوقولیان یه‌ر، گیزله‌نمه‌لی یه‌ر، مخفی گاه

بوٚقانا (بوٚق حانا) : حاجاتانا، سٚنجا، اه دیلیاٚن یه‌ر، مبال، مستراح

بوٚق قارا : شوٚر یه‌رله‌رداٚبٚتیاٚن اوٚت، علف شوره زار

بوقاو : آیال لاریٚنٚنگ بوٚیون لاریٚنا داقیٚلیان شه‌لیه تاشلی کوموش شایاباسی، گردن بند

بوقجا : ال الیتی سالنیاٚن دوٚرت بورچ ماتا، بیٚر بورچی باغلی بوقجا ماتا، بقچه

بوقجا باغ : بوقجاٚنٚنگ پول دٚوزیله‌ن اوزین باغی، بند وتسمه تزیین شده بقچه

بوقماق : بوقوپ یاتاق، گیزله‌نمه‌ک، پنهان شدن

بوقمالی : گیزله‌نمه‌لی، پنهان باید شد

بوقمالجا : گیزله‌نجه‌ک، اوٚغلان لار اوٚیونی، قایم لنک بازی

بوقودماق : گیزله‌نمه‌ک، پنهان شدن

بوٚقور : لای، بولانچاق، دوری داٚل، گل آلود

بوٚقور داق : بوٚغاز، آغیزٹنٚنگ دٚوبی، گلو

بوقولماق : گیزله‌نمه‌ک، یا شٚرٚن ماق، مخفی شدن

بوقول : گیزله‌ن، گوٚرونما، پنهان شو

بوقولدی : گیزله‌ندی، گوٚرونمه‌دی، پنهان شد

بوقی یه‌ر، بوقی جای، گیزله‌نمه‌لی یه‌ر، پناهگاه، مخفی گاه

بوٚک : تاوورس، تاوورسلا، ...

بوٚک : اٚیله، آگولت، اٚنگٚل، خم کن خم شو

بوٚگا : زوٚرلی، گیٚچ لی، یاٚلوان، پهلوان

بوٚگا چٚنقدی : یاٚلوان چٚنقدی، اوٚستون چٚنقدی، یه‌نگیش قازاندی، پیروز شد

بۆکده‌لمه‌ک : یأسگه‌ل به‌ریلمه‌ک، بئر
حه‌ره‌که‌تینگ اۏسۆشئنگ اۏنگئنا
گه‌چیلمه‌ک، جلوگیری ونراحمت
ایجاد کردن

بۆکه‌نه‌ک : یاز آی لاری سئغئرلارئنگ
گۆتونا گیریأن مۆجه‌جئک،
حشره مزاحم گاو

بۆکده‌چ : یأسگه‌ل چئلئک، اۏنگئنا گه‌
چمه‌ک چئلئک، ساقلاماق لئق،
قیئن چئلئق، آسغئن جانگ مزاحمت

بۆکده‌مه‌ک : مأته‌ل بۆلاق، معطل شدن

بۆکمه‌ک : اپمه‌ک، اپله‌مه‌ک، اگمه‌ک
خم کردن

بۆکمه‌ک : بئرزادئنگ اۆستونده‌ن،
اۏست آشیر لۆکمه‌ک، اۏقلاماق
تاو وسماق، پریدن جهیدن

بوکودمه‌ک : ایکی اپله‌مه‌ک خم کردن
دولا کردن

بوکودمه‌ک : بوکوک بوکور بۆلوپ یۆریمه‌ک
کوژ پشت شدن

بوکودۆپ اۏتورماق : ایزلاری دۆشا قئسئپ
قورساغا تۆتوپ چوقودوپ
اۏتورماق، چمباتمه نشستن

بوکودۆپ گیتمه‌ک : بۆکور یالی بۆلوپ
یۆریمه‌ک، انگئلئپ یۆریمه‌ک
خمیده راه رفتن

بوکور : بوکوک، آرقاسی تونگنگلی (تونگگلی)
ایکی اپله‌نیپ یۆرئیأن، کوژ پشت

بوکوردی، قالی قارا ایکی با قا یور تاندا۔
چئقیان آیاق سه‌سی، در موقع
دویدن صدای پای حیوانات

بۆکه : یه‌لکه‌نلی ناوئنگ گامی نینگ دۆشاگی

بوکوله‌ن : اه‌گیله‌ن، اپله‌نه‌ن، که‌وکی،
خمیده شدن

بوکولمه‌ک : بوکولوپ یۆریمه‌ک، خم شدن

بوگۆن : بون، شون، امروز/راه رفتن

بۆل : کۆپ، کأن، غئت دأل، زیاد/بسیار

بۆل اول : قوتار، الشله، زود باش تمام بشو

بۆگۆن آرالئق : بون آرالئق، شون آرالئق
واغئت لائین، موقت امروز فردا

بولاپ دورماق : قارئپ دورماق، بهم زدن

بولاپ دور : قارئپ دور، بهم میزند

بولادی : بولاشدئردی، قاردی (غاردی)،
قاردی قاتدی، بولام بوجار اتدی،
بولاندئردی، بهم آمیخت، بهم زد خراب کرد

بولادی : قالغئتدی (غالغئتدی)،
اه‌لیبن بولادی، اه‌لیبن غالغئتدی،
خواست بزند دستش را تکان داد

بۆلار : اوغورا گه‌له‌ر، دوغورلانار، میشود
— اۏنگات بۆلار، قاوی (غاوی) بۆلار، خوب میشود
— اۏغلان بۆلار : چاغا بۆلار، چاغا دۆغار،
بچه بدنیا میآید

بولار بولماز: گوودن (گه‌وین) اُسله‌گی چاُز + قوُ بولاق: چه‌شمه‌سووی، آقیپ دوران یاَب،
او بولادوق اشی، گه‌وین سُزلُک بُله‌ن آرلق، آب چشمه جوی
اه دیله‌ن اشی، کاریدون دقت و علاقه بولا گوز: آلاگوز، اولملاماتان گرز، چشم درشت
اول بولارلی: بولجاق، بولمالی، ممکن بولاما، سنغئر قویون (غویون) وگه‌چی نینگ
بولارلی بولسا، بولجاق بولسا، اگر ممکن شود آووز سوُیدینده‌ن سوُنگقی سوُیدینی
بولارلی دأل: بولماجاق زات، غیر ممکن بُشترمه کده‌ن آلئنیان اوُلوزم. فله
بولاش، قاریش (غاریش)، قاتیش، حاپا بول شیرماک، فرشه
بولار بولماز یاغدایا انذیک ات، بولاما: قارما، غاتما، بولاشدیرما، بهم زدن
کثیف و آلوده شو بولاما: غالغئتما، تکان نده
بولاشدیم: حاپالاندیم، ۹۶ له‌که زادلارا اندئیک بولاماق: قارئپ (غارئپ) دورماق، چه‌چه
اندیم، آداماکا رُجیلیکده‌ن چیقدیم، قالام (غالام) که‌بگیر سُله‌ن بولاپ
کثیف آلوده منحرف شدم دورماق بهم زدن
بولاشدی: حاپالاندی، آلوده شد بولاماق: بولاشدیرماق، ایکی آداملنگ
بولاشماق: حاپالاماق، پیس زادا انذیک آراسئنی ده‌گیرمه‌ک، فتنه انگیختن،
اتمه‌ک، قارشماق، کثیف و آلوده شدن بولاماق: چاغا دوغاندان بُرناچا گوُن
بولاشئق: قاریم قاتیم (غاریم غاتیم)، سوُنگ آیال لارئنگ یاغ بُله‌ن
بولام بوجار، آمان دُوکان، ته‌رتیپ سیز دوغی لئزوی ده‌ن بُشترئیان ایمیتی،
کثیف، بهم ریخته، درهم برهم چند روز بعد از زایمان خوراکی که زنها
بولاشئق حاوا: قایلاپ (غایلاپ) دوران حاوا از برنج و روغن پخته می‌کنند. فرنی روغنی
اول بولاغاسا، بولسا، اگر باشد بشود هوای توفانی - اوان لی بولاماق: فرنی آرد و روغن
بولاغای: باش بوزار، آرا بوزار، بوزغاق، بولاماق: سنغئر و تانانئنگ سه‌سی،
غالاغالچی، فتنه جو، تفرقه انداز صدای گاو و گوساله
اول بولاغایا: یوزا چیقاغایار، اینطورهم میشود بولاماق: یالاو یالی (یانی-یاناق) زادی
بولاغای چیلئق: قارشی (غارشی) لئق، حاوا داغالغئتماق، اه‌لی تایاغی
باش بوزارلئق، بئتنه، چیقئش، اورجاق (وورجاق) یالی بولوپ بولایلاماق
عدم آرامش اوزاتماق ایکی باقا اوُینا تماق. تکان دادن

بولام برجار: قارِئم قاتِئم، (غارِئم غاتِئم)، بولاشُق آماتن دوُکاُن، ته رتیپ سِزْ. جای به جای دأل، نامرتب، بهم ریخته
بولانچاق: بوُقور، لای، دوری دأل، گِل آلود
بولانچاق سوو، بوُقور لای سوو، آب گِل آلود
بولانچاق یاغ: ایچی لوُ دوُرالی یاغ، چوُ که نه کلی یاغ، دورلانمادُق آراسلانمادُق یاغ، روغن تصفیه نشده
بولاناق (بولونوق)، اوغور آلاناق، نمیشود
- یوزه ک بولانچ: یوره گا یوقما دُق زات گووه ن (گه دین) سوُیمه دیک، قوسماق غا یا رماق یا غذای که تیریان زات دل بهم زن
بولانگ باسُن، بار بولانگ باسُن، مبادا باشد بشود
بولانگ مالی: بولارلی، بولمالی، باید باشد بشود
بولانگمالی دأل: بولمالی دأل، نباید بشود
بولانی بنله ن: بولسا دا، اگر هم بشود اگرهم باشد
بولای لاماق: بئر زادی غالغتماق، ایلی باقا اوُینا تماق، لورجاق (وورجاق) یالی (یایی یاناق) بولوپ اه لی تایاغی
بولاماق اوزاتماق، چیزی را در هوا گرداندن
بولای لی: بولالی، بولاغای لی، بشویم، تمام کنیم
بوُله: بولا، آلا گوز، اوللاقان گوز، چشم بزرگ
بوُل: تیکه لأ، پای لا، قطعه قطعه کن، تقسیم کن
بولاک: تیکه، بولوم، پوداق، شاخا، پای، بخش، قطعه، قسمتی از...
بولاک بولاک: تیکه تیکه، بولوم بولوم، پوداق پوداق، شاخا شاخا، قطعه قطعه
بولجه ک: تیکه له جه ک، پای لاجاق، بولاک اتجه ک، تقسیم میکنیم
بولجاق، بولارلی، بئتجه ک، میشود
بولجه ک دأل: تیکه له جه ک دأل، پای لاجاق دأل، تقسیم نمیکنیم
بولجاق دأل، بولارلی دأل، ممکن نیست
بولجاق دأل بولسا: بولارلی بولماسا، بولمالی بولماسا، اگر ممکن نباشد
بولجاق بولسا: بولارلی بولسا، بولمالی بولسا، اگر ممکن باشد
بولجا بول: تیزراق بول، باسیم بول، زود باش
بولدور: بولوئر، بئتئر، یه رینا یه تیر، قوتار، بولارلی ات، انجام بده
بولدوردی، بولدوُردی، بئتئردی، قوتاردی، یه رینا یه تیردی، بولمالی اتدی، انجام داد
بولدوق: بولدوُق، قوتاردُق، الله ن چیقاردُق یه رینا یه تیردیک، تمام کردیم
بولدوملی: دایاو، اوُسگوُن، بئتگین، دوغوملی، جدا ملی، مقاوم پایا
بولدوم: قوتاردُم، یه رینا یه تیردم، تمام کردم
بولدی: قوتاردی، تمام کرد
بولدی، ایش بئتدی، تمام شد

اول بُولدی: چاغاَ دُوغدی، دُوره دی، بارُبولدی اول بُولسون: بُولسُن، بشود
- بار بُولسون: دیری بُولسون، بچه بدنیا آمد، زنده باشد
اول - آز بُولدی: یه تَنه بُولدی، کم شد - بار بُول: دیری بول، زنده باش
" - کوپ بُولدی: کاُن بُولدی، زیادشد - تُوق بُول: اوُل، مرگ برتو
" - ساوُوق غای بُولدی: سرد توفانی شد - تیز بُولسون: ده ر ره و بُولسون، باسیم
" بُولدوغونا (بُولدوغُنا) گورا: بُولوسُونا گورا چالاسُن، قوتارسُن، زود تمام کند
دورموشونا گورا، طبق حالش وبودش اول بُول غَتل: قوتارغتل، بُتِتُرگتل، تمام کن
" بُولدوغی: دُوغدوغی، دُوغان واغتی، بُولان - بُول بُول گتل، تیکه له، پاَی لا، تقسیم کن
ماحالی، وقت بدنیا آمدن، وقت شدن اول بُولما: مباش، نباش
" بُولدوغی: باَر یدّغی، حه مه سی، تماش اول بُولمادی: اوغور آلمادی، بُتمه دی، نشد
" بُولساَ: بُتسا، بُولاغاسا، بشود بُول بُولمه دی: تیکه له مه دی، پاَی لامادی،
" بُولساَ: بُولاغایساَ. بُولسادی اگر ممکن شود تقسیم نکرد
" بُولساَ بُولار: بُولاغا چه ملی، ممکن است اول بُولماز: اوغور آلماز، بُتمه ز، قوتارماز،
" - بُولارلی بُولساَ: بُولجاق بُولساَ، ممکن شود نمی شود
" بُولساَ بُولجاق: بُولجاق یالی (یاناق)، بُولاغا - بُول بُولمه ز: تیکه له مه ز، پاَی لاماز، تقسیم نمیکند
چه ملی ممکن بُولمه: تیکه له مه، پاَی لاما، تقسیم نکن
" بُولسادُم: بُولساَیدُم، شُول جایدا بار بُولسادُم اول بُولماق: اوغور آلماق، ایش بُتمه ک، بار بُولماق
اگر بودم دیری بُولماق بودن، بشدن
[illegible] دید بُولساَ دُنگلُز: بُولساَیدُنگُز: بار بولساَ دُنگُز: اول بُولاجاق دال: بُولارلی، ناممکن نیست
اگر بودید " بُولمازاق: بُولاغا چه ملی دال، نشدنی
اول بُولساَ قدلُق: بُولساَیدُق، بار بولساَیدُق، قتیش لُتُق سُله ن بُولاسا بُولمالی دال، بسختی ممکن است
بُولاغاسا دُلُق، اگر بودیم
اول - مه ن بُولسام: بار بُولسام، من باشم بُول بُولمه ک: تیکه له مه ک، پاَی لاماق،
" - سه ن بُولساَنگ. بُولساَیدُنگ، قسمت کردن
تو باشی، اگر تو بودی اول بُولمالی: بُتمه لی، قوتارمالی، بار بُولمالی، باید بود

① اولوناخ = بۇلوناق = نمیشود - اولمایار = نۇق = یوخ

اول بۇلمالی دۇل : قوتارمالی دۇل، ادغور آلالی دۇل، یۇزا چیخمالی دۇل، نباید بشود

بۇل بۇلمه لی : تیکه له مه لی، پای لامالی، باید قسمت کرد

〃 بۇلمه لی دۇل : تیکه ادمه لی دۇل، پای لامالی دۇل، نباید قسمت کرد

〃 - گه ره ک بۇلمه لی : پای لامالی، باید تقسیم شود

اول - گه ره ک بۇلالی : بار بۇلالی، باید باشی

بول بۇللوق : بۇللئق، کوپ لئک، کۇان لیک، فراوانی

اول بۇلوپ دور : قوتاریئپ دۇر، تمام کرده

بۇل بۇلوپ دۇر : پای لاپ دۇر، تیکه لاب دۇر، قسمت کرده

اول بۇلوپ دورماق : قوتاریئپ دورماق، تمام کردن

اول بۇلوش : دوروش، تابیعات، ذات، زانت، دوغوش، عئلئق، اندئیک، طبع، بود

بۇل بۇلوشدی : پای لاشدی، پای لاشئغا - کۇمه ک اتدی، در تقسیم کردن کمک کرد

اولوغ بۇلوغ سئز : باحاناچی، اربه ت آدام، ده ره ک سئز آدام، آدم بیخودی

اول بۇلدوم : بئز آدامئنگ بۇلوشی، دۇغوشی بۇلوپ یاتانی، زاندی، ذات طبیعت شخص

بۇل بۇلدوم : آیری آیری بۇله گی، پوداغی، بخش

بۇل بۇلدوم بۇلدوم : پوداق پوداق، آیری آیری، بۇله ک بۇله ک، تیکه تیکه، قطعه قطعه

〃 بۇلدوم سئز : بخش ما / بخش بخش

اول بۇلوملی : بولدوملی، دایاو، اۇسگون، اۇر، دوغوملی، عایرات لی، اه ده مه ن، جئدام لی، مقاوم، پایا

اول بۇلوناق : قوتارئلماق، تمام شدن

بۇل بۇلونمه ک : پای لاناق، آیرئلماق، جدا شدن

〃 بۇلونه ن : پای لانان قسمت شده / قسمت شدن

〃 بۇلونشئک : پای لاشئق، پای لاماق لئق، به سهم گذاشتن سهم دادن

〃 بۇلونمه لی : پای لامالی، بۇله ک بۇله ک ا ه دیلمه لی، سهم باید داد قطعه باید کرد

① بۇلونۇق : بۇلوناق، بۇلاناق، بۇلمایار، نمی شود

نۇق = یوخ

بول بۇلونی : بار لیغی، بار لیسی، اشلی، تماما

اول - آدام لار ئنگ بۇلونی گه لدی، آدام لار ئنگ بارلیسی اشلی، بار لیغی، حه مه سی گه لدی له ر، تمام آدمها آمدند

اول بۇلیار یا غشی : آللا یار ئنگ، خداحافظ

〃 بۇلیار آللا ساقلاسئن : خداحافظ

〃 بۇلیار ساغ لئقدا گوروشه یلی، خداحافظ باامید دیدار

اول بۇلیار : به سی دیر، کۇان دۇر، بولار، زیاد است

اول بۇلیار، قابول ادیئرئن، باشد بچشم

〃 بۇلیان : ادغور آلیان، می شود

بون : بۇگۈن ، ئشون ، ئشوگۈن ، امروز
بۇگۈنلۈگر دأب (بۇنگگۈر دأب) آغلاماق ، قاتی
سەس بىلەن آغلاماق ، ائىنگ تاشئىق
بۇوەن (بەوەن) : يۇغون (يۇغىن) ـ Colon قولون
ایچە گاه
بۇوەن (بەوەن) : بىرناچا بالىغىنىڭ ـ
ایچىندأكى چىشىپ دوران حاوالی حالتا
كیسە هوا داخل شكم ماهی
بۇوروك (بەوورەك) . اۇنگلىرغا (اۇنلغىرغا) böyök
نىشك آيلی غا يرالىنىدا غاندان پەشەو
ساىلاپ چىقارىيان انام ، كلیە ، قلوه
بۇوتۇ (بۇوور) : بېيل بىلەن قولتوغونىڭ böyür
آراليغى ، بىقىن ، پهلو ، تهیگاه
بۇوودىدی (بۇوۇدى) : يىرتىدى ، دىلدى ،
يارىدى   چاك زد ، پاره كرد
بروۇوسلەن (بۇوۇسلەن) : سووياغا سئىندا
بىتىيان تىكەنلی چىرماشىق ـ
اۇسىوملىك ، اۇنونىڭ توت يالى
قاراجا تورشى جا ايميشى ، تمشك
بۇيا (بۇياغ) : اۇەنگ بەرىيان زات ، زنگ
بۇياغ : ساری جوپ ، روناس
بۇياماق : يۇزىنگ يۇپ حاتازادى اۇەنگ لەمە
رنگ كردن
بۇيان : اىلىى سوولى بۇى چەكەن
حاشال اوت   علف هرز
ـ گۇزبۇياغ چىلئىق ، يالاندان اۇزىنگى قاوى گوركەز
جەك بولماق ، خودرا خوب معرفى كردن

بۇی : اوزۇنلۇق ، درازا ، قد
بۇيتار سۇيتار : باحانا ، ساپالاق بهانه
بۇيەردا : بۇحايىدا ، بۇتادا ، بوتايدا ، شوحايدا
شوتادا ، شوتايدا   اینجا
بۇيداش : بۇی لاری دەنگ ، دەنگ دوش ،
ياعنی گورولشيان عنیزلارحاقدا
بۇيدان باش : ازادل تاآخر / همسال ، هم بالا
بۇی چەكەن : اوززۇين بۇلان ، دراز
بۇی چەكمەك ، اوزۇين بولاق ، درازشدن
بۇيرا ، سوودا بىتىيان اوزۇين بالداقلی
تامۇش غارغى ، نی
بۇيرا : بۇرۇم بۇرۇم ، تاولانىپ دۇران ، bürya
تاوتار ساچ ، تاوآتىپ دۇران باعاما
موی مجعد پیچ پیچ
بۇيرماق : تاپشۇرماق ، آيدماق ، سفارش كردن
بۇيرماق : پەرمان بەرمەك ، بۇرالىشى ات
دىيىپ حۆدا له بمەك ، فرمان دستور دادن
بۇيرماق : نەسىپ اتمەك ، اۇزىنگا سىنگمەك
اۇزمالىنلى اۇزىنگا حاچ لاماق ،
خیر دیدن
بۇيرماسلق : اۇزىنگا نەسىپ بولماسون ،
خیر نبینی
بۇيروق (بۇيرۇق) : پەرمان ، دەستور ، تاپشۇرى
تكليف فرمان
بۇيساماق : قوداماق ، بەگەنمەك ، ماختاماق
اۇوۇنمەك ، بادلاماق   فخر كردن
övünmek

بویون = هلکتار

① بوُلونمه‌ریک

گوُودُنگ (الگوُده‌ک)

بوُیسانیار : قووانیاَر ، بهگه‌نیاَر ، اوُدُنیاَر ،
ماختانیاَر ، باَدلانیاَر ، فخر میکند

یلاماق : سووئُنگ چوُنگلنگو لئغئُنی ـ
چوُنگلغئُ لئغئُنی بوُیونگ بئُله‌ن ،
اوُلچه‌مه‌ک — مقایسه عمق آب با طول قد

لاندیُوماق : سووئُنگ چونگ لئغی بوُیونگدان
گه‌چمه‌ک — قد ندادن عمق آب

یلاندئُریاَر : سووئُنگ چونگ لئغی بوُیون ـ
دان گه‌چیاَر ، گودی بیشتر از قد است

ن : دُویا (دُنیا) نئُنگ بورنوندان گه‌چیریلیان
اوجی ۱۰ په‌نه کلی آغاج ، بوُدی ،
بوُرلوق ، چه‌ته‌نه‌ک ، چوب بینی شتر

: آرابائنگ نئُکوُ له رئنگ ته‌وه‌ره‌ک
داشئُنداقی ده‌میری ، تسمه دور چرخ عرابه

: بوُیلی اوزرئُن : دراز ، بلند قد

ه‌ن بوُیلی ، گورگه‌ن آرنائنگ که‌سه
یاقاسئُندا اوتوران لار ، ساکنین
کنار رودخانه گرگان

یک بوُیلی : اتره‌ک چاینئُنگ که‌سه
یاقاسئُندا اوتوران لار ، ساکنین
کنار رودخانه اترک

: شاخ — شاخی

ـ (به‌ییک) : یوُقاری اوُلاقاتی بلند

تانگری (به‌ییک تانگری) : خداوند ـ
متعال ، الله اکبر

بوُیون born : که‌لله بئُله‌ن گووُرانگ (گه‌ورانک) — گردن
آرا آلئُغی ،

بوُیون : ایی بوُیلی یوُز مئُنئُثوُلال یار
بیر بوُیون یار — یک هکتار

بوُیون آلماق : بئُر ایشینک ۱۰ دیلمه گینی
اوُزئُنگا ده‌ره‌ک بئُلمه‌ک ، قابول
اتمه‌ک ، خود را مکلف کردن گردن
گرفتن

بوُیون تاولاماق : بوُیون آلماسئُزلئُق ، داُنمه‌ک (دانماق)
سئُوزئُنگدا دورماسئُزلئُق ، شانه خالی کردن

بوُیونچا : زوُل باشداق سایلی ، همینطور از
سرتا پا

بوُیون دئُرلئُق آغاج : آت آلاشا واشه‌ک ،
و اُکوز له‌رئنگ بوُیونا سالئُنیان
آغاج آبزالی ، یوغ

بوُیلی (بوی) : اوزرئُن لئُغی ، قدش دراز است

بوُیلی قئیئُغا : اوزرئُن داُل ، که‌لته ، قد کوتاه

بوُیلی آرا ئُشیان اوزنا بوُلی میان قد ، متوسط القامه

بئُت : کیچی جئُک آق جا غان سورریان
موُجه‌جیک ، شپش

ـ تاختابئُت : کوُینا بولائُئُق اوی له‌ردا
یاشایان گیجه له‌ر چئُقیپ غان سورریان
موُجه‌ک ، ساس

بئُتاوی : توتوش ، ① بوُلونمه‌ریک ، سالم

بئُته‌گه‌ن bit : قودی (قادی) بئُتیان ، یاغشی
اوُنگات گوُگه‌ریان ، خوب سبز می‌شود

بُتگلَر : اُوسگون ، سبز شونده رشد کننده

بُتگلَن : بُتگلَر، اُوسگون، سبز شونده

بُتگی : گُوگه ریأن، زادلار، اُوسُومِلِک
نباتات

بُتمه ک : گوگه رمه ک، سبز شدن

بُتمه ک، قوتارماق ، انجام شدن

بُتمه دیک : گوگه رمه دیک سبز نشده

بُتمه دیک ایش : قوتارمادُق سُونگ لا مادُق
ایش کار تمام نشده

بُچ : اُولجاپ که س، بانزاره بیر

بُچ : ارکه ک لیک دامارنی که س، أ زُنی آختر
آختالا اخته کن

بُچاق (بُپچاق) : گه زلیک، کارد

بُچِعی (بُچِعی) : آغاج ده میرکه سیأن دِشلی
آبزال، اره

- ده میرکه سیأن بُچِعی، اره آهن بر

بُچِدُرمه ک : ماتانی گه یم لیک اُولجاپ
که سدیرمه ک، بُرش دادن

بُچِدُرمه ک : ارکه کلیک اُزی که سدیرمه
آختالاتماق ، اخته گرداندن

بُچمه ک : ارکه ک لیک اُزی که سمه ک، اخته کردن

بُچمه ک : ماتانی گه یم لیک آوچین اُولجاپ
که سمه ک، بُرش دادن پارچه لباس

بُچُلمه ک : ماتانی اُولجاپ که سُلمه ک.
برش پارچه لباس

بُچُلمه ک : ارکه ک لیک اُزی که سُلمه ک، اخته شدن

بُچِمچی : گه یم آیاق قاب بُچیأن اوستا -
(اوسا)، کسیکه لباس وکفش را برش میدهد

بُر (بیر) : یه که جه، یک

بُر آغُز : بُر یوو ردم، بُر لُوله ک، یک لقمه

بُر آغُز سوُز (گه پ) : یک کلمه حرف

بُر آغُز سوو : بُر اُچه ریالی (یاپی، یاناق)
سوو، یک جرعه آب

- آغُزی بُر : اوعوز داش، بُرله شه ن،
متحد

بُر باش آدام : یه که آدام یالنگز تک نفری

بُر بُر (بیر بیر) یه که یه که، یکی یکی
تک تک

بُر بادا : بُرده نگا، تاقغا، ساقغا، آدیدا تُسئز
اُوسلانمانی، ناگهان، یکدفعه

بُر تُولوم : بُر تیکا، بُر بوداق، یک قطعه یک بخش
بُر بوُ لُمُ،

بُر تُولان : بُرله شه ن، متحد

بُر پای : بُر لُوله ک، یک سهم

بُر تار : بُر دین، یه که قات ساپ غئل،
سیم یک تار موخ

بُر تای : سینگار، بُر جُووال یُوک یک لنگه

بُرجا : یه که جا، سینگار، یکدانه

بُرحات : بُر جُوزلُق، بُر یازیلان کاغیز
بُر بیُول یک نامه، یک خط

بُر دال : یه که وال، کوُپ، یکی نیست
زیاد است

بئُرده‌ن : بئُرده‌نکا، بئُربادا، تشاقفا،
دۆیدا لستۆز یه‌رده‌ن ، اُوسلانمانی،
تاقفا، تارپا تائیُن، دفعتاً ، ناگهان

بئُرده‌نکا : بئُرده‌ن، بئُربادا، تشاقفا، ناگاه

بئُر به‌وپردآ : بئُر کونجه‌ کدا، دریک گوشه

بئُر به‌وپردآ اُوتورماق : دریک گوشه نشستن

بئُر سیخلی : بئُر جیللی، بئُر جوُرآ، مه‌نگزه‌ش،
المودام ایزنینی له‌سنای یکنیخ ، یک جور

بئُر سینگار : یه‌که‌ جه‌ ، جۆبیت دال ، تک

بئُر قات : بئُر یایم ، بئُر یایرانگ بیرین یک لا

بئُرله‌ش : بیرنگ ، متحد شو

بئُرله‌شینگ : بیرنگینگ ، متحد شوید

بئُرله‌شه‌ن : بیرنگه‌ن ، بئُرتولان ،

بئُرله‌شه‌ن له‌ر : متحدین / متحد

بئُرله‌شدیرمه‌ک ، بیرنگدیرمه‌ک ، سه‌پیشد-
-یرمه‌ک ، متحد کردن وصل کردن

بئُرله‌شمه‌ک ، بیرنگمه‌ک ، یاقین لاشماق ،
قولای لاشماق (قولای لاشماق)
قول به‌رمه‌ک ، متحد یکی شدن

بئُرله‌شیک : بئُرله‌شمه‌ک کیک ، متحد شدن

بئُرلنگدا : ایکی برلوپ ، کوچیلنگ بشله‌ن
بئُله لیکدا ، باهم

بئُرناچا : سانی به‌للی ، کان دال ، آز آدام،
زات ، بعضی ، تعدادی

بئُرناچا واغنت : بئُرآز واغت ،
چندی ، چند وقت

بئُرنه‌مه‌ (بئُرره‌مه‌) : بئُرآز اجیق ، کمی

بئُرونخ : اوُیله‌ نینگ ایکی یوراق توُلیان
لنگکرده‌یک بژله‌گی ، Bronche
برنش

بئُر تئوک ، بئُر مالنگ توکی ، ایکی چوال ، کیسا
حالتا زات ، یکبار مال

بئُرتئوک یه‌ر : ایکی چوال (کیسا) توخوم
سه‌پیلیاُن یه‌ر ، یک هکتار زمین

بئُز : مه‌ن ، اوُزوم من

بئُزا : مانگا ، بئُزله‌رآ ، اُوزوما ، بمن

بئُزاه‌م : بئُزادآ ، بئُزله‌رادآ ، باهم

بئُزام : بئُزدا ، بئُزجه‌م ، بئُزه‌م ، مه‌ن دا ، منهم
باهم

بئُزا ده‌ره‌ک : بئُزاماعلی ، بما مربوط است

بئُزاگه‌ره‌ک : بئُزازه‌رور بالازم است

بئُزاگه‌ل : بئُزنگ اوُیمئُزاگه‌ل ، بمنزل ما
بیائید

بئُز تاراپا گه‌ل : بئُزا یاقین گه‌ل ، بئُزنگ ساری
بطرف ما بیائید

بئُزده‌ن بیزآر : حالیس آرغئن ، آران ،
یادان ، بئُزگه‌ره‌گینا دال ، ازما
متنفر است

بئُزده‌ن قاچدی : بئُزده‌ن چه‌کیلدی ،
گووره (گه‌وره) قاچئر یار ، ازما
فرار کرد

بۇزمۇق : حامیری یرقا یا ئیپ یا غا بۇشیرۇلیان بۇسوق چۇرەک ، نان نازک سرخ کرده
بۇزنگگی : بۇزا دەرەک ، مەنگگی . مال ما،مال من
بۇزئنگ یا ئمۇزا گەل : بۇزا یا قین گەل ، پیش ما ، نزدیک ما پهلوی ما بیا
بۇزئنگ یەر مۇزا گەل : بجای ما لعوض ما بیا
بۇزئنگ یوودۇر دمۇزا آو لکا مۇزا گەل : بوطن ما بیائید
بۇش : یان ، ایمەلی بۇل ، بسوز ، بەپز
بۇشار : یانار ، ایمەلی بۇلار ، می سوزد ، می پزد
- حاچان بۇشەر حاچان ایمەلی بۇلار ، حاچان یەتەر ، کی می پزد ، کی خوردنی می شود
بۇشدی : یاندی ، ایمەلی بۇلدی ، سوخت ، یەتدی ، یەتیشدی پخت ، خوردنی شد
بۇشمەدیک : چیگ ، ایش گورمەدیک ، یەتیشمەدیک ، نەپخته - خام
بۇشمەک ، یانماق ، ایمەلی بۇلماق ، سوختن یەتیشمەک بخته شدن پختن
ایشا بۇشمەک : ایش گورمەک ، اوکلدە بۇلماق ایش بۇلمەک ، کاردانی
بۇشمە : یاغا بۇشیرلەن سۇری بارماق یالی یاواتوغالاق حامیر . نان سرخ کرده گرد دراز
بۇشمەز : یانماز . ایمەلی بۇلماز ، چیگ بۇلار یەتیشمەز ، نمی پزد
بۇشەرمی ؟ ایمەلی بۇلارمی ؟ یا یەتیشەرمی ؟ می پزد ؟
بۇش سۇن : یان سۇن ، یەتیش سین بسوزد ، بەپزد
بۇشۇر : یاق ، ایمەلی ات ، بسوزان ، بەپز یەتیر ، یەتیشدیر ، پخته کن
بۇشۇرلگلی : بۇشۇرلەن ، پخته شده
بۇشۇرلەن : ایمەلی ادیلەن ، پخته شده
بۇشۇرەن : یاقان ، ایمەلی ادەن ، پزنده چیگ لگلدەن چیقاران ، پخت کننده
بۇشۇرمەک : ایمەر یالی اتمەک ، پختن
بۇشۇردی : ایمەلی اتدی ، پخت ، پخته کرد
بۇکلۇر (بۇکلۇر) : اوی ، آقیل یەتیرئش ، فکر
بۇکلۇر (بۇکلۇر) آلشماق : اوی لاشماق ، گەنگەش مەک ، مصلحت تبادل افکار
بۇکلۇر ادمەک ، اوی لاماق ، دۇنلۇر گەنمەک فکر کردن
بۇکلۇر (بۇکلۇر) لەنمەک : اوی ادمەک ، بۇدۇرئنگا دۇنلۇر گەنمەک ، بفکر فرو رفتن
- بار لئغئنگا بۇکلۇرات ، دورموشونگا ، دۇرموشونگا بۇکلۇرات . بەبود و وجود خود فکر کن
بۇل : اوورەن ، دۇوشۇن ، تانی بدان بفهم بشناس
بۇل بۇل : سایرایان قوش ، بلبل
بۇله : ایکی بیر ، بۇله لیکدا ، باهم
بۇله : کۇپچیلیک بۇلەن آرقاداش لئق ، باهم
بۇله بۇله : (بۇلا بۇلا) ، بۇلئپ سۇونگلئنا گۇز . یەتیریپ ادیلەن ایش ، دانسته وسنجیده کاری را کردن
بۇله بۇلماق ، بیر یشمەک بیریکمەک متحد شدن

بُله زنیک (بُزالنک): آیال لارنگ بُله گینا دا قئلیان آلتئن کوموش ده ن یاسالان به زه ک شایاسی، الگلو

بُله ک: اه لینگ قوشاردان یوقاری تارالپی، قوشار بُله ن تئرسه گینگ آرالئغی ساعد

بُله ماق (بُله موق): بُلمه یارُن، نمیدانم

بُله مه ک: چالماق، تیز کردن

بُلهم زوق (بُله نیم یُوق)، نمیدانیم
بُله نمئز یُوق

بُله ن: ائکی بُلوپ، بُله لیکدا، دوباهم

بُله ن: بُلیان، دوستوئیان، دانا فهیم

بُله نیم: بُلیانئم، آنچه که میدانم

بُلدئر: اوته ن ییل، سال گذشته

بُلدئر: حابار به ر، اووره ت، یاد بده
اطلاع بده

بُلدئگئمئز، بُلئشئمئز، بُله نئمئز، آنچه که میدانیم

بُلدئرئش: حابار به ره ک لیک، آگهی
اعلامیه اطلاعیه

بُلدئگئم: بُلیانئم، دوستوئیانئم، بُلئشئم آنچه که میدانم

بُلدئگئمی آیدائین: بُله نئمی آیدائین، آنچه که میدانم میگویم

بُلگئچ: بُلگئر، بُلیان آدام، دانشمند

بُلدی: اووره ندی یادگرفت دانست

بُلگا شئلجا، اُویون مازا دان، ده گیشماده شاوخون (شاوخن) لئقدان.
از شوخی

بُلمه یارُن: بُله ماق، بُله موق، نمیدانم

بُلمه یان: بُله ماق، نمیدانم

بُلئم: بُلمه ک لیک دانش

بُلئم آتاسی: ائلئم بُلئم اووره ده ن، موغاللام، موغاللئم معلم

بُلئمدار: بُلئملی، آقئل لی، دانا

بُلئملی: اوقُومُش، اوقیمئش، آقئللی، حاقئللی دانا

بُنه وشه. قئشئنگ سوُنگقی آیلاری باقچا لاردا اه کیلیان ره ورلی اُره نگلی اووادان جا گول، بنفشه

بنزین: یالقئچ، بنزین Benzine

بُلیانگمی نا اُما؟ میدانی چرا؟

بُلمه یانگمی نا اُما؟ نمیدانی چرا؟

بی: بو، شو. این

بی آدام: بو آدام، شو آدام، این آدم

بی پیوار: دوید اُسئز، بُرده نگا، حابارسئز
ناگاه ـ ناگهان

بی حودا: بوش، ده ره ک سئز، ریگا ن، به یداسئز بیهوده

بی حوش: اوزونده ن گیده ن، سه نگلسئزان حوش سئز، بیهوش

بیجئن : بئر مؤجأ نئنگ دوقغوز لالچی آلیی،
مایمئن ، حمدونه، میمون
بیچاق : چه نده ن آشا، چاک سئز، اُوراُل
اُگیرت، چاق سئز، بسیار بیجه
بی ده ره ک : پوچ ، ده ره ک سئز، په یدا اُسئز
بیره ک، آیات که ساکی، بخدیه / بیهوده
بیریشمه ک : بئله نُرلاق، متحد باهم شدن
بیریشمه ک : سه پیشمه ک، وصل شدن
بیریکمه ک : بیریشمه ک، قُوشولاق، چاتئشماق
بیره ک بیره کده ن، ازهمدیگر/ متحد شدن، وصل شدن
بیریکمه ک : دوشاشئق، بارئشئق،
قاتئاشئق، وصل شدن متحد شدن
بیری بیریده ن، ازهمدیگر / رفت و آمد داشتن
بیری گوُن : ارتیردال، اُوندان سونگقی
گوُن، پس فردا
بیری : بیر آدام، یکنفر
بیرینگئز : سئزده ن بیرلیسی، یکی ازشما
بیریمئز : بئزده ن بیرلیسی، بئزده ن
بیری، یکی ازما
بیریمئز دا : بئزده ن بیرلیسی دا، هیچیک از ما
کسی ازما
بیریمئزدا حابارمئز یوق : کسی ازما خبر ندارد
بیرین بیرین : یه که یه که، یکی یکی
بیرین : یه که لیک، یه که جه لیک، تنهائی
بیزار : حالیس یادان، آرئغئن، آزان،
ایرگه گئی په ته نگ خسته . متنفر

بیز : آق ماتا، کرباس
بیز : آیاق قاب تیکئلده ذا اُولانئلیان اوجی
ییتی آغاچ ساپلی آبزال ته ۹ه پچا،
سیخ نوک تیز کفاشی
بی شه ک : شه ک سئز متئو واُسئز، ئوکئان،
یقین، حتماً
بیریگیننگ : بئرله شینگ ، متحد شوید
بیریگلیان : بئرله شیئان، سه پیشیئان
متحد شونده، وصل شونده
بیل : اُونگور غالارئنگ غابئرغادان آشاق
بئوله گی کمر
بیل (پیل) : یه ر قازئلیان آبزال، بیل
بیل آچئلما : ناماز گوُروئمه، اینی حارام
بئولما، آی باشی، قاعدگی
بیل بئقجئنما : بیل آغئری کمردرد
بیلاُکی : اه یلاُکی، باشغا، آیری،
اُوزگا، به یلاُکی، دیگری
بیلکا : یوقا یا ئیلئپ که سیله ن حامیر
خمیر نازک شده
بیلئم : کمرم
بیما زا : مازا سئز، اینجالئق سئز،
یاقئم سئز، اه ده ب سئز،
بولاغای جئلئق دُوره تیان، ناراحت،
ده ک گه زمه یان،

پابریک : سونغات اُولُزم لەری اُوندەریان
کارحانا ، زاوُت Fabrique

پابُز : بُولار بُولار جایبات آبای تهدید / فابریک

پابُش : اُویدا گەییلیان باشماق ، چەپەک
ارەت آیاق قاب ، ساناچ ،
یەلکەن پاشماق ، سرپایی

پاپا : یاش اُغلان دُلُنُدا تازا تشکیلەن
گەییم بزبان کودک لباس نو

پاپا : یاش اُغلان دُلُنُدا پاتا آدلی آیالا
آیدُلیان آت فاطمه

پاپاق : اُرکەک لەرینگ کەللا گەییان
گەییمی ، پاپاخ ، همه نوع کلاه

پاپروس : یوقاجُق کاغیزا دُولاغلی تُوتُون ،
سیغار سیگار Cigarette سیگار

پاپروس چەکمەک : سیغار توسا لەمەک
کوکوتمەک ، سیگار کشیدن

پات : بیر زات قاچُپ یا رُلماق سەسی ،
صدای افتادن چیزی

پاتا : اُولەنینگ حاتیراسی آوچین ، اُونُونگ
یاقین آدام لارینگ یا نُنا بارُپ
گُووُونلُنگ بەریپ دُوغا اُوقُوماق لُق
(اُوقیماق لُق) فاتحه تسلیت

پاتا بەرمەک : تسلیت گفتن فاتحه خواندن

پاتا بەرمەک : بیر آداما یەنگلش قازانسُن
اُلسلەگی بُولسون دییپ حایر
دُوغا اتمەک دعای خیر

پاتا آلماق : بیر پیرینگ یانُنا بارُپ تُوبا
اەدیپ سُوولُی دُونُونا گیرمەک ،
صوفی شدن

پاتاچی : پاتا بەریان آدام ، تسلیت گوینده

پاتاچی : غاپی گەزیان ، ال سەریان ،
دُیلەگچی آدام ، گدا ، سائل

پاتدُق پُوتدُق : آیاق لاری چایشُق
باسُپ یُوریمەک ، انُزانُپ
یُوریمەک ، کج و کوله زورکی راه رفتن

پاتدُم پُوتدُم : دەرەک سُز گەپلەمەک

پاتراق : یالپیلداوُق ، درخشان / حرف پوچ و بیهوده

پاتلار : یارت اەدیپ سەس لەنەر ،
منفجر میشود

گوُوچەر

پاتلاق : کیچی جەک قارپُز ، هندوانهٔ کوچک

پاتلاماق : گوُوچمەک ، منفجر شدن

پاتما (ع) حەزرەت موحامەت (ص) نینگ
عئیزی ، حەزرەت آلی (ع) نینگ
باشداشی ، اُمام حەسەن واُمام
حُوسەینینگ (ع) اەجەسی
حضرت فاطمه

پاتی پوتی : اُوی قوُشی ، قوش غولام ، آوُنوق
دەونیک زات لار ، اثاث خانه

پاتماجُق : پاشلاق ، سوسمار

پاتلایجی : گوُوچیان ، منفجره

پاجارلی : مەوج آلان ، پارلاق ، یایرانگ
گسترده

پاجارلی

پاجئر: پاسئق، ده‌ک گه زمه‌یان، خاجو

پاچ: بئر یوووئرتده‌ن باشغا بئر یوووئرد آگه تیرئلیان یا دا اه‌کیدئلیان زادلاردان آلئنیان سالغئت، حاراج، مالییات   عوارض

پاچ: اوروش دا یه‌نلیش قازانان ده‌وله‌ت باقئنا بولان یروودئرتده‌ن آلیان سالغئدی،   باج جزیه

پاچ: بئر آدام باشغا بئر آدام دان قورقوب به‌ریان پاچی،   باج سبیل

پاچاق: غاوون وغار پئزئنگ غابئغی   پوست خربزه وهندوانه

پاحاج: پاچ، اوکوچ لئک بئلدئریان سئوز   درقبال خلاف انتظار میگویند

پاختا: پامئق، قاواچانئنگ اولئنی   پنبه

پاختا: یورغانئنگ بئرتئق ایریک لوله‌گی   تکه های لحاف کهنه

پاختاچی: قاواچا آلیان   پنبه کار

پاختاچی لار: قاواچا آلیان له‌ر   پنبه کاران

پاخئر: اوزونگی اولی سایاق لئق، فخر

پاخئر اتمه‌ک: قووانماق، بئوبیسانماق، ماختانماق، غابارماق، اووئنمه‌ک،   فخر فروشی

پاخئرلانماق: ماختانماق، یه‌لله‌نمه‌ک، باد لانماق، مه‌ن لیک لی بولماق   متکبر بودن

پاخیر پوخارا: غاریب غاسار، زادی یوق آدام ماتاج،   فقیر بی چیز

پا دئنگان: بئر توپار اوسگه‌ر له رنگیک ساقلاو جایی،   ساخلو

پا دیان: پادوبان، پادووان، سئغئر چوپانی   چوپان گاو، گاودار

پارا: دوز گونا قارشی لئق اه دیله‌ن ایشا به‌ریلیان پول زات،   رشوت

پارا: بولاک، بئر بئتین زاتدان کسیلیپ ده وئلئنیپ آلئنان بئر تیکا، قطعه تکه

پارا آلیان: پاراخور، رشوه گیر، رشوت خوار

پارابلوم: کیچی جه‌ک گولله آتیان یاراغ، تاپانچا   Parabellum ساپانچا

پارا پورا: بولاک بولاک، که‌سیم که‌سیم قطعه قطعه

پارابلئم: قئئن چئلئق مسئله Problème

پاراچی: پارا آلیان،   رشوه گیر

پاراحات (پاراخات): اوروش سئز، داوا سئز غالماغال سئز، آغئزی بیرلیک، دینچ لئق   صلح وآرامش

پاراخات چئلئغئنگ دیره‌گی: بئلئملی لیک، آغئزی بیرلیک، دوق لوق،   اساس صلح وآرامش

پاراخور: پارا آلیان، پاراچی، رشوه خور

پارازیت: باشغا بیری نینگ تاییار (تایارا) داماغئنی ایئیان، پاسگه‌ل به‌ریان   مزاحم Parasite

پاراسات: آنگ، دۆشونجه، آقیل، پایخاس
په حئم، فهم فراست

پاراساتلی: آنگلی، دۆشونجه‌لی، آقیللی،
حاقیللی، پایخاسلی، په حئملی،
بافراست، فهیم

پارالئل: یه‌را تئکئنله ن دۇرت دیره‌گینگ
اۆستونده ایکی آراسی ده‌نگ به‌ر-
کیدیئله ن اۆستونده اۇینالیان
یئلماناق آغاج Parallèl
ژیمناستیک Gymnastique

پاره‌م یۆک: اۇغلان لارئنگ یالجیق اۇیونی
بازی بچه‌ها با گل

پاراوان: گۇته‌رلیپ بیئغنالیان گه‌ریلیان
آراکه‌سیان توتی گه‌رده‌ک،
په‌رده، تجیر Paravent

پاراووز: گه‌میم، دۆن، اڭجه‌ک یالی
زادئنگ یاقاسئنا، قئراسئنا
اه‌ته‌گیناً توتولیان اینسۆزجاماتا
نوار

پارتئلداماق: یارئلماق، گوچه‌ک، منفجر شدن

پارتلایجی: یارئلیان گوجیان زات، منفجره

پارتی: تیکه، بۇله‌ک، اوغور داش لار،
آرقا، قولداو، گروه هم عقیده Partie

پاریچ: آغئزی گینگ قاب، آبخوری

پارچا: حه‌رحیللی ماتا پارچه

پارچا: بیر بئتاوی زادئنگ بۇله‌گی، تیکه‌سی
قطعه‌ای از چیزی

پارچالاماق: بۇله‌ک بۇله‌ک، تیکه تیکه-
اتمه‌ک قطعه قطعه تکه تکه کردن

پارخ: مه‌نگزه‌ش دۇل لئک، باشغالئق،
اۇیتگه‌شئیک لیک، تفاوت

پارخاو: کومه، آمبار، داناجایی طویله، انبار

پارداق: یالات دان گور له‌مه‌ک، مه‌ن مه‌ن
دیمه‌ک، ماختاناق، اۇونمه‌ک،
اۇزئنگی تاریپ اتمه‌ک، خودستائی

پارداقلی: اۇوزی اۇزونی اۇونیپ (اه‌ویپ)
یۇران، یالاندان گورلاپ یۇران (اۇوران)
خودستا

پاران: گۇس گۇنی، دۇس دوغوی، اوتاراسئنداکن
ایچینده‌ن گه‌چیان زات، تئلتر-
له‌رئنگ ایچینده‌ن گه‌چیان اۇق، محور

پارس: ایرانلی، ایران یووورتدئنده یاشایان
واتان داش آداملار، دئلی پارسی.
آق یاغئز مسئلمان فارس

پارس چا: پارسی چا/چات دئل: زبان وخط فارسی

پارق (پارقئلدی): پارقئلداپ یارئلماق،
سه‌س اتمه‌ک، صدای شکستن وترکیدن

پارقئلداق: گوجری، منفجرشد / هندوانه

پارک: دۆرلی گول له‌ر آغاج لار، اه‌کیله‌ن
یه‌ر، گه‌زه‌له‌جه‌ اه‌ده‌ریالی سه‌یل
باغی. Parc گردشگاه

پارک : اوجین اه دیله ن گوچه ، تاییار ـ
(ته پیاز) بولان آماد ، آماده
پارک : دورماق لئق ، دورالغا یه ر. ایست
پارکینگ : ماشین آفتامیل لارئنگ دورالغا
یه ری . Parking ایستگاه ماشین
پارلاق : یالپئلداپ یاغئی اوشئق اوشغلانگ
به ریان ، لرز افکن
پارلاماق : یالپئلداپ یاغئی اوشئق ـ
اوشغئلانگ به ره ک ، منور کردن
پارئق : دینج ، ایشده ن ال چه که ن ، فارغ
پازلاماق : یاداو آدام یاتئلجاق واغئندا
آغئزئنی کاُن آچئپ اولی ده م چه که ک
دهن دره ، خمیازه کشیدن
پازلاماق : وازئرداب اوت آلئپ یانماق ،
لاوئرداب لابئرداب یانماق زبانه کشیدن آتش
پازئل : قاوون قاربئزئنگ یاپراقلی پوداقلی
ساالی ، بوته خربزه و هندوانه
پاس : آغاچ اوُدون آیئرماق اوُجین قاقئلیان
چیش یالی ده میر ، آغاچ ، که رکی ،
پالتانئنگ ساپئنا قاقئلیان آغاچ ـ
جئق ، شینه سومبه
پوسه ل ، پاسگه ل ، سه لته نک ، قئین ـ
چئلئق ، بوکده نچ ، چئرچئرئقلی ،
آسغئجانگ لئق ، مانع ، مزاحمت
پاسوان : آژان ، Police پلیس

پاسئر پوسور : ده رره و ، بادا باد ، بئرئنگا
واغئت به رمانی ، بی درنگ آناً
پاسئرداماق : تاووق وقوشونگ ال آیاق
اورمانی قانات قاقمانی ، دست وپا زدن
پرندگان مرغان
پاسئق : بوزوق ، ته له که آدام ، فاسق فاجر
پاسئل : واغئت ، زامان ، دووئر ، بئرنیلئنگ
دورت (تورت) بوله گیندن بیری ، فصل
پاش : آیان ، یوزا چئقان ، به للی ، مالیم ،
فاش
پاش بولماق : یوزا چئقماق ، آیان به للی مالیم ـ
بولماق ، فاش شدن
پاش اته ک ، یوزا چئقارماق ، فاش کردن
پاش اتدی ، یوزا چئقاردی فاش کرد
پاشلاق : پاتماجئق ، سوسمار
پاشماق : آیاق قاب ، که وش ، چه په ک ، پاپئش
ساناچ ، یه لکه ن ، سرپائی
پاشماق : بئرایش یه رینا یه تمه ک ، انجام شدن کاری
پاشماق : دویا (دئیا) نئنگ سینگراقلی
قاتی دابانی کف پای شتر
پاغتا : غاواچانئنگ اوتوی ، پامئق پاغتا پنبه
پاغتا : کونه یئرتئق یورغانئنگ لوله گی ،
پاغتاچی پاغتاچی ، پنبه کار / تکه پاره لحاف
پاغتاچینگلئدی ، غاواچاچینگلدی ، پنبه دانه
پاغتادان چئگئت سایلایان آبزال ، جیق
پاغلاماق ، پاغئئلدی سه س . صدای ریزش آب

پاقغا: داز اوروغونگ بیر بولوگی، تورکمن
طایفه‌ای از داز

پاقلاو: بوش، ایچی بوش، باینگ، خالی

پاقیرداولق، لنبیر ده ویک، اربه‌بت ـ
یوقاجیق وارسیز، ده وئلیپ یاتان
زات، نازک، چیز شکستنی بیدوام

پاک: آراسا، دوری، تامیز، پاک

پاکه‌ت: کاغیذ نایلون دان به‌جه‌رله‌ن
کیچی جه‌ک (جنک) حالتا، پاکت
ـ پوس پاکه‌تی، ایچیناهات سالاق آچین
آیراتین به‌جه‌رله‌ن پاکه‌ت
پاکت نامه پستی

پاکی: ساچ ساقغال سیرئلیان پیتی اوراق
که سگیر چاقی (چاقنی)، تیغ
توی قیرقیلیان آبزال، سلمانی دلاکی

پاک لیک: آراساچیلیق، تامیزلیک
تمیزی پاکی

پال: آرادشنگ اسله‌گی، بشلئوی، نییه‌تی
خواست، نیت

پال: آلداواچ‌لیق، فالگیری، حیله‌گری

پال آختاریان: قومالاق آتیان، نوخوت
چوپ قومالاق بله‌ن آدام‌لاری
آلداپ گه‌لجه‌ک بولجاق زاتدان
جابار به‌ریان، فالگیر

پالچی: پال آختاریان، فال‌بین فالگیر

پالاش: پای لاش، اوز آراگئلیزدا بول،
قسمت کن

پالاس: قاقیپ دوقولیان اوللاقان کئلیم،
کلیم

پالان: قانلقا ده‌رن گینا که‌جه‌ده‌ن به‌جه‌رـ
لیپ اه‌شه‌ک یا بی‌نینگ اوستونا
سالئنیان زات، پالان

پالانا: قویی کورئز قازئلاندا قورماز یالی
قویئلیان زات، سوقال یا دا
سه‌مه‌نته‌ده‌ن اوللاقان تنگئر یالی
به‌جه‌رله‌ن زات پالانه

پالاو: یاغ دا قاوورلان اه‌تینگ اوستئنا
سوغان دوغرالئپ سوو قوییلوپ
توی ده‌ن بشئرئلیان ناهار،
چه‌کدیرمه، پلو

پالتا: آغاچ چاپماق آیئرماق یوماق آچین
آغزی یاستی (یاسی) که‌سگیر آغاچ
سایلی ده‌میر (پولات) زات تبر

پالتار: گه‌یيم، اه‌گین باش، لباس

پالچیق: قوم بیله‌ن سوو قارئلئپ اه‌یله‌نن
زات، رگل

پالچیق‌لی یاپاسوو، باتقا، لجن‌زار، مرداب

پالوان: دایاو، گوچ‌لی، زورلی، بوکا، گوژئشیان
پهلوان

پالوان: بادراق اوروغونگ بیر بولوگی،
طایفه‌ای از تیره بادراق

پالتم: ائسله‌گیم، گووونوم (گه‌ونیم)، نیبه‌تیم — خواست من، نیت من

پالی: ائسله‌گی، نیبه‌تی، گووونی، — نیتش

پاما دوَر، پاموزور، پاموزوَر، — گوجه فرنگی

پامُق: پاختا، پاغتا، — پنبه

پامُق چیگیت، — پنبه دانه

پامُق پیزنگ سائیلیان آغاج (چیبیق)،
ساغاج، (سایغیج) چوب حلاجی

پالی یامان، نیبه‌تی، گووونی، ائسله‌گی،
یوْراگی یامان، ته‌له‌که بئلگرادیان، — بد نیت

پانگ: گوک‌له‌نگینگ سُرتاپیاسی، طاقه‌ای — از گوگلان

پانگ: یاقلاو، بوش، — خالی

پانگقارماق: غابارماق، اوزونی اولی ساپاق،
بوزونی یه‌للی بولماق، — زشت گرفتن

پانگقی: یه‌ل ته‌ر، که‌لپه‌نگ، غابار، یه‌نگلیل
غاباریان، مه‌نلیک لی، کسیکه زشت میگیرد

پانگقاریان: غاباریان، اوزونی اوویان،
اووئنیان، — خودستا

پانی: گه‌چیپ باریان، سوْنگی یوخ، واَفئت-
لاییُن دونیا — فانی

۱ پای، پالاشئقدان حه‌رکیما دوشیان
بوله‌ک، حاق، — سهم

پای، پاع، پاعاع، پاعای، اوکوچ غیناخ
بئلدیرُیان آنگلادیان سوز. — علامت ندامت و
ناراحتی

پاپا: دیره‌ک، ستون، پایا — پایه

۱ پاپا: آدام باشئنا، آدام سانئنا، آدامالائین،
حه‌رنیبر آداما، — بهرنفر

۱ پاپا ایکی سی: آدام باشئنا ایکی سانی، — نفری دوتا

۲ پاپات: بئرزادی قورشون غالالی ئوله‌ن
توندورماق لئق، — جوش، لحیم

۲ پاپاتلاماق: توندورماق، قورشون غالالی ئوله
سه‌پله مه‌ک، — بهم جوش دادن لحیم کردن

۱ پای به‌رمه‌ک، توُلی بایرامی قوتلاناندا به‌ریلیان
سوُیجی لیک پای، — شیرینی دادن در تبریک
عید و جشن

پاییتون: ایکی یُ دا دوُرت تکرلی آت ئوله‌ن
چه‌کیلیان یه‌نگیل آرابا، — درشکه، کالسکه

پای تُق: چایتُق، دوغری دئنک گیرئیب
بئلمه یان، — لنگ

۳ پای خاس: پایخاس، دوری آقئلی، ساقئدئن
دوُشئونجه، پاراسات، — فراست عقل فهم

۳ پایخاس لاماق: دوُشئونجه‌ک بولماق،
بئلجه‌ک بولماق، — تعقل

۳ پایخاسلی: ساغئدئن، دوری دوُشئونجه‌لی
— روشن فکر

۳ پایخاسئز: مئزاغئنا، دالی، بولدی بولیادی
ده‌سی ده‌نگ، اوئمه زه‌ک، — بی تفاوت
سهل انگار

۹/۱۹ پایدالی: پەیدالی، نەپلی، قازانچ لی، سود آور

پای لا: بۆل، بۆلەک بۆلەک اەدیپ بەر تقسیم کن

پای لاشتق، پای لاشاق، بۆلەک بۆلەک اەدیپ آلشاق تقسیم

پای لاشاق: بۆلوپ تیکە لاپ حەرکیم اوز پەیەن پایینی آلاق، سهم گرفتن

پای لاماق: پالاماق، بۆلوپ بەرمەک، قسمت کردن

پای لامایین: بۆلوپ بەرمایین، تقسیم نکنم

پاییرداب دۆکولمەک: یاغش یاغین یاغمور پالی بۆلوپ دۆکولمەک، شل باران ریختن

پاییرداب یېقلماق: دفعتاً فرو ریختن

پاییرداماق: قاتی سەسلی بۆلوپ دۆکولمەک یېقلماق، باصدا فرو ریختن ـ ریزش

پاییم: مانگا پەیەن بۆلەک پای سهم من

پاییم بار: مانگا دا پەیبار، منهم سهم دارم

پاییم یۆق: مانگا پەیەیار، سهم ندارم

پاییز: گۆز، یېلنینگ اۆچی لەنجی پاسلی پاییز

پاییش، سوگۆنچ، ھاپا، گودەک، یارلماز فحش

پەت: قاتی، چیرش نشاستا آهار

پەتەک: آیاق قابنگ ایچنینا دۆشەمەک اۆچین یۆریتا کەسیلەن کەچا،

پەتەک، کتاب، کتاب / نمدکف کفش

پەتەک: تامنگ اوتاق لارنگ بامنا، غاپرغا آغاچ لارنگ آستا غنندان چویلەنیان بۆلەک تاختا، قامش پتک سقف اطاق

پەتەکچی، پەتەک چویلەیان پتک کار

پەتەنگ: یاراتماق لق، بیزارلق، ایرنزمەک ـ لیک، خسته تنفر

پەتجەت: پەچەت: مۆھیر باسماق، مهر

پەچەت لەمەک، مۆھیر باسماق، مهر کردن

دۆغری دیمەک، تاسدیقلاماق / مهرزدن

پەتدە: یانداق یاوشان، پەشمەک، چیراتان یالی اوسوملکلک لەری یغناب، دەپە لاپ اولیشیرلەن اولیشمەلی، توده بوته

پەتدە: اوستی اوستینا قویلوپ چوغلانان زات، بسته

پەتدە پەتدە: دانگلی دانگلی، باغلی باغلی کولتوم کولتوم، بسته بسته

ـ بۆرپەتدە پول: بۆردانگلی بۆرکولتوم پول یک بسته پول

پەتلە: غاپی نینگ آبزالی، لولا

پەتلی، پەت اورولان، قاتی، آهاردار

پەتیش حاوا: دمنق حاوا، هوای خفه

په تنوس: عئواسی اه پله گلی یایرانگ تاب دووری (ده‌وری) سینی

په تیر: حامیرمایاسئز یوقورلوپ. آلدئز-ئلمانی یوزی دور تئلئپ بئشئریلیان چوره‌ک نان فطیر

په چ: قارا ده‌میرده‌ن یاسالئپ قنش آیلاری ائچئندا اوت یاقئلیان آبزال، بخاری.

په حه نک: بئر قابئنگ (غابئنگ) حالیائنگ آغرامئنی بئلمه‌ک اوچین ثوتئلیان (قوتولیان) داش، وزن ظرف خالی

په حئم: ساغدئن، دوری آقئل، آدوشونجه. فهم. درک

په حئم لی: ساغدئن. دوری آقئللی، پابخاس لی آنگلی، آدوشونیان، روشن فکر

په دا اتمه‌ک: جاندان گه‌چمه‌ک. فداکردن

په دا بولسون: سادا قا بولسون، فدا شود

- باشئم په دا بولسون: باشئم سادا قا قوربان بولسون، سرم فدا شود

په ر: تاووق دقوش لارئنگ آولوق (حاسا) په‌له‌گی پر نرم پرندگان

په ر: گامی واوجیان لاری حه‌ره‌که‌ت گه‌تیریان اوچ دورت قوللی آیلانچاق ده‌میر،

په ره چ: حالیا سئز بونا دوکوله‌ن زابت/ پروانه.

په رانسا: آوروپادا بئر Français یوووئرت، ده‌وله‌ت فرانسه

په ردا: توتی، گه‌رده‌ک، پارادا، پرده

په ر دوسی (په رداوسی): ایرانئنگ به‌ییک شاجیری، پارسی دئلا قوشئپ اولی اه‌سه‌ر شانامادا آدلی دوره‌ده‌ن یازیجی مازاری توس شه‌هه‌رینده فردوسی

په رراش: بئر قورامانئنگ ساقچی سی، قاراولی خئزماتچی سی، خدمتگزار

په رزه‌نت له‌ر: اوغول غئزلار، فرزندان

په رس آلا: بئر آدامئنگ یوزی گوزی - سیریلیپ، چئتاناه‌ک له نیپ، پارئلئپ غاناآب یارالانئپ جورلاناق گورنوشی زخمی ودرب وداغون

په رس آلا اه‌دیپ دیر: یوزی گوزونی چئتاناه‌ک لاپ یارئپ غانا دئپ دئرناق لاپ دیلیب ده‌ییان اه‌دیپ دیر، سروصورت ستیجئرئپ دئر/ همه را خون آلود وزخمی کرده

په رمان: بویروق، حوکوم، تابشئرئغی، فرمان

په رس: گوئره‌ک، بولوش، شه‌کیل، شکل

په رواي: آلادا، آزار، اوجی، اینجالئق سئز، قورقی، ناراحت ترس وبیم

په ریات (په ریاد): یالفئلی گوچلی آغی اولی قیناچ فریاد وفغان، ناله غم

په روه‌ردین: حه‌مه‌ل، یئل باشی، فروردین

په روه‌ی: قووی، قاوی، اوزان قادی اونگات، عالی درجه یک

پەریشان (پەرشان) : توقات ، قایغی (غایغی لی) اه لەم تاس ، آشفته مغموم

پەریشتە : تانگری نینگ اُگیرت اوو ادان (آوادان) یارادان مخلوقاتی فرشته

پەس : بەییک دال ، چۆ گۆک ، آشاق ، بۆیی دنگک لتکی اوززون دال ، زمین پست ، قد بلندنیست

پەسای : چالاجا ، یوواش لُق بُلەن ، مُولایم ، آرام

پەسات : تەلەلەلیک ، یامان لُق ، چۆیریک لیک فساد

پەس گەلەک : تەلەلە ، اربەت یاغدای ضعف ، بدحالی

پەس گەلەک لەدی : حالی تەلەلە بولدی ، پەسەلدی ، تەلەلەلەنذی ، آغتُر یاغدایا دوُشدی ، ضعف کرد بدحال شد حالش خراب شد

پەسەلدی : حزر بولدی ، پول سئز قالدی ، قوربی قاشدی ، حالدان دوُشدی رنج ومشقت بی پولی کشید ، بدحال شد ، ازچشم ورو افتاد

پەسەلمەک : اربەت یاغدایا دوُشمەک ، حالی تەلەلەلەنمەک فقیر وبی چیز شدن

پەش : سەللە ، عمامه ـ دستار

پەشآنا : چیبئن سینگلدەن قورولوپ یوتاجُق ماتادان تنکلەن چادرُیالی زآت پشه بند

پەشکەش : خوُدوُرلەەن ، موُفئت بەریلەن زآت ، ساوغات (ساوقات) ، هدیه Cadeau, کادو

پەشکەمەر : آتی دەرویش دەن غایرادا آبئر اوبا ، نام آبادی در شمال کلاله

پەشمەک . یاقماق یالنغیچ اوچین مەیدان دان یئغی لان قوری چوُپ ، بوته خشک جهت تنور واجاق

پەشە : چیبئن ، پشه

پەشەخور : آیراتین بیر چیبئنئنگ دلیشلە مەگیندەن دوُرەیان وبئریئلی لاب اوزاغا چەکیان یارا ، سالک

پەشەدی : دوُرردی ، دوُرجەلەدی ، اُوی دی کاوید

پەشەمەک ، ال وآیاق ودُرناق بئلەن یەری وباشغا بیرزادی دوُرمەک ، دوُرجەلەمە اُویماق ، پەشیمەک ، کاویدن

پەشەو : بەوەرەک لەرینگک غاندان سایلاب آلیان زنیان لی سوولئغی ، سیدیک بول ، شاش پیشاب

پەشیمەک ، پەشەمەک ، دوُرمەک ، کاویدن

پەل : سوونئنگ اُونلیندا ، دوشمانئنگ غارشی سئندا ، زوول گئدیپ یاتان توموک اُدیشەگی . خاک ریز

په لاکه‌ت: باختی قارالئق، به‌ز زات لئق،
فلاکت بدبختی
په لته‌ک: دئلی باسئق، الکن
په لته: لئشق به‌ریان نه بیت لی چئرالاردا
اوجاق لاردا بئراوجی نه بیت دا
ونئراوجی یالین تولوپ یاتپ دوران
یئپ غالئنگ ماتا، فتیله
په له‌ج: ال آیاغی ایشله‌مه‌یان، اسغئش سئز
فلج
په له سه‌مه‌ک: حاوئل حالات سئله‌ن گوزله‌مه‌ک
چئرپئن ماق، باعجله انتظار کشیدن، جستجو-
کردن، نگاه کردن بهر طرف، این ور آن ور
رفتن
په له سه‌ر: حاولئقماچ لئق سئله‌ن گوزلار چئرپئنار
تاله سه‌ر، مجولانه جستجو میکند
په له‌ک: چارخ په له‌ک، ددنیا، دنیا
په له‌له‌ش: آغئر اتلی، سه‌میز آدام، چاق چله
په لله: یارئش دا سونگقی بارئلمالی یه‌ر،
تاری، پایان خط مسابقه
په لله: ده‌نگ آیلی که‌سیله‌ن قاربئزئنگ
بئر بوله‌گی، نصف یک هندوانه
په له‌نگ: غاپلانگ، یئرتجی حه‌یوان، پلنگ
په نا: بئرزادان قورونماق آدچین دقی یه‌ر
پناه گاه
په نا: یوق لوق (یوقلئق)، نابودی فنا

په نا قئلوری، یوق اتدی، نابود کرد
- تانگریفا په‌نا گه‌تیرمه‌ک: حاوپدان حاتار
دان شه‌یتانئنگ شه‌رینده‌ن تانگریفا
سئغئنماق، پناه بر خدا از شر شیطان
په نجه: بارماق لارئنگ اه لینگک آیاسی سئله‌ن
سئله لیکلدا که ریله‌ن واغئتی، چانگئلگا
(چانگئلغا)، قئنئم، پنجه
په نجارا: په نجه‌را، أپئنگا، پنجره
- دوو ئله‌ن په نجه: یومروق، مشت
- بئر په نجه اوت: انگله‌له، بئر جو غدام
- ایکی په نجه (بیر یا یا ذوج تاشایج) یک پنجه علف
په نجه‌ک: ارکه‌ک آدام لارئنگ گه‌ییان
سه‌ریا یاقالی قیئسغا گه‌ییمی، کت
په نجه له‌مه‌ک: په نجه سئله‌ن توتماق، په نجه
اورماق، قئنئم لاماق، پنجه انداختن،
چنگ زدن،
- مئشئنک اوغلانئنگ الینی په نجه له‌دی، دئرناق-
لادی، گربه دست بچه را چنگ زد
قوینا (غوینا) ایکی په نجه آرفا به‌ردی، قوینا
بئر قاشاوچ آرفا به‌ردی، بگو سفند
دو پنجه جو داد
په نت: اوونت، تابشئرغی، تابشئرئق،
نصیحت، پند
په نت بولسون: آیدئلان گه‌پ قولاقدا قالسئن
په وه‌س سه‌ک: چیشگین، تاغام سئز، دوره‌ک سئز
یارامار، بدرد نخور

په يام : په يغام ـ حابار، ئبلدئرئش، سارغئت
پيام

په يدا : نه ب . قازانچ ، گيرده جى ، سود

په يدالى : نه بلى ، قازانچ لى ، سودآور

په يدا لاندى : نه ب گوردى ، قازانچ اندى ، سودكرد
قازاندى ، استفاده برد

په يدا لاناق : نه ب گورمه ك ، قازاناق ،
استفاده بردن

په يغام : په يام ، حابار ، سارغئت ، تالشترغى ،
پيام

په يغامبه ر : حابار سارغئت گه تيريأن ،
تانگرى نينگ تارا پئندان آرا ملارا ـ
تالشترغى يه تيريأن دغوى يول گوركه زيأن
سالغى په ريأن په يغامبار پيغمبر (ص)
ـ موخامه ت په يغه مبه ر (ص) : مسئلمان ـ
لارئنگ په يغه مبه رى ، اينك سوئنگلقى
په يغه مبه ر ، آسئلى آراب دغوش
مه كله شه هه ريندا ، مازار مئباره كى
مه دينا شه هه ريندا ، دئداسى ـ
آبدئللا ، اه جه سى آمئنه ، ياش لئقدا
په تيم قالان (غالان) ، يئگيريى آچ ئيل
مسئلمان اوحما تئنا باش بولدب
دغوى يول گوركه زدى ، قئيا ماندا
احلى مسئلمان لارا شه پا آت اه ده
ديئيپ اوميت ادرئس ،
موخامه ت په يغامبار ، محمد (ص)

په يكام : ياى اوقو نونگ اوجونا گه يد يريلين
چيش ده مير ، پيكان

په يمان : شه رت ناما آيدئلان سوز ، په ريله ن
قوول ، اه ديله ن قارار ، پيمان عهد

په يمانا : اولچه ك قاب ، موچوه رينى ئبلدئريان
قاب . پيمانه ظرف اندازه گيرى
Paymana
پاى اولچوسو

په ينى : آدام وحه يوان لارئنگ كه لله سئنئنگ
اچئنداكى يومشاق ئلئتق ، بئز كولتوم
زآت ، مانگئز ، مغز

په ى نير : سوئيدا قايا آتئپ اونده ريليئن
ايميت ، پنير

پووت : آغئرلئق اولچه گى ، (۱۶٫۴) كيلوگرم

پيچ : بوش ، حاوآيى ، ده ره ك سئز ، اوغور سئز

پوتا : جوبى ، قوشاق ، جيب كمربند

پوتا : قنژيل كوموش اه ريدئليان اودآ
جئدرا ملى قاب ، بوته كوره

پيدتور : ده ك دال ، اينجالئق سئز اوغلان
بازيلوش

پوتولاماق : بو دلاماق ، دويا غوزلاماق ،
كورنشه ك له مه ك ، زائيدن شتر

پيرخ ، په زه ك ، قومالاق ، حاپا ، بوق ، جارا ،

بوخارا : سادا ، توركانا فقير / تفاله ، مدفوع

پوخار : بوخارا ، توركئستاندا بئر شه هه ر
گه چه ن زامان لاردا شا لارئنگ پاى تاختى
وانئلئمئنگ اوجاغى مئش (اه كه ن)
ـ نه بيتيينگ پوخى ، تفاله نفت

پوختا: بەرک، ئاگام، قایئم، محکم

پوختا: ایشا بُتشەن، چەپەر، ئولگا، ماهر

پوختالاندئرمالی: ئاگام اتمەلی، قایئم لامالی، باید محکم کرد

پوختالئق اتمەک: پوختا تالبشئرغی بەرمەک بەرکیتمەک، تاکید کردن

پوراق: آغاجئنگ آونجاق شاخاسی، بالداغی یُوپ، ساپاق، شاخەهای ریز درخت

پوراق: تُولوم، بُولەک، رشته، بخش

پوداغی: بُولەگی، بخش لرز

- بئرقوراماشئنگ پوراق لاری: بخشها و قسمتهای مختلف تشکیلات یک اداره

پوراق لاماق: بئر آغاجئنگ بەرسئز شاخالارنی کەسیپ آیئرماق، کەلەمەک، اوواداران (آواداران) لاماق، هرس کردن

پودالاق: پوراق لاری کەسیب چاپئش-دئرئپ یئللاماق، چوب کردن

پودئورات: بئرایشی یەرلیگی بُولەن بُوئون آلماق، کنترات، Contrat

پُودور سئودور: تەکیز یئللاماق دال، چاقئرجوقور، دووئرتیک دو وئنلی فـ صیقل نیست

پوو دئورمەک: زوغدورماق، بئردە نگا باداچئقارماق، فواره مانند جهیدن

پوردوش: غالئنگ / اەیلەنەن خام، چرم کلفت

پوروبلئم، قیئن لئق، مەسەلە، ماتلاب، Problème مشکل

پُودورات چی: لوُمبای بئرایشی نئرخ کەسیب یەرلئگی بئلەن بوئون آلئپ قوتارئپ بەرمەلی واُوز حاقئنی آلالی بُولیان آدام، کنترات چی Contractant

پئور: لئریان، چەرکەز، چەتی، یئلغئن، سازاق یالی/ اُو سئو ملئک لەرنگ آونجاق یا پراق لاری، برگهای ریز-لبعضی نباتات

پُورت: دەنگیز یاقا لارئندا گامی لەرنگ دورالغا یەری، یُوک دوشیریان و آلیان یەری، بندر Port

پئورت: بەرک دال جئدام سئز، یولوکوپ اُو زولوپ، دەوئلئپ، چئوپراب دوران زات، سئست، پوسیده

پُورت جاق: انتەک گوچ بئلەن دەویلیان زات، خیلی سئست

پُورتابل: بەیلاک شەیلاک، اُوتاق بوتاق گوئتەریپ بُولیان زات، Portable قابل حمل

پئورچئوک: ساچاغئنگ چارقادئنگ تەوون-دەگینا داقیلیان سالانئپ دوریان ساپاق لار، ریشه

پئورچئوک، یاش اوغلان لارئنگ چئوکونئونگ اوجوندا قی دەری، غلفه

پۆرچۆکلی : پۆرچۆگی بارلولان ، ریشه‌دار علفه‌دار

پنَد چۆکلی جا : پۆرچۆکلی اوواداں کاغنژ ، ا

دۆلانان چۆیچوک ، آب نبات کا پنیچ

پۆرخان : دالی دیوانا ، یا نکسی کاس مسخره

پۆرسات : واغنت ، چاغ ، مدت فرصت

پۆرساماق (پۆرسی ماق) : یوقوم سنز ایسلی

بولماق ، گندیدن

پورسی : یوقوم سنز ایسلی ، متعفن گند

پورسیب اوتوران غنیز : دختر ترشیده

پورسی گوزه ن ، گلوده یالی مه یدان ، -

سنچا نتنگ روشمانی ، دشمن ترش

پۆرکه‌ماک ، پۆرکیچ بله ن یا دا آغنز اسوو

آلیپ سه په له مه‌ک ، / آب فشاندن

زوغدورماق ، زوودورمه‌ک ، جهیدن

پۆرکولدمه‌ک : آغنزی بله ن دوولوپ

دۆکولمه‌ک ، سرریز شدن

پۆروق (پۆرلق) : چۆریک آغاج ،

اوْدون ، چوب خشک پوسیده

پۆز (بۆز) : حات چه‌ک ، باتل ات ،

یئق ، یوق ات ، باطل کن خراب کن

پۆز : اتینگ داشئنداقی یرماجیق یالقاق

ده ریسی ، یالقاغی ، غشاء نازک روی

گوشت

پۆروم (پۆرم) : شه کیل ، گورنوشی ، فرم

Forme

پۆزماق (بوزماق) : حات چه‌کمه‌ک ، ساندان

چیقارماق ، خط کشیدن باطل کردن

پورغون : ایکی یا دا دورت (تورت) تنگرلی

یوک داشئلیان آرابا ، ارابه چهارچرخی

پۆرغون : کیچی چه‌ک یه‌که تنگرلی ال آرابا

عرابه دستی

پۆرجا (پۆرتجا) : واغنت ، به للی بیر آرالیق ،

مؤیتده‌ت ، زامان فرصت ، فرصت

پۆس : ده میر وشوینگا مه‌نکزه‌ش زادلارئنگ

چوریمه‌گی ، پۆس توتماغی ، زنگ

پۆسلاماق : بیر زادئنگ یوزینی پۆس توتماق ،

اه کیسمه ک ، یوماللاق ، اوکسید بولماق

آسیدا بولاشماق Oxyde, Acide

پۆسلی : پوس کیر توتان زنگ / زنگ زدن (زده)

پۆس : چاپار ، چاپارخانا ، پست ، پستخانه

پۆسه‌ک (پئسه‌ک) : آونئق شه‌کر / سقدم Postam

پوسوق (بئزمئق) : حامیری آلدیئپ یرقا

یا اَینیپ یاغا بیشیریلیان ایمیت ،

نان نازک سرخ کرده

پوسون : اکیمه‌ک ، غویودئنگ تزیلی

ده ری سئنده ن تیکلیه ن غئش

(قیش) گه ییمی ، پوستین

پۆشتی : چۆوال یالی چیتمه دوقولان قارچین

اکی نی یوشاق زاد بله ن دولدوروپ

آرقانی به رییپ / اوتورماق آوچین

اولا نئلیار پشتی

پۆشمان : نادوغری ایشا سونگلونداب اه دیلیان

اوکونچ ، پشیمان ، پشیمانی

پوغتا (پوختا) : به‌رک، قاتی، مُحکَم، محکم
پوغتالاماق : به‌رکیتمه‌ک، به‌رک له‌شدیرمه‌ک
مُحکَم اه‌دیلمه‌ک، محکم کردن
پوغتالاماق : به‌رکیدئلمه‌ک، به‌رک له‌-
شدیرئلمه‌ک محکم کاری کردن
پوقارا : بارلی دالُ، یُقسول، غاریب قاسار،
یاخیرلار، فقرا
پوقارا (پوخارا) : ساده، تورکانا، گه‌پ سئز
گوُرونگ سئز، یرواش آدام، آدم آرام
پُوکگه‌رمه‌ک : چیشیمه‌ک، گوپبه‌رمه‌ک،
آماس، بادکردن PTIK
پُوکگه‌ردی : چیشدی، گوپبه‌ردی، بادکرد پۆک
پُوکگی : چیشیپ پُوکگه‌ریپ دوران، پُوقون پۆک
(پُوغون) پوغین، سه‌میز آدام،
په‌ده‌ن سه‌ک، گُلفت چاق چله
پُوکگی : اُوینالیان تُوپ، توپ
پول : بای لئق، آلئش به‌ریشا وه‌سیلا،
ده‌میر کوموش تئللا کاغئز پول، پول
- بئرتومه‌ن پول : اون اُریال - بئر اُریال (قِران)
کوموش پول/ یوز دینار/ بیگریمی شای (کوپه‌ک)-
یاریمی اللی دینار/ اون شای/ یاریم اُریال -
دورتده‌ن بیری، بیگریمی بُاش دینار/ بُاش شای
دُوشا - یه‌نه شُو یاقین لئقدا، بئر اُریال
(قِران) پول بیگریمی کوپه‌ک، بئر کوپه‌ک
ایکی قارا پول/ بئر قارا پول/ ایکی جه‌نده‌ک،
بئر جه‌نده‌ک/ ایکی غاز/ بُولیاردی،

- یه‌نه دا بئر اُریال تونگ (مئنگ) دینار حه‌م قرن ۱۰۰۰
بُولیاردی، شول سه‌بابه‌ن بئر اُریالا
(یک هزار) حه‌م دیینیلیاردی،
- بو آیاق قاب بئرغازا ده‌گمه‌یار، بئرغاز پولا
ده‌گمه‌یار، دیه‌گی یوزا آلئمئش که‌ویش ?
بئر اُریال پولا ده‌گمه‌یار
این کفش یک غاز ارزش ندارد
- ایران پولی، دینار، اُریال، تومه‌ن،
پول ایران : دینار، ریال، تومان
پوللی : بای، پولی کان، ثروتمند
پُولات (پُولاد) : قاتی ده‌میر، ده‌وله‌گه‌ن
ده‌میر، فولاد پولاد
پُولُوم : قورشون، قورشونلی په‌تجه‌ت مُوحیر
Plomb سرب - مُهرسربی
پُولُوم لاماق، قورشونلی په‌تجه‌ت باسئپ
تاپئم لاماق، تاپئم لاپ قویاق،
Plomber سرب لاک و مُهر کردن
پولکلوُر : کُونه‌ده‌ن ایل آراسئندا قالان
داُب، ماتال، بای، ارته‌کی اُویون
و آیدئم لار Folklore
فولکلور
- تورکمه‌ن پولکلوُریکی : تورکمه‌نینگ
آتا بابا سئندان قالان، قورساقدان
قورسوغا یه‌ته‌ن بئرناچاسی یاتدان
چئقان داُب له‌ر، آیدئم لار، بای لار
ماتال ارته‌کی له‌ر، اُویون لار، حالق
آیدئم لاری، اُنام لار، فولکلور ترکمن

پۇندا مئنت (پونتا مەنت): تام توپارسا.
لئنا ندا دەیبئنا دۇ کولیئان سەعنت
چاۇگا، فوندا سیون Fondation
پوند: یەر بئلک آسلی مایا، پول مایاسی،
ائغئم بئلئم، اه دەرمەن لیک و
غئلئق مایاسی Fonds
پۇما دۇر (پوما زۇر): گوجەفرنگی
پئتراق: یایرانگ، دۇ کولوپ سەچەلەنیپ
پئتراپ یاتان، پخش شده
پئترامایان: یایرامایان، چاشمایان،
اه ریمه یان پخش ذوب نمیشود
پئترایان: چاشیان، پئتراق، اه ریئان
پخش ذوب شونده
پئتراتاق: چاشئرماق، یایراتاق، پخش کردن
پئتراماق: چاشماق، یایراماق، پخش شدن
پئترانگ: چاشغئن، یایراپ یاتان،
داغیپ دۇ کولوپ یاتان، چاشئپ یاتان
پئتراتنگ، دارغانگ پراکنده شوید پراکنده پخش شده
پئتنه (بئتنه): بولاغای چیلئق، غاوغا،
شەر، غیق چیق، فتنه
پئتوا: حوکوم فتوا
پئتوا بەریجی، حوکوم بەریان ایش لەسیئان،
قازی (غازی)، قاضی
پئتئنک: بارماق اوجی بئلەن اورماق لئق
پئتئنک لە مەک، بارماق اوجی بئلەن اورماق
با نوک انگشت زدن

پئچاق (بئچاق): پولاتدان یاسالان کەسگیر
یاراغ، کەزلیک
پئچەک: چئرماشاغان اوزرئین بالداقلی،
سۇری یا پراق لی گۇللی اوت، پیچک bursag
پئچە ننیک (بئشە ننیک): سۇیجی کۇکە،
اوروس کۇکە شیرینی
پئچدی: گەییم لیک ماتانی اۇلچاپ کەسدی
پارچه لباس را برش داد
پئچغی: آغاچ کەسمەک اۇچین یاستی دئشلی
دەمیر، اره
دەمیر کە سیان پئچغی، اره آهن بر
پئراسە نت: پئرازە نت، اوران غالئنگ
چادئر تئکئلیان ماتا چادری
پئداگوگ: چاغا لارا تەربیه بەریان
Pédagogue موغاللام موعاللم
پئرتئقال: ائرە نگلی ساری، نارئنجی آجی
اچی سوولی، یوقملی تورشمتئق
سۇیجی ایمیش، پرتقال
پئرلاووق: یەلا قارئنی تئرلانیان زات، اۇغلان
اویونی، فرفره
پئروگرام: بئر توتوم ئنگ ایشلەنجەک اوغوری
تاری، دۇکوبی، بەرنامەسی، پئلانی
Programme
پئسئرداماق (یا سئرداماق): تادووق دغوش لار ئنگ
قانات قاقماغی، یودا شیجانگ قولاغا
غولای کە پلە مەک، پر و بال زدن، بال زدن
در گوشی حرف زدن

پئسه‌ک : سُوکی قامُش دستوغوندور دان (پۆسه‌ک) آلتُنیان اُولگَم، آولوق شه‌که‌ر

پئسمان : آنگوی بارک. دری وری / شکر

پئشه‌ک : ما یئیب لارئنگ قولتوغونگ.

آستا غئندا قوُیوب یۆرئیان اوزرئین

تاپاغی، حاساسی، چوب زیربغل لنگ

پئشه‌ک، یوُرا یا یئق یا نلئق یا یماق.

آرچین اُولا نئلیان روجی آتاناق لی

تایاق، چوب مخصوص بهم زدن ماست

پُشت : توخوم تیچ، نه‌سیل، آرقا، پُشت

پُشت ده‌ر پُشت : توخوم تیچ، آتا بابالار،

آرقا با آرقا، نه‌سیل به نه‌سیل،

پُشت در پُشت

١ پُشغوُماق : یۆز به‌رمه‌ک، یۆزینا گۆلوُپ.

باقاق، روی خوش نشان دادن

٢ پُشغوُماق : بوروُنونگ ده‌شیک له ریبی

آراسا لاماق آرچین با دلی حاوا چئقارماق

پاک کردن بینی با فشار هوا

- آچئق پُشغوُمادی. یۆزینا گۆلوُپ باقماری

یۆز باره‌مه‌دی، اُسکه رمه‌دی.

اعتنا نکرد

پئش : حایران، گه‌نگ قالاق لئق سه‌س

کلمه تعجب

پئشگه : داراب آراسا لاپ دۆیرله‌ه‌ن

یۆنگ پامُق، سۆمه‌ک، بندش

پئشتُر داماق : قاتئق (یوقورت) قاپیان یالی (یائی - یاتاق) بولوُپ پئشتُر داب

تورشیماق (تورشاماق)، ترشیدن ماست

پئشتُردی : پیچ پیچ اه‌دیب سه‌س چئقارماق،

پئشتُر داماق، صدای ترشیدن ماست

پئشمه : بارماق گوُروُشدا یا دا توُغالاق یاغا

پئشتُرله‌ن حامیر، تکه‌ای دراز یا

چارگوش خمیر که در روغن سرخ کرده باشند

پئشمان : اُوکوُنچ، پشیمانی

پئشمان اتمه‌ک : بۆرُولان ایشا اُوکوُمه‌ک

قینا ماق (عیناماق)، پئکلئر اتمه‌ک

غالیفی اتمه‌ک. پشیمان شدن

پئشباقا : داشی قابُرچاق لی سوودا، غئرا (قئرا) یاشایان حه‌یوان، لاک پشت

پئشداُنگ : آتئنگ قارئن (غارئن) باغی.

کمربند، شکم بند اسب

پئشئک : مئشئک، اُوی حه‌یوانی، یابانی حه‌م بار، غاپلانگ ماشغالا سئنئدان، گربه

پئرویلئم : قیئین لئق، ماتلاب، مه‌سه‌له،

مسئله، مشکل Problème

پئعئل : پال، پئکئر، نییه‌ت، فعل خیال

پئکئر (ئکئر) : آداشئنگ آقئل به تیرش اُوقیبی، آنگلاماق و دۆشۆنمه‌ک لیک

ده‌ره‌جه‌سی فکر

پئکئر خیال : ئکئر، اُوی، به‌ورینگا دُنگلئرگه

نمه‌ک، آلادا تفکر

- یاختی پێکلێرلی: دوری پێکلێرلی، ساغدێن۔
پێکلێرلی، آچیق پێکلێرلی، روشن فکر

- مه نینگ پێکلێرێم چاٲ: دۆستونجێما گوراٲ،
پێلدێگێما گوراٲ، آقێلێم یا ئدیگینا
گوراٲ، اێنامێم، بفکر وعقیده من

پێل: تاتی اٲگیرت اولی حه یوان، کوپله نج
پاشایان یه ری هیندوستان، فیل

- پێل دیشی: اوزرێن اگوی باحالی دیش،
غێنیاق، دندان فیل عاج

پێلات: بێر قورولێشغی، ده سگاٲنی۔
سوورالێلاندێریلان جێزێق (چیزیق)
Plan نقشه طرح

پێلان لاسوێرماق: بێر زادێنگ اٲوسێوش
پێلانێنی دوز مه ک، پیاده کردن
طرح نقشه

پێکلێرله شمه ک: که نگه ش مه ک،
پێکلێر آلێپ به رلیشمه ک، مشورت

پێلێتێنک (په لێه ک): کا بێر سوزله ری
دوغری آیرێپ پێلمه یان، دیلی بایێق مسبق
الکن

پێلێتێنک: حرقغا، سیاسات، دوغری دال،
یوووێرت ساقلاماق اوچین پێلێم،
چه په رچێلێنک. Politique

پێلله: یارێش را سونگقی بارمالی یه ر، تارپ
پایان خط مسابقه

پێلله: ده نگ ایکی که سیله ن قاربێزێنگ
بێر بێرله گی، نصف یک هندوانه

پێلله (په لله): باسغانچاق، باسانچاق
نردبام نردبان

پێلله پێلله (په لله په لله): ده ره جه ده ره جه
یوقاریلیغا یا دا آشاق لێغا اینیمه کلیک
پله پله

پێلله پێلله تارتاٲ یاقین لێلار آدام زاد، ده ره جه
ده ره جه اٲوتوێرینگ سونگلێنا یه تێر
آرامزاد، آدمی قدم بقدم بپایان عمر نزدیک میشود

پێله موت، آلتمێش آتار، آلتمێش اوق آتیان
یاراغ، مثل

پێنهان: گیزلێن، اوغرینچا، پێلدیرمانی،
یاشێرین، مخفی، مخفیانه

پێنگلێرماق: په س سه س پێله ن، بێرده نکا
بادلی گولوپ گوپه رمه ک،
ترلش خند، زیرخنده زدن

پێیاٲدا: بێر زات سێنانی آیاق اوستێندا
یورێیان، پیاده

پێیاٲدا: کوشت وساداڕانج شامات اولیندا
سه گکیز قاراٲ وسه گکیز آق موجوا،
مهره های پیاده شطرنج

پێیاٲدا: که لین آلێنێپ که لیندا، ایکی
تاراپێنگ ارازی چیلێنغێنی اٲشیتمه ک
اٲوچین یوریتا یوزله نیان آراملار
مراجعه کنندگان بعروس ودامادجهت کسب رضایت

پۈيادالاماق: پىژادا مۈنانى (مىنمانى)، ئۆز- ئاياغىنىڭ بىلەن يۈرىمەك، يۈرەمەك، يۈرۈپ گىتمەك، پیاده روی کردن

پۈيالا: كاسا، ئۇقارا، تاس، جام ماست خوری

پۈياڭ: ئىچگى كوپ ئىچىپ مەس بولان، مست

پۈيانو: ال بىلەن چالنيان ئولاقان ساز، پیانو Piano

پۈيانوچالىيان: نوازنده پیانو Pianiste

پۈررىق (پيرريق): شاوسىز، بولاشىق، وەيران، ئۇنغون (ئونلغون دال) ناموتب، درهم برهم

پۈررىلاقچى (پيرريلاقچى): ئالداۋاچ، حوقغاباز، يالاچى، حيلەگار، مكار، حیله‌گر، فریب کار [illegible]

پۈرلاماق (پیرلاماق): تۈرلاماق، آيلاماق چرخاندن

پۈرلانيان: تۈرلانيان، آيلانيان، چرخان

پۈرلاندى: تۈرلاندى، آيلاندى، چرخيد

پۈرنى: سوۋيت بىلەن تۈويىنىڭ ئوتونا بۈشىرلەن ايميت، فرنی

پيس: تالەكە، بولوشى ئىلىغ اربەت، يارامار، ياراشىقلى دال، بی‌کفایت

پيس: حال سىز، ياغىراى سىز، غاوشاق، (قاوشاق)، حالى گيرەن، سست

پيس لەمەك: يامان سۆز آيتماق، يامان گورمەك، اربەت لەمەك، ئۆبالاماق، ياتكىسلاماق، حارلاماق، گولۇشمەك عاجز ديدن، مسخره کردن [illegible]

پيس لىك: اربەت ليك، يارامازلىق، عاجز سست بودن

پيل: يەرقازماق (غازماق) آوچين آغىزى ياستى (ياسسى) دەمير آغاچ ساپلى آبزال، بيل

پيل گۆتەرەنلەر: قابىر (غابر) قازانلار، (غازان لار)، گورکن‌ها

پيل (پىل): اوززۈن بررونلى، اوززۈن- ئولاقان غىلياقلى (رلىلى)، ئوران ئولاقان حەيوان، كۆپلەنج حىندىستاندا ياشايار، فیل

پيلە: ئۈپەك قورچوغوندان الا گەلىيان ئونۇم، قورچوغونىڭ ئۆي جىلى، پیله

پيل چا: كىچى حەك (حىك) پيل، كە بچە بیلچه

پيوا: آرپا سووى، ايچگى، آب جو

پيچ گوشتى: ھىرلى چژىلى بەركىدىيان آچيان اوجى ياستى (ياسسى) ئۇغين سيم تالى دەمير، پیچ گوشتی

تا : چه نلی، آرا اوزاق لُق ، وآغنت ، زامان
به للی اتمه ک اوچین آیدنلیان سوز، تا
تا به نده ر : به نده را چه نلی تا بندر
تا آیئنگ آیا غئنا چه نلی، تا آخر ماه
تاباق : اچئنا ناحار قویلوپ ایپئلیان
قاب (غاب) ، بشقاب دیس
تاباق : سازئنگ تا بانی، صفحه گرامافون
Gramophone
تاباق داش : بئر تاباقدان ناحارا ئیپیا نله ر،
بئله اولتوروپ ناحارا ئیپیا نله ر،
هم سفره ، هم کاسه
یغو بگشی (قونلشی) تاباق : تازا گه له ن
ساوغاتدان وتازا چئقان زاتدان
غونگشا خو دور له نیان دُر. کاسه همسایه
(لُنت تاباغئم گه ل تاباغئم گه لمه سه تنگ
ده ویل تاباغئم)
تابشئر : آیئت ، بدیور ، سارغئت ات ،
سفارش کن
تابشئرئی : بدیورماق لُق ، سارغئت اتمه کلیک
توصیه سفارش معرفی
تابشئرماق : بئر ایشی یه رینا یه تیرمه گی
بئر آداما بدیور ماق ، سفارش کردن
تابین : قاراشلی ، موریت ، ایزار لایئش
مقلد پیرو مرید
تایان : یئتده ن زادی الا گه تیره ن پیداکننده
تاپاووت : پارخ ، آیراتین لُق ، باشغالُق ،
تفاوت
تاپ : الا آل ، الا گه تیر ، پیدا کن
تاپ : ادیل ، یاغدای ، حال ، دوغری جا ،
وضعیت حال
تاپ اوزی : ادیل اوزی ، باشغا دال ، خورش
تاپ تا قئر : اوران تاقئر ، ته کیز یه ر ، مسطح
تاپ ته کیز : یوزی اوستی اندنگان ، یئلماناق
الینگ آیاسی یاناق ، مسطح
تاپ جاق : الا آلجاق ، پیدا میکنم
تاپ جاق مش (تاپجاق اکه ن) ، میتوانست
پیداکند
تاپجا (تاپجالجا) : ماتال ، چیستان معما
تاپجالار : ماتال لار ، چیستان ها معماها
تاپجاق : گوزه ک چئلئنگ ادیپ آغتارئپ
بئر زادی الا گه تیرمه ک ، نا یه ردا
(نیره دا) دیگلئنی بئلمه ک ، یافتن
تاپئشماق : بیرینا بئر زادی تاپجا غا آختار-
شیپ الا آلجاغا کومه ک اتمه ک
کمک جهت پیدا کردن چیزی
تاپئشماق : بیری بئله ن دوشوشاق ،
سا تاشاق ، دوش گه لمه ک ، بهم رسیدن
برخورد کردن
تاپئلماق : الا گه لمه ک ، گورونمه ک ، پیداشدن
تاپغئش : تاپاغان ، تاپجاغا اوکده ، ماهر
برای پیدا کردن

تاپئندی : آختارلئپ گوزلەیيپ تاپئلان گوزلەنیپ تاپئلان زات جنس پیدا شده

تاپئندی: یەرقازئپ کەویپ تادیمدان قالئپ (غالئپ) اەلا گەلەن زات انتیک، قدیمی Antique

تات: اورتا آسیادا یەرلەشەن دئلی پارسی بولان قاووم، پارس، تاجیک

تات: پارس، ایرانلی، وەلایەت، فارس تاتی یەیدا اولدئرار، تورکمەنی چەدەل، دیمەگی، تات نەب ابزارلار، تورکمەن چەدەل تاجیک بدبال پول ترکمن بدبال جول

تاتار: خەزەر دەنگیزینگ دەمیرقازئق تاراپئدا اوزاق آچئق لئغئندا یەرلەشەن حالق، دئلی تورک دینی مئسلمان، تاتار

تاتیل: ایشدەن ال چەکیلەن گون، دینج تعطیل

تاج: شالارئنگ بورکی، جئغا، جغه

تاجئر: اولی ایری ساوداگار، بازرگان

تاجئرلەر: اولی ساوداگارلەر، بازرگانان

تاجیپ: گەنگ، حایران قالاق لئق، تعجب

تاجیپ اەدیپ سەس چئقارماق، اوح، اوحوم دیمەک با دیمەک، حایران گەنگ قالماق (غالماق)، تعجب کردن

تاجیپ قئلدئم: حایران قالدئم، تعجب کردم

تاختا: آغاچدان کەسیلەن یوقا زات تخته

تاخمین: چەن، مەزەنە، حدس

تاخیا (تایخا): کەشدە نانگئش سالئنئپ تئکئلەن وەلا گەیلیان بورک، تاسەک، سوقمە بورک، یوقارئسی لوزرنین دەپەسی جوری، عرقچین

تار: یرپلوگلنگ (یرپلوگزنگ) ساچئنگ بئر قاتی (غاتی)، بئر دینی، بئر رەجی یک تارمو

تار: توت آغاچدان کەویلیپ (کوولوپ) گادی یالی (یاناق یانی) لوزرنین سالپی دورت (دئرت) کئرئشلی ساز تار

تار: آدام آسماق اوچین دئکەلدئلەن آغاچ دار

تارحالی نینگ اەریتی: تون قالی

تار: اوغور، چەم، یول، طرز

تاراپ: یان، اوغور، تای، ساری، طرف

تاراپ چەکەک: بئر تاراپی تولداماق، آرقا چئقماق

تاراپ کەشلیک: آرقا چئقماقلئق، طرفداری کردن

تاراز: سوونئنگ بئر بولەگی، ساقا، یک شاخه از انشعاب آب

تاراوا: آرازا (اورازا) آیلاری گیجالەر اوقولیان یگیرمی اوره کەت ناماز، نماز تراویح

تارەت: یووونماق آراسلاماق، وضو

تارپ: اەکیلمان، سورئلمان یاتان یەر، تەدریم، زمین بایر

تارپ: یارئش وا بارئپ یەتیلیان. سونگقی چئزئق (چیزیق)، هدف

تارپا: اونگات اوداداک، گوزەل، اینچەجیک، زیبا قشنگ

تارپ یاپار: قارا اوی له رنگ که چه دەن سالّلاما غاپیّسی ، درب نمدی آلاچیق

تارپا تاپیُن : بڕُدەن ، بڕُدەنکا ، بڕُ باّدا ، حابارسێز ، دوٚیرا لسێز ، قاراشێلما دُیق ـ یەردەن ، اوُسلانماتی ، ناگهان ، بڕ ـ گوز یومیمچانگ ، یک چشم بهم زدن ، طرفة العین

تارپێلدی : تارپ اەدیپ سەس لەدی صدای درب آلاچیق

تارت (دارت) : بڕ یوٚپی گویچ سێلەن ـ اوُزونگا چەک ، دارت ، بلطف خود تەنگلە ، بکش ، تنگ کن

تارتدرُماق (دارتدرُماق) : گوٚیچ سێلەن اوُزنُنا تاراپ چەکدیرمەک ، تەنگلەتمەک

تارتماق (دارتماق) : گوٚیچ سێلەن چەکمەک ، چەکیپ اوُزنُنگا تارشی سێوٚلێشیرمەک ، تەنگلەمەک ،

تارخان : اوُز ارکلی ، اوُز باشداق ، اُسلانێشی اەدیپ یوٚران مختار ، آزاد ، خودسر

تارخام : وەیران ، ییُقێق ، خراب ویران

ـ وەرتارخام : اوُران وەیران ، ییُقێق یومرق ، کوٚپ حاراب چێلێق ، بوٚتین وەیران ، ییُقان یومران ، بکلی خراب

تارقێلداماق : تارقێلدێلی سەس ، تاختا یا دا بوٚش بانگ کا ، قالایی یوقارێدان آتاق قاچماق سەسی ، صدای ترق تورق حلب یا تخته

تارقێلدی : تارقێلداماق سەس ، صدای ترق تورق

تارلانگ : لاچێنا مەنگزەش ال قوش ، یکنوع پرنده

تارێم : قارا اوُیێونگ داشێنا آیلانیان گوزەنەک گوزەنەک آغاچ ، اوُیێونگ اەساس بایاسی قوراماسی ، دیواره مشبک چوبی آلاچیق

تارێم توٚوی : اونگات اسیلی قادی (قودی) ـ توٚوی ، برنج طارم

تارێپ : بیری نینگ قووی (قاوی) غێلێغێنی ـ آیدماق لێق ، اوُدوگی تعریف

تارێپ اێتمەک : اوُومەک ، قوودی (قاوی) ـ لێغێنی آیدماق ، تعریف کردن

تاری : یوٚلی ، اوغوری ، چەی ، طرزش

ـ شوٚ تاری : مشونونگ یالی (یاناق یانی) . شوٚ جوٚرا اینطوری

تاری مار : کون پە یەکون ، دەرلی داغێن ، تارومار

تارێن (تارین) : چەی ، اوغورنی ، یوٚلونی طرز

تارێنی (تارینی) بیلمەک گەرەک : چەیینی اوغورنی یوٚلونی بێلمەلی ، لازم است طرز وراهش را بدانی

تاریخ : اوُسوٚشتونگ حەرەکەتینگ یوٚزا ـ چێقێشی ، گە چەن زامانلاردا بوٚلان واقالار ، غوٚیغون لار آچی سوٚیچی لەر واغێت ، زامان ، حقیقت تکامل و حرکت ٤

تاریخ بُلوگیا : زامانێنگ اُوز اُچیُنا آلان اُسوش

له‌روحه‌ره‌که‌ت له‌را قاراماق لُق

درطول تاریخ

تاریخی : تاریخا ، گه‌چه‌ن زامان لارا ده‌گیشلی

بُولان زات تاریخی

تأزا : حه‌نیز گُورولمه‌دیک ، اولاننلمادلُق

ال ده‌گمه‌دیک ، ایلکلینجی گه‌زه‌ک

یوزا چیقان ، تازه ، جدید

تأزا ا‌ه‌ریک : چیگ اه‌ریک ، زرد آلو

تأزا ده‌ن : یانگادان ، یاماشتان ، یاماشتا -

دان ، قایتادان ، ازنو - دوباره

تأزا دُورأن : تأزا یوزا چیقان ، تأزا بولان ،

تأزا دُوغان ، تأزا گورولەن ، ایلکلینجی

گه‌زه‌ک گورولەن ، جدیداً دیده‌شده

تأزا جا : اُوران تأزا ، یانگیجا اینیدیجه گه‌له‌ن

تأزا گه‌له‌ن ، همین آلان آمده

تازا رُوزگون : تأزا قانون تأزا اُوسول ،

قانون سازمان تشکیلات جدید

تأزا له‌مه‌ک : کُونیا نێنگ کُونا نێنگ یه‌رینا

تأزا قویماق ، کُونانی تأزا بیله‌ن

چالێشماق ، نوکردن ، با نو عوض کردن

تأزا لیک : تأزا آچێش ، تأزا تاپێلێش

تأزا بُولاق لُق تازگی

تأزا دال : کُونیه ، کُونا ، قالیپ (غالیپ)

یاتان ، مانده کهنه

تأزا له‌نچ : تأزا لیک دا ، یاقین لیقدا ، جدیداً

تأزا یاشایێش : تأزا اُویلی قوشلی (عوشلی)

بُولماق لُق اُویله‌نمه‌ک لیک ، زندگی نوین

تازلُق دُرماق : اُورکوزوپ قاچێرماق ، ترساندن

رم دادن

تازلُق دُردی : اُورکوزدی ، قورقوزوپ قاچێردی

ترسانید ، رم داد

تازلُق ماق : اُورکوپ قاچماق (غاچماق) ، باش

توتدُرمانی گیتمه‌ک ، رمیدن

تأزا یاریم : بیرانُویال یاریم ، یکی یال و نیم

تازی : اوزون اینچه توشسوق لی ، اینجه اوزون

آیاقلی ، آو ایتی ، سگ شکاری تازی

تاس : کاسا ، اُوقارا ، جام ، طاس

3-4 تاس (تاسسام . تاسدام) قولای یاقین لیق نزدیک

3-4 تاس آلیاردی : تاسدام آلیاردی ، نزدیک بود بگیرد

3-4 تاسسام آیتێت یاردی : نزدیک بود بگوید

3-4 تاسدام اور یاردی : نزدیک بود بزند

3-4 تاس ده‌گیاردی : نزدیک بود اصابت کند

4-3 تاسادی : اُورکوپ قاچدی رم کرد ، فرار کرد

2-4-3 تاساماق : اُورکوپ قاتی قاچماق ، آیاق آلدانمنا

قاچماق ، باش توتدرماتی گیدمه‌ک رمیدن

4-2-3 تاساناق : تاسماق ، یقشلیجاق اُورکه‌ن یالی

بُولماق ، حالت افتان خیزان

تأسه‌ک : تاخیا ، تایخا ، بُورُوک عرقچین کلاه

3 تاسلاما : تاییار ، ته‌ییار ، آماده

تاسلاماق: بئرزاردئنگ (یازمانگ به‌جه‌رمانگ) الده‌ن چئقاردئق نوسخاسی، سؤدوری، نسخه ناقص چیزی

تاسماق: تاسیماق، بؤدریمه‌ک یئقئلجاق یالی بولماق، لئورکه‌ن یانی بولماق، تاییماق تعادل ازدست دادن افتان وخیزان شدن

تاسیپ، تاراپ که‌ش لیک، تعصب

تأسیر: بئرزادا به‌ریلیان گوچ، ایز، نئشانا به لیلیک قالدئرماق لئق، تأثیر اثر

تأسیراتمه‌ک: یوقماق، اه‌سه‌رقویماق، گه‌پینگ اه‌شئدئلمه‌ک ترتولماق اثر کردن

تأسیرلی: سؤزی گه چیان، باتیان آبرای لی، متنفذ

تأسیرلی ده‌رمان: گوچ لی یرقیان، اه‌سه‌ر ادیان قاوی (قووی) ده‌رمان دوای مؤثر

تاسیماق: تاسماق، تاییاق، بؤدریمه‌ک، اندئرئقله‌مه‌ک، یئقئلجاق یالی بولماق تعادل ازدست دادن

تأسین، گوره‌ش دا، یارئشدا بئر آدامی قئزئلئق لاندئرماق اوچین داولونگ اوستون چئقاغئنا به‌گه‌نچ لئک گور-که‌زیان سؤز، به‌ره‌که للا، آفرین

تاشا: مال قارانی یه‌ل گزن یاغئش ساووق لئقدان قوریماق اوچین تارغی غاتش-

-دان آغاچدان اه‌دیلیان آغئل کوله‌گا، تالار، سایبان سرپناه

تاشلاب گیدمه‌ک، الیشده‌ن ال چه‌کمه‌ک عتصاب کردن

تاشلاماق: اوقلاماق، زئنگلاماق، انداختن

تاشاق: ارکه‌ک لیک مازی، خایه

تاغات: انبادات، سابئر، جئدام، عبادت مقاومت

تاغارجئق: قویونونگ (غویونونگ) قوری ده‌ریسی قاب یه‌رینا، انبان

تاغارجئق: ارکه‌ک دئیا اه‌سئرئندا آغئزئنئندان چئقیان حالئنا یالی به‌وه‌ن، شقشقه

تاغام، ایمیتینگ سؤیجی آچی، تورشی، آوی وایسی یالی (یاناق یانی) زادلار، مازا طعم مزه

تاغام بئلدئریان انام، دئلی، حس چشائی زبان

تاغاملی: یوقوملی، مازالی، خوش مزه

تاغان: اوُدونگ اوستئندا قازانئنگ آشا-غئندا قویولیان اوچ آیاقلی ده‌میر، سه پایه

تاغسیر (تاقسیر): یازئق، گونا، اتمیش، گناه

تاغسیر: مه‌کته‌بدا اوقویان موللاوتالیب لاری سیلاب آیدئلیان سؤز

تاغ حان (داغ حان): اوغوزحانئنگ اوغلی

تاغشیت: قاچئریملی بولماق لئق، سؤلیشیرمه‌ک لیک، سؤزنگی گوزله‌مه‌ک لیک، صرفه جوئی

تاغئت: تاخت، اوللاقان چارپایا، تخت خواب

تاغئت: تاخت: تخت شاهی

تاغشیت لی آرام زار بولماز، سۆنگی گرز له یان
آرام دوق بولار، صرفه جو محتاج نی شود

تاغا: تارا مال و داوار لارا ده میر قیزدیریپ
انتا منتا باسیپ ادیلیان به لگی،
به للیک، آلتوق، داغ. علامت

تاغالاماق: داغ باسماق، به للیک ایته ک،
آلتوق لاماق، داغ کشیدن

تاق: اه شه ک آرقا یالی، آیلاولی، کومه ت
گوزلوکشدا به جه رله ن زات، تاق

تاق: تاقغلدی سه س، صدا. تق

تاقادا: یزل، آلاچ، چارا، اوغور حچم، راه

تاقاداسین تاپاماق (تاپا لوق)، اوغورلی -
بولمه یار، چه م تاپا یار، راهش را نمیداند

تاقاللا: آلادا، بز الیشی یه رینا یه تیره ک
اوچین جان چه کمه ک لیک، تقلا

تاقارحق: قویونگ قوری ده ریسی تاب حالتا یه ریتا
انبان

تاقارشق: ارله ک دویانگ آغزینگدان چیققیان
حالتا یاناق یه وه ن، شقشقه

تاقغا: بزدنکا، بزبادا، ساقغا، تالهان

تاقغاز: کیچی راک یاغلی ده نگیز بالیغی،
یکنوع ماهی روغن دار

تاقاداسین: اوغوری تارکی بولمه یان، غاوشاق،
له یه نگ، چه م سیز، اتجه ک آشینی
بولمه یان، اوغوتاپمایان، سست بیحال

تاق: راک راق یالی ماغنانی کوچه له ندیریان،
قولتاق، سۆیجی راک آچی راق، تاکید

تاقدیر: یازغیش، نه سیپ، تقدیر

تاقلیت: تاراشلی بولماق، تابیی، تقلید

تاقوا: بیر تانگریغا قوللوق ایته ک، تقوا

تاقویم: گون آی ییل حاساپی به لی ادیان
ده پیده ر، کاغیز، تقویم

تاقیر: ته کیز دوز مه یدان، اوت بیتمه یان
یه ر، زمین سطح بی علف

تاقیر توقور: ایزلی ایزینا تاقیرداپ چیققیان
سه س، صدای ترق وتروق

تاقیرداماق: تاقیردیلی سه س چیقماق،
ترق وتروق صدا کردن

تاقلداماق، تاقلدیلی سه س چیقماق، صدای
تارق تروق

تاقیق: آیان لیق، آچیق لیق، بیرزادینگ ایزینا
یه تیپ بولماق لیق، تحقیق

تاک: ته ک، یه که جه، دینگه بیر، تک تنها

تاکی (تاگی) ته کی، یه که جه سی، تکی

تال: آغیر زادی تالدیرماق غوزغاماق اوچین
اولانیلیان اوزین دیره ک آغاج
اهرم

تال: سه وییت آغاجی، درخت بید

تالابان: حاق آلیپ ییللیق قاپیدا گه زیان
تایخان

تالاق: آیالی قادماق، بوشاتماق، طلاق

تالانگ: آلان آلجی، آلحا آل، دارغاتماق لیق
سۆیماق چاپماق لیق، تالان، غارت چپاول

تالاق به ریله ن: دول، باشی بوش، بیوه کالمه

تالانگ‌چی: آلجا آل، وورجا وور، اه دیپ باسیپ آلیان، تالانگ سالیان، چاپیان

تالاوچی، باسماچی، غارتگر، چپاول گر

تالانیپ دُر: تالانگ اورلوپ دُر، غارت شده

تالاو: تالانگ، آلان آلجی لیق، باسیپ آلاق‌لئق، باسماچی لیق، غارت، چپو

تالاماق: بیری نینگ زادئنی اه لیندەن زورـ بئلەن آلاق، باسیپ آلاق، قاراق‌چئلئق اتمەک، چاپیدن غارت کردن

تالخ: آچی دال سۆیجی حەم دال، تاغام سئز تلخ

تالخان: قاوولان اونا یُدا قاوورغانئنگ اونونا شەکەر قاتئنگ اونونی قارئپ (غارئپ) ایییئلیان ایمیت

آرد گندم و برنج بریان شده

تالی: یازغئت، باغئت، قسمات، اقبال، مانگلای، سرنوشت

تالقین: یُوریتا آیدئلان آیدئم آیراتین قوشغی (غوشغی)

تالواس (تەلواس): اُسلەگ، آرزو، خیال، خواست

تالیب: مەکتەب لەردا اوقویان، اوقئیان‌ـلار، طلبه، دانش جو

تألیم: حۆنار، اُلئم بئلئم اوورەتمەک لیک

تألیم بەرمەک، اُلئم حۆنار اوورەتمەک، تعلیم

تألیم آچیدئرماق، کف بینی / تعلیم دادن

تام: جای، بُولوپ یاشالیان یەر، اُوی، داشدان آغاجدان یاسالان ساختمان، خانه

تاما: بیری نینگ بئر زادئنا گوز تئکمەک، گوونونگ (گەونینگ) گیتمەک، ایلسیرغاپ یُرمەک، نەبسە وەرلیک، سۆمسۆکلیک، حرص طمع

تاماکین: تاماچی، ایلسیرغاپ یُران، آچ گوز، تەلموروپ دوران، طماع

تاما اتمەک: تاماچی بُولماق، تەلموروپ دورماق، طمع کردن

ـ بار تامام سەندەن، اُسلەگیم، گوون (گەوین) خوشلئغئم سەندەن دیر، آرزو و امیدم از تواست

تامام یُوق: حان تاما دال، گوون لوم تُتگئش

تامام اِت: قوتار، تمام کن / امید و انتظار ندارم

تامدیر: چۆرەک بئشئرمەک اوچین تُویون پالچئق دان یاسالیان اُوجاق، تنور

تامدیرینگ تامی: تامدیر، بدنه تنور

تامدیر تاو: چۆرەک بئشئرماگا آغاچ چئرالان (یالانگی) پەسمەک، چۆپ، چوب، شاخه خشک

تامدیرینگ گوزلگی: حاوا چەکیپ اُودی تونا شدئریان دەشیک، هواکش تنور

تامدیرا (تامدئرا): کادئلی سایلی اوززئن ساز، دوتار، دوتار

تامدئراچی: دوتارچالیان، دوتارزن

تامدیرینگ باشئنئنگ گوررونگی: دیه‌گی ده‌ره‌ک سئز بوش سؤزله‌ر، حرفهای پوچ
مفت

تامشانماق: تاماکین بولوپ آغزئنگی سوو-جارتماق، یوو دوتماق، آب بدهان افتادن

تامغا: تورکمه باشداق وسه‌ردارلارئنگ موهیری به للیگی
مهر سرداران ترکمن

تامان: بالاق، کوپله‌نچ آیال لارئنگ بالاغی، شلوار زنانه

تامشوق (تامشئق، تومشوق): حه‌یوان لارئنگ که‌لله سئنئنگ بوروُن آغئز یه‌رله-شه‌ن بوله‌گی، پوزه

تاموغ: تامی، جه‌حه‌نه‌م، جهنم

تامی: جه‌حه‌نه‌م. جهنم

تامیز: آراسسا، حاپا دال
تمیز. پاک

تامیزلیک: آراسسالئق، پاکیزگی

تانا: آتابایئنگ بیر تایپاسی، طایفه‌ای از آتابای

تانا: سئغئرئنگ تازا دوغان جاغاسی، گوّه‌له
گوساله

تاناب: یوغون (یوغین) یوپ، طناب

تاناتاماق (تاناتئوق): تانی بایارئن، نمی‌شناسم

تاناماق (تانی‌ماق): تانیجاق بولماق، شناختن

تانامالی (تانی‌مالی): تانیجاق بولمالی، باید شناخت

تانادی: تانیدی، شناخت

تانامادی: تانیمادی، نشناخت

تاناب بولماز. تانیپ بولماز
نمی‌شود شناخت

تانس: اوین، یه‌ر ده‌پمه‌ک رقص Danse

تانغئر: اوُنگ گوره‌ن زادئنی آدامی تاناب سه‌لجه‌ریپ بئلیان، کسیکه خوب می‌شناسد

تانقیت: بئر زادئنگ/ اه‌سه‌رینگ یه‌تمه-یه‌رینی دوز التمه‌ک اوچین گرزده‌ن گه‌چیریپ آیئبئنی و/بولوغسئز/ یه‌رینی آیان اه‌دیپ/ دوغورلاماق اوغوروندا بئلئر آلئش ماقلئق، تنقید از یک اثر

تانک: سوو، نه‌بیت قویولیان اولاقان قاب چه‌له‌ک، مخزن، منبع

تانک: گوّچلی یاراغلی زئنجئر تئگئرلی اوروش آراباسی
تانک Tank

تاگنری: آللا، خودای، یارادان، خدا

تانگئر: اوُران اولاقان چه‌له‌ک، قاب، سوو نه‌بیت دولدوروپ چه‌کیان ماشین لار، ماشین تانکئر

تانگریلیق: تانگرلغیا چوقونوپ اوتوران آدام، خدائی

تانگری یارئنگ: آللا یارئنگ، خدایار و یاور

تانگری یالقاسئن: آللا سه‌نی گوزله‌سین ساقلاسئن، باغئش لاسئن، خدا نگهدارت

تانگری ساقلاسئن: خدا نگهدارت

- به‌ییک (اوُلی) تانگری: خداوند متعال

- بیر تانگرلغیا: یه‌که خودایا، بیر آللاها (غا) بیک خدا

تانگنئق: پالچئق دان بەجەرلیپ اوْدا - بئشەن کۆزا آنئنگ دەوگی، سفال شکسته
تانگلا: سوْنگ، ارتە، گەلجەکدا، در آینده،
تانگلا (دانگلا، دالقا، دالغا): آرا چئق -
یا تاسوو یا دا جاووزونگ سووئنئنگ
تولغونی موج وخیزاب آب حوض
تانگقا: توْنگ جیا، چۆرلۆک سئنر کوندئک
یالی (یاناق. یانی) جای تایناد ئلیان
قالداو (غالداو)، تنگ علبی
تانگقئزاماق: ایچی سوودان بۆش قالماق
ازآب خالی شدن
تانگئر: بەنگ کا، ایچی بۆش قالالی (غالالی)
قاب، حلب خالی
تانئش: اوْنگدەن بئلیاٴن، بئلئنیاٴن، گوروپ
یۆران آدانئنگ، آشنا، شناس
تانئش بئلئش: اوْنگدەن تانئلیان بئلئنیاٴن
آدام لار، آدمهای آشنا
تانئش دۆرماق: تانئشماق، معرفی کردن
تانئشماق: تانئش بۆلماق، آشنا شدن
تانئشماق لئق: بیری بیرینگی تانیماق،
با همدیگر آشنا شدن
تانی: بئل کیم، بئل نأما، بشناس
تاناجاق (تانیجاق) بۆل: سعی کن بشناسی
تاناماق. (تانا موق): نمی شناسم
تانی ما یا رئن: تاناماق: نمی شناسم

تانیماق: بئلمەک، تانئلماق: دانستن، آشنا بودن
تانیرسەن: تاناآرسەن، تانیمالی سەن، تو می شناسی، تشخیص خواهی داد
تاو: بورروم، الیشمەک لیک، تاب، پیچ
تاوبەر: بۆر، الیش، آئۆکدیر، تاب بده
تاوان: تۆلەگ، جەریما، عوض غرامت
تاوان چەکمەک: تۆلەمەک، غارامات بەرمەک جبران خسارت کردن
تاوتار: بورروم لورروم، تاولانچاق، پیچا پیچ
تاوتار ساچ: بورروم لورروم تاولانچاق باغاناساچ موی مجعد
تاوچیا: بەنذیل اوْرغان آدمین آیراتین -
ایشیلەن یۆغین تاناپئنگ بیرقاتی
دیئی، یوپ الیشیلیاٴن کەنەب
تاوحا: آشئغئنئنگ آلچی دان بەیلاکی تاراپی
اەشەک توٴنەن تاراپی، طرف صاف قاب
تاوسار: تۆکەر، اوْزونی یۆقارا اوقلار،
تووسار، می جهد، می پرد
تاوساق، تاوساغان، تاووسیاٴن، تۆکیاٴن
تووساق کسیکه می جهد می پرد
تاوساق لاماق: زوران یەرینگدەن ایزلی ایزینا تۆکمەک، تاووسیاٴن یالی
بۆلماق تووو سلاماق برش، جهش
تاوساناقلاب یۆریمەک، گوورانگی اووا، اەوا بەرییپ قاتی قاتی یۆریمەک،
بصورت پرش تند تند رفتن

تاووسماق : یۆکمه‌ک ، اۇزونگی لۆقاری اۇقلاماق
توووسماق ، به‌هوا پریدن

تاووس (تاوُس) : تاووسلا ، لۆک ، اۇزونگی
اۇقلا ، توووس بپر

تاووس : اۇران اوواذان (آواذان) قوش
طاووس

تاووسلی : لۆکدی ، تاووسلادی ، پرید ، جهید

تاوشان : گه‌میرجی له‌رده‌ن ، سۆویت امونیان
قولاغی اۇللاماتّان ، اتی ایئیلیان -
اه‌شه‌ک قولاق ، خرگوش

تاوقی : باشا دۆشه‌ن به‌لا ، سۆته‌م ، تووقی
مُصیبت ، فاجعه

تاولام : تاولانان ، بوردم ، تاولانچاق ، تابیده پیچیده

تاولاماق : تاو بۆرمه‌ک ، الشمه‌ک ، بورماق ،
بوروم بوروم اتمه‌ک ، تاب دادن ، تابیدن

تاولانچاق : تاوتار ، بوردم بوردم ، پیچاپیچ

تاولاناق : اۇوز داشئنا آیلاناق ، بدور خود
بورولماق ، پیچیدن

تاولی ، بوروبوردم ، الشیگلی ، تابیده

تاولی : بوروق ، تاب‌لی ، اگری ، کج تابدار

تاووش : آغی ، سه‌س ، گریه زنان

تاووش اتمه‌ک : اۇلی نی یادلاب تأریپ
اه‌دیپ قاتی سه‌س بیله‌ن آغلاماق

تاووق (تاوئق) : اۇیدا ساقلانیان ، اتی
یوموُرتغاسی ایئیلیان قوش مرغ خانگی

تای : تا ، جای ، یه‌ر ، تاراپ ، جا ، جهت

تای : بئز آرا ده‌نگ بۆلیان ، جۆبیت گه‌لیان
جفت هم ، هم سنگ ، هم قواره

تای : بابیا لشنک یا شا جئق قونانی ، بیر یاشا
چه‌نلی ، تایچاناق ، کره اسب کمتر از یکسال

- شو تای دا : شو جای دا ، بو تای یا گیتدی ،
اینجا ، این جهت رفت

تای سئز : ده‌نگی ده‌نگ‌لیگی یۆق ، مه‌نگزه‌شی -
یۆق ، یه‌که اۇزی ، تایی یۆق ، بی‌نظیر ، بی همتا

تایا : سامان و اۇتونگ آۇیشمه‌گی ، کوت کاه

تایاق : قوراماق آۇچین اۇلانئلیان دوونسئز
یئلماناق شاخا بۆله‌گی ، چوبدست

- ال تایاق : هاسا ، عصا

تایاق آستئنا آلماق : تایاق بیله‌ن اۇرماق
با چوب زدن

تایاق سالئم : تایاق زئنگیلاندا یه‌ته‌ر یالی
آرالئق ، آرا داشلئق یاقین لئق
مۆچوه‌ری

تایان : به‌للی ، مالئم ، آچئق ، تعیین

تایان ات : به‌للی مالئم ات ، آچئق لا ،
معین و معلوم کن

تایاق لاشماق : ایکی تاراپ بۆلوپ تایاق بیله‌ن
اوروشماق ، تایاق گۆته‌رمه‌ک ،
دعوا با چوب و چماق

تایپا : حالق آراسئندا بۆله‌ک بۆله‌ک بیری بیرینا
قارناش یاقین بۆلوپ اۇلتوران لار ، طایفه

تایتاق : چاشقتش، غایقی لی، آلدئران، پریشان

- چوبان چولتئق تایاغی : گه‌رگه‌نه‌ک، غانگراق

اوتس حاجحالی (حاتجالی) غانگئرجاقلی

تایاق : چوبدست چوپان

- چولاق چوناغئنگ قولتوق تایاغی، یئشه‌ک

چوب زیربغل لنگان

تایچاماق : بئر یاشئننا یه‌تمه‌دیک تای،

کره اسب کمتر از یکساله

تایخا (تاخیا) : ماتگئش که‌شده سالئپ ال- بئله‌ن تئکئله‌ن بئروک، تاسه‌ک

تایخان (دایخان) : اه‌کین اکیان، اه‌کینچی، اه‌که‌ران چیلئق اریان. زارع کشتکار

تایخار : اه‌شه‌گینگ کورره‌سی، کرّه‌خر

ایکی یاشئنداقی یاش اه‌شه‌ک

تایدئرماق، سئورشه‌ک یه‌رده‌ن یئرئنگلرا

آیاغئنگی تئیدئرماق، لیزخوردن

تایلاماق : تای اتمه‌ک، ایکی تایی ده‌نگله‌مه‌ک

جُفت هم کردن بار

تایلی : جئربیت، قوشا، یه‌که داُل، جُفت

تایماق : تاییماق، تئیدئرماق، سئورشه‌ک

یه‌ردا تاییپ گیتمه‌ک، لغزیدن،

لیزخوردن

تایمئل : بئر اورونلی کیچی جه‌ک یه‌که‌مه‌ردیم

قایق

تاییار (ته‌ییار) : حازئر، الیشی - آماده

بشئلگئن، ما ته‌ل جیلئگی ئوق، یاراغ

اسلحه

تایین : تاییار، ته‌ییار، الده‌ن چیقان،

الیشی قوتاران حاضر آماده

تایی، جئربئتی، ده‌نگلی، بئله‌لئگی، جفتش

تایی بارمی؟ جئربئتی بارمی؟ ده‌نگلی اوزی تایلی

بارمی، جفتش مثل خودش هست؟

تایی یوق : جئربئتی یوق، یه‌که اوزی، لنگه ندارد

تایی : جایی، یه‌ری جا، جایش

- شو تایی، شو تایدا شوجایدا شو یه‌ردا، اینجا

- اول تایی، اول تایدا، او یه‌ردا آنجا

تاییماق : سئورئشمه‌ک، سئورئشیپ (سئورشوپ)

یئقئلماق، زمین خوردن

تاییماق : تاسیماق، بئردریمه‌ک، اندئرئکله‌مه‌ک

تاسماق، بیری ائتئکلائن یالی بولوپ

یئقئلجاق بولماق، تعادل از دست دادن

مانند حول داده شده افتان خیزان

تاییار (ته‌ییار) چوغلی، حازئر آماده/شدن

تایین لئق، تاییئن لئق تاییارلئق ته‌ییارلئق،

الیش بئتگئن لئک، بولغون لئق، آمادگی

یه‌تنه‌جیلئگی ئوق بولان

ته‌آتئر (تئیاتئر) : سازچالئپ اویون

چئقاریلیان جای، توماشا جای، تاتر

Théâtre

ته‌به‌رریک : آیال لارئنگ سئومپی بوروکی

یکنوع کلاه زنانه

ته‌بوره‌نه‌ر، ته‌رپه‌نه‌ر : غیمئلدار، اورونار،

تکان می‌خورد

تەب تەكيز، دۆپ دۆز، ئۇران تەكيز،
ئالىنىڭ آياسى يالى، انديگان، صاف مسطح
تەبسىرەمەك، سوو ائسلەمەك، سوسىا-
ماق، قانغىقىز اماق، دوداقلارنىڭ
كەپەمەك، سووسىزلىق، عطش
تەرپەنمەك: تەبرەنمەك، غيمىللداماق،
اوروىماق، تكان خوردن
تەبلە ميخ: ئات داڭلاغا باشى حالقالى دەمىر
قازىق، ميخ حلقه دار طويله
تەبىت: ئۇدونىڭ يالىنىنىڭ ھاوانىنىڭ
تأسيرلى، قىزغىنى ھاوىرى، تفت گرمى
تەتارىك: كۆمەك، قولداو، يارلىق، ئوڭلىشوق
گوزەران آلادا، چارا، همكارى حمايت
چارەجوئى
تەتارىك: گەرەك زادى آلىپ تابيار
(تەييار) اتمەك تدارك
تەتلى: مەنگزەش، يالى، زىشلى، كىمىن،
تەكىن، دەك شل شبيه
شۆتەتلى: شۆنگا مەنگزەش شبيه اين است
شۆتەتلى (شول تەتلى)، شۆنگا مەنگزەش
شۆل كىمىن، شول يالى شبيه آنست
تەجوبا: ئۇزلەشدىرلەن بىلىم، ائىش-
تورعون لىعى اوورىمەك، ائىش چەپەر-
لىگى، ياعش (ياخشى) يامانى سايىغارما
تجربه كاردانى

تەجريبەلى: بىلىمىلى، ائىش چەپەرلەشەن،
تورعون لاشان، ائىش تارتىنى ابلا آلان
كاردان باتجربه
تەحران: دۆنيادا اولى شەھەرلەرىنگ بيرى،
ايرانىنگ پاى تاختى تهران
تەدريم: اەكيلمەيان يەر، زمين موات باير
تەر: تەرجە، يانلى يۇلونان، سوولى،
سۇلمالدىق، منسىق دال، تروتازه
تەراز: دەنگلەمەك آبزال، سوو اولچەگ
تراز
تەرازلاماق: دەنگلەمەك، تەراز اتمەك،
سوو اولچەگ توتماق، تراز كردن
تەراش لاماق: يۇنماق، يۇلماماق، بەجەرمە
انديگان اتمەك، دۆزەدىپ تەرتيبا
سالماق، تراش كردن
تەراقتور: بەسۆريان آزال چەكيان ماشين
Tracteur تراكتور
تەراققى (تاراقىي): اوزنىنگلى بەزەمەك،
بەزەنمەك، بەزەك اتمەك،
اوواداندلاماق، اوسوش، ترقى،
آرايش
تەربيە: دورموش دا يۆزا چىقيان عىلىق
(قىلىق)، انديك، اەدەب، تربيت
تەربيەچى: تەربيە اەدەب بەريان
دۆعرى اوغور گوركەزيان، مربى موعللم

تەربیيە سێز: عێدلێق سێز، اەدەب سێز، دۆزدا گەزەن یالی، بی ادب
بی تربیت

تەربیيە لەمەک: ئبلێم تەربیيە بەرمەک، عێدلێق اەدەب اوورتمەک، تربیت کردن

تەرپەنمەک، تەبرەنمەک: قیمێلداماق، غیمێلداماق، قوزغاناماق، غۆزغاناماق اورۆنماق، تکان خوردن

تەرپەنیپ دور: قیمێلداب دور، تکان میخورد

تەرپەندیرما: قیمێلدات ما، تکان نده

تەرپەنیاێر: غیمێلدایار، تکان میخورد

تەرتیپ: دۆزگون، دۆغری بولان، دۆغوری لاشدرولان یاغدای نظم ترتیب

تەرتیپ سێز: بولاشێق، حابلی حابێندا دال آتان دۆکان، ایت اەپەسینی تاپیمایان ماراکە ناصرتب

تەرتیپ لی: جاآیلا شدرولان، دۆغری قویولان یەربەیەر، دۆزگون لەشدرولەن مرتب، منظم

تەرجیمە: بێر دێلدەن ایکینجی بێر دێلا گەچیرمەک، اوورمەک (اەویرمەک) ترجمه

تەرخوش، اێسلەگ، حاێش، تەوەللا، یالبارماق لێق، درخواست

تەرس: قارشی، دۆغری دال، اونگای سێز خلاف، مخالف

تەرس بولدی، دۆغری بولدای، برعکس شد

تەرس گەلدی: دۆغری گەلەدی، باشغا بێر یۆلدان گەلدی، ایش اوغورنا دۆشمەدی اوغور آلمادی، درست نیامد، نشد

تەرس لەشدی: قارشی چێقدی، قارشی بولدی مخالفت کرد

تەرس لەشمەک: قارشی بولماق، قارشی چێقماق مخالفت کردن

تەرسەک (کەوسەک): یەلەشیپ یاتان تۆقالاق (تۆغولاق) قوم، کلوخ

تەرسینا: تەرس اوغورا، تەرس تاراپا، قارشی برخلاف

تەرس یاغدای: قارشی لێق یاغدای، مخالفت

تەرک، ال چەکمەک لیک، ترک

تەرک اتمەک: ال چەکمەک، دست کشیدن اُتەبەریپ گیتمەک، تالاق بەرمەک، واگذاشتن

تەرەک: غابێغی آق، اولی یوغاق آغاج - آق تەرەک، سپیدار

تەرک دونیا: دونیادەن دۆیغون، بودونیا بێلەن ایشی یوق آدام. تارک دنیا

تەرەکە: آتا دان قالان زادێنگ پایلاشێغی بولونشێگی میراث، ارثیه

تەرەنە: نازتر گەمەک، اویکالەمەک ناز کردن

ته‌رنه : ئێشمه دیک کیچی جه‌ک غاوون ،
توره له‌ک ، خربزه نارس کوچک
ته‌رنه له‌مه‌ک : غاووت پارئلی دووئیپ
ته‌رنه گوزله زمه‌ک ، بارگرفتن بوته
ته‌ره‌زی : آغئرلئق اولچیان آبزال ، میزان ،
ترازو
ته‌رینگ : چزنگ ، چزنلنگلو (چزنگلغلو) ، آدامی
بوپلایان سوو ، عمیق
ته‌رینگ اوی : اوئس به‌ریپ اویلاماق ، یئلئو
اتمه‌ک ، سایغارماق دقت
ته‌رینگ باقئم : اوئس به‌ریپ اویلانئپ
یاغشی باقماق ، گوزله مه‌ک ، دوئیده‌ن
سایغارماق بررسی دنگاه عمیق
ته‌رینگ یئلئو له‌نمه‌ک ، دوّلی یئلئو له‌نمه‌ک
به‌ورئنگا دئنلئو گه‌نمه‌ک ، یئلئرا باتماق
تفکر عمیق
ته‌زه‌ک : هاپا ، قومالاق ، برق ، تفاله پاچک گه
-قوروغا (غوروغا) یه‌ لمه‌ سیپ نماتیپ
قالان ته‌زه‌ک ، شالتاق ، تفاله
خشکیده وبدم چسبیده ،
ته‌رینگ یوره‌ کره‌ن : کوئس یوره کره‌ن ،
قلبأ ، ازته قلب
ته‌سبی : اوئنجاق داش ، سوّیشه ، پئلاستیک
یه‌لیم ده‌ن ده‌شیپ یوپا داقئلیان ،
تانگری نی یاد لاب (سبحان الله) دییئیپ
اه‌لا آلئنیان تزلت خوّنجی تسبیح

ته‌سبی سانا ماق : ته‌سبی نی اه‌لا آلئپ آللا-
نئنگ زکئلرئندا بولماق ، (سبحان الله ،
لا اله الا الله) دیمه‌ک ، یه‌ که‌ تانگرینی
یاد لاب اوتورماق ، تسبیح دست گرفتن
ته‌س ته‌ گه‌له‌ک . اوران ته‌ گه‌له‌ک ، کاملاً گرد
دایره‌ دار
ته‌سدئرمه‌ک (تئنسدئرمه‌ک) : ته‌ سمه‌ک ،
سه‌هه‌ لچه‌ ایزا گیتمه‌ک ، قورقوزماق
ترساندن
ته‌سلیم : آماّ گه‌لمه‌ک ، اوزئنگی قارشی تاراپئنگ
الرکئندا قویماق ، سئغئنماق ، بوئیون آلاق
لئق ، تسلیم
ته‌سمه‌ک (تئسمه‌ک) : ایزا باسماق ، ایزا-
چه‌ کیلمه‌ک ، سوّیشمه‌ک ، دورماق ،
کمی عقب رفتن و ایستادن
ته‌سه‌ للی : اینجالئق ، قارار ، ائزا غالئغی
که‌مه‌ لمه‌ک راحتی
ته‌شه‌ (تئشه‌) : آغاج یونماق چاپماق
اوچین اولانئلیان آبزال ، که‌رکی ، تیشه
ته‌شه‌ر : قاتی گه‌پ ، یازغارئش ، توپ‌تشر
ته‌شنه‌ : سوو ایچه‌ سی گه‌لیان ، سووسان-
سووسئز ، تشنه
ته‌شولیش : آلادا ، پأسگه‌ل ، چاشئقئن ،
دینج سئزلئق ، اوکچی ، یوره‌ گی آنگلیق
باّریک اوئیناپ دوران ، پریشان
ته‌ک : یه‌ که‌ بیر ، یالئنئز ، دئنگه‌ بیر تنها ، مشوش

تەک : تأک ، یەکەجە ، بیر ، تنها تک

تەک بیر : تانگری نی اولی سایاق ، (الله اکبر) دیەک تکبیر

تەکەبئر : گروون (گەوین) یە تمەز جیئلتک ادیئن ، اولوسی لیق ادیان ، تکبّر

تەکە : تزَ کمەن ایلیئنگ بئر اوُلاقان بوُلەگی ، دوقئوزاورونگ بیری ، ترفتامئش اوتامئش باعشی و..... تکه

تەکە : گەچی نینگ ارلەگی بز نر

تەکە نانگئش : حالی نینگ نانگشی نینگ بئر گوُرنوشی یکنوع نقش قالی

تەکە لئتگی : اەیەرینگ آشاعئنداقی قاپئش آغاچ بوُلەگی ، چرم زیر زین اسب

تەکەن : بئر حیللی آت یورتماق ، نوعی دویدن اسب

تەکیز : یوزی اوستی بیئلماناق ، اندئگان چاقئر چوقور یوُرور سوُدور داُل صاف سطح

تەکیزلەمەک : دوزلەمەک ، اندئگان اتمەک بیئلماناق اتمەک ، صاف سطح کردن

تەکجەک : اوُلتورغیچ ، تاقچا صندلی / صیقل دان

تەکین : یالی (یاناق ، یانی) ، تەتلی زئیللی کئمین ، مەنگزەش ، شبیه

تەگەک : تەگەلەک ، تەوەرەک یالی سادا یوزیک ، حلقه انگشتر

تەگەلەک : حالقا گوُرنوشلی آیلاو ، تەوەرەک دایره

تەگەلەمەک : حالقا گوُرنوشلی اتمەک ، تەگەلەک اتمەک ، آیلاو اتمەک

تەوەرەک تەتلی اتمەک ، دایره وار کردن

تەگەلەمەک : بئر تەگەلەک زادی - تەگەلأپ گیدمەک ، تئگئرتالی آیلاند- -ئرئپ گیدمەک چرخاندن چرخ

تەلأر : اوُیئنگ اچئندا قاب چاناق ونیوغان دوُشەک جای لانیان دەسگا تالار تەلجەک

تەلأر : اوُیونگ الشیگیندا ، اەکینینگ باشئندا قارغی قامئش آغاچدان کرلەگەلەمە اوُجین واغئت لائین قورالیان کەپبە تەلأرچا ، سایبان

تەلەک : یالنگئش ، دوُغری داُل ، گەلئشیک سئز اشتباه

تەلەکە : یامان ، ارەبەت ، بیس ، یاراماز ، بد

تەلەکەلیک : یامانلئق ، ارەبەت لیک ، بیسلئک بدی

تەلەسمەک : حاولئقماق ، عجله کردن

تەلەسمە : حاولئقا ، سابئرات ، صبرکن عجله نکن

تەلبە : داُلی ، سالئق ، تەنتەک ، احمق ، دیوانه

تەلبەلیک : داُلی لیک ، سالئق لئق ، تەنتەک - گوُدەکسەلیک ، سانگسارلئق ، دیوانگی حماقت

تەلپەر (تەلفەر) قاب : انگرەک سئز قاب اودوسەر یالی یایرانگ قاب ، طشت

تەلپەرئلئق قاب : اودوسەر کە بسەئ قاب طشت بی لبه

تەلپەک: دەری باغاناداڭ تىكىلگەن كەللا-
گەئىلىيۇن گەييم، كلاه پوستی
- بوخار تەلپەک، بوخاردا تىكىلگەن تەلپەك
بوخار بىچىمى، كلاه پوستی بخارا
- ايشان تەلپەگى: تۈگى لەرى سەلپەنگ
اوززىن آق اولداقان تەلپەک
كلاه پوستی سفید بزرگ
- سىلەنگمە تەلپەک: تۈگى لەرى اوززىن-
سەلپەنگ لوروم لوروم اولداقان
تەلپەک، كلاه بزرگ با موی پیچ پیچ
تەلەتىن، قاوى قامىش، چرم خوب
تەللى پەللى: اەيلە بەيلە، بەيلە شەيلە
يارچى يالما، يىغما يىغلا، باشدان-
ساوما، از سرواكردن
تەلىم: بىرناچا، انچەمە، كوپ، بسيار
تەلواس: قان (غان) قىزغىن لىق، تالا-
غوبلى ياغداى، يوره گى آغىز ئۇندان
چىقىپ باريان، اەلەم تاس، جوشغون
لىق مەوەس، اۇسلەک، آرزو هوس
تەمەزلىك: كەلەسى/ سىنگگلەک (سىنگلەگەک)
يالى/ قوروعى اوززىن/ دورت (تۈرت)
قاناتلى/ اولداقان چىبىن يالى/ مۇچە
سنجاقك
تەمەک: لوروق، بینی
تەمەن: يوغىن انگنا، جوالدوز

تەمەنچە: بىراوجى يىتى/ اول بىراوجى كەللەلچە
باغ جىق/ دوومە، كىلىنىت پەرنا/
اولاشگيان/ انگنە لىك، ايلدير گيچ
سنجاق قفلی
تەمەكى، توتون، ياستى (ياسسى) اولداقان
ياپراقلى اوستوملىنگ، ياپراغى قورودولوپ
پاپىروس، چىبىق چىلىم ئىلەن چەكىليان
زات، تنباکو
تەمى: اەديلەن گونا/ يالگلىش/ لىغا/ بەريلىيەن
جەزا تنبیه
تەمى بەرمەک: اورماق، يەنچەک، توساغ
اتمەک جزادادن
تەن: آرامىنگ داشىق گورنوشى، انام،
گوورا گەورا، تن، بدن
تەن: قوشلارنىنگ، غوشلارنىنگ يەلەگى، پر
تەنەچىر: قولاغا داقىليان كوموش حالقا
گوشوارە نقرەای
تەنەک: تەلبە، دلی، ساماسىق گودەک
كەللەسانگ، آقىلى آز، ديوانە
(تەنەک اوززن ساغ سايار، دەپە اوززن
داغ سايار)
تەنخا: يەكە، يالنگىز، يەكەجە تنها
تەنگ: حالى تەنگ، حالى دورموشى قيىن
ياعدايى آغر، حالش خراب وگرانی
تەنگ: قيىن، آغر، سخت مشكل

ته نگگه : پول ، یگیرمی کوپه ک لیک کوموش
- پول ، بیر اڤیال کوموش ، یکرپال
ته نگنگه ، نقره
ته نگگه : بالئق وکا بئرجه یوان لارئنگ اننا-
مئندا گورونیان تورچ وشونگک یالی
شایی ، پره واستخوانهای بدن
بیرونی
ته نگ له نمه ک : یوپ تاناب یالی زادئنگ
دارتئلماغی ، چه لدئرئلمه گی ، تاوشاب
سالّلانئپ دوران دال ، بازورکشیده شون
ته نگ له مه ک : یوپ یالی زادی چه کیپ
دارتئپ قویاق ، تاوشاق سالّلانئپ
دورمالی دال ، ازهردوطرف بازورکشیدن طناب
ته نه چور : شاکه کئل ، بئرروگلئنگ ایکی
غاپدالئنا داقئلیان ساللاماشایبا
آویزه نقره ای ازدوطرف عرقچین
ته نه کار : قئزئل کوموش غالایی توتدئرماق
آوچین که بشیر سله ن اولانئلیان
زات بوراکس Borax
ته نمه ک : الئسی سه باب لی اننامئنگ
بئشمه ک . آوئنجاق دووئرتئنگ
اورمه ک . ازگرما جوش زدن بدن
ته نه ن : اننامی بئشه ن ، اننامئنا دووئر-
تئنگ اوره ن بدن جوش زده
ته نیمه ک : ده رداسه رآقلاق ، ایغاب
ایقلاب یورمه ک . آج سووسئز

- بولماق ، ائنئنی ببیت سئز ، انتیمه ک .
بی پناهی آواره ودربدرشدن
ته وه ره ک : داش ته وه ره ک ، دورت یانی ،
دوم دوشی ، دوملی دوش ، اطراف
ته وه ره ک : ته س ته گه له ک بولان جئرئق
دوملی دوشی اورتاسئنداکی بئرموچه ر آرالئغی
بولان شه کئل ، توووه ره ک ، دایره
ته وه ره گینگ قوتئری یایرانگ گینگ لئگی ،
ته وه ره گی دوس ده نگ ایکی بولیان
جئرئو ، دنیا منتر Diameter اقطر
ته واقعا : ته وه للا ، یالبارماق ، خواهش
تاما ، یئز له نمه ک لیک ، تووقعا انتظار
ته یمیر (ته یمور) آغساق ، کورآه که ن
اولی سه ردار مازاری سه مه غانت دا
ته ییار (تاییار) : چرغلی ، ماته ل چئلئنگی توق
ته ییار : یاراغ ، ته ییارلانئی یاراغ لانئمیغ / آماده حاضر
ته ییار (تاییار) بول ، چوغلانئپ اولتور ، آماده باش
ته یه م لوم : سوو سئز تاره ت ، تیمم
ته یی : تی ، دوبی ، آسناغی ته
توبا : ده دیله ن واده دیلمئش ایشله ری
بریوت آلئپ پئشمان اتمه ک ، حاق
یولونا گیرمه ک ، توبه کردن
توبا تاقسیر ، توبا توبه
۱ توپ : پودکلی ، اوینالیان توپ ، توپ
۱ توپ ، دورله ن بئر بوله ک ماتا ، توپ پارچه
تپجه نمه ک : بازمه ک ، گوغلئنی بولماق ، آرتش

توپ توپ ماتا : کأن توپ پارچا، چند توپ پارچه

توپ : آرابا نینگ تیگیرنینگ اورتا سیندالقی
چاقاررلیق باەرلید تلیان داوقونگ
پاررانینگ اوجی گه چیان یوغین یوغون
آغاچ ، توپی

توپ توپ : توپار توپار آدام، کوپ یێغینا و
اجتماع مردم

توپ : گول لله آتیان آغیر اوروش یاراغی ،
توپ

توپ : یاسی گه وره لی سوگجی بالیق ،
یک نوع ماهی پهن

توپ : سووی چه کیلیپ قوراق بولوپ ،
سووسیز قوراق ایمیت ، غذای آبکی
که خشک شده باشد

ـ چاینینگ توپی ; تەمی ، تفاله چای
ـ آلمانینگ توپی : سووی آلینان آلما ،
تفاله سیب

توپار : آدام ، حەیوان لارنینگ بیر یەر دا
اویشمه گی ، توپارلاناغی ، گروه ـ اجتماع

توپارلاماق : اویشیرمەک ، یێغناماق ،
جەم لەمەک ، دریک جا جمع کردن

توپارلاناق : اویشمەک ، یێغناماق ، جەم ـ
ـ لەنمەک ، جمع شدن اجتماع کردن

توپار یاشاماق : بیله لیکدا یاشاماق ،
کوپ بولوپ بیر یەردا یاشاماق ، دسته
جمعی زندگی کردن

بیر توپار آدام : بیر بولەک آدام ، یکعده مردم

بیر توپار قوین (غوین) : بیر سوروی غوین ،
کأن داوار ، یک گله گوسفند

توپار : یالجیق دان ، که پیچ ره ن اوروله ن
یاسالان قوروم ، دیوار

توپاز (توپباز) : اولی مالنینگ آشغی ،
قاب وچول گاوگوسفند

توپالاق : سوولی یەرلەردا بیتیان ماشال اوت
علفی که درجای پرآب سبز میشود

توپپارماق : گۆ پیەرمەک ، پوکله رمەک ،
چیشمەک ، توکمه رمەک ، بادکردن آماس

توپباش : چدپات تەلپەک ، کلاه چرپانی

توپپاق : اولیشمەک ، اولیشیرلەن زات ،
گوشت لیشته

توپپی : آیال لارنینگ آلین دانگلی سی ، غینگاجی ،
اوراب که لله له ریتا گه بیان سوغماجی
بوروکی ، ماساباسی ، آنچه که زنان بسر میگذارند

توپپدان (توفدان) ، توپیگیر تلیان قاب تفدان

توپراق (توفراق) : یەرینگ اوستکی قاتلامی ،
قوم چاقا ، خاک دماسه

توپراق (توفراق) باشینغا : خاک برسرت

توپلاماق : بیر یەرا یێغناماق ، اولیشیرمەک
جمع کردن توده کردن

توپلاناق : بیر یەرا یێغناماق ، اولیشمەک
یکجا جمع شدن ، اجتماع کردن

توپلاماق : توپ آتماق ، با توپ گلوله باران کردن

۱ تۆپلایش : تۆپی بۆلەن (ماتا ماقدا) باتۆش

۱ تۆپلایش : تۆپورلایش ، ییغنالنپ ، دسته جمعی

۱ تۆپلوم : تۆپار ، اۆلیشمەک ، بۆئیەردا -
اۆلیشیولەن ، توده ـ گوت

۲ تۆپەنگ (تۆفەنگ) : اوق آتیان اورزین
بیلی یاراغ ، اۆتلی یاراغ ، تفنگ

۲ تۆپەنگ آتشماق : مەرگەن لیگلیگی -
سیناشماق ، آزمایش نشانەگیری و مهارت

۲ تۆپەنگ لەشمەک : بیری بیرینگا اوق آتماق
بهمدیگر تیراندازی کردن

۱ تۆپارآدام تۆپلوم ، اۆلیشمەلەنگ ، ییغناو ، جەم.
تۆپور آدام دسته جمعی

۱ تۆپور تۆپور : تۆپلوم تۆپلوم ، گروه گروه دسته دسته

۱ تۆپور سۆپور : تۆپور تۆپور ، ییغنانچاق ،
اۆلیشیپ اۆلیشیپ دوران ، گروه گروه

۱ تۆپورلانچ : تۆپار ، تۆپور بولوپ دوران ،
تۆپلانیپ تۆپلونوپ دوران ، ییغناو
بۆلۆپ دوران ، اۆلیشمەلەنگ ، انبوه
تۆپارلانچ ،

۱ تۆپورلۆق : تۆپورلوق ، تۆپارلۆق ، کۆچیلیک ،
اجتماع

۱ تۆپورلاماگ : ییغنامانگ ، اۆلیشمانگ ،
اۆلیشمەلەنگ ادمانگ ، جمع نشوید

۱ تۆپوق : اۆلجه بۆلەن ایچیک سۆنگکلینگ -
بیریگەن یەرینداکی ایکی تارابا بوگگەیپ
دوران سونگک ، قوزک پا

۱ تۆپوقلا : تۆپوقنا اور (وور) ، به قوزکش بزن

۱ تۆپولاق : دۆمپلاق ، بیرآدامنگ اۆستۆنا سوخول
اۆوقدارلاق ، ماییات بۆلەن هوجوم
اتمەک حمله کردن

تۆت : تۆت ایمیش ، توت

۱ تۆت : اەلینگ بۆلەن آل ، بگیر

۱ تۆت : توزان ، دومان ، آومیر ، کتورشەن ،
گرد و خاک

۱ توتاچ : قازان تۆتماق وگوتارمەک اۆچین
ایکی باشی کیچی جەک کەچە تنکلەن
یوپ ، توتارلۆق ، دیگ گیره

۱ توتارغا : توتالغا ، توتارلۆق ، دستگیره

۱ ـ غاپی نینگ توتاری : توتارغاسی ، توتارلۆغی
توتالغاسی ، دستگیره درب

۱ توتاش ، یان ، اۆت آل ، آتش بگیر

۱ توتاش دۆرلۆق : اۆت یاقماق توتاشدورماق
اۆچین آۆلنچاق قوری آغاج یونچغا ، پەشمەک ،
پەبیت ، تامنش ، کاغز ، سۆتیک ،

۱ توتاشدورماق : یاقنپ قویبەرمەک ، اۆدلاماق ،
اۆت بەرمەک ، آتش روشن کردن
آتش زدن

۱ توتاشدی : یاندی ، آتش روشن شد

۱ توتاشماق : یاناق ، اۆدآلماق ، آتش روشن
وشعله ور شدن

۱ توتام ، کەرامات لی نەسیل ، خوجا ، وەلی ، اولیاء

تورتام (تورتوم): بیر قیسیمینینگ تورتیان یه‌ری اولچه‌گی، اندازه طول که یک بشت
می تواند در خود بگیرد، در بر بگیرد

توتاواچ: بیرزادینگ ال بیله‌ن تورتولیان یه‌ری، توتغوچ، توتقیچ، دسته

توتای: تا باغینگ تورتولیان یه‌ری، توتاغا اونگات یه‌ری، پاراووزی، آنکوره‌گی
محل گرفتن بشقاب دیس

توتدا باس: باشا غای، آلجیرانگلی یا غرای
پریشانی سراسیمه‌گی

توتدی: اه‌لا آلدی توسدی چسبید، گرفت

توتدیرماق: توتولاغینا سه‌باپ بولاق، کومه‌ک اتمه‌ک، گرفتار کردن

توتدورماق (توتدیرماق): ده‌ویله‌ن یا ایلان یا زان زادی غالالی ده‌میر بیله‌ن سه‌پله‌شدیرمه‌ک، جوش بیرمه‌ک، یه‌لمه‌مه‌ک، یا یا تلاماق، لحیم کردن،
بهم وصل کردن جوش دادن

توتغای: بیرده‌نکا، بیرده‌نذا، دوگیدا اینسانینگ یوزا چیقیان که‌سه‌ل، قاراقوش چیقیان قاقغینین، انام جانی قوردولوپ یاتماق
Epilepsie صرع، غش، حمله عصبی

توتغای لی: قاراقوشلی، قاقغینلی، مصروع

توتغوچ: توتقیچ بیرزادینگ تورتولیان یه‌ری دسته

توتقیچ: ال بیله‌ن تورتولیان یه‌ری دسته

توت‌لیق (توت‌لوق): توت آغاجینینگ کوپ بیتیه‌ن یه‌ری، جنگل توت

توت‌لیق (توت لوق): ساتلیق دال، اوی لردین دوقولان (دوقیلان) یه‌ره‌له‌ن زات، برای خانه، خانگی

توتماق: ال بیله‌ن ساقلاپ دورماق، ال بیله یا پیتیماق، با دست گرفتن

توتدوم: ال بیله‌ن یا پیتیدیم ساقلادیم، گرفتم
- شاپبا توتدوم: بیرده‌نکا توتدوم، یکدفعه گرفتم
- توتوپ دورماق: ساقلاپ دورماق، نگهداشتن

توتوش: توت آغا کومه‌ک ات، کومه‌ک له‌ش
برای گرفتن کمک کن

توتوش: توتین، توتین له‌یین، اوچیدان توتما، باریسی، حه‌مه‌سی، اهلی، تماماً

توتوش لایین: اوچیدان توتما، باشدان آیاق، حه‌مه‌سی، توتین له‌یین، باریسی، همه‌اش

توتوشماق: توتاغا کومه‌ک له‌شمه‌ک، ساقلاشماق، ایده‌تماغا کومه‌ک له‌شمه‌ک، کمک برای نگهداشتن

توتوغسی: توت، توزان، اومیر، دومان، هوای گرد و خاک گرفته

توتوق: یوزی سولوق، ساتلیق، توقات، غایغیلی، گرفته اخمو

توتوق هاوا: دمیق، توتیق، یه‌تیش هاوا دومان، هوای خفه، شرجی

توتولاق: توتولوپ ساقلاماق دورماق، نگهداشتن گرفتار بازداشت شدن

توتوم: سُغُم، توتولان یەر، اندازه طول یک مشت که می تواند جائی را شامل شود

توتوم: بُزآدا گورولیأن تاییارلئق تەییارلئق، بُزآت اوچین اەدیلیأن آلادا، نییەت برنامه کار برای انجام آن

توتوم: اەدیلجەک حەرەکەت، گوز أونگئنا آلئنەن نییەت، بُرایش اتماقا یَراگا دووئلەن آلادا، تقسیم

توتوم دأل!: اەدیلجەک ایش اورأن اوللاقا آغئر، اُلیرت زأت، کار بسیار بزرگ

توتوم توتولماق، بُرایشا نییەت لەنمەک تقسیم گرفتن

توتون: تەماکی نئنگ آونیغی، پاپیروس (سیگار)، چیبئق چیلئم اوچین چەکاگا تاییار اەدیلەن نأشالی زأت توتون تنباکو

توتولماق: اوزونگک (اوزنگک) اوچین بُزأت ساقلاماق، اەدیمەک، برای خانه نگهداشتن

avintisi

توتی تئیا: قورشولونک اونتاسی اثره نگکی قارا گوزا چەکئلیأن سورمه Tutie

توتی: آچئق آلا یەلەکلی دُلی اوللاقان گەپلەیأن توقغای قوشی طوطی

توتیأن، نأشاگەتیریأن، مەس ادیأن، گیرا

توتی: آرالئغا غاپا، پەنجەرأ (پەنجارا) توتماق اوچین این ماتا دان تئکئلەن پەردە، گەردەک: پاراوان پرده

توهمەت: تومەت، قارالئق متجابات، تهمت

توغتاماق (توغتاماق): اوتورماق، یەرلەشمەک یاتماق، ساقلاماق، نشستن، درازکشیدن

توختامئش: تەکأ نئنگ بُر اوروغی، طایفه‌ای از تکه

توغتاماق: قەس اتمەک، دوپلاماق، حمله کردن

توخوم: اکمەک اوچین نییەت لەنەن سایلاما دأنا، بذر

توخوملوق (توخوملئق): توخوم اوچین نییەت لەنەن دأنا، بذری

توخوم تیچ، آتا بابا، قاووم (قووم)، قاریندأش جد و آباد

توخوم تاشلاماق، توخوم سەپمەک، توخوم لاماق توخوم باسمەک بذر پاشیدن

توخوم سەپەلەیأن بەریأن دەسگا آبزال بذرپاش

- بالئغئنئنگ توخومی: اُشبُل، اُشمئل، خاویار

تور: اُویونگک اوتاغئنئنگ سیلاغلی یەری، دوّیبی، یوقارئسی، تور صدر مجلس

- تور ماتلی- دُنگلەیجی لەر: اُزیر اولی

اەزیر سیلاغلی دُنگلەیجی لەر، شنوندگان عزیز

توراگلدا، اوقی دان قالاگلدا، یوقاری قالاگلدا موقعیکه از خواب بیدار و بلند میشوی

تورانگلی، دەریا یاقا لارئندا بُتیأن سەویدا- درختی است درکنار دریا، سەنلونژش آغاچ، میرویدر

تۇران : تۈرك دىللى خالق لارنىنگ اولتوردىغى - يەرى ، يەرلەرى ، توران

تۇراچ : اەكين لەرىنگ ايچيندا چاغالايان اوۋادان سەسلى قوش ، بلدرچين

تۇرار : اوقى دان تۇرار ، اۇتۇران يەرىندەن تورار ، يۇقارى تورار ، سرپا بلند ميشود

تۇرردوم : اوقى دان تۇرردوم ، آياق آدستىنا قالدىم ازخواب بيدار شدم بلند شدم

تۇرردى : اوقى دان تۇرردى ، يۇقارى قالدى ، ازخواب بيدار شد ، سرپا بلند شد

تۇر : بالىق قوش تۇتماق آبزالى تور ماهيگيرى

تۇربا : سوو آقادان چوريم ياسالان ايچى بوش تور اوزۇنىن غالايى دەمير ايرانيت لوله ناودان

تۇربا : ايچىنا آرپا قويوب اەشەك آلاشا آسىنگ آغزىنا گەيديرىلىيان باجىق لى حالتا ، توبره

تۇرئ : اۇليۇنگ دۆيىب جانىرالى تارالى ، يۇقارىسى ، دۆيىى ، صدر مجلس

تۇرب (تورۇپ) : بۇراوسو ملنىلىنگ كوكى ، تاغامى آوى ترب

تۇربچا : كيچى جەك تۇغالاجىق اوۋادان تۇروپ ، ترچه

تۇرپا : آوادان (اوۋادان) ، گوزەل ، گۈرمەگەى زيبا

تۇرپى : ايگەيالى ايوى دىشلى آغاچ يونولتيان آبزال ، چوب صاف كن

تۇرت (دۇرت) : سان ، ايكى جۇبيت . چهار (۴)

تۇرچ : كۈپ دەپكىلەمەك ، دەپەلەمەك ، باسغىلاماق ، باسالاماق ، آياق آستىغا سالماق ، زير پا لگد انداختن

تۇرچ : بالىقنىنگ آرقا سوڭگىكى ، استخوان پشت ماهى

تۇرره : اونلغور (اونگور) غانىنگ يانجىق بىلەن بيرگيليان يەرى ، اونگورغانىنگ ايلىنگ آشاقى ، سوڭلىقى سۈنگك لەرى ، زنگلتۇرنىك ، دنبال چه عصعص

تۇرسارىماق : يۈزونگلى تورشىتماق ، قاخارلى ، كىنەلى گۈرنوشدا اۇلماق ، ترشروئى اخم كردن

تۇرسىق : ساقغار تورسوق چولدەگە زيان يانگلانى آق جەيران ، تابۇر تازان ، گوركن

تورشەك : تورشى جا كيچى جىلك عاوون ، خربزه ترش كوچك

تورشوتماق : آجىتىپ تورشى ايتمەك ، ترش كردن ، ترش كردن ماست خمير غذا

تورشوجا (تورشى جا) : تورشى تاغاملى قورودولان (قورتولان) لەيموت ليموعمانى

تورشى : تاغامى تورشى بولان زات ، ترشى

تورشى اوزيم تورشى نار ؛ انگور وانار ترش

تورشى قاتىق (يوقورت) : ماست ترش

تۇرغای : چئۆرلاغا مه‌نگزه‌ش سایرایان قوش ،
که لله سئنئنگ اۆستی چۆرمه‌ک یه‌له‌رلی
اۆیۆزکلی ، پرنده کوچک بیابانی

تۇرغون : اۆکده ، چه‌په‌ر ، ایش بئله‌ن ماهر

تۇرغون لاشماق : اۆکده له‌مه‌ک ، ایش بئلمه‌ک
ایشینگ تأرئنی بئلمه‌ک . اوغورنی تاپماق
مهارت ، کاردانی

تۇرقوش : الدا/ الکدی اه دیلمه دیک یابان
آلغئری ، باز بیابانی

تۆرک : دئلی تۆرک حالق لار ، ترک

تۆرک : سادا آدام ، اساتخانگ آدام ، ساده

تۆرک چا : تۆرک دئلی ، تۆرک حاتی ، زبان خط

تۆرکلین له‌مه‌ک ، اۆلکده له‌مه‌ک روفتار / ترکی

تۆرکانا : سادا راق ، سادا ، ساده لوح

تۆرکمه‌ن : ایل له‌ر ئوبوچا دئلی تۆرک
دینی مسلمان ، یه‌رله‌شه‌ن یه‌ری
ایران ، تۆرکییه ، آراق ولورتا آسیا ،
تۆرکمه نینگ آتگئرسی اۆغوزحان قاراحان‌نینگ
اۆغولی ، ترکمن‌ها از نسل اوغوزخان پسر
قاراخان هستند ،

- اۆغوز حاندان آلتی اوغول قالیار ، اۆچی سئنا
بوزاوق واول بئر اۆچئنا آوچ اوق
دیئیلیار ،

بوز اوق لار : گون حان ، آی حان ، ییلدئز حان

آوچ اوق لار : گوک حان ، داغ (تاغ) حان ،
ده‌نگیز حان .

- اوغوز حاننئنگ چه‌ربیر آلتی اوغلوندان تۆرت
(دۆرت) اوغول بولیار ، جه‌می ییگیرمی
دۆرت (۲۴) ، آغتیق دۆره‌یار آدلاری
شئویله :

گون حاندان : ۱- قایی ۲- بایات
۳- آلقا اۆیلی ۴- قارا اۆیلی ،

آی حاندان : ۱- یازئر ۲- دۆکه‌ر
۳- دۆدورغا ۴- یاسئر (یاپئرلی)

ییلدئز حاندان : ۱- اۆوشار ۲- به‌گدیلی
۳- قارقئن ۴- قئزئق

گوک حاندان : ۱- بایه‌ندیر ۲- به‌چه‌نه
۳- چاودور ۴- جه‌به‌نی

داغ (تاغ) حاندان : ۱- سالور ۲- اه‌یمیر
۳- آلایونتلی ۴- اۆرگیر (اۆرکلر)

ده‌نگیز حاندان : ۱- ایگدیر ۲- بۆکدئر
۳- ایوا ۴- قئنئق

تۆرکمه‌نینگ باری بئله‌ک له‌ری دۆقغوز
اوروغ بولوپ یاییرایار :
۱- آل اۆلی ، ۲- اۆرساری
۳- ته‌که ۴- چاودار
۵- سارئق ۶- سالور
۷- قارا ۸- گوکله‌نگ
۹- یۆموت

تۆرکمه‌ن ایلی : تۆرکمه‌ن قاومی ، خلق ترکمن

تۆرکمه‌ن به‌دوی : تۆرکمه‌ن آتی ، اسب ترکمن
(بئرلین را کئشنگادی تۆرکمه‌ن به‌ده‌وی)

تۆرکمه ن چیلیک : کۆنیه تۆرکمه ن آداتینا
داٌب ده ستور و غیلیغینا بیل باغلاب
اه یه ریچی لیک تو توچی لیق .
پابند اخلاق و رسم و عادات بودن

تۆرکمه ن دیلی : تۆرکمه نینگ گه پله یان
دیلی سوُزلیگی (سوُزلوُگی)، زبان ترکمنی
تۆرکمه ن دیلی دیل له رینگ گوُلی دیسه نگ دا
گه لیشمانی دورماز. قیبناچ بیله ن
آیدمالی شو دورموش یاغدایدا بیزینگ
باٌی و دوٌلی دیلیمیز سوُزله ریمیز اوٌزگا
دیل له ره سوُزله ر بیله ن قاریشیپ
قاتیشیپ آرادان چیقیپ باریار و
شو سوُیجی دیلی ساقلاماق اوچین گوُیچلی
آلادا لاماق گه ره ک ائلاینا -
تۆرکمه نینگ اوُزونا ده ره ک آیراتین (خاص)
پارسی (اه لیپ بی لی) حاتی اوُزله شدیر
-مه لی (آت بولماسا یوُل بولماز -
دیلی بولماسا ایل بولماز)

تۆرکمه نینگ آیدیم سازی : تۆرکمه نینگ
حالق آیدیم سازلاری، Folklore
فولکلور ترکمنی

تۆرکمه نچا بیلیارسینگ؟ تۆرکمه ن دیلینی -
حاتینی بیلیارسینگ؟ زبان و خط
ترکمنی را میدانی؟

تۆرکمه ن سوُزلوُگی: سوُزلیگی لغت نامه و فرهنگ ترکمنی

yuvirdi

تۆرکمه ن ساحوا : تۆرکمه ن یورودی، آولکاسی
ترکمن صحرا - دشت گرگان

تۆر کوینه ک : اه رلیشیده ن اوُرتله ن کوینه ک،
پیراهن کشی

تۆرگیت اوغوا : تورچیق اوغوا، یۆلا دوش،
پاشو برو

۲۱۷

تۆرلاماق : تۆرسالیپ بیر تیغی تیکمه ک چاتماق
بهم بافتن

10 / 219 ۱۵۱

تۆرما : یۆپه کدن دوقولان بیللی بیر ناگشلی
ماتا - ترمه

تورما : آزادلیقدان ماحروم اه دیله ن آدام لاری
ساقلانیلان جای، توساغ، توساغ حانا
زندان

۲۱۷

" تورما : اوتور، یوقاری غالما، بنشین

" توراماق : یوقاری قالاق، پاشدن بلندشدن

" توراماق : اوقی دان توراماق، اویانماق بیدار شدن

" توروزماق : یوقاری قالدیرماق اوقیدان اویان-
دیرماق، بلند کردن بیدار کردن

تورروم: آلتی آی بیله ن بیر ییل آرالیغدا بولان
کوُشه ک، بچه شتر ۶ تا ۱۲ ماهه

توُره: آبرایلی سیلاغلی اولی ده ره جه لی
آدام، عالیمقام

11 / 219

توُرنیج (تورنیچ) : نارنج

تورنیج سوُودی : آب نارنج

تۆرت : اوُلالیپ قالان، یومری چیش، قاز، غده

توئی - توکم

س=ل=ا=ق=ز

1 تۆز : تۆزان، چاگا (غا) قومنگ آوونجاق مایداجق ـ لاری
گرد وخاک

تۆز : چیبان یالی یارانگ آشاغنداقی ماز یالی بولوپ دوران اتونگ قان (غان) قوق، irenk
عذوجرک

1 تۆزان : حاوادا یا دا بیر زادنگ اوستندا یتغنانان آونجاق چانگ، تۆت، کثرشه‌ت غوم
گرد وخاک

1 تۆزان لاب دورماق : یه‌ل اوسوپ تۆت غوم چاگا ساوُرلیپ دورماق، قارسیپ تۆزاب چا نگاپ چانگلیپ دورماق
طوفان وباد گرد وخاک

1 تۆزماق : تۆزان تۆرماق، یه‌ل سه‌بالی قارسیپ قارساپ دورماق. ساوُرُلماق، باد توام باخاک

1 تۆزماق : یه‌ر یوورُت ده‌ن آیتُرلماق، گوچمه‌ک. مال مُلکُنگ الده‌ن گیتمه‌ک، دارغاماق، کوچ کردن
همه چیزرا ازدست دادن

تۆزا : بوغدای آرپانگ باشی. خوشه گندم جو

1 تۆزغا : اوسوملیک گول له رینگ حانا. سندا یه‌رله‌شه‌ن ارله‌ک تنگلیک اویجک له‌ری،
گرد نوینه گل

1 تۆزغا : تۆت قوم (غوم). کثرشه‌ن، تۆزان، چانگ،
گرد وخاک نرم

2 تۆزغا : سوواغ چه‌کیلجه‌ک حه‌کا قارلیان تثرجنسنگ گذلی.
گل دوغ

تۆسا قلاماق : تاووسلاماق، تاوسا قلاماق، بزگمه‌ک، یوقاری بزگمه‌ک، تاووسیان یالی بولماق،
بهوا پریدن

تۆسدی : تۆتدی،
گرفت

تۆسه‌کی : یومشاق آق آغاچ،
توسکا

تۆساغ : آزادلقدان ماحروم اه‌دیله‌ن، بیرجایدا بساقلانیپ قویولان، زندانی

تۆسلاما، بیرزادت باراداغی اویلانیپ تاپیلان یالان گوررونگ سوز، یاساماپیکلر،
تخیلی ساختگی

تۆسون، ایش گۆرمه دیک، ایشا سالنمادق ایشا بنتمه دیک
کارندیده

تۆسونلوق : ایشا اووره‌نشمه دیک لیک بنشیمه دیک لیک
تازه کار، کارندیده

تۆسا : اوت یاناندا چقیان قارا دۆیت دود

تۆسا له‌مه‌ک : دۆیت چقماق دۆیت له‌مه‌ک
دوود کردن

تۆسا له‌یار : دۆیت له‌یار، دۆیت تۆسا چقیار،
دود میکند

تۆشاب : کابیر اوسوملیک له‌رینگ ایمیشینده قاینادلیپ آلنیان اولدم،
شیره، دوشاب

ـ اوزیم وخورمانگ تۆشابی، شیره انگور وخرما

توغ : آغاجنگ اوجونا داقیلیان به‌للی اثره‌نگلی بزله‌ک ماتا، بایداق، یالاو
پرچم

توغ : دُنیا (دنیا) نِنگ قوروغینینگ توَیپی عَیلی قوروغونونگ تَوَیپی، پشم دُم شتر

تُوغالاق : شار/ توپ گُورنوشدا بُولان زات، کره

- یه‌ر آی توغالاق دور : یه‌ر آی/ شار یالی/ آلما یالی/ توپ یالی پوکلی یاناق دُرلار، زمین و ماه کروی شکلند

تُوغالاق تووی : تووینینگ توغالاق جیللی سی برنج گرده

تُوغالاجُق : کیچی جِک (جه‌ک) شار گُورنوشدا مثل گوی کره کوچک

تُوغالاماق : بیُر زادی شار گُورنوشینا گه‌تیرمه‌ک توغالاق اتمه‌ک، کروی کردن

تُوغالاماق : بیُر زادی گُونه‌ره‌نی توغالاپ گیتمه‌ک، غلطاندن

تُوغالاماق : که‌چه حالی یالی زادی سُوری اُوریپ اه‌دیپ، دُویرمه‌ک، دُویرله‌مه‌ک پیچاندن اُوز داشینا دُولاماق، توربا گُورنوشلی اتمه‌ک

تُوغالانیپ یاتماق : اه‌یلاک به‌یلاک تُوغالانماق اتزا آغتری چه‌کیپ جُبدانانی دُویرله‌نیپ توغالانیپ یاتماق غلطیدن، بخود پیچیدن

تُوغتاماق (توختاماق) : دورماق، اُولتورماق، یه‌رله‌شمه‌ک، یاتماق قیت رماق، نشستن

- تُوی دا گُوتی توغتاماز (توختاماز) : تُوی دا بیُر یه‌ردا اُولتورماز، در عروسی یکجا نمی نشیند

تُوغتامُش : بیُر یه‌ردا اُولتورمُش، دورمُش، دینج آلمُش، اُوزانمُش، جا خوش کرده

تُوغتامُش (توختامُش) : تورکمه‌ن تَه‌که‌ حالقینگ بیر بُوله‌گی، توقتامُش، طایفه‌ای از تکه

تُوغداری : غاز تُویاریندان بُولان اوللاقان آو قوشی، مرغی از رده غازها

تُوغار (توپار) : اُویونگ یه‌رینگ داشینا چه‌کیله‌ن پالچیق یا داکه‌ریچ داشدان اُو رُله‌ن قوراق آچین توپار، دیوار

تُوف : تُوکیلیُنگ، آغیز سووی تُف

تُوف اتمه‌ک : تُوکیلیُرمه‌ک، آغیز سووی دُوکمه‌ک

تُوف دان : تُوکیلیُلیاُن قاب، تفدان/ تف کردن

تُوفراق (توپراق) : قوم، (غوم)، خاک

تُوقا (دُوقا) : قوشاغینگ چه‌کی نینگ اوجونداقی به‌رلیدیلیاُن حالقالی ده‌میر، گیره بست کمربند قلاب کمربند دُوقی،

تُوقات : یُوزی سُولوق تورتوق، غالیغلی، افسرده غمناک

تُوقار : به‌یله کیسله را قارانلدا، ایری، اولی، بزرگ

تُوقای (توقغای) : آقار سووینگ ته‌ده‌ره‌نگیندا جه‌ر جیللی قیریمسی، اولی آغاچ لارینگ گُوگه‌ریپ اُوتوران گینگ جُوله‌ک رُاک مه‌یدانی . توقای

توقرول : ایکلینجی توقرول سالجوقونگ آغتیغی حالیفا-نینگ کوراه‌له‌نی ٤٥٥ نجی قاماری ییلدا رای شه‌حه‌رینده آیرُیلدی مازاری ته‌جریش دا طغرل سلجوقی

توخ = یئتیشمک - اوتورماخ
توخ = ایچی دولو ـ دولو / توخوماق
توخ = گوروتوشو شیشمان = تخاق

توقغا : یاسستی (یاسسی) دأل ، لوقغا ، توغالاق
گرد ـ کروی

توقلی : بیر یاشنی دولدوران قوزی ، بره یکساله

توقلی تای : توقولتای ، چول یه رله ردا یاشایان اولی آو قوشی ، پرنده بیابانی

توقماق : آغاج چه کیچ ، بئرادجی اولادان یوغون (یوفین) دوگونلی آغاج قازیق قاقماق آوچین اولانئلیار تخاق

توقماق . کیچی جه ک آغاج چه کیچ ، غالالی نی ته کیز له مه ک آوچین اولانئلیار تخاق

توقماق : کرپا لوغدای ده ومه ک اوچین یورینا یه سالان یوغین تایاق اوززین سایلی ، چوب کلفت خوشه کوب

توقماق : کومش ده پانینگ گون دوغار تارا پئندا آلتئن اوباسی ئیله ن یوز با یوز بیر به للی ده په ، ده نه ، تپه توقماق

توکان (دوکان) : ایچیندا اوتوروپ آلئش به ریش اه دیلیان جای ، مغازه دکان

تولکه ت : قوتار ، حایح لا ، یوق ات ، تمام کن

توکانچی (دوکانچی) : دوکاندا اوتوروپ زات ساتیان ، دکاندار

تولکه ت جه ک : قوتارجاق ، تمام میکنم

تولکه ت مه لی ، قوتارمالی ،

تولکه نمه دی ؛ قوتارمادی ، تمام نشد

تولکه ندی ، قوتاردی ، تمام شد

تولکه ل : تولین ، باری ، دولوری ، تمام ، کامل

تولکه ل له مه ک : دولوررلاماق ، کامل کردن
یه تنه یه رین یه جه رمه ک .

تولکه نمه ک : قوتارماق ، تمام شدن

تولکه نمه ز : قوتارماز ، تمام نمی‌شود

تولکه نمه ز بایلیغی ال گه ردی ، به ثروت بیکران دست
تولکه نیکسیز ، الگسیلماز ، قوتارمقسیز یافت

تولکه دیپ بولماز : قوتاریپ بولماز ، تمام شدنی نیست

تولقون : گوچلی یه لدا / شه مالدا / ده نگیز له رینگ سوویی یوسارئپ چیپیپ آغنماسی ،
غوم
فیزاب موج

تولقونوش : تولقون ، غوم ، غاسی ، توفان

توقوشماق : چاقنشماق ، تصادم

توقوشماق : ئارا کا قاتئشماق ، داخل معرکه شدن

توقوشماق : ال قاتماق ، زوراتمه ک ، تجاوزکردن

تولا : کیچی جه ک آو ایتی ، سگ شکاری توله

تولاس : آغاج لیقدا بئتیان به ویله ن ، تمشک

تولگ : بئر زادئنگ ده ره گینا یه رینا به ریلیان پول زات ، عوض غرامت

تولگ له مه ک . ده ره گینا یه رینا به رمه ک
عوض غرامت دادن

تولوم : ساووق (ساولق) زادلاری ساقلاماق آوچین ، تولی آوتیله (آوتوله ن ده ری ، مه شیک تاقارجیق قاب ،
مشک ، انبان

تولوما : ناسوس ، ناس حوس ، Pompe يمپ تلمبه

توم : گوزا دوُرتمه قارانگلقی ، اوُران به ته رقارانگلقی تاریک مطلق

توماچ : یورته نینگ جاپاریای اوروغوندان بیر بوُله گی ، طایفه توماچ

تومار : آیال غیزلار ینگ داقتنیاٰن توغالاجُق سوٌری بارماق گورنوشلی داشی قاشلی کوموش ده ن یاسالان دوغا کوموش شاپباسی ، نقره آلات زنان

توماشا : گوزله مه ک ، گوزوپ حوزیرله مه ک ـ ـلیک ، تماشا

توماشا ادیاٰن : گوزله یاٰن ، حوزیرله نیاٰن ، توماشاچی ، تماشا کننده

توماشاچی : توماشا ادیاٰن کسیکه تماشا میکند

توماشا گه چیریلیاٰر : گوز اوٌنگنا قویولیار بتماشا میگذارند

توماشا چیلنغا قویولدی : سه رگا قویولدی ، گفته بنمایش گذاشته شد

توماشا ادیاٰن له ر : توماشاچی لار ، تماشا کنندگان

ـ تئله ویزیون تماشا ادیاٰن له ر ، تئله ... توماشاچی لار ، بینندگان تلوزیون Télévision

تومزاق : قاتی قانات لی قاراجا جوُمه ک ، حایا و ته زه گی توغالاپ آزلق اه دینیاٰن موُجه تومُوس غان ، سوسک جعل

ترمستوق (تامشئق) : جه یوان لارینگ که لله سینینگ بوردن آغئز یه رله شه ن بوُله گی ، پوزه

ترمه ک : تومه ریپ دوران غالبانگجا یه ر ، بئژآرز قومئنگ اوُیشمه گی ، پشته خاک

تومه رمه ک : تومه ریپ دورماق ، چیشمه ک گوپیه رمه ک ، بادکردن آماس کردن

تومه ریپ دوران ، چیشیپ دوران ، غالبانگ بوُلوپ دوران ، توقغا توتوب دوران

تومه جیک یه ر : اورباق ماسه تپه / برآمده ، برجسته

توملوک : گوزا دوُرتمه قارانگلقلیق ، تاریکی

توموق : کوُیله نج / یه رینگ داشئنا / به للیک اوٌچین / جه ریه ر دا / اوُلیشیرلیاٰن قوم

تومه ن : بیرتومه ن ، اوٌن اٸریال ، تومان

تومُوس : یئلئنگ اوٌچ آیی اوٌران اٸسسی گوُن له ر تیر (سه ره تان) ، موُرداد (اه سه د) ، شه حریوه ر (سونبوله) ، تابستان

تومُوس غان : تومزاق ، قاتی قانات لی جوُمه ک سوسک جعل ton

توُنه ک : یاشائیش جای ، اوُی ایلیک ، خانه ، کاشانه ، کلبه

توُل لنمه ک ـ توُن لنمه

توُنگ له نمه ک : یاشا دوُشمه ک ، تحمیل شدن

توُنگ له نه ن : یاشا دوُشه ن ، تحمیل شده

توُنگ : سوو قویاق اوٌچین یا لچق دان بئشئرله ن قاب کوُیزه ، تنگ کوزه

توُنگ : گاز ینگ چه له گی ، کپسول گاز

توُنگجا : کیچی چینگ توُنگ ، تنگ کوچک

تۆنلچیا : جای قاینادئلیان جۆرئوک سئۆز تونک یالی غالالی قاب ، غالداو

تۆنلنگه رمه ک ، تۆنلگه رمه ک ، تۆمه رمه ک تورحّل چیشمه ک ، بادکردن آماس کردن

تۆنلنگه رمه ک : تۆنلگه رمه ک ، تشنگلغارماق اۆیکه له مه ک ، قاحاراه دیپ دورماق ، چیشیپ دورماق ،

تۆنگنله ، آغاجنگ کوکلی ئوله گی / قیروگله کردن کنده

تۆنه : قارا ، سیاه

تۆنی : بال آری نینگ کونوه سئنندا موما دوشیان عورت (قورت) ،

مرض تۆنی

تۆنگقی ، توغالاق یۆکلی ، آدام گنده

تۆنگقی جا : توغالاق قینیسغا بۆنلی یه ده‌ـ ـسه ک یۆکلی یۆغین سه میز گه‌لشیک سئز‌ـ آدام . قدکوتاه شکم گنده لی قواره

تۆنگلیچ : تاووق وقوش لارئنگ بیلی و آرقاسی ، استخوان پشت و کمر مرغ و پرنده

تۆنگنلگی (تۆنگلی) ، تۆقمه ریپ قالئپ دوران ، اۆنگا چئقئپ دوران ، گه لیپ دوران ، برآمده

تۆوه : آوچی یا شار سئغئر ، قولاجئن ، گۆلا گاوشه ساله

تۆوه ره ک : تهوه ره ک ، دوملی دوشی اۆرتادان ده‌س ده‌نگ بولان اگوی‌ـ

ته‌س ته گه له ک چنبرئق (حنبرئق) دایره Circle, Circonférence

تۆوه له ک : ته‌رنه ، بئشما دنگک غاوون

تۆوه گله ل ، آیشئکی خودایا تاپشئرماق / خربزه نارس

تۆوه له مه : الیشی قاوی (قووی) بئتتره ن آداما آیدئلیان سوز ، بارک الله ، آفرین

تۆوه للا : ته‌وه للا ، یالبارماق ، یۆزله نمه ک حائیش اتمه ک ، خواهش تولا

تۆوه له ی ، تاولام تاولام بۆلوپ اۆز داشئنا آیلانیان تۆزانلی یه‌ل ، گرد باد

تۆحمه‌ت : قارالاماق ، گۆنا یاپاق لئق ، تهمت

تۆوه قغا ، ته‌واقغا : حائیش ، یالبارماق ، یۆزله نمه ک ، تامالی بۆلماق انتظار خواهش

تووسماق (تاووسماق) ، بۆکمه ک ، یوقاری بۆکمه ک . بئز آدئنگ اۆستوندن بۆکوپ گه‌چه ک ، تاوسوپ گه‌چه پریدن ، جهیدن

تۆوی : شا آلی نی ده‌وه ئنگدا اه لا گه لیان اۆلئم برنج

تۆی : گه لین آلئشاندا ، تام سالئشاندا اۆغلان سئونه ت اه دیله ندا ، اه دیلیان تۆی تومانشا ، شاغالانک زئیاپات جشن سرورشادمانی

تۆی موزا (تۆی مئزا) گه لینگ قوشولوئنگ ، درجشن ما شرکت کنید

تۈى تۇتماق : كۆپ آدام لارى ياقىندان داشىدان چاقىلىق ئەدىيپ آت چاپىرىپ گورەش قوراب ئوڭ يىگىرىمى تازان آش بىشىرىپ ئولى زىيات بەرىيپ پول سە چىيپ ئولى شادىيان لىق شاغالانگ دۇرتمەك   جشن گرفتن

تۈى جانا : تۈى تۇتۇليان گەچىرىلىيان، آت چاپىلىيان وآت لارىنىنگ ئوغراياّن تارىپى،   محل برگزاري جشن و اسب دواني

تۈى لاشماق : تۈى تۇتۇشماق،   شركت در جشن

تۈى لاماق : تۈى لاما . تۈى ئەتمەلى زات   جشن گرفتني

تۈى لوق : تۈى لىق ، تۈى تۇتارلىق ، تۈى - ئەدەرلىك ، تۈى ئاچىن ، جشن كردني

تۈى : آدام وجەيوان لارىنىنگ ئىنا مىنا چىقىيان غىل ،   موي پشم

تۈيجە رەمەك : يۈزىنيا ئوتۇرسۇپۇر تۈى - چىقماق ،   پشم آلود شدن

تۈيجىك : تۈى جاغىز تۇلۇپ دورماق ، سارى جا يوشاق تۈى   موي نرم

تۈى جۇك : تۈيجە رىيپ دوران ، ئوتۇرشوپور تۈيلاپ دوران ، تۈى لى ، پشم آلو

تۈيدىك : تۈيدىك ، ئوقلاب چالىنياّن قارغى غا لايى دەميردەن ياسالان ساز ،   ني لبك سوت سوتك

تۈيدىكچى : تۈيدىك چاليان   سازنده

- چوپان تۈيدىكلى : يەدى بۇغون   سازني

- سەنە يىپور تۈيدىكلى ، قاتى سەس چىقاريان تورنا گورنوشلى ،   زورنا ، سورنا

تۈيس : ئەدىل ، بارئپ ياتان ، دۇغرى ليق بىلەن   كاملاً ، تحقيقاً

تۈيس : گورنوش ، يۈز ، كەشئىپ ،   عيناً

تۈيس ئۇزى يالى : گورنوشى گوروى ئۇزى .   عين خودش

تۈيس يۈرەكدەن ، يۈرەك بىلەن ، ئەدىل يۈرەكدەن ، دۇغرى ليق بىلەن   حقيقتاً

تۈيسلى : گورنوشلى ، حيللى ، جۈرا ،   نوع رقم

- ناچا تۈيسلى ; ناچا جۈرا ، حيللى ،   چند نوع

تۈيسىز : غىل سىز ،   بي مو

- كەللەسى تۈيسىز : كەل ،   تاس كل

- يۈزى تۈيسىز : كۈسە ،   كوسه

تۈيلكۈردى : آغىزنىنگ سووئىنى دۇكدى ،   تف كرد

تۈيلكۈرمەك : آغىزنىنگا يىغنامان سووى دۇكمەك   تف كردن

تۈيلوك : تۈيلى اوززىن ، ئۇسكون ،   پرپشم

تۈيلى : تۈيلى غىلى كۆپ ، تۈيلوك ، پرپشم ، تۈيجەرىيپ گيدەن ،   پشم آلو

تۇيۇق) كابىرغە پان لارنىڭ آياق لارنىڭ
اوجوندانى بويۇنز   سُم

تۇيۇق) آشاق اوجوندان توتار يالى كەسيپ
آلنُنان شاخا، حاجا (حاجا)،
اەريش تۇكلدۇرمەك اوچين يوقارى دان
ساللانىپ قويۇليان حاجا. 7
چوب دو شاخ

تۇينوك: قارا اويۇنگ اوغ لارنى بۇلەشدير-
-يان اينك يوقارقى تەگەلەك بۇلەگى
سقف دايرە الاچيق

تۇيون) ساپارى حاليس قوم عوم، خاك رُس

تىنپدۇرماق، تاسيماق، سوزلىشمەك. ليزخوردن sapdirmak.

تىتراەمەك: سۇرقاولئق يا دا قورقى
قاحارسە بُلى انامىنگ ساندۇراماق،
اندۇرامەك. قالپىلداماق، لرزيدن

تىتراوىك: ساندۇراوُق، اندۇراب دوران
قالدۇراپ دوران، لرزان

تىخنيك: ايش، حۇنار، فن وهنر
Technique (Tek)

تىرجين: تىرجىن، گالى نىنگ ايچي دۇلى
قامۇش، دوخ

تىرسەك: بلەك بۇلەن قولونگ سەپۇشەن
يەرى   آرنج

تىردۇرماق: يئغدۇرماق، پچين دادن

تىركەشمەك: قول قولادە گيپ بُلە ليكدا
يۇرىمەك، شانە بشانە راە رفتن

تىركەلەمەك: قوشولماق، بُلە ليكدا-
گيتمەك، باهم همراه رفتن

تىركەمەك: يانىنگا آلاق، قوشونگا آلاق
ايزىنگا ايزىنا قوشماق، همراه بردن
همراه كردن

تىرمە: لىترمە، آيراتين نانگلش لى يوپە كدەن
دوقولان ماتا   ترمە

تىرمە قوشاق: آيراتين يوپەكدەن دوقولان
قوشاق.   كمربند ترمە

تىرناو: تامنىنگ اوستوندەن قىراسىنا
(غىراغىنا) قويۇليان سوو آقار يارىم
تورنا،   آبرو لنارە پشت بام

تىريونا: يىغىنلىشئق دا گەپلەيان آرانىنگ
جايى، تريبون Tribune

تىريەك: حاشخاشنىنگ اوئرى، ناشالى زات
ترياك

تىريەكچە كيان: تىريەكەش، ترياكى

تىريلى: ماشين، تاراقتورنىنگ ايزىنا داقلىان
آرابا،   تريلى

تىسدۇرمەك: تەسمەك، سەحەلچا ايزا
گيتمەك

تىسگىندى: قوۇرقدى   ترسيد پريد

تىسگىنمەك: دوئىدانسىز بيردەنكا قورقوب
تاووسماق   يكهو پريدن ترسيدن

تىسگىنديم: قوُرُوق دوم، تاوسوپ توردم
ترسيدم يكهو پريدم

dirsek maş
دوزمەك
دوزدلمك

تنگئندرُما: قُورقوزما. نترسان

تنُق: ایچینا سال، سئغدرُ، سوق،
جایلاشدرُ، داخل کن، جاکن

تنُقار: جایلاشدرُرار، سُوقار، سالار، داخل میکند، جامیدهد

تنُقاق: ایچینا سالاق، جایلاشدرُماق، سوقماق
سئغدرُماق، جاکردن جادادن

تنُقی: آغزی داراجُق قابُنگ آغزئنئنگ،
آغزئنی دوُرله‌نه‌ن اسکی یا کاغئز دان بورک
اه دیلیان تنُقی‌سی. سوُلیشا نینگ آغزئنا
تنُقئتلیان یرمشاق آغاج جُق یالی زادلار
چوب پنبه، هرچیزیکه دهانه شیشه و امثال آنرا
میگیرد

تنک: چاپ، ایگنه بله‌ن تنک، بدوز

تنکا: تیکه، لُوله‌ک. تکه

تنک: یه‌را تنک، چوم، دنک اوتورت،
راست محمود کن بزمین محکم کن

تنکه ن: چاپان، دوزنده

تنکه ن: تنکه نه‌ک، دوُرتیک، خار
(گوُلونگ قاولُسی تنکه نلی بُولار)

تنکین: ایگنه ساپاق یا دا ماشین بله‌ن
تنکئله‌ن زادا قالیان ایز. دوخت

تنکین تنکمه‌ک: ایگنا ساپاق بله‌ن بُزادی
تنکمه‌ک. بُوردگا بالاغا ماگنلش
سالماق، سوزن دوزی کردن

دوُرلی تنکین: باسُرما، ده‌پچیما، گوک آتا، یُورمه‌ما

تنکمه‌ک: ایگنا ساپاق یا ماشین بله‌ن گه‌ییم یالی
زادی تنکمه‌ک دوختن

- گه‌ییم تنکئندی: برای خودش لباس دوزاند

- گه‌ییم تنکدُله‌ر: لباس دوختند

تنکئچی: زات تنکیان آدام، دوزنده، خیاط
ده‌رزی

تنکئچی لیک: ده‌رزی لیک، خیاطی دوزندگی

- اُونگا کوینه‌ک بالاق تنکدُله‌ر. به او شلوار و
پیراهن دوختند

- ماُنگا آیاق قاب (که‌ویش) تنکدُله‌ر. بمن کفش دوختند

تنکه نه‌ک، تنکه ن، بُرناچا اُوسوُملیک له‌ردا
بارلُولان اوجی یئتی تنکه ن خار

تنگلئر: آرابا و ماشین لاردا اُوز اوقولونگ.
پارراننگ داشئنا آیلانئپ خئزمات
ادیان تَه‌س تَه‌گه‌له‌ک آبزال، چرخ
تنگلئر چه‌ک. تنگلئر جئنک، کیچی جئنک تنگلئر،
چرخ کوچک

تنل (دُنل): گه‌پله‌مه‌ک اوچین اُولانئلیان
و انئسلی گی دوُستوُمُدیریان سوُزلودم له‌ر
عامل تفهیم مقصود جملات زبان

تنل (دُنل) آغزئنگ ایچیندا کی تاغام بُلدرُیان
اسام، اُوینا دوران قئزئل ات، زبان

تنللا: باجالی یالدرُاووق ده‌میر، قئزئل،
(غئزئل) آلتئن

تنللا: اُوقلا، زئنگ، آت، بیبنداز

تئلکی : ایت له رماشغا لاسئندان بولان قوروغی اوززئن ، یومشاق توکلی بیئر تیجی حه یوان ، روباه

تئلمورماق : ایلی باقا گیتمه ک ، بئرزادی ـ گوزله مه ک ، به یلاک شه یلاک ، (اه یلاک به یلاک) آیلاناماق ، جستجو کردن، این ور و آن ور رفتن

تئلئسئم : بئرزادئنگ خیلشتوملی قورلوش تاری ، یولی ، بئر کاغئز یا دا بئرتیکه ده بیرغالالی نینگ یوزینا چه کیله ن جئزئلق لار دستوزات آراملاری حاتار لاردان قورار دیپیئپ ائنام لاری بار طلسم جادوگری

تئمه ل : بئرزادئنگ دوغری لئغئنی بئلدئرمه ک وتاراپی ائنان درماق اوچین آیدئلیان آزاجئق گوررونگ ، مثال

تئممئق : تومیوق، تومئق ، پشته خاک برجستگی

تئنگلنگارماق (تئنگلغارماق) ، چیشمه ک ، پوکلمه ک ، بادکردن

تئنگلنگارماق : تئنگلغارماق ، تئنگلنگارئپ دورماق ، اوپکه له مه ک ، ائنجیماق قهر وگله کردن

تئنگلنگاردی : تئنگلغاردی ، گوپلاپ چیشدی ، گوپپه ردی ، پوکگه ردی ورآمد ، بادکرد

ـ کاان ایدئم غارئئم (قارئئم) تئنگلنگاردی ، تئنگلغاردی ، چیشدی ، زیاد خوردم گوپپه ردی ، شکمم ورآمد

تئنگلنگئرداماق ، تئنگلغئرداماق ، دئنگلغئرداماق تئنگلغی توئنگلی سه س چئقماق ، تانگ تونگ صداکردن

تی : بئرزادئنگ آشاغی ، دوبی ته

تیپ : قوشولونگ بئرلوله گی ، بئرمه نگده ن کان بئرله شگه رده ن آز ، تیپ

تیپ . بئرالیشدا اوغوردا پئکئردا گوره لده ـ لیکدا بولان بئرتوپار آدام ، موغاللئم تیپی ، دو کانی تیپی دییه ن یالی Тупе ، تیپ معلم

تیپ لی لیک : مه نگزه ش لیک ، بئرگورنوشلی ـ لیک ، گوره لده لیک ، نمونه شدن

تیجه ن : دایاو بول ، غایراتا گه ل ، دایان آیاق اوستوندا قال ، زنده باش

تیجه نگ : دایاو بولان ، دایانان ، غایراتا ـ گه له ن ، آیاق اوستوندا قالان ، دیری ، ده پگین ، غیرتمند زنده

تیجه نمه ک : غایراتا گه لمه ک ، آیاق اوستونا قالماق ، تاییار (تهییار) لئق گورمه ک دایاناماق ، ده پگین لی بولماق ، آماده شدن ، مصمم بودن

تیر : سه ره تان ، شیلئنگ دورت لهنی آیی ، تیر

تیر : دیره‌گ و بام آرزا آچین قوئیولیان دوغری اوزرئین یوغین (یوغون) تاتی آغاچ، حاماتل آغاچ، ستون و تیر بام خانه

تیرانا : به‌کئرا مه‌نگره‌ش اوزرئین بئرون‌لی ائشبئل‌لی بالئق، Sturgeon یکنوع ماهی خاویار

تیرانا بورون : ئورولگئنگ ده‌په سینینگ ال بئله‌ت ایگنا یپه‌ک بئله‌ن تئکئلئیئن بئرجیللی نانگئشی
یک نوع نقش سوزن دوزی عرقچین

تیرا : بئر اوروغ دان ئولوپ تارینئاشلئغی داش ئولونان ئوپارلار.
ئولوپ (ئولئنئپ) گیده‌ن ـ توپارلار، دسته‌ها و گروه‌های مختلف از یک تیره

تیز : چالت، چالاسین، باسیم، ده‌ر رو زود

تیز : آواتا اوورلشمه دیک (اوورلشمه دیک) یوواش دئل، به‌ت، ساچ، وحش

تیزاتاق : قورقوزماق، قاچئرماق (غاچئر-ماق)، اورکیزمه‌ک، اورکوزـمه‌ک) ترساندن، رم دادن

تیز دان : باسیم چاق، باسیم دان، بزودی

تیز راق : باسیم راق، چالاسین راق، کمی زودتر

تیز مئق : اورکوپ قاچماق، اورکمه‌ک، رم کردن

تیغ : عئلئچ، قاما (غاما) شمشیر، خنجر

تیغ : یئتی که سگلیر اپله نیئان چاقی ـ چاقغی، ساچ سیرئلیان قئرقئلیان پاکی

تیغ : یوقاچئق یئتی که سگلیر پولات، پاکی ـ یه‌رینا ایشله‌نیئان زات، تیغ خودتراش

۱۰ تیکه : بئر زادئنگ کیچی جه‌ک بئوله‌گی، تکه

۲۲۹

تیماج : گه‌چی نینگ اویله‌نه‌ن ده‌ریسی
پوست دباغی شده بز

تیمار : قوللوق، خئزمات، ساق، خدمت، پرستاری

تیمار به‌رمه‌ک : تیمارلاماق، قوللوق اتمه‌ک خئزمات اتمه‌ک، ساقلاماق، گوزـ قولاق بولماق نگهداری و پرستاری کردن

تیمارلاماق : به‌زه‌مه‌ک، آوادان‌ـ اوودان لاماق

جآ : جآی ، یەر ، آجئق لئق ، جا محل

جآ : جآی ، اۇی ، تام ، خانه ساختمان

جاپان : جاپۇن . یاپۇن . گۆن دۇغاز .
دەولەت لە رینگ اینگ شۇنگلقی سی
ژاپون Japan

جاپار بای : یۇموت ها ئئنگ باش اوغولی
شەرەب دەن اۇنوپ اۇسەن لەر
بآرئسی دۆرت (دۇرت) بۇلەک دەن
ائبارات بۇلیار :
۱- یاراَلی ۲- نوراَلی
۳- میراَلی ۴- شیراَلی
یاراَلی نینگ اۇز اچئنا آلیان لاری :
ایری توماچ ، آونوق توماچ ، آرلئق ،
قئزئل ، بورقاز ، وباشغالار....
نوراَلی نینگ اۇز اچئنا آلیان لاری :
کەلتە ، قارا ایچیک ، کۆر ، کەم ،
کوتوک ، وباشغالار ، ...
تیره های جعفربای

جاجا : چاغالار دئلئندا اوواداَن (آوادان)
کیچی جئک زات ، پول ، بزبان
بچگانه پول

جاجەک : دەویلەن آینا ، سئولیشا ،
داش تاباق اوقارا وشولارئنگ
آونوق بۇلەک دەویچەک لەری

جاجەک : کوئیلەنچ یوزا گۆزا دۆموب چیقیان
اۇرئنگلی جا یوقوشاغان کەسەل .
- یوزلەری قۇتور (ماما دلیشان) گۆزلەری
کۆر ادیار ، ماما کەسەلی آبله
Variole

جاجەک چئقئپ یاتان : جاجەک (ماما) لە سەللی
Varioleux

جاحان : اُلەم جاحان ، دۇنیا ، جهان

جاحانئنگ دۇرلی کونجەکلەری : اوچ غئراغی
گوشه وکنار جهان

جاحان گۆروشوکلئک دۇنیا سەرآتمەکلیک
تانئشلیق ، جهان بینی
- قئزیل آتاناق وقئزیل آی بەللیک لی جاحان-
-لئق قوراما ، صلیب وهلال احمر جهانی

جاحیل : یاش ییگیت ، جەوان ، جوان

جاحیل جومئرلەر : ییگیت لەر ، جوانان

جادی : جادی وەی ، گۆز باغچی لیق ، جادوگری

جار : سیل سووونئنگ آقیان یەری زۆل چوقور
سوو آقار جوب نهر

جار : یاب یالی اەدئلئپ قازئلان یەر ،
زۆل چوقور ، جو

جار اتدی ، آیان اُشلکار اتدی ، اعلام کرد

جار بۇلدی ، آیان بۇلدی ، ایل آرا سئندا
یایرادی ، بەللی بۇلدی اعلان شد

جار : بئر زات بارادا اەدیلەن گەپ گورروڭ
بئلدئرئش یایران سۇز ، اعلان

جار : بئر لئزلەک اەکین یەر ، لەتا ، داشی
غابا غلی ، زمین محصور زراعتی

جار : ده ویلمانی قالان باش قاتئشئقلی دانا
ده وه‌ک دوبیی ، خوشه‌های خورد شده
ته خرمن

جارچه که‌ک : قاتی سه‌س بله‌ن کوچاله‌رآ
قیغئرئپ آداملارا خابار اتمه‌ک
ه‌شیتدئرئش ، جارکشیدن ، اعلام کردن

جارچی : جارچه کیأن ، خابار به‌ریأن ، اعلام کننده

جارت (جارد) : آغا چئنگ ده ویلمه‌ک سه‌سی
شارت . شاترئدی ، صدای شکستن چوب خشک

جارناما : خات آرقالی اه‌شیتدئرئش ، اعلامیه

جاغئز : آدئنگ ایزیندان گه‌لیپ کیچی کیک
بلدئریأن سوز ، اسم مصغر

ـ اوی جاغئز : کیچی جه‌ک اوی ، خانه کوچک

جاگی : خاگی ، شوبیری او بئرزات سول ،
او ، آن

جالای : پول ساقلامایان ، کأن خارچ اریأن

جاللئق : آغئزی گینگ تاب ، رهگذر خراج

جالاتای : جالای آدام ، زات ساقلامایان
قیسغانچ دال ، قادئر بلمه یأن .
باخا به‌رمه یأن ، مُسرف

جام : اوقارا ، کاسه ، تاس ، طاس جام

جامال : او واداَن آواداَن ، گوزه‌ک ، گوزه‌ل
گورمه‌گه‌ی ، گه‌لشیکلی ، جمال زیبا

جامی : اوللاقان سیلاغلی شاخیر آریپ .
جامی

ـ آخات جانی ، آریپ ، سالتان ساغجارئنگ
ده زیری ، مازاری توربات جام دا ، احمد جام

جان : دیری لیک جه‌وهه‌ری ، اوروخ ، جان روح

جانان : سؤیگیلی ، ماحوبران ، قادی (قووی)
گور ولیأن ، معشوق محبوب

جانا جان : ترلیس بزره کره‌ش ، جان کویه‌ر ،
ده‌پالی ، جان دان گه چیأن ، دوست جانی

جان آغا : سه‌ن مه‌نینگ آغام ، اولی گوریانئم ،
سیلاغ لیم . مه‌ن سه‌نینگ قوللوق چینگ
آقای خردم

جان آغا : دیمه‌گلی ، ته‌وه‌للا ادیاریئن ، اوران
اوکونجدا ، اوتانجدا ، یالنگئش دئم ،
یوغ ایدئم ، اشتباه کردم

جان جاهان : تانگری . آللا . یاراداَن دیمه‌گی
خدایتعالی

جان به‌ریجی : جان به‌ره‌ن ، دیره‌لده‌ن ،
دوراده‌ن ، جان دهنده خدا

جان آلیجی : جان آلیان ، عزرائیل

جان چه‌که‌ک : تاقاللا اتمه‌ک ، جان یاندئرماق ،
سعی و کوشش کردن

جان حاول : جاولنقاچ ، اولومئنگ اوئگ
یا نئنداقی یاغدای ، مجول

جان قوربانلی : گوکله‌نگ اوروغوزنگ بئرتایپ
یکی از طایفه‌های گوکلان

جان کویه‌ر : جانان ، سؤیگیلی ، محبوب معشوق

جاندار : یَول داوُبا لارینگ ساقلاوی، أسگه لَه قوشون گَزنچی، Gendarme

امنیه ژاندارم

جانگ : اُوقارا یالی (یاناق، یانی) باشی آشاق ایکی دوومه لی سه سله نیأن آبزال

جانگ لاماق : جانگنینگ سه سی چیققاق / زنگ زنگ ناقوس زدن

جانگلی : جانگ داقیلان چانگ داقیلان، چانگلی، زنگوله دار زنگ دار

ـ دُنیا (دنیا) نینگ بُوینونا چانگ (چانگ) داقیلدی، بگردن شتر زنگ آویزان کردند

جانلی : جانی بار، دیری، اُولی دأل، زنده جاندار

جانلی جومه ذه : آدام حه یوان، جانداران جانلی لار،

جانیپ که ش : تاراپ که ش، تأسیپ ادیأن طرفدار calipkaş

جانیپ که ش : الیشینی جانیغیپ ادیأن، یُوره ک بیله ن گوونلی (گه وین لی) ایشله یأن، کسیکه باعلاقه کارسکند

جانیغا سینگدیرمه ک : ایمه ک ایچه ک، خوردن نوشیدن

جاوی : حیله گأر، اُویونچی، آلداوآچ، جایبار، شالایئن، حیله گر

جای : یه ر، اوتورماغا یه ر، آچیق لیق، جاجگل

جاوا تمه ک : یاغی اتمه ک یامان اتمه ک، میان دوکس را بهم زدن

خانه ساختمان

جای، اُوی، تام :

جای سالدیُردینگ ی؟ اُوی تیکلدیُردینگ می؟

خانه وساختمان برایت ساختند؟

جای : جایی بار، جاییندا بارلی، یولی بار، أتیبأری بار، محل دارد پرداخت شود

جای : جایی دیُر، گه زه ک دیُر، گه لیشیکلی یاراشقلی دیُر (اُونگات دیُر، قوی (قاوی) دیُر بجا است

جای : بیُرگه یی واتانی یایراتاق، یایش اتمه ک، جای اتمه ک، پراکندن پخش کردن

ـ ائرادیُنیا گوُن لیک حابارلاری جای ادیار : رادیو اخبار روزانه را پخش میکند

جایرلُق : یارلُق، جیات، شکاف، ترک

جایلی : یه رلی، یووورت لی، دارای خانه وزندگی اُویلی قوشلی

جایلی : جاولیُقا زاق، اُومه زه ک، آغیُر، صبور پرحوصله، خولیشتن دار

جه به ل : غایرادابیُر یووورت دینگ آدی، جبل

جه به لا اوتغاشیُق یووورت له ریشویلا : (ائله ریسی گورگه ن، اتره ک، آلا، جه به ل، بالقان)

جه به نی : گوک جانیگ اُوغلی، تورکه نیگ بیُرتوله گینینگ آتلیُرسی، لیبرگوک خان

جه برائیل : ساریُنت تابیشرُمی گه تیریأن یه رلیشتا جبرائیل

جه بئر: حاساب قیئین مه سه له له رینگ
آنگسات اوغوری. سان یه رینا حارپ
ایشله نیان یۆل، جبر ومقابله
Mathématique, Algèbre

جه بئر: آزآب. جه پا. گوزگی. حوزلوق.
(حوزلئق) جبر یخ عذاب

جه بئس: به رک. بوختا. یاراشئقلی. گه لشیکلی
اه دیل اوزوناگوزا، مطابق محکم

جه پا. آزآب. گوزگی. حوزلوق. جفا جور

جه پا که ش: قیئین چئلئق دان قاچماپان (غاچمایان)
گوورا (گه ورا) چه که یان. زحمتکش

جه جیم: کیسه/حالتا/غانار/تشکئنلیان. تاوجا
که نه ب ده ن قاقئلئپ دوقولیان
غالئنگ زات. چنائی

جه ت: گه پا قولاق (غولاق) آسمایان،
که لله سینینگ اوغوروندا، نیلدیزده
دیکیتا قور

جه ده ل: گه پ گوروننگ دا قارشی لاشئق،
اوغوراش سئزلئق. مجادله. جدل

جه ده ل که ش: جه ده ل چی. قارشی تۆرلیان
جدل کننده

جه ده ل له شمه ک: جه ده ل اتمه ک.
قارشی لاشماق. ته رس له شمه ک
مجادله و مخالفت کردن

جه ده ل لیک: قارشی لیق. ته رس لیک خصومت
ستیز

جه دیت چی له ر: تازا یۆل تونان لار. متجددین

جه ر ده کچی: قال قارا آرقالی اوبالارا آیلانئپ
زات ساتان، دوره گرد. کستفروش

جه رره لتمه ک: گوزنگلی چینگره دیپ سه ر اتمه ک. گوزمه یان یالی (یاناق)- بولوپ گوزی کیچه لدیپ باقماق.
چوچیجئر مه ک. چشم تیز کردن

جه ره ن که ییک. قوم وداغ که ییکلینیگ گه چی سی
بز کوهی

جه رگه لان: بئجنوردا تاپین بولان ئئراوبا.
جرگلان

جه زا: اه دیله ن یالنگئش لئغا به ریلیان پرک
ته مبی، سزا. جزا

جه سه ت: ته ن. اننام. لأش، ماسلئق؟
میت، جسد. لاشه

جه غئر جوقور (جه غئر جوغئر)، قیق جیق، دورشی
بئله ن آوئوق گه پ. سروصدا

agir bagir

جه له: دوزاق، قاپان (غایان). تله، دام

جه للات: آدام کان اولدئرئیان. ائره حئم-
سئز، قارا قالبلی یوره ک. جلاد

جه م: قوشما، به للیکلی (+) جمع

جه م بولماق: قوشولماق، بیرلیکمه ک،
یئغنالماق، بئر یه ردا اولیشمه ک.
جمع شدن

جه م له مه ک: قوشماق یئغناماق جمع کردن

جه‌م له‌ندی : جه‌م له‌نشدی، یێغنا‌ندی ـ
یێغنالشدی ، آولیشدی ، جمع شد

جه‌م له‌نمه‌ک . جه‌م له‌نشمه‌ک . یێغناماق
یێغنالشماق ، اُولیشمه‌ک ، جمع شدن

جه‌م له‌ دیله‌ر ، یێغنا دُللار ، آولیشتُر دُله‌ر
جمع کردند

جه‌م له‌ مُانگ ، یێغنا قانگ ، اُولیشتُر مُانگ
جمع نکنید

جه‌ماعات : مُاراکا ، آراملار ، کوُچیلئک ،
جماعت

جه‌ماعات : بژمه‌ جچیدینگ آراملاری ،
بژمه‌ جچیدا بارئپ ناماز اُوقویان ـ
ـ لار   جمع نماز گزاران

جه‌مال : گوُزه‌ک ، گوُزمه‌گه‌ی ، گوُزه‌ل
آوادان (اُووادان) ، گه‌لشیکلی ،
زیبا ، جمال

جه‌مله : یێغنا ، اُولیشتُر ، غُوش (تُوش) ،
جمع کن

جه‌مله‌ت : یێغنات ، قُوشدُر ، بگذار جمع کنند

جه‌می : بارئسی ، جه‌ممه‌سی ، تُژکه‌ل ،
تاماً

جه‌مان : گوُرمه‌گه‌ی ، نازئنین ، اُووادان
زیبا ، دلربا

جه‌نان : جه‌ننه‌ت ، به‌حیشت ، بهشت

جه‌نابه‌ت : اوقی دا بیلینگ سووی
دُوکولمه‌ک ، جنابت

جه‌نایه‌ت : جئنایه‌ت ، گوُنا ، اتمئش لی‌لیک

جه‌نده : کوُینه گه‌یییم ، اه‌شیک . اُورتُلی ،
لباس پاره پوره ، ژنده

جه‌نگنگه‌ل : جه‌نگه‌له‌ل ، آغاچ لئق ، جنگل

جه‌ننه‌ت : جه‌نان (جئنان) ، به‌حیشت
جنان بهشت

جه‌وره‌نمه‌ک ، ییُتی یارآ آغئزی سه‌بابلی
آ وُئماق ، زه‌یرنمه‌ک ، معذب بودن
گوُجیک سه‌سی ، گله‌مندی

جوُلی : گه‌ییمینگ ایکی غاپدالئندا اچئنا زات
سالماق اوُچین قوُیولیان حالتا ،
جیب

جوُبه‌ک : گه‌جی نینگ آشئغی ، قاب بژ

جوُببه : آلادوُن ، یُوپه‌ک دوُن ، اوزرئین
داشقی گه‌یییم ،   قبای ابریشمی
[jupe جبه yupka]

جوُلی گه‌سه‌ن ، اوُغری کوُسوک ، جیب بژ

جوُبیت : تایلی ، قوُشا ،   جفت

جوُبیم ده‌ن :   لزجیبم

جوُجین : دوُجین ، سانئدا اوُن ایکی بولان زات
Douzaine دوجین

جوُجوق (چوُجوق) : لوُرک دُللئندا آراشئنگ
بالاسی ، چاغاسی ،   کودک اطفال

جوُجوق (چوُجوق) : دونگئوزونگ چاغاسی ،
گوُله‌سی ،   بچه‌های خوک

جوُهیت : یه‌هوت ،   یهود

جودا: جئدا، چه‌نده‌ن آشا، چاقدان آشا، اۇزان، بسیار ـ زیاده از حد

جودا: جئدا، آیرالئق، آیری، باشغا، جدا

جودابولاق: اوز باشداق بولاق، بؤلونمه‌ک آیریلماق، باشغا بولاق، جدا شدن

جودالئق: آیرالئق، باشغالئق، باشغا یوردوئردا دوشمه‌ک لیک، آرا آچئق لئق، جدائی. از هم دوری

جورا: یۇلداش، دوس، قاتناشئقی ساقلایان غئیئز یا دا آیال بؤیداشلار، همنشین هم صحبت، دوست

جورا: جیللی، توْلیسلی، جور، قسم، طور

شو جورا: شو جیللی شونونگ یالی، آنطور اول جورا، مثل آن

شو جورا: شو جیللی، شو یاناق، مثل این

جوراب: آیاغا گه‌ییلیان ماتا، جوراب

جورأت: اه‌ده‌رمه‌ن لیک، یوره‌کلی لیک غایرات، جرعت

جورت آتماق، دوداق چودوروپ (چه‌ویریپ) بآدلی یه‌ل چیقارماق، یانگسئلاماق اوئیلمه‌ک، که‌سیتمه‌ک، مسخره کردن

جورلاماق، جورلاب سوو دوکولمه‌ک. از شیر آب ریختن

جؤرنوک: جورنک، سووی آچماق یا غلاماق اوچین آبزال، شیر آب

ـ ساماوارئنگ جورنوگی (جؤرنیگی)، شیر سماور

جوروم: گه‌ممی، نؤله‌گ، جرم

اجؤشغئن: آقار سوولارئنگ کویه‌لیپ داشماغی داشیماغی، طغیان، بالا آمدن سطح رودخانه‌ها

اجؤشغئن: زوْرلی، گوْیچلی، ده‌پگین لی، اه‌ده‌رمه‌ن، قایدوستز، جوْنگرم، پرتحرک، زورمند

اجؤشغون لی: زوْرلی، گوْیچلی، آرنا و دریا-نئنگ آغئزئندان آغماق بولاغی، ده‌پگین لی بولاغی، طغیان و سیل وار بالا آمدن آب رودها

ـ اوتوم جیلئلئنگ جؤشغون یه‌ری: اوتؤشئنگ اؤل یه‌ری، مرکز تولید

اجؤشماق: جؤشغون لئق یاغدای، غایناماق، آغئزی بیله‌ن بئر بولاق، آغئزئندان آغئپ دوکولمه‌ک، سرریز شدن آب شیر

جوغاب: سوراغئنگ قایتارغاسی، قایتاوئل جواب، پاسخ

جوغاب به‌رمه‌ک: سوراغ قارشی سئندا قایتاوئل، آیدئلیان گه‌پ، جواب دادن

جوغاب کار: بئر اه‌دارانی قوراماتی اه‌یه‌له‌ییپ اوتین ایشله‌ر باشئنا دوشیب دوزگونا گورا یول آپاریان یه‌تیشکلیک ادیان آدام، مسئول. رئیس

جوغور جوغور: ایچه گا نینگ سه‌سی، صدای روده

جۆگی: جاذی، حیله گار، آلداواچ، حیندی له‌رینگ ده رویشی، سکار، درویش هندی

جوق جوغی: باشلا لغنجی، مقدمه

جوق جوغی: آیدیم چی لارینگ آیراتین سه‌سی صدای مخصوص خوانندگان

جول: آتینگ تازی نینگ اوستونا یاپیلیان اورتگی یا پینجا، اه‌یه‌رینگ آشاغیندا قی اورته‌ن، رواندازا سب باسترق، باسترغی، وتاری

جولاواز: ده‌نگلیز تارایدان اوسیان یه‌ل، جلاواز، بادخنک دریا

جولبار: بالاغینگ آدسترنده‌ن گه‌ییلیان گه‌ییم، شلوار

جولقولداماق، چاپقاماق سه‌س، صدای تکان خوردن چیز آبکی در ظرف

جولگا: اولی آتا سوونگ آرتانینگ داغینک اوغورنا اوزاب گیدیان اونکی (اووی-ا ه‌وی) به‌رکلی کینگ ده‌ره، جلگه

جوولوک (جیبولنک): جالای، تو له‌له‌پیس آیادسیز، تاغشیت سیز، آدم بدهرزه

جومارت: الی آچیق، ساخی، به‌ریلی آلچاق قییسغانچ دال، جوانمرد بخشنده

جمهوری: مملکه‌ت تاراپدان سایلاودا سه‌چیلیان باشلیق واولونگ حکومه‌تی، Republique

جومعا: حافتانینگ یه‌دینجی گونی آتنا، جمعه

جومله: پیلتری آنگلادیان، ماغسادی دوییدوریان سوزله‌ر، سوزلمم

جومله جاهان: تویتین یه‌ر یوزوندا‌کی زادلار تمام جهان

جود، شوو: آتیلان گوللانینگ سه‌سی، صدای سفیر گلوله

جونگ گلل (جونگلنلل): آغیزی چوری گوتی یاستی (یاسسی) چویون قازان، دیگ مخصوص چدنی

جوواز: دانا له‌ری سقیپ یاغ چیقاریان آبزال

جووال: چووال، قاقا اوللاقان حالتا، آغزی کوجه مه‌کی تاب، کوجه‌مه‌کی تاب جوال

جووان: یاش ییگیت، جاحیل، جوان

جووانا: آیلی یا شار او کوزجا، گوساله نر دوساله

جووه‌ن: جه‌وه‌ن، مه‌گله جه‌وه‌ن، ذرت

جووه‌نه‌ک: جه‌وه‌نه‌ک، بولوتدان دوشیان قاچیاان نوخود یالی (یاناق یانی) بوز، تگرگ

جووهه‌ر: آسیل، اوزه‌ک، جوهر

جووره‌مه‌ک: جه‌وره‌مه‌ک، آوتماق زه‌ییرگه چینگ سیماق، جه‌وجه‌و ا ه‌دیپ سه‌س له‌مه‌ک، گوجک ها صدا کردن صدای توله سگ

جووزا: خورداد آیی، تومووس اسسی واغتلار هوای گرم تابستان

جولان: هارس اورماق، اه‌یلأک به‌یلأک -
چاپالا نماق، آلا قچاماق، دارتقاماق،
یوزه‌ک قشماق، دلواپس پریشان خاطر

جدوئر (جه‌ویر): ائزا، گؤزگی، جورلوق،
چه‌پا، جور وجفا وستم

جوبا: اه کین له رنگ آراسشندا سووارماق
اؤچین چه کیله‌ن دارا جئق نزولاق،
کیچی جه‌ک یاپ جاغئن، زه‌کشی

جئت (جئد): ایت قاوماق سه‌سی، صدای
راندن سگ

جئت (جئد): ایشا به‌رک دوربان، تاقالالاکه‌ش
کوشا، جدی، ساعی

جئدآ: چه‌نده‌ن چاقدان آشنا، اؤران،
بیش ازحد

جئدا: جودا، آیری، باشقا، آیرالئق، جدائی

جئدآ: جئدان، سابئرات، دور، دوروملی -
جئداملی بؤل، صبر کن، مقاومت کن

جئداماق: جئداناق، جئداملی سابئرلی بولاق
تاقات گه تیرمه‌ک، صبر واستقامت کردن

جئدام: جئداناق لئق، سابئر، استقامت

جئدام سئز: سابئرسئز، دوردوم سئز، یاغدای سئز
یالتا، قاوشاق، یاوسال، یاراماز،
اوقیب سئز، که‌یه‌نگ، کسیکه صبر
طاقت ندارد

جئداملی: سابئرلی دوروملی، قاتی جانلی مقاوم

جئدا ناماق: سابئراتمه‌ک، دورماق، تاقات -
گه تیرمه‌ک، جئداملی بولاق، مقاومت کردن

جئردی: یئرتدی، ایردی، پاره کرد چاک زد

جئررلئق: خالیس، اؤران، تارتسی، همه‌اش

جئررلئق سوو: خالیس سوو، آب خالص

جئراق: یئرتماق، ایرمه‌ک، پاره کردن

جئزا: سوو ئنگ یوزو ندأکی یوقا جئق غئراو،
یخ نازک روی آب

جئزلئق: بئرازا جئق یاغا داعلانان، قاوئرلان
اهمیت، غذای کم

جئزمئق: اؤلجه سئز یوقا جئق یوماشاق
کوده لونئتونئک ایکئنده‌ن گه تیلیأ ن
آیاق قاب، کفش نرم ونازک بی پاشنه

جئزلئق: کاغئز یؤزینآ قارداش قالام سئله‌ن
یه‌رلوزینآ چیش جه‌ک سئله‌ن زؤلی چه کیله‌
ایز، به للیک، خط، خط کش

جئغا: تاج، شالارئنگ بؤروکی، جقه

جئق: جیق، جئک، اؤنگ یانئداقی آدئنگ
سئنیا تئنی گؤیچ له ندیریان سؤز،
علامت تصغیر

جگلی: اؤزئونگله‌ره‌ن کیچی آیال دوغان واراکه‌ک
دوغان، خواهر وبرادر کوچکتر

جئلاو: اؤیانئنگ قاییشی، آت اووساری
افسار اسب

جئلاواز: جولاواز، ده‌نگیز تاراپدان اؤسیأن
ساوجاق یه‌ل ششه‌مال، باد خنک دریا

جئمغا : جومغا. حافتانینگ یه دی له نجی گۆنی
آتنا جمعه

جئمغا نامازی : جومغا گۆنی اُویلاٌن کۆیچیلنیک
بیله ن اُوقولیاٌن ایکی ره کات.
پارئز. (وض عین) نامازی، آتنا نامازی
دورکعت نماز فرض جمعه

جئن : گوز اُونگیندا گه لمه یاٌن دگوُرونمه یاٌن
زات. جن

جئنازا : اُولوپ یاتاٌن آدام، ماسلئق. میت

جئنلی : قارقوشلی، تونغای لی، قاقغین لی.
مصروع

جئنس . دوُرلی زادلار، ماتئریال لار، جنس اشیاء

جئننا : جئندا، ته له که گه زیاٌن آیال، روسپی

جیغبا جیغ : قئزدی قئزا گه له ک. تئسئ غلی
واقئت، ایشینگ گیُج لی ده پگین لی
واغئتی، درگرما گرم کار

جیق : جئق، جئک، جه ک. کیچی لیگی آنگلادیاٌن
سئوز، کوچک بودن را میرساند

جیق : جیغ، پاختانی چیگنیت ده ن آراسسالاٌیاٌن
آبزال، دستگاه پنبه پاک کنی

جیق جیق : ساز، گارمان Accordéon
آکوردئون

جین : پاختا (پاشئغی) آراسسالاٌیاٌن ماشین
کارخانا، جین Gin

چاآ : چاءُ ، چه نلی ، گورآ ، تا

چاب (چاپ) : که‌س ، آیئر ، دُوغرا ، بُرله‌ک
بُرله‌کـسات تکه تکه کن

چابالاماق (چاپالاماق) : اُویکله له‌مه‌ک ،
اُویکه لُاب ال آیاغی تاقیپ توغالانیپ
یاتماق ، گله و قهر کردن غلتیدن

چابراماق : لاوئرداب یا لئنلی یاماق ، زبانه کشیدن آتش

چابغا : گوُیچ لی یاغیش ، یاغیش ، دُولی چاوغا ، رگبار باران

چابئت : اه‌گیناآ گه‌ییلیاُن قیسغاجئق گه‌ییم
به‌چه‌ک ، کُت

چابئت : باشاآ آتئلیان یرقاجئق آیالگه‌ییمی ،
باش دوُن ، چیُرلی ، توره‌بچه‌ک ،
اورتگلی ، کت نازک زنان که روی سر میاندازند

چاپ : یوُرت ، قاتی گیت ، اُئلغا بدو تند برو

چاپ : اور ، یه‌نچ ، اوُلدُر ، تالانگ سال ،
داغئت ، دارغات ، بچاپ

چاآپ : کاغئذ وماتا یوُزیناحات یازیان آبزال
باسما ، دستگاه چاپ

چاپاتی (چاپادی) : آلان حامیری یرقا یاآییپ
یاغا بشیُرئلیاُن ایمیت ، نانی که در
روغن سرخ میکنند

چاپار : یوُریته ایبه‌ریلیاُن حابار یه‌تیرچی
آتلی آدام ، پُست Postman

چاپارحانا : کاغئذحات ساوغات یه‌تیراُن
قوراما ، اداره پست

چاپارمان : چاپاغان ، چاپاغاآ اُوکره ، چاپاغی
قاوی باشاریان ، دونده

چاپاغان : چاپلئر ، قووی چاپیان ، یوروک ،
دونده

چاپاق : آدنوق بالئق

چاپاوئل : یوُریته ایبه‌رله‌ن آدام ، وه‌کیل ،
پیک

چاپاوئل : تالانگچی لیق ، تالانگچی ، غارتگری
چپاول گر ، چپاول گری

چاآپ‌چی : چاپ باسما ایشیئن ایشله‌یاُن
ایشکار ، چاپ‌کار

چاپچی : گه‌زه‌گه‌ن آیال ، زنی که درخانه پیدا نمی‌شود

چاآپ حانا : کتاب کاغئذ چاآپ اه‌دیلیاُن جای
چاپخانه

چاپدی : یوُرتدی ، قاتی گیتدی ، دوید

چاپدرُدی ، یوُرتدرُدی ، اُئلغاتدی ، دوانید

چاپدرماق : آیاق آلدرُئئنا یورتدرماق ،
اُئلغاتماق دواندن

چاپدرماق : یئتی که‌سگیر یاراغ ئبله‌ن
که‌سدیرمه‌ک ، بُرله‌ک بُرله‌ک
اندرُمه‌ک ، قطعه قطعه کردن

چاپدرُما : یورتدرُما ، که‌سدیرما ، نگذار
بدود ، تکه تکه کنه

(۱٥) چاپراز (چارباز) : آیال لارئنگ چابئذئنئنگ
یاقاسئنا داقئلیان قولوبلی تَه گه له ک
کوموش شای، (بوتین له یئن یاقا داقئلیان)
بیرجاتار بیلیک، ایکیچی جاتار چارباز،
آوچیچی سی دبا مشغالاری ائزیال یول،
نقره آلات یخه کت زنان

چاپغی : اوت، ات وشولارا مه نگزه ش زآدلار
دوغراماق که رچیمه ک، (که رچه مه ک)
آوچین اولانئلیان که سگیر آبزال،
کارد، ساطور

چاپغی : آت یا رئشدئرماق، اسب دوانی

چاپغی جای : آت چاپئلیان یا رئشدئرئلیان
مه یدان، اسپریس میدان اسب دوانی

چاپغئر : قوری (قاوی) چاپیان، ییلدام،
یودروک، تیزرو، دونده

چاپغئر : یئتی، قاوی (قووی) که سیان
تیز، برنده

چاپئغ : زات دوغرالیان، که رچیلیان، چاپئلیان
یئتی که سگیر یاراغ، گه زلیک،
بئچاق، کارد، ساطور

چاپماق : آیاق آلدئنئنا گورا یودریه ک،
(یودرومه ک)، ائلغا آماق، یودروتماق
دویدن، تند رفتن

چاپماق : یئتی که سگیر یاراغ بئله ن، بولمه ک
که رچه مه ک، که رچیمه ک، دوغراماق
بوله ک بوله ک اتمه ک، قطعه قطعه کردن

(۱) چاپماق: تالانگ سالماق، باسیپ آلماق،
داغئتماق، داراغاتماق، غارت کردن

(۱) چاپماق، بیرآ داتئنگ اه لیندا کی زادئنی
پولئنی آلماق، باها ساتماق،
گران فروختن چاپیدن

چاپئش : چاپغی، آت چاپغی سی، اسب دوانی

چاپئش دئرماق : آت چاپدئرماق، اسب دوانی کردن

چاپئش دئرماق : که سیش دیره مه ک، بئوله ک
بئوله ک اتمه ک، دوغراماق، که رچیمه ک
قطعه قطعه کردن

چاپئرداماق : شابئرداماق، دولی یاغئشئنگ
بئرده نکا چاپئردآب یا غماعی رگبار

چاپئشماق : چاپاچاغا کومه ک اتمه ک، بوله ک
بوله ک اه دیشمه ک، که رچیشمه ک
دوغراشماق، کمک برای قطعه قطعه کردن

چاپئشماق : بئرنا چاپ آتلی بولوپ بئله لیکدا
چاپغی اتمه ک، باهم اسب دوانی کردن

چاپئشماق : بیری بیرینگی چاپماق یاغدای دا
اوروشماق، غئلیچ قاما، پالتا سیریپ
دوپیولماق، همدیگر را زخمی مجروح کردن
وکشتن

چاپئلان : یارالانان، یاراغ آرقالی یارا دشه
زخمی شده

(۱) چاپئلان: زادئنا تالانگ سالئنان، تارئوق
زادی اه لیندن باسیپ آلئنان
غارت شده

چهارراه = چاترُق
چاك = چات

چاپتلماق: كه‌سيلمه‌ك، دُوغرام دُوغرام بُولماق
كه رچيلمه‌ك، قطعه قطعه شدن

چاپتلماق: زادينڭغا تالان (تالانگ) سالينماق
زادينڭ اه‌لينگله‌ره‌ن آلينماق، غارت شدن

(۱۵) چاپتی: دُو نونگلك سينئنغا اوردوليان اوزه‌رتين
اين سخن جا ماند، پاراونز، لوار لبه عبا

چات: آيرُق، يارُق، چينرُق، دُوعوی جايرُق
ترك، شكاف

چات: بُرزادی باشقا بُرزادا داگك، باغلا،
بهم ببند

چات آچاق: يارلماق، چاتلاماق، شاتلاماق
ترك برداشتن

چاتار: يه‌تيشه‌ر، غوتارماز (قوتارماز). غاولشار
دانگار، باغلار، يه‌ته‌ر، مى رسد، مى بندد

چاتال: آيكى ده‌را نينگ چاترُق يه‌ری،
جائيكه دو دره بهم ميرسند

چاتالبا: آدام وجه‌يوانينگ آيكى آياغنينڭ
بيرله‌شه‌ن يه‌ری، يان جُق سُونگك
لگن خاصره

چات جاق: يه‌تجه‌ك، يه‌تيش جه‌ك،
بيريگجه‌ك، آز بُولجاق دأل، ميرسد
بهم مى رسد

چات جاق: بيريگديريپ تنلجه‌ك،
دانگلجاق، بهم وصل كرده پيدوزم،
تُركه شديرجه‌ك، گره ميزنم
(بير ديرگه)

چاتدُرماق: يه‌تيرمه‌ك، سه‌پيشديرمه‌ك
رساندن، وصل كردن

چاترُق: يُرلونك، كوچانينگ بيرى بيرى بُلله
كه‌سيشيپ كه‌چيان يه‌رى، آيرُئت،
چارراه، محل تلاقى دوراه

چاتلاماق: چات آچاق، شاتلاماق، جايرُق.
آچاق، يارُلتپ دُوتُلمه‌ك،
(ده‌وتُلمه‌ك)، ترك خوردن ترك برداشتن

چاتما: كُويله‌ك قوربان آيئت دا، دُورت
(دُورت) اوزه‌رتين آغاجى آيكى بير باشتنى
چاتتپ اول بُر اوجئنى يه‌را تتلتپ بُر
آغاچدا آوستوندن كه‌سه آتتپ
واوتغا دايوُپ داقتپ اه‌ديليان بيك
ساللاپچاق، چالامان، تاب بلند

چاتما: اُويوُنك تامُتنى آيرتپ اوقلارى
يه‌را تتكتلتپ اه‌ديله‌ن يه‌سلگه
جتك جاى، گُوت تتكمه آلاچيق بدون
بدنه، نيمه آلاچيق

چاتما: اوراچيا، قارغى چيبئق آغاچيدان
چاتتلتپ اه‌ديله‌ن جاى جاغتر،
كومه، نه‌ژده، كلبه

چاتما: بير ناچيا تويه‌نگلى باش لارئنى چاپ تتپ
گُوت لرينى يا بياننگ قوبچاق گوزنوشى
چاتمه تفنگ بشكل هرم

چاتماق: يُرتنلان سُوكوله‌ن يه‌رى تنكمه‌ك
ده‌بجه‌مه‌ك، يُوُرمه‌مه‌ك، دوختن

چاتماق: بيرى بيرينيا دانگماق، تُركه شديرمه‌ك، همراه كردن

تەزەك کو تایزە
(لوری جوانە یاش = یاش لوەھا)

چاتتڕداماق

١ چاتتڕداماق : شاتتڕداماق، دەویلجەک بولوپ (دوونلجەک بولوپ) سەس اتمەک
شاتتڕدی، صدای شکستن چوب

١ چاتتڭ دڕ : سەپئش دڕ، بیر بیرینا یەتیر، داڭلڭدڕ، داڭگ، باغلا، ھاکام ات
اگیلنا ساپاق بولەن تئکلڭشڕ، یوردا
بہم وصل کن گرہ بزن بدوز

١ چاتئپ دڕ : یەتیشیپ دڕ، بیری بیرینا داڭلئپ دڕ، باغلاپ دڕ، تئکلئپ دڕ
رسیده بسته، دوخته

١ چاتلماق : بئرنا چا آغاچ لاری بیرکیبیرینا چوکلاپ داڭلماق، باغلاماق، دئکلە لدیپ قویاق،
بهم بستن

١ چاتلماق : بئرنا چا قال قارانی بیری بیرینا چاتماق، داڭلماق، تئرلە شوریمەک
بهم بستن همراه کردن

١ چاتی : زات آسماق ساللاماق، یا یئغی یا یاق اچین اوچ ساتی آغاجی باشتنی.
چاتئپ دئکلە لدیپ دوبی یا یپانگ قویولان چاتما، چاتمه

چادڕ : اوران قالئنگ ماتا (بئراسه نئدەن) گینگ اوللاقان تئکلئلەن داغئت.
لایئن اوی، چاتما، چادر خیمه

چادڕ : باشنین لارئنگ یئرك لە رنیک اوستونا اورتئلیان قالئنگ تئکلئلەن چادڕ
چادر

چادڕ : بئرنا چا آیال لارئنگ وعیزلارئنگ بویدیان باش اورتگی سی، چادر، روپوش وحجاب زنان

چادڕلی آیال : یئزی بویدیان باشی اورتگئلی آیال، کەچیك، زن چادری

چادڕدا یاشایان : قال قارانئنگ اودستوندا بولیپ قارا اوی گوت تئکمە، نەڕدا چادڕدا بولیان لار، چادرنشین

چار : دورت (تورت)، ٤، چهار

چارباز : چاپراز، آیال لار چا بئدئنگ یاقاسئغا داقیان کوموش شابیالار، ییلیك، کوموش پول یالی زادلار، زینت آلات،
چارپاز، یخه کلت زنان

٣ چارا : اوی، آلادا، آلاج علاج

٣ چارا سز : چارا اەدیلمەدیك، اویلانادلق، ناعلاج

٤ چارا : تازا بولان چاغانئنگ حاباسی، وتاناتئنگ تەزەگی مدفوع نوزاد

٤ چارا لەمەك : یاش بابەك چاغانئنگ و تاناتئنگ بسچیاغی، مدفوع ترشحات روده

٢ چاراماق : باشئنگلی چاراماق، اوزئزاوزونلی اونگارماق، یاشاماغی باشارماق اونگماق، اونگلشوق اتمەك.
خودرا اداره کردن

چارباغ : کەزەلەنج سەیل اەدیلیان باغ، باغ لئق گول لەری کوپ یەر. پارك

چاره‌ک : آغىرلىق ئۆلچه‌گى. يۈز گه‌رام
چارک (100 Gramme)

چاره‌ک : ھه‌ربىر نه‌رسىنىڭ دۆرتته‌ن (تۆرتته‌ن) بىر بۆله‌گى بىرى، چھاریک چیزی

چار يارا : دۆرت بۆلۈنىيان، دورت آيرىلىيان تۆرت تيكا، آتاناق يالى (+) چھار پاره

چارپ : ساووقتا بويونا اورالىيان ماتا، شال گردن

چار پايا : دۆرت اياقلى يه‌جه‌رله‌ن اولتورغوچ ته‌ك جه‌ک، اوستول، صندلی
چهار پایه

چارپاق : جىۋله‌مه‌ک، يه‌ل اورماق، بادزدن

چارپاق : ايكى اه‌لىنىڭ آياسىنى بىرى - بىرىنا ماتلى اوروپ شارپىلدى سه‌س چىقارماق، ال چارپاق، دست زدن

چارجه‌و : داشتى ته‌رلى سووۇلى قاوون (غاوون)
خربزه گرگاب

چارخ : تىنگىر، تىنگىرچه‌ک، چرخ
چارخ په‌له‌ک : دۇنيا دنیا
- دوچارخ : يه‌ل سه‌بيت، دۈرىلك، آياق ماشين، دوچرخه

چارشه‌و : چاشه‌و، يۆپه‌كده‌ن دۇقولان داقا داقا ناگلىشلى آيال لارنىڭ باشتا آتيان اورتگى سى، چادرشب

چارغات : چارقات، آيال لارنىڭ باشىنا آتيان اوللاقان پىدىچه‌كلى يىۋنىڭ ماتا
چارقد

چارقانداق : يه‌يىك لى په‌س لى، ته‌دو ر سۇدى د
چوقاناق يه‌ر، زمين ناهموار

چارلاق : گۆر يه‌له‌ك لى قىنىسفا آياق لى، سوودا يۈز يان قوش، پرنده سفيد آبی

چاردا : ايشى قال قارا ساقلاماق لىق، بىر يه‌ردا اولتورولى دال، گۆچوپ قونوپ يۈرەن قارا اويلى، چومرى دال، دام‌دار بدوی
ايلياتی

چاروا دار : قارا ماللى، ايشى مالدار چىلىق، دام‌دار

چاروا سىماق : چاروا يالى (ياناق، يانى)، بىلىمى آز، دوزدا گه‌زه‌ن ياماق، بدوی مانند

چاروالى : اوبالى، قال قارالى، اوبانشين مالدار

چارلىق : دۇنيا (دنيا)، سىغىرجاسىندان، قايىش دان، ته‌له تىنىده‌ن تىكىلىيان اۆكچه‌سىز آياق قاپ، چارق پاتابه

چار يار : اولى خورماتلى حه‌زره‌ت موخامه‌د (ص)، يه‌يغه‌مبه‌رده‌ن سۇنگرا مۇسۇلمان- لارا باشلىق بولان دۆرت خاليپا- (رضی)

چاس : چاس به‌رمه‌ک، اه‌لىنىڭ آياسىنى آچىپ بارماق لارى گۆزونىڭ ياقىنىنا الىتىپ قيمىلدا تانى دىنگ دورماق. قوشون سالامى، سلام نظامی

چاساوول: قاراوول، ساقلاو، ساخلاو
نگهبان
چاسلاماق: چالت لاشماق، تیزلاشماق گوچ لی
حایبات لی بولماق، با قدرت کارکردن
چاسلی: گوچ لی، بادلی، حایبات لی، اوقیپ لی
نیرومند بمقتدر
چاش: چاشت، گون دوغار داغتی، ارتیرکی
ایبیلیان ناحار داماق، چاشت
چاش: پیترا، دارغا، داغی متفرق شو
چاشئنگ: پیترانگ، دارغانگ، یایرانگ
پراکنده متفرق شوید
چاشار: پیترار، یایرار، داغار، پراکنده می شود
چاشان: پیتران، یایران، داغان، پراکنده
چاشان: اوزونی ییتیره ن، اوغورلی ییتیره ن
تولغونئش، گیج، آشفته پریشان
چاشان: آقیل هوشی الده ن بره ن،
گوچ قوواتدان دوشه ن قاری
(غاری)، چاشقئن، پیر
چاشه و: چارشه و، یوپه که ده ن دوقولان
داما داما نانگئشلی آیال لارئنگ
بدره نچه گی اورتگی سی، حجاب وچادر
شب زنان
چاشدی: پیترادی، داغیدی، پراکنده شد
چاشدی: آقیل هوشی الده ن باردی، اوغورنی
ییتیردی، پیر و حواس پرت شد

چاشدئلار: پیترادئلار، داغیدئلار، متفرق شدند
چاشقئن: چاشان، آقئل هوشونی آلدیران
اوزونی اوغورنی ییتیره ن، آلجیرانگلی
یاعذای دا بولان، حواس پرت پریشان
چاشقئن: چاشئپ یاتان، پیترانگ،
پراکنده
چاشماق: حاقئل هوشی الده ن بارمه ک،
اوغور ییتیرمه ک، چالام چاش بولماق،
آنگقا تانگقا بولماق، آلدیراماق،
آشفته و پریشان شدن
چاشماق: پیتراماق، دوکولوپ یاتماق،
یایراماق، چاشئپ یاتماق
پخش پراکنده شدن
چاشئپ دور: اوغورنی ییتیرئپ ناما -
اتجه گیبی شئلمانی دور، آلدیراپ،
آلجیراپ باشا غایلاپ دور، آنگلنگقا لئپ
دور، درحالت گیج و پریشانی مات
چاشئپ دوران: یایراپ پیتراپ دوکولوپ
دوران، پخش شده پراکنده
چاشئپ دئرلار: پیتراپ داغیپ دئرلار
پراکنده شده اند
چاشئپ یاتماق: لولاشئپ یاتماق، بدخوابیدن
چاشانی دورلار: پیترامانی دورلار
متفرق شده ند، پراکنده شده اند
چاشئر: پیترات، داغئت، پراکنده کن

چاشئردی : پیتراتدی ، پراکند
چاشئردی (چالشئردی) : گه یشنی دگشئردی ،
لباسش راعوض کرد
چاشئرماق : پیتراتماق ، چالام چاپش اتمه ک
بولاشئپ یاتماق ، پراکنده کردن
چاشئرماق (چالشئرماق) : گه ییمی چیقارئپ
باشقا بئر گه ییم گه یمه ک . دگشئرمه ک
لباس عوض کردن
چاشی : گؤزی قیشیق ، آیلی گؤرپان ،
چپ چشم ، لوچ
چاغ : چاق ، واغئت ، ده ویر (دووئر) ،
وقت ، زمان
چاغ : خوش ، کؤک ، خوش بر حال
چاغا : آدام ، قوش کأ ئرحه یوان لارئنگ -
یاشاجئق بالاسی ، یاش اوغلان ،
بچه ، کودک طفل
چاغات : داغئنگ داشلئق اه ته گی ،
دامنه سنگلاخ کوه
چاغا دوغورئلیان (دوغورولیان) اوی ،
زایشگاه
چاغارئق : آرا بائنگ تئگئرله رئنینگ اورتاسئنا
به رکیدیلیان آغاچ لار ، چوبهای
دودچرخ که به توپی وصل میشوند ،
چاغارئق : قارا اوینگ تؤینوک له رئنینگ
ابجئنداکی آتاناق لاین قوئولان
آغاچ لاری ، چوبهای سقف آلاچیق

چاغالادی : چاغا دوغوردی ، چاغاسی بولدی
چاغالار باغی : باغلی گولی یه ر ، چاغالارئنگ
اوینایان یه ری ، پارک کودکان
چاغالاماق : چاغا دوغورماق ، چاغاسی بولماق ،
زائیدن ، بچه آوردن
چاغالاماق : ذورا یائیلاندا ، یابئق چایقا-
لاندا (چایقانادا) آیرا ننگ یوزینا
چئقیان یاغ کوبئک ، کف کره
چاغالئق : یاش چاغا واغئتی ، دوران کودکی
چاغانی اکله دی ساقلادی ، توللوق اتدی
بچه را پرستاری کرد
چاغلاماق : کؤک اتمه ک ، سازلاماق ، خوش -
اتمه ک ، شاد و سرحال کردن
چاغلا : به جه ر ، تاییار (ته ییار) ات
آماده کن
چاغلار : به جه ره ر ، تاییار اه ده ر ،
درست میکند ، آماده میکند
چاغئر : چاقئلئق ات ، دعوت کن
چاغئرجی : گه لینی آتاسی اوینا چاغئرماغا
باریان آیال لار ، دعوت کنندگان عروس
چاغئرماق : قاتی سه س بئله ن بأریک گه ل
دیمه ک ، چاقئلئق اتمه ک دعوت کردن
چاغئرئش : یئغنانئپ و وه کیل له ر چاغئرلئپ
گه چیریلیان چارا له رئنگ ایش -
ده ستوری ، دعوت بمشاوره

چاغئرُلماق: قیغئرئپ (غیغئرئپ) گه‌ل دیه‌ک. قیغئرُلئپ گه‌ل دیئلمه‌ک، غیغئرُلماق، دعوت کردن شدن

چاغل: چای داشی، توغالاق یا دا قیچاق قیچاق آونوق داش لوُلوُک له‌ری سنگ ریزه، تن

چاغی: چاقی، واغئتی، وقتش

چاق: اوّی، اه‌دیلیاُن شُکلُر، چه‌ن، حدس

چاق ادیاُن: اوّی ادیاُن، شُکلُر ادیاُن، چه‌ن ادیاُن گوُماُن ادیاُن، حدس میزنم

چاق: دوّید انسُز بئرده نکا سا تا شاق، بهم رسیدن

چاقا چاق: غارشی ما غارشی، لیوّز با لیوّز، روبرو

چاق دوُشدی: لیوّز با لیوّز سا تا سُدی، قارشی. گه‌لدی، زه‌حمه‌ت سئز تا پئلدی بدون زحمت پیدا شد

چاقار: سوقار، دلیشلار، زه‌حه‌رلی دوُکه‌ر نیش میزند

چاقان: چا لئمتئق ماوی گوزلی، چشم کبود

چاقاناق: چرتاناق، چارقاناق، به‌بیک‌لی په‌س لی یه‌ر، بوّدور سوّدور چاله چوله زمین نا هموار ته‌کیزدالی

چاقجا: غان آلئسیان شاغ، ناس قوّتی، شاغ حجامت

چاقدان: توجه‌رده‌ن، چه‌نده‌ن، از اندازه

چاقدی: سوُقدی، زئیان به‌ردی، نیش زد

چاق دان آشا: چه‌نده‌ن آشا، اوران کوّپ، حاس کوّپ، گه‌ره گینده‌ن آرتئق بیش از اندازه

چاق دوّشمه‌ک: بئرده نکا تاپئلماق، تکیهو پیدا شدن

چاق دوُشماق: بئرده نکا دوّید انسُز سا تا شماق لیوّز با لیوّز گه‌له‌ک، ناگهان بهم رسیدن

چاق دوّشدی: سا تا سُدی، پیدا شد

چاق گه‌لدی، سا تا سُدی گوّروُندی، دیده شد

چاقوُلُق: توغداری یالی کیچی راُک/آوقوُش پرنده شکاری

چاقویم: یاغتی سالیّان زادلاردان دوّشیاُن گوُن انُشغئلانگی، نور انعکاسی تند

چاقویم: اوُز یاغتی لئغی نوُلانی گوّنده‌ن یاغتی لیق آلئپ یالیپئلداپ گوُزا اوریاّن یُتی اُشغئلانگ نور منعکس شده

چاقغان: اوُران چالاسئن، چالت، تیزلیق بئله‌ن ایش بئتئرُیاُن، اکولدا، سریع العمل، ماهر

چاقغی: چاقی، دئلی آچئلئپ یا پئلیان کیچی جه‌ک (کیچی حئنک) بئچاق، گه‌زلیک، جوّلی یاراغی، چاقو

چاقغی چه‌کیان: آدام لاری چاقی بئله‌ن اوریاُن یارالایاُن، اوُلدئرُیاُن، چاقوکش

چاقنی چالیان : چاقی نی که سگلیرادیان ، چاقو تیز کن

چاقلانگ : گوردِیی و آعزامی تودیونچا/ اُونچاق لی اولی/ تولادلُق ، کیچی رأک ، متوسط کوچک سن

چاقماق : سوقماق ، ایگلینا سُنی سوقماق ، دشله‌مه‌ک (یلان ، آری ، انجیان حاقدا) نیش زدن

چاقماق : تَرپه‌نگ له‌ردا په‌شه‌نگ گینگ گُرتونده‌ن اُوریان آبزال ، ماشه

چاقماق داش ، اوجیغون دُوره‌تیان داش ، اوُت یاقتلیان داش ، سنگ چخماق

چاقماق : په‌ی نیراُونده رمه ده‌ن چوریم سوُتیدا مایا لوردماق لُق ، مایه زدن شیر جهت پنیر

چاقماق : ایگنا یرپه‌ک بُله‌ن آیال لارئنگ تیکیان/ نانکشی ، نوعی نقش سوزن دوزی

چاقر : آدزیم سووی ، ایچگی ، شراب

چاقر : گوکله‌نگ ایلینینگ بر تاییاسی ، طایفه‌ای از گوکلان

چاقر : قوراپ (قوربپ) آغارئپ گیده‌ن سُونگک ، استخوان خشکیده

چاقرجوقر : په‌یک لی په‌س لی ، بژرور سُودور چاقاناق ، چارقانداق یه‌ر ، چاله چوله

چاقناشُق : سوُیله‌شیک ، تصادم

چاقلشماق : ایکی زاد بیری بیرینا دگمه‌ک ، ائته له‌شمه‌ک ، برخورد و تصادم کردن

چاقلُق ، چاغرماق لُق ، تاری گه‌ل دیه‌ک لیک ، ئیغنا ماق لُق ، دعوت کردن

چاقلشماق : اوروشماق ، ساواشماق ، زدوخورد کردن

چاقماق ، اوُت چاقلماق یاندرماق ، اوُت لاپ قوبیه‌رمه‌ک ، آتش افروزی

چاقنشُق : اوروش ، ساواش ، زدوخورد

چاقیزا : واقتال واقتال قاتی توتیان که‌لله آغری ، دردشقیقه

چاقیشدیرماق : قارشی ما قارشی گه‌تیریپ بیری بیرینا اوردورماق ، بهم زدن تصادم

چاقیشماق : بیری بیرینگا قابات گه‌لیپ چاقیشماق ، تصادف کردن

چاک : موچه‌ر ، چه‌ن ، به‌للیک ، مقدار اندازه

چاک : یارلُق ، آیرلُق ، گادُنک ترک شکاف دریدن

چاک : پول آلاق آچین بانک له رینگ به‌ریان کیچی چه‌ک ، چاپ بولان ده پده‌ری ، چک بانک

- آرا چاک : ایکی یه‌رینگ یوووئز دنگ به‌للی آراسی ، مرز ـ حد

چاک سُز : تای سز ، اُگرت ، بی اندازه

چاکـ له‌نمه‌ک. بئرایشی به للی بئر ده‌ره‌جا .
یه تیرلیپ قویولماق، قاناآتلانماق،
کاری را باندازه ضرورت انجام دادن

چاکـ له‌نمه‌ک: گوروئن (گه‌یین) دئویماق
بئشمه‌ک، ائزازی خوش بولماق،
قاناآتلانماق، ائسله‌گ بئتمه‌ک،
قلباً راضی شدن

چاکـ لی: آز، به للی بئر موچوه‌ردا، کئان بول
دأل، باندازه معینی است

چاکـ لی یاقا: چاکـ یاقا: گه‌رده‌نا گه‌ریشا
یاقین اه دیلیپ آچیلیان یاقا، یخه
روی شانه پیراهن

چاکـ مه‌ن: دئویا (دئنیا) تنگ ئونگوندن‌ن
دئوقولوپ (دوقالئپ) تنکئنله‌ن
انجلئنک سئز اوزئین دئون، داش.
گه‌یسی پالتو پشمی

چاگا: أوران آوئنجاق داش، ماسه

چاگالیک، چاگانئنگ کوپ یه‌ری، زمین ماسه‌ای

چاگئرئش، دئوشوندورئش، شوز باشی مقدمه

چال: آق، قارا قاتئشئقلی کوئل ائرئنگا.
مه‌نگزه‌ش، ائوه‌نگ، رنگ خاکستری

چال: دئویا (دئنیا) سئویدی تورشوددولوپ
یأدا سئوزمالسوو قارئلئپ تاییار.
لانان ایچگی، دوغ

چال: قاتئغی (یوقوردی) دئوراداپیق دا.
یا یئپ یاغئنی آلئپ قالان سوووئق قاتئغی
چالی، آیرانی، آیران، دوغاب

چال: سئئق دأل، آرغاجی قاوشاق قاتئلئپ
دئوقولان (دئوقیلان، دئوقالان) حالی.
حالیچا، ماتا سست بافت

چال ساچ: ساچئنگ یاری قارا اول یارئسی
آق بولماقلئق، موی فلفل نمکی

چال: اوئون یارئش گوروش دا ایکی تاراپ
ده‌نگ بولماقلئق، مساوی بودن در مسابقه

چال: یه‌ل چال، یه‌ل اوئس، باد لرز

چال حایدار: اوئس یه‌ل، ای باد لرز

چال: سازچال، تامدئرا چال، ساز بزن

چال: یه‌نچ، اور، وور، حوئرلا، کتک بزن

چالا: یرواشجا، یرواشجانگ، سه‌حه‌لچا،
آهسته

چالا: ته‌له‌که دئوقولان (دئوقالان، دئوقیلان)
بجیتمه، حالی حالیچا یالی، بدبافت سست

چالا اوئسیان یه‌ل: یرواشجانگ شه‌مال، باد ملایم

چالاجا: یرواش جا، آز، زورداان، یرواشلی
جزئی

چالاجان: اولجه‌ک بولوپ یاتان، گئچ ده‌ن
قاچان، جایالاان، نیمه جان

چالاجولا: یالار بولماز، یاری یالتا، باشدان ساوما
یه‌تمه‌ئرلیک سئز، دئولی دأل، ناقص

چالاسئز: چالاسئم، حاولئقاچ، با سیم جاق، زود

چالام چاپش : چاشان ، چاشفش ، اوغورتاپایان
آنگقا تانگقا ، آشفته پریشان

چالان : یه نجه ن ، اوران ، دوران خورلان ،
زننده

چالان : سازچالان ، گه زلیک چالان ، قاشق
چالان ، ائره نگ چالان ، یاغ چالان
ساز و رنگ و روغن زن

ایله ن چالان ، اه نه ، آتا ، اوغول غیئز دوغان
قارداش ، فامیل

چالا یاماق : گوچ سئز یوواش یاماق ، ائززئق
اوت ، ائززئق یاماق ، زوردان
یاماق ، بدسوختن

چالت : اوران تیز ، باسئم چالاسئن ، سریع تند

چالت اوچماق : تیز اوچماق ، سریع پریدن

چالت اوچیان : تیز ، چالاسئن اوچیان ،
تیزپر

چالت ائرغئلدی : قاتی قیمئلداماق تکان تند

چالجا : کول ائره نگ یالی ، خاکستری مانند

چالجارماق : چال ائره نگ بولوپ گوردونمه ک ،
چال ائره نگا اوورئلمه ک ، خاکستری
دیده شدن ، خاکستری شدن

چالجا : زول زول دوقولوپ (دوقالئپ)
تشکئلیان کیچی راک تاب چووال

چالدی ، یه نجدی ، اوردی زد / جوال

چالشاغان : باشاغای ایشله مه ک ، فعال

چالشئق : بئر زادئنگ یه رینا اوزلونا باشغا
بئر زادت آلئماق ، آلئش چالئش

چالشئرماق : بئر زادت آلئپ یه رینا باشغا بئرزادت
به رمه ک ، دگشئرمه ک ، گه ییم چالشئرماق
عوض کردن

چالغیچ : چالغی ، ال تیز ستوپورئلیان بئر
بوله ک غالئنگ اوپرلی ماتا حوله

چالغی : اگری غئلئچ یالی (یاماق) اوززئس
آغاچ سایلی اوت چالئنیان اوروئلان
یا تئزئلیان آبزال ، علف بر داس بزرگ

چالماق : اوت چالماق ، اوتی یاتئرماق ، درو کردن

چالماق : یاغی ده رمانی ، ائره نگی ، پالچئغی بئر
زادئنگ یوزینا سوردمه ک ، مالیدن

چالماق : بئر یارانی غئلئجی ، گه زلیگی بیچاغی
پالتانی ، که رکیمی ، پیچغی نی چاقغی نی
ایگا یا دا داشا سوییکه مه ک ،
تیغ که سگیر اتمه ک ، تیزو برنده کردن

چالماق : بئر قولی زادی چال یالی اتجه ک
بولوپ چه چه یا را آغاچ غئق ونلان سبله
کئن قارماق (غارماق) بولاماق ،
بام زدن

چالماق : بئر حه یوانئنگ که لله سینی که سمه ک
قوربان لئق اتمه ک ، سربریدن

چالماق : اورماق ، یه نجمه ک ، هورلاماق ،
کتک زدن

چالماق: ساز، تامودرا، تویدیک چالماق، ساز زدن

چالوچی: چالیان، اوریان، یه‌نچیان، زننده

چالیچی: ساز چالیان، سازندا، نوازنده

چالیش: ده‌گیش، بئرزاد دئنگ ده‌رالگینا باشغا بئرزات باریپ آلیش، عوض کن

چالیش: غایرات ات، یوره‌کده‌ن ایشله قاوی ایشله کوشش کن

چالیش: اوروش، تاپاق لاش، وورووش، دعوا کن

چالیشدی: ده‌گیشدی، باریپ آلیشدی عوض کرد

چالیشدی: غایرات اتدی، آرقالی یوره‌کده‌ن ایشله‌دی قلباً با جدیت کار کرد

چالیشدی، اوروشدی، وورووشدی، تاپاق لاشدی، دعوا زد و خورد کرد

چالیشماق: ده‌گیشمه‌ک، بئرزاد دئنگ ده‌رالگینا یه‌رینا باشغا بئرزات باره‌مه‌ک آلیش به‌ریش اتمه‌ک، عوض کردن

چالیشماق: ائمتیلماق، قارا باغیریپ بولماق یا شاغای ایشله‌مه‌ک، تاغالالا اتمه‌ک جدیت کوشش کردن

چالیشماق، اوروشماق دوروشماق تاپاق لاشماق، زد و خورد کردن

چالیقاق: بئرنه‌مه قوریاق، قوراماق - سارالماق، خشک شدن

چالیم اتمه‌ک: بیرینا بئرزادا مه‌نگزه‌تمه‌ک مه‌نگزه‌مه‌ک، تشبیه کردن، شباهت داشتن

چالیم ادیان، مه‌نگزه‌تیان، مه‌نگزه‌ش بیلیان

چالیمتیل ائره‌نگ: آغیم تیق، آق، کول - ائره‌نگا مه‌نگزه‌ش، شبیه مانند خاکستری

چالیمتیق: چال بولوپ چالارئیپ گورونیان کول ائره‌نگا مه‌نگزاپ گورونیان شبیه رنگ خاکستری دیده می‌شود

چالیمداش: بیرینا بئر نه‌مه مه‌نگزه‌ش، بیرینا چالیم ادیان، شبیه یکدیگر است،

چالیماق: یه‌نچیلمه‌ک، اوروشماق، وورولماق، خورلاماق، کتک خوردن

چالیماق: ال آیاق قاقیپ اولوم یاغدای دا یاتماق، اولجه‌ک یالی (یاتماق) بولوپ ساندراپ ته‌رپه‌نیپ یاتماق دست و پا زدن در حالت جان دادن

چالیماق (بسم الله) دیئیپ داماغینا پیچاق قویوب اولدورولمه‌ک، (مال حاقدا)

چالیماق: ساز بیله‌ن حه‌نگ یه‌رینا یه‌تیریلمه‌ک، نوازندگی

چامان: یشلدام یووروک دال، حایال، یاراماز، یالتا چاپیان

چامادان: زات سالینیان توماری اوواداریا قیفیف، گارزانکا، ؟ جامه‌دان

چاماق: شاماق، گوڭ باتقاندان سوڭك ايرى دگون باتار تارالى قىزارماغى، شفق

چام چوم ايته‌ك: بىر ناحارى الشه‌اسىز ايه‌ك، چوبلاپ ايه‌ك، بى اشتها خوردن

چامغولىق: ايكى اوت‌لى پاپراڭك ياتا سو مرداب وتالاب علف‌زار

چاناق: آغاچدان اويولوپ ياسالان، ناحار ايپيلياتى قاب، كيچى راك انگور كلى لەرسەن، طشت چوبى

چاناقداش: بىر چاناقدان ناحار ايپيپان لەر همكاسه

چاڭك: حاوادا قايلا لاشيان، زادلارنڭك اوس-ستونى يوقاچىق اورتياپان كىرشلك توزان توله‌جيك لەرى، توت، نرمه گرد وخاك

چاڭك (جاڭك): بىر تيچ دە بەجه‌رلەن اوقارا ياكى ايكى لوش دەميرسولەن اورلاندا سه‌سله‌نيان زات، زنگ ناقوس

چاڭقاماق: چاڭكيماق، چاڭك تولوپ، توزاپ دورماق، توزياق، توزاماق گرد وخاك بلند شدن

چاڭك جارماق: چاڭك توت توزان تاشلقلى دوماق لاپ دورماق، اوموڭلاپ گورونمه‌ك، توفان گرد وخاك

چانگنگاچىق: تنكين نانگش، نقش سوزن دوزى

چانگنگا: چانگلغا، ايكى ان لينگ په‌نجه‌سىنىنگ بيرگيله‌ن موچوه‌رى، ايكى په‌نجا ده‌نگ بولان موچوه‌ر، باندازه دومشت

چانگنگال: چانگلغال، قالام يالى دورت اوچلى ده‌مير، ساجنپ زات آلنيان آبزال، چنگال

چانگنگالاق: چانگلغالاق، آچيلىپ الچيندەن پاغناسى آلنمان قوزا قابىغى غابىقى قوزه‌خالى پنبه

چانگنگالاق: چانگلغالاق، چاڭگانىنگ آراسىندا بولان قولاغا مه‌نگزه‌ش زات، دادنىران، بالىق قولاق، گوش ماهى

چاوغا: گوپچ لى يه‌للى، ياغش، غاى، چابغا توفان باد وباران

چاودار: آرپا بوغداى ماشغالاسىندان ايميت دانه چاودار

چاودر: گوك قانىنگ اوغولى تورگه‌ن پسر گوك خان

چاولاماق: چيبىق وقاچى بىله‌ن اوروپ آوندرماق، شلاق تازيانه زدن

چاولوق: چاولىق، آغتىغىنىڭ اوغلان-لارى، فرزندزه، نبيره

چاوماق: چاوياق، حاوادا قاييپ گيتمه‌ك اوزيرلوندان ساماآ گيتمه‌ك، قيشارماق (اوق حاقدا) منحرف شدن گلوله

چاولاَپ یاماق : لاوُرداَب یاماق ، زبانه کشیدن آتش

چاولی : داباراَلی ، بُویروُقی ، حوکوم اه دیجی ، آمرانه

چاو : کاغتُز توُلی ، اسکناس ، آلتی یوز توُقسان اوچینجی ییلدا (قاماری) ده سلاب گیخاتوخانَ موغول ایراندا یایرادتی

چاوُش : یوواشجادان آیدُلیاتن گورروُنگ ، قولاغا یاقین گه پله مه ک ، پُشتی پُشتی مُش مُش گه پ ، درگوشی سخن گفتن

چاوی : شاوی ، شاولوق ، آدی چِقماق لتق ، آوازه

چاَی : اوسوملیک واوُتونگ یاپراغی ، چای

چاَی : قورودُلان وده مله نیپ اچیلیاُن ـ یاپراق ، برگ خشک چای

ـ قارا چای وگوک چای : چای سیاه وچای سبز

چاَی : قاینان سووا ده م له نیپ اچیاُگا تاییار (ته ییار) لانان چای ، چایی

چاَی : اولی آقار سوو ، آرنا ، ده ریا ، رودخانه

چاَی چوُره ک : نان وچای ، نان وپنیر

چایُنه ک : ده مله ش ، ده مکه ج ، چاَی ـ ده مله نیاُن قاب ، قوری

چاَیچی : چاَی به ریاُن ، قاواچی (قاباچی) چاَی ـ ساتیان ، قهوه چی

چاَی خانا : چاَی اچیلیاُن یه ر ، قهوه خانه

چاَی کاسا : چاَی اچیلیاُن اوقارا ، ماست خوری

چالیشتق : آیکی آیاغی اگوی ، قیشتق غیشتق ، کج پا

چایقاماق ، بُرقابی آراس لاماق اوچین اچینا سوو قوییپ یووماق ، آیکی یانا سُنلکت مه ک اتُرالاماق ، شستن تکان دادن

چایقاب دُر : یوموُرتقا زاَیا لانیپ دُر ، تخم مرغ لاق بولوپ دُر ، خراب شده

چایقان یوموُرتقا : تخم مرغ گندیده

چایقاماق : سووولُق زاَت اه یلاَک به یلاَک ـ اتُرالاماق ، لتق لتق اه دیپ سه س اته ک ، تکان خوردن

چاَیماق : بُرزاتدُنگ یوزینا گوموش وقتزیلیتنگ ـ (آلتن) سووُ وتُی چالماق سوُرتمه ک ، آب طلا ولقره دادن

چایُر : کوکی باجاق لی سوولی یه رله ردا گور ـ گوگه ریاُن اوُت ، یایرایاُن اوُت ، دارد فرنیز (فرلیس) علفی که ریشه نا بجا

چه ب (چه پ) : ته رس ، اوغور داشی داُلی ، مخالف

چه بُش : آلتی اون بیر آی آرالتغیندا قی بُولان گه چی نینگ چاغاسی ، بزغاله

چه پ : سیاغا قارشی تاراپ ، سوُل تاراپ ، چپ ، یسار

چه پ : ته رس ، قارشی ، جه ت ، مخالف

چه پبه : تەرس تاراپی، تەرسی، آمات سئوز- یاغدالی، خلاف

چه پبه کەی : الیش سوٌل اەلی بێلەن آتاٌغا انذنک اەدەن آدام، چپ دست

چه پەر : الیشینا اوُکدا، اوسا، کاردان ماهر

چه پەر : قارغی قامش چیبیق دان قوراغ توپار پرچین

چه پەرچیلنک : اوُکدەلیک، مهارت

چه پەک : داباننگ آشاغئنا گورا قایئش (پاشماق) ساناچ تەلەتین و پلاستیک دەن تکئلیأن آرستی آچئق باغئچ لی توموس اوُیدا گەییلیأن آیاق قاب یەل کەن، پابُش سربائی، کفش راحتی

چه ت : بورچ، غنُرا، انگلوەک، کونج، - کوُنجەک، سُر تاراپ، تنکەلن، کنار گوشه

چه تاٌ : غنُراٌ، تنکەناٌ، کنار و گوشه خارو خارستان

چه تاٌ اوردی : آراستوی، تنکەن لنگا اوردی، اوغورنی یُتئُردی، بیراهه رفت

چه تا چئقان : بیر غنُرا کەنارا چئقئپ اُولتُران گوشه نشین

چه تەن : آرا باٌننگ اُوستوندأکی سامان چەکئلیأن تەلار

چه تریمەک : ایکی لاٌب گوُ گەرمەک، جواندزدن

چه تبەر : بئر گوروەنکانئنک ذُورتەدەن، (تُورتەدەن) بیری، بئر کیلونئنک اوندان بیری، یُوز گەرام (100 Gramme) بیر چارەک یک چارک صدگرم

چه تەنەک : تُوردی بُولی لبورنوق لبوروندلق غا داقئلیاٌن تُوپ

چه تداٌ : غنُراداٌ، انگلوەکداٌ، کونجەکداٌ، بئر تاراپداٌ، درکنج کنار و گوشه

چه تداٌکی : غنُراداقی، انگلوەکداٌکی، کونجەکداٌکی آنکه درگوشه ای است، کناری

چه تی : قومدا بئتیاٌن چەرکەزامەنگزەش قئرئمسی اوستوملئنک، بوته بیابانی

چه تلی : تنکەلی، خاردار

چه تیک : چرکچه لەرنئک آیاغئنا بەلکیک اوچین داقئلیاٌن تُوپ جاغئز، تلەنخ که بپای جوجه ها می بندند بشناسائی

چه تین : قئیئن، غیئن، آنگسات دُول، آغئر مشکل

چه ررەلمەک، چه ررنلمەک، گُوُیچارماق اوقی گەلەن واغئتی گُوزئنک کیچە لمەگی کوچک شدن چشم

چه ررەلتمەک، چه رر نلتمەک، جُوُیجارتماق یوماجارتماق تیز کردن چشم

چه رریک، چُولدا بئتیاٌن زەحەرلی اُوت نوعی علف سمی

müqvarinki
müqürayini

چه‌ركه‌ز : قوم دا بێتیاٸن اوسوملنگ ، علف بیابانی
چه‌ركه‌س ، تۆرك دیلی بێر ایل   قومی است
چه‌رمه‌ك ، بالاغنێنگ جولبارێنگ بیلا دانگلیان
یه‌ری ،   جای کمربند شلوار
چه‌رمه‌مه‌ك : گه‌ یی‌مێنگ یه‌ نگلینی ، بالاغنێنگ
جولبارێنگ آغزێنی داشێنا دوێرلاب
یۆقاری چه‌کیب ێنغناماق ، بالاکشیدن
آستین وشلوار
airmala
چه‌ری (جێری) : قوشون قوللوقوندا‌قی آدا‌ملار
أسگه‌رله‌ر   سربازان
چه‌شمه : یه‌رێنگ آستا غنێدان اوزی سێزێب
ozi
چێغیان سوو ، بولاق ،   چشمه
چه‌ك : دارت ، ته‌ نگله ،   بکش
چه‌ك : پول آلاق أوچین بانك له‌رێنگ به‌ره‌ئن
کیچی دیتك چاپ بۆلان ده‌یه‌ره‌ری
چه‌که‌لاب دوره‌ماق : چه‌کیپ دوره‌قا / چك بانك
چه‌که‌نه : بێز اوبادا / بێزنا چا آدا مێنگ / آرز
آولاق داوارلاری یێغناب / تۆپلانوب /
با قێلیان / سۆروسی ، گله‌ گوسفندی
که‌ متعلق بعده زیادی است
چه‌که‌ندا : دارتاندا ،   وقتیکه کشید
چه‌کدیرمه : آز راق سوو قویێلوب ات
بێله‌ن تۆوی ده‌ن بێشێرێلیان
ناهار ،   بیلوگوشت
چه‌کدیرمه‌ك : دارتدێرماق ، دیلێشی جاێنێدان
آیێرماق ، میزانا قویدێرماق ، کشیدن

- اوزێنگلی چه‌کدیرمه‌ك ، آغدام قوچوبه رینگی
آلدێرما / بێلمه‌ك ،   وزن خودرا داشتن
- دلیشینگلی چه‌کدیرمه‌ك : دلیشینگلی قوپارێب
آیێرماق ،   دندان خودرا کشیدن
- یۆك چه‌کدیرمه‌ك ، ببارکشی وا داشتن
چه‌کدیریلمه‌ك : دارتدێرێلماق ، دیلش قوپارێلماق
یۆك داشێلماق ، آغدام بێلێنمه‌ك
کشیدن
تیتره‌ک
چه‌که‌ره‌مه‌ك : ساندێراووق سه‌سلی ٱله‌مه‌ك
(گه‌چی حاقدا) ،   صدای بز
چه‌گله : یۆزێنگ دولوقدان یۆقارێسی ایکی قولا-
غێنێنگ اۆنگ یانی ، که‌ لا ئێنگ آلی
عاپدالی ،   شقیقه
چه‌گله : آولوق که‌ پیر بالێق ،   بچه کپور
چه‌که‌له‌شمه‌ك : داوالاشاق ، جه‌دل له‌شمه‌ك
یاقالاشاق ،   دعوا جدل کردن
چه‌که‌له‌شمه‌ك : آلێش به‌رلیش دا بێر زادێنگ
باحاسی (قێمماتی) أوچین کان گه‌پله-
شمه‌ك   چانه زدن
چه‌کمه : قونجی غونجی اوززێن آیاق قاب / چکمه
چه‌کانێنگ قونجی : آوستکی اوززێن لێغی ،
ساق چکمه
چه‌که‌ك : تاناب آغاج یالی (یا ناق) زادی
اوز نارا یێنگا دارتماق ، بطرف خود کشیدن
چه‌که‌ك : آغرامێنی آلماق   وزن کردن

- پاپیروس (سیگار) چیلیم، تیریاک و باشغا ناشه لی زادلاری چه کمه ک. توسا له مه ک چه کیا گا اندیک اتمه ک، دود کردن

- دەم چه که ک: اۆیکه نا حاوا قویبه رمه ک نه په س چه که ک. نفس کشیدن

- آه چه که ک: اۆکونمه ک، اۆکونجلی یاغدایدا بولماق، آه کشیدن

oyunmak

- قنجالات چه که ک: اوتانماق، حایا اتمه ک اوتانجلی یاغدایدا بولماق، خجالت کشیدن

چه کی: قوشاق، بیل قوشاغی، کمربند

چه کیل: آیریل، قیرا گیت، که نارا گیت کنار برو

چه کیار: دارتیار، میکشد

چه کیارس: اۆزتاراپی متوا سه ر اتدیرتیارس با قدیرتیارس دارتیارس بطرف خود جلب میکنیم

چه کیچ: بیر زادینگ اۆستونده ن اورماق، چوی قاقماق اوچین اولانیلیان آبزال چکش

میخ کوبیدن

چه کیر تگا: تورپارلاین اوچیان، اه کین له ری ایشیان تاپخان لارا زیان لی-

مۆجه جیک، ملخ

چه کیش: دارتیش، دارتماغا چه کیا گا کومه ک ات، برای کشیدن کمک کن

چه کیلمه ک: دارتیلماق، چه کدیریلمه ک، یوک داشیلماق، کشاندن

آغرامی آلیناق، توزین شدن

چه کیله ن: دارتیلان، آغرامی آلینان، کشیده شده - وزن کرده شده

چه کیملی: دوری، ساپ پا سگه ل چی لیک سیز چیقیان اووازدان (آواز) آمالا-

گه لیان سه س چه کیلیان آهنگ آوا

چه کینمه ک: اوتانماق، اویالماق، ییغرالیق اتمه ک، اوتانجیراماق، خجالت کشیدن

چه کینمه ک: ساقلانماق، به رهیزلی بولماق. خودداری از

چه کینمه ک: اۆزونگی بیرغیرا چه که ک، قوشولمانی گه زمه ک، خود را کنار کشیدن

چه کینیار: غیراقدا (قیراقدا) دوریار، یاشیار اۆزونی دولایار، اوتانیار،

رو میگیرد یک کنار میایستد خجالت میکشد

چه لپه ک: حامیری اوران یوقاجیق یایپ یاغا بیشیریلیان ایمیت، یاپیغلی چوره ک ادمه ک، نان روغن پز نازک

چه لتیک: توۆی نینگ ایچینده ده ویلمه دیک قالان شالی دانا، شلتوک

چه له ک: آغاجدان، غالایی دان سوو نه به ت قویماغا به جه رله ن اوللاقان قاب سطل

چه له ک ماراق: چه له که ده ن سوو آلماغا، سوو آلیپ ایچماگا کیچی جه ک سا پلی قاب: سوو ایچیلیان، آبخوری کوزه ماشه

چه له که ن : اه سه ن قولی نینگ غایراسُندا
ده نگیز ینگ یاقا سُندا بُز لَرُبا
چیلکن

چه له نگ : ته وه ره ک یالی (یاناق) به جار-
له ن گرّل ، حلقه گلی

چه م : قابات ، یاعزای ، مای ، اوغور ، تاقادا
غنلُق ، پدرسات ، فرصت مناسب

چه م بولدی : قابات گه لده دی ، مُناسیب
وآغنت تاپُلادی ، دست نداد

چه م گه لمه دی : دوشمادی ، اوغور تاپُلمادی
قابات گه لمه دی ، گیر نیامد

چه م چا : سووولُق یادا پیشتراب دوراب
ایمیتی ایمه ک اوچین یاسالان قالام ،
اولانُلیان آبزال ، قاشق

چه م سُز : مای سُز ، اُونگای سُز واغنت ،
قابات گه لمه سُز لُنک ، فرصت
نامناسب

چه مه سیندان : یاقینُندان ، قولاییندان ،
غولاییندان ، ازنزدیکش

چه مه له شمه ک : تاییارلُق گُرمه ک ،
تاغالا اتمه ک ، آلادا آماده شدن
غولای لاشاق ، یاقین لاشماق / نزدیکی
کردن

چه مه له مه ک : تاییارلُق گرُمه ک ، چه مُنا
گه تیرمه ک ، واغنت تاپماق ، گیرآوردن
آماده شدن

چه مه له مه ک : چه مه سیندان گه تیرییپ
تاییار (ته ییار) لاب قولاق ، قابات
گه تیرمه ک ، فرصت مناسب پیداکردن

چه ملی : دوغری قابات گه له ن ، مُناسیب ،
یارا شُقلی ، ده گیشلی ، مناسب

چه مه ر : چه مبار ، حاوودونگ ، حاوودُنگ
/ حا کام / به رک / دورماقی اوچین دُنیانُنگ
قارنی نینگ آشاغُسُندان آلُنُپ
چه کدیرلیپ داغلنُلیان توپ ،
قولانگ ، کمربند شتر

چه مه ن : دوّرلی گوّل له ر اوُت لار گوگه ریان ،
گوگه ریان جای یه ر ، چمن

چه مه ن زار ، گوک لنُک سالیان یه ر ، گوُل زار
چمن زار

چه ن : گوُمان اتمه ک ، چاق ، توچوه ری ، حدس

چه ن چاق : بژزا دنُنگ به للی چاقی چاگی
توچوه ری ، انداز اسی ، ده ره جه سی
مقدار ، اندازه

چه ن اورماق : چاق اتمه ک ، گوُمان اتمه ک
بژزادنُنگ توچوه ری آزلُق .
کوپ لنُگنُی بُلجه ک بولاق ، حدس زدن

چه نه سدیرمه ک : ده نگ له شدیرمه ک
ده نگ اتمه ک ، مطابق کردن

چه نه شیک ، چه ینه شیک : پورت دال ،
آوز ولمه زه ک ، ده ویلمه زه ک ،
قاتی آغاج ، چوب محکم

چه‌نه‌ک: چاق، بُلاَنگ‌ مالی، موچوره لفتمال

چه‌نه‌مه‌ک: بئُرزا دئنگ اولی کیچی لشگشی

ده‌نگاب گزمه‌ک، ده‌نگه‌ش دیرمه‌ک، مقابله مقابله کردن

چه‌نه‌مه‌ک: تۆفه‌نگ توتماق، اورچاق یاتلی بُولماق، قاراگۆل (قاراوول) گیتمه‌ک گه‌زه‌مه‌ک، اوزاتماق، نشانه گیری کردن

چه‌نه: چه‌نا: اُولچۆ، اُولچاً گا/ سال، مۆچوه‌رئ بئُل، اندازه بگیر

چه‌ناب که‌س: ده‌نگاب که‌س، اُولچۆب که‌س بئلئب که‌س، بئچ، اندازه بگیر و ببُر

چه‌ندان: چه‌ندان یارئم، کاُ یارئم، کاُ واغئت، کاُ ماحال، واقتال واقتال، واغتال واغتال، گاهگاهی

چه‌ندان: کاُن، کوُپ، آرز دأل، بسیار

چه‌ندان به‌ردی: کاُن کوُپ به‌ردی، زیاد داد

چه‌نده‌ن آشا: چاقدان آشا، حاس کوُپ، گه‌ره‌کده‌ن آرتئقماچ، یاغدای دان یوُقاری، بیش از اندازه

چه‌نگ گه‌ک، اوچی بیئتی اگری ایلگه نچه‌ک قانگراق، قلاب ماهیگیری

چه‌نگ گه‌ک: یه‌ری قازماق. ته‌کیز له‌مه‌ک اُوچین ایری کاُن دیشلی آغاچ سابلی باقچا آبزالی، چنگک باغبانی

چه‌نگک: ایکی اوچلی کیچی جئک جوری چاغئز، بست

چه‌نگک له‌مه‌ک: ده‌دیله‌ن (دوونله‌ن) کاُسا اُوقارا چاأینه‌ک (ده‌م که‌چ-ده‌م که‌ش) یالی زات لاری سه‌پله‌مه‌ک، البست زدن

چه‌نگلیز خان: آدی تاموچین موغول ایلینده‌ن تاماری یئل لارئنگ آلتئنجی دووران (ده‌وران) لارئندا ایرانا چوُزوپ اورتا آسیا ۱۰یه له‌ندی، چنگیز خان

چه‌نلی: ایکی یه‌ر یأ دا ایکی واغئت یاغدای آراآلئغی مۆچوه‌رنی گورکه‌زیاُن کومه‌ک چی سئُوز، تا چا چاُ، تا
- سئول حایا چه‌نلی: تا آنجا
- سئول آغاجا چه‌نلی: تا آن درخت
- دُورت (نُورت) آیا چه‌نلی: تا چهار ماه

چه‌نئم: بیگلئرئم، گوتاُنئم، چاقئم، بگمانم حدسم

چه‌نئنگ: مۆچوه‌رئنگ، حالئنگ یاغدائینگ حه‌ددئنگ، حال و مقام و حد خود را

چه‌نئنگی بئل: حالئنگی یاغدائینگی حه‌ددئنگی بئل قاتی گیتما کاُن گه‌پله‌ما، اُوزوُنگی تانا (تانی)، زیاد غرغر نکن حد خود را بدان

چه‌نی: مۆچوه‌ری، اندازاسی، حه‌ددی، اندازه‌اش

چه‌وچی: اُوزیگاً راقئلیان یۆب، قارا اُوی-له‌ردا یئقئلما سئن دیئب یه‌ل گه‌له‌ندا ایکی ساتی ماکام تاناپی آتاناق لاپئن اُویونگ اُوستیها آتئب اوچ لارنی قازئغا دانگیلار لار، طناب بست آلاچیق یه‌ل باغی

چەورە (چوورە) : دوّز ئیزی دأل ، تەرس ،
ایچی داشئنا ، داشی ایچئنا ، پشت ورو

چەو : دەپ ، آیاق بئلەن اور ، لگدزن

چەودی (چوودی) : دەپدی ، لگدزد

چەویما : یاتانگدا گەیلیأن ئوتی ئوزی .
ایچئنا اوورئلئپ چوورئلئپ تئکئلەن
تەلپەک ، کلاه پوستی شب

چەویرمەک (چوورمەک اوورمەک)
ایچئنی داشئنا اتمەک ، پشت ورو کردن

چەورئنک : چەویرلەن ، چوورئلئپ یاتان
ایزئنا ایلەنەن ، پشت ورو شده

چەومەک : دەپمەک ، لگدزدن

چەینەمەک ، بئزآدی آغزآ سالئپ دشلە
بئلەن اوراتماق ، جویدن

چەینەمەک : ایت آغز اوروپ اناسی
یارالاماق ، گازگرفتن

چۆب : اوتلار وآغاج لارئنگ قوران بالداغی
خشکه چوبهای ریزمانند چوب کبریت وغیره

چوپان : داوار قال قارا باقیأن ، ساقلایأن ،
اوُرآ اەکیدیأن چوپان

چوپان چولوق : داوار ساقلایان ، تازآ
چوُپان چئلئق ادیأن اوُغلان ، شاگرد
چوپان

چۆبیرەک : کەلتە قئرلوق یارآماز یوُنگ
غاتلئندی ، پشم ریزه

چۆپیرەک : چۆپئر ، موی بز

چوُپلەمە : آونوق (آونئق) آغاج ، بالداق
وشاخا بوُلەک لەری ، تکه چوب
وسر شاخه

چوُپلەمە : یەکە یەکە چوُپ لەنەن آونوق
زآت ، یکی یکی جمع کرده شده

چوُپلەمەک : یەکە یەکە یئغناماق ، اُویشیرمەک
اُو ئوزی یئغماق یئغناماق ، دانه چینی
کردن

چوُپلەنەن : یەکە یەکە یئغئلان ، یئغنالان
چوُپلەنیپ آلئنان ، دانه دانه
جمع شده

چۆپئر : گەچی توُیی ، چۆپیرەک موی بز

چۆتور : یئزی ماماداشان ، قوتور ، آبله رو

چوُت : سان حاسآبئنی اتمەک اُوچین ، سیم .
لەرینا دوُزیلەن آوئنجاق تئکئلی ذورت
لبدیج آغاج ، چوُتکا ، چرتکه چتکه

چۆجئق : آدامئنگ بالاسی ، طفل ، کودک

چۆجوق : دوُنگلغوزئنگ چاغاسی ، کوُلەسی ،
چۆجئق ، بچه خوک

چوُخ : کاُن ، بوُل ، کوُپ ، بسیار

چوُر : گەچی قوُیوُن وآونوق قال لارئنگ تازه کی
قوُمالاغی ، قوریپ/قوُم یالی بوُلوپ
یاتان چوُری ، پهن گوسفند

چوُرەک : تامورآ بئشئرلەن حامیر چۆرەک ،
نان

چۆرە کچە : کیچی جەک چۆرەک ، نان کوچک

چۆرە کلی . چۆرە گی بار ئولان ، ائرئسغاللی

بارلی ، بای ، جوَمارت ، بەریلی ،

ساخی ، دارا بخشندە جوانمرد

- دوز چۆرە کلی : میخان سۆیەرلی ، میمانا سیلاغ

حورمات ادیأن ، مهمان نواز

- لۆلکا چۆرەک : کیچی جەک تۆغالاق سۆریجا

چۆرەک ، ساندئویچ اەدیلیأن -

چۆرەک ، (Sandwich)

- پەتیر چۆرەک : حامیری آلدئرمانی یوقاجئق

قاتی بئشئرلەن چورەک نان فطیر

- پەتیر چۆرەک : سۆیداَ یاَغاَ نشەکەرا

یوقورلوپ (یوغورلوپ) آلدئرئپ

غالئنگ یومشاق بئشئرلەن نۆی -

چۆرەگی ، سۆیکی پەتیر ، نان شیرین کادونی

- قاقار چۆرەک : یوقاجئق یاَیئپ ایگینیگ

باشئنا چولاب کأن قئزئپ دوراَن

یاَغاَ بئشئرئلیأن چۆرەک ، کماک

- پوسوق چۆرەک : بئزمئق ، یوقاراَق -

یاَیئت یاَغا داَغلانیاَن چۆرەک ،

نان سرخ کردە نازک

- چاپاتی چۆرەک : غالئنگ یاَغاَ داغلانیان

چۆرەک ، نان تافتون مانند سرخ کردە

- سەنگ لەک چۆرەک : چاغئل داَشئنگ

اۆستۆندا بئشئرئلیأن چۆرەک ، سنگک

- قاوئرتماج (غاوئرتماج) لی چۆرەک :

نان جزغالەای

- قاتلاما چۆرەک : یوقا یاَیئلئپ بیری بیری -

نیگ اۆستۆندا قات قات قویلوپ

آراَسئناَ یاغ چالئنئپ غالئنگ یاساپ

کأن یاَغاَ داغلانان واۆستونا نشەکەر

سەپئلەن شۆیکی چورەک ، ئوی چۆرەگی

نان کادوئی

- لەواش چۆرەک : حامیری آلدئرئپ یوقاجئق

یایئلئپ بئشئرلەن تامدئر چورەگی

نان لواش

- یاغلی چۆرەک : ائچئناَ یاَغ چالئنان -

چۆرەک ، دۆرلی یاَغاَ بئشەن -

چۆرەک لەر ، انواع نان سرخ کردە در روغن

چۆرت (جۆرت) : ایکی دوراغی یوموپ

بادلی سەس چئقارماق ، شیشکی

چۆرتماق (جۆرتماق) : چۆرت آتماق ، جۆرت -

چەویرمەک : بئرآرالی کئچەلتمەک ،

یانگئلاماق ، یۆبالاماق ، شیشکی انداختن

چۆرت کەسیک : چۆرت یۆلوق ، آوزۆل -

کەسیل قطعی ، قطعاً

چۆرت یۆلوق : چۆرت کەسیک ، قطعی

چۆرچۆپ : حاپا ، دۆکولەلی زاَت لار ،

آنچە کە از چهارپایان بجا میماند

چۆرەک حانا : نانوائی

چۈرلاماق : كئۆباغلاماق، كئۆباسماق، چرکین شدن

چۈرشۆك : قئزغینن زآدآ، یالئنآ، یانئپ
یئغئلان، بۆرلیشه‌ن، چۆروشه‌ن،
جمع شده

چۈرمه‌سمه‌ك : بئر ایشی باشلاماق، بئر ایشآ
گۆیمه‌نمه‌ك، مشغول شدن

چۈرنۆك : سوو وشونگا مه‌نگزه‌ش زآدلاری
آچئپ باغلایان آبزال، شیر
- سوو چۈرنۆگی : شیرآب
- گاز چۈرنۆگی : شیر گاز
- ده‌م که‌ش (چآینه‌ك) چۈرنۆگی، شیر قوری
- کوندوك چۈرنۆگی ؛ شیرآفتابه

چۈری : بئرباشی چاولی اوُل بئرباشی اینچه
باش شه‌که‌ر (قانت) یالی،
سه‌باب، مخروطی شکل

چۈری قۆلوُن : قۆلاق (غولاق) لاری دۆیغا
کیچی جه‌ك قوُیون، گوسفندی که
مادرزاد گوشهایش کوچك است

چۈیریك : زایا، قورت دۆشه‌ن، پوسیده
چۈیریمیش : چۈیریپ قالان، پوسیده مانده
چۈیریمه‌ك : زآیالاماق، پوسیدن
چۈیریمه‌ك : که‌سیلمه‌ك، بریدن
- سۆیت چۈیریدی : شیر برید

چۈریم : چۈیری، چۈری، گورا، سه‌باب، مشونگا،
- مشوندان چۈریم قالدئم : مشول سه‌باب لی
قالدئم . بخاطر او - آن ماندم

چۈز : آچ، دووئنی آچ، بازکن
- دووئنی چۈز : داڭلئلان یه‌ری آچ، گره را بازکن

چۈزمه‌ك : دووئنی، داڭلئلان یئرینی آچماق
گره را بازکردن

چۈزمه‌ك : بئر قیین چۆلئنی آچئق لاماق، ایشی
اوغورنا سالماق، مشکلی راحل کردن

چۈز : دۆلوُل، لۆسئونا دۆکول، حمله‌کن

چۈزدولار : دۆلوُل دولار، دۆکول دئله‌ر،
آت سالدئلار، حمله کردند

چۈزوش : دۆلوُلماقلئق، حمله

چۈزولماق : دۆلوُلماق، آت سالماق، حمله کردن شدن

چۈزۆلمه‌ك : آچئلماق، آچئق لانماق، بازشدن گره

چۈزماق : دۆلوُلماق، آت سالماق، آوُستئنا
دۆکولمه‌ك، حمله وهجوم کردن

چۈشله‌مه‌ك : بئر کولته‌م زادئنگ یۆزلئنی
سارئنئنی آچماق سۆکمه‌ك،
نخ وطناب لسته‌ای را بازکردن

چۈشله‌مه‌ك چۈش دیه‌ك : اه‌شه‌گا دور-
دیه‌ك

چیغ : گۆن واآدونگ شوغلا سئنئنئنگ یاقئنپ
باریآن حاووئری، اُلئس سی سی،
تفت

گۆنۆنگ چیغی : گۆنۆنگ یاقئپ باریآن اُلئس سی
حاوئری، گرما وتفت آفتاب

چۈغان : دوزله‌ردا گۆگه‌ریئن چالئم تئل -

- ائوه نگلی اُوسئومئلیک ، کوکونی آورا دئیپ
کئزیپ ویماق اوچین اُولانئلیار ، چوبک
ریشه گیاه اشنان

چوغدام : بئر اُلیشه‌ک ، بئر تویباق ، بئر په‌نجه
-دال ، بئردهسا ، یک لیشته یک کوت
- بئر ناچا په‌نجه چئغئم انگگه له بیر چوغدام
بولیار ، تویلانان آلیشیرله‌ن زات

چوغدورماق : قایناتماق (غاینادئیپ) .
پیشیریپ آغئزئندان دئوکولا حالاتا
بارماق ، دئوکوله‌ک ، سرریز شدن

چوغماق : تاییناپ چوغوپ . جوشوب آغئزئندان
آغئپ داشئنا دئوکوله‌ک ، سرریزشدن

چوغاق : چوغدام ، چئغئم ، اُولیشه‌ک ، دسته کوت

چوقوتماق : یئغئلیپ اُولتورماق ، آوشاپ یا دا
قورقوپ اُوزونگلی یئغناپ اُولتورماق
چمباتمه زدن

چوغودوپ (چوقودوپ) اُولتورماق ، چونگقارئیپ
اُولتورماق ، زانو بغل نشستن

چوق (چوخ) ، کان ، کوپ ، زیاد

چوقاناق : چاقاناق ، چارقانداق ، اُوی ،
چوقور ، بئییک لی په‌س لی یه‌ر ،
ته‌کیز داُل ، تورژور سوژوژ ، گودال
زمین چاله چوله ، ناهموار

چوقای : چوقای ، غالئنئک حامدان وقائیش دان
چارئق یالی تیکئلیله‌ن که‌ره‌وئچی له‌ینگ
آیاق قابی   کفش مکاری

چوقچیلاماق : چوقیتی بئله‌ن اورماق ، ایمه‌ک ،
بانوک زدن

چوقماق : چوقیتی بئله‌ن اورماق ، بانوک زدن
توقماق ،

چوقماق : به‌ییک تاغلرلیغا سئغئنماق ، یه‌که
بئر اُوزونا یوُزله‌نمه‌ک ، پناه بردن

چوقور : قازئلغان یا دا اوُیولغان یه‌ر ، گودال

چوقول : غئیزلارئنئک یه‌ئلسا چوقورونلا آ
قویغان چوغدام ساچی ، موی برکله بسته کردن
Bouclette

چوقول : توقلی قیزقیلاندا آرقا سئندا قویولیان
زوقول بئر آزا چئق توی . پشم کمی درشت
بره گوسفند که نتراشیده گذاشته میشود
- ائکین چوقول چوقول گوگه رییپ دیر : ائکین
یوقا یوله‌ک یوله‌ک گوگه رییپ دیر
زراعت یکدست نیست ، تکه تکه سبز شده

چوقوتماق : به‌ییک یارادئنئک اوُزونا -
سئغئنماق ، یه‌له اوُزونی آرقا تولتماق ،
یا دا اوُزونگلی باشغا بئر آراملئنگ ارکئندا
قویماق وشونگغا یوُزله‌نمه‌ک ، پناه گرفتن

چوک : ارکه‌ک لیک واورقاچی لیق اناسی ،
آلت جنسیت بچه ؟
چوک یورجیلگی : غینی ،   غلفه
چوک که سمه‌ک : چوکینگ یورجیلگی غینئنئنگ
اوجئنی که سمه‌ک ،   ختنه کردن

چۆک : دۆیا (دئیا) اُولتور دیمه ک، اُولتور،
چهارزانو نشستن

چۆکه رمه ک : دیزلارنئنگ اۆستوندا اُولتورماق
آیاق لارنئی ا ه پدیریپ اُولتورماق

چۆکدۆرمه ک، ن ندن شتر

چۆکه دۆشمه ک : ایکی دیزئنگ اۆستوندا .
اُولتورماق، چۆکمه ک، چهارزانو نشستن

چۆکمه ک : آشاق لایئن گیتمه ته نشین شدن

چۆکمه ک : بئرسه وئق زادئنگ اُوزونده
باشقا قارئندئسی سایلانئپ قایئنک
دۆ بیبئنآ یئغئلماق، ته نشین شدن

چۆکمه ک : تام دۆبار وه ه ربیر آغئر زات
آشاغی بُوش بُولوپ چۆکمه کلگی
نشست کردن

≠ چۆکه ن : اُولتوران، آشاق لئغئنئا گیده ن
نشست کرده ته نشسته، ته نشین شده

- قارا چۆکه ن : ولیک

چۆکه نه ک : قاپیا دئلان/مه سئله یا غئنگ
گوتئونا چۆکه ن آیرانی، دوغ
داخل کرده که موقع تصفیه ته نشین میشود

چۆل : گینگ قوم لوق، دۆزمه یدان صحرا
بیابان

چۆل : اُوران آز عئت، سه لجه نگ
دۆش گه لیان، کمیاب

چۆل : چۆلا چه ت، بئرغئرا، گوشه

چۆل آدامی : المئدام دۆزدا گه زیپ یۆران
آدام، چوپان، چاروا، یالی آدام
بدوی

چۆلا : بئرچه تدا، دأش ته وه ره گی بُوش،
کوچئلئک دأل خلوت، گوشه کنار

چۆلاجا : اُوران چۆلا، آدم سئوم لیک، چه تدا
ئه تراپدا کاملا خلوت

چۆلاشماق : چئرماشماق، بیری بیر یئنئک
ایچئنده ن گه چمه ک، بولاشماق،
بهم پیچیدن

چۆلاشتئق : دووئن دووئن، بُولام بوجار،
چئرماشان، چۆلاشان، بولاشان،
بهم پیچیده، سردرگم

چۆلاپ دورماق : اُوراپ دورماق، تۆلی بئر
زادئنگ داشئنا آیلاپ دورماق،
دانگلماق، دورچیزی پیچیدن

چۆلاق : آیاغی که سیله ن، ده وئیپ دۆوئنگ
مایئپ، چوناق، چلاغ پا شکسته

چۆلاماق : بئرزادئنگ داشئنا باشغا بئر
زات دولاماق، لفاف پیچیدن ـ

- اُوزونی چۆلاپ بئلمه یأن، اۆستونی باشئنی
یئغئناپ بئلمه یأن، آراسالاپ بئلمه یأن
بیرتئق ایرگیکی تنکئپ یاماپ بئلمه یأن
خودرا نمیتواند اداره کند

چۆلان : ده نگیز/دیاتا سوولاردا قالقئپ ـ

ـ ئۆران گوک یا شئل اوت یالی (یایاق) زات
چولون، جلبک

چۆللئک: آنگئوسی گۆرونمه یان گئینگ لیک
واوزاپ یاتان مه یدان، بیابان صحرا
دشت

چۆلوق: چۆ یاشئنگ کومه ک چی سی، شاگرد چوپان

چۆلوق: چۆئتی اوززئین سوو قوشی، پرنده آبی

چۆلوم: الشینا اۆکده انقجام، چالت،
درکارش چابک وماهر

چۆم: بئر اوجی ئیتی زآدی یه رآ دئک تئک،
دئک اولورت، ساپچ، باتئر، چوب
یا آهنی را راست بزمین بنشاندن

چۆمدی: دئک تئکدی اولوردی، راست نشاند

چۆم (چۆیم): سووا چۆم، سووا بات، سووئنگ
آشاغئنا گیت، گورونما، زیرآب برو

چۆیمدی: سووئنگ آشاغئنا گیتدی، زیرآب رفت

چۆمدی، باتدی، ساپخئلدی، غرق شد

چۆیمه ن: باتان، ساپخئلان غرق شده

چۆمری: بئر یدووئرت دا اولوردملی، اه که ـ
رانچئلئق بئله ن گۆیمه نیان/ ایلات،
کوچوپ قونوپ یۆران مالدار چارپا
دال کشاورز شهرنشین

چۆماق: اوجی دووئن لی تایاق، چماق

چۆماق لی سیم: اوجونا قورشون دووئن
اه دیله ن سیم، سیم گره دار

چۆمالتماَ: تاوئنغا (تووئغا) ده گیئان که سه ل
رض رغان

چۆمالتماق: دئکله لتمه ک، دئک قویماق،
راست عمود گذاشتن

چۆمالتماق: چۆمالئپ اولتورماق، چمباتمه زدن

چۆمالتماق: قولاق (غولاق) گه رمه ک، اوزاماق
گوش تیز کردن

چۆمه ک: لاایا/ باتغا/ چۆمئوپ گیتمه ک،
سووا چۆموپ چئقماق، فرورفتن درمل
زیرآب رفتن

چۆمه ک: دئرلتو لمه ک، ساپخئلماق، باتماق
فرورفتن چیزی نوک تیز بیدن

ـ تئکه ن ایگنه/ چۆمدی: باتدی، ساپخئلدی،
دئرتدی، خارسوزن فرورفت

چۆمئوک: بارماق لارئنگ اوجی نینگ تونارلئق
حه ره که تی، گرفتن شیئی بانوک انگشت

بئر چۆمئوک چای بار: بارماغئنگ اوجی ئبله ن
بئر آزاجئق چای بار، کمترین حد درخواست چای

چۆمئوک له مه ک: ایکی بارماغئنگ اوجی ئبله ن
باشغا بیری نینگ اناشئی قاتی تونوپ
قئسئپ بوروپ آلماق، نیشگون زدن

چۆمئولده مه ک: چۆمئولده مه ک، اناغئنگ
قئزماق/ بئشمه ک سه بابلی دووره یان
دووئرتئک له رئنگ آوی لئغی
سوزش

چۇممول: دىڭك ئولتۇر، ياتما، راست بنشين
نخواب

چۇممۇلۇپ ئولتۇردى: دىڭك ئولتۇردى، راست نشست

چۇممولدى: ياتان يەرىندەن توردى، از خواب
بلند شد، در رختخواب نشست

چۇناق: چۇنوق، ئايىغى كەسىلەن، مايىپ
ئايىغى دەۋىلىك، دوۋتك، چلاق چلاغ

چۇنالى: تارابالىق، كفال

چۇنت: يۇل، لوز، كەس، قطع كن

چۇنت: تادوق دغوش (قوش) لارنىڭ -
ئاغىزىنىڭ قاتتى اوچلى بۇمىوزى،
منقار

چۇنتدىم: يۇلدوم، لوزدىم، كەسدىم، قطع كردم
بريدم

چۇنت لەدى: چۇنتى نىلەن اوردى، بمنقار زد

چۇنتوق: اوجى كەسىلەن: بريده

- مىنغىزنىڭ قورومى چۇنتوق، دم گاو لز
سرش بريده شده

چۇنكى: سەبابى، شۇنگا گۆرا، چونكه

چۇنگ: چۇنگغور، تەرىنگ، چوقور،
چۇنگلغور، گودال، گود، عميق

چۇنگ نېكتۇرلى، نېكتۇرلى، تەرىنگ نېكتۇرلەنيان

بىز زادىنىڭ ئانگلىرسىنا يەتجەك
بۇلتان، ئويلانيان فكلور

چۇنگغال (چۇنگلغال): داغنىڭ اەتەگى
كوهپايه

چۇنگغارا: چەلەك/ماداق، كورۇشكا، تۇتاپلى
قاب، سوو قويماق/ئالاق ئوچىن كىچى-
چەلەك/ساپلىق جا/قاب، چۇنگگىلل
ظرف كوچك دسته دار

چۇنگغور: چۇنگ چوقور، تەرىنگ، ئادام بۇيىلايان
سوو، چۇنگلنگور، عميق ژرف

چۇنگغول: داغنىڭ باشى، قله كوه

چۇنگقارۇپ (چۇنگقارىئپ) ئولتۇرماق،
زانو بغل گرفتن

چۇنگگەر: بانار، يىتتەر، يوق بۇلار، گم ميشود

چۇنگگە: قارى گورمەيان، كۆتنك، ضعيف
چشم

چۇنگلنگە: تەوستۇكلى دال، ئالاس رىشق،
سامىتىق، لفهم ديرفهم

اوچ چۇنوق: چۇناق، چۇلاق، ئايىغى كەسىلەن،
دەۋىلەن، دوۋتلەن، مايىپ، ئاغاق

چۇو: اين، كەسەلىكيق، پايرانگلىق، بهنا/ چلاق

چود: چنو، ئاتى ھايقتىرما، صداى راندن اسب

چووال: ئارپا/بوغداى/ ئون/ وشو نگا مەنگزەش/
زات سالماق ئوچىن يۇرىتا دوقولان/
وتشكىلەن ھالتا يالى قاب، جوال

چوودى: ئاستىق ئاندى ئوقلادى، قاب انداخت

چوودى: ئونگات بولدى، بايىدى، قالىقدى
ئوسدى، دەپدى، ترقى كرد

چوودا: كەركى نىنگ يۇزى دال، دووش تاراپى
مقابل لبه تيشه

چودا: يه نگسا دأكى توپاق بۇرۇله ك مانگنز
مانگنزنىنگ سيرتقى بۇلەگى. قحچه

چوڤو: دۇلى، توتين، آپ، اوراُن. كاملى

چوڤو آق: آپ آق، اوراُن آق. كاملا سفيد

چوڤو را: دوزلوزى دأل، تەرس تارايى،
كه ييمىنگ اێچلىنك تاراپى، پشت ورو

چۇوش (چه وچى): قارا اوى لەرى يەلدە ن
ساقلاماق اوچين، تورت دورت تاراپا
اورستونده آتاتاق لاين چه كدىريليان داوچ لارى
ئاغام قازنغا دانگليليان يرغون (يوين)
يوپ. يەل بامى، طناب بست آلاچيق

چۇولى: چاولى، اين لى، يا يرانگ كه سه ليكى
كاڭ، يا يبانگ، پهنادار عريض

چۇولى قانات: سبک بال، تيز پر

چوڤوله مەك: شووله مەك، يەل چارچاق (اوچ)
يەل اوسمەك، يەل چالماق، باد وزيدن

چوڤومەك، آشتغى اوقلاب قونذورماق، (اوچ - اوچ)
قونذورجاق بولماق، تاب انداختن

(ايچ - چيو) چوڤوورمەك: اووورمەك، اەوئۇرمەك،
بۇركه ييمىنگ اێچىنى داشتنا اتمەك
پشت ورو كردن

چۆى، بۇرخيللى بالىق، ماهى ماش

چۆى: تاخنا آغاج سه پله ئاگا دەمير حيك
ميخ

چۆى له مەك: چۆى قاقماق، ميخ كوبيدن

چۆيچه رتمەك: گۆزۆنگلى (چه) رركه لتمەك،
چىنگلگۆزدۆپ سەر اتمەك اوقلاچاق يالى
(ئايانى ياتاق) بۇلوپ گۆزى كيچه لتمەك.
چىنگلنگۆزدۆپ سەراتمەك چشم تيزكردن

چۆيچه: تاووق (تاوۇق) وقوش لارنىنگ چاغاسى
جوجه

چۆيچه بورون: هالى هاليا نىنگ عنزى ناگلنشى
نقش كناره قالى قاليچه

چۆيچه لەمەك: چاغا لاماق، جوجه دار شدن

چۆيچه لى تاووق، اەنه تاوۇق، مرغ جوجه دار

چۆيچيئىك: شه كه ردەن بەجەر لەن تشۆله ن
دوزلى ستويجى زادلار، آبنبات

چۆيره مەك، چۆيريمەك، زاايا لاماق،
بۇزولوپ باشلاماق، پوسيدن

چۆيريك: زايا، بۇزولان، پوسيده

چۆوى: اەلينگلى آيا غنگلى اوْرا تۆت، قىزىين
چۆويون، گرم شو

چۆوياق: اوْرا تۆتوپ قىزماق ئيلى تماق،
گرم شدن گرم كردن

چۆويۇماق: اوْرا تۆتوپ قىزىنماق، ئيلىنماق
گرم شدن

چۆويون: اوْرا آياقين گه ل، اوْزۆنگلى قىزدۇر
نزديك آتش بيا گرم شو

چۆين: باسيم اەرييان، قاتى،
دوۆنله گه ن، دە ويله گه ل دەمير چدن

چىپ : بىر ياستى (ياسسى) زادى بارگويخلىنىڭ شىلە
ھاۋادا، تەكىزىلەرنىڭ يۈزوندا ئاقايتت
چىرىپ (چىرىپ)، غىرىپلىدىر، ئوقلا
بپران

چىپار : قىزىللىشتىل سارى، سارى غىلت،
زرد رنگ مانند

چىپار يوزلى : يوزى سارىمتىل ئونجاق مەڭگى
مەنەك مەنەك، صورتش زرد رنگ و
و داراى خالهاى ريز

چىپلاق : چىپلانگ، چىپدانگ، يوقاگە يىملى،
لباس نازك پوشيده

چىپبا چىنتىم : لاب دوغرى، دوغرىدان (دوغرى-
-دان)، دوس دوغرى، ئوران دوغرى
راست راستى

چىت : ناخن خاتا چيت

چىت : دوقانى ساپ دوقى، قالى لاباف
- يوزونى چىت قاشتىڭنى چىت، مانگلاينگى -
چىت بىغىر بوروشدىر،
اخمو باش اخم كن ترشروئى كن

چىتمە : ئەرىش يوپ ساپنىپ دوقولان زات
ھالى ھالچا، قالى قاليچه

چىتمەك : گەرىلەن دوقانى ئەرىش يوپ
ساپنىپ دوونىپ غىرقىنىپ دوقوماق
دوقاماق، دوقيماق، بافتن

چىتمەك : مانگلاى وايكى قاشتىڭ ئاراسىنى
يىغىرماق، گوزونگى جەررە ئەتمەك، اخم كردن

چىتەنەك : سالقىم دان آيرىلان دوررت ئوكورت)
بوش سانى ئورزوم، ئوزومنىڭ
تورش سى، چندرانه انگور

چىتەنەك : قاپاننىڭ دىلمىنىڭ ايلدىرىلىيان
كروبچەگى، ضامن زبانه قپان

چىتەنەك : دىرناق لارنىڭ ايزى، اثر خراش
داراو، غىنيشم، ناخن

چىتەنەك لەمەك، دىرناق لاماق، داراماق،
داراو داراو اتمەك، چنگ زدن خراشيدن

چىتنەك : دالالان، دىرناق چەكىلەن، خراش

چىتنەك : قاشى مانگلالى يىغىرىق، قاستىنلى
اخمو، پيشانى چروكيده

چىتەنگ : آرقا قارنا باسىلان ياراغنىڭ
ايزى، اثر اسلحه در پشت و شكم

چىتىم : دوقا دوقوماقدا (دوقاماقدا، دوقيماقدا)
ئەرىشا دولاپ دوونىپ قىرقىلان -
يوپ جاغىز، بىر دووم، يک گره در قالى

چىدام : آچلىقا، آغرىا، ساووغا، ئسىا،
قارشى دوزدوم، دوردوم، ساپىر، داياو-
لىق، غايراتلىلىق، مقاومت

چىدا : ساپرات، داياں، استقامت كن

چىدادىم : ساپرادىم، دايان دىم، دوزدوم،
استقامت كردم

چىداماق : دوزمەك، ساپراتمەك، دوروملى
بولماق، داياناق، چىدانماق، مقاومت كردن

جئدا ملی: دُوزُوملی، دوزوملی، سابئرلی، دایاو غایرات لی — مقاوم

چئرا: یاغتئلئق بەریان دُورلی گورنوشدا کی آبزال، لامپا، پانار، اُشئق، چراغ

چئرا: ناحار ئشئرلیان نه بیت یا قیان آبزال — چراغ خوراک پزی

چئرا: یاغدای، حال، ساوات، حال تندرستی سلامتی

چئراتان: بئر حیللی اوسئوملیک، بەشەکیالی تامدئر تاو، اُوجاغا حم یاقئلیار، — بوته سوختنی

چئرلی: آیال لارئنگ چابئوی، ئورەنجەگی، لورئنگلی سی، — کت ورولپوش زنانه

چئرای، چئرا، یاغدای، حال، ساوات، حال و احوال

چئرالی آچئق: حال یاغدالی قووی (تاوی)، — شاداب

چئرتمەک: کیچی جنک قوش لاری آلداپ تونماق آچین یئزیته اه دیلیان چئیئگلنگئنگ دوزاغئنگ بئر گورنوشی، — دام کوچک

چئرپاق: غئرپاق، غئرپئرماق، یئزلەی اُوقلاماق، — روی آب پراندن

چئرتمەک: یئتی کەسگیر چاقغی شُلەن اِنانی بئر آز اچئق یئزلەی تان (غان) چارئاق و چاقچا شُلەن غان آلماق، حجت حجامت — قسمتی از سطح بدن را بسیار کم خراشیدن

چئرتمە: حدئدەک، آشئق اُویونی، نوعی قاب بازی

چئرتی: آشئق اُویونی، — بازی قاب

چئرچئرئقلی: بأ سگلەلی بەریان، آسغئنجی ئنگ — مزاحم

چئرک: کئر، حاپا، یوقوشان قارا، چرک

چئرکلی: کئرلی، — کثیف چرکین

چئرپاناق: دارپاق، قاتی یئورمەک، بەیلاک نئەیلاک گیتمەک، ایکی یاقا انئلقاماق — این در و آن در زدن

- ایکی یاقا چئرپانیار: اینطرف و آنطرف میرود

چئنتئردئم: چئلتئرئم، قئیئن لئق، بولاشئق لئق، — مشکل

چئرکئزمەک: اُودا یالئنا توتوپ حاشئنگ یئز ئوندا کی توئیلەیەلەگی یاقاق یالئنا چابرادئپ آراسلاماق، تمیز یاغا داغلاماق، — گردن مرغ و پرنده روی آتش

چئرشئق، مسئرقاد، یارامازلئق، گئزکی، انئزا — بیماری سخت و عذاب

چئرکین: قورقولی آیئلغانچ بیرقوم سئکزسەس — جیغ و فریاد

چئرلاق: تورغایا مەنگزەش سارئمئتئق مەنەک مەنەک یەلەکلی کیچی جەک قوش — پرنده کوچک

چئرماشماق: چولاشماق، تاولانئپ، یئوقاری چئقماق، بولاشماق، تاولانجاق، تُولماق — بدور خود یا چیز دیگری پیچیدن

چئرلاماق: آغلاماق، (اوغلان حاقدا)، گریه بچه

چئرماشاغان: چرلاشاغان، دولاشاغان.

تاولانئپ چئرماشئپ نوتاری چئقیان

پیچک - پیچنده

چئرماشئق: چرلاشئپ یاتان، تولاشئق،

ترلام ترجار، پیچیده، کلاف سردرگم

چئرماشئق: یه‌یلاکی اوت جۆب له را چولاشئپ

چئرماشئپ، دولانئپ اوسیان اوت

پیچک

چئرماشدئرماق: چرلاشدئرماق، دولاشدئرماق

چئنشئرملی اتمه‌ک، تولاشدئرماق

الیش قئینالتماق، پیچاندن بشکل کردن

چئری (چه‌ری): قوشون آداملاری، قوشون

قوللوقوندانی، أسگه‌ر، سرباز، لشکر

چئرلیش: یه‌لیم، سئرلیش، سرلیشم

یه‌لمه شه‌گه‌ن زات

چئرلیش: داغلئق وقوم یه‌رله‌ر دابئتیان

سوغانئونک (سوغانشکلی یاشئنئا

مه‌نگزه‌ش یاشلی اوشوملوک، علف

پیازمانند

چئز (چئز): حات چه‌ک، یاز، خط‌کش

بنویس

چئزما: حات چه‌کمه، یازما، خط‌کش نویس

چئزماق: چئزئق حات چه‌که‌ک، خط کشیدن

نوشتن

چئزئق: ایکی نوقادئنگ آرا سئنا چه‌کیله‌ن

حات، ایز خط

-اه‌گوی یاپی گورنوشلی چئزئق خط‌منحنی

-اه‌گوره‌م تؤگوره‌م کوپ کونجه‌کلی چئزئق،

زیگزاک، Zig Zag خط منکسر شکسته

-دوغری چئزئق: گونس گونی. دونس دوغوی اوزاب

گیدیان چئزئق،، خط مستقیم، راست

چئس: چالت، چالاسئن، چالاسئم، تیزلیق بیله

ایش بئتئرئیان، چست و چالاک

چئس: تاداملیق، مه‌نلیک، غرور، شخصیت

چئس لی، حاوالی، تاداملی، قاباریان، خودخواه

چئسی (چئنسی) باسئق: باشی آشاق،

کیچه‌ له‌ن، پاپئزی یاتان، سرافکنده

چئغئل: زور یه‌ر، ده‌مینگی توتوب شئقلا،

زور بده

چئغئلماق: بئر آز سالئم لئقچا ده‌مینگی توتوب

شئقلاماق، اوزونئگا زور سالماق، زوردلون

چئغلاماق: شئغلاماق، سوو قاینا جاق بولوپ

سه‌س اتمه‌ک، صدای جوشش آب

چئغوجاق: اوت سئز قال اوری، زایالانان قال-

اوری، زایالاماق چراگاه خراب

چئغوبیپ دور: زایا لانئپ دئر (قال اوری حاقدا)

خراب شده

چئغوبوی: قال اوری یه‌ر زایالاندی،

چراگاه خراب شد

سوو چئغلایار: سوو قایناجاق بولیار،

آب میخواهد بجوشد

چئغئم: چوغدام، انگله‌ له‌، بئر دسته،

یکدسته

چێق : داشاری چێق، گیت، بیرون شو، برو

چێقار : داشاری (داشاریق) چێقار، ئچه‌ری سالغا، بیرون کن

چێقارماق : مێرزادی ائچه‌ری ده‌ن آییرێپ داشاری دا قویماق، ائچینده‌ن آییرێپ داشێندا قویماق، داشاری قوۆماق (قاوماق) بیرون کردن

چێقاردی : بیرون کرد

چێقارما : داشاری داشێنا چێقارما، بیرون کن

چێقالغا : چێقێلیان یه‌ر، غاپی، درب

چێقالغاسێز : چێقاغا یه‌ری یۆق، بدون درب معبر

چێقان : ائکی آیال دۆغماشێنگ چاغالارێنگ بیری بیرینا بولان قارناش (قارئنداش) لێغی آرا قاتناشێغی، پیوند خاله‌زاده‌ها نسبت بهم

چێقان : یارێش سێناوا اووا (اه‌وا) چێقان یه‌نگیش قازانان، برنده

چێقان : یه‌رده‌ن چێقان، گۆگه‌ریپ چێقان از زیر زمین پیدا شده، سبز شده

چێقان دا : گیده‌ندا، چێقان دا آغشێ، گورنوندا داشاری گیده‌ندا، وقتیکه بیرون شد

چێقاق : داشاری چێقاق، یۆزا چێقاق، الیشده‌ن چێقاق، بیرون شدن

چێقداجی : خارج لانیان پول، هزینه

چێقداجی سێز : پول سێز، خارج سێز، موغوت (مۆغێت) مفت

چێق غێنسێز : جارأ سێز، آلاچ سێز چێقالغاسێز بیعلاج

چێقێش : گوررونگ، یه‌رینا یه‌تیرمه‌که‌لیک، گه‌پ له‌شیک، صحبت، اجرا

چێقێش : برلاغای چێلێق، غارشی لیق، باغلاشێق، تۆپارلانێپ یۆل گوریمه‌ک، فتنه و آشوب

چێقێش : اوغوررداش لێق، همکاری همفکری

چێقێش ائدیله‌ر : یۆزا چێقاردێلار، گه‌پ له‌شدیریله‌ر، اجرا کردند

- دۆمعوی چێقێش لی بولاق لێق : اوغورداش لێق، یۆزآ چێق لێق، سۆیه‌رلی غێلێق لی بولما لێق

چێقێشێق : اوغورداش لێق، اۆلگوشماق لێق، بیری بیرێنگیک ماغسادێنا یێتلێرنا دۆشمه‌ک لیک تفاهم

چێگدێر : چێگرلیسین : نیم جوش بشود

چێگرمه‌ک : نیم جوش شدن

چێگرییار : قاینا جاق بولیار، نزدیک است بجوشد

چێگلێنیار : یاغێش آولوق لایار، باران نم نم

چێگره‌ک : چالاجا آیاز، شبنم / میبارد

چێگلیمه‌ک : سوو قاینا جاق بولوپ سه‌س له‌نمه‌ک دورماق، یاغین آولوق لاماق آب میخواهد بجوشد،

چێنگله : گوزونگ ائکی غێراسی، گوشه‌های چشم

چێنگلێت : دأنا، ائچی یاغجێق مانگێزلی تخمه

چگئت له مه ک : چئگئدی چاقئپ غابئغئندان چئغارئپ مانگئزلی ایمه ک، تخمه شکستن

- قارپئز تاودون (غاوون) چئگئدی ، تخم خربزه هندوانه

- کادی چئگئدی : تخم کدو

- گونا باقار (باقان) چئگئدی ، تخم آفتاب گردان

چئگئلده م (چئگده م) : دوبیی سوغان یالی (یاناق) سوغان، اووادان، آوادان قئزئل گوللی سوری یاپراقلی مه یدان گوللی ، لاله

چگئل غیزلار: دونیادا آنگیر باش اودان غیزلار

چئگئن : قولونگ یوقاری تاراپی، اه گین. گه لیش شانه

چئلقا : سونگئنگ سئز حالیس ات ، گوشت بی استخوان

چئللا : که له پ یوپه ک ، کلاف ابریشم

چئللا : قئش وآغئتی، قئشئنگ ساووق گون له ری ، قئشئنگ اور گوچی ، چلّه

چئللا گیجه سی: اوچ آی قئشئنگ ده سلاپقی (ایلکی) گیجه سی ، شب اول دی ماه یلدا

- تومووس چئللاسی: تومو سونگ اوران اسسی قئرق گونی ، چلّه تابستان چهل روز از ۱/۴ تا ۱۰/۵

- اولی چئللا : قئشئنگ ایلکی قئرق گونی اوران ساووق گونله ر ، چهل روز سرد چلّه بزرگ زمستان، از ۱/۱۰ تا ۱۰/۱۱

- کیچی چئللا : قئشئنگ ساووق ییگریمی گونی بیست روز چلّه کوچک زمستان ، از ۱۰/۱۱ تا ۳۰/۱۱

چئلیئشق : گوزونگ یوقی ، چئرکی ، قی چشم

چئلئنگ : شار گورنوشلی آلا یالی توس توغالاقی دووئن آغاچ ، چوگان ، گوی

چئلئنگ اویونی : اوچی اه گری دوودنلی تایاق بئله ن چئلئنگی اوروپ ایکی تاراپ بولوپ تارپدان چئقارئلیان اویون ، چوگان بازی

چئلئم : تاماکی. تونون چه کئاگا (توسا - له ماگا) گوتی تز نگچه یالی (یاناق) اچی سوولی ده په سی اوت لی آبزال ، قلیان ، غلیان

چئلئم که ش: چئلئم چه کئیان، چئلئم توسالاماگی اندئنگ اه دینه ن آدام، قلیان کش

چئم چئق : سئرچه ، سه رچه ، چاغوک گونجشک

چئن ، دوغری ، یالان دال ، راست

چئنا لوتماق : انئاناماق ، باورکردن

چئنار : په نجه یالی (یاناق-یانی) یاستی ، ییرتئق یاپراقلی اولاقان آق آغاچ ، درخت چنار

چئمئشق : گوروپی کیچی جه ک / یاراماز ، اربه ت آدام ، آدم کوچک اندام دبیچال

چئنداان : دوغری دان ، حقیقتاً

چئنغاردماق : چئن لاشدئرماق ، چئنا اوورمه ک (اه ویرمه ک) ، جامه حقیقت پوشیدن

چنگلساماق: چنگ سیاق، اینچه ده ن ـ
اوزئن سه س چئقارماق، زوزه کشیدن
چنگلقئرماق: اوروکاقدان، دالاماقدان ائزا ـ
ـدان، ایزلی ایزینا اینچه ده ن قاتی سه س
چئقارماق، (ایت حاقدا) ناله کردن
چنلادی: چئنی بئله ن، یئوره کده ن باشلادی
ال اوردی، باعلاقه وقلباً شروع کرد
چنلاماق: چئنا توتماق، چئننئنگلی اتمه ک
باشار دئنگا گورا جان چه کمه ک
درحد توانائی ومهارت کارکردن
چئننم: دوعری دان، دوغوردان، راستی
چئننم بئله ن: بارئوق گوئجیم بئله ن، شولا دئنگما ـ
گورا، اه لیمده ن گه له نی، آنچه که
درمهارت وقدرت داشتم
چئننئنگلی اتمه ک: حه وه س بئله ن اه لینلده ن
گه له نی اشله مه ک، باعلاقه کار
کردن
چی: اه یه لئگی، گوئیه نج لئگی شولادئریان
سوز   نشان دهنده تعلق، کار
ـ آرابا چی: آرا با نئنگ اه یه سی وشونگا گوئیه ـ
نیان،   صاحب ارابه وروی آن کارمیکند
ـ دوکانچی: دوکان اولتوریان واولونگ اه یه سی
دکاندار وصاحب دکان
چیبان: دومپ چئقیان تؤزلی ائزئنگلی یارا
باش، دمل، آبسه   Abcès

چیبئق: آغاچئنگ اوزئن اینچه جیک
بالداق لاری، شاخا پوداق لاری،
شاخه نازک
چیبئق: توتن چه کمه ک توسا له مه ک
آودین آبزال، چیق پیپ   Pipe
چیت (چئت): ناخی ماتا،   چیت
چیس: چالت، زه ره نگ، تیزلئق بئله ن
ایش بئتئریان،   چست وچالاک
چیش، اوجی یئتی آغاج ده میر، قازئق، سیخ
چوب سرتیز وسیخ آهنی
چیش: ایچی یه للی، پوقلی یالی، گوپه ریپ
دوران،   برآمده
چیش: حاوا لائیپ دوران یارا، گوپه ریپ
چیشیپ دوران ائزالی یارا ده ویله ن
بیترئلان یارئلان انام،   ورم
چیش گین: غالبانگ چیشیپ دوران یارا،
متورم
چیشمه ک: گوپه رمه ک،   ورم کردن
چیشئرمه ک: پوقله رتمه ک، بگذارند تا آماس کند
چیشئرمه ک: بادلاندئرماق، یه للاه ندئرمه ک؛
حاوالاندئرماق، کوشگئرئپ قوپه رمه ک
تحریک، تحریص کردن
چیشیک: پوقلی، اتلی غانلی، یوغون یوغین
آرام   سکم گنده
چیغ: ائزغار، ایغال، زیب،   نم، رطوبت

چیغ جارماق: بئرآز دەرلەمەک، چالاجا دەر چئقماق: کمی عرق کردن

چیغ لئق: یاغین لئق، ایغال لئق، بارانی مرطوب

چیغئر: ئیتی سەس بئلەن قیغئر، دادکش

چیغئرماق: آیئلغانچ سەس بئلەن قیغئرماق اینچەدەن سەسلی زەیرەنمەک، دادکشیدن باصدای بلند ناله کردن

چیقئرئق: تەبلە میخئنئنگ باشئنئنگ حالقاسی حلقه سرمیخ طویله

چیگ: یەتیرلیک لی قاوورولمادئق. قاینا‑مادئق، پئشمەدیک ایمیت، خام نەپخته

چیگ: یەتمەدیک اوغلان، بچه، کم سن وسال

چیگ مال: یەردەن ماعدان دان، اەکە‑رانچئلئق دان مالدار چئلئق دان ەلا گەلیان اوتوم لەر، مواد خام مورد لزوم کارخانه‌ها

چیگ اوتوم چئلئک لەر، کارخانالارا گەرەک زادلار، مواد خام

چیگار: چیغ لی، ئزغارلی، اول، قوریمادئق آغاج. چەرکەز، چوب تر

چیل: اەکین مەیدان لاردا یەلینگ غئراسئنا چەکیلیان بەییک لیک، خاک مرز

چیل تئراویک: کیچی جەک سەوەلی جاراتش، زخم کوچک، ناسور

چیلا: قئرق چیلا، آیال لارئنگ چاغا دوغورووندان (دوغئرئاندان) سئونگ قئرق اللی گون لأب غاناآ (قاناآ) بولاشئوب (بولاشئیب) گەزمەگی، مدت نفاس

چیلالی آیال: چیلادەن چئقمادئق آیال، زن در نفاس

چین، گون دوغار آسیادا بئراولی یوورت خاتای، چین China

چینی، چین آدامی، ساری یاغئز آدام لار خاتای آدام لاری، چینی Chinois

چین ماچین، خاتای، چین

چیلشیریم: بولاشئق، جئرماشئقلی، چولاشئق قئیئن لئق، بهم ریخته درهم برهم،

حأ، حاَ ، آحاَ ، حاوا : دُوُلغینی ئبلمه گی ،
دَوستونمه گی یوزاَ چیقاریان دکومه کچی
سوُز ، ها ، بلی
- اورحا : اورونگ ، دورونگ ، بزنید
- اُوحاح : گه‌نگ قالئنیان سوُز ، اُدحوح ،
دوَیدالسئز یوزاَچیقان زادئنگ قارشی -
سئندا آیدئلیان سوُز ، بأ ، هاَ
- یا حاح : تاما سئزلئق آرا گه‌له‌ن واغئتی و -
عائیفی اه دیله‌ندا یوزاَچیقئب آیدئلیان
سوُز ، الئن اوعوز آلارئق نی ئبلدئریان
سوُز ، ای بابا
حاب (حاپ) : اوللاقان که‌په‌له‌ک ، پروانه
جیرجیرک
حابار (خابار) : ألئم اه دیله‌ن وآیدئلان
گه‌پ ، گوُرروُنگ ، خبر
حابار به‌رمه‌ک (خابار به‌رمه‌ک) : بئرگه‌لی
آیدماق ، ألئم اتمه‌ک ، یاتئش اتمه‌ک
خبردادن
حابار (خابار) توتماق : حابارلی بوُلماق آچین
آلادا ، خبرگرفتن
حابارچی (خابارچی) : اه دیله‌ن گوُرروُنگی ،
اه شیده‌ن زادئنی حالقا حابار به‌ریان
آیندیان سخن‌چین ، خبرچین ،
حابارچی (خابارچی) : حابارلاری ماغلوماتلاری
ئبلدیرئش له‌ری اُترادئنیا آرقالی
حالقا اه شدیریان ، خبرگزار

حابار (خابار) حاتیر : گه‌پ گوُرروُنگ ، یاغئش -
یامان دان ماغلومات ، خبر
حابار (خابار) دار : حابارلی بوُلماق لئق باخبربودن
حابار دار بوُل : حابارلی بوُل ، زینهار
حابار (خابار) سئز : حاباری یوُق ، بی خبر
حابارسئزلئق ، حاباری یوُق لوق ، بی خبری
حابارلاشماق : خابار توتماق خبرگرفتن
حابار یه‌تیرجی : خابار گه‌تیریان ، پیک
حابیل قابیل : آدام آتا نئنگ اکی اُوغول
پسران حضرت آدم
حاپ (حاپ حاپ) : اوللاقان که‌په‌له‌ک ،
جیرجیرک ، پروانه
حاپ : خاپ اه دیپ غاربچاق غاپماق ،
دیشله‌مه‌ک ایمه‌ک ، خوردن
حاپا : کئر ، آراسسا دأل ، ته‌زه‌ک ، بوُق ، کثافت
حاپیا : بئرده‌ن ، گوته‌رمه‌کلیک ،
مشئول با‌دارا بچه را بغل گرفتن
حاپیا غوجاق ، غوجاقلائن ، بیا بغل کنم
حاپیا غوجاَ : گه‌نگ قالئپ اُکونچ -
زه‌یره‌نچ ئبلدئرمه‌ک سوُز ، انگشت
تعجب و نا راحتی بدندان گرفتن
حاپالی : کئرلی ، بوُق لی ، کثیف
حاُپته : یه‌دی گوُن (هفته ، یه‌ک شه‌مبه
دوشه‌مبه ، سوشه‌مبه ، چارشه‌مبه ،
په‌نش شه‌مبه ، آننا (جومغا)
حاپ‌جئق لاما : قورقان اُوغلانی قاقاق لئق ،

حاپێز (حافز) : شیرازدا یاشان اولی شاعیر و آریپ ، آلتمش آلتی ییل یاشاب آرادان چێقتێپ دێر ، مازاری شیرازدا - یاتان یئری یاعنی بولسون (۷۲۶ - ۷۹۱)
قاماری ییلدان

حات : یازو ، یازێغی ، جێزلێق (چێزلێق) خط

حات یاز : حات یازدێر ، کاغێز یاز ، خط نامه بنویس

حات چەک : جێزلێق (چێزلێق) چەک ، جێزلێق چێز

حاتا : یالنگلێش ، خطا

حاتا بولاق : اولمەک ، یوق بولاق ، فوت شدن

حاتاپ : حاوێدێنگ آتاناق لی آغاجی / بردن

حاتار : گونی ، دوزێلەن یالی سەتیر بولوپ دورماق لێق ردیف

حاتار : قورقولی ، ایمەنچی ، آیێلغانچ حاوپلی خطر

حاتجا (حاجا) : گەرگە نیگینگ اوچی یالی ایکی پرداقلی آغاج جێق ۷ قطعه چوب دوشاخ

حات کەش ، گوش گونی حات چەکمەک آدچین اولا ئێلیان آبزال خط کش

حاتێر ، حاتێرا ، سیلاع خاطر

حاتێن : آیال ، حەلەی ، آروات کەیوان زن (حاتێن لار باش بولغان اویا باش بولماگ)

حاتێنێنگ : آیالێنێنگ ، حەلەیینگ ، زنت

حاتێرجەم : آرقایێن ، عالیغی سێز ، خاطرجمع

حاج : حاجیلیق ، مەککا زئیارات اتمەک لیک حاجی شدن

حاجات : ائسلەگ ، گەرەک زات ، مێتاچ لێک نیاز

حاجاتانا (حاجات حانا) : آیاق یولونا گیتمەک اوچین یوریتیا اەدیلەن جای ، مبال ، مستراح

حاجا (حاتجا) : ایکی پرداق لی جا آغاچ جێق ، تویێزق گورزوشلی آغاچ جێق قطعه چوب دوشاخ

حاجی ، مەککا و مەدینا گیدیپ زئیارات اەدەن آدام ، حاجی

حاجی جێق : حاجزلێق ، کەل پەزا ، سمندر

حاچان : نا واغئت ، نا ماحال ؟ کی ، چه وقت ؟

حاچانا چەنلی : نا واغئتا چەنلی ؟ تا کی ؟

حاچانادەنگیچ : نا ماحالا چەنلی ؟ تا کی ؟

حاع ، حەع ، حاعع : بەرده ککا اوقی دان تورود بەریلیان جرغاب نا ما ، چی ، بلی

حاچان گیدجەک ، نا واغئت گیدجەک ؟ کی میروی ؟

حاعوئیت : بارینگلی گوزله ، آونس بەر ، ندای توجه ، آهای

حادا : گەرگەنەک ، چوب دو یا چار شاخ یا با

حاراب (خاراب) : بوزوق ، زایا ، وەیران ، خراب

حار : اەشەک ، خر

حاراجات: حاچ لانیان پول، خرج

حاراچ: هێرزادی قوتارماق نیبەت شلەن

ئارزان ساتماق لئق حراج

حارلز (خاراز): ماتور یا دا بارق شلەن.

ایشلەیان دەگیرمەن، آسیا موتوری

حارازنان: دەگیرمەنچی، کیلوانچی، آسیابان

حاراسات: ئژزان قاتشقلی گوچ لی یەل

غای، توفان

حاراسات: آراسات، قییامات، روز محشر

حاراسات آیلی باقا اغلغاب یوُران، اولەم-

-تاس، حارس اوروپ یوُران، حاولنقاچ

آلاوەردا بەرەوەر، عجول

حارام: تەلەکە، اوغورلوق قال، گشتی قالی

حارامی: یوّل کەسیان، باسماچی، حرام

حارای (خارای): کومەک، آرقا، قولداو،

یاردام، حمایت

حارت حورت اتمەک: کوپێر سیمەک،

غتلاولاماق، توپ وتشر زدن

حاچ: پولی یوُیاق لئق، خرج

حارچلاماق، یوُیاق خرج کردن

حارحور اتمەک، قاحار غاراب اتمەک

عصبانی شدن

حارسال: هێر زات اوز آلدنغنا گورا حایدا،

اەدیلمەک، حاولنقاچ لئق شلەن

گودەک چیلیک شلەن چالاچولا یوّزلەی

ایشلەنەن ایش، کارسری سری

حارسی: حارسلاپ یوّران، زەحمەت چەکیان

حارس اورماق: اەیلاک بەیلاک یوّرتماق،

حاولنقاچ یاغدای دا بولماق، اینطرف

حارسلاماق، و آنطرف دویدن،

حارلاماق: کیچە لتمەک، یانگسلاماق.

اوتان دئرماق، ترهین ومسخره کردن

حارلاماق: حاررئلداماق، حاررئلدی سەس.

چشقارماق، یارحاق یالی بولماق،

حارحور کردن سگ

حارلئق: کیچی لیک، اربەت، خواری

حارمان: آرپا بوغدای تایاسی، خرمن

حاریدار: آلوچی، آلئجی، خریدار

حازان: گوّیئز آی لاری، آغاجنگ یاپراقلاری

دوکولیان آی لار، پائیز

حازینا: قئزیل کومش پول وشولارامەلئزگی

زادلاری بایلئغی ساقلانیان جای خزینه

حاُزئر: شوّ واغئت، شوّدورموش، تەییار

تاییار، آلان، حاضر، آماده

حاُزئرچا: واغئت لائین، موقتاً

حاُزئرا چەنلی: شوّ آغئتا ماحالا چەنلی

تاحالا

حاُزئرکی: شوّ واغئت داقی، شوّ ماحال داقی

آنچە کە آلان هست

حاس: آیراتین، اوُران، جودا، خاص مخصوص

حاسابا: آیال لارئنگ کەللە سینا قوییان

تو بیچ سی، سربیچ زنان

حازژلق: حاچی جئق، کەلپەزرە، سمندر

حاسآ : ال تایاق ، عصا

حاسا : قوش لارنینگ سوتوک تایلی پوشاق
یه له‌گی ناخی ماتا مه‌ل مه، پر نرم پرندگان

حاسا : ایپچه جیک یا لاتکات توپلوکرده‌ن
دوقولان (دوقالان) یورو قاچیق آق
ناخی ماتا، مه لمه‌ل، تنظیف ململ

حاساپ : سان ، ساناماق ، ئوچوه‌ر ،
حه سیب ، Mathématique

حاسایین حوساین : آشئر آیینگ اونی گونی
امام حوسایننینگ شه‌هیت بولان گونی
ترتولیان یاس ، عزاداری محرم

حاسآ : سترقاو ، ناخوش ، مریض بیمار

حاساچیلیق : سترقاوچیلیق ، ناخوش لوق ،
بیماری

حاسا خانا : سترقاوخانا ، له سه‌ل خانا ،
مریض خانه بیمارستان

حاس گوووللی (گه وینلی) : راغب مشتاق
یژره کرده‌ن حه‌وه‌سجه‌نگ ،

حاس لانپ دئر : گوز اونگئنا آلئنئپ ، دئر ،
آدالئپ دئر ، درنظر گرفته شده

حاستر حوستر : چالت لئق بئله‌ن ، حایدان-
-حای ، باداباد ، تندوتیز

حاستردا ماق : حاستردئقلاماق ، چالاسین-
لئق بئله‌ن ، حاولئقماچ لئق بئله‌ن
عجله کردن

حاستر داولق : حاستر دآب یوران ، حاسترد ئقلاب
یوران ، حاپلت لئق بئله‌ن المودام
ایشلاب یوران ، ایش سئز اوتورمایان
کسیکه همیشه مشغول است

حاسئل : اه‌کین اوسئوملیک له رینگ اونومی
محصولات کشاورزی

حاسئل : بوی چه‌که‌ن آرپانئنگ سالی ، قال-
ایمیتی ، ساقه‌جو زودرس جهت علوفه

حاسیه‌ت : حه‌ربئر آدامنئنگ آیراتین
اوز ئنلئغی ، اندئگی آلئپ بارئشی ،
خوی منش طبیعت Caractère

حاشا : دائمه‌ک لیک ، انکار

حاشاب (خاشاب) : یاراغنئنگ اوق سالئنیان
گوز ونه‌ک گوزه‌نه‌ک جایی ، خشاب

حاش حاش اتمه‌ک ، یاداب قاتی چالاشئم
ده‌م چه‌که‌ک تندتند نفس کشیدن

حاشال : قال قارا ایمیش دوئرلی گور ئوشداگی
قیرمیسی اوت لار علفهای هرز

حاشلاماق : حاشئلدرلی سه‌س چئقارماق
حاش حاش اتمه‌ک ، ده وشیمه‌ک
(دووشیمه‌ک) تندتند نفس کشیدن

حاق : آللا ، تانگری ، یاراداں حق خدا

حاق : آی لیق ، گون لیک ، ایش حاقی ، مزد

حاق : چئن ، دوغری ، اه‌جابا ، راست

حاق سوز : دوغری گه‌پ حرف راست

حاق یُولی: دُوغری یُولی، شه‌ریعات یُولی،
راه راست، قانون شرع

حاق لی: حاقی بار، حاق اه‌یه‌سی، حقدار

حاقیندا: دُوغری سینی، گوره، درحقش

حاقیق: شایبالارا تاش (غاش) اه‌دیلیان
قئمماتلی یاهالی داش، عقیق

حاک (خاک): قوم عوم   خاک

حالی: شُول،   همان،

حالی آدام: شُول کئشی، همان کس

حاقئل (آقئل): دُوشُونه‌ک. سُله‌ک
بئلئرله‌مه‌ک. اُوقیبی،   عقل

حال (خال): مه‌نگ،   خال، لک

حال: دورموش، یاغدای، قوجور، شُوواغئت
تاپ،   حالا- کیفیت

حالئنگ یاغشی‌می؟   حالت خوبست؟

حال یاغدای: حال اه‌حوال، گوُن گوزه‌ران
اوُنگشوق، دورموش، یاشایئش
زندگی معیشت

حالا: سُوی، اُسله، قاوی گُور، پسندکن

حالادی: سُویدی، یُوره‌گی آلدی، پسند کرد

حالات: سیلاغ آوجین به‌ریلیان گه‌ییم زات
سه‌رپای، بایراق   خلعت

حالات (حالات): کا‌ئبر یاغدای لاردا،
که‌سه‌ل حانالاردا اه‌شیگینگ آو-
-ستُونده‌ن گه‌ییلیان اورزئین یه‌ک تای
دُون،   روپوش

حالات (خالات): یاغدای، دورموش، واغئت
ما حال،   حالت - وضع

حالات (خالات): گُوُیچ، اُوقیپ   قدرت

حالاس: اُوز ارکئندا، آزاد،   خلاص

حالاس اتدی: اُوز ارکئندا قُویدی، آزاد اتدی

حالاشماق: بیری بیریئنگی سُویمه‌ک، حالاماق
قاوی (قووی) گُوروشمه‌ک،
همدیگررا پسندیدن

حالال: آراسسا، حاپا دال، پاک، حلال

حالال لادی: آراسسا لادی، پاک‌له‌دی
حلال وتمیز کرد

حالاماق: سُویمه‌ک، گووونا (گه‌وینا)
یُوقماق، قاوی (قووی) گُورمه‌ک،
پسندیدن، دوست داشتن

حالاساق دا: قاوی گُورسه‌ک دا، سُویسه‌ک دا
اگر پسند هم بکنیم

حالاسا دا، سُویسه دا، اگر دوست هم بدارد

حالتا: ماتا دان تئکئله‌ن کیچی جه‌ک
تاویره قاپ   ظرف و کیسه کوچک

حالتا: کیسا، اولی حالتا، قانار (غانار)
اوللاقان کیسه   جوال، کیسه بزرگ

حالق (خالق): آداملار- ایل له‌ر، خلق

حالق لار (خالق لار): دوُرلی یوودُرت له‌ر-
داکی دورلی ایل له‌ر آداملار، ملل مختلف
قاووم لار،

حالق: دُوره‌مه‌ک لیک. آیرا چئقماق لئق، زنده شدن

حالق آرآ قوراماسی: یه ر یۆز نینگ حالق لار-
-نینگ بۆرله شیک اۆلتورشوق قوراماسی،
تشکیلات سازمان ملل

حالق آیدمی سازی: حالق لارینگ اۆز آراسیندا‌قی
آیدیم سازلاری Folklore
آواز و سازهای قومی

حالقا: ده میرده ن یا سالان تا گه له ک زات
حلقه

-قولاق حالقا: آیال لارینگ قولاغینا داقیان
قئزیل (تللا) دان یا سالان شا‌یبا،
آلتئن شایبا گوشواره

حالقاداغی: گۆکله نگ ایلیندده ن، قایلی،
قارابالقان، قارناوا، بایاندئر
تایپا لاری، .... تیره ای از گوکلان

حالقالی تاناب: کمند

حالوا: سۆییت، کوکمی، شه له رده ن -
تیشیرئلیان سۆیجی ایمیت حلوا

حالئق (خالئق): حالق اه دیجی، دۆرادیجی
تانگری، یارادان، آللا، خداوند
خالق

- دۆیا حالئق: دنیانینگ ایکی غاپدالئندان
سالئنیان حوتوزلی دوقیما (دۆقما)
چئتمه، زینت شتر

حالئم: دوروشوم، یاغدایئم، حالم

حالئم ده گیشدی: حالئم بوزولدی، حالم خراب شد
بهم خورد

حالئم قاوی (قووی) دالی: حالم خوب نیست

حالئی: نۆش، حابارسئز، غاپئل، بی خبر
(حالئی غالا بر نالئشلی دۆغادان)

حالیس، آراسا، قارئم قاتئم (غارئم غاتئم)
دالی، قاتئشئغی یۆق، ناب خالص

حالیس بولاجاق بولسا، دۆییده ن بولارلی دالی
بولسا، اگر ممکن نباشد

حالیل (خالیل): دۆس، یۆره گده ش، دوست

حالی: یانگی راق، اۆنگراک، چند لحظه پیش

حالی سۆنگی راق (سۆنگراق): یه نه بیر آز
وا‌غئت دان، لحظه بعد، دیگر

حالی سۆندی: قایتا قایتا، ایزلی ایزینا،
ایزیمی اۆز ماغی، بیر سیجلی، لودا‌ما،
قارشام پی درپی، پیاپی

حالی: چئتمه دۆشه گینگ اولا قانی، قالی
حالی نینگ نانگئش لاری: تگه که گۆل،
تۆی نینگ گۆل، دئرناق گۆل، -
گۆلله یدی، ماری گۆل و باشغالار.
نقش های معروف قالی ترکمنی

- تورکمه ن حالی نینگ تاریخی: تورکمه ن
حالئسی مه سیحی ییللار ینگ باشلانان
آسیر لارئندا بارمئش (باراه که ن)
قدمت قالی ترکمنی بقرن اوّل میحی میرسد

- تۆرکمه ن حالی سی دۆنیادا به للی حالی دئر:
قالی ترکمنی معروفیت جهانی دارد.

حالی یا، موغا للئم، اوستاد

حام (خام) : دەری   پوست

حام خیال : بوش آرزو، دەرەک سیز اُسلەک قوری جەوەس،   خیال خام

حاما نا : گومان ات، مەسەلەم، خیال ـ ات   خیال کن فرض کن مثلاً

حامراق : ماحرلوان، یرقا ییرەک، ییراگی گووُشی (گەوینی) آجُق، اوُدان قاری (قووی).   نهان

حامسا : ساسُق، بالالەر، ایش ادغورنی بیلمەیان،   نادان

حامال : ییک داشنیان، ییک اەکیدیجی

حامام : یُوریتەسووا آوشولیان جای [illegible]، حال

حامُت : آرابا قوشولیان مالینگ بُوینونا گەییریلیان آبزال،   خاموت

حامُله : بُوغاز، ایکی‌جات، گووره‌لی ـ (گەوره‌لی)، آغیر آیاق،   آبستن

حامیر : خامیر،   خمیر

حامیر آلدی : حامیر گوپەردی جیشدی، خمیر ورآمد

حامیر توروشیدی : حامیر اوکلەدی آلدی، آجیدی   خمیر ترش کرد

حامیر اوزولدی :   خمیر چونه شد

حان : بیر تایپانینگ، اوروغونگ، بیر توپەرک یوووُشونگ باشلیغی.   خان

حانا : گوزونگ یەرلەشەن یەری،   حدقه چشم

حانا : قابیلیپ کەسیلەن قاوون قاربیزینگ بولەگی، دیلیم،   قاچ

حانا : اوی، یاشالیان جای،   خانه

حانا حانا : اوی بەاوی،   خانه بخانه

حانا خاراب : اوی سیقیق،   خانه خراب

حان تاما (خان تاما) : تاماللی، کەسەکی ییلینگ زادینا اُمتیلیان، الی قارابان، طمع کننده

حانلیق : بایارلیق، حوکوم سورمەک لیک،   خان خانی

حانگراماق : حالنگلاماق، ایچی بوش دوران اُویا آیدیلیان سوز،   خانه خالی را گویند

حانگلاماق : ایت سەسی،   صدای سگ

حانگقارماق : ایچی زاد سیز کووولوپ دورماق آغزی آچیلیپ بوش دورماق،   خالی ماندن خانه

حاوا : حووا، دەم چەکیلیان گاز،   هوا

حاوا (حووا) آقیمی : یەل   جریان هوا، باد

حاوا : گەپ آراسیندا آیدیلیان سوزلەری تاسدیق لانیان واتوزازی جیلیغی بیلدیریان گومەکچی سوز، حاو،   بلی، ها

حانیم : بایاریم، سەردارم، باش لیغیم، اربابم،   ارباب ورهبرم

حانیم : خانیم، آیال لارا قاراپ سیلاغ اچیین آیدیلیان سوز باشی،   خانم

حانمان : بیر آدامینگ بار یوق زادی، اهلی تاییلیغی   مال وملک

حاوایی : دەرەک سیز، بوش، پوچ،   بیهوده باطل

حانی؟ نا یەردا؟   کجا؟

- دُمُق حاوا، پهتیش حاوا، هوای خفه

حاوا لاماق: یه لدیرگه مهک، اوُیتگه مهک دألی یا لی بولماق، دیوانه شدن

حاولاماق: اهکین چه‌ذه‌ن آشا اُسمه‌ک، حرکت بیش از حد زراعت

حاولاماق: حاوئلدولی سه‌س اتمه‌ک،

حاوآ ما علوماتی: حاواباراداُنلُم / صدای سگ

حاوحاواتمه‌ک: اوُرمه‌ک، حاولاماق، عوعوکردن

حاواندآر: حوسسار، یاقین قارنداش قیم ولی

حاوحاو اتدی: حاولادی، اوُردی، عوعوکرد

حاودان: اوُران گینگ اوتاغ، جای، اطاق بزرگ

حاولی: قورقولی، وه‌حیم‌لی، قورقنالی زات خوفناک

حاوری (حاوئری): تایمئلی دوحالشگ کوره‌گی پاروی قایق

حاولی، حایات، داشئنا توبار آیلانان یئر آیمانچا، گه‌رمو، چهار دیواری حیاط

حاولئقماق: قیئسقلی یاعدای، جالاسئن- لئق، آلاوه‌ردا باره‌وه‌رلیک، عجول

حاوئر: اوُدونگ یالنئ، الئسی لئغی، ته‌بئش، اُوتهمی، جوغی، گوگچی، تفت آتش

حاوئلی حالات: آلجراماق لئق، ناشکیبائی

حاوئت: دویا (دنیا) پالانی، پالان شتر

حاوئز: سووآمار، حوض

حای: آحای، جاقئلئق سوُز، ندا

حایآ: اوتانچ، چه‌کینمه‌ک لیک، شه‌ریم، حیا

حایآت: حاولی، اوُیگه‌ه‌ک، آیمانچی، گه‌رمو، حیاط

حآیا: ارکه‌ک لیک، نازی، تاشئاق، خایه

حایال: یاعدای سئز، حالی ته‌له‌که، بدحال

حایبات: آباق، قورقوزماق، سئیاسات، توپ و تشر

حایبات لی، قورقوزیان، گوزی دوُقوندئریان اولی، تاسئیرقالدئریان، ترس آور، رشت شخص

حایپ: نه‌پیسنگ آغئزئپ دوُزمانی، اتُوه‌حیسنگ گه‌لیپ آرمان چه‌کیپ آیدئلیان سوُز، افسوس حیف

حایت (حوُید، حوُیت): شرآداما گوُزله‌تمه‌ک اوُنس چه‌کدیرمه‌ک اوُچین آیدئلیان سوُز، هی، صدای توجه

حایت (حوُیت)، داوار قاوماق اوُچین اولانئلیان سوُز، صدای راندن گوسفند

حایداماق: جالت گیتمه‌ک، ایشله‌مه‌ک، حایداب ایشله‌مه‌ک، چابک حرکت کردن

حایدان حای: تیزلئق، جالت‌لئق، باسیم، زود زود

حای حای لی: قئزغالانگلی، شاوخون لی، مشوق

حایران: گه‌نگ، تاجیپ، حیران

حایران قالماق (غالاق): گه‌نگ گوُرمه‌ک، تعجب کردن

حالیس (قالیس، حالس) : آیرالیق لُق وباشغالُق بُلدِرُیان سُوز، کدام کدامین
حالیس بیرلیسی : حای سیسی، کدام یکی
حایِرُ : خایِرُ، نَه‌پ، گیرده‌جی، قازانج، سود
حایِرُ : خایِر، یاردام، بأفیت، قوللداو، کمک حمایت
حایِرسِیز : نه‌پ سِیز، قازانج سِیز، بیفایده
حایِرلی : نه‌پ لی، قازانج لی، په‌یدالی۔ سودآور
حایِرشه‌ر : بوُزا دُنگ یاغدای نی گورُمانی شُلجه‌ک بُولماق، پول آتماخنگ بُوُ گُورلوشی، خطوشیرانداختن
حالیقرُماق : بادلی آغلاماق، غالاغال ائمه‌ک قیغرُماق، قاتی کأییبه‌ک، قورُقوزماق حالیقلُق ائمه‌ک، نهیب زدن، گریه کردن
حایِش : یُوز اوروماق، یُوز توتماق، یالبارماق، تَه‌وه‌للا ائمه‌ک، بوُ آدام دان بیر زادی اسُله‌مه‌ک، دُیله‌مه‌ک لیک، خواهش
حایِش ادیان مه‌نی باغشلانگ : خواهش میکنم مرا ببخشید
حایِن ؛ خایِن، حالقینا دُو نوک لوک ادیان واتان وحالقینی ساتیان، تَه‌رس ایشله‌یان، خائن
حایار : حایاسِزلُق بُله‌ن غالاغال تُدروزیان۔

ـ داوا ادیان، جاُوی غوغاچی
حایوان : حه‌یوان، اوُی دا مه‌یدانداُ یاشایان جاناوار، قال قارا ـ جانلی لار، حیوان
حه‌بیک : آغاچدان یاسالان دوزاق، دام
حه‌د : چه‌ن، چاق، چاُک، اندازه
حه‌دهر : چه‌کینمه‌ک، قورقماق حذر
حه‌دده‌ک : چُوتمه، آشِق اُویونی، نوعی قاب بازی
حه‌داوُماق : شاللاق قامچی لاوُماق، حه‌زدن
حه‌رابدان : حه‌رزاتدان، همه کاره
حه‌رره : تُرره، آوادان (اوُوادان) قادی گوکُ قوش، کاسانه ـ سبزقبا
حه‌رره له‌مه‌ک : اوُوله‌مه‌ک، یالنگلاماق یُوبالاماق، که‌ستیمه‌ک، مسخره کردن
حه‌رره‌له‌ک : قاحارلانُپ گه‌پله‌مه‌ک دازارلاشماق، به غضب سخن گفتن
حه‌ره‌که‌ت : قیمُلدی، اُوغراماق، حرکت
حه‌رسی : حه‌ربیری، حه‌رحالیسی، هرکدام
حه‌رقالیسی : حه‌رحالیسی، حه‌ربیری، هرکدام
حه‌رحالیسی : حه‌ربیری، هرکدام
حه‌رگیز : دُوبیده‌ن، آسلان، تُرتین له‌بین هرگز، ابداً
حه‌زیل : که‌یپ لی، قازالی، تاُدلُق، لذت
حه‌سه‌ل : بال عسل
حه‌رزه : جُوولیک، ده‌ک دال هرزه

حه شده‌ک : یُغون (یُغین) بؤگلی آدام یا ده‌سته
ایچیه دأل سه‌میز اتلی عاتلی توغلاق
آدام، قارنلاق، تن کلفت

حه‌شده‌ک : ایکی اُزرکوچلی دُوه (دنیا)
شتر دو کوهانه

حه‌کایا: چه‌په‌رچیلنک سُله‌ن چاقلانگ رآق
یازلان اه‌سه‌ر، بای، ارته‌کی،
اساطیر الاولین داستان حکایت قصه

حه‌که‌ک، قورقاق، تنکگینه‌ک، ترسو

حه‌ک گه‌رمه‌ک: دُوغوسُران لُولاق، اُوزوُنلی
اولی توتماق، دنک گه‌رمه‌ک، بادلاماق
قیافه گرفتن

حه‌ک گال: بیر سه‌را بُولی ایکی ادجی ته‌رس
یُز ترلان آغاج جنُق، چوب کرکک

حه‌ک گال اُولونی: بازی چوب بچه‌ها، الک دولک

ـ آلا حه‌له‌ک: قورعی لوزنین آلا زانجه

حه‌لیک: چال یه‌له‌ک لی سایرایان قوش
پرنده خوش آواز

حه‌کیم: ته‌بیب، لوقمان، پزشک

حه‌کیم: پایخا سلی، پارا ساتلی، دانشمند

حه‌لاک، یاداماق لُق، اُولمه‌ک لیک چتگی
ترک

حه‌لاک بُولماق: یاداماق، اُولمه‌ک، خسته‌شدن
مُردن

حه‌ل له‌و لاُب یُزان: غاپی غاپی قاقیئپ
ایقلاب یُزان، له‌گزان، آواره

حه‌للاج: آدی مانسور، اولی آریب، ۹۲۲ نجی
مه‌سیحی ییلدا دارا چه‌کیلدی،
(آن یار کزو گشت سردار بلند) منصور حلاج

حه‌له‌ی: آیال، حاتین، ماشغالا، زن

حه‌مسایا: قونگشی، یاناشئق، یانتاشئق
همسایه

حه‌مه حه‌وسی: حه‌مه جنگی، اهلی، بارنسی،
حه‌مه‌سی، تماماً

حه‌مشه‌ک: توتناقلی که‌سه‌ل، کزاز

حه‌نگ: سازلاشئقلی چیئقیان سه‌س، آهنگ

حه‌نگ: کونینه چُوره‌ک، زآیا اکیش له‌ردآ
بُرلیان اونتا یالی یُس، کومه‌له‌ک
یاشئلی تُزغا، زنگ، قارچ، کپک

حه‌نگ: بئرموتنگ (مشک) أسگه زلی قوشون
یک هنگ

حه‌نگ له‌مه‌ک: بئرزآدئنگ یُزینی حه‌نگ
توتماق، که‌په‌ک یالی زآت دُوره‌مه‌ک
کپک زدن

حه‌میشه: مُودام، المُدام، همیشه

حه‌م شاُری: تارا، گه‌لئیک سئز، وه‌لایه‌ت یالی

حه‌وه‌س له‌ندیریان: دآرتغئلی گ/ سیاه چرده هوس انگیز

حه‌ی: حای، آحای، ای

حه‌یران: گه‌نگ، تأجیب، تعجب

حه‌یران قالدی: گه‌نگ قالدی، تعجب کرد

حه‌یران قالدیم: گه‌نگ قالدیم، تعجب کردم

حه‌نیز: حأزئرا چه‌نلی، هنوز

حه‌ویرتگا: که‌ته‌ک، یاوا، اُوی جنک، لانه

حه یله ل : تارتاشان آیال لارننگ یانین
داقینیآن قائیش قاپچیغی، کیف چرمی
حه یله ل : گۆروملی نشه کیل مجسمه / زنان مس
حه یوه ره : اوران، اُلگرت، به ته ر، قاتی،
حه یوان باغ لار : باغ وحش / زیاد بسیار
حه یوه ره اوللاقان : به ته ر اوللاقان خیلی بزرگ
حه یوه ره قادی (قووی) : قاتی قادی، دلیه نگ
اُزنگات (قووی)، اُلگرت قادی، بسیار خوب
حه یوه ره : ته له که، یامان، حه رزه، بد
حه یوه ره ته له که : قاتی ته له که، دلیه نگ
یامان، پیس آدام، آدم بسیار بد
خُوتاز : تیزنگ تیز په گی تو پارلاب دُویرلاب شُر
اوجُنی دووئپ ساللاپچاق لی اه دیلیان
به زه ک، غوبیاً دَویاحالتقادا قتلیار منگوله
خوجا : سه ییت، حه زره ت آلی (رض) ده ن
اُلوُپ اُوسه ن له ر، آل علی علیه السلام سید
خوجرا : تالیب لارننگ مه کته بله ردا تُولیان
کیچی جه ک اُوتا جُق لاری، خانه، حجره
خوجیرا : آلُش به رلش اه دیلیان جای،
دکان
خوجا آحمات : اولی سوولي نینگ بیری،
لوترکستاننگ پیری، خواجه احمد یسوی
خوجا نه په س : کومۆش ده پا شنگ گوُن اُورتا
تارا پینداُ آرنا یا قاسئندا په رله شه
اُوبا، کوموش ده فا باقشا اوبا، خواجه نفس
حه ویر (حه وری) : یه که لیکله ن چنقماق، همراه

خوجایین، باشلیق، حوکومدار، سردار
خوجوم : دوُبولاق، چوزماق، آت سالماق،
اُوقدارتلماق، هجوم
خُودوَر : حُورمات، سیلاغ، تعارف، تقدیم
خُودوَرله مه ک : ناچاری آل ای دیه ک،
شزادی په ش که ش به رمه ک سیلاغ
اته ک، حُورمات قویاق، تعارف کردن
خُود دا اُسئنده ل گه لجه ک بولماق، تیزجاق
(بولیدرجاق) بولماق شرالیشی باشارجاق
بنتشرجه ک بولماق، سعی باید کرد
خود دا له نمه لی : بولیدرمالی، باشارمالی،
په رمان به رمه لی، حکم باید کرد
خودخوز : آداران (اوداران) ده په سی اوتاغالی
داراق لنغی بار، عنیزلارقوش، هدهد
پوپک
خودی : یاش چاغانی اوقلاتاق آوچین یووا-
-شتزآق آیرتلیآن آیدم جق، لالائی
خودی له مه ک : چاغانی حودی شبله ن -
آل لایلاب یا تزماق، لالائی کردن
خودکار : اچی جه وحه رلی قارداش روچیکا
خودکار
خودنه ویس : اچی جه وحه رلی قالام، خودنویس
خودای : خودای، تانگری، آللا، یاراران،
دُوره ده ن، یَرقدران باراه ده ن،
به ییک تانگری، الله اکبر

خۆر : آررُق ، سه میز دُلی، ات سۆز مَان (اغان)
ـسۆز ضعیف لاغر

خۆر : آجِ ، یالانقاچ ، گۆن اونلشوغی ـ
یه تمه یان، مُأتاج ، نادار

خۆر : ساز، آیدمچی لار توپلوسی ، ارکستر
کُر ، Orchestre _ Choeur

خۆرا : بتشمه دیک اوزیم ، غوره

خۆر خۆسی : خۆرلُق چه کیان ، یه تیریم سۆز
یاغدای دا یاشایان ، مُأتاج ، محتاج

خۆراز : تاووغونک (تاوُغنُنگ) ارکه گی،
ده یه سی اولماقان که علی، خروس

خۆرروق : خۆررولدی ، یاتان اداممُنک ـ
خۆرخۆر سه س چیقارماغی ، خرخر

خۆرلاماق، خۆررولدی سه س چیقارماق ،
خرُّیف کردن

خۆرلاماق : ائزا بەرمه ک ، گۆرگی گۆرکەز-
ـمه ک ، اه زیەت بەرمه ک ،
اذیت جوروستم کردن

خۆرلاتماق : آررُقلاتماق ، ات ده ن ـ
غاتدان دۆشمه ک ، لاغرشدن

خۆرلادی : ائزا بەری ، ایتشنگ آرتقی ـ
آیاغنشدان سوو بەردی ، اذیت کرد

خۆرلامان : گۆرگی ائزا گۆره ن ، اه زیله ن،
زجرکشیده مظلوم

خۆرمات لی : اه زیز (ائزیز) سیلاغلی ـ
اولی سایلان محترم

خۆرمات لانان : سیلانان ، اولی سایلان
احترام شده

خۆز : داشی قاتی قابُق لی تو غالاق اگچی ـ
یاغلی مانگلزلی، تاغام لی واوُلونگ
آغاجی ، گردو ، درخت گردو

خۆزا : قوزا ، قاواچانُنگ آچُلمادُق اگچی
یاغتالی اوُلزمی ، قوزه پنبه

خۆروم (خوروم) : تاناتنگ اه یله نه ن
حاّمی ، پشبرو

خۆزه نه ک : اوللاقان وازلاوُلُق آری یالی
لُوجه ک، حاپ ، حشره شوم قدم

خۆزیرآلماق ، خۆزیرله نمه ک ، گُونه نمه ک
به گه نمه ک ، که یفیب له نمه ک ،
خوش بُولماق لذت بردن

خۆزیرله ندی : گُونه ندی ، به گه ندی ، ـ
حه زیل اتدی ، که یفیب اتدی ،
خوش بُولدی ، کیف کرد لذت برد

خۆسسار : حاواندآر ، اه یه ، قارماش ، داداّ ،
قاقا ، آغا ، یاتین دزغالارقیم ، فامیل

خۆسُرداماق : دۆنگلنگلور ده مه ک ، یدوانش ـ
ـ جانگ ساقتُرداماق ، غرغر ، گله کردن

خۆسولا : آلادا ، قۆرقی ، سابُر ، جُندام ،
هاوسُلا ، ناراحتی ، حوصله

خۆشا : اربا ، بوغدای چاودارنُنگ داناّلی باشی
خوشه گندم وجو

خوشا : ئوزوبېنىڭ تۈرتۈش بىر سالقىمى، سالقاتمى، خوشه انگور

خوشا مايلىق : ياقىتم لى لىق، يۈزرەك گودوئن (گەوين) آچىق لىق، گۆلەر يۈزلى لىك، خوش رفتاری

خوش (خوش) : بولىار، ياغشى، خوش اولىر، ساغ اولىر، ساغ بول، خدا حافظ

خوش حال : خوش بولماق لىق، خوشحال

خوش : بەگە نيان، بەگەنج لىك، بەگەنجە، شاد، شادی

خوش بول : بەگە ن، گزلاگزلا، خوش باش

خوش ائدنگلز : بەگە نديردنگلز، شاد كرديد

خوش قالدنگلز : بەگە نجەنك بەگە نيپ قالنگلز، ساغ اولوروڭ ساغ بولوڭ

خوش گەلدىنگىز : بەگە نيپ بەگە نجەنگ گەلدىنگىز، ساغ گەلدىنگىز، شادلىق بىلەن گەلدىنگىز، خوش آمديد

خوش اوتوروڭ : ساغ بەگە نيپ اوتوروڭ، خوش باشيد

خوش گىتدىنگىز : بەگەنچلى گىتدىنگىز، ساغ آمان بارادنگلز، سلامت برويد، برسيد

خوش لوق (خوش لىق) : بەگەنج لىك، ائرازى لىق، شىننە تۆرلىق، رضايت، شادی

خوش لوق بولسون : ساغ لىق بولسون، سلامتى باشد

خوش لوق (خوش لىق) بىلەن، بەگەنج بىلەن ساغ لىق بىلەن، بەشادی

خوش لوقدا گۆروشەيلى : ساغ لىق دا ساتاشايلى، خوش گۆن لەردا گۆروشەك نە سېپ اتسين، باميد ديدار درروزهاى شاد

خوش لاشماق (خوش لاشماق) : بىرى بىرىنىڭ يانىندان گىدە نگلدا خوش ساغ بول دىيىشمەك، خدا حافظ خوش آمديد گفتن، آللا يارلاشماق

خوش : يادا ساقلاماق اوقىبى، دۆشونجا، زەيين، هوش

خوش سىز : يادا ساقلامايان، چاشغىن، سانگسار، كەلەسانگ، بيهوش

خوش سىز بولوپ يىقىلماق : اوزونگلدەن گىتمەك، سەنگ سىزاب سەررەپ ياتماق، اغما، بيهوش افتادن

خوكان : زەرور، بولالى زات، ختنه

خومار : خولىتوملى سوو قوشى، يارا پرنده آبى هم خولقدم . سولخوم، حالاماق لىق، گودوئن (گەوين) آحاق لىق، مورد پسند شدن

خومۆردى : اوز آرا يورا شجانگ قولاغا ياقىن اە ديلبان گورروڭ، در گوشى صحبت

خو لا : زنگكلە قىنزىلدنگ آرا سىنا داقىليان آلتىن قىنزىلدان بەجەرلەن توغالاق سۆرىجا شايبا، طلا آلەت باداى شكل

خوللەت: سەرە، بئر قارئش دان یەسلە-
-رئک. اوزرئین لئق توچەری،
آشئق اولدی، -مقیاس طول کمراز وجب
خومور سومور: خئرممی سوممی، یرواشجانگ
اکیکی بیر گور رونگ/آرام و بدون صحبت کردن
خوکچ: ساپاغا دوزولیئان آوئنجاق لورتاسی
دەشیک داش جاجەک، دانە تسبیح
خونکگار: قآن (غآن) ایچەن غآن خور، کان
قآن دوکەن، پادشالار، خونخوار
خوپ (خودپ): قورقی، حاتار، خوف
خونار: ائلئم سونعات ئبئلمی تویوبجا اەدیلیان
الیش، اوستادلئق، مهارت درکار
خونارمەنت: الیش لەرینگ بەللی بئر یوداغئنا
اەیەبولان اوکەدە آدام هنرمند
خوودوت (حاودئت): دویا (دنیا) پالانی،
پالان شتر
خوو-حەی، اەی ادنس چەکدیرمەسوز
خوو ییگیت لەر: اەی ییگیت لەر، ای جوانان
خونارلی، (خئنارلی): ایشی خونارلی بار آدام
-ال خوناری: ال ایشی نجیز لار ساقلا کاردستی مالی
خووا: حاوآ، یەرشا رئنگ تەدەرە گیندئکی
دەم چەکیلیئان گاز هوا
خووا: حاوا، تاسدیق لایان سوز، بلی
خووا آقئمی: یەل، جریان هوا / درست است
خووائی: حاوائی، دەرەک سئز، پوچ، بیهوده

خووا لانماق: خئیال لانماق، اوتیگلەمەک،
یەلدیرگەمەک دالی یاتلی (یاناق)
بولماق، جاشماق، اختلال حواس
خووەس (حەوەس): گوونن (گەدین) لەندیرمەک-
-لیک، قئز ئقلانماق لئق، هوس
خووەس لەندیرئان: گەدین لەندیرئان، دارئغئشلی
ادنس چەکیئان، جذاب، هوس انگیز
خووەس چەنگ، حەوەس لی، ائسلەیان،
قئز ئقلانیان، آرزومند
خووور (خووئر): حاوئر، اودونگ ئسسی سی،
یالئئی، چوغی، اوتوتمی، کوزجی، تەبیتی،
لغت آتش
خووئل حالات: حاولئقماج لئق، آلجئرانگ لئق
عجله، دست وپاچگی
خووورتگا: کەتەک، یاتاق، یاوا، اوی،
یووا، لانه
خووور: اوبزەریجی، ارکەک آت دویا حاقوا
اسب تخمی
خووور: سووآ حماری، حاوئز، حوض
خوویر: آوادان (اووادان)، گورمەگەی
قاراگوز، گەئشیکلی، نائزئنین
خئررنق: قاحارجانگ عصبی/زیبا خوشگل
خئس: یەیکە آرقالی دویغی سایغارئش-
اوقیبی ادراک، حس
خئس ائمەک، دویماق، آنگلاماق، حس کردن
خئرس (خئرس) زورلی توکلی اەدرەنچ
حەیوان آلی، خرس

حئرچ : حئرجئنگلی دلشله مه ک ، آخمئرچه که که
اؤ گونمه ک ، قاحار غازاب شلدئرمه ک
لب بدندان گزیدن ، افسوس

حئرئش : اوروش ماقلئغی گئیچ سیناشماق لئغی
ائسله یان آدام   دعواگر

حئژ ژاییت : اوغلان لار اویونی ، بازی بچه ها

حئزمات (خئزمات) : چه کیلیان زه حمه ت
اه دیلیان ایش ، گونلوک ، خدمت

حئزماتچی : بیری نینگ اوز الیتینیا حئزمات
اردیان ، ائشله یان ، قوللوقچی خدمتکار

حئقلاماق : حئق حئق اه دیپ سه س چئقارماق
ده وشیپ ده م چه که ک ، آغلاماق ،
هق هق کردن ، تند تند نفس کشیدن

حئمه ت : گویچ ، قووات ، جوامارت لئق نیرو

حئمه ت لی : گویچ لی ، قووات لی ، حایئرلی ،
ساحی به ریملی ، جوامارت ،   نیرومند جوانمرد

حئیار (خئیار) : گوک ایمیش ،   خیار

حئیال ، گومان ، دوییپ سئز اوی پیکئر ،
آرزو ، توسلاما ،   وهم خیال رویا

حئیانات (خئیانات) : یامان لئق ، ته رس-
لئک ، ار به ت لیک ، قارشی لئق ،
حیچ بئر لاسا : آزی ، آزجئغی ، اقلاً / خیانت

حیچ کیم : حیچ بئر آدام ،   هیچکس

حیل : جورا ، زادلاری بیری بیرینده ن
پارخ لاندئریان سوز ،   نوع جنس

حیجو : گویچ لی آرزو ، ائسله گ ، کوشگون خواست

حیراوا : آرپا بوغدای اوروب آلنماندان سونگ
سونگراقی بیل توخوم سئز اوزی گوگه ریپ
چئقیان اه کین ، گندم و جو سبز شده بدون
بذر

حیرسئز (خیرسئز) : اوغری ، یامان ، غالتامان ،
حوقغاباز ، اه ده په ن ، قاحارجانگ
زالئم ، ائره حیم سئز ائزغنت سئز ترش رو - بداخلاق

حیلا : یه سه ر لیک ، باحانا ، آلداواچ لئق ،
حیله تزویر

حیلاگار : یه سه ر ، پیریلاقچی   حیله گر تزویر

حیلا : پای ، حاق ، اورتاق لئق ، قوشانت
سهم

- بئر حیللی : بئر جورا ، بئر جئنس ، یک نوع یک جنس
- شو حیللی . شو جورا ، شونئنگ یالی (ایاماق)
مثل این از این جنس
- نا حیللی ؟ نا جورا ؟   چطوری ؟
- اوللاقان حیللی سی :   از نوع رقم بزرگ

حینا : ال آیاق ساچ ساقغالا چالئنیان
قئزغئلت ساری ائره نگلی اوسوملیک
اوناسی ،   حنا

حیوا : خیوا ، توز که نیستان نینگ ده میر-
قازئق تارا پئندا یه رله شه ن بئر
اوللاقان به للی بئر کوینه شه هر
خیوه

حیواچی : کونه داقی یاقین بئر اوبا یه رلیگی قوچوق
خیواچی

حین : مۆر مۆحه گینگ ، سۆیرانجی له‌رینگ
وباشغا حه‌یوان لارئنگ یا شاتایان دەشگلی
که‌وه‌گی اۆیی ،　لانه سوراخ جفره غار
محل زندگی حیوانات

حیندیسه : دۆرلی حات چێزلق (جیزلق) لار
واولارئنگ سه پیشیپ دوره تیایان
شه کیل له‌ریندان شلئم باریان أئلئمی
Géomètrie هندسه

حیندئستان : گۆن اورتا آسیا دابئر اولالآقان
یوروئرت ،　هندوستان

حینگ له‌مه‌ک ، حینگ گئلده‌مه‌ک ،
یوواشجانگ آیدئم آیئتماق ،
زمزمه کردن

حی (حئی) : بئر سۆزی اه شئیدمانی
دۆشونمانی غایتالامانی دوئیدیریان
سۆز ،　لفهمیدن مطلب وخواستار
تکراران شدن

حین : تئلکی وشاغال یالی حه‌یوان لارئنگ
یه‌رغازئپ که‌ویپ اه‌ده‌ن اۆلالآقان
گینگ یا تامی اۆیی ، سۆوره‌ن
دهلیز

خابار (خابار). مالۇم اەدیلەن وآیدئلان
ماغلومات گەپ گورروڭک، خبر
خابار بەرمەک. سۆز گەپ آیدماق، مالۇم
اتمەک، دۆیدورماق، خبردادن
خابارچی: اەدیلەن گوررونگی، گەپلەری.
تابشۇرغىنى، بۇلان اىشی لەری خابار
بەریان، مخبر، خبرگزار
خابارچی لار: تابشۇرغۇلی خابارلاری مالۇم بۇلان
ویردا چىقان خابارلاری، خابار يەتىر-
-يان قوراما لارا خابار بەریان لەر، مخبرین
خابار آليان: اوغرین خابار لارنگ ایزینيا آلەزیان
خبرگیر
خابار یازين: خابار یازئپ روزناما وغازیتت
آرقالی حالقا اەشیتدیریان،
خبرنگار
خابار بەریجی: خابار آیدیجی دۆیدیریجی. اۇرادنیا
تنله ویزیون آرقالی خابار يەتیریجی
قوراما، خبرگزاری
خابارچین: گەپ گەز دیریان، سخن چین نمام
خابار خاتیر: گەپ گوررونگ یاغشی یامان
دان ماغلومات، خبر
خابار دار: خابارلی بولماق لئق، باخبر بودن
خابار سئز: خاباری بولمانی قالان، بی خبر
خابار لاشماق: بیری بیر بیلگەدەن خابار آلماق،
خابار توتماق از همدیگر خبر گرفتن،

خابار يەتیریجی: خابار يەتیریان، پیک قاصد
خات: یازئلان خات، کاغئز، نامه
خات: چئزئق، چئزئق، خط
خات کەشی: یەرینگ یۆزینیا گئرئکش توتولوپ
دۆکولەن حەک، چەکیلەن چئزئق
علامت خط کش زمین
خات چەکمەک: چئزئق چەکمەک. یازئلان
خاتی بۇزماق خط کشیدن، باطل کردن
خاتا: یالنگئش، دوغری دال، خطا
خاتالی: یالنگئش لی، گۆنالی، خطاکار
خاتاب: دۆیانئنگ حاوودونی بەرکیدیان
آتاناق لی دۆرت آغاچ، چوب پالان شتر
خاتات: اوۇوادان (آوادان) حات یازماغا
چەپەر، اوکده خطاط
خاتلی: خاتی بار، خط دار
خاتار: گۆنی دۆز دیلەن یالی (یانی یاناق)
بولوپ سەتیر دورماق لئق، ردیف
خاتار: قورقولی، ایمەنجی، حاوولی، خطر
خاتئن: حاتئن، آیال، حەلەی، آروات، زن
خاتیر: آلادا، موغام، سیلاغ، کەیوان خاطر
خاتیرجەم: غایغی سئز، آلاداسئز، خاطرجمع
خاراب: زآیا، چۆریک. حاراپ، یئقئق،
دەوییک، خراب
خارابا: یئقئلان یومورلان تام اوی، خرابه
خاراجات: خارچ لار، خارچ اەدیلەن پول، مخارج

خارچ : حارچ ، سارپ اەدیلەن پول هزینە خرج

خارچلاماق، سارپ اتمەک، یُدیماق، خرج کردن

خاراز : حاراز. اۇدلی دەگیرمەن، آسیاموتوری

خارازبان: دەگیرمەنچی، کیلواجی، آسیابان

خارای: کومەک، قولداو، یاردام   کمک

خارحامیر: بُولار بُولماز، آنگری بأری، دەرەک سئز، بُوش بیخود،   بیهوده

خارلاماق : اُوتان دیرماق، یانگسئلاماق

کەمسیتمەک، حارلاماق،   تحقیر کردن

خارمان: آرپا بوغدای دەومەک اۆچین .

اۆیتمە لەنگ بئغنالان تایا   خرمن

خاربدار : آلوجی، آلیجی، ساتئن آلیان آدام

خریدار

خازان : گوئیز یاپراق دۆکولیان آی لاری.

خزان - پائیز

خازینا: حازینا، قئزئل کومۆش پول زادلاری

ساقلانیان جای   خزینه

خاس: آیراتین . آۋران، جودا ،   خاص

خاسا : حاسا ، سئرقاو کەسەل   [illegible]

خاشخاش : تئزیەک اوسۆملیگی، میواسی

گوکنار سئونی چیژتئپ تئزیەک

شیرەسینی آلیارلار،   خشخاش

خال : حال، مەنگ ،قارامەنگ ،   خال، لک

خالات : حالات، دۆن یەکتای اوزرئین

گەییم،   خلعت

خالات ، حالات ، یاغدای ، دورموش، واغئت،

حالت، وضع

خالاس : آزاد ، ازکین، حالاس ،   خلاص

خالق : حالق، آداملار ، ایل لەر   خلق

خالق آرا قوراماسی : یەر یوزی نینگ حالق لار-

نئنگ بئرلەشیک اۇلتورشوق قوراماسی

تشکیلات سازمان ملل

خالق آیدئمی سازی: حالق آیدئم سازلاری،

حالق لارئنگ اۆز آرا سئنداقی آیدئم -

سازلار، فولکلور   Folklore

ساز و آوازهای قومی ،سنتی ملل

خالق لار: دورلی آداملار ، ایل قوودم لار

اقوام و ملل مختلف

خالئق ، حالئق ، خالق اەدیجی ، دورادجی ،

یارادان ، بەییک تانگری ، آللا ، الله

خالی : حالی ، اوللاقان چئتمە دۆشەک ، قالی

خالی : حالی ، حابار سئز ، قاپئل ،حالئی غفلت

(حالئی غالیا بر تالئشلی دۆغادان)

خالیپا : حەزرەت موحامەت (ص) دەن

سۆنگرا مسئلمان لارا باشلئق -

لئدلانلار ،   خلیفه

خالیس ، حالیس ، آراسا ، قاتئشئغی یوق

ناب، خالص

خام : حام ، دەری   پوست

خام ، چیگ ، بئشمەدیک ، ایش گورمەدیک خام

خاما : سۆيدىنىڭ غايامى ، سرشير

خاما : چىلللا ، ابریشم خام

خاما : قالى حالچا دوقوليان اەريشىنگ كەلەپى

خامه، کلاف نخ پشمی

خاما : اينچە جيك ائزه نگى قىزتمتىق قامىش ،

قالام اەديليان يرونش ، نی قلم

خام چام : بارىش گەلىش اەدليشيان ، دەنگ-

دوش ، آمد و رفت ، نشست و برخاست

خام تاما (خان تاما) : تاما اەديان ، طمع کننده

خام خىيال ، قورى خىيال ، بوش آرزو ،

بوش ائسلەگ خيال خام

خامسا : حامسا ، سامىنق ، بالالەو ،

نادان

خان : حان ، يوروتردا اوروغا ، تايپالارا

باشلىق سەردارچىلىق اەديان

خان

خانا : حانا ، گوزونگ يەرلەشەن چوقوريەرى

اوى ، خانه، حدقه چشم

خان تاما : خام تاما ، تاما لى ، كەسەكى نينگ

زادىنا ائمتىلىيان ، ال قارايان ،

طمع کننده

خان خانى : بايارلىق ، خانلىق ، ارباب رعیتی

خانلىق حوكومەتى ، خانخانی

خاندار (حاواندار) : خوسار ، اەيە ، يامىن

قارئنداش قیم ، ولی

خان لارىنگ خانى : اولى خان ، خاقان

خاناس : باخيل ، قنىيغانچ ، آچ گوز ،

شەيتان ، اربەت ، خنّاس

خانمان : باربولان اهلى بايلىق ، خانمان

خايير : حايير ، نەپ ، گيردەجى ، بوفيت

كومەك ، قولداو ، قازانچ ، سود

خايير سىز : نەپ سىز ، ياردام سىز ، بيفايده

خايير شەر : حات شير ، بوز آدىنگ ياغداى نى

گورگانى سىلجەك بولاق ، پول آتاق

پول انداختن بهوا

خايىش : حايىش ، تەوەللا ، يالبارماق لىق

ائسلەمەك ، بولون بورماق ، خواهش

خايىن : حايىن ، حالقىنا دونوك لىك -

اەديان ، واتان وحالقىنى ساتيان ،

خائن

خايياط : دەرزى ، گەيىم تىكيان ، خیّاط

خاييار : حايا سىزلىق بىلەن غالاغال

توروزيان ، جەنجەل ، دعوا کن

خوپبات : آزاپ ، گورگى ، ائوا ، خفت

خوجا : سەييت ، حەزرەت آلى (رض)

نىنگ اوولادلارى سيد

خوجالار : ايكى اوبا بيرى كوموش دەپا ، اول بيرى

آى دە رولىشا قولاى ، ايكلى سى -

باحاوە تدينى آت توتوليان يەر ،

نام دو آبادى نزديک گومش دپه وکلاله ،

-جای   گه لیشیلی ← ششه لیلی

خوجایئن : بایار، خوگومدار   سردار

خود تەراش : ساقفال، توّی ساچ، قئرقئلیاپ

آبزال   خودتراش

خودکار : اوزی یازیان ، اچی جەوجەرلی قاردش

روچکا،   خودکار

خودنەویس : اوزی یازیان اچی جەوجەرلی

قالام .   خودنویس

خوراک : ایمیت ، داماق،   غذا

خورجین : خورجون، چیتمە یا دا قاقنا دوقولان

ایکی گوزلی قاب   خورجین

خورداد (جوزا) : ییلئنئنگ اوچی لەکی آیی .

یا زئنگ سوئنگقی آیی،   خرداد

خوروچ : صیجو، خوشغون، گوچگون، گویچ لی

اشتلەگ   اشتیاق

خوستر : اەیە،   ولی، قیم

خوسوسەن : آیراتین ، ائلایتا ، خصوصاً

خوسوسی : اوزوئگا دەگیشلی بولان، یەکە-

-وارا ، یەکە بارا اوزوئگ   خصوصی، شخصی

خوسوف : آی تولولاق ، یەرشارئنگ

گولەگەسی آی شارئنگ یوزینا

دوشمەک سەبابلی،   خسوف

خوش : بەگەیچ ، شادیان   خوش

خوش : بولیار ، یاغشی ، ساغ اولدر، خداحافظ

خوشا : آرپا بوغدا ائینگ دانالی باشی،

خوشه گندم وجو

خوشا : خوشا، اوزوم مونگ (اوزمئمئنگ)

تولوش بیرسا لقتمی،   خوشه انگور

خوشا(های)لئق : سولاییم لئق، یاقیم لی لیق،

یورەک گووونی (گەوین) آچئق لئق،

گوئلەرلیوز لی لیک،   خوش برخورد خوش رفتاری

خوش باغئت : باغئتلی، ایشی اونگلنگون،

(اونگلغون)، اونغون،   خوشبخت

خوش حال : گوونی (گەوین) شئتلئن خوش،

گەییپی کوک،   خوشحال

خوش حال لئق، گوونی خوش بولاق لئق

خوشحالی

خوش روی : آوادان (اووادان) یوزلی،

گوئلەرلیوزلی، گورمەگەی ،گەلیشیکلی

زیبا، خوشگل

خوش لاشماق : بیری بیرینگ یا ننداد-

آیرئلئپ گیدەسیگدا اوغرانئنگلدا

خوش ساغ بول دیئیشمەک، آللا-

یا رئنگ دیمەک، خوش آمدید گفتن خداحافظی کردن

خوشلوق : خوش واغئتلی لیق ، انژازی لیق

منئنەت دارلئق ،   شادی

خوشنود : خوش واغئت ، خوش ، انژازی، خشنود

خووف : هوووپ، قورقولی یا غدای، قورقی، ترس

خوفلی ، حاولی ، قورقولی، ایمە نچ، المحیچ ،

آیئلغانچ   ترسناک

خونابا : غایئق، آزآب، انژا،   اندوه

خێزر - خێزلی جۆی - ائزغنت

خونخار: زالئم، جان آلئجی، غان اوجاق،
غان خۆر، حون حار، خونخوار

خئجالات: عئجالات، اوتانج، چه کینمه کلیک
خجالت

خئزر: تاو، تاولانچاق، پیچ

خئزلی جۆی: تاولاب به‌رکیدیلیان جۆی،
پیچ دهره پیچ پیچ دار

خئرچ: آخئرچه که‌ک، اۆکونمه‌ک،
قاحار غازاب بئلدئرمه‌ک، ذوداق-
-لاری دئشلاب باش بولاماق، افسوس

خئرس: آیی، زوزلی تۆیلی، اه‌دره‌نچ
چه‌یدان، خرس

خیرسئز: قاحارجانگ، ائزغنت سئز،
زالئم، ائره‌حیم‌سئز، بداخلاق

خیرش: ائسله‌گی آرزوسی اوروشاق،
سینا شماق، ساتاشان آرام سئله‌ن
اوروشجاق یالی ئولویب یاناماق،
ستیزه‌گر

خئزمات: چه‌کیلیان زه‌حه‌ت،
ه‌دیلیان ایش، قوللوق، خدمت

خئزمات‌چی: ئئرآدامئنگ اۆز ائشیندا-
ائشله یان، خئزمات اه‌دیان قوللوقچی
خدمتکار

خیزا: تئگلئرسئز، قالا داقئلئپ یه‌رلوئزینده‌ن
سۆیراپ یورکه چه‌کیلیان آبزال،
هیزه

خئشت: خام که‌رپیچ، خشت خام

خئیار: کیچی جئک سۆری غاوون گورنوشلی
اکئی چیگیت لی گوک ایمئش، خیار

خئیال: خئیال، ئئلئر، ائسله‌گ،
آرزو، گومان، خیال

خئیالی: بوش، پوچ ئئلئر آرکه لیان آرزو،
ائسله‌گ، توسلاما، زندگی در عالم خیال

خئیانات: زئیان یه‌تیرمه‌ک کیک، یامان-
-لئق، قارشی لیق، واتانا، دورگوتا
قارشی لیق، خیانت

خیمیا: کیمئیا، بارزادلارئنگ حاسییه-
-تئنی بئلدئریان ائلئم، کیمی د
Chimie شیمی ائلئمی، شیمی

دأ - دأل : أونگوندأكی سؤزا قارشی لیق
گؤركه‌زیأن سؤز ، مفهوم لغت قبلی را
نفی میکند .

- آز دأ ، آز دأل : كأن ، كوپ كم نیست

دآ : أونگوندأكی سؤزا آیاق دیره‌یأن سؤز
مفهوم قبلی تاكید میكند

- آل دآ : پس بگیر
- آلما دآ : پس نگیر
- آلالی دأل : نباید گرفت
- آلجاق دأل : نمی گیرم
- آلجاق دآ : حتماً میگیرم
- أوبا دآ : أوبا هه‌م ، شهرهم درشهر است
- أول دآ : أول هه‌م ، آنهم
- أوی دآ : أوی هه‌م ، خانه هم ، درخانه است
- ایچ دآ ایچ دآ : پس بخور بنوش
- به‌ر دآ : پس بده
- بول دآ : زودتمام کن پس تمام کن
- بولجاق دأ ، بولجاق دأل : بولارلی دأل ، ممكن نیست ، نمی شود
- بولجاق دآ : پس می شود
- شؤل دآ : شؤل هه‌م ، آنهم
- گه‌ل دآ : پس بیا
- گیت جه‌ك دأ ، گیت جه‌ك دأل ، نمیروم
- مه‌ن دآ : مه‌ن هه‌م ، من هم
- مه‌ن دأ ، مه‌ن دأل : من نیستم

دأب : ایل آراسئندا بولان ته‌رتیب عئلئق ،
دوزگون آدات ، ائره‌سیم ، ائرئم ،
فولكلور Folklore

۱ دابارا : بئر دآقا نئنگ شاد نئشا گه‌چیرلیأن
اولی بایرام چئلئق ، توماشا ، شاد لئق ،
شاوخئن (شاوخون) لئق ، جشن وسرور

۲ دابارا : قورقی گه‌تیریأن اولی لئق ، بابارلئق ،
حایبا تلی لیق ، شكوه جلال عظمت

دآبان : آیا غئنئنگ آشاغی ، كف پا

دآبان چورلی : آیا غئنئنگ آشاغی لئر توتوپ
یارئلان ، كف پای چركین تركیده

دآت : بئر آز اجئق ایلی ، یئی ، كمی بچش بخور

دآت داق لئق : بئر آز اجئق ایه‌ك لیك ،
یئیمه‌ك لیك ، كمی خوردن

دآتلی : تاغاملی ، مازالی ، قووی (قاوی) ، لذیذ
خوش مزه

دآدار : تاغاملئنی گورن ، می چشد كمی میخورد

دآدیان ، آز اجئق ایپئپ گوریأن ، آنكه
كمی میخورد و می چشد

دأب ده‌ستورلاری أوسدورمه‌ك ایل اراسئندا
بولان ته‌رتیب عئلئق دوزگون و
ائره‌سیم له‌ری قادی (قووی) لاشدئرماق ،
أوزله‌شدیرمه‌ك ، ساقلاماق ،
ایزینگی ییتئرمه‌جه‌ك بولوپ تاقاللا
اتمه‌ك ، میراث فرهنگی را زنده داشتن

دادُران : دَغلتق یه‌رله‌ردا بُتتیأن یاستی
(یاسسی) یاپراق لی یُوغون (یوغین)
کوکلی اوسوملیک ، نوعی ازنباتات کوهسار

دادُران : سوودا یاشایان یرشاق اناملی
حه‌یوان لارنِنگ سادایی، چانگنگا لاغی

داُنماق : آغنز اورماق، کمی خوردن / گوش ماهی

دادُران : کمی خورا ننده ، چشا ننده

دادُش : قونگلشی تاباق، تأزا گه‌له‌ن، بُشتُرله‌ن
زاردان داذُرماق ، ایدیرمه‌ک .
ایچتُرمه‌ک ، ازهرچیز تازه‌ای سهم همسایه

دأدا : اُوغلانِنگ اُوز آتا سِنا یه‌ریأن آدی
دأده ، قاقا ، آقغا ، بابا ، پدر

دأده‌م ، داداسی ، قاقاسی ، پدرم پدرش پدربزرگش

اُول دأدُرا : اُول دأمنکا ، آن نباشد

دأدگأ : خالق آراسِندا ایش که‌سه‌ک اُوچین
غازی لارنِنگ سُغنا یان قوراماسی ،
دادگاه

دادگوستری : خالق آراسِندا جه‌زالی ،
حوقوقی داوا لارا یه تیئیشلیک .
اه‌دیأن قوراما ، تشکیلات دادگستری

دار : سُوز لاشیپ دوران ، قیسیپ دوران
گه‌ییم ، لباس تنگ

دار اُوی حایات : خانه وحیاط تنگ کوچک

دارا جُق تاب : کیچی جُک تاب ، ظرف کوچک
گینگ دأل ، ظرف تنگ کوچک

دار : تار ، آدام آسماق اُوچین تِکلِنگیأن آغاچ ،
دار

دارا دان : قوش توتماق اُوچین آیلی اوزرئین .
دنگه‌لدُله‌ن آغاجنگ آرا لئتئتمدا
گه‌ریلیأن تزر ، دوزاق ، دام تورهوائی

دارا باسی : گوُرومی ، حه‌یکه‌لی ، حایباتی ،
وضع ظاهری شکوه وجلالش

دارا جُق : گینگ دأل ، قسئق ، تنگ

دارا جُق اُوی : کیچی جه‌ک اُوی ، خانه تنگ

دارا جُق یُول : این سُوزجا یودا ، کوره راه

دارا دیرا : بولاغای لُق باشاغای لُق ، سالِم سُوز
واغنت سُوز ، آرا جُق ماحال ،
ضیق وقت ، گیر ودار

داراقا : کوپله‌نج اُوی له‌ردا حایا یه‌رله‌ردا
بُولوپ گیجا چِنقیأن ساری اثرنگلی -
بُوجه‌ک ، نوعی حشره شبگرد

داراق : ساچ دارالیان اُوئنماق دیشلی آبزال
شانه

دُوقما داراق : دُوقما دُوقولیان آغاچ ساپلی
یاسسی دیشلی داراق ، شانه قالی

یُونگ داراق : یُونگلی جوغا گه تیریأن داراق -
دیش ده‌ن سُوتوک ده‌ن سایلایان
آبزال ، شانه پشم

داراق لُق : غنا وا چانِنگ گولِنِنگ اُونگ -
یا نئندا قی دیش دیش نای چا ، غنچه پنبه

داراق دیش : سوتوک ، بیمیچاق یرمشاق یُونگ ، کرک

داراق لىق: داباشىنىڭ ئۇزەڭگى لىميگىنىدەن بارماق لارا چەنلى بولان بولەگى، پنجه پا

داراق لىق: قورغىي (قورغى) داراق ياغى (ياناق) چوشتى لورنىڭ ياشىل ئىزەنگلى ئالا- سار ئاتە نلزەش قوش، پرنده شبيه سار

دارالتماق: دارا جىق اتمەك، گىنگ زادى دار اتمەك، كىچە لتمەك، تنگ كردن

دارالماق: دارا جىق بولماق، گىنگ لىكدەن ئايرىلماق، تنگ شدن

دارالماق: يونگى ساچى داراقدان گەچيرىلمەك- شانه شدن

دارالماق: بىرماتا و دوشەك حالى حالىجا يالى زادلار تەلەكە دوقولوپ ئوران قاوشاق بولوپ داراو داراو- آراز آراز بولماق، يىرتىلماق سوزىلمەك، پاره شدن

دارازىماق، دارازىيپ دورماق، حامىنىڭ بىر- قاتى يىرتىلماق، زول زول گەسىلە يالى (يانى يانىق) بولماق، پاره پاره و خط خط شدن قسمتى از پوست بدن

دارالىيان: سوزولىيان، يىرتىلىيان، پاره شونده

دارالىيان: دارا جىق بولىيان، گىنگ لىكدەن ئايرىلىيان، قىسىلىيان، تنگ شونده

دارالىيان: يونگ آراس لانىيان، داراق دىش- چىقارىلىيان، چوغلانىيان، شانه زدنى

داراماق: داراق لورماق، داراق دان گەچيرمەك

دارايى: حالىس يوپەك ماتا قناوىز/شانه زدن

داراو داراو بولماق: آراز آراز بولماق، سوزولمەك زول زول يىرتىلماق، پاره پاره شدن

دارت: چەك، تەنگلە، بكش، كشيده دار

دارتدىرماق: چەكدىرمەك، تەنگلەمەك، محكم كام لەمەك، تنگ كشيدن

دارت غنج: دوقا آبزالى، ابزار قالى بافى

دارت عشلى: چەكيان، ئوزونا چەكيان، حەوەس لەندىرىيان، جاذب

دارتىلماق: چەكدىرىلمەك، ئوزونا چە- كيلمەك، بطرف خود كشيده شدن

دارتى: دوقوما زادلارنىڭ آبزالى، ابزار بافتنى

دارغا: داغى، پىترا، گيت، چاش، متفرق شو

دارغانك: داغىتمىيىنگ، چاشىنىڭ، متفرق شويد

دارغاماق: داغىماق، چاشماق، يوق بولماق، وەيران بولماق، متفرق شدن، خراب شدن

دارغاماق: بارماقلىنىڭ بولونگ ئوزونىڭ يوق بولماق، آرا دان گيتمەك، ورشكست شدن

دارغان: بار يوغى الدەن گىدەن، وەيران بولان، ويران شده، ورشكست شده

دارغان: آقىلى (حاقىلى) چاشان، بيحواس

دارغاو شىلىق، دارغاماق لىق، وەيران لىق، ويرانى

دارلنشماق : چاشغنش اتمه‌ک، دارلنغدرماق
بترالیش قیننئق دئرماق، مچلی کردن

دارنق : چاشغنش لئق، نئکلنرله نمه‌ک لیک،
اه‌له‌م تاس لئق، دلتنگی

دارئق ماق (دارئغماق) : آلادالی بولماق،
نئکلنرله نمه‌ک، غالیغی اتمه‌ک، ال-
-آیاغی یئتئرمه‌ک، حاوسولا بولماق
دلتنگ و دل واپس شدن

دارئغئپ دوران : غالیغی لی نئکلنرلی چاشیپ
نأما اتجه گیینی بئلأنی دوران،
ایکی اه‌لینی سیپالاپ دوران دلتنگ واندهناک

دارئغئپ دور : نأما اتجه گیینی بئلأنی دور،
نمیداند که چکار کند

داری : نئالی اوسوملیگأ مه‌نگزه‌ش دأنالی
بئتگی، ارزن

دأری : اوق آتیان یاراغی گوچورمه‌ک اوچین
اولا نئلیان یارت لایجی زات، باروت

دأری ده‌رمان : سئرقاوا اه‌دیلیان حه‌رحیللی
ده‌رمان، دارو درمان

داریجاق : اتلغاماق، یورتماق چاپاق دویدن

داریپ گیت، یورتوپ اتلغاپ گیت، بدو برو

داز : (ایکی لز اتا بابی) آتابابانگ بئر تایپاسی
طوایف
داز

داش : آرالئغی اوزاق بولان، آلیس، داش بیر
أللهم سناحا، دور

- لاپ داش : کأن داش، به‌ته‌ر داش خیلی دور

داش (داشئی) : بئرزاد ئنگ داشقی تاراپی،
داش ته‌وه‌ره‌گی، دئوزیکیپ یوزی
بیرون و رویه یک چیزی

داش : سوودا بئترامایان قاتی داش،
داغ داشی، کوراداشه‌ل که پیچ
داش، سنگ، آجر کرده

داش ته‌وه‌ره‌ک : دوملی دوش، دورت ته‌وه‌ره‌گا
ده‌ره‌ک، دورا دور، اطراف

داش ته‌وه‌ره‌ک : ته‌وه‌ره گینگ داشی
محیط دایره

داش دأل : اوزاق دأل، یاقین، نزدیک

داش راق : اوزاق راق، یاقین دأل، دورتر

داش ده‌شه‌ن، قوش پرنده دارکوب

داش کومور : زغال سنگ

داش یوزه‌ک، قاتی ناراییوزه‌ک، اتوه‌چیم سئز
سنگدل

داشاری : چاییئنگ، اوئیونگ، هاولینگ،
حایاتئنگ داش تاراپی، اچی دأل
خارج - بیرون

داشاری : داشقاری : به‌لله‌نه‌ن موچوه‌رده‌ن
کوپ، آرتئق، آغدئق، بیش از مقدار
معلوم و معمول

داشاری أوکله‌ر : باشغا یورت دأکی
خالق لار، باشغا ده‌وله‌ت له‌ر،
دولت های خارجی

داشاری وه زیر: داشاری داقی ده وله ت له ر-
شله ن قاتنا شئغی بولان وه زیر،
وزیرامورخارجه Etranger Ministre

داشغئن: داشاری بیرون

داشغئن: سوو وئنگ جوشوپ چیشیپ،
غئراسئندان داشئنا آخماغی، داشیماغی
طغیان آب

داشغاری: باشغا، اوندان باشغا، آرتئق،
کوپ، کئن، زیاده ازمقدار

داشقی: داش داقی، داشاری داقی، اوزاق-
داقی، بیرونی، آنکه در جای
دور است

داشقی گورنوشی: گورومی، گوروئوپ دورموشی
آنچه که بظاهر دیده میشود

داشقی گه ییم: یه نگیل اه گین باشئنگ-
داشئندان گه ییلیان گه ییم، چاپئت
کئت

داشلئق: داشئندان گه ییلیان گه ییم، لباس رو

داشلئق: تاووق وقوشلارئنگ آش غازانی
سنگدان

داشلئق: داشی کوپ یه ر، سنگلاخ

داشئراق قارینداش: بئر ناچا آرقا/ آرا-
آچان قارناش، فامیل دور

داشیماق: سوو وئنگ جوشوپ آخماغی
داشغئن گه لمه گی، طغیان آب

داشلئق: اوزاق لئق، آلیس، دوری

داغ (تاغ) خان: اوغوزخانئنگ اوغولی،
یکی از شش پسر اوغوزخان

داغ: ته ن کیز لیک یه رله رئنگ به للی بئر یه رله-
رینداکی یوقاری قالئپ گیده ن، داش-
لئق به ییک لیک له ر، کوه

داغ: قال قارا سالئنان تاغا، به لگی، علامت

داغ لار: یه رینگ یوزیندآکی داشدان
دوران به ییک لیک له ر، کوهها، جبال

داغان: دارغان، بئقئلان، یومورلان، ده ییران
بولان داغون خراب

داغ خورازی: قئزقادئل، سولغون، تذرو

داغدان: داغلاردا بئتیان، به رک قاتی بئر
اولی آغاج،

داغدان: داغدان آغاجئندان کوموش ده ن
یاسالان، گه لین غئزلارئنگ بولیونداقی
داقئنیان به زه گلی شا بیاسی، سینه ریز
ازچوب داغدان

داغدئنا تی ایی؛ پاسگه ل سئز ایی، بسهولت بخور

داغ گه چی سی: آیراق، مارال، بزکوهی

داغسی: ده ره ک- بولماق لئق، اوزا گئنا
آنالق لئق، اولار- بولار حه م شامل شدن

- اول داغسی: اول آدام حه م، سئزل دا،
اولار حه م (اولارام) آنهم

داغلی: داغلئق، داغی کوپ بولان یه ر
کوهسار

داغلاماق: قاوُرماق، یاغا بُشتُرمه‌ک
در روغن سرخ کردن

داغلاماق: داغ باسماق، بۆ گلی اتمه‌ک،
آلنُق لاماق، داغ زدن حیوان

داغلیُق: داغی، داغی کُوپ یه‌ر، کوهستان

داغنماق: بُرزولماق، بیُقلُماق، وه‌یران
بُولماق خراب شدن

داغنُمانی گه لمه‌ک: بُرزولمانی، داغیمانی،
ال ده‌گمانی، اَوْیتگه اُنی گه لمه‌ک،
قاووشماق، سالم دست نخورده
آمدن

داغنُمانی: یاُسگه‌ل سُز، تُوکده‌نچ سُز.
اه‌گه‌له‌نمانی بدون اشکال

داغنیُق: داغیپ یاتان، پیُتراپ یاتان،
یایرانگ، ویران داغون

داغننگ ده‌په‌سی، داغننگ سُوره‌ده‌په‌سی
اُورکوجی، آنگلوُباش بیک یه‌ری
قله کوه

داغیپ گیتمه‌ک: داغاماق، یُقلُماق،
دارغاماق، پیُتراماق، ویران شدن

داغُق: پیُترانگ، داغان، دارغان، ویران

داغی ناما: نه‌ی له‌سین، ناما الش اه‌دین
دُوغری چارا ناما، ایسا ناما،
راست است

داغی دال: کان کوُپ، بۆ تار، شوُزات بول.
داغی دال، این چیز خیلی زیاد است

ـ اُسسی داغی دال: کان قُزغُن، خیلی گرم است
ـ شو آرام قاوی (قوُوی) داغی دال: این آدام
بسیار خوب است

داق: باغلا، دوُو، به بند

داقار: باغلار، دُکام اه‌دار می بندد

داقدی: باغلادی، دُکام اتدی، بست

داقما: باغلاما، نه بند

داقمادی: باغلامادی، نه بست

داقماق: باغلاماق، دُکام له‌مه‌ک، بستن

داقنماق: بُزه‌دی اوُزینگا داقماق، بُویُونُنگا
باغلاماق، بخود بستن

داقنما: سوُنگاره گه له‌ن گه لمُشه‌ک، وابسته

داقلماق: اه‌لا، بُویُونا زات شای داقلماق
آیاغا تاناپ زنجر داقیپ قوُیُلاق
بدست و گردن زینت آلات و بپا زنجیر و غل بستن

دال: ایز، سوُرت، پُشت، آرقا، عقب

دالا قالدی: ایزا قالدی عقب ماند

دال بُویلی، (ک)، دال گوُزلوشدا، بوکور آدام
پشت خمیده، گوژ پشت

دالاش: گه لین آتاغا با رُملاندا اوُز آرالار-
ـ یندا آیال لارنگ تو تا لاشماق
چه که له‌شمه‌ک باسا لاشماق دابی،
آداب بزن بکوب زنها

دالاشماق: عاییزا لاشماق، ارچه شمه‌ک
جدال و گستاخی کردن

دالاش اتمه‌ک : ارجه شمه‌ک . باسالا - شاق ، باش قویاق ، توتالاشماق ، توقوشماق ، یا پیشماق ، یا قالاشماق
دست بگریبان شدن

دالاشئیپ دورماق : غایزالئق اه‌دیپ جه‌ده لله‌شیپ دورماق .
بیرروئی گستاخی کردن

دالاق : اچکی انسام دا قان (غان) اوغورونیدا جیلتئرئملی ایش . بئتئزئان اه‌لینگ آیاسی یالی بئرئولئک انسام ، طحال سپرز

دالاق قویرون : قوروغی اوللاقان یاغلی گووره‌لی گه وره‌لی غوئیون
گوسفند دمبه‌دار

دالاقئم (دالاغئم) چیئندی : یادادئم - یورتوپ یادالاندا آیدئلیان سئوز
خسته‌شدم

دالاماق : باسئپ یا سمارلاپ ، آغئز - اوروپ چه‌ینه‌مه‌ک ، یارماق ، یارالاماق ، خورلاماق ، گازگرفتن
زخمی کردن .

دالاماق : چه‌ینه‌مه‌ک ، یارئلماق ، یه‌نجیلمه‌ک ، اورولماق ، یارالاناق
زخمی شدن کتک خوردن وسیله چند نفر یا سگ

دارچین : کأ بئراوسئوملیک له‌رینگ ، قوروذولان (قورئدئلان) کوکی غاشئغی ، دارچین ، دارچین

دارچین میخه‌ک : بئرحیللی اوسئوملیگینگ قاشئغی (غاشئغی) ، کوکی ، گوللی ،
دارچین میخک

دالدا : آرقا ، دایانچ ، یاردام ، کومه‌ک ، په‌نا ، سئرت دا ، آرقادا ، حامی

دالمی ؟ اوزاونگوندا کی سئوزگی گویچ له‌ندیریان سئوز
کلمه تاکید

دالمی ؟ لیوق می ؟ مگرنیست
شول دالمی ؟ مگرآن نیست بنود

دالقادالقا - دانگلاتانگلا ، حاوئز (حاووز) یالی آزاجئق یا تا سوو وئنگ تولقونی
موج خیزاب آب حوض

دالئوئرمه‌ک ، دالجئرمه‌ک ، دالی بولماق
دیوانه شدن

دالئنان : آت داقان ، دالنایان ، ایرادگیرنده

دالئناماز : سایغارماز ، پارغ قویماز ، آت داقماز ، حاللار ، انسلار ،
دالناماز ، ایرادنمیگیرد ، تبعیض قائل نمیشود ، تفاوت نمیگذارد

دالئناق : آت داقاق دالناماق ، ایرادگرفتن

دالقالی سئنغئر : اتره‌نگی تولقون یالی بولوپ گورونیان سئنغئر ،
رنگ موجدار

دألی: اوروحی تآیدان یه تنه چیلیک تاپئنان،
آقئلی آویئقآئن، جئنلی، دیوانه
دألی لورخان: بئر زادئنگ اشتغئنا.
دؤشئیپ بولوپ بئلأنی بولماق،
حاواآلاماق، گوتورولمه‌ک، مه‌جنون
بولماق، مجنون
دألی ته لبه: اوروحی تآیدان یه تنه، ته‌نته‌ک
سانگسار، دیوانا، گیج بفهم
دألی دألینی تاپار: دألی دألی‌نی تاپار،
دیوانه با دیوانه است.
داما داما: دامئپ دامئپ، دامجا دامجا،
قطره قطره
داما داما گول بولار، چیچ دامماسا چؤل بولار
قطره قطره دریا شود
دامار: ترئین انامغاغآن یه تیرآئن توربا گورنوشلی
انام لار. رگ
- آوورتا داماری: یورکه‌ده‌ن چئقئپ ترئین
انامغاغآن یه تیرآئن اوللاقآن یوغون
دامار، یوغین دامار، آورتا A orta
داماق: ایمیت، ناحار، غذا
دامجا: سئزئئپ سیرئئپ دامیان، کیچی جه
توغالاجئق سوووق لئق دوومه جئگلی
چکه، قطره
دامجا دامجا: دوومه دوومه، قطره قطره
دامجا دامجا گوزده‌ن دؤکولیأن یآش، دوومه
دوومه یآش. قطره قطره اشک

دامجا دامجا: ایزلی ایزینا دامماقلئق، چکه چکه
داممآق: بئر آزاجئق دوومه یالی (یآناق)
بولوپ دؤکولمه‌ک، چکیدن
دامان: دامجا یالی دؤکوله‌ن، چکیده
دآمان: سین، اه ته‌ک، دامن
دأن: سؤزئنگی ایزینا آل، سؤز ونگده‌ن قایت
حرف را پس بگیر، انکار کن
دآنآ: بئلئملی، آقئللی، پاراساتلی، کوپ زاتدآن
حابارلی دانشمند
دأنه: آریا لوغدای وباشغا اؤسوملیک له‌رینگ
ایمیش له‌رینگ توخومی. سآن، سآناق
تخم دانه
دأنری: به‌ره‌ن سؤزوندا دورمادی، بویون
تاولادی قاچئردی، عهد شکست، انکار کرد
دأندی: بئر به‌جه‌رله‌ن زادئنگ ایشده‌ن قالاغی،
کؤتلئومه‌گی کار نکرد
- ساعات دأندی: دیمه‌گی ایشله‌مه‌دی
ساعت کار نکرد
دانگ: آلاقارانگقی لیق، ایراه‌تیر، سحر
دانگ: یوپ بئله‌ت باغلا، به رکیت،
با طناب به بند محکم کن
دانگ آتدی: دانگ آقاردی (آغاردی)،
صبح شد
دانگدی: باغلادی، یوپ بئله‌ن قاگام به رک
باغلادی، بست
دانگغئلی: باغلی، بسته

دانگ شه مالی : ارتیر ایر اُوسیأن یه ل
بادسحرگاهی

دانگماق : بئزادی یوپ بله ن به رکیتمه ک
مُکام له مه ک ، بستن

دانمه ک : بئر ایشی اتماگا سوز بریب سونگرا
بویون تاولاماق تاجئرماق حاشا ،
انکار کردن

دانمه ک : اُویله له مه ک ، یوز ساوماق
انیجیماق ، گله کردن روگرداندن

دانمه ک : بئر به جه رله ن زاتنگ ایشله مانی
قالماغی ، خواب شدن

دانشماق : گه پله شمه ک ، گورروننگ
اه دیشمه ک ، گفتگو کردن

داوا : اوروش ، غارغا ، جه ده ل ، شه ر
دعوا

داواگار : شه رباشی ، داواچی ، دعوا کننده

داوار : قویون ، غویون قوزی ، گوسفند

دایا : سؤیا ، دیرا ، تکیه بده

دایاغ : دیره گ ، سؤیه گ ، ستون ، پایه

دایاماق : سؤیه مه ک ، دیره مه ک ،
تکیه ستون گذاشتن

دایان : حالا قوواتا گه ل ، تیجه ن ،
غایراتلی بول ، دایاولو بول ، قوی باش

دایان : دور ، آیاق چه ک ، ایست

دایانچ : ده یره گ ، سؤیا ، سؤیگیشت ، آرقا ،
گئیچ ، قولداو ، ستون ، کمک

دایاندی : قوواتا گه لدی ، غایراتا منیدی ،
تیره کلی یاراولی بولدی ، قوی شد

دایاشمانگ : قولداو یاردام بولمانگ ، کمک نکنید

دایاماق : جئدا اماق ، دوروملی بولماق ،
تاغات گه تیرمه ک ، مقاومت کردن

دایامانگ : آرقا بئن بولمانگ ، آرقا به رمانگ
یا پیلا نمانگ ایتنامانگ تکیه نکنید پشتی نباشید

دایانئنگ : جئدا ئنگ ، سابئر اه دینگ
دوروملی بولونگ ، استقامت کنید

دایاو : غایراتلی ، جئدامای ، مقاومت کننده
دایاو بول ، غایراتلی بول ، جئدان ،
مقاومت کن

دایخان (تایخان) : اه که راچئلئق ایشی بئله ن
گؤیمه نیأن آدام ، دهقان

دایخان چیلئق : اه که راچئلئق ، دهقانی
کشتکاری

دایزا : اه جانئنگ آیال دوغانی واُولونگ
ارکه ک دوغان لارئنئنگ آیال لارئنا
ده گیشلی بولان قارئنداش لئق گورکه زیأن
سوز ، خاله

دایئم : المودام ، حه میشه ، همیشه مدام

دایئم : اه جانئنگ ارکه ک دوغانی ، دائی من

دایئن : کئمین ، مه نگزه ش ، مانند شبیه

دایی : اه جانئنگ ارکه ک دوغانی ، دایی

داییلیق : یه گانئنگ ده سللقی ساچئنی قئرقمان
آداما به ریلیأن سه رپای ، حالات ،
اولین اصلاح سربچه وسیله دائی وخلعت او

۲ ده پ: باشىدان ساوماق لىق، آئيرىلىاق، دفع

۲ ده پ: چه ور، لگدبزن

۱ ده په (ده فه): اوللاقان قوم اۇلىشمه گى. تۆمه گى، يۇقارى. بالاتپه

۲ ده په ک: ده پ ئا گا اندئک اه ده ن قال شا للاقچى، ده په گه ن، لگدزن

ده پچپه مه ک: ده پچيمه ک، ایکی ماتالی بیری بیرینیا یه تیریب (سه پیشدیریب) تىلمه ک، دوختن

۲ ده په لا: آیاق آشاغا سال، لگدکن

۲ ده په گه ن: ده په ک. لگدزن

۲ ده په له ندیر. زیرلگد بیندازند

۳ ده په له ندی. آیاق آستاقدا قالدی، تائستنا تۇقولدولار تجاوزشده، تجاوزکردند زیرلگدماند، انداختند

۲ ده پدی: چه وری، لگدزد

۲ - ایزینیا ده پدی: پس زد، عقب زد

۲ ده پگین: اه کینینگ اۇستوش تايدان اۇنگات (قووی .قادی) لئغی، بئز- ایشنینگ چالت لئق مئله ن یه رینیا یه تیریلیه گی، رشد سریع، عمل سریع

۲ ده پمه ک: چه ومه ک، لگدزدن

۲ ده پیشمه ک: چه وئش مه ک، شا للاق آتئشماق همدیگررا لگدزدن

تیپکله شماق - جئرتئشماق

۲ ده پیلدی: چه وئلدی، لگدخورد

ده ر: آدام وحه یوان لارئنگ ده ریتینینگ آشا غئتدان یئزینیا چئقیان سوووق- لئق، جیغ، نه م، عرق بدن

ده ره: زول گمیدیپ یاتان ایکی داغئنئنگ آرا لئغی، دره

- یایرانگ گینگ ده ره، جئولگه، جلگه

ده ره جه: بئرزا دئنگ مۇچوه ری، اندازه گئراد Degré, Grade

ده ره جه: بئر آدامئنگ ایش تئتترئشپ قازانان سیلاغی، درجه مقام

ده ره جه: ده نگه تشدیریلیش، اولی کیچی لیک، قئزلی سوووق لئق، ائسسی ساووق- لئق یالی زادلاری تئلدئرئیان آبزال لار. آلات وادوات سنجش وقیاس

۳ ده ربه نمه ک: ته رپه نمه ک، قیمئلداماق اورونماق: حرکت کردن

ده ربی داغئن: ویران

ده ره ک: ته ره ک: اۇللاقان تئلدئراووق آق آغاچ، سپیدار

ده ره ک: چه هه ننه م، بۇلسا بۇلسون، بۇلماسا بۇلماسون. جهنم

ده ره ک: باغلی، ده گیشلی، مربوط مناسب

ده ره ک: به ریله ن پول، مایا، اصل پول

ده ره ک: ایده گه، حایئر، بارلاغ کنجکاوی

ده‌ره‌ک سئز : ده‌ردا ده‌گمه‌یان ، ریگیان
حایئرسئز ، بدرد نخور
ده‌رکار : باغلی ، مربوط
- سه‌ن ده‌رکار دأل ، سانگا باغلی دأل ، بتو مربوط نیست
ده‌رده‌سه‌ر : قیئن لیق ، آلادا ، حاسئردی قایغی (غایغی) ، دردسر
ده‌ره‌و : تیز ، باسیم ، جالاسئن ، تندفورا
ده‌رزی : اه‌گین باش تکیان ، خیاط
ده‌ره گینا : په‌رنیا ، حه‌وه‌زنیا ، تؤله گینا ، په‌یداسئز ، آلمئان په‌ریناعوضنتش ، بجایش
ده‌رس : په‌للی بئر اوغور بزلونچا مه‌کته‌ب - له‌ردا اوقودولیان ساپاق ، درس
ده‌رس : قال ته‌زه‌ک له‌ری دباشغا قارئندئلار دؤکوندی ، تپاله و آشغال
ده‌رلیک : اه‌یه‌رکه‌چه ، نمدزیر زین اسب
ده‌رمان حانا : یارالی سئرقاولارا ده‌وا ده‌رمان اه‌دیلیان جآی ، درمانگاه
ده‌رمان : ۳۰۱ ، ده‌رمان اتمه‌ک ، درمان کردن
ده‌ره‌گی : نه‌ب سئز ، په‌یداسئز ، قانانچ سئز آلئئان باحاسئنا ساتئلیان زات فروش بدون سود
ده‌رلیک ، اوروش گه‌ییمی ، ده‌میردؤن ، زره
ده‌ری : حام ، حه‌یوانئنگ حامی ، پوست
- یوقاجئق ده‌ری : اه‌تینگ داشئنداقی یوقاجئق ده‌ری ، یالقاق ، پئزر ، غشاء ، روی گوشت

ده‌رویش : پاخیر ، پول سئز ، په‌له‌اوتوران ، دؤنیا بئله‌ن ایشی یئرق آدام ، درویش
ده‌ریا : چآی ، آرنا ، (اولی یاپرانگ گینگ لیکدا کاٌن یه‌رلیو زیئی قاباب یاتان مسوو) ، دریا
گورگه‌ن اتره‌ک آرناسی یالی رودخانه نهر
- آمی ده‌ریا : آرال ده‌نگیزنا قوییان اولی چآی ، آرنا ، رودخانه جیحون
- سه‌یئر ده‌ریا : آرال ده‌نگیزنا قوییان اولی چآی ، آرنا ، رودخانه سیحون
- گورگه‌ن واتره‌ک ده‌ریاسی : خه‌زه‌ر ده‌نگیزنا قوییان آرنالار ، رودخانه گرگان و اترک
ده‌رویش کأدسی : حوز آغاچدان یاسالان اوللا - قان کأدی یالی قاب ، کشکول
ده‌رلیی ده‌ریادا : دیه‌گی اوز ارکینداا ، آزاده
ده‌ستان : بآی ، حه‌کایا ، ارته‌کی ، داستان
ده‌سا : بئر دانگی اوت ، چوغلانان بئر - غوجاق باشلی آرقا بوغدای ، دسته
ده‌سامئل : کیچی جه‌ک گه‌رمه یالی زول زول سارئمئشق ، ایسلی غاوون جئق ، دستنبو
ده‌سلآب : اونگ باش ، اونگ ، اوزال ، اول
ده‌سلآب دان : اونگ باشدان ، اؤنگونده‌ن اوزالی بئله‌ن ، قبل از همه ، از اول
دِه‌ش : گوز آچ ، سوراخ کن

ده‌شه‌ر: گوز آچار، سوراخ میکند

ده‌شدی: گوز آچدی، سوراخ کرد

ده‌شدیر: گوز آچدیر، سوراخ کنند

ده‌شدیم: گوز آچدیم، سوراخ کردم

ده‌شمه‌ک: گوز آچماق، سوراخ کردن

ده‌شیک: گوز آچان، یارتیق، حفره، سوراخ

ده‌غال (داغال): آلداداجی، آلداجی، اوغری بوزوق، حیله گار، دغل

ده‌ک: آرام، ائوه‌جه‌ت، اوز الیشینا گوییه‌نیان، آرام مودب

ده‌ک: ته‌کین، یالی، مه‌نگزه‌ش، کیمین، مانند، شبیه

- شول ده‌ک: شول ته‌کین، شول کیمین، شو یالی مانند او

ده‌ک‌ات: تاو، گیدسین، بران

ده‌ک اولتور: آرام ائوه‌جه‌ت اولتور، قاتیشما آرام باش، دخالت نکن

ده‌ک گه‌زه‌ن ذوق گه‌زه‌ر، آرامش آسودگی میاورد

ده‌که‌لات. جوشغون لوق بئله‌ن گوررونگ Déclamation به‌ره‌ک

گوررونگ
قیزنقلی ده‌پکین لی یا حرارت سخنرانی کردن

ده‌گ: شاوخون لی (شوخونلی) گه‌ آییت، قاقدیر، شوخی کن

ده‌گدی: قاقدی، اوردی، شاوخون لوق آتدی بهم خورد، زد، شوخی کرد

ده‌گدیرمه‌ک: قاقدیرماق، یه‌تیرمه‌ک، بیر یکدیرمه‌ک، متصل کردن

ده‌گه‌رلی: قادی لیق بئله‌ن ایش بیتیرمه‌ک ده‌گیشلی، مناسب، کامل انجام دادن

ده‌گره داش: ته‌وره‌ره‌ک داش، اطراف

ده‌گین: اولی نینگ (اولانینگ) خورماتینا حاتیراسینا بیتشوله‌ن زادی اییپ دوغا اته‌ک، دوغا اوقوماق اوقیماق اوقاماق بیاد مرده صدقه دادن

ده‌گشیک: بیری بیرینا ده‌گیپ دوران، یاناشیق، بهم متصل، همسایه

ده‌گشیک: اولین مازا دان گه‌پ قاقدیرماق لیق شاوخون لوق، شوورتالیق، شوخی بذله

ده‌گشه گه‌ت: شوورتا، شاوخون، شوخی (ده‌گیشگه‌ن)

ده‌گشه گه‌ن آدام: شوورتا آدام، اوز سوزله‌ری بئله‌ن آدام لاری گولیشدیریان یوره‌ک گه‌ییم - له ریبی آچیان آدام، آدم شوخ

ده‌گمه‌ک: قاقماق، اورماق، زدن

ده‌گمه‌ک: اوینماق، ده‌گیشمه‌ک، شاوخون اته‌ک، گولیشدیرمه‌ک، شوخی کردن

ده‌گیر: قاقدیر، یه‌تیر، بیریکدیر، متصل کن

ده‌گیردی: قاقدیردی، یه‌تیردی، بیریکدیردی، وصل و متصل کرد

- ال ده‌گیرمه: دست نزن

دەگیرمەک: قاقدئرماق، یەتیرمەک،
بیربکدیرمەک، بهم آوردن، جمل کردن

دەگیرمەن: اۆن چەکیلیأن دەستگاه،
آسیا دستگاهی کە گندم آرد میکند

ـ سوو دەگیرمەن. آسیاب

ـ اۆدلی دەگیرمەن، حاراز، آسیا ـ
موتوری

دەگیرمەچی: کیلواچی، اون چەکیأن ـ
آدام، آسیابان

ـ ال دەگیرمەن: دستاس

دەگیشەگەن: دەگشەگەن، شوَرتا
آدام لاری گۆلیشدیریأن، شوخ

دەگیشلی: مناسیپ، اۆزۆنە گۆرا،
یاراشیقلی مناسب موافق

دەگیشلی: قاراشلی، باغلانشقلی،
دوسلق دوستی وابسته

دەگیشمەک: گەپ قاقدئرماق، شوَرتا
سۆزلەربلەن گۆلیشمەک،
شوخی کردن

دەگیمسئز: سووومسئز، کەلیەنک،
پانگقی، یەنگیل کەللە، سبک مغز

دەل: کەساگی، یاتت، تانئش دال

دەلمئزمەک: آغئزئنا سوو چالماق/ بیگانه

دەلالات: کومەک، یاردام، یۆل گۆرـ
کەزمەک، حایئر، نەب،
راهنمائی

دەلیل: بئر زاد ئنگ آگری دۆغری لئغئنی
سئلدئرمەک اۆچین کەتیریلیأن
اەساس، باهانا، سەبأب، خوجهت

دەم: آغئز بورونداان اۆیلەن آرقالی
آلئپ قۆیبەریلیأن حاوا، نفس دم

دەم آلماق، آغئز بورونداان اۆیلەن آرقالی
حاوانی اێچئنگا چەکمەک، تنفس کردن

دەم آلئش اناما: دەم آلئپ بەرمەک
انامی، دستگاه تنفس

دەم دۆئیت سئز: سەسلەنمانی، قیمئلداتانی
بدون سروصدا وحرکت

دەم بەرمەک: الیش اۆستئندا بئر آزا جئق
آرآکەسمە دینچ لئق، وقت تنفس

دەم چەکمەک: دەم آل، نفس بکش

دەمرەو: دەری نئنگ تۆزیندا تەگەلەک
تەگەلەک تورزغاب دوران دۆرلی
کەسەل،

دەموکیسمەک: دەپەلەنمەک، باسغئلا
نئپ باسئلماق، قاتالماق،
زیردست وپاماندن بسختیان

دەم کەش: چای دەم لەنیان چۆرتۆکلی
تومارلی قاب، چای نەک، دەکەچ
قوری

دەم قیسما: بۆغولما دەم چەکەک قیئن
بولیان کەسەلی، Asthme
مرض آسم

1 دەم لەمەک : دەم کەشا (چای یەگا)
چای آتتپ اوستونا قاییناپ دوران
سووی قویاق چای وآجوش درقوری ریختن

2 دەمیر: ماعدان دان باشغا دآشلار شلەن
تاتنتق چنقیان زات (۱۵۳۰°)
دەرەجەدا سوووق تولوپ دورلی زادلار
بەجەریلیار، اولاتسلیار. آهن، Fer

2 آق دەمیر: اولاقان یوقاجق غالاپی،
بەنکا، سینکا، آهن ورق حلب سفید

2 دەمیر آغاچ: قازی آغاجی، درخت وچوب
مازو، بلوط

2 دەمیر تکەلەن. بوردم بوردم تکەلی سیم
سیم خاردار

2 دەمیر دون (دەرلیک): اوروش گەیمی،
زره، جوشن

2 قارا دەمیر: اولاقان یوقاجق قارا غالاپی
آهن ورق سیاه

2 دەمیر قازیق: یەدی گەنیم یەدی یلدیز.
2 لارنگ ایکی چە تیندا کی بیر یلدیز
ستارە جدی

2 دەمیر قازیق: غایرا تاراپی، گون اورتا تارا-
پنگ قارشی سی شمال

2 دەمیر قازیق: مال قارا دانگلاق اوچین یەرا
تکلیان اوچی یتی دەمیر چیش،
تەبلە میخ، میخ طویله

- بام آززا دەمیری: تیر آهن
دەمیر یول: راه آهن

دەمیک مەک: دەم توتولاق، بوغولاق،
خفه شدن

" دەمینگ توتماق، دەمینگی ساقلاماق،
نفس را حبس کردن

" دەملی حاوا: (دمنق یەتیش) حاوا، دەم آلاغی
قیین حاوا، دەم قیسدیرجی حاوا،
قاپاس حاوا، هوای خفه شده

" دەمی توتاردی، دەمی ساقلاندی، نفسش تمام شد

1 دەنگ: دوش، دەنگدوش، یاشداش،
همسن، همسال

1 دەنگ: اوللیق کیچی لیکدا، سەمیزلیک حوزلوقدا،
اوززوین قیسغالقدا، آغتر یەنگیل-
لیکدا بیر موجوددا بولماق لیق، دو چیز
از حیث بزرگی وکوچکی چاقی ولاغری،
درازی وکوتاهی، سنگینی وسبکی دریک حد بودن
مساوی، برابری

1 دەنگ: شالی دەوریلیان آنزال، دستگاه
شالی کوبی

1 دەنگ آلاق: ایکی آداما اوغلانا پارخ سئز
زات آلاق، برابر ومساوی گرفتن

1 دەنگ بەرمەک، برابر ومساوی دادن

1 دەنگ پایلاماق: پارخ سئز پایلاماق،
دەنگ بولمەک، بطور مساوی تقسیم کردن

ده نگ توتماق: ده نگ گورمه ک، پارخ سئز بئلمه ک، هر دو را بیک چشم دیدن

ده نگ توتادی: آرادا پارخ قویدی، تبعیض قائل شد

ده نگ دوش: دوس یار، همسن وهمسال

ده نگه ش: اوزرئین لئغئنلئزی سیناش قدرتان را متقابلاً مقابله کنید

ده نگه شدیرمه ک: بیری بیری نسگ یا نندا قویوب تاپاووت لاندئرماق، مقابله کردن مقایسه کردن

ده نگه مه ک: ده نگ اتمه ک، ده نگه شدیرمه ک، موچه رینی بئر اتمه ک. سالدام لاماق، اندازه کردن

ده نگ له مه ک: موچه رنی بئراتمه ک، برابر کردن

ده نگ گورمه ک: ده نگ توتماق، بئر گوز بئلمه ن گوز له مه ک، فرقی قائل نشدن

ده نگ له شدیریب باره ک، ده نگ پایلاماق، ده نگ ئولمه ک، بطور مساوی تقسیم کردن

ده نگیز: آجئمتئق دوزلی، اولی یا پرانگ گینگئشلئک سوو، ده ریالار، آرنالار رجای لارواحلی آقار سوو لار ... ئنگ گه لیب قویبان یه ری، دریا، بحر، اقیانوس

ده نگیزخان: اوغوزخا نئنگ آلتی اوغول نوئنگ بیری، یکی از شش پسر اوغوزخان

- آرال ده نگیزی: اورتا آسیادا یه رله شه ن ده نگیز، دریاچه آرال در آسیای مرکزی

- کاسپییه ن ده نگیزی، ایرانئنگ ده میرقازئق تاراپئندا یه رله شه ن ده نگیز، دریای مازندران، خزر

ده و: آورات، بشکن (dōy)

ده وا یا ده وا: ده وا ده رمان، ام، دوا درمان

ده وام: جئدام، دوروم، قوتارئلمانی قالان الیشینگ ایزی، سوئنگی، دوام (duvam)

ده وه ت: جه وجه ر قویولیان قاب چاغئز، دوات

ده وه چ: انچی که وکی، دأنا و باشغا زادلار ده ویلیان آبزال، هاون، هاون

ده واملی: جئداملی، دوروملی، بادوام (duyamlı)

ده وه ک: دوُوه ک، آرپا بوغدای، جه وه ن یالی دأناله ری سامان دان آیئرماق آراسا لاماق. ده ومه ک، خرمن کوبیدن (dōv)

ده وشیمه ک: یادآب جانئلاماق، آراکه سئنی ده م چه که ک، تنرتند نفس کشیدن (dōv)

ده وله ت: بئر اولکا نئنگ توپلدم یا شلئق بولوپ حوکوم سوریان لاری (dōv) (töre)

ده وله ت: اقبال، بایلئق، ثروت

ده وران: که ییپ لی شادلئق بئله ن گه چیرله ن پاشایئش، روزگار خوش

ده و = دورماخ ۲- فترالامارخ (دوده) ۳- دوره چوره

ده‌و دیرمه‌ک (دۆودۆرمه‌ک) اوردورماق، دوردورماق، یه‌نجه‌یرمه‌ک، آوراتدیر-
ماق، خورد گرداندن بمضروب گرداندن

ده‌وران: (دُووران)، زامان، ده‌ویر، دووئر
عصر زمان

ده‌ومه‌ک: دُوومه‌ک، آوراتماق، سئندیرماق، یه‌نجمه‌ک، اورماق، دُوُیُم له‌مه‌ک شکستن

ده‌ویر: دُوُر، مۆوریت ده‌وران، زامان، عصر

ده‌ویله‌ن: دُووُله‌ن، آوراتان، یه‌نجیله‌ن
سئنان، شکسته، خرد شده

ده‌ویری: دُووُری، پت نوس یا یراق -
آنلره کیلیجا ارنله کیلیجا قاب، سینی

ده‌ولش: دُووُش، اوروش، ساواش، دعوا

ده‌ولیشمه‌ک: دووشمه‌ک، اوروشماق،
ساواشماق، دعوا کردن

ده‌ولیشمه‌ک: بیر زادی ده‌وما گاآوراتاغا،
کومه‌ک اتمه‌ک، کمک کردن جهت
کوبیدن خرمن گندم وجو یا خورد
کردن هیزم وچیزی را شکستن

ده‌ویک (دووئک): ده‌ویله‌ن آوراتان شکسته

ده‌ویم: بُوله‌ک، تیکه، قطعه پاره

- بیرده‌ویم چُوره‌ک، یک لقمه نان

ده‌ی (جوده‌ی): ئیلئنگ اُولن لاکجی آلی، دیاه

ده‌ی پوس: عَلئق تایران یاعدای سُر پیس -
اربه‌ت آدام، دیوث

دۆپ: آپ، تپ، تاقی، اُوراُن، حقیقتاً

دۆپ دوری: آپ آراسا، اُوران آراسا
خیلی صاف روشن

دۆپ دۆز: تاپ تاکیز، ئیلماماق، انذئگان
صاف مسطح

دۆ پیا دوغری: گوس گونی، قاتی دوغری، راست مستقیم

دُوپول: حایبات اور، چوز، ایله‌رلا،
آت سالی، حمله کن

دُوپولماق: چوزماق، اوقدارتماق، آت سالماق،
حایبات اورماق، حمله هجوم کردن

دوتار: تامدئرا، تورت آغا چیدان کووولوپ یاسالان
کادی گورنوشلی اوزرئین سابلی آیلی کئرنشلی
تئرکه‌ن سازی، دوتار

دوجین (جوجئن): حه‌ربیر زادئنک اُدن ایکی ساننا
به‌ریلیان آدی، دُوجین Douzaine

دُوختار (دُوختور): لوقمان، ته‌بیب، دکتر
Docteur

دۆداق: آغئزئنگ ته‌ده‌ره‌گیندا اُکی چه‌ویر-
-لیپ دوران کوتی ات، لب

دۆداق دیشله‌مه‌ک: اُوکویمه‌ک، قینماق،
لب گاز گرفتن، پشیمان شدن

دُوداغی که‌سیک: دُوداغی ایریک، چاُکلی،
لب شکری

دُوداقلی: دُوداغی یوغون (ئوغین)، پوکلی،
لب کلفت

دۆ دورغا: آی خاندان تُولان تورکه‌منینگ
بیر تُوله‌گی، از اولادان آی خان

دۆرا : قاشغی یا ئیپ یاغ آلتینیان آبزال، یا ئیق یا نلئق ، دستگاه کره گیری

دۆر : آختار، قاز ، دۆرجه له بکاو

دۆر (دۆیر) دۆرلا ، دۆیرلا ، توغالاب یئغناب آل به یچ ، جمع کن

دۆر : قیزغیلت مه له ائره نگلی (آت حاقدا) اسب قرمز متمایل بزرد

دور : قیزغیلت سارئمتئق آق ائره نگلی - قیمات لی باجا قاتی زات دُرگوهر

دور : دئر، است، هست، میباشد

- قاوی دور، اذگعات دئر، یاغش دئر، خوب است

دور : قیمئلداما ، قوزغاما ، الیست

دۆرا دئله ن : یارادئلان، یئوقدان بار اه دیله ن ازنیستی هست شده، سرشته

دۆرادجی : دۆراده ن، یارادان، یئوقدان باراده ن تانگری ، آللا، خدا، مخترع

دوراق : گۆرئنئش، بئه کیل، مئسوردور، یاعزای، شکل ظاهری

دوراق : بیر یه ردا دوریان ، دورومئلی، جئزاملی دوراغان، مقام

دۆراگه ی : جه رشیلئی ، دۆرلی دۆرلی، گوناگون

دورالغا : دۆرلی آختامیل له روماشین لارئنگ یئزلاقجی لاری هوتذیرییب دۆشیریان ویئرک اوروپ دۆشیرییپ دوریان.
یه ری، گاراج، Garage, Gare
Station Terminal

دوران ، بیر یه ردا قیمئلداماتی دوران، ایستاده

دۆرأن : دۆغان ، اه نه ده ن بۆلان ، یئوزا چئقان تولد شده ، بدید آمده

دۆره ده ن : یئوزا چئقاران ، یارادان ، تانگری ، آللا ، حودای ، خدا، خالق

دۆره ت : به جه ر ، یاسا ، خلق اختراع کن

دۆره ت مه ک : یاراتماق ، یئوزآ چئقارماق ، خلق کردن

دۆره مه ک : دۆغماق ، بۆلماق ، دۆنیاآ اینمه ک ، یئوزآ چئقماق ، تولد شدن

دۆرت (تۆرت) ، ساتان ادغوروندان جهار (۴)

دۆرت : بارماق بئله ن یا سیب قۆییه ر ، سیخ بزن

دۆرت اۆرودم : غیئز لارئنگ دۆرت اۆروله ن ساجی ، زلف چهارتاب

دۆرت برج : تۆرت کونجه کلی ، چهارگوش

دۆرت گیچ : حامیر دۆر تئلیان آبزال ، دلیشه یچ ، آلت سوراخ سوراخ کردن خمیر

دۆرتمه ک : سیخ بارماق بئله ن دۆرتمه ک سیخ زدن

دۆرتمه ک : حابار سئز اوتوران آدامی آنگلاتماق ، دۆیدیرماق ، اۆنس چه کدیرمه ک ، متوجه کردن

دۆرتۆک : تئکله ن ، دۆرتیله ن ، سیخ زاده شده

دۆرجه له : دۆر، آختار، قاز، جستجو کن بکاو

دۆرجه له مه ک : قازماق ، دۆرماق لار ئبله ن به شه له مه ک ، آختارماق ، دۆ کوشه دۆرمه ک

دۆرخۆک له مه ک ، جۆرخۆک له مه ک ، کاویدن

بیرزاد ئنگ آرالئنگ جه ر یاتئق

دۆرتۆک له مه ک قۆجالاماق ، یئوزآ چئقارماق

دوردوم : ساقلانودُم ، قیمىٔلدامادُم (قیمىٔلدامادُم) ایستادم

دوردی : ساقلاندی ، کۆتکتۆردی ، ایستاد

دۆردی : دۆرجەلەدی ، تازدی ، آغتاردی ، کاوید

دورسام : گیت مەسەم ، بالیستم

دورسون : قال سۆن ، گیت مەسین بایستد باشد

دۆرگۆن (دۆرگین) : سووراتچەکیان ، داش ـ یەری آییل سایئل گۆرکەزیان آیزال ، دوربین

دۆرلا : کەچە ، حالی ، حالچادشونگاەمەنگزەش زادلاری توغالاق توربا گۆرنوشلی ات ، دورجود بیجا ان

دورلا : لا بیتنی چۆکەر ، آراسالا ، سنّق مایاداان سۆز گیچرەن گەچیر ، صاف کن

دورلامادُق پاغ : لۆقور چۆکەنەقلی یاغ ، روغن صاف شده

دورلاماق : بوقورلىقدان چىقماق ، چۆکەنەلی دۆیبئنا چۆکمەک ، آراسالاماق ، تصفیه شدن

دۆرلەمەک : توغالاق اەدىیپ ئیئنماق ، دۆرلاپ قویماق . لوله ماننه کردن

دۆرلەنەن ؛ دۆرلاپ قویولان ، جمع شده بیچانده شده

دۆرلەندی : دۆرلاپ قویلدی ، بیچانده شد

دۆرلەنمەک : دۆرلاپ قویولماق ، بیچانده

دۆرلەنمەک : چۆقوردوپ ، بۆکوردوپ ، دۆرلەـ نیپ ، دیز ئنگا قتئنلئپ یاتماق ، زانو بغل خوابیدن

دۆرلی : حەرخیللی ، آیری آیری ، مەنگزەش داڵ هر رقم ، انواع

دۆرلی اۆرەنگ : حەرخیللی اۆرەنگ ، اۆرەنگ لەری باشقا باشقا ، رنگارنگ

دۆرلی دومان : حەرخیللی ، بیری بیربیدەن پارخلی ، جوروا جور

دورلوق : قارا ادی لەرنیک تارئم تئنگ داشئنا آیلانیان غا مئتئنگ آشاغئنداقی دۆرت بۆلەک آیراتین کەچە ، بمنطقه مخصوص زیر حصار دور الاچیق

دۆرمەک (دۆیرمەک) : توغالاق اتمەک ، توربا گۆرنوشلی اتمەک ، یئغناب کۆرلتمەـ ـلەمەک ، بیچیدن لوله مانند کردن

دۆرمەک : تازماق ، دورجەلەمەک ، آغتارماق پەتەمەک ، پەشیمەک ، قورچاماق ، قورچالاماق ، کندن ، کاویدن

دورماق : قیمىٔلدامانی تەرپەنمانی تالاق ، ایستادن

دورماق لی یاراشئق : صلح پایدار

دورماق لی اوغور : جنئراماق ، مقاومت پایداری

دورموش : یاشایئش دەوری ، اۆمۆر ، عمر

دورموش : یاغدای ، حال ، وضعیت

دورموشدا : شوواخئت ، شوماحال ، درحال حاضر

دورموشا چیقماق : اُویله نمه‌ک، اُویلی غوشلی-
بُولماق عروسی کردن
دوروم : دورموش، یاشاییش، اُوتور،
وضع، زندگی
دوروم : دوروش، جئدام، ساقلانیپ قالمیپ
بئلمه‌ک لیک دەره‌جه‌سی، حوصله طاقت
دورولی: جئداملی، سابئرلی، دایاد
مقاوم
دورنا : آیاق لاری بولوئی چوئنتی اوررتئن،
باتغالئق یه‌رله‌ردا یاشایان غوش
دُرنا
دوری : آراسته، بولانچاق دال، صاف روشن
دوری بیکئرلی: ساغدئن بیکئر ادیان، روشنفکر
دوری دُوشونجه‌لی: قادی بیلیاُن،
دُوشونیاُن، حه‌ربیر زادا آقیل بیکئر
یه تیرییپ بیلیاُن، یاغشی آیرئنگ
یه حیم لی بیکئرلی، فهمیده فهیم
دوریاتئس : (دوریاس-دوس) . ایستادیم
دوریاتئن : (دوت) : میایستم
دوز : داغلاردان قازئلیپ آلئنیان یُادا
دەنگیز له‌رئنگ سووئندان قورو دولئپ
اەلا گه‌لیاُن قاتی آق ییتی تاغاملی
آجی نه‌رسا، تاغام آدچین ناهارا
آتئلیاتر، نمک
دوزاق : غوش یُادا حه‌یوان تومتاق آدچین-
- آبزال.جه‌له، غاپان، دارادان،
تله، دام بکمند
دوز دادُش ماق : قودا غارناش بولجاق بولماق
سئوگیجی ایمه‌ک لیک، شیرینی خوری
دوز داتماق : بیر خودوُرلەنه‌ن زادی ایمیتی
چام جیم اتمه‌ک، بیرازاجئق ایمه‌ک
کمی خوردن
دوز دادئرماق : بیرایمیتی آز دا بولسا خودوُرله‌مه‌ک
تعارف کردن
دوزقاب : دوز قویولیان قاب، نمکدان
دوزلاماق: دوزا یاتئرماق، نمک زدن،
نمک سود کردن
- بالئق دوزلاماق : بالئغی آوچی دُورت گوُن
دوزا یاتئرئیپ چیقارماق،
نمک سود کردن ماهی
دوزلانان بالئق: شُور بالئق، ماهی نمک سود
ماهی دودی
دوزلی : دوزی کاُن، شُور، پُرنمک
دوزلی : دیمه‌گی، آشلی چُوره‌کلی ساخی جومارت
بخشنده
دوزی آز : یاوان، کم نمک
دوز سئز : دوزی یوق، بی نمک
دوزی کاُن : شُور، پُرنمک
دُوز : دُوغری، حاق، راست
دُوز : مه‌یدان، تاقئر، چُول، بیابان سطح
یاللازی، صحرا دشت

دۆز : سیراش لاب ساپاق یۆپ گه‌چیر،
خۆنچی ته‌سبی یالی (یاناق-یانی) ایزی-
گیدارلی دۆزیپ‌چیق ، بەنخ بکش
- اتی چیشا دۆز : اتی سیخا چه‌ک،
چیشلیک تاپیار (ته‌پیار) ات، گوشت را
به سیخ بکش

دۆزا دۆش : یالنگلئش زادی دۆزله‌مه‌ک،
دوغورلاماق، آییپ سئزاتمه‌ک،
تصحیح کردن

دۆزالتمه‌ک : به‌جه‌رمه‌ک، یاساماق،
دوغورلاماق ، درست کردن

دۆزالمه‌ک ، به‌جه‌ریلمه‌ک، یاسالماق
درست شدن

دۆزه‌لدی : به‌جه‌ریلدی، یاسالدی،
دوغورلاندی ، درست شد

دۆزگۆن : اه‌ده‌پ، ته‌رتیپ، ایل آرا-
-سئندا آقی داپ، قانون، قانون رسم

دۆزله‌مه‌ک : ته‌کیزله‌مه‌ک، دوغورلاماق
به‌جه‌رمه‌ک، درست وصاف سطح کردن

دۆزله‌مه‌ک : یالنگلئش زادی دوغورلاماق
دۆزالتمه‌ک ، تصحیح کردن

دۆزمه‌ک : سیراش لاپ ایزی گیدارلی
یئرا ساپا دۆزۆپ چئقماق،
بەنخ کشیدن

دۆزۆلدی : خونچی یالی (یانی-یاناق) ساپاغا
چه‌کیلدی ، رج بەنخ کشیده شد

دۆزۆلمه‌ک : بئر یئرا ساپاغا ساپیلماق
به نخ کشیده شدن

دۆزوولی : دۆزگۆن لی، ته‌رتیپ لی، قادالی
اونگاهت، قاوی (قووی)، حالق سئوه‌ر
آدم خوب ، مورد پسند

دۆزوولی دال : اربه‌ت، ته‌له‌که آدام
یامان، یه‌سه‌ر، یاغدای سئز، آدم بد

دۆزی : ته‌یدانی، چۆلی ، بیابان را

دۆزوولوزی : آرقاسی دال، آسلی لیزی
اصل روبه

دۆزی : قارا اوی له‌ردا اوغی تارئما باغلانیان
یدپ ، تاناب ، طناب بست چوبهای
بدنه آلاچیق با چوبهای منحنی سقف

دۆزیجی له‌ر : بئر کئتابی توشقینی وشونگا-
مه‌نگزه‌ش زادی ته‌پیار (تاپیار)
اه‌دیپ ته‌رتیبا گه‌تیره‌نله‌ر،
تنظیم کنندگان

دۆزیم : بئراوغوردا ساپاغا چه‌کیله‌ن،
دۆزیله‌ن زادلارئنگ بیرتوله‌گی
یک رج بەنخ کشیده شدن از چیزی

دۆز : یه‌لمه شیک لیک، سۆینه‌گه‌ن لیک
ساقینچ یالی (یاناق) لئق، حالت کش واری

دۆز ، قایغئرما (غایغئرما)، مضایقه نکن،

دۆزلی : آنگسات لئق بئله‌ن اۆزۆلمه‌یان
حامیر، ساقینچ یالی، سۆینه‌گه‌ن
چسبناک

دؤزلی اون: اؤزلی اون، قاوی تازا اون
پورت دأل آرد تازه خوب
دؤزما: غایغئو، ائوه‌جیم ات، روا ندار
دؤزمه‌ک: ائوه‌جیم سئز بولماق، گؤز غیماق
روا داشتن
دؤزوم: ده‌گیشلی، یاراشیقلی، روا
دؤزوملی: یوراگی قاتی، قارا، ائوه‌جیم سئز
زولوم اه‌دیجی، ظالم
دؤزوملی: به‌ریملی، جومارت، الی آچیق
ساخی، جوانمرد دست و دل باز
دؤس: سئویگلی، وه‌پالی، آرا ائناملی
دن‌نگ دوش دوست
دؤس‌لوق: آرا ائناملی، یوره‌گده‌ن لیک
قاوی (قووی) گورو شمه‌ک لیک، دوستی
دؤسوم: سئویگلیلیم، ائنام‌لیم، قاوی-
گوریئشم، دوستم
دؤس دؤغری: گؤنی بولوپ دوران، راست
مستقیم
دوش: تاوه‌ره‌ک، چه‌ن، چاق، اطراف
اندازه مقدار
- دوملی دوش: تاوه‌ره‌ک داش
چهار طرف، اطراف
دوش: سوووا دؤشوله‌ندا آوستونلده‌ن
سوو یئزلیان پور کوبیج آبزالی،
دوش حمام
دؤشاوئنت: گیرده‌جی، قازانج نه‌پ سود درآمد

دؤش: قورساق سؤنگکلی، غاپئرغالارئنگ
بئرله شیپ دیره‌یان اؤنگ سؤنگکلی
سینه
دوش بولماق: ساتاشماق، دوشوشماق،
قابات گه‌لمه‌ک، تاپماق، اه‌لا-
گه‌تیرمه‌ک، بهم رسیدن بدست آوردن ملاقات
دوش: آشاق این، یه‌را دوش، بیا پائین
دوشا: یایرات، یاز، فرش پهن کن
- اؤلی دوشا: حالی حالچا که‌چا یالی زادلاری
اؤیا دوشا، یاز، یایرات
منزل را فرش کن
دوشاپ قوپماق: دوشه‌ک له‌ری یازئپ
قوپماق، دوشه‌مه‌ک، فرش کردن
دوشاق: کوسئنگ، قال قارائنگ ایکی
اؤنگکلی (اؤوکی) آیاق لارنی چاتماق
آوچین آیرائین تاییارلانان یوپ باغ
بند پای حیوانات
دوشه‌ک: که‌چا، حالی، حالچا، کئلئم، پالاس
یالی زادلار، اؤی قوشی، فرش خانه
دوشه‌ک: یاتماق آوچین گه‌ره‌کلی زادلار
یورغان، دوشه‌کچه، کورپه‌چه،
یاسئق رخت خواب
- یورغان دوشه‌ک: یاتماق آوچین گه‌ره‌ک
زادلار رختخواب
دؤشه‌ک: موسیبات دوشه‌ن آدام‌ا یاتا
به‌ریلیان جای، مجلس تسلیت

ذوشه‌ک آتماق : ىتر یه‌ری ذوشه‌مه‌ک ،
حالی حالیچا که‌چه یازماق ، اوُقلاماق (فرش کردن)
ذوشه‌ک سالاق : یورغان ذوشه‌ک آتیپ
سالئپ یاتماغا تاییار (ته‌ییار) .
اتمه‌ک ، رختخواب انداختن آماده کردن
ذوشه‌مه‌ک : فرش یا چیز دیگر گستردن
- داش دوشه‌مه‌ک : سنگ فرش کردن
ذوشه‌ک یازماق : فرش گستردن
ذوشه لگا : که‌روه‌ن له رینگ ذوشله‌یان .
یه‌ری ، ساراى ، رباط ، کاروانسرا
ذوشه لگا : قونالغا ، اینه لگا ، اوچیان لاژنگ
قونیان یه‌ری ، فرودگاه
ذوشبی : دوشئوکلی ، باسیم ذوشئونیأن
ذوشگیر ، زه‌یین لی ، تیزفهم
ذوشدیم : ذوشئوندیم ، بیلدیم ، آلدیم ، فهمیدم
ذوشدیم : آشاق اینیدیم ، ییقئلدیم ،
پایین آمدم ، زمین خوردم
ذوشدیم : دوشدوم ، ساتاشدیم ، گوردوم ،
دیدم
دوش گه‌لمه‌ک : ساتاشماق ، قابات گه‌لمه‌ک
بهم رسیدن
ذوشمه زه‌ک : ذوشئومسئز ، چرنگگه ،
(چرنلنگه) ، بالاله‌و ، نفهم
ذوشمه‌ک : ذوشئونمه‌ک ، آنگلاماق ،
بئلمه‌ک ، ذویاق ، فهمیدن

ذوشمه‌ک : یوقاری دان آشاق اینمه‌ک ،
آت اوچیان آفتامیل ده‌ن یه‌را ذوشمه‌ک
ییقئلماق ، پایین آمدن ، پیاده شدن
دوشماق : دوش گه‌لمه‌ک ، ساتاشماق ، قابات
گه‌لمه‌ک یولوقماق ، موبتالا بولماق ،
گه‌سه‌لله‌مه‌ک ، یامان زادا اندئک
اتمه‌ک ، بهم رسیدن ، مبتلا شدن
دوشمان : یامی ، قارشی ، یو ، یامان ، دشمن
دوشوشماق : ساتاشماق ، بیری بیرینگا دوش
گه‌لمه‌ک قابات گه‌لمه‌ک ، گوروشمه‌ک
یولوقماق ، بهم رسیدن ، دیدن
ذوشئوملی : قاوی ذوشیأن ، دوشبی ، ذوشگیر ،
زه‌یین لی ، تیزفهم
ذوشوملی : قاوی اونگات ، آوادان (اوُوادان)
گه‌لیشیأن یاراشیأن ده‌گیشلی (اکه‌یمیم
حاقدا) برازنده
ذوشونوکلی (ذوشئنوکلی) : زه‌یین لی ،
ذوشگیر ، باسیم ذوشونیأن ، تیزفهم
ذوشونجه : آلئنان ماغلومات ، ذوشونمه‌ک
لیک ، ذوشئونم ، فهم ، شعور ،
ادراک
ذوشئونجه لی : قاوی ذوشئونیپ بئلیأن ،
آقئل (حاقئل) یه تیر دیپ بئلیأن
بئلئنراه دیپ بئلیأن ، فهمیده ، عاقل
ذوشونمه‌ک : هه‌ر بیرزادا بئلئنراه دیپ
بئلمه‌ک ، فهمیدن

دۆشوشمه‌ک، بیری بیرینگ گه پیناا دۆشمه‌ک
ماقسادی آنگلاماق، حرفهای
یکدیگر را فهمیدن
دوشوشوق، ساتاشماق‌لئق، گۆردۆشمه‌ک-
لیک، دۆس لارئنگ گوپ چئنگئنگ
اولئرمشوغی، مجتمع دوستان
دۆشیرمه‌ک: دۆشتورمه‌ک: آشاق ایندیر-
مه‌ک، یئرگی بوشاتماق، پایئین کردن،
دۆشیرمه‌ک: آنگلاتماق، بئلدیرمه‌ک،
قاندیرماق، فهماندن
دۆغ: مه‌نیز قوزلامارلئق، گه‌چی، بزغاله
دۆغ: بیر یاش بئله‌ن ایکی یاشئنگ آرا-
لئغئنداقی یاش گه‌چی، بزغاله کمتر
از دوساله
دۆغا: آللانئنگ ده‌رگاسئنا سئغئنماق،
یا که تانگری دان ماقسات مئرادی
ائسله‌مه‌ک، اۆزئونا یوزله‌نمه‌ک،
المودام یادلاماق، اۆزئونگا و باشغا
آدام لارا حایئر بره‌ره‌که‌ت اۆنگات
لئق یاشایئشدا آبرای تالاب
اتمه‌ک، دعا دنیالیش
دۆغا: اچئنا دۆغا یازئلان بئر بۆله‌ک
کاغئذ، جئق، تومار، دعا
دۆغا کومۆش: اۆغلان لارئنگ گه‌رشیناا
داقئلیان، کومۆش ده‌ن باره‌جه‌ریلیان
دوومه‌لی شای، زیور آلات نقره‌ای

دۆغان: بئرلان، اه‌نه‌ده‌ن بئرلان، زاده
تولدشده
دۆغان: بئراه‌نه و آتادان بئرلان چاغالار
خواهر و برادر
دۆغان اۆغلان: قاقالاری دادا له‌ری دۆغان
بئرلان، پسرعمو، برادرزاده
-دولامان اۆغلان: قاقالاری دۆغان بئرلان،
نوه‌های برادران
دۆغان قارداش (قارئنداش): ایله‌ن چالان
فامیل
-سۆیت له‌ش دۆغان: اه‌نه‌سی بیر آتاسی
باشغا بئرلان دۆغان، برادر و خواهر
قارئنی بیر دۆغان رضاعی
- آیال دۆغان: باجی، عئیز دۆغان، خواهر
- قئیامات لئق دۆغان: قاوی دۆلئش گۆرمه‌ک
بئله‌ن دۆغان لئق یاعدای بئلدیرمایان
یاقین لئق و قاتناشئق اه‌دیان
آرام، همبستگی و برادری
دۆغان لار: بیری بیری بئله‌ن دۆغان بولان
برادران و خواهران
دۆغان لئق: دۆغان لارئنگ قاتناشئق
یاغدایی، برادری
دۆختار: لوقمان، کۆیله‌نچ نه بیب له‌را
آیدئلیان سوز Docteur دکتر
دۆغدی: اه‌نه‌ده‌ن بئرلدی، دۆنیا ایندی،
دونیاا گه لدی، متولدشد

دُوغراماق : بُرلەک بُرلەک . تیکەتیکە اتمەک
قطعه قطعه کردن

دُوغراچیا : دُوغرالان بیر بُرلەک ات
یک تکه گوشت

دُوغرام دُوغرام : کەرِتیم کەرِتیم تیکەتیکە . تکه تکه

دُوغری : گُونی ، اگری دأل ، مستقیم راست

دُوغری .حاق ، یالان دأل ، راست

دُوغری چیُل : دُوغری گە بیله یُان ، راستگو

دُوغری دأل : یالنگش ، یالان ، غلط دروغ

دُوغری دان : چیُندان ، براستی

دُوس دُوغری : گوس گُونی ، اگری دأل ، کاملاً راست

دُوس دوغری : اُوراُن حاق ، یالان دأل
کاملاً راست

دُوغری لیق : گُونی لیک ، حاق لیق ، راستی

دُوغما : ارکەک اُوغلان ، غول جاغیز ،
چاغا اُوغول ، پسربچه

دُوغما دلیق : دەرەک سئز ، سان سئز ،
اربەت ، عمل بیهوده

دُوغمادلیق : انەدەن بُولمادلیق ، نزاده
(دُوغمادلیق اُغول دان دُوغمان یات یاشی)

دُوغمادی : غوزلامادی ، نزاد بنزائید

دُوغور : غوزلا ، بزا

دُوغورجا : گُونی جا ، راست مستقیم

دُوغورجا گەپ : چیُن گەپ ، حرف راست

دُوغورلاماق : بەجەرمەک ، دوزالتمەک
درست کردن

دُوغورلاماق : بیر یالنگشی دُوغرالتماق ، تصحیح کردن

دُوغورلاماق : گُونی اتمەک ، راست کردن

دوغورلاتماق : بەجەرتمەک گونەلتمەک
درست وراست گردانیدن

دُوغورلاماق : گُونەلەک ، بەجەریلمەک
راست و درست شدن

دُوغوسئویاق : حەگلەرمەک ، دیکگلەرمەک ،
بُولیساماق ، بادلاماق اُوزئو نگاً
قورلاماق ، مەنلیک لی بُولماق ،
فخر فروشی کردن

دُوغوملی : باش ، یوزەکلی ، غایرات لی ،
اەدەرەن ، کەرچەک ، غیرتمند

دُوغوسئز : اربەت یاغدایلی ، بُولوسئز ،
دەرەک سئز ، سانا گەلینمەیُان
آدام ، آدم فعمل

دُوق : آچ دأل ، شکم سیر

دُوقا : دُوقی ، حالی حالچیا دُوقی ، بیاف

دُوقا : گەییمینگ یاقاسئنا یُرا خولبارئنگ
بیلئنا بەرکید نلیان دەمیرجیک ،
ایلدیرگیچ ، قازان قوفلی ، قلاب سگگ

دُوقاماق : دُوقیماق ، دُوقوماق ، چیتمەک ،
اُورمەک ، بافتن

دُوقغاز : اەکین وغوراغ یەرینگ داشئنا
اەدیلیان چەپەری نینگ گیرە نگاً
یەری ، محل و درب ورود چپر

دُوقعوز: ساتنُنگ بیری، نه (۹)

دُوقا: دُوقولجاق بُولوپ گه ریله‌ن یا دا دُوقولوپ اُولترلان حالی حالچا یاناق زادلار، دستگاه بافندگی

دُوقاچی لار: حالی حالچا وشونگا مه نگزه‌ش زات دُوقویان (دُوقنیاَن) لار، بافندگان (اه‌ل له‌ی حونارلی عنیز گه‌لین له‌ر)

- الیشله‌ری دُوقا چیلئق: دُوقا دُوقوماق - (دُوقیماق) لئق کارشان بافندگی است

دُوقولماق: دُوقوماق، دوقیماق، دُوقانی چیتمه‌ک ساپاچاق، اُورمه‌ک لیک بافته شدن
بافندگی کردن

دُوقی: دُوقا دُوقی (دُوقا)، حالی دُوقی، قالی باف

دُوقی: بالئغئنگ اوللاقانی، پیل ماهی

دؤک: آشئغئنگ تونگنگی تاراپی، طرف
برآمده بجول قاب

دؤک، یه‌را دؤک، بُوشات، بریز، خالی کن

دؤکان: کوجا ئنئنگ یؤلونگ غاپدالئندا زات ساتئلیان جای، دکان

دؤکان، دوس دُوعری غیثارمانی، یکراست

- آمان دؤکان، بولاشئق بُولدم لبرجار، درهم برهم

دُوکور: بوُشادار آعدارار خالی میکند

دُوکما: بوشاتما آعدارما، نریز

دُوکمه‌ک: آعدارماق ریختن، خالی کردن

دؤکدُم: آعدار دُم، بُوشاتدُم، ریختم

دؤکدی: آعداردی، بُوشاتدی، ریخت

دؤکوشدورمه‌ک (دؤکوشدرُمه‌ک): آختارماق گوزده‌ن گه‌چیرمه‌ک، آمان دؤکان ائمه‌ک
جستجو زیرورو کردن

دؤکولدی: آعداریلدی، ریخته شد

دؤکولمه‌ک: آعداریلماق ریخته شدن

دؤکدم: گوز اُوڭلئنا آلئنیان تونوم، به‌رنامه نانگشا، طرح، برنامه Programme

دؤکوم: بیر اوللاقان ایش تونتاغا (گورناغا) قویولیان مایا، سرمایه گذاری

دؤگون: دووئن، گره

دؤل: ارکه‌ک لیک انام لاردان بولانوپ - چئقیان توخوم اسپئرما Sperme
Spermatozoide

دؤل: غاوون غارپئز وشونگا مه نگزه‌ش - اُوسوملیک له رینگ دوونپ به‌ریان حاصئلی اُونونی، محصولات باغات

دووُل: اُوتیونگ جاینئنگ انجئننگ ساغ یا دا سول غایدالی، طرف راست یا چپ
آلاچیق اطاق

دول: باشی بوش آیال، آیال سئز ارکه‌ک، مجرد، بیوه

دُولا: دوُرلا، داشئنی اورا ساری به‌یچیان

دُولا: غایتار، ایزینا قاو برگردان
ایزینگا گیت، برگرد

دولاب آل : دۆرلاب آل، يىغىناب داشتنى .
سارىپ آل ، جمع كن ، بپيچ و بگير
دولاشماق : يۆپ تاناب ، اەرىش يالى زاتنىڭ
بولاشىپ چولاشماقى، آت اەشەك
دەباشقا ماللارنىڭ آياق لارى يوپا
چولاشماقى ، پيچ اندرپيچ شدن ،
دولاق : اُدىك چوقاى چارُق واُسكەلىك
آياق قاپ كە پىيلە ندا آياق لارى
دولاماغا يورىيا دوقولان اين سرجا
قاتشىڭ اوزرىئن بۇاوجى يوپ لى
ماتا ، مچ پيچ
دولاما : دەويلەن ات تارتلىپ، كەلەم ،
اۆزۆم ياپراغىنا يادا يوماذور بادام جاما
دولانوپ بىشۇرلىيان ناهار ، دلمه
دولاما : گەزەرنىڭ ايكى غاپدالى توتوق
مەرتەبە تام ، خانه دوطبقه كه دوطرف
بالكن جلو بسته باشد
دولان : آغىزى ئىلەن بۇرلان ، پرشده
دولان : قايت ، اودۇرۇل ، برگرد
دولاندۇر : ايزىنيا غايتار (قايتار) ، اەوير
برگردان
دولاندۇرماق : ايزىنيا قايتارماق ، برگرداندن
دولاندۇرماق : اربەت ياغداى ئىلەن گۆن
اوتكشوق گەچيرمەك ، گذران وزندگى
زندگى را گذراندن
دولانچاق : اۆدۇرۇلچەك، قايتقاق، برميگردم

دولاندۇرگى : بۇرالىش نوبون آلنىپ گەچىرىپ
بارىپان ، الىش يەرىنيا يەتىرپان .
جوغاب كار ، مسئول
دولاماق : چولاماق ، بۇرزاتنىڭ داشتنا يۆپ
يادا ماتا آيلاپ راڭلاماق ، اوراماق ،
سارىماق ، چيزى را درپارچه پيچيدن
دولاماق : تۆرەمەك ، چولاماق ، قاپارماق ،
اۆوتۇرمەك ،
دولاماق : اۆز توزوپ تۆرەنىپ ياشنىپ
اۆتۆرماق ، ياشاماق ، روگرفتن ،خودرا
درپارچه وچادر پوشاندن
دولانماق : قايتۇپ گەلمەك ، اۆدۇرۇلوپ
گەلمەك ، برگشتن بازگشتن
دولانماق : سەيل اتمەك ، سەيىر اتمەك ،
گەزەلەنچ اتمەك ، سيروسياحت گردش
كردن
دولەك : دولۆك : دوغولى، گينك ، اوز-
مەزەك ، كسيكه وسع صدر دارد
دولدور : آغىزى ئىلە بۇرات ، لبريز، پركن
دولدوردم : آغىزى ئىلەن بۇراتدم ، آغىزنا
قەترات اتدىم ، لبريز، پركردم
دولدوردى : آغىزى ئىلەن بۇراتدى ،
تونانى قويدى ، پركرد
دولدورماق : آغىزى بيلەن بۇراتمەك پركردن
دولدورماق : بۇرالشىنگ يەتىنە چيليك يارىپ
توتماق ، جبران كردن

دۆلدورماق : بۆرآداما عنلماو بەرمەک چیشیر-
مەک، حاوالاندۆرماق، یە لەلەندیرمەک
قاحار غاراپ آتێنا مۆندیرمەک،،
کوشکۆرمەک (کوشکورمەک)
تحریک وتهییج کردن

دۆلوپ دورماق : آغزی بۆلەن بۆر تۆلوپ
دورماق، دۆلماق، پر بودن

دۆ لوپ دورماق . چیشیپ قاحارلانێپ ئیورە
دۆلوپ حاوالانێپ دورماق، غضبناک بودن

دۆلدی: آغزی بۆلەن بۆر تۆلدی، پر شد

دۆلدی: آغلاجاق تۆلدی، چیشدی، بهیجان
آمد

دۆلماز : آغلاماز، قاحاری گەلمەز، گریه نمیکند
آغزی بۆلەن بۆر تۆلماز، پر نمی‌شود

دولوش : آوچ یاشار اورقاچی دۆیا (دنیا)
شتر مادە ٦ سالە

دولوق : قولاق انگلەک (انگلنگەک)
اەرین، یانگلنگاق (یانگلغاق)
ارالنغی، یۆزینگ بۆرقاپدالی
یکطرف صورت، گونە

دۆلماق : دۆلوپ دورماق، آغزی بۆلەن
بۆر تۆلماق، پر شدن

دولقی : جورابێنگ توپوقدان یۆقاری
بۆلەگی، ساق جوراب

دول تۆربا : دول دان آسێلیان چەقچە
قالام سالێنیان تۆربا، قاشقدان

دۆلوقماق : گودۆن (گەوین) حاجی تۆلمانی -
یوزەک دۆلماق، بغض گرفتن

دۆلی : آغزی بۆلەن بۆر، پر

دۆلی : بۆردەنگا گەلەن ایری قاتی یاغش
یاغێش، یا ضمور، رگبار

دۆلی : تۆخومی، نطفه اش

دولی : اۆیونگ اێچینینگ بۆر قاپدالی تاڕمەدە
زات آسێلیان یەری، یکطرف داخل اطاق

دۆلی شتۆرمەک : بۆرالێنی قاوی یاغزای بۆلەن
یەرینیا یەتیرمەک، کۆسسۆنی قویمانی
گەچیرمەک، اجرا و کامل انجام دادن

دومالان : دەپە داغ ١٥ تەک لە رنیدا بێتیان
یەردەن گوبە رییپ چێقیان کەرتوپ
یالی اوسوملیک، کومەلەک ماشغالا-
سێندان، یاغا قاوۆرلێپ ایینیلیار،
دنبلان

دومان : اۆمۆر تۆت حاوا، آچێق دوری دال
حاوا، قارانگقی، هوای گرد وغبار وهم آلود

دومانلاماق : حاوانی تۆت غوم اۆمۆر تۆتماق
گرد وغبار شدن هوا

دومانلی داغ : باشی اۆمۆرلی داغ، کوهی که
قله اش مه آلود است

دوملی دوش : دۆورت ٩ وەرەک، دانش-
تە وەرەک، چهارطرف، دورادور

دۆمەک : بۆر قاپدالێنا یاری یە لەلە تە گەلەک
آغاچ، تە وەرەک، دنبک

دۆمال : یەک مەردیم وتای سیلی دان اوللاقان
راق گامی، قاپق بزرگ، لنج
دۆمەک : دووێ تێک بۆلوپ چیبان یالی
یارابۆلوپ دە رینیینگ یۆزینا قایتالاب
چێقاق، زخمیکه چند بار عود کند
دوموق : دێمێق، پەتیش، تەلە لە حاوا
یەل سێز شەمال سێز آغێز حاوا، هوای خفه
دومۆو : ساووقلاماق، ساووق لوردورماق ـ
سەبابلی یۆزا چێقیان کەسەل،
یۆنگ، یۆنگالما، سرماخوردگی
دومۆولاماق : ساووقلاماق، یۆنگالاماق.
سرماخوردن
دۆن تورکمەنینگ اوزێن وگینگ داشقی کەیمی
رولباس بلند وگشاد
دۆن : اۆوۆرتۆل، ایزینگا قایت، ژۆلان
برگرد
دون : دوروون، ایستاده ام
دۆن (دۆین) : گەچەن گۆن، دۆینکی
گۆن، دۆینەن، دیروز
دۆنەییێن : قاوی گۆراێین، قوواناێێن،
ساداقا قوربان بۆلایێن، فدایت شوم
دۆنجەک : دۆلاناق، ایزیما گیرجەک،
برمیگردم
دۆنجەک : یالی، یێنی، یاناق. مەنگزەش.
تەتلی، کێمین، زیللی، شبیه، مانند

ـ کیجی جەک اۆبالار شەحەرا دۆنجەک،
کەنت لەر شەحەر کێمین بۆلجاق.
دهات مثل شهر میشوند
دۆندەرمەک : دۆلاندرماق، بێر تاراپدان ایکینجی
بێر تاراپا اۆوۆرمەک، آغدارماق،
برگرداندن
دۆندەردی : اۆوۆردی، آغداردی، برگرداند
دۆندی : اۆوۆرۆلدی، آغدارۆلدی، تبدیل شد
دۆنک : یەرینگ سووونگ مێلکینگ آلتی‌ـ
دان بیری، دانگ
ـ آلتی دۆنک : بیر مێلکینگ سووونگ توتێن‌ـ
لەیێن بارێسی. ششدانگ
دۆنک : سارێسغێش، قولغون، لرزش، طپش
ـ یۆراگیم دۆنک اتدی : یۆراگیم سارێسدی،
تەرپەندی، قورقدوم، ترسیدم قلبم تپید
دۆنکی (دۆینکی) : گەچەن گۆندا اۆکی،
دیروزی
دۆنگ : تەرپەنما، قیمێلداما، منجمد شو
دۆنگدورماق : بوز یالی، بوز گۆرنۆشدا اتمەک
اۆران ساوۆتماق. منجمد کردن
دۆنگدەرمەک : آغێزی آشاق دیبی یۆقاریق
اەدیپ آغدارماق، اۆوۆرمەک،
وارونه، واژگونه کردن
دۆنگدەردی : آغداردی، واژگونه کرد
دۆنگدوردی : بوزیالی اتدی، منجمد کرد

دۇنلدى : گه پله مُنى قيمنلداماتنى دۇنگان يالى
(باناق ، يانى) بُولوپ قۇرقوب اُوتوردى ،
دوردى ، اُولىشيدى   ترسيد منجمد شد
دۇنگاق ، دۇنگغون ، لوز ،   يخ
دۇنگاق لىق : سوولاروپه رلوزنى دونگماق لىق
يخبندان
دۇنگماق : بوز يالى بُولماق ،   يخ بستن
دونگغوز : آياق لارى كيچى جنك (كيچى جه ك ،
- كنشتنك) يُرتنجى حه يوان . الدآ
حه م ساقلانيار ، بير يىللرا اكى يولام
قوزلايار ، حه رقوزلاندا سه ككيز توققوز
(دوتقغوز) (۹-۸) چاغا لايار ،
اُوران سه ميز اتلى قانلى بُوليار ، خوك اهلى
- چول دۇنگغوزى : آغاچ لىق وباتقالىق يه رله ردا
ياشايان يُرتنجى حه يوان ، آغنر نتنگ
حه رقايدا لسُندا چُنقنپ دوران اچلى
بير دلىشى بار ، آن داما دۇنولىيار ، حاتى
اُوران قالشنگ ، يه كه قايان ، خوك وحشى
گراز
(دۇنگغوز قاوسا اينشتا ، دۇيا قاوسا كوته لا)
دۇنگدوم : آوليشيديم ،   يخ زدم
دونگمى ؟ دورسونلمى ؟   ايستادى ؟
دۇنمه ك : ايزينگا اُوۇرلمه ك ،   برگشتن
دۇنوپ دور : اُوۇرلنپ (اُووورلوپ)
دور ، بُولوپ دور ، غنلنغندان
اُنامندان دُنُنپ دُر ، عوض شده

دۇنۇك سنز : اوغورتنا ، يۇز اُوۇرمانى ،
غايىدوسنُز (قايدوسنُز) ،   مصمم
دۇنۇك ليك : اويله له مه ك ، يۇز اُوۇرمه ك
البتى تاشلاماق ،   روگرداندن
دۇنۇم (دۇنىم) : اُوۇرلمه ك ، آيلانماق ،
گرديدن ، دوران
-يىل دۇنۇمى : يىل اُوۇرلمه گى ،   سالگرد
دۇنيا : اُله م جاهان ،   دنيا
دۇنيا گۇروشتۇنده ن آنگلادۇغى ، جهان بينى
دوو : دوروپ دور ، دوور ،   ايستاده
دووق : توتين ، اُوران ، چودو ، آپ ،   كاملاً
دووآق : چودو آق ، آپ آق ، اُوران آق
دوو :   گره بزن / كاملاً سفيد
دووار (داوار) : آوليق مال لارنىنگ احلى -
بار ئسُنا كوپ چُنلكُنُنا ده گيشلى
بُولان آت ، قوي ون گه چى ، گوسفند بز
دۇوام (ده وام) : جنُدام ،   استقامت
دۇوه ك (ده وه ك) : آرپا بوغداى حه وه ن
يالى دانا له رى ده ويپ سامان دان
آراسلاپ آيرماق ،   خرمن كوبيدن
دۇوه ك ده ويان : آرپا بوغدايلى سامان دان
آيرياين سايلايان ده سگا ،
دووآق : آپ آق چوو آق سفيد سفيد / خرمنكوب
دۇومه ك (ده ومه ك) : آوراتماق ، شكستن
دوومه ك : اكى يۇپى بيرى بير نيا چاتماق ، سه -
پله مه ك ، داتگماق   گره زدن

دووما : اُوغلان لارئنگ آیاغئنا ، دُوغا کوموش
ولبورما سئنا داقئلیاآن کیچی حه‌ک
سه‌س له‌ نیان کوموش شاَ بیا ، زنگوله
غئیزلارئنگ قوپیا سئنا حه‌م داقئلیار .

دووما : کئلئئت   دکمه

دووقه‌مه‌ک : قاودن قارئنز وایمیش به‌ریان
آغاچ لارئنگ گوُللاُپ بارآ دورماغی
بیار شتن

دُوونک (ده‌ونیک) : دُوونله‌ن ، آورانان
دُوونلئپ سانذان چئقان ، سئنئق
شکسته

دُووُر : ده‌ویر : گه‌چه‌ن وایزارلاُپ گه‌لیاُن
وآغئت آرالئغی ،   دوران ، زمان

دووورتیک ، ئیلمانمادئق ، یدودُوسُودور
ساپلانمادئق ، دِلش دِلش ، صیقل نشده

دووورتیک : الئسی قئزغئن حاوالاردا اتنام
بئشمه‌ک ، آووُنجاق دووئر دووئر
بُولوپ قئزاریپ آویماق ،   جوش

دُووُش : ده‌ویش ، اوروش ، ساواش ،
چاقینتئق ،   زدوخورد ، دعوا

دُووُم : ده‌ویم ، دُوونلئپ آلئنان بیر
بُولَه‌ک چوُره‌ک ،   یک پاره نان

دُووُن (دُووین) : دانگلی ،   گره

دُوونچه‌ک : دانگلی قوشاُ نت ، تُوی لاردا
به‌ریلیاُن پاُی ، سُووُجی ، شیرینی تعارفی

دُوونلمه‌ک ، شکسته شدن / که در دستمال پیچیده باشند

دُویا (دُنیا) : اوللاقاَن اورزئین بُویلی ،
اورزئین آیاقلی ، اُورکوچلی حه‌یوان ، شتر

دُویا آرواناُ : اورقاچی دُویا ، ائنه‌ن ،
شتر ماده

- آیری : ایکی اُور کوچلی بوغرانئنگ دُولی
شتر ماده

- آیان : دُویا ساقلانیان جاَی ، شترخان

- اوغشوق : ایکی یاشئنداقی ارکه‌ک اورقاچی
دُویا ،   بچه شتر دوساله نر و ماده

- اُور کچ ، دُویانئنگ آرقا سئنداقی تونگنگی
بُولوپ دوران یاغ .   کوهان شتر

- ائنه‌ر : بوغرانئنگ دُولی ،   شتر نر

- بوُتلادی : دئیا قوزلادی ،   شتر زائید

- ائنه‌ن : اورقاچی دئیا . آروانا دان بُولان
شتر ماده

- بوغرا : ایکی اُورکوچلی بوغرانئنگ دُولی
آیری   شتر نر دوکوهانه

- بوغورچی : اوچ یاشار الشا یاران دئیا
شتر سه ساله

- دُویا بوُجالایا : قوزلاجاق بُولیار ، شتر
میخواهد بزاید

- بُویدی (بوُدی) : بورنوق ، بوروُن لئق
بُولیلی اوچی اه‌په‌نه کلی آغاچ حئق
چوب بینی شتر

دُنیا بُولیوُن : یوُلونگ آشاغئنداُن اه‌دیلیاُن
سوو گوزه‌ری ،   شتر گلو

- تورروم : آلتی آی بلەن بیر یاشنڭ آرا-
لىغىنداقى ، بچه شتر
- چه مأما : دۆیانڭ قارنی یاغی ، کمربند شتر
چه مەر ،
- حاتاپ : حاوئدنڭ آتاناق لی آغاجی
چوب پالان شتر
- حاوئت : حاتا بنڭ داشئنا تئکئلەن
دۆیانڭ پالانی ، پالان شتر
- حەشدەک : ایکی اورکوجلی دۆیا ، شتر
دوکوهانه
- دولوش : اۆچ یاشئندا اورقاچی دۆیا
شتر ماده سه ساله
- دۆیاجی : تورکمەنیڭ بیر تایپاسی ، اۆدە
حیوالی گەرەک وباشقالار
دیرجی طایفه ای از ترکمنها
- دۆیا داپان : یاسی (یاستی) اولاقان
داپانلی ، کف پا شتری
- دۆیانڭ باشئنی ایدیان : کەروەنیڭ
باشئنی چەکیان ، ساربان
- غامغئل : اۆرکوجی بۆرقاپدالئنا قیشئق
دۆیا ، شتر کوهان کج
- گەشەر : ایکی یاشار ، ایکی یاشئنداقی
دۆیا ، (ابن اللبون) ، شتر دو-
ساله نر
- کۆشەک : بیر یاشئنا یەتمەدیک تازا
دۆغان چاغا ، بچه شتر

- کوشغول : دۆیانڭ قوروقئنڭ آشا-
غئندان گەچیریلیان تۆپ ، طناب زیر
دم شتر
- گۆبۆردی (گۆلۆپردی) : آروانادان بولان
ارکەک دۆیا شتر نر
- گۆحەرت : اینەرەدەن قایان آروانادان
بولان ارکەک دۆیا ، شتر نر
- مایا : بوغرانڭ دۆلی ، آروانادان دوغان
اینەن ، شتر ماده
- آق مایا : سیلاغلی قاوک گۆرولیان دۆیا
شتر ماده سفید
- دۆیا یاسدئرماق ، چاپدئرماق ، شتر دوانی
- یۆرەک : گەچە گئلئم پالاس دان .
دۆیانڭ آرقاسئنا آیلاپ دۆلاپ
اەدیلیان اوتورملی جای ، جای نشیمن
در پشت شتر
- دۆیا یۆرەکلی ، یورەگی اچی قارا ، آر آلاجان
اۆچ کینا ساقلایان ، کینه
شتری داشتن
دۆیا قوش : دۆیا تاووق ، اۆزین آیاقلی ،
اوزین بۆیون لی ، جۆنتی یاسی ،
بیرسەحەتدا قئرق (۴۰) کیلو متر
یۆرت یار ، شترمرغ
دۆیپ : بۆزادنڭ آشاغی ، اەتەگی ، آستی
کۆکی ، ته ، ریشه ، اساس
دۆیا قاوساکوتەلا : ازجلو شتر به بلندی فرارکن

دۆيېپ : ئۇيۇننىڭ ئوتتىسىنىڭ سىلاغلىق يەرى،
تۆر، يۇقىرى يەرى، صدر مجلس

دۆيېپ ئايرىماق : سالى كوپالوپ (كوپالىپ)
گورگەرمەك، ياپراڭ گۈلگەرمەك
گسترده سبز شدن

دۆيېپ سىز : كۆك سىز، يۆزلەى، پوختا دال
چرنگلىر (چرنگغور)، بى پايه، بى ريشه
عميق

دۆيېپنا : آشائىنا، اەتەگىنا، كوكونا، بەريشه اش
بەته اش، زيرش

دۆيېپنلەن : كوكرنەن، اەتەگىنەن،
از ريشه اش، از ته اش

دۆيېپى : كۆكى، اەتەگى، آشائى، آستى
ته اش، ريشه اش

دۆيېت (دۆيد) : دۇغرى يا نمايان چىرا دان
دشونگا مەنگزەش زادلاردان دۇرە يا
تۆسا، دود

دۆيېت لەمەك : تۆسالەمەك، دود كردن

دۆيېت لى بالىق : تۆسا بەرىپ قورودولان
بالىق، ماهى دودى

دۆيېت جەك : كان كوپ اىشلەجەك،
جىدا ملى دورو ملى پوختا ماتا، و باشقا
زادلار، مقاوم، بادوام محكم

دۆيېت جەك دال : كان اىشلەجەك دال
جىدالى دوروس يوق، قالجاق دال
يوق بولجاق، رودست نمیماند

دۆيېت مەك : اوزاق گيتمەك، جىدا ماق، كان
كوپ گەيدېرمەك، دوام داشتن

دۆيېت مەيار : اوزاق گيدمەيار، جىدامى يوق
پوختا ماكام دال، جىدام سىز، دوام ندارد

دۆيدا : قارا تۆساەن آمالا گەليان قارا
اوتنا، دوده

دۆيد اىسىز، حابارسىز، بىردەنگا. بى خبر
بى مقدمه

دۆيد ورماز لىق : حابارسىز قوياق لىق، بى خبر،
پنهان داشتن، نگهداشتن

دۆيد ورماق : اونگلودەن حابار اتمەك،
بىلدىرمەك، آيان اتمەك، خبر كردن

دۆيد ورماق : دويور ماق، سير كردن

دۆيد وروش : حابار، بىلدىرىش، خبر

دۆيديلار : بىلدىلەر، آنگلادىلار، فهميدند

دۆيدولار : كان ايدىلەر، زياد خوردند سير شدند

دۆيديم : بىلدىم، آنگلادىم، فهميدم

دۆيدوم : كان ايدىم، سير شدم

دۆيديق : بىلدىك، آنگلادىق، فهميديم

دۆيدوق : كان ايدىك سير شديم

دۆيىرايىن : ايدىرەيىن، سيرت كنم

دۆيىرەيىن : كەچە حالى نى توغالاپ توربا
گورنوشلى اتمەكچى (اەدايىن)

دۆيرمەك، توغالاپ يىغناپ آلماق،
پيچيدن

دۆياق، بىلمەك، دۆشونمەك فهميدن

دۆیاق : کأن ایمه‌ک ، سیرشدن
دۆیاق : یُونگ یوپ ماتا یالی زادلار، یه‌ته‌رلی اثره‌نگ آلاق ، اشباع شدن
دۆیلاق : کأن ایئیپ قارثن تینگغارماق ، سیرشدن
دۆیۆلماق : دۆشۆنۆلمه‌ک ، بیلینمه‌ک ، حابارلی بولوماق ، فهمیده شدن
دۆیش : دیش ، اوقلاپ یاتان آدامنگ که لله‌سیندا پیدا بولیان حیالی زادلار ، خواب ، رؤیا
دۆیش گورمه‌ک : باسیرغاماق ، خواب دیدن
دۆیغون : گه‌ره‌گی یوق ، ماتاچ دال ، اوزئندا بار بولان ، شکم سیر ، خود دار
دۆیغون : یه‌ته‌رلیکلی ، یه‌تیرلیکلی بولیالان (اثره‌نگ حاقدا) ، اشباع شده
دۆیغی : آدامنگ دۆیماقلیق اوزله‌شد- -یرلیش وسایغارلش اوقیبی ، قوه ادراک احساس
- دۆلی اوقیپ لی دۆیغی ، شم قوی
دۆیماز : بیلمأنی قالار ، دۆشۆنماز بیلمه‌ز ، متوجه نمی‌شود نمی فهمد
دۆیولماز : بیلینمأنی قالار، دۆشۆنۆلمأنی قالار، دۆشۆنۆلمه‌ز دانسته و بیلینمه‌ز ، فهمیده نمی‌شود

دۆیماز : کأن ایئیئه‌ر (ایی‌یه‌ر) ، سیرنمیشود
دۆیولماز : کأن ایئیئه‌ر ، سیرنمیشوند
دۆین (دۆن) : گه‌چه‌ن گۆن ، دیروز
دۆینکی : گه‌چه‌ن گۆن دأکی ، دیروزی
دۆینه‌مه‌ک ، زئیارات اتمه‌ک ، اوُلئیا سئغئنئپ آیلاناق ، قالماق ، زیارت توسل، طواف کردن
دۆیور : قارنئی دۆلار ، سیرمیشود
دۆیئر : ایدیر ، قارنئی دۆلدور ، سیرکن
دئقی : آغزی داراجیق قابئنگ آغزئنی یه‌ر- -کیدیان دۆرله‌ه‌ن اه‌سکی وسئوگاه‌مه‌ نکتوه‌ش
تئقی زادلارئنگ قاپاغی ، درب شیشه وتنگ
دئر : دور، اه‌له‌ن ، است / چوب پنبه
دی : مئشدئق ، بوده ، میباشد
دئرنل : یه‌ل سه‌بیت ، آیاق ماشین ، دوچرخه
دئرتاشماق : گه‌یینئنگ انجلئنگی چه‌کیپ ته‌نگلاپ دورماق ، جمع شدن آستر وچین خوردن رویه لباس
دئرتاشئپ دوران (دئرماشئپ دوران) : چه‌کیپ دوران ، تنگ کشیده
دئرجاشماق : جان چه‌کمه‌ک ، انخلاس بوله‌ن یاپئشماق ، چالئشماق ، باجان ودل کوشش کردن
دئرشق : اغدارلان یه‌ری ته‌کیزله‌مه‌ک ، ته‌رسه‌ک (که‌رسه‌ک) له‌ری آوراتماق ، اذیگان اتمه‌ک اوچین اوزئین سایلی دیش دیش آبزال چنگک کلوخ شکن

دۈمباق : بارماق لارنىڭ ئوچونا چىقىپ قالغان قاتتىق
بۈيىنوز يالى (يا ناق - يانى) زات ناخن

دۈمباق : يوز يە يوز بولوپ دوران كېچى چە
ئاكى ساتانى ئاگرى چىزىق ( ) پرانتز
Parenthese

دۈمباق ئالغىنىپان : ناخن گير

دۈمباق گوزل : ھالى ھالچانىڭ بىر خىيلى
ناتنگىشى   يك نوع نقش قالى وقاليچه

دۈمباق لادى : دۈمباق اوردى، چېتە يە ك-
له دى ،   چنگ زد

دۈمز : ئايجىك بىلە ن بوردونىڭ سه ييىشه-
يه رى ،   زانو

دۈمز باغى : دۈنيانىڭ چوكا دۇشاندا دۈمزىنى
باغلانيان يۈپ ، طناب بند زانوى
شتر

دۈمز چاناق : دۈمزنىڭ ئوستوندا گى اه يلاك-
يه يلاك (اه يلاك نشه يلاك)
سۆڭىشىپ دوران تا گه له حيك -
ستونگك دۈمزچاناق ، استخوان كاسه زانو

دۈمز دان : داۋان دان دۈمزاچه نلى بولىيان
تازانو   موشوه رى

دۈغى : دۈگلى ، لىغى ، دۈغىشى ، دۈگلىشى ،
اوز اوگلوندا گى ماغنانى گوچله نديريان
سۆز ،   كلمه تاكيد

دۈگ دۈگ لە مەك ، ساووق لىغى دوياق ،
ئوشىمەك ،   احساس سرما كردن

دۈقىقات : يېكىرى ئوتىسى گوزونكلى قولاغىنكلى
بىرزادا گوكوك دۈگلمەك ، دقت توجه

دۈگك : دۈگك يوقارى ، بىرزادنىڭ بىراوجى
يوقارى ئول بىر اوجى آشاق بولماغى ،
راست عمود، قائم ، سرپا

دۈگك ئولتورماق : ياتقانى چوقمالوپ ئولتورماق ،
نخوابيده ، راست نشستن

دۈگك دورماق : آياق ئوستوندا سوقمالنىپ
دورماق ،   سرپا ايستادن

دۈگك دۈشدى : پاسگە ل بە رپيال ، آستلغالغ
قيش لىق / بوكده كچ / دۈرە تيان / تونك لەمك
باشدان ساوولما يان ، تحمل شده مزاحم

دۈگك قوياق : دۈغرى چوقمالدۈپ (چوقمولدوپ)
قوياق ،   راست سرپا گذاشتن

دۈگك گه لە مەك ، حه ك گه له مه ك ، دۈغوسترال
بولاق ، ئوزدونگلى اولى توتماق ، بادلاماق
قيافه گرفتن

دۈگكە لنت : دۈگك قوى ،   سرپا كن

دۈگكە لمە ك : دۈگك قوياق ، راست قائم
قوراماق ، يۈزا چىقارماق تا ييس كردن گذاشتن

_ آغاج دۈگكەن : آغاچ ئولتوردان ، باغ گۆگه رده ن
غرس كننده

دۈگكمەك : يە را دۈگكمە ك ، چوقما لتماق ،
بطور عمودی در زمين محكم كردن
_ آغاج دۈگكمەك ، آغاچ ايميش باغ گۆگە رتجه
بولوپ يە را دۈگكمە ك ، غرس كردن

آشئق دئلمه‌ک: اوُلون لاردا آشئغی -
سه‌یترلأب سیراش لاب، قوُیاق
ردیف کردن قاب‌ها
دئل: آغئز بوشلوغوندا یه‌رله‌شه‌ن تاغام
بئلدئرئیأن اتام، زبان
دئل، دوُرلی آدام‌لارئنگ اچ دویغئسی ئیکئرنی
ما فسادئنی بیری بیرینآ (بیره‌ک بیره‌گه)
دوشونذیریأن وآرا قاتناشئغی اوغور
آلدئرئیأن سه‌س آرقالی ده‌ستورلی،
قادالی سوُزله‌ر، زبان مکالمه
- کیچی جه‌ک (کیچی جئنک) بئشئنئنگ دئل:
بوُغازدا سالانئپ دوران دئل جاغئز
ملاز
دئل آرآ گه لسا ماغئتئم قولی جه‌م آرآ گه لیأر،
وماتی جه‌م اوُنگا تئزگه‌لسیأر، هرکجا-
صحبت از زبان است مُخوتغلی درمیان
(تاریخ تولیدگا ایلی ساقلا جاقدئلی ذکر) است
(آت بوُلاسا یئزُل بوُلماز- دئل بوُلاسا ایل بوُلماز)
دئلاأن: اُلساُن، اُستاُن، یئز توتان،
درخواست کننده
دئلا دوُلاماق: بئر یاغئنی لیق دیئیپ
اه‌ده‌ن ایشئنی یئزینا آیئتماق، اوتاندئ-
-رماق، پیس ایش، برخ کشیدن
دئلا دوُلاان، اه‌ده‌ن یاغنئی لئغئنی یئزینگا
آیدان، اوران، اوتاندئران
آبرای دوُکان، مئننه‌ت قویان
آدام دئر، منّت گذار

دئلا گه‌تیرمه‌ک: آغزاماق، آیئتماق، گفتن
دئله‌ک: سوُرآب یئز توتماق، ال سه‌ره‌ک،
یالبارماق، دئله‌گ، خواهش
دئله‌گ: اُسله‌گ، آرزو، خواست
دئله‌گچی، دئله‌گچی: غاپی گه‌زیأن، ال-
سه‌ریپ آلیان، دئلاپ اوُگلئشوق گوُزیأن
یاتاچی، سائل، گدا
- سه‌نده‌ن دئلاگئم: اُسله‌گیم، خواهش می‌کنم
دئله‌مه‌ک: یالبارماق، اُسله‌مه‌ک، ال سه‌ر-
مه‌ک خواستن- گدائی کردن
دئله وار: جه‌په‌رگه پله یأن، دئللی، سخنور
دئلکاو: بئرزادئنگ اینسئز اوزئین تُوله‌گی
قئرقئندئسی، قاییپ گه سیله‌ن-
اه‌دیله‌ن زات، نازک و دراز
دئلکاو: دئلکلو، ماشین لاردا بارق گویچ له‌نذیریأن
آبزال، دلکو Delco
دئل به‌ر: سوُیگئلی، یوره‌ک آلئجی، دلبر
دئل له‌نذی: گه پله دی، حرف زد
دئللی: گان گه‌پ له‌یأن، حراف
دئللی: دئلی دوزلی، آوی آجی دئللی،
غایاتارغینی اوُگده‌ه‌ریأن، بدزبان
دئللی: گه‌پا چه‌په‌ر، دئله وار، سایرایان
سخنور
- ایکی دئللی: ایکی یئزلی، حه‌رکیما بئرجیللی واغئز آ-
چه‌ریأن، بیوفا، دورو

دُنلماچ : اه دیلیائن گور روئنگی گه پله شگیی
بئر دُنلده ن باشغا بئر دیلا گه چیریائن
أووئرئائن، اه ویرئائن، مترجم
دُنلئک : یارئق، جیزلئق، آیرئق، چات -
آچان شکافته
دُنلئلئک : اورقاچی لیق انامی، آلت زنانگی
دُنلئم : زبانم
دُنلئم : غاییئلئپ که سیله ن قادون قاریئز
بیر لوله ک قادون قاچ
دُنلئم دُنلئم : عنئم عنئم، لوله ک لوله ک
اتمه ک، که رئیمه ک، که رتیک که رتیک
اتمه ک، دوغراماق، قاچ قاچ قطعه قطعه
دُنلمه ک : یئرتماق، یارماق چاک زدن / کردن
دُنلئم بار ایلئم بار، زبان نماینده قومیت است
دُنلی باسئق : په لته ک، الکن
دُنلئنی گور ایلئنی گور، اوسوئش و مه ده نییه تی
- جه ربیر ایلئنگ اوز آیراتین دُنلئنا باغلی
دئر، زبان گویای قومیت و تمدن است
دُم : اوران، چود، آپ، توتین، کاملا
دُم آق (دُماق) : چود آق، آپ آق،
اوران آق، کاملا سفید
دُم دئک : توی جه کیپ دوران، راست عمودن
دئکه لیپ دوران، آیاق اوستوندا اوتوماالتئپ دورا
دُموئستئرا سئیون، لیزا جیقماق، اوزوئنگی
گورکه زمه ک Demonstration

دُمئق حاوا : په تیش حاوا، آغئر حاوا،
هوای خفه
دُمئق ماق : بوغولماق، قیئسیلماق
خفه شدن
دئنگ : به ییک دئنگ اوللاقان توغالاق -
اه دیب داشدان که ریچیره ن پالچئق دان
سالئنان ایچی باسغانچاق لی مه نارا
مناره
دئنگ : گوز گه جیئلئنگ اتمه ک سه ره راتمه ک
آوچین، آرآن چه که ک اوچین یاسالان
به ییک مه نارا. دیدبانی مناره
دئنگ : دئنگ آرقان سه ره ره که ک،
آرقان لئغئنا (آرقان لائین) یئقئلماق
به پشت افتادن
دئنگا : یه که بیر، یه که یالنگلئز، یگانه
دئنگا بیر : یه که جه، یه که اوزی، مجرد
دئنگ لا : قولاق آس، قولاق توی، قولاق بر
اه شیت، بشنو گوش کن گوش بده
دئنگ لایلی : قولاق آسایلی، اه شیده یلی
گوش کنیم
دئنگ لاپ اولتور : اه شیدیپ اولتور، گوش بده
دئنگ له یجی : اه شیدیپ اوتوران، شنونده
دئنگ له یجی له ر : اه شیدیپ اوتوران لار
شنوندگان
دئنگ له مه ک : قولاق آسماق، قولاق سالماق،
قولاق به رمه ک، گوش کردن، گوش دادن

دئنگئر گه مه ک (دئنلئر گه نمه ک) منگلئر اتمه ک
به ورئنگا دئنگ له مه ک ، بئرزادی غالیغی
اتمه ک ، درعالم خیال بخود فرورفتن
(سر درجَیب تفکر فروبردن)

دئنگ لأنگ : قولاق آسئنگ ، قولاق سالئنگ
قولاق قویونگ ، گوش کنید

دئ : آیئت ، گه پله ، گورله ، بگو ، بوده

دیدا (دییدام) : گوز ، گوراج ، قاراق
آغام ، لرکه ک دوغانئم ، اوغولوم چشمم

دیوار : یوز گورمه ک ، ملاقات

دیدئگی : دیمه گی ، آیئتماغی ، مانغاسی ، مفهوم

دیدی : آیئتدی ، گفت

دیدئم : آیئتدئم ، گفتم

دیره تمه ک : سؤیه تمه ک ، دایاغ به ر-
دیرمه ک ، تکیه دادن

دیره گ : بئرزادا سؤیه لیأن یوغین آغاچ
دایاغ ، تایاق ستون

دیره تمه ک (دیره لتمه ک) : جان به رمه ک
زنده کردن

دیره لمه ک : دیری بولماق ، جانلی بولماق
دایاو بولماق ، زنده شدن

دیره مه ک : سؤیه مه ک دایاغ به رمه ک
تکیه دادن

دیره تمه ک : سؤیه تمه ک ، تکیه کردن

دیری لیک : باتئرلئق ، اه ده رمه ن لیک
غایرات ، زنده بودن

دیتمه ک بساتماق ، حلاجی کردن
یئرتماق ، خاسالاماق

دیز : اینجیک بئله ن بودونگ سه پیشه ن
یه ری ، دئیز ، زانو

دیزاماق : زئور به ریپ دئولپلچاق بولماق
اوقدارئنلچاق بولماق ، قصدحمله کردن

دلیسه نگ : آیئتسانگ ، آیئتمالی بولسانگ
آیئتماق چی بولسانگ ، اگرمگوئی

دلیسه نگ : بئلئرا ه ده نینگ تالی ، ائسله گ
بوئیوئنچا ، حه رنأچا آیئت سانگ
آنطورکه بخواهی

دلیسه نگ یاغشی : آیدانئنگ تالی یاغشی ، آنگیر-
باش یاغشی ، آنچه که فکرکنی خوبست

دلیسه نگ یامان : هرچه بگوئی آدم بدی است

دیش ، داغانی ایمه ک وچه ینه مه ک اوچین
آغئزدا یه رله شه ن سونگک له ر ،
سانی اولوز ایکی بولیار ، دندان

- آزی دیش له ر : آغئزئنگ آنگئر سئنداقی
اوللاقان یاسسی (یاستی) ایکی اوچی
گوکلی دیشله ر ، دندانهای کرسی

- آقئل دیشله ر ، اینگ سونگداقی ئه کام به رگ
دیشله ر ، دندانهای عقل

- آلین دیشله ر : مانگلای دیشله ر ، اونگدأکی
(اوده دأکی - اه وده أکی) دیشله ر ،
دندانهای پیشین ثنایا

- ییرتیجی دیشله ر : ایکی قاپدال داقی باشی
اوچلی اینچه ییک کدکی اوزئین دیشله ر ،
دندانهای انیاب نیش

دیشاویچ: حامیر دلیشه مه‌ک اوچین اولانئیلیان
بئر توپلوم یه له‌ک یاٰدا بئر تویار سیم
تاقئلان سایلی آغاج جئق دورتلنچ
آلت سوراخ سوراخ کردن

دیش چوتکاسی، مسواک / خمیر

دیش چالماق: دیش له‌ری بیری بیرینا سؤیکاب
سه‌س چئقارماق، کروچه کردن

دیش چه کدیرمه‌ک، دندان کشیدن

دیش دیش: که‌رتیک که‌رتیک، بئلماناق.
دال، مضرس، دندانه دندانه‌دار

دیش دؤکان: غالیغی ائزا گه‌تیره‌ن، رنج و مصیبت بارآور

دیش ساجغی: دلیشینگ آراسئنی آراسالایان چؤپ
خلال

قئزئل دیش: آلتون (آلتئن) دان یاسالان
یاجه‌رله‌ن دیش
دندان طلا

دیش غئجئرداماق: دیش له‌ر له‌رزانا دوشمه‌ک
ساووق دان، اوشیمه‌ک ده‌ن قورقماق.
دان یوز اچئقیان حه‌ره‌که‌ت بهم خوردن دندان

دیش (دوش) گؤرمه‌ک. دلیشیرگه‌مه‌ک، یاستئرغاماق، خواب دیدن

یاساما دیش: الداٰ یاجه‌رله‌ن دیش، دندان مصنوعی

دیشله‌م: بئر آغئزا سئغاریالی، بئر آغئز سالئم
بئر لؤله جیک آزاجئق، یک لقمه. نواله

دیشله‌مه‌ک: دیش اورماق، دلیش اوروپ یارالاماق/یئولماق گاز گرفتن

دیشله‌ری دؤوئلدی (دوویلدی)، دندانهایش خورد شد، شکست
اؤوولدی

دیشلی: دلیش له‌ری بار، دندانهایش سالم است

دیقی: تئقی، آغئزی دارا جئق قاب لارئنگ قاپاغی، تئقی‌سی، دؤورله نیپ قوشیلان قوپولان اسگلی یالی زادی، چوب پنبه
تئغماق
تئقلی
تئقی

دیمه‌ک: بیرینا بیرحابار آیئتماق، دوئدیرماق گفتن

دیمه‌کچی، آیئتماقچی، دیییه‌سیم گه‌لیار
میگویم، میخواهم بگویم
دئماخلی

دیمه‌لی دال: آیئتمالی دال، حابار بئرمه‌لی دال، یاستئرمالی، اوغرین ساقلامالی
نباید گفت

دین: په‌یغامبه‌ر له‌رینگ سارغئدی بئله‌ن دؤرلی آوئکاله‌رداٰ قابول ا۵ دیله‌ن اوغور، یئول، ائنبارات، تاغات، حاساب لئساب جه‌زا قئیامات،
آیین، دین کیش

دینار: بیر ائریال یوز دینار بولیار، بیر قئران مؤنگ دینار بولیار. یکصدم ریال

دیناماق: قیسماق، درفشار گذاشتن

دینام: بارق اؤنده‌ریان ده‌ستگا،
Dynamo دینام

سوو دینایار: آب فشار میآورد

دینامیت: گوچیاُن و پاتلاکچی زآت، یئقماق و دارقاتماق اوچین Dynamite اولانئلیاَن زآت دینامیت

دینان: حالاس ائره حه‌ت آزاد بُولان، فارغ

دینچ: ائره حه‌ت، آسودا، تئرکده ن چ سئز راحت، آرامش

دینچئق: ایش آدستوندا بئر آزا جئق آرآ - که سمه ایش تاشلاما یاغذای،

دینچ لئق: ایمه کلی باز نشستن تنفس، استراحت بی کار

دینچ لئق، آمان لئق، پاراحات جئلئق، قادی لئق، آسودگی آرامش

دینچ اُولئز: ده‌ک اُولئز، آرام باش

دیندار: آغلاب اُوتران اُغلانی قوئیدور سه‌سینی که سدیر، خاموش کن

دینذارماق: حالاس اتمه‌ک، آزآد اتمه‌ک باشدان ساوماق، قوتارماق، خلاص کردن

دینذارماق: اینجالتماق، آغلاماسئنی

اتنگوره مه‌سینی ائزاسئنی کوشید- مه‌ک، راحت کردن

دینغی: دینچئق، ایش آراسئندا بیر- آزا جئق و آغئت ساقلاما، دینچئق آلما، تنفس

دینغی سئز: بئرسیخلی آراکه‌سمانی، دورماتی دینچئق آلانی ایزلی ایزینا ایشله مه‌ک آرمانی یا آراماتی ایشله‌مه‌ک

- یا داو سئز ساقلاماتانی ایشله مه‌ک، بدون تنفس کارکردن

دینی: تئوپ، ساپ ناخی تئوپه‌ک یالی - زآت لارئنگ بیرقاتی، یه که تارحا

دیوان حانا: حاق زآدی ناحاق اه دیله‌ن یاغذای دا یُ دا بیربینده‌ن حوُرلانان و آغئشنگدا آرئز اه دیلیاُن جای دیوان خانه

دیی‌اُر: آیدیاَر مگوید

دییا (دییه): تاوان، غاَن پولی، اُولدوره‌ن یُ یه نجه‌ن آرام، اُو لُو نونگ اه‌یه- سینا و یه نجیله نینگ اُوزونا به‌ریلان تاوانی، غارآماتی، خون بها دیت (سه‌ن دییا آلسانگ، اُوز دییاُنگی کئم آلار)

دییدُام: گوُزوم، گوراجئم، اُوغولوم عئزیزئم، چشم و فرزندانم

راحەت (ائرەحەت): دینج، آسودا، راحت

راحەتلیک (ائرەحەتلیک): دینج لئق، آسودالئق، اۆوم سئوم لیک، آرامش

رادار (ائرآدآر): اوزاقدان گەلیان اوچیان گامی و باشقا ذآدلاری ئبلدئریان آبزال

Radar رادار

رادئیا (ائرآدئیا): تولقون آرقالی ایبەرلەن سەس لەری قاپیالاپ آیدیان آبزال، دەسگا.

Radio رادیو

رادیاتئر (ائرآدئیاتئر): ماتورلاردا ئبولان یا یرانگ سوورآتدا سووی ساووتیا آمار،

Radiateur رادیات

رادیکال (ائرآدیکال): آسئل، دۆیب، کۆک حاساب دآ جەزئر وکا بئنگ بەللی گی

Radical علامت جذر وکعب

رادیکال (ائرآدیکال): آنیغئتلی اۆزگەل که سیل دۆنیپ لی حەرەکەت لەرینگ دۆز گۆن لەرینگ دۆرەلمە گئنئا- اوغور داش لئق ئبلدئریان آدام،

Radicalisme رادیکالیسم

رادئیاگئرالی (ائرآدئیاگئرالی): انچ سئرقاو- چئلئغی ئبلمەک اۆچین ائراییول ایکس (x) ئبلەن سوورات چە- کمەک لیک

Radiographie

رآز (ائواز): گیزلەیئن یئورەکدآ انچدآ- ساقلانیان باش اەدیلمەیئان ماتلاپ اۆغوین گەپ لەر، راز، ستر

رآزی (ائرآزی): بئرزآدان گوووئن (گەوین) حوش لئغئنگی ئبلدئرمەک، راضی

رازی: آدی زەکەریا، اولی بئلم لی تەبیب لوقمان، زکریا رازی

رآزی (ائرآزی) بولدی، خوش بولدی، شادشد

رآزی چئلئق (ائرآزی چئلئق) ئبلەن: گوووئن، گەوین خوش لئق ئبلەن، رضایت

رضایت مندی

- نارآزی (نارزا): ائرآزی دآل، حوش دآل، گوووئن بئتمەدیک، گەوین قالان، ناراضی

راست (ائرآست): دوغری چین، گۆنی

راست

رآق: رآک، اۆنگلوندەن گەلیان سئوزئنگ سئپاتئنی یە تیرپائن، صفات اشیاء را میرساند

- سئوچی رآک: آزکەم سئوچی، کمی شیرین

- قاوی رآق: بئرآز قاوی، خوب‌تر

- اولی رآق: بئرآز اولی، کمی بزرگ

- کیچی رآک: بئرآز کیچی: کمی کوچک

- آق رآق (آقی رآق): بئرآز آق، کمی سفید

رآوی (ائرآوی) : باشغا بئرآدائنک سۆزله‌رینی قایتا لاب آیدیان، حه کایاچی، ارتمه کی چی، راوی

رآی (ائۆرآی): اۆز آقیملی حه ره که‌ت جریان طبیعی

رآی (ائرآی) : اۆزونگلده‌ن گیتمه‌ک که‌سه لی اۆزونگی بُلمائنی یاتماق، Coma اغماء، بیهوشی

رآی آلماق (ائرآی آلماق) : سایلاو دا، آدام - به لله‌مه‌ک، سه چمه‌ک دا باشار - جانگ وادغورداش آدامی سایلاپ به للی اتمه‌ک لیک رای گرفتن

رآی داش (ائرآی داش): ببُرالیش دا توتوم دا بئلگئ له‌شیپ اوغورداش بُولیان بُله لیک بُله‌ن ائلا لاشئق اه دیان آدام، تُوشولیان هم عقیده

رآیش (ائرآئیش) : یاب جار قازئلاندا ایکی تارا پا چیقارئلیان قوم اُدلیمه گی خاک ریز، سنگر

ره‌ج (ائره‌ج) : اوعور، یۆل، بُولوش، اُونغون لئق، اُونگات لئق، روش رواج

ره‌ج (ائره‌ج): بیرقات ناخی سایاق یۆپه‌ک یالانگات یک تار - یک رشته

ره‌ج (ائره‌ج) آلمایار، ائره‌جی یۆق، اوغور آلمیا اونغون دال، مورد نظر نیست

ره‌جه‌ب (اه‌ره‌جه‌ب) آیی ؛ مه‌ره‌ت آیئنگ اۆنگ یا نئندا قی آی، ماه رجب

ره‌حئم (ائره‌حئم) : باشغا آدام لارئنگ غالیغی ائزادیه تئه حیلئنک له‌رینا قیناخچ لی یۆره‌ک آدیاق لئق، رحم، دلسوزی

ره‌حئم دار (ائره‌حیمدار) : ائره‌حئم لی، ائره‌حئم اه دیان، ساخی رحم‌دار

ره‌حیم (ائره‌حیم) : آللا تانگری، آنگلئر باش - ائره‌حئملی، رحیم

ره‌حان (ائره‌حان) : آنگلئر باش ساخی، ماحیوان، تانگری نینگ بیر آدی، رحمان

ره‌س پۆبلیک : مئلله‌ت تارایدان سایلادارقالی سه چیلیان باشلئق لی حوکومه‌ت. Républiqne ده‌وله‌ت، حکومت جمهوری

ره‌سئم (ائره‌سئم): ته‌رتیپ، دأب، ده‌ستور، دۆزگۆن رسم، آداب

روسوا (ائروسوا): آبرای سئز، رسوا

ریشته : ناخی، یۆپ سایاق تاناب، اه‌ریش (ائریشته) رشته

ریشته (ائریشته) : روزرئین لوزرئین اینچه‌جیک که‌سیله‌ن حامیر، اوناش، رشته فرنگی

ریشته (ائریشته): اوغور، لۆله‌ک، پوداق دۆرلی ائلئم ئبلئم له رینگ بیر پوداغی، لوقمان حئلئق پوداغی تالی، رشته، بخش

ره‌نگ (ائره‌نگ): بُویاغ، جه‌وحه‌ر، سئور رنگ

- آق ائره‌نگ: آق بُویاغ، آق سئور، رنگ سفید
- قارا ائره‌نگ: قارا بُویاغ، قارا جه‌وحه‌ر، قارا سئور، رنگ سیاه
- قیزیللی ائره‌نگ: رنگ سرخ
- ماوی ائره‌نگ: رنگ کبود
- گوک ائره‌نگ: رنگ آبی
- ساری ائره‌نگ: رنگ زرد
- دورلی ائره‌نگ: حه‌رجیللی ائره‌نگ، رنگارنگ

ره‌وا (ائره‌وا): مُناسیب، ده‌گیشلی

ره پیرانذوم، گه‌نگه‌ش، اهلی آدام‌لارا یوز توتاق، رفراندم Référendum

رُوپ (ائرُوپ): اُوزیم، پوُما دوُر، نار وباشغا ایمیش له‌رینگ قاینا دُلماغیندان اُولزم، تُرشاب، ناراو، رُب

ره‌واچ (ائره‌واچ): اُونگایلی، شاولی، اوغور اُوستون لئک‌لیلی، موفق رواج، رونق

ره‌وانا: یُوُلا دوشمه‌ک، بیر یانا اوغراماق، یوُنالماق، راهی شدن

ره‌وایات: دُئل اُوستی بیله‌ن نه‌سیل‌ده نه‌سیلا یایران حه‌کایالار، ارته‌کی‌له‌ر. باشغا آدام‌لاردان قایتالاب آیدیلان حه‌دیس‌له‌ر واقالار. روایات، احادیث

روح (اُوروح): حه‌ر بیر قیمیلدی وحه‌ره‌که‌تا سه‌بأب بولیان زات، روح، جان

روح‌لاناق (اُوروش تاپدان گوتارلمه‌ک) جانلاناق، گوجگین‌لی یا غذایا دوش‌لاماق

روحی (اُوروشی) ساغ دال، اُوروش تاپدان. یه‌یکه اوغور روندان یه‌تیه‌ چیلیکی بولان سئرُقاو، آقیللی یُیتیره‌ن. مرض عصبی

روزناما (اُوروزناما): قازیه‌ت، گوُن‌لیک گونده‌لیک حابارلاری چاپ اه‌دیپ چیقارلیان ادلالقان ده‌پته‌ر. روزنامه Journal

روغسات (اُوروخسات): حه‌ر بیر زات باراداَ. آلیناَن یأدا به‌ریله‌ن ارک، الغتییار، خوکوم، حاق، اجازه، رخصت

روغسات (اُوروخسات) به‌رینگ: اُوز ارکیندا قُویونگ. اجازه بدهید

روغسات (اُوروخسات) آللا دان. تانگری‌ده‌ن اجازه از اوست

ریغما (ائرلیغا. ائرلیقا): شیغیر ئینگ سه‌تیرله‌رینیگ سونگلوندا‌قی ساز لاشیق‌لاری. قافیه

ریگان: ده‌ره‌ک سیز، پوچ، هیچ، زایا. بیهوده (مشوم یه‌له‌ک آزابیم ریگان اه‌یله‌دی)

زاپاس : گه‌ره‌ک بولارنا آلنئنئپ قویئلان
زات یه‌دک، یدک لوازم Zapas
زاغپه‌ران: یاشئل یا پراق لی ساری گوللی
اوسوملئگئنگ گول له‌زنگیک
آراسئنداقی ساپاق یالی ساری ایسلی
تارلار، زعفران
زات : گوز اونگوندا دوران جه‌رشیلی دورلی
زادلار حاریدلار، اونوم لر جنس شئی مادّه
زات : جه‌ربئر گورنوشینگ آسئلی دوبی
جه‌وجه‌ری، زات
زاتئندا : آسئلئندا، دوبینده توخومئندا
نه‌سئلئندا، در ذاتش جوهرش
زاتی: آسئلی، دوبی، توخومی، دوخموشی
نه‌سئلی، زآندی، قورولشی،
ذاتش، جوهرش
زار : زه‌یره‌نچ، نالئش، قیق چیق،
گله، ناله دادو فریاد
زار : ماتاج، پاخیر، محتاج
زار : کائبئر آدلارئنگ سونگونا قوشولوپ
کوپ کان لئگی آنگلادیان قوشولما،
لاله زار، شورا زار، پ وندمکان
مانند علف زار گلزار
زارپ : آبای، سئیاسات، حایبات
توپ وتشر
زارپ اوراق: آبای بئله‌ن قاتی قاحار-
غازاب بئله‌ن قورقوزماق، ترساندن

زارپ راق : قاتی راق، شدیدتر
زارلاماق : احلی زارچه‌کمه‌ک، نالئش
اه‌دیپ آغلاماق، گریه وزاری کردن
زارلاماق : اوغول یا داغئتوی گوراشونگ که‌لکه
گوره‌شلئانی ائزا چه‌که‌ک، المودم
گه‌لجه‌ک یا ناق بولوپ آیلی گوزونگ
غاپی دا بولماق، درانتظار دیدار ماندن
زارپ اتمه‌ک: گویه لتمه‌ک، ضرب کردن
- دوردی باشا زارپ اتمه‌لی: دوردی باشا
گویه لتمه‌لی، چهار را در پنج باید
Multipliable ضرب کرد (۴×۵)
زارین : ناتئشی یورا گینگی غئنئپ باریان،
ائره‌حئم اتدیرجی، قابل ترحم
زارین : بولوغئسئز ائزا، اه‌شیدیلیان
قایغی لی زه‌یره‌نچ، آه وناله
زاغ : قارا قارغا، قاق قارغا، کلاغ سیاه
زاغان : زاقچا : کیچی زاک قارغا، زاغچه
زاقغون : اوران آجی، زاگه‌و زات
چیزی بسیار تلخ
زالوت : حایوان لئق بئلدیریپ تاسین
قالماغی آنگلادیان سوز زانگنگار
زه‌ره‌نگ، دوشوکلی، زیرک
زالئم : قاتی تارا یوره‌ک، داش یوره‌ک
ائره‌حئمسئز، ستمگر ظالم
زامچا : داشی دلیم دلیم گه‌ره‌یالی ترغالاق
قاوون، نوعی خربزه

زامون: قاتی قارا یوره‌ک، ائوره‌حم سئز ظالم

زآسئن: قاراقاتی بولیون آلیان، که‌فیل ضامن

زانت: پئل، خئیال، نییه‌ت، پئغئل، آسئل، توخوم، جه‌وهه‌ر، فعل نیت سرشت

زانئی یامان: پئلی بوزوق، نه‌له‌که نییه‌تلی به‌ت آسئل، توخوم سئز، بدفعل بدخیال

زانگلنگار: ائینا چه‌په‌ر، زالوت. زه‌ره‌نگ هوشلی، دوستئوگلی، زیرک باقلا رزنگ باهوش

زه‌بون: قاتی ائوره‌حم سئز، چاقدان آشا. به‌رک پوختا، اربه‌ت یاغدایلی سنگدل، بدبخت

زه‌هه‌ر: آدام وحه‌یوانی اؤلدوره‌ئان آوی زهر، سم

زه‌حمه‌ت: حه‌ربیر ائیشده‌ چه کیلیه‌ن قیین‌چئلئق، قویولیان گویچ وائیشله‌نیان آقئل

زه‌حمه‌ت‌که‌ش: ائیش اوغوروندا زه‌حمه‌ت چه‌کیپ قارا ده‌ر دوکوپ آرمانی ائیشله‌یان آدام، زحمتکش

(چه‌کسه‌نگ زه‌حمه‌ت یاغار ره‌حمه‌ت)

زه‌ر: آلتئن، تئللا، قئزئل، طلا

زئر: بارئپ یاتان، اوران، توئیس کامللا

زئر دالی: بارئپ یاتان توئیس دالی، کاملا دیلا

زه‌ر دالی، تازا اه‌ریک، زردآلو

زه‌ر اه‌فشان: آلتئن تئللا سه‌چئلئپ دوران، زرافشانده

زه‌ر دوشت (زه‌رتوشت): دیه‌کرله‌رنا گورا یه‌دی یوز ئیل حه‌زره‌ت ایسا دان اؤنگ ایراندا دوران وحالق‌لاری یه‌که تانگریغا چاقئلئق اه‌ده‌ن آدام، کتابی اه‌ویستا، زرتشت

زه‌ررایا: امدیرکی حه‌یوان، بویلی ایلی اووکی آیاغی اورزئن دویا یالی، شاخی، سئغئر یالی وده‌رسی آلاجا غاپلانگ یالی بولون سوئنگ آدئنا دنیا سئغئر غاپلانگ دیی‌له‌ر، شترگاوپلنگ زرافه

زه‌رباف: آلتئن قئزئل بئله‌ن دوقولان ماتا، زرباف

زه‌ره‌ر: زئیان، زه‌له‌ل، ضرر زیان

زه‌ره: حه‌ربیر زاتئنگ اوران آوئنجاغی مایدالاری، هاوادا (حوادا). غاییپ بوران گوزونگ اؤتئغلا‌نلئشا گورونیان مایدالاربولیوپ‌دا توزان چانگ کئرشه‌نینگ اوچغا‌نا‌جئغی ذره جزء Molecule

زه‌رور: گه‌ره‌ک لی زات، لازم

زه‌رگار: آلتئن قئزئل کوموش اوستا، زرگر

زه ره نگ : زانگلنگچار ، زالوت ، الشینا
چه په ر ، حوشلی ، دۆشنوکلی ، زیرک
آقیللی حاقیللی — زرنگ

زه کات : اسلام دینینگ ده ستوری بویونچا
حه رییلدا قال قارا ، پول واو بیدا کی
بار بولان قنژلی کوموش دن اوز
موچه رنا گورا غاریب غاسارا با ر-
مه لی زات پول ، — زکات

زه له ل : زه ره ر ، زییان ، — زیان ضرر

زه لیلی : بیر مونگ ایکی یوز اون دوقغوز لالچی
شیحری ییلدا گه رکه ز قاررى قالادا
دوغان اولی شاعیر — ذلیلی

زه لیل : چارا سیز ، خور ، یاغدای سیز — بیچاره

زه نگ : چانگ چانگ ، سه س له نییان
آبزال ، — زنگ ، زنگوله

زه نگی : آرابا نینگ اونگ تارا پیندا آرابا چی-
-نینگ اوتوریان یا پنت یا سالان

زه مزه ن : گه چی ا مه ن / قسمت جلو عرابه

زه نگی : ایلچه رغارا ائوه نگلی آدام ، قارا-
یاغیز ، — سیاه پوست

زه وال : زییان ، یا سه ل چینلنک . قارشی لیق
بولکده چ ، — ضرر ، ناراحت

زه یتون : الموذام گوک ، واوزونک یاغلی
ایمیشی ، — درخت زیتون

زه یرانا زه یرانا : آنگلور باش اوکوچ بنگلرمه ک
او کومه ک ، زه یره چ درکال تاسف وتاثر

زه یره نچ : زه یره ه مه ک لیک ، اوکومه ک لیک
اوکونچلنک ، غالیغلی بولماق لیغی
دوییدیرماق ، — ناله گله ، شکایت

زه یره ه مه ک : بیر زاتدان اوزالی دال بولماغی
ییلدیرمه ک — گله وناله کردن

زه یین : آقیل یه تیره مه کلیک تاییدان آدامدا
بار بولان ، په هیم حوش اوقییی ، ذهن
زه یینلی ، آقیللی ، په هیملی ، زانگلنگچار ،
حوشلی ، — با هوش زیرک

زه مزه م : کعبا ننگ یانیندا قولاییندا بیر
بولاق ، چه شما — زمزم

زه مزه م سووی : — آب زمزم

زور : گوچ ، قووات ، قوجور ، — قوت زور

زوراماق : گوچ له نمه ک ، بادلاماق ، — زورآوری
زور اتمه ک ، بیریس زورلاماق ، زور آییتماق
انزا به رمه ک ، — زورگفتن ظلم کردن

زوراولیاماق ، گوچا بایلنغا ، نوقاما ،
ده ره جا قودیاماق ، آرقا یین بولماق
— متکی بزور وثروت بودن

زور به رمه ک : زور بیله ن بیر ایشی بیتیرمه ک
آغزام به ریپ گوچ قووات سارپ اتمه ک
— زور دادن

زور سالماق : آغزام به رمه ک ، — زور زدن

زورا سالماق : دیناماق ، — درفشار گذاشتن

زور روق : گوده ک ، او غور سلمه یان ، یوغون
(یوغین) سه سلی ، — کودن

زۆر رىيات . نەسىل ، اوغول غىئزلار فرزندان

زوخدورماق : پوودورمەك (پوودۇرمەك)
پۆرگمەك ، فوران كردن

زۆل : اوزاپ گىدىپ ياتان ، اوزۇن لۇق
حاقدا ، ممتد

زۆل : ايزىنى آوزماني ، قارشام قارشام ،
حالى سوۆندى ، حەر گەزەك بۇرسىخلى
دمبدم مردم

زولاق : سوو آقاق آوچىن اەكىن لەرىنگ
آراسىندا زۆل چەكىليان ياب جا عنز
جزيا ، اوحال ، اشعه شعاع زه ـ آب رو

زۆلف : غىئزلار و آيال لارنىنگ ايكى چەكلە ـ
سىندەن تاولاپ قويەريان ساچى
زلف وگيسوى تابداده شده

زولفىقار ، حەزرەت آلى نىنگ (ع) ـ
غىلىچىنىنگ آدى . شمشير حضرت
على (ع) ذوالفقار

زۆوقى ساپا : زۆوقى ساپا خوشلوق ، خوشى

زوو دۇرمەك : اىچ گەچمەك ، اىچ اىشلە ـ
مەك ، اسهال گرفتن

زۆرا (زۆحرا) : گۆنا ياقىن ايكى لەنجى
پارلاق ئىلدىز ، يەرىنگ اۆنگ يانىنداقى
ئىلدىز ، گونەدەن داشلىغى يوز سەگكىز
مىليون (۱۰۸،۰۰۰،۰۰۰) كىلومىتىر ،
يەربىلەن آراتلىغى (۴۱،۸۰۰،۰۰۰)
كىلومىتىر ستاره زهره ، ناهيد ، ونوس

زئو (زير) : آنگلۇ باش تۆتىن ، تۆپىس كاملاً

زئو زايا : تۆتىن زايا خاراب چوۆپريك ، كاملاً
توتوش زايا ، خراب ناسد

زئو زايالادى ; اۆنگا رەدى ، خاراب اتدى .
اصلاً نتوانست خراب كرد

زئو دانىدى : ئوبىرون تاولادى ، كاملاً انكار كرد

زئونيخ : سىچان اۆلدۇرئيان Arsenic
زەحەر آوى ، مرگ موش . زرنيخ

زئىپ : قارابۇق ، قير

زئكئو : بيرمە يلىش دا يۆق آدامى يادلاماق
يادآورى

زئكئو : تەلپەك دۆن گەييپ آيرانىن قازال
اۆقاب تەگەلەنىپ اەدىليان ـ
حەرەكەت لەر ، رقص شمشير

زئلىخا : داوود پەيغەمبەرىنگ كورپا اۆغولى
يوسوپا آشىق بۇلان آيال زليخا

زئم : قاتى ، بادلى تند و تيز

زئمما : باز گونجىم بىلەن درحد توانائى

زئمئىگا گىيت : قاتى گىيت ، جالاسىم گىيت
درحد توانائى تند و تيز برو

زئنگئو رئنگ : اۆنگئوغا سئزنگك لەرىنگ ،
اينيك آشاق بارئپ ياتان اوچى ،
دنباچە ، عصعص

زئنگلماق : اۆقلاماق ، برتاب كردن

زئيارات : گورمە گوروش ديدار

زئنگئوردەمەك (زئنگلنگئودەمەك) ساقئو سوقور آتمەك
زر زير كردن

زئیان : بیرسنده ن یا دابیر زاتران یه ته ن
زه ره ر، شئکه س، نوقسان،
که م چیلینک، زه له ل، زیان
زی : اوجال، زولاق، یاب جاغئز،
اه کین سوواراماق اوچین چه کیلیان
جئزیا، زه - آب رو
زیپ : گه ییمینگ یا قاسی، حه ر بیر چا کینگ
ایکی قاپد النئ بیری بیرینا یه تیریب
به رکیدیان آبزال، زیپ
زیبا : نازئک، ییلماق، یوقاجق، یوشاق
ماتا، پارچه ظریف
زیبا : آوادان، گورمه گه ی، گه لشیکلی،
گوزه ل، اوادان، زیبا قشنگ
زیره ک : په حم لی، آقئللی (حاقئللی)،
زانگئغار، حوشلی، زالوت، چه پر
زه ره نگ، زرنگ، زیرک
زیل : حالیس، دولی لیق، بارئسی، تاما
- کومش ده په دا زیل آرپا اه کیلیار،
در گومیشان تماما جو میکارند
زیل سئویجی : بارئسی سئویجی، حه مه سی
سئویجی، تاما شیرین
زیل اوزونده ن باشغا زادی یوق، حالیس
اوزی قارئم قاتئم دال خالص خورش
زیل زنبیل : دوکوندی، قالان قاچان،
آشغال خاکروبه

زیر زنبیل : آغتار دونگلدر، آقان دوکان
درهم برهم، زیرورو
زیگکه : کومش آلئن پول، سکه
زیگکه قاقیان؛ سکاک
زینه تلی : اووا دان لانان، به زه کلی،
شای داقئلان، زینت کرده بزک شده
زینهار : حه رگیز، آسلان، آمان، زنهار
زیوا زیوا : باشغا باشغا، آیری آیری،
اوزباشئنا، سیوا سیوا، جدا جدا
زئی : چیغ، ائزغار، اول، نه م، رطوبت
زئیئلی : یالی، یاناق، ته کین، مه نگزه ش
ته تلی، کئمین، حیللی، ده ک، گورا
مثل، مانند، شبیه
زئلغئر : دا نا سئنده ن یاغ. باللا عئندر،
بولسا سوئویم اولوم له ری آلئنیان
اوسوملیک، (جئوش به نک) شاهدانه

- yılmanag - paltax - sap - sab - ir ertir - ertir - saba

(سیراش = سَرت + آش) ساپار = سَفر = دفه = ساپ + ار -) ساپاق = ساپ -) ساپاق = واحد درسی

ساباً: گه لجه‌ک گون، ارتیر، فردا

ساباً: ساحەر، ایر ارتیر، صبح زود

سااٰبراق: سااٰپ راق، آراسا راق، پاکتر صاف تر

سابر: تاقات، جبدام اوقیبی، قیسا کاز- لُق، حاولُنقا زلُق، صبر، طاقت

سااٰبنک: بالُق توتولیان تور، تور ماهی گیری

سااٰبنک: آیاغی چُلاق، شالتاق، کج پا

سااٰبن: ال یُرز، اەگین باش لیووماق اوچین اولا نئلیان زات صابون

ساپ: توتار، قولوپ، دسته

ساپندان (سافندان): توتارنُندان، از دسته اش

ساپ: آراستا، تەکیز، دوری، شیلماق، صاف صیقل مسطح

ساپ: سیراش سەتیر دورماق لُق، ایزلی، ایزیناً جاتار دورماق، صف، ردیف

ساپ آتاق: اگوری یوگوری قاچاق، پیچ وخم فرار کردن، زیگزاگ Zigzag

ساباً و مەروا: مەکەنە شە حەرینیدا. - کابُا ئشنگ قولا ینیدا بێر یەر، صفا و مروه

ساپا: لەییپ، شادلُق، گووونی آچاق- لُق صفا

ساپار: یۆلا گیتیەک، گەزەلەنچ، سفر

ساپار: گەزەک. یۆلام. یۆلا. دەفە، دفعه، بار

ساپار (ساپار آیی): قامەری ییلنگ ایکیلەنچی آیی، ماه صفر

ساپاق: تئکلش تئکلمەک اوچین تۆلکدیرلەن الیشیلەن اینچە جنک لۆپەک، لۆپ لیک، نخ

ساپاق: اوقوچایلاردا، مەکتەب لەردا، یۆرینتە اوقولیان دەرس، درس

ساپاق داش: مەکتەبدا بێلە لیکدا دەرس لەرکی بیر تولوپ. بیر ساپاق گەچیریان لەر، همدرس

ساپاق سارئلیان: کیچی جنک (کیچی جەک لئشتئک) تنگلر، بوغره، ماکو- ماسوره

ساپالاق: سُوزی لوز مانئنگ ادعوری، باجانا، محمد شکستن، بهانه

ساپالی: خوش لوق نێ دلُق گەتیریان، یۆرەک گووونی (گەوینی) آچیان، گوتەریان، باصفا

ساپان: اەریش یۆپ دەن اورئلیپ، ایشیلیپ اورتا سینا داش قویلوپ آتئلیان آبزال، فلاخن

ساپسیم: تۆرتین لەیئن، تۆکەل، بارئسی، باریوُغی، حەممەسی، بۆیدان باش

ساپلیی: اەدەبلی، آتئللی، مُؤدب / تماماً

ساپلاماق. ساپ بەجەرمەک اوتورتماق، توتارلی اتمەک، دسته دار کردن

SAP, SAPA+Lag, SAP+AN, Kav Kovni, sūpah

ساپ = صاف = ...
ساپماق = ساپلاماق (ماق = لاماق)

ساپلاماق : قاپری (آیری) قوشانت لاردان SAP
آراسالاماق، تأمیزله‌مه‌ک
صاف و جاری کردن

ساپلاماق : بئر یه‌ری ته‌کیزله‌مه‌ک،
اندئگان اتمه‌ک، مسطح کردن

ساپلاماق : آلغی به‌رگینی اوزمه‌ک،
آرا داقی حاساب کئتابلی قوتارماق (چات)
تصفیه حساب کردن

ساپلاماق : آراسالاماق، ته‌کیزله‌مه‌ک
اوزولشمه‌ک، آچیلشماق،
گوناسئز یازئق سئز تانئلماق
صاف، مسطح، تبرئه شدن

ساپلئق : آراسالئق، تأمیزلیک، پاکی،
تمیزی

ساپلئق : حالئق آراسئندا یوزلی آبرالیلی
بولماق لئق، آت آبرای سیلاغ
یه‌رینوا قالماق لئق، (توتک له‌یه‌ن)
توهمات دان آراسا چئق ماق لئق
اعاده حیثیت و رفع اتهام

ساپلئق : بیرزادا ساپ بولماغا چه‌ملی،
ده‌گیشلی، توتار اتماگا آدلامان
زات، دسته برای بیل تیشه و تبر

ساپلی : توتارلی، ساپلی بار زات، دسته‌دار
ساپماق : ساپاغی ایگلیا ئنئنگ گوزونا،
اوتورمه‌ک ساپماق، سوزن نخ
کردن

ساپئندان : توتارئنلان، وزدسته‌اش
ساپی : توتاری، ده‌سته‌سی، دسته‌اش

I (ساتات) : زادئنگی پولا اوتئر، پولا بار، ساو
بفروش

I ساتار : پولا بار، اوتئره‌ر، ساوار،
میفروشد

ساتاشماق : دوستوشماق، تاپئشماق، گوروشمه‌ک
II اوخراماق چاق دوشمه‌ک، قابات گه‌لمه‌ک
یولوقماق، همدیگررا دیدن، دیدار و ملاقات
کردن

II ساتاشماق : بیرکه‌سه‌لا، ده‌ردا، غایغا
دوچار بولماق لا بولماق، (یولوقماق)
دوش بولماق، گرفتار غم و غصه و بیماری
شدن

II - یامان ده‌ردا ساتاشدئم : ته‌له‌که سئرقا و چیلئنغا
اوللاماق / اثزا غایغا یولوقدوم دوش بولدوم
دچار غم و غصه و بیماری سختی شدم

I ساتان : ساتیان، زات ساتیان، پولا قارشی
فروشنده
زات به‌ریان

III ساتان : آیاق لارئنگ چاتا لیا چه‌نلی اوزئنلیق
لئغی، ایکی آیاغئنگ آراسی،
درازی و گشادی بین دو پا

III ساتانلاق (ساتاللاق) : اوزئن ساتانلی،
ساتانلارئنئنگ آراسی گینگ، لنگ دراز

(I) ساتدئم : زادی به‌ردیم، پولونی آلدئم، فروختم

I ساتدۇرۇدۇم: پۇلا ئۇۋۇرۇدۇم. بفروش دادم

I ساتدۇرماق: پۇلا ئۇۋۇرمەك، بفروش دادن

I ساتدۇم: پۇل ئالدۇم، پۇلا ئۇۋۇردۇم، فروختم

I ساتلىق: تۇتلۇق دأل، ساتىلماغا قويۇلان

ساتماق ئۆچىن جۇ دۇرلەنيان، فروشى

I ساتماق: پۇلا ئۇۋۇرمەك، پۇل ئالمەك فروختن

I ساتىچى: دۇكاندا يادا كوچەدە تاردا ئالىچى-

لارا زات ساتيان، دوکان چی فروشنده

I جەردەك ساتىچى: ئارابا ئاشەك، قالتارا

ماتور، ئاتىا ميل ئارقالى ئۇبالارا گەزىپ

گوچە تاردا زات ساتيان،

فروشنده دوره گرد

I ساتىلماق: پولا بەرىلمەك، فروش رفتن

I ساتىن ئالماق: پول بەرىپ زات ئالماق،

خريدن

ساچ: كەللاچىقيان عنل، توى، موى سر

ساچ باغ: ساچا ئورولوپ (ئورلۇلۇپ)

داقىليان لوپ، نوار يا رشته اى

كه بازلف تابيده ميشود

ساچاق: چورەك دولانيان ناهار-

ئيىتلەندا يا زيليان لولەك ماتا،

بلاستيك، سفره

ساچاق: توى توتيان ئويا ئاكيد يليان

قاب (قانلاما، چەلپەك، سويكى بشما،

سويكى بەتير، سويكى كوكا وباشقا زادلار)

كادو

ساچماق (سەچمەك): پىتراتماق، پول يا دا

ايميش وباشغا زادلارى آدام لارئنگ

ئوستونا ئوقلاماق، دئنگلاق، پراكندن

ساچيان (سەچيأن): ئوقلايان پىتراتيان

پراكنده كننده

ساچى: كەللە سىندا ئكى توي، موى سرش

سأعەت: واعئت بىلدىريان دەسگا، ساعت

سأحەر: اير ارتير، ايرواعئت، صبح زود

سأحرا: آچئق گينگ دوزمەيدان، صحرا

سأحنا (ساحنا): تىئيا تىرالىشى واوئيون لارى

آلنپ بارلىيان يۇرىتە مەيدان چا

صحنه تأتر نمايش

ساحيفا (ساحيفا): كىتاب ودەپتەر دأكى

كاغئز لارئنگ بير يۇزى، بير تاراپى،

صفحه

ساخى: اەلى آچىق، جومارت، قيسغانج دأل

بەرىجى، بخشنده

ساآدا: يۇنەكەى، توركانا جىلتئرىمسز.

بويونى بوش آدام، ساده لوح

ساداپ: دەنگيزلەردا ياشايان تىرجيللى

يوشاق انام لى حەيوانئنگ داش قابى

دشوندان قىممات لى دورلى ئووسيأن

بەحەرلەن بەزەك شايبا لارى

صدف

سادرانج: گوشت، داما ئويونى، شطرنج

سادرانج: سوُمالوپ دوران، یاُدا دیکئیله ن اوزرئین زات، هرچیز یکپارچه مانند ستون سرپاباشد

ساداقا: ایس، ناچار بُشتوُپ غاریپ غاسار-نئنگ قارنئنی دوُلیرماق، یاُدا پول زات بەرمەک، صدقه
- جومغا آغشام ساداقاسی: آتنا قارنئنی لیق ساداقا، صدقه شب جمعه

سادُلُق: تۆلیس یورەکدەن دوُسلوق اەدیان، دوُغری چیئنلی، وەبالی راستگو صادق

سار: سەچەلەرماشغالاسئندان، ائوەنگی قارا آوُیناق آق جاحاللی کوُیلەیچ قئش آیلاری توُرکمەن سأحرا آولکاسئندا کاُن گوُرونیار قارا سار، سار سیاه
- آلا سار: سارلاردان، ائوەنگی آلا، کوُیلەیچ یاز آی لارئنگ سوُنگوندا گوُرونیار چنگئرتکانئنگ دوشمانی، سار سیاه سپید

سار: بچه گینگ لیزی، دەریسئنگ ایچ تارالی، رویه پوستین

سار: جئداملی لیق، بەرک لیک، دوراق، قاییم لئق، غالئنگ، استحکام

سار: سارغئت ات، سارغئت ایبەر پیام بفرست

سارا (ساره): حەزرەت ایبراهیم (ع) نئنگ باش آیالی ساره

سارَاغ: سارغی، اینچەجئنک توُپ، اەریش، یوپلئک، نخ قند

سارای، یئرلاقچی وکەروەن لەرئنگ هەرمەزیلی دا دوُشلەیان یەری سرای، رباط

سارای: اوُی، تام خانه

ساراماق: سارماق، بیرزادئنگ داشئنا سارغی توُپ اوُراماق (اوُرماق) دانگماق، دورچیزی را طناب پیچ کردن

سارچئیان: آیال لارئنگ بالاق لارئنگ-نانگئشئنئنگ بیر بُوله گی، تاولانجاق نانگئش، قسمتی از نقش سوزن دوزی شلوار زنان

ساردی: سارغئت ائدی، سارغئت ایبەردی تابشئردی، گەلدیدی پیام فرستاد

ساردین: کیچی جەک بالئق، سیلکا، ماهی کوچک Sardine

سارسغئش: بئرزادئنگ گویچ لی اورولما-غئنئنگ ائوغئلدئسی تئترەمەگی تکان، لرزش

سارسماق، ائوغئلداماق، لەرزاناداوُشمەک تکان خوردن لرزیدن

سارسئپ دوراُ، تئتراُب دوُراُن، غیمئلداب ائوغئلداب دوران، دارد تکان میخورد

٣ سارسُز : یوقا جِق، نا کام دأل، سُولیولقوَ
یتُز تَئلَئپ باریآن (دەری حاقدا) بیدوام

٤ سارسُن : سارغنت اتسُن، تابشتُرسُن
پیام بدهد

١ سارغارئپ یوُرمەک : ائزاچه کیپ خوزلا-
-ننُپ یوُرمەک، آزار کشیدن

٣ سارغان: آدوز (اُووز) سوُیدوندەن،
(سوُیدئندەن) بُتشُرلئپ تابیار
(تەبیار) لانُلیان اُو تومِ، فله

٤ سارغندی : تابشتُرغشی، بیاش / آغوز

٤ سارغنت : بیر یەردأکی آدانا حات آرقالی
یأدا بیر آدام ایبەرلیپ اەدیلیان
تابشتُرغی، حائیُش توصیه پیام

١ سارغی : ساراغ، اینچه جنگ توپ، اەرش
یۆپلیک، نخ قنه

٣ سارلی : اتلی، قالنگ نا کام، بادوام

١ سارما (ساریا) : دأشئنا توپ آیلاما
دولاما، طناب پیچ نکن

١ سارماق (سارئق) : یونگ سەلیک،
سوُمەگی یُشگأنی اتگر چەک بُولانگلا
یوُنگ سەلیگی بارماغا داقنپ یوُنگی
چەکیپ سوُندەریپ داشئنا -
دولانیان بولی بیر سەرە یالی حالقالی
-حا بولەک مانا قائیُش،
ابزار ریسندگی

٤ سارماق : سارغنت اتمەک، سارغنت -
ایبەرمەک، تابشتُرماق، گەل دیمە،
پیام سفارش توصیه کردن

٤ سارما : سارغنت اتمە، تابشتُرما،
سفارش نکن

٤ سارئپ دُم : سارغنت اەدیپ دُم، تابشتُر-
-ئپ دُم، سفارش کرده بودم

٥ سارلقدی : سووی سارلقدی، قوردیدی
سیرلیغیپ ذُوکولدی، خشک شد

٥ سارلقدرماق : قورئتماق، خشک کردن

٥ سارلقاق ، قوریاق سیرلیغماق، خشک شدن

٥ سارلق سُن، قوری سین، خشک شود

٥ سارلق یار : سووی دامجا دامجا دامیار،
سیرلیغیپ آقیار آبش می‌چکد

٣ سارماق : کوکی دیش دیش اُوران آوی آجی
اُو سوُملیک، سیر

٧ ساری : ائرەنگ، بُویاغ، زرد رنگ

٦ ساری : ادغور، تاراپ، قارشی، طرف
(اەگەرکەمەیل اتسایار نُزیم ساری)

٣ ساری : جنرالی، قایُم لقی، استحکام دوام
-یا منز دەری نینگ ساری لرکاز، پوست لای
پای حیوانات دوامی ندارد

٧ ساری باغر : تویین اتمام ساراق لەسەلی
ساری لیق لەسەلی، زردی یرقان

٣ ساری سُز : نا کام دألی، یئز تئلئپ یامان
بی دوام، سست

ساری : مازه ندئرانی و ه لایه تیتگک تربتی شه حه رله رنیک مه رکه ز باقشاسی
قاراشلی باغلی سانترالی Central
مرکز استان شهرساری

ساری اویغور : دیلی تورک بیر ایل، قومی ازترک
ساری انجیان : قوروغی لوزرمی بوغون بوغون زه حه رلی ساری موی، عقرب زرد
ساری بوغا : اوسوملیک، کوکوتونگ قاپدالندان دوم بان زادئنگ اونداسی، زرچوبه
ساری چوب : اوسوملیک، کوکی قیزیل ائره نگلی یوپ بریاماق آدچین اولانشلیا
ساری : ناخی یالی زادری بنوزادئنگ اوشتنا دولاماغ رویاس
ساری ساچلی : ساچلاری ساری، مو زرد
ساری سوولوجا یاش، اوغلان لارئنگ گوزینا چئقیان دومیان ساری سوولی یاش زرده زخم
ساری لیق که سه لی : ساری گه تیرمه که سه لی Jaunisse ساری باغئز که سه لی، یرقان
ساری یاغ : مه سگا یاغی (دوراباغی). اه ریدیله نده ن سونگ اه لا گه لیان ساری ائره نگلی یاغ، روغن زرد
ساری یاغئز : ساری یاغئز نه سیلینده ن، بولان آرام لار، گون دوغار آسیادا یا شایان آرام لارئنگ نه سیلینده ن یا یرآب گیده ن له ر، نژاد زرد

ساریق : تورکمه نینگ بیر تولوه گی، دسته ای ازترکمن ها
ساز : قارغی قامیش دان یاسالان باجه رله نی لبک توتیدیک
ساز : بیرنا چاسه س احه نگ له رنیک سازلاشئقلی اوتقا شدئرئلماغی نبله ت انچگی دولیغی لاری یوزاچیقارتیان سونقات آیدیم ساز، موسیقی موزیک
ساز : بومتووی (بوتاوی) دوونک (ده وبک) یه بحیک دال، دوزو، سالم
ساز : کوک، قورغون، که یپلی، خوش، یاغشی، اونگات، خوب
- که یپی ساز : که یپی کوک، حالی یاغشی، اونگات قاوی، حالش خوب است
سازاق : قوملوق یه رله ردا بئتیان آدلوق یاپراق لی یا نغیچ آدچین اولانشلیان اوسوملیک بوته بیابانی
ساز سوحبه ت : سازلی آیدیم لی یدقوملی گوررونگ له ر بتله ن قورالان - اوتورولشوق مه یلیس، مجلس سازو آواز دوستان
سازلا : قوروس لا، دوغورلا، باجه ر، میزان کن، درست کن
سازلاشدئرماق : سه س له ری اوتقا شد- ئرماق، بیر احه نگ اچیقارماق، هم آهنگ کردن

سازلاشماق : سه‌س له‌ر قوشولوپ
اوتغاشئپ بیر آهه‌نگ‌ده یانگلاماق
هم آهنگ شدن صدا

سازلاماق : سازلاشدئرماق ، هم آهنگ کردن

سازلاماق : که‌ییپ کوک اتمه‌ک ، خوش اتمه‌ک
خوشحال کردن

سازلاماق : دوغورلاماق ، به‌جه‌رمه‌ک ،
میزان کردن ، درست کردن

سأسوو : سامسئق ، به‌لأ له‌و ، یوخا ،
یه‌نگیل ، جلف

ساغ : ساغ ال تاراپ ، سول دأل ، طرف راست

ساغ : سئغئری ساغ ، بدوش

ساغ : قورغون ، آمان ، آمان اه‌سه‌ن ،
ساغ سالامات ، سلامتی تندرستی

ساغاق : سئغئر قوئین دان سوئیت آلماق
مالئنگ یه‌لینینده‌ن سوئیت آلماق ، دوشیدن

ساغات : ساغدئن ، دوئیبوتونده‌ن که‌سه‌ل
یئتز ، ساغلئغی اونگات ، سالم

ساغ : بئتاوی ، دووئک (ده‌ویک) .
یه‌نجیک دأل ، آیئپ سئز سالم

ساغ آمان : آمان اه‌سه‌ن ، قورغون ساغلئق
سلامت

ساغات : واغئت بللی اه‌دیأن ده‌سگا ،
سه‌عه‌ت ، ساعت

ساغاچ (سایغاچ ، سایغچ) : یونگ پاسئق .
سایئلیان اینچه‌جک چیبئق ، چوب جلاجی

ساغالت : ساغ ات ، سالم بکن

ساغالدیار : ساغ اه‌دیأر ، سالم میکند

ساغالتماق : ساغ اتمه‌ک ، ده‌وا ده‌رمان .
بئله‌ن سئرقاوچیلئق دان چئقارماق
سالم کردن

ساغالماق : که‌سه‌لده‌ن آچیلماق ، قاوی .
بولماق ، قوتولماق ، شفا یافتن

ساغراق : یأیئنگ اوقی (په‌یکامی) سالئنیان
قاب ، ترکش

ساغداق : حالیچانئنگ اورتاسئنا سالئنیان
آدئوق نانگئش ، نقش ریز قالیچه

ساغدئرماق : سوئیت به‌رمه‌ک ، دوشاندن

ساغدئن : ساغلئغی اونگات ، دوئیبوتونده‌ن
که‌سه‌ل سئز ، سالم

ساغدی : سوئیت ساغدی ، سئغئری ساغدی
گاو را دوشید ، شیر دوشید ، سالم بود

ساغدی : اه‌ده‌بییاتا خئزمات اه‌ده‌ن
ایرانئنگ به‌ییک سیلاغلی شاحیری ،
کئتاب لارئنگ آدی (گولیستان و
بوستان) مازاری شیراز دا ، یاتان یه‌ری
یا عتق بولسون ، سعدی شیرازی

ساغئری : قال لارئنگ بیلینده‌ن قوردغوما
چه‌نلی بولان آرالئق ، گوتونگ ایکی
غابدالی آلمالئق بئله‌ن ، کپل باسن

ساغئرلی غئیز لار : ساغئری باش قارئش غئیزلار
ساغلئق ، ساغدینلئق ، سلامتی / کفل دار

۸ ساغئر باغ (خوشلوق): آت آلاشا اه‌ سئگینگ قوروغونونگ آشاغئندان دارتئلئپ چه کیلیپ اه‌یه ریا پالانا باغ‌ر-کیدئلیئان یوپ قولانگ. تسمه کراز زیر دم حیوانات به پالان یا بزین بسته میشود

۳ ساغئلماق: ساغئلئپ سوییت آلئنماق دوشیدن

۳ ساغئم: بیر یولا ساغئلئپ آلئنان سوتدینگ موچوه‌ری. مقدار شیر در یکدفعه دوشیدن

۳ ساغئمچی: مال ساغیان، دوشنده

۹ ساغئناق: یایدا اماق، یایدا نجئر آپ بیرینا قاراشماق، ایکی گوروئن لی بولماق. خیال اتمه‌ک، مردد، انتظار کشیدن

۳ ساغئنماق: ساغئم آچین، برای دوشیدن

۳ ساغئندی: ساغماق آچین، جهت دوشیدن

۳ ساق: ایشینا پوختا، هوشکار لئک بئله‌ن گوزه‌ک چئلئک ادیان، مواظب هوشیار

۳ ساق: ساقلاماق لئق، توللوق اتمه‌ک-لیک، باقماق لئق، نگهداری

۳ ساقلی: قاوی ساقلانیان، توللوق اه‌دیلیان خئزمات اه‌دیلیان، باقئلیان، گوزه‌ک چئلئک اه‌دیلیان، گوزله‌نیان، دارای خدمتکار و نگهبان

ساقا: چایئننگ، یابئنگ، آرنانگ، آقار سوونگ ده‌ریانئنگ سوو وئئنئنگ بولوئیان یالیلانیان یه‌ری، تاراز، انشعاب

ساقار (ساقغار): مانگلایی آق (حه‌یوان لار-حیوان پیشانی سفید-حاقدا)

ساقاق: آو یانئنگ که‌لله گی نئنگ آلقئم-قایئشی، آلقئما، قسمتی از یراق کله و دهنه و افسار چرمی اسب

ساقاق: تاه‌ لپه‌ک و پاپاق لارئنگ ایکی قاپدالئنا قولاق جئن و باغ جئق اه‌دیپ آلقئمئنگ آشاغئندان دانگئلیان یوپ، آلقئم باغ

ساقاو: ساقغاو، ساقئنئپ که‌پله یان بند کلاه دئلی توتولیان، که‌که‌چ، الکن

ساقچی: قوراقچی، گوزه‌ک چئلئک ادیان، بیرزادی ساقلایان، قاراوول، نگهبان، دشتبان

ساقغا: آتئغئنگ اینک اوللاقانی، ساغی سایلاما آشئق، بهترین بجول جهت بازی

ساقغا: تاقغا، دویدانسئز، بیرده‌نکا-اوسلامازحالا تدا ساقغا آیاق چه‌کمه‌ک-تاقغا دورماق بی اختیار ناگهان ایستادن

ساقغار: مانگلایی آق، پیشانی سفید

ساقغار تورسوق: قابئر قازان حه‌یوان، قابئر آختاران، حیوان گورکن

ساقغال: چه‌گگا، دولوغا، انگه‌گا بئتیان غئل لار، توی له‌ر ریش

ساقلاپ دورماق: ال بُله ن توتوپ دورماق
بادست نگهداشتن

ساقلاپ قویماق: توساغ اه دیپ قویماق
حبس کردن

ساقلاپ توللوق اه دیپ گه زمه ک، پرستاری ونگهداری کردن

ساقلاتماق: بیرآدامنگ اه لیتا بیرزادی
به دیپ ساقلا دیئیپ قویماق،
گوزه ک چیلئیک ات دیمه ک، مواظبت
ونگهداری کن گفتن

ساقلاماق: توتوپ دورماق، اه لینگدا
توتماق، در دست نگهداشتن

ساقلاماق: ساقلاپ توللوق اه دیپ
گه زمه ک، ائشی بیت اتمه ک
نگهداری و پرستاری کردن

ساقلان: ساقلاپ گوزه ک چیلئیک
اه ده ن، پرستار، نگهدار

ساقلات، سابُرات، جنُدان، حاولُنقا
آرآگیرا قوشولاخولیتن خود دار باش

ساقلانان: سابُراه ده ن، جنُدانان
حاولُنقاآنی اوتوران، قوشولانی
قالان، دوِیبه ده ن سایغارُلمادُق
بُرلجاق یادآ لُولان ایشاآ قارشی دأل
اُرازی حهم دأل، کسیکه درامری
شرکت نکرده. ممتنع

ساقلانان: ساقلاپ خنُرمات اه دیله ن،
باقنلان، سه منُز اه دیله ن (حه یوان حاقدا)
پرواری شده

ساقلانماق: ساقلاپ خنُرمات اه دیله ک
توللوق اه دیله ک، حذمت کرده شده

ساقلاناق: اُوزونگا حابار دارلُولماق، اُوزونگی
ساقلاجاق لُولماق، خولیشتن داری

غایرادورماق، قاچادورماق چه کیلمه ک

ساقلاو: بیرزادی قورپاق آوجین قورپولیان
قوراغ، قوراقچی (قوراغچی) ساقچی
نگهبان

ساقنرتقا: مال لارنگ انامینا یا پیُشئیپ
غانُ سورُ یان موجه جیک، کنه
گانا،

ساقنُرداماق: کانُ ن گه پله مه ک، یانگراماق
بُرُسیخلی دینماَنی گه پلاپ اوتورماق
پرگوئی وتراجی کردن

ساقنُرداونُق (ساقنُرداوُوق): کانُ ن گه پله -
گه ن، آراسُنی که سماُنی گه پلاپ
دوران، پرحرف، وراج

ساقنُر سوقنُر اتما: کانُ ن گه پله ما،
زنُر زنُر اتما زر زر کن

ساقنچ: به للی بُرآغا چنگ شیره سی، سقز
ساقنچ چه ینه مه ک، سقز جویدن

ساقنچ لی: ساقنُرداونُق کانُ ن گه پله گه ن پرحرف

ساقئنماق : ساقاولاپ گه پله مه‌ک ـ
ساقئنجئراپ گه پله مه‌ک ، بالکنت
حرف زدن

ساقئنماق : بئر نه‌مه دوره‌اق ، بئرآز ساقلاماق
مکث کردن

ساک : یئولاقچی لارئنگ اه لینا آلیان توربا
قابئشدان ماتاداق ، بیلاستیک‌دن
تئکئلن قاب ، کیف ، sac ساک دستی

ساکئنت : آدم‌سئز لیک ، این سه‌س سئز
ساکت ، بیصدا

سال : غاپئ‌نی آچاق آدچین آدستونده‌ن
باسئلیان یاسی لی توتاری ، دستگیره

سال : ماشائننگ ایکی اوزیئن توتغوچی ، درب
دوبازوی آتشگیره

سال : سوودا یوزمه‌ک یا دا سووران
گه‌چمه‌ک اوچین بیری بیرینا باغلانان
آغاج تاختا ، چند چوب بهم بسته
شده جهت گذشتن از آب

سال : اوسئوملیک اوت لارئننگ دئنک
یوقاری گیدیئن بالداغی پوداغی
سالی ، ساقه گیاه

سال : به‌جه‌ر ، یاسا ، بساز
ـ اوی سال : تام دئنگ ، تام به‌جه‌ر ،
خانه بساز

سال : اوی‌ا سال ، اوئیونگ ایچئنا سال
داخل خانه بکن

سال سال : بئرتئق ایریک ، اتوئه‌نگی سوولان
جه‌نده رنگ و رورفته پاره پوره ، ژنده

سالا : گه‌نگه‌ش ، ماسلاحات ، مصلحت
سالا ساللاچاق ، گه‌نگه‌شمه‌ک ، مصلحت مشورت کردن

سالا سالمه‌یان : دوغری سالمه‌یان ، صلاح نمیدانم

سالاجا : باسغانچاق (باسانچاق) یالی زات
اولین آدستوندا قوئیوپ گوته‌ریلرا
یا تشئنگ یالی حه‌م بولیار ، تابوت

سالاجئق (سالجوق) : اوغوز توره‌مه‌ن له رینگ
بئر باشلئغی ، اوچ اوق لاردان قئنئق
اوروغوندان بولیار ، توغرولونگ آتاسی ،
سلجوق

سالار : سه‌ردار ، باشلئق ، مهتر ، رهبر

سالار : توره‌مه‌نینگ بیر بوله گی ، تیره‌ای از
ترکمن‌ها

سالام : بیرآراما دوشانگدا (دوشئنانگدا)
ماهوو آنلئق دوسلوق دوئلغی سئنی
آنگلاتماق اوچون آیدئلیان سوز ،
(سالاوما له یک) ، سلام

سالام : حات کاغئز آرقالی ایبه‌ریلیان
سالغلئق آمان لئق سارغئدی ،
اظهار سلامتی و سلیه نامه

سالپانگ ساجانگ : بئرتئق ایریک ، جه‌نده ، ژنده

سالپی : سالاتئب دوران ، آویزان

سالدام : ال بله‌ن گوته‌رله‌ندا دویولیان آغولم
آغئرلئق ، بلند کردن جهت دانستن وزن
تقریبی

سالدام لاماق: آغرام مۆجوه رنی شلجه ک تولاق

سالدام لا: ال بلەن گوتەریپ گور. بادست
بلندکن وزن تقریبی آنرا بدان

سالدی: بەجەردی، اوی سالدی، ساخت

سالدی: بیر زادی باشغا بیر زادنگ ایچنا
سالدی، قویدی. جایلادی، داخل کرد

سالغت: دوولەت (دەولەت) تارا پئندان
ایلاتا سالنیان پول، تولەگ،
باج، مالئیات، عوارض مالیات

سالغئن: ائسی حاوا لاردا گزئنگ
آشاغئندا سوو یاتان یالی (یاتاق)
بولوپ گورونیان چول مەیدان، سراب

سالغی: گزرکە زیش، بیر یەری سوررالاندا
بەریلیان ماغلومات، اەدیلیان
اەشارات، راهنمائی

سالغی بەرمەک: یول اوغور گورکە زمەک
راهنمائی کردن

سالقئم: اوزوم وحورما حاسل نئنگ
بیر ساپاقدا یەرلەشەن تورپاغی
تورپلومی، یک خوشه انگور خرما

سالقئن: ائسی دال ساووق حەم دال.
سەرگین، هوای ملایم معتدل

- بیر سالقئن یەر: اوزاق لئغی ارتیرده ن
گوزن اورتا چەنلی مەزەنە یول
کە رتمەک. آرالئق مۆجوەری
فاصله - دوری محل

ساللا: آشاق قویبەر، اوزات، بویونونگا
داق،

ساللاخ: آیال سئز ماشغالاسئز، الکین مجرد

ساللاخ خانا: مال تارا اولدئرئلیان جای
کشتارگاه

ساللاخ لئق: آیال سئز ماشغالاسئز لئق الکین
انقلاب یورمەک لئک مجرد بودن

ساللات، سالدات آسگەر، قوشون آرامسی
Soldat سرباز

ساللاش: آشاق قویبەرماگا کومەک ات،
کمک کن آویزان کند

ساللام ساجام: سال سال، ساپانگ ساجاک
بیرتئق ایرتیپ، ساللانئپ دوران
پاره پوره، جەندا، ژنده

ساللاماق: یوقاری دان آشاق قویبەرمەک،
یئپ آرقالی یوواش لئق بئلەن اینده رمە
-مەک، پائین آوردن آویزان کردن

ساللاما: آیال لارئنگ بوینوندان دوشونونگ
اوستوندا ساللایان شایبالاری
سینه ریز

ساللاما: یوقاری دان ساللانیان ساللانئلیان
زات آویزان کردنی

ساللاما یەل پەوچ: یوقاری دان ساللا-
نئلیان پەل پەوچ. بادبزن سقفی

ساللان: اوزونگی آشاق قویبەر، آویزان شو

سالّلانا سالّلانا : نازنُز گاب یوواشجانگ آغتز یزُرئیان ، باساینِی می باسماینِی می دییائن ، بانازباوقارقدم برداشتن

سالّلانئپ گه لیأر : یوواشجانگ نازنُز گاب گه لیأر ، با ناز وکرشمه میآید

سالّلانجاق : انجُنئا جاغا سالئنئپ اوروليأن قیمئللا دئلیان آنزال گاهواره

سالّلانجاق به یبک آغاچ تالی زاتدان تاناپ یوپ داقئپ اُغلان لارئنگ باد- لانیان اوجیان زادی ، جاتما ، آیلاما وجالامان داشوندان بولیار تاب

سالئق : سالغی بهرمه‌ک لیک ، یوُل اوغور گورکه زمه‌ک لیک ، راهنمائی

سالئق (سوُلوق) : ائزه‌نگی (ائزه‌نگی) اوُچه‌ن سوُلان ، رنگ‌پریده

سالئم : آزاچئق واغئت وقت

سالئم : ساغ سئرقاودأل ، تندرست

سالئم : ده‌ویک یه نجیک دأل ، آینئی یوُق یه‌تنه چئلئگی یوُق ، سالم

- بیر آغئز سالئم : بیر تُوله‌ک ، بیر یوودوم بیر دلیشله‌م ، یک لقمه

سأ لئنگ : حالئا گوُر نوشلی بالئق توتولیاجی اوللاقان توُر ، بکنوع تور ماهیگیری

سالماق : بیرزادی بیرقابئنگ انجُنئا سالئپ قوُیماق ، تئقماق ، سوقماق ، داخل کردن

سالور : توُرکمه‌نئنگ بیر توُله گی سالور

سالون : گینگ یاپراغ اوتاغ جای ، سالن

ـجای سالیناق : اوُی تام دئکلین مه‌ک ، به‌جه ریلمه‌ک خانه‌ساختن

سالی قاوشاق : ائنامسئز ، أتئبأرسئز قورقاق ، ترسو ، بی اعتبار

سالیناق : بیرزادی بیرقابئنگ ایچینداـ قوُیولماق ، چیزی را در داخل ظرفی اوُی جای تام تئکلین مه‌ک خانه‌ساختن ، گذاردن

سالئنیار : به‌جه‌ریلیأر ، تئکئلیأر بنا میکنند

ساماچاو : اوُکوزوُنگ بوُیوندرُئق - (بوُیوندوروق) آغاجئنئنگ ایکی قاپدالئنا حامیت حوکدوندا سوُقولیان یاپیم گه‌زیالی که لته آغاچ جئق چوب کوچک لیغ

سام : چوو ، آپ ، گوُم ، دوُلی ، کاملاً

سام ساری : کاملاً زرد

سامان : دووُله‌ن (ده‌ویله‌ن) آرپا بوغدائینگ آوزانان قابئق وبالداق لاری ، کاه

سامان تایا : سامانئنگ تایاسی ، اُدلیشمه گی کوت کاه

ساماوار: چۆرتۆكلی، تۆتارلی، اوتلوق لی
سوو قولپلوپ قاینا دئلیان ابزال
Samovar سماور
ساماوارئنگ اوتلوغی، کوره سماور
سامبئلی سؤمبئل اتمەک، سامئرداماق
اۆز اۆزوْنگ گه پله مه ک، بیش خود
حرف زدن
سام سۆم لەمەک: دەرەک سئز گه پلاپ
یئرمەک، پرت وپلا گفتن
سامراماق: حوشونگی یئتئرئیپ آلاساریئق
سئز لەر آیتماق، هذیان گوئی
سامئق: آقئل سئز، حاقئل سئز، گه لله-
سانگ، آقئلی گه لیب گیدئیان، نادان
سامئرداپ یئرمەک: اۆز اۆزونگ گه پلاپ
یئرمەک، بیش خود حرف زدن
سامئرداماق: سامراماق، هذیان گفتن
سامئرداووق: ساقئرداووق، گاُن-
گه پله گەن، که سئنی اوزماُنی
گه پلاپ دوران، پرحرف، وراج
سامئردی: زەیرەنیپ یوواش راق گاُن
گه پلاپ یئرمەک، حرفهای گله آمیز
- یەل سامئیار: یوواشجانگ یەل شمال
اۆسیار، باد ملایم و آرام میوزد
سامئپ دوراق: یوواش راق یەل شەمال
اۆسمەک، باد ملایم وزیدن

ساَن: کوُپ لئک آزلئق سانالماق مۆچوەرینی
تەرتیبئنی گوُرکەزیان حاساب، شمار
ساَن آلماق: بیرادلی آرامئنگ اۆنگلوندەن
قوُشون آدام لاری تەرتیپ لی گەچمە
ساَن دیدن، رژه Parade
ساَنا: ناُچا لئگئنی بئل، حاسابلا، بشمار
ساَناچ: دەری دەن اەیلە نیپ اەدیلیان
حالتا گوُرنوشلی تاب، تاقارچئق.
پەنگلئل آیاق تاب، انبان کوچک
ساَناغ: ساَنامە، حاساب، حاسابلاشئق
شمارش، حساب
ساَناغ لی: ساَنئئی، ساَنی، مۆچوەرەنی
ناچا لئگئنی، تعدادش
- اوُچ دوُرت ساَناغ لی: اوُچ دوُرت ساَنئئی
اوُچ دوُر دئسئنی، سه چهار تارا
ساَناتماق: ساَنا دیمەک، ساَنئئی بئل دیمەک
بشمار گفتن
ساَنالماق: ساَنئئی بەللی اتمەک، ناُچالئگئنی
بئلمەک، شمردن بشمارش کردن
ساَنامار: ساناماُلی گه چەر، شمارش نمیکند
ساَناماق: بیرزادئنگ ساَنئئی، ناُچالئگئنی
چەمینی، مۆچوەرینی بئلجەک بوُلماق
حاساب اتمەک، ساناماق شمردن
ساَنامادی: حاساب اتمەدی، مۆچوەرینی
بئلجەک بوُلمادی، نشمرد

۲ سانجاق : آیال لارئنگ گه بیمینینگ -
قۇلتوغو نونگ آشاغئنئا اورولیان
بۇله جیک اوچ بوروشلی ماتا ،
به گامیک ، پارچه‌ء گوش زیرلعل
لباس زنان

۲ سانجئرماق : که سه لی به‌جه‌رمه‌ک یا دا
اونونگ اوُنگونی توتماق اوُچین ده‌رمان‌لی
ایگنا اوردورماق ، سوزن آمپول زدن

۲ سانجئرماق : اوچ یئتی زات بیله‌ن جاجه‌ک
وباشقاکه سه‌لا قارشی انناما ده‌رمان -
سانجئلماق ، مایه‌ آبله‌ کوبیدن

۲ سانجئی : سانجئلیان نه‌رسا (نأرسا) ، دا
آمپول ، سوزن

۲ سانجاق : ایگنا اورماق ، سیخ دوُرتمه‌ک
سوزن سیخ زدن

۲-۳ سانجاق : اننا مئنگ بئر یه‌ری اگلایتا یارا
یه‌ری بئر زات دوُرتیله‌ن یالی
بولوپ آویاق ، تیرکشیدن

(۲)۳ - کأ بئر وآغئت لار یوُره‌گیم سانجیا ر :
ایگنا دوُرتیله‌ن یاناق بولوپ آوییار
گاهی قلبم تیرمیکشد

(۲)۳ سانجی : کدیله‌کچ انناء مئنگ اچ تارا پئنا
بیرزات دوُرتیله‌ن یالی بولوپ
ایگنا سانجئلان یاناق یئتی -
آغری ، تیرکشیدن

(۲)۳ سانجیار : آوی یار ، تیرمیکشه

۲-۳ - ایگنا سانجیار : ایگنا دوُرتیار ، ایگنا سوُقیار
ایگنا چوُمدیریار ، آوییتیار ، قاتی
ائزا به‌ریار ، سوزن فرومیکند

۱ سانداش : سانی بیر بوُلان - ده‌نگ بوُلان
یک اندازه برابر

(۱) ساندان چئقان : سانا گه لمه‌دیک آدامکار -
- چئلئک ده‌ن آیریلیان ، بحساب
نیامده ازاعتبار افتاده

سانداُق : اچئنا زات سالماق اوُچین تاختا
دان به‌جه‌رله‌ن داشی سئرلی آوادان
یا تُنیک قاب ، گاوصندوق

- ده‌میر ساندلئق : ده‌میردن به‌جه‌رله‌ن
یا کام پوختا چئلشئرمئلی آغئر ساندئق
یا ماپان ساندئق ، صندوق آهنی

(۴) ساندئراتماق : تئتره‌تمه‌ک ، له‌رزانا گه‌تیر -
مه‌ک ، لرزاندن

(۴) ساندئراماق : قاحاردان که سه‌لده‌ن ،
اتسفئن سئزلئقدان قوُرقوُدان ، ساووقداین
سئو نگلنگو نگا تئتره‌مه ، ایمه‌ک غاپئلدای ،
اندئره مه‌ک ، قاقشاما ، لرزیدن

۴ ساندئراووق : تئتراب دوراُن ، سساندئراب
- دوران قاقشاب دوران ، تئتراوک
لرزنده

ساناگا : سئزا ، سه‌نا ، مبتو ، بشما

۱ ساآن سئز: اوُرُان کاُن، چه‌نده‌ن آشا
چاُک سئز، بی اندازه بیحد
ساآن سئز: ساآنا قوُشولمایان آدام،
ده‌ره‌ک سئز، کسیکه بحساب نمیآید
ساانگاً ناُماً: سا نگا باغلی دال، بتوچه
۶ سانگسار: که لله سانگ، ته‌نه‌ک،
آقلنا شئکله‌س یه‌ته‌ن، گیج
۶ سانگراماق: ده‌ره‌ک سئز گور رونگ اتمه‌ک
حرفهای پوچ فضل زدن

۱ ساو: اُوُوئر، یئرلوندان آییئر، غئرا چه‌ک
قئرُاچیک قایتار، کنار بکش برگردان
- یئلدان ساو: از خط بکش کنار
۱ ساواُ: دئغری دال، یئل اوغوروندا دال
پئر قئرا دا، قئراق دا، از راه پرت است
۲ ساوات (ساواد): یازماق اوُقوُماق لئق،
سواد
ساوات (ساواد) سئز: یازماق اوُقوُماق
بئلمه یاُن آدام، بی سواد
ساوات لی (ساوادلی): یازماق اوُقوُماق بئلیاُن
آدام، باسواد
۱ ساواُ دئشیرمه‌ک: یئلدان چئقارماق
منحرف کردن
ساواُ دئشمه‌ک. یئل دان چئقماق. ته‌رس-
یئلاُ گیتمه‌ک، ساواُ گیتمه‌ک
منحرف گمراه شدن آداشماق

ساوات (ساواد) اوُوره‌دیش، ساوات اوُو-
ره‌تمه‌ک لیک، سواد آموزی
ساوادی آچئق، چئراپی آچئق حالی یاغشی
حالش خوبست
۲ ساواش: اوروش، دوُوُش، داواُ، جنگ
۷ ساواشچانگ: اوروشاغان، ساواش چی
داواُچی، رزمنده، جنگجو
۷ ساواشماق: اوروشماق، ده‌وُیش مه‌ک،
داواُ اتمه‌ک، جنگ کردن
Sav ساوچی: گه‌لین اه‌دینمه‌ک اوُچین غئیزئنگ
اه‌نه آتاسئنا سوُز آییئتماغا ایبه‌ر-
- یلیاُن آدام، سوُز آییدیچی، کسیکه از
طرف پدر و مادر داماد بخواستگاری دختر میرود
۷ ساوچی لئق: سوُز آتدئرماق لئق، خواستگاری
۲ ساوسانی: الحا دئقولان (دئقولیاُن)
یاریم یئره‌ک اوُوئسیاُن ماُنا،
آوشون غئئلی ماُنا، ساوسانی
// ساوسان: اوزئیُن یاپراق لی گوُتی سوُغان لی
ده‌رلی اتره نگدا بُولیان گوُل،
ساودا: آلئش به‌ریش خرید وفروش گل سوسن
ساوداگار: آلئش به‌ریش ادیاُن آدام سوداگر
ساوغات: یولاقچی شئنگ به‌شکه‌ش گه‌تیر-
- ییپ خئودور له‌یاُن زادی، سوغات،
Présent پاسیلکا،
ساو ۳ ساوماق، حارج لاُب قوتارماق، حارچلاماق
خرج کردن

ساو ۳ ساوماق : سوُوماق، گه لیأن اوغوروندان باشغا اوغورا سالماق، یۆلونی اۆیتگله‌تمه‌ک، قایتارماق، ایزینیا دۆلاماق، قئرُاچه کمه‌ک، برگرداندن منحرف کردن کنار کشیدن

۳ ـ باشدان ساوماق : قاوماق، رفع مزاحمت ازسروا کردن / کردن

۳ ساوئرماق : یه‌لآ به‌ردیرتمه‌ک، آراسا لاماق حارچلاتدئرماق، تمیز گرداندن بباد دادن

۳ ساوئرماق : یه‌لآ به‌ریپ آراسالاماق باد دادن

۳ ساوئرماق : پولی حارج لاماق یئق اتمه‌ک

۳ ساوئرئلماق : آراسالاناق، تۆزتوزم. اۆستۆنگده‌ن ساوئرئلئپ دورماق، قوپوپ دورماق، گردوخاک بلند تمیزشدن / شدن

(سوئوق) ساوئش لئق : آرا ساوئق لئق دۆشمه‌ک، ۴-۳ یوزه‌ک ساویاق تارالماق، حامواق لئق مۆحابات آزالماق، دلسردی

۴-۳ ساوئشماق : بیری بیرینگده‌ن ساویاق، دلسرد شدن

۴ ساوئق (ساووق، سوُق) : اتسی دئل قئش حاواسی یالی، سرد

۴ ساوئق حاوا : اۆشۆرییأن حاوا، هوای سرد

۴ ساوئق اورماَ : ساوئق لاما، سرماخوردگی

۴ ساوئق لاما : ساوئق اورماَ، سرماخوردگی

۴ ساوئق ده‌گما : ساوئق اورما، ساوئق لاما، سرماخوردن

۴-۳ ساوئق سالآ : أسگه رمه‌ک سئز، یارخ سئز، یاتالی یوُزه کەی گه‌نگه‌ش، سالآ، مشورت آلکی

۴-۳ ـ قوراق ساوئق : آنگزاق، سرمای خشک

۳ ساوئلماق : خارج لانئپ قوتارئلماق خرج کردن

۳ ساوئلماق : باریان یۆلونگده‌ن قئرُاچه کیلمه یۆل به‌رمه‌ک، کنار کشیدن راه دادن

۳ ساوئلماق : باشا دۆشه‌ن اره‌بت یا غذای ساوئلئپ آیرئلماق، حالاس بۆلماق تمام شدن، رد شدن رخت شدن

سووق ۳ ساویاق : ساوئق بۆلاق، حاوا ساوئق بۆلماق قئش گیرمه‌ک، سردشدن

۴-۳ ساویاق : بیری بیرینگده‌ن داش دۆشمه‌ک، آرا آچئلماق / قاتناشئق آزالماق، یوزه‌گا ساوئق لئق دۆشمه‌ک دلسرد شدن

صاف ساي : چونگلگئز (چونگلغئز) دئل، چونگ / دورئلئن حومل قارادا شلئق پیر ته‌رینگ دئل، سیق، یا لپاق کم عمق

۱ ساي : ساغاَت، ساغدئن، دایاو، سایلاما، سالم درست چین

۳ ساي : ساناَ، حاساب ات، سانئن بئل شمارش کن، بشمار

۱ ساي : سایاق، یه‌نچه‌ک، اورماق، وورماق با چوب بزن، زدن

۱ سای : یُزنگی ، یاتمشغی (یاخچانی) یه‌را دُوگُوپ ساغاج (سایغیچ) تُبله ن اور ،
حلاجی کن

سایخاللی : ادبلی ، یه‌رلیک‌لی ،
آدامکار ، چیلتکلی ، آرام ، مؤدب

سایخاللی یُورویأن : دُویا (دنیا) یالی یوواش
آغر ، یُورویأن ، کسیکه آرام راه میرود

سایدُنگمی ؟ سانا دُنگمی ؟ اوردونگ می ؟
حلاجی کردی ؟ زدی ؟ شمردی ؟

سایراماق : خوش آوازلی (اُووازلی) سه‌س اتمه‌ک
آوازان گه‌پله مه‌ک . نغمه سرائی .
سخنوری

سایرایان : خوش سه‌س اریأن ، قاوی گه‌پله یأن
دُیله نیأن ، سخنور

سایئردُنگ : سایلاماق ، ایری ، گُوزا گُورنوکلی
دست چین

سایغارماق : آتیل سایئل اتمه‌ک یارغ قُوْیماق
قاینماق (تاناماق) ، گُورمه‌ک تُبلمه‌ک
آنگ شمرُماق تشخیص دادن

سایغارُش : یارغ ، شناخت ، دید ، سلیقه
سایغارانُنگ یالیی : سایغارانا سوُنگی ،
ته‌ماذه نصیب خوش سلیقه است ،

۱ سایغیچ : یُزنگ یاسُق ساتُیلیان چیبُق
آغاچ ، چوب حلاجی

سایلاب آلُنان : سه‌چیپ حالاپ آلنان
دست چین ، انتخاب شده

سایلاماق : سایلامان ، اولی کیچی قاوی ته‌له‌که
ادیله‌ن ، باشغالانان ، دست چین

سایلاماق : باشغالاماق ، قاوی ته‌له‌که اتمه‌ک
سایلاب سه‌چمه‌ک ، دست چین کردن

سایلاماق : سایلاو دا سه‌س به‌ریپ اُوز
حالان اُلُیلان وه کیلینگلی تاسیق -
لاماق ، سه‌چمه‌ک ، اُنام تُبلدرُمه‌ک
نماینده انتخاب کردن

سایلانان : سایلاب آلُنان ، سه‌چیپ آلنان
ته‌له‌که‌سی قالان ، ته‌ماذه

سایلاو : سه‌چگی ، مه‌یلنسا وه کیل -
سایلاماق لُق انتخابات

سایلاوا قُوشولاق : سه‌س به‌رمه‌ک ،
ایلتی تُبلیان اُنام لی آداملارا اُترای
به‌رمه‌ک شرکت در انتخابات

سایاق : ساناماق ، حاساب اتمه‌ک ،
حاساب لاماق ، سانُنی تُبلمه‌ک
شمردن

سایاق : آرام حاسابا گه‌لمه‌ک ، سیلاماق ،
اُسگه رمه‌ک ، تاشلماق ، بحساب آوردن

سایاق : قاچی تُبله‌ن اُوروب سیقدرُماق
شلاق زدن

سایاق : ساغاج سایغیچ تُبله‌ن اُوروپ
دیتمه‌ک ، حاسایالی اتمه‌ک حلاجی کردن
(یُزنگ یاسُق حاقدا)

سایادُم : سانا مادُم ، سانُنی تُبلمه‌دیم ، نشمردم

۳ سایان : آرا دان گیوەن آدا ما یەری گونلاپ
یاتا آلتنیان چادر مجلس تسلیت
سائیل : ماتاج ، یاخین ، غاریب ، غاپی لە زەن
سائل گدا
سائین ، واغت بلدرکیان ، سوزونک سوتگوندا (جاغ)
قوشولوپ دەوام لغی آنگلادیان
سوز ، همەوقت
- گون سائین گەلیار : هەرگون گەلیار ،
هرروز میاید
۳ سائیلماق : سانالماق ، حساب لانماق ، آدام
ساننا گەچەک ، بحساب آمدن
۳ سایی : سانا گورا بولدوغونی بلدرکیان سوز ،
هەر یالی ، هر
۳ - اوی سایی بیر تلەویزیون بار ، هەر اویدا
بیر تلە ویزیون بار Television
تلویزیون
- آغشام سائین ، آغشام چاغی ، آغشام واغتی (جاغ)
هەر گیجا هەر آغشام   وقت غروب
سەباب : سەبەب ، چورم ، گورا ، اوتوری
اوچین ، اوغوروندا ، قارنا شلنق
سبب
سەبابلی : دەرەکلی ، اوتوری . بسبب
سەبەت : قامش ، چیبتوق کولوش دەن
اورولیان (اوزلیان) قاب ، سبد
سەپ : گەلین غیزا بەریلیان ساللغت
تنزئل کوموشاوی غوشی غالیننگ ، جهیز

۲ سەپ : سەپەلا ، پیترات ، یاپرات ، بپاش
سەپ : محل اتصال / پراکندە کن ، بخش کن
۲ - توخوم سەپ : توخوم اوقلا یاپرات تخم بپاش
۲ - سوو سەپ : سوو سەپەلا ، آب بپاش
۲ سەپەر : سەپەلار ، توخوم سەپەر ، تخم بپاش
تخم می پاشد
۲ سەپری : سەپەلەدی ، پاشید
۲ سەپەرجنک : دوشتونک آشاق تارالی
ایکی قابرغانینگ بیرلەشەن یەری
بولان ، کنکلوردەونک (کوکوردووئک)
یوشاق ستونگک ، غضروف سینه
۱ سەپیشیرمەک : سەپلەمەک ، بەرکیتمەک
اوتغاشدرماق ، تونتورماق ، یەلمەمەک
چریلەمەک ، بهم آوردن بتصل کردن
با میخ وجوش محکم کردن
سەپشمەک : سەپلشمەک ، بیرکیمەک
بەرکیشمەک ، بهم وصل شدن
سەپکیت : ایکی زادنگ بیرلەشەن بیرگیلە
توتدورلان یەری ، سەپلی
آرالغی ، آرا چاکی ، محل اتصال
۲ سەپەلەمەک ، سەپیپ چیقماق ،
سەپیشدیرمەک ، پاشیدن
۱ سەپلەمەک : ایکی زادی بیری بیرنیا بەرکیتمە
سەپیشدیرمەک بیرتک دیرمەک   متصل کردن
۲ سەپمەک ، سەپیپ چیقماق   پاشیدن
سەپمەک ، سەپەلەمەک ، فشاندن

۱ سه پله نمه ک: بیرئکمه ک، بیری بیرینآ
بیرلیدئلمه ک بهم آوردن متصل کردن
۲ سه پئلمه ک: سه پیپ چئقئلماق،
سه په له نمه ک پاشیده شدن
سه ته نگ: ائلغاماق، نوعی دویدن
سه ته نگ لأب گه لیأر، یورتوپ گه لیأر،
حاوئنغئپ گه لیأر بدو میآید
سه تئر: ائزه ج، حاتار، سیراش، رردیف
۲ سه تئر دورماق: گونی دورماق، حاتارلانئپ
ایزلی ایزینآ ائزه ج دورماق،
دوغوی سیراش دورماق، برردیف صف بستن
سه تئرله مه ک، ایزلی ایزینآ حاتار دوروزماق
دوغوی سیراش دوروزماق، برردیف صف کردن
سه تین: یوزی یئلماماق، سئق دوقولان ناخی
آتلاس حاتا، پارچه اطلس Satin
۲ سه چ: اوقلا، پئترات، زئنگ،
بخش و پراکنده کن
۲ سه چه له نگ، سه لچه نگ، یوقا، گوروال
جرقول، هه ریهر دآ بیری تنگ
۳-۲ سه چه له نگ: دأنا دأنا تولوپ یاتماق،
توّوی بئشئرله ن آش حاقدا،
دیری بئشه ن توّدی، برنج پلو یا چلو
که دانه هایش بهم نچسبیده باشند
۲ سه چه ک: چارغات، ساچاق، گه رده گینیگ
غئراسئنا یوّیه که ن یوّیلو که ن
الیشیلیپ اه دیلیان به زه ک لوّچیک
ریشه

۲ سه چه ریمه ک: سه چگی اوقلاتماق، پایلاماق
پراکندن، افشاندن،
۳ سه چه ریمه ک: سایلاتماق، باشغا لاتماق
اجازه دست چیین دادن
۲ سه چگی: چاغا تولاندا، گه لین آلئنا ندا، تام
سالئناندا، چوّک که سویرله ندآ
سه چیلیأن پول، سوّچی. ملیز نوند
نقل و نبات و پول که بر سر عروس
۳ سه چگی، مه یلیسآ وه کیل سایلاماق لئق
انتخابات
۲ سه چه له نمه ک، سه چه له نگ تولوپ یاتماق
پئترانگ تولان، افشان
۲ سه چه: آو توّ یه نگ آوچین اولانئلیان
قورشون دان آو یجاق شاریک له ر
ساچمه
۲ سه چمه ک: پئترادئپ سه پمه ک، پایراتماق
سه په له مه ک، پخش کردن پاشیدن
سه حه ت (ساغات): واغئت بئلدئریأن
آبزال. ساعت
- ال سه حه ت: اه لا داقئلیان کیچی حه ک
ساغات، ساعت مچی
- قولتوق سه حه ت، ساغات ساعت بغلی
- سالئلاغا سه حه ت، ساعت دیواری
سه حه ت: اوتگات گوّن، ائنام لی گوّن،
سه حه دئنگ قوّلی: عقرب / روز سعد
سه حه ر، سه حه ر چاغی دانگلدان ایر صبح زود

سه حرا : دوز ، چؤل ، ته کیز مه یدان، صحرا
- لؤرکه ن سه حرا : تؤرکه ن له رنگ
یا شایان اۇلگاسی ، یوووردی ،
کوپله نچ دوز مه یدان چؤلی دشت
سه حه لچه : چالاجا ، یوواش اندک ترکمن صحرا
سه رات : گۇزلا ، گۇززا ، وه للا ، باق ، باخ
آنگ ات ، اه سه وان ات ،
اۇنس به ر ، توجه کن . نگاه کن
سه راته ک : باقماق ، قاراماق ، گۇزله مه ک ،
اه سه وان اته ک ، آنگ اته ک ،
وه لله مه ک ، گۇززه مه ک نگاه کردن
اۇنس به رمه ک توجه کردن
سه راه دیله ک : گۇزله مه ک ، آنگ اه دیله ک
اه سه وان اه دیله ک ، اۇنس به ریله
باقلماق ، موردتوجه ودقت واقع شدن
سه راساپ لئق : قاوی چنقتش ، دۆغوی -
لئق ، یا شئرماسئزلئق ، زک
اۆشیأ ج لئق ، یوواش لئق / زک گوئی
سه ره : باشام بارماق بئله ن سولیوم
بارماغئنگ گه ریله ن آرالئغی
اندازه حد اکثر گشادگی بین انگشت
سولیوم بارماق بئله ن / شست وسبابه
گۆل بی بی نینگ آرالئغنا ۲۶ حه
آییدیارلار ، حد اکثر فاصله بین
انگشت سبابه و خنصر (۱۸ سانتیمتر)

سه رانجام : گه رکلی انجام ، سئونگی ، قوتارماق
بانجام رساندن
سه ره سات : حاباردار ، اۇنس به رمه ک
دقت
سه رباز : أسگه ر ، سرباز
سه ر پای : سیلاغ حۇرمات أوچین به ریلیان
حالات ، گه ییم ، خلعت
سه رپای لاماق : سیلاماق ، حالات به رمه ک
خلعت دادن محترم شمردن
سه رپمه ، سه پمه ، سه پیپ قۇیبه رمه
پخش نکن
سه رپمه : ایزینا أوۇرمه برنگردان
سه رپمه ک : ایزینا أوۇرمه ک ، قایتارماق
سه رپمه ک : قارا اۇینگ سه رپنگلئنی ایزینا
سه رپیپ آچاق ، بازکردن سقف
نمدی آلاچیق
سه رپمه ک : سووک سه رپیپ قۇیبه رمه ک
دۆکمه ک ، آب پخش کردن فشاندن
سه رپه : اه گین اه شئگئنگ یاقاسی
یه نگی داشئنا چه ویرلیپ دۆلاوپ
تشکئلمه گی ، یقه وسرآستین برگردان
سه رپنگ : قارا اۇی له رنگ تۆنئک شئنگ
اۇستۆندا کی یۇرتیه به چه رله ن
ته گه له ک که چه ، نمد سقف آلاچیق

(سه رنگلی دارایی دان ـ قاپی سی قالایی دان)
به زه لیپ تیکئله ن آق اوی
ائلاتیا سه ردارلار و قوللباشچی لارئنگ
به للی اویی . آلاچیق مشخص رهبران
قبیله که روانداز نمد سقف آن از پارچه
قناویزو اطلس است و درب آن از حلبی
سه رئیلمه ک : ساچاغی، که چائلی،
دؤشه گی بئر اوجوندان توتوپ
اوقلاپ قویه ریلمه ک.
اوقلاپ آلاق ، اؤوئرلئب قاقئلماق
برگردان کردن
سه رچه : کیچی جه ک قوش   گنجشک
سه رچیه مه ن : گؤل له ر آچیلئب سوو-
آقئب یاتان اوتلوق گؤک لئک
گینگ مه یدان یه ر،   چمن زار
سه رحه ت : به للی بولان آیلی یوو گرونگ
آراچیزئغی، آراچاک ،   سرحد مرز
سه رحاوئز : ته وه ره گی باغ باقچالی
اولی حاوئز   استخر
سه رخوش : ایچگی ایچیپ ترسئ لأب
که یپی کوک ساز بولان. سرمست
سه رخوشلوق : ایچگی ده ن که یپی کوک
بولماق لئق   سرمستی
سه ردار : سه رکه ردار، قول باشچی ،
باش توتان ،   سردار

سه ر ده ستا : بیر تویا ژئنگ باشلئغی سرد...
سه ر ده ستا : ساولوق یاراغ یه رینا -
اولانئلیاان یئغون (یئغین) تاپاق -
چوماق   چوب وچماق
سه ردی : یایرانتی ، یایردی، آسئپ قویماق
پهن کرد، گسترد
سه ر ریشتا : بیرایشی یه رینا یه تیرمه ک .
اوچین گه ره کلی بولان آبزال جه یه ر-
چئلئک ، انجام ،   مهارت
سه ر ره لمه ک : چئنگ آرقان ییقئلماق
آغدارلئب گیتمه ک ، بپشت افتادن
سه ر ره لیپ یاتماق ، چئنگ آرقان دؤشیپ
اوزانئپ یاتماق ، بپشت خوابیدن
سه رکه ج : کاسا اوقارا/ سالئنیاان قائیش
قاب .   ظرف چرمی ماست خوری
سه رکه ردا ، قول باشچی ، باش توتان
سه ردار ،   سرکرده ـ فرمانده
سه رگه ردان : به للی مه سکه ن سیئز ،
ایش سئز ، آیلانئپ لورا ن الفیب
ایقلاب یوران ، چاشغئن، سرگردان
آواره
سه رگی : سیین اتمه ک اوچین کوپ زادلائنگ
یئغنائپ توپلانئپ قویدلان
یه ری ،   نمایشگاه
سه رگین ، سه گلین ، سالقئن ، ساولوق جا
هاوا ،   هوای خنک

سور
سەرمەشمەک: بیرزادی آختارشئپ گوزلە-
شئپ یۇرمەک، جستجو کردن

سەرمەک: بیرزادی قوروتماق اۆچین گوزوْنگ-
آشاغئندا آسئپ قوْیماق، یازئپ
قوْیماق، یایرااتماق گستردن،

سەرمەک لەمەک: سەرمەلەمەک:
بیرزادی ال بئلە آختارماق، اەلا-
آلئپ توتوپ بارلاماق، جستجو کردن
بادست

سەرمەمەک: ال بئلەن آختارماق،
ال بئلەن بارلاماق، جستجو کردن
بادست

سەرمەنمەک: سەرمەک لەنیپ قالماق
ال بئلەن آختارئپ قالماق
بادست جستجو کردن

سەرمەنەک لەمەک، سەرمەنمەک
سەرمەنەک لأب قالماق،
ایزلی ایزینا، ایزینی کەسماۆی
آختارماق، بدون وقفه جستجو کردن

سووان
سەروان: سالتان (سۇلتان) قوْشون آداسی
Capitaine فرمانده، سروان

سووار بار
سەروەر: باش توتان، سەردار،
یۇلباش چی سردار

سەروەر: دۆنیا (دنیا) یۇک اوروْلوپ تۇلاندان
سونگ ایکی یۇکینگ آرآسئنداقی بۇش
یەرا قوْیۇلیان یۇک، بارا اضافی شتر

سۆەوات
سەروەت: یەرلیووۇرت، مال قارا پول بایلئق،
دارائی، ثروت

سۆواری
سەروی: المودام گوک آغاچ، دئنگ اۆسیأن
آغاچ، درخت سرو

سەریلەن: یازئلان، گەریلەن، یایرا-
دئلان، آسئلئپ قوْیولان، قوری-
انجەک لۇلوپ گۆنا سەریلەن
گسترده، درمقابل آفتاب قرارداده

سەس: قولاقا دەگیپ اەشیدیلیأن-
سەس، صدا

سەس آلماق: آدام وسا زئنگ سەسینی
آلئپ ساقلاماق، ضبط کردن صدا

سەس آلیأن: آدام وسا زئنگ سەسینی
تۇلقون آرقالی آلئپ ساقلایان ابزال
ضبط صوت

سەس بەرمەک: سەس لەری بیرئکدیرە-
مەک، سەس قوْشماق، همصدا و
همگامی کردن

سەس سئز: اۆنیئسئز، سەس چئقارمایان
آوازسئز، قالماغالسئز، سەسی یۇقوم-
سئز، قئلئق سئز، ساکت

سەس لەندیرمەک: سەس چئقارتماق،
قیغیرتماق، بصدا درآوردن

سەس لەندیرمەک: جوغاب بەردیرمەک
قایتارتماق، بجواب واداشتن

سەس لەنمەک: سەس اتمەک چئقارماق
صدا درآوردن

سه سلی: سه سی کأن، سه سی قاتی، یُوقدم سنُز سه سلی، بر سر و صدا

سه سلی: آوادان آوازلی (اُووادان اُووازلی) حه نگلی، سه سی یُوقوم لی، خوش آهنگ، خوش صدا

سه کدیرمه ک: باسالاتماق، آیاق قُویُدورماق، ال اُوردورماق، یا نُتگا گه تیر- مه ک. تجاوز

سه کدیرما: قوری (غوری)، قوراغ ات، ساقلا، بیر آدام گه تیرما، آیاق باسدیرما، حفاظت کن

سه کگز: سانُنگ آدی، (۸) هشت

سه کما: آیاق باسما گُورونما، گه لما، نیا، دیده نشو

سه کمه ک، بیر قُورالیان یه را آیاق باسما، گُورونمه ک، بارماق، دیدن

سه کیل: کاُ بیر مالُ قارانُنگ دیزبیلان آشاغینُنگ آق یه ری، سفیدی از زانو بپائین بعض حیوانات

سه کی: قوم، تاختا، داشدان که ریجیده ن اُوستوندا اُوتُرماق آوچین به جاره له به بیک لیک. سکو

سه کسه ن: سانُنگ بیری هشتاد (۸۰)

سه له نگ: سه لگین، سه رگین، سالقن سالقن، دوملی دوسدان یه ل چالنیپ دوران باد و هوای ملایم

سه لته نگ: پاسگه ل، آسغن جانگ لُق بُوکدنج لیک. زحمت

سه لجه رمه ک: بیر زادی سایغارُنپ بُلمه ک، آسُلُنُنا دوشونمه ک، آیل سایل اه دیپ بُلمه ک. تشخیص دادن

سه لجه رش: سایغارُش، تشخیص و تمایز

سه لجوق (سالجوق) اوغوز تُورکمه ن له رینگ باشلُقی، توغرولونگ آتاسی، سلجوق

سه لچه نگ: سه یره ک، یوقا، گوررا ل (توخوم ساقدا)، چوقول، تُنک

سه لچه نگ لیک: یوقالُق. تُنک بودن

سه لکی: آلاق چاپ بُوران، یالتا، غایغی سُز بی تفاوت

سه لله: که للاُ اُورالیان اوزُن ماتا، په ش، دستار عمامه

سه لله م: بیر سالم، بیر تالام، بیر تالاسُم آزاجیق و آغشت. یک لحظه

سه لما: چال اُوره نگلی، ایری یاپراقلی حاشال اُوت، مانند اسفناج علف خوردنی

سه لین: قومدا بُتیان پُر یاپراقلی اُوت، اُوسوملیک، علفی است بیابانی با برگهای ریز

سه مه نده ر: حاجی جُق، حارزلُق، که ل په رزار، نوعی سوسمار

سه مرأب گیتمه‌ک : سه مریمه‌ک ،
اتلی قاتلی بژلماق ، چاق شدن
سه میز : یُوغون ، یُوغین ، اتلی قاتلی
آررئق دال ، چاق
سه میزلیک ، اتلی قاتلی لئق ، چاق بودن
۱ سه‌ن : سَن ، تو
۲ سه‌نا : دُوغا ، آلقئش ، آدام لارا
قاوی لئق اُسله‌یأن لئک
۲ سه‌نه : سانا ، دیگه / ستایش ، دعا
۱ سه‌ن چیا : سه نینگ یالی (یاناق یانی)
مانند تو
۳ سه‌نگ رنگ ، بورولونگ آوستی ، یوقاری
اینجه تارلی ، مانگلایا بیرله شیأن
یه‌ری ، قسمت بالا ونازک بینی
۳ سه‌نگ رنگ چیتمه‌ک : اکلی قاشئنئنگ
آرا سئنی بیئغرئق اتمه‌ک ، چین
بین دوابرو
۳ سه‌نگسئره مه‌ک : اُوزونگدره‌ن گیتمه‌ک
بیئقئلیئب سه‌رره‌لیپ یاتماق
اُوزونگده‌ن گیدیپ اُسغئن
سئز یاتماق ، بیهوشی Coma
غش ، کما
۳ سه‌نگسه : یارئی دالی ، نیمه دیوانه
سانگسا ، که لله سانگ
۳ سه‌نگسئره دی ، اُوزوندن گیدیپ
یئقئلدی ، سه‌رره‌لیپ یاتدی (سای)
بیهوش شد

۱ سه‌نگلی : سانگاده‌ره‌ک ، مال تو
سه‌نگ کتلده‌مه‌ک ، اکلی باقا لونگقولدا آب
ایلغاماق ، اینظرفواَنطرف دویدن
سه‌نگگه‌ر (سه‌نگگه‌ر) ; ده‌په ، آوستیقرت
ـ له‌ن قوم ، غوم ، سنگر
۱ سه‌نینگ : سه‌نینگکی ، سه‌نگلی مال تو
۱ سه‌نینگگی دال ، سه‌نگلی دال ، سه‌نینگ
دال ، سه‌نین دال ، مال تونیست
سه‌یره‌ک : سه‌لچه‌نگ ، یوقا ، گور دال
سه‌یئس : آت اوغوزی بیلیان ، مربی اسب / تنک
۱ سؤلبسه : یه‌ر ، اُوی ، سؤیوردلیان زات
سؤپوردگی ، سؤپورگیچ ، جاروب
چوپ ساو
سه‌وبوت اتمه‌ک : لوی لونا قوئیاق ، بوُیان
آلدو دوماق ، ثابت کردن
سؤتوک : سؤبئک ، اُولگا نئنگ یوقاری
ـ سیندانی یوغین یه یکانئنگ
دامارئنگ دوران یه‌ری ، پشت قوزک پا
سؤتوک ته‌کین : سولتان ماحمودئنگ دداسی
سبکتکین پدرسلطان محمود
سؤپ : گه‌زه‌ک ، ساپار ، نوبت
سه‌وپپاچ : که‌للا گه‌ییلیأن ته‌لپه گینک
بژ گوروشی ، آیال لارئنگ لوروگی
نوعی کلاه
۱ سؤپورگیچ : سؤپوردگی ، یه‌ر ، اُوی .
سؤرپوردلیان نه‌رسا ، جاروب
سه‌یئت (حرجا) : آنگیرسی په‌زادات آلی ، سید

سۈپۈرمەك : ئۆيلى، يەرى، دۆشاكنى
سۈلبا بىلەن ئاراسلاش،
سۈپۈرگى بىلەن سۈپۈرمەك جاروب كردن

سۈپۈرگە : كوكورت، سۈرتلىچ
كبريت

سۈپۈرگى : سۈپۈرگۈچ، سۈلبا،
جاروب

سۈپىلوك : سۈپۈرلىپ تۇپلانان ئىغنالان
چۆپ چالام قالىندىسى، خاكروبە

سۈپلەمەك : ھەربىر قالىندىنى جايلى
چۆرچۆپنى سىيرىپ سۈپۈرىپ بىر-
يەرگە ئۆلىشۈرمەك، توپلاماق،
جمع آورى خاكروبە

سۈپلەمەك : ئەبسەۋەرلىك بىلەن
ئىمەك، ئىچمەك، سىيرىپ يالاپ
ئىمەك، با حرص وولع خوردن

سۈپلوك : ئۇران يوغاچىق چال ۋارسىز
ئەلەك ئورتاسى ياتلىق دۇقولان ماتا
پارچە خيلى نازك وسبدوام

سۈپلوك قاپ : چۆرچۆپ تاپى، آشغال دان

سۈپى : ئىشانا، پىرا، آخونا دىنى تايدان
قول بەرىيان تارانىلى، مورىيت
صوفى

سۈپىلىق : تارىقات يولونى ئىزارلايان
لارنىڭ ئوغورى، صوفىگرى
درويشى

سۈپى ئاللايار : ئارىب، بىرمۇنىك يەدى يۈز
ئون ئوچىنچى يىللار ئارادان گىيتىدى
كىتابى (ثبات العاجزين) دىر
عارف نامدار صوفى اللهيار

سۈتەم : ئىزا، خورلوق، ستم

سۈتەمكەش : ئىزا بەريان، خورلايان،
ستمكار، ظالم

سۈتۈك : قويون گەچى نىڭ چۆتۈرنىڭ
دۆيمبوندا وقوش لارنىڭ يانا گىنىك
دۆيمبوندا بولىيان يومشاچىق مىمچاق
يۈنگ يەلەك، كرك، جاسا

سۈتۈك : يۈنگ نىڭ داراق دىلىشى، كرك

سۈتۈك : ئوت ياقاق ئوچىن بىرئازاچىق
كۆنيا ماتانى (اسگىنى) نەبىتا
بولاپ ئالىنيان زات، آتش افروز
آتش زنە

سۈتۈن : جاي لاردا دىنك قويولىيان سۈپا
دىرەك، آغاج دەمىر يا دا داشدان
كە رىيچىدەن ئورولىيان داياغ،
ستون

سۈجاپاق : يادلاماق، چالت دەم آلاق،
دەۋشىمەك، خستە شدن

سۈجاپاق : سۈجىپاق، آغلاماق، بۇرنۇنك
سوۋۇنى چەكەك، گريە كردن

سۈجارماق : ماڭلىقانى چەكىپ ئولتۇرماق
سۈجاماق، آب بينى كشيدن

سۆجیپ اۇتورماق : آغلاپ بۇرلونگ مانگقا-
سنی چەکیپ اۇتورماق، گریه کردن
و آب بینی بالا کشیدن

سۆجیپ یۇران، آغلامئش لاب یۇران،
گریه کنان

سۇدور : الدەن جئقمادئق نوسخا، باسلاما
نسخهٔ قص

سۇدورى : بیر زادئنگ گۇرۇنوشى، ظاهر

سور: حەیوان شاخئندان یاجەرلەن
تۆیدیک، سور

سۆر : قونگغور آلتئن ائرەنگ اۇوسیأن
قیمات باحالی باغانا، پوست
بره اعلا

٤ سۆر : ایچینگگا چەک، دەسینگگا چەک
بمک

٦ سۆر : قاتی گیت، یۆلادوش، تندبران
راه بیفت

٥ سۆرپەک : ییلماق، تەکیز، سۆرپەیجە
صاف صیقل

٥ سۆرپەک، داشراقدان آشلق لارى چەناپ
اورماق اۇچین یۇریتا یاجەرلەن
قورشونلی تۆپباز یا دائیلماق
تەگەلەک جای داشى، ساقفا
بجول بزرگ

٥ سۆرپەلەن : سۆرپەک بولان، ییلمانان
سائیده سابیده شده

٥ سۆرپەمەک : ایگاّ داشنا سۆیکاپ
ییلماماق ساپلاماق، صیقل کردن

٣ سۆیرا : یەرینگ یۆزوندەن چەکیپ اۇگیت
از روى زمين بکش

سۆرا : حورماتلی کئتاب قورآننگ یۆزى-
ادن دۇرت بۆلە گینینگ بیرى، سوره

٢ سۆرا : سۆراش، سۆراغ ات، بپرس

٢ سۆراشماق : بیر آرامدان بئر زادى
سۆراغ اۇستی بئلەن ئبلمەک
پرسیدن

٢ سۆراغ : جوغاب، ئسلەنیان سۆز،
سؤال

٢ سۆراغ : حابار توتماق، ایدەمەک،
تعقیب و خبرگرفتن

٢ سۆراغجی : حابار توتیان، سۆرایان، خبرگیر

٢ سۆراش : حابار توت، ایدا، سؤال کن

٢ سۆراش: آکپی آدام ساتاشاندا سیلاغ اۇچین
بیری بیرینا آیدیلیان سۆز،
تعارف جهت احوال پرسی

٢ سۆرماق : بیر زادى ئبلمەک اۇچین سۆراغ
اتمەک، ایدەمەک، خبرگرفتن
سۆرماق، سؤال کردن

٢/ سۆرماق: ال سەرمەک، یۆز توتماق،
دلەمەک گدائی کردن

٢ سۆرماق : سئرقاسۆرماق، آللاتشەیا
یەرسین دیمەک، عبادت کردن

٢ سۆرامالی : سۆراشمالی ، بلچەک بۆلالی
بایدپرسید

٢ سۆراغێم یۆق : سۆراجاق زادێم یۆق
سئوالی ندارم

٢ سۆرانجانک : بیر آداشنگ آسنلتی
اۆزونی ناحیللی لنگلتی (دنگلتی)
بلچەک بۆلیاین ، سیخچی، کنجکاو

سۆیر : اینک یۆقاری . بلندترین نقطه

سۆیردەپەسی : سۆیرباشی ، قله

٣ سۆرەنجەنگ : پەرینگ یۆزوندەن .
سۆرانیپ گیریاین ، خزندە

٣ سۆرەکی لەر : خزندگان

٢ سۆراییان : سۆراشیان ، کسیکه سئوال میکند

٢ سۆرامایان : سۆراشمایان ، کسیکه سئوال نمیکند
سۆراییان پەتەر سۆرامایان ییتەر
سئوال کننده بمقصد میرسد و کسیکه سئوال
نمیکند ، گم میشود

(لاتین) سۆرت : بێرزادینگ بەللەنەن حیللی ،
دەرەجەسی ، رقم جنس Sorte

١ سورت : سۆیکا ، جال ، دەگیریپ
اۆیقاب سۆیکا ، بجال

١ ـ ائرەنگ سۆرت : ائرەنگ سێر/جال
رنگ بزن ، بجال

١ ـ پالچیق سۆرت ، پالچیق جال
پالچیق سوداآ ، رگل بجال

١ سۆرەک : قادان/جەزا/جەکمەک لیک محکومیت

١ ـ سۆیێشگا سۆرت : کوکلۆرت جاق ، کبریت
روشن کن

١ سۆرتورماق : یۆزونگی تورشوتماق مساوئتماق ،
سۆرتدورماق ، ترشروئی کردن

١ سۆرتیچ : قاب جاناق یووولاندا سۆرتوپ
آراسالاق آجیین اولانئلیاان
سیم و شوئنگامە تگزەش زادینگ
بۆلەگی ، سیم ظرف شوئی

١ سۆرتگلیچ : سۆیێشگا ، اۆتلی چۆپ ، کوکلۆرت ،
Allumette کبریت

٤ سۆرەکچی : کئرەینا قال سۆرییپ قاووپ
اۆکمیدیاین ، کسیکه حیوانی را بکرایه از
جائی بجائی میبرد میرساند

٢ سۆران : حابارآلان ، حابارتوتیان ،
حابارتوتان ، سئوال کننده

١ سۆرتۆک : گوئن دوغار تاراپدان اۆسیان
یا قیمسێز شەمال ، بادشرق

سۆرچەک : ماتال ، بای ارتەکی ، افسانە

٢ سۆرچەک : سۆرشەک ، پالچیق لی اۆل
یەر ، آیاق تاییماغا جەملی لغزنده

٤ سۆردورماق : دەمینا چەکدیرمەک ،
اۆغلانی امجە کدەن سۆیت امدیر-
مەک ، شیرمکیدن بچه از پستان مادر

١ سۆردوپ اۆتورماق ، اۆتیلە لاب اۆتورماق
قهرو گله کردن

٤ سۆردی : دەمئناچەکدی ، امدی ، مک زد
شیرخورد

١ سۆرتدوروب اۆتیر: یَرزۆنی توررشیدیپ اۆتیر
اۆیکه لاۆب اۆتیر، رومیگرداند، ترشرویی
سۆر دوردی: آوپدۆردی اۆغشاندی برش/ داد شکند

٤ سۆر دوروب اۆتیر، اججه گیندەن سۆیت
بەریپ اۆتیر، دارد شیر میدهد

٨ سۆر قولداماق: ایرینگلی اۆی جۆکلی با شگنک
دامارلاری گۆیچ لی سۆزوپ آغتریاق
دردکردن زخمهای چرکین

٣ سۆرشەک: سۆرچەک، سۆرشەنجەک
اۆل یەر آیاق تا بیماغا چە ملی یر
لغزنده

٦ سۆرگۆیچ: اەریدیلیپ آوستۆندەن دەمیر
پەچەت (پەتچات) باسنلیان
قاتی ساقیچ یالی یەلمەشەگەن
نەرسە (زات) لاق، لاک

٦ سۆرگۆیچ لەمەک، پەچەت لەمەک،
لاک وهر کردن

٦ - ایچ سۆرگیچ: ایچی یۆرشاق ادیان وسۆریان
دەرمان، مسهل

٦ سۆرگۆن: تۆرساغ اەدیلەن لەری اۆرزا (دق)
یەرلەرا ایبەریپ جەزا بەرمەک
لەری. نفی بلد، تبعید

٦ سۆرگین: آلنپ بارنلیان یۆل. راهی که در
پیش است

٦ سۆرلەنمەک، بیر یەرا تۆپلدوم تۆلوپ
اۆلیشمەک، تۆپلانماق، جمع شدن

٦ سۆرلەنمەک: بیر یەرا تۆپلانیپ گیتمەک
مجتمعاً بجائی رفتن

٦ سۆر لەنیپ دورماق: تۆپلانیپ آولیشیپ
دورماق، بیر یەردا اۆلیشمەک-
یئغناماق، جمع شدن

٢ سۆرماق: سۆراماق، بیرزادی سۆلەمەک اۆچین
سۆراشماق، سۆراغ اتمەک،
ایدەمەک: خبر گرفتن سؤال کردن

٤ سۆرماق: دەمۆنگا چەکمەک، امەمەک، et
دەمۆنگاچەکیپ یوودۆتماق، ایچەک
مکیدن

٤ - امجەک سۆرماق: مکیدن پستان

٤ سۆرما: دەمۆنگا چەکما، مک زدن

٦ سۆرما: یۆلا دۆوشیرما، گیتمە، راه نیفت راندن

٦ سۆرما گا آدام یۆق: یۆلا دۆوشیرما گا
آدام یۆق، برای راندن کسی نیست

٦ سۆرمەک: یۆلا دۆوشیرمەک، یۆرۆدۆپ
حەرەکەتا گەتیرمەک، راندن،
ییلا اۆق سالماق، بحرکت آوردن

٦ سۆرمە: کۆپلەنچ کلۆرینگ لەری قارالتماق
اۆچین اۆلا نسلیان قورشوننگ
اونناسی، Sulfure de plomb -
سرمه سولفور سرب -

٦ سۆرمە اۆرەنگلی: دەمیر گۆک، گۆم گۆک
برنگ سرمه ای، کبود سیاه

سۆرما : قاپی وشونگا مه‌نگزه‌ش زادلاری ـ
باركیدیان ده‌میرجئك ، كشودرب

سۆرقا : گه‌له‌ن گیده‌نی اوینا دئپ نیلا ـ
اوق سالما ، آماده آتش نباش

سۆره‌ن : تئلكی وشاغال یالی (یانی یاماق)
حه‌یوان‌لارئنگ یه‌رقازئپ كه‌ویپ
یاشایان گینگ جینی ، یاتاغی دهلیز

سورنای : زورنای ، میس ده‌ن یاسالان توربا
گورنوشلی قاتی سه‌سلی ساز تویدیك
سُرنا

سۆرنوقماق : قاتی یاداماق ، گیجه‌ده‌ن قاچماق
خسته وكوفته شدن

سۆررۆشدی : تاییدی ئیقئندی ، زمین خورد

سۆررۆشما : گوراش حونار له‌رینگ بیری
یكی ازفنون كشتی سگك

سۆررۆلمه‌ك : اه‌شه‌گا آتا حه‌ی ، چود
دیییپ حه‌ره‌كه‌تا گه‌تیرمه‌ك ،
یورودئلمه‌ك صدای راندن حیوانات

سۆرولمه‌ك : بیر توپار مال قارانی تویلوم ـ
اه‌دیپ بیر اوغورا قاوماق ، سۆرۆپ
اكیتمه‌ك ، یكدسته از حیوانات را
بطرفی راندن هدایت كردن

سۆرولمه‌ك : بُرزادا سۆیكه‌نیپ ئیلماق
بولماق ، یوقالئپ ساندان چئقماق
سابیده‌شدن

سۆرولمه‌ك : اه‌كین اه‌كیلجه‌ك یه‌رینگ
یوزی آغدارئلماق ، آزال یا دا ـ
دلیسك Disque اوردولماق
شخم زدن

سۆروم : اه‌كین اكمه‌ك اوچین توپراغی
آغدارماق‌لئق ، مه‌نگزه‌تمه‌ك لیك
شخم

سۆبرۆلك ـ سۆرتۆنك

سۆررۆتمه‌ك : بیرینا تاراپ اوندیماق
حه‌ره‌كه‌ت اتمه‌ك ، دوولماق ،
مال لارئنگ دئك دوران آغاجا ، دیره‌گا
توپارا ، قازیغا سۆیكه‌نمه‌گی ، خاریدن

سۆری : مه‌نگزه‌ش حه‌یوان لارئنگ ئبله
گه‌زیان توپاری ، گله ، رمه

سۆری ساقلایان : چوپان چولوق ، چوپان

سۆریان : مال قارانی ماشین ئیولا اكیدیان

سۆریان ، ده‌میندا چه‌كیان ملكنده / رانده

سۆریان : اومۆرنی خوش لوق ئبله‌ن گه‌چیریان ، یاشایان ، كسیكه بی دغدغه
زندگی میكند

سۆری ، سۆیری : اوزرین زات ، دراز
سۆری بورودك ، اوستی چوقمه‌ك تایخا ،

سۆریجی : مال قارانی سۆریان اكیدیان
توپارلاپ بیر اوغورا گوتوك ئیتریان

سۆریجی : آفتامیل آرابا سۆریان ،
راننده

سۇز : گه‌پ ، گۇررونگ ، سخن، حرف

سۇز : آیری آیری دۆشۆنجه له‌ری آنگلاتماق اۆچین خذمات ادیان گه پله شکیل بیرلیگی : لغت، کلمه، سخن، لفظ

سۇز آتماق ، عئیزی گه‌لین لئگا دئله‌مه‌ک ، قۇدا چیلئغا بارماق ، خواستگاری کردن

سۇز آلماق : ائۇرازی بۇلماق ، تابول اتمه‌ک قاوول به‌رمه‌ک ، قول گرفتن

سۇز آیدجی : بیرینینگ عئیزئنی گه‌لین اتماگا دئله‌مه‌ک وقۇدا چیلئغا بارماق اۆچین ایبه‌رله‌ن آدام ، خواستگار

سۇزا چه‌په‌ر : دئله وار، سایرایان، سخنور

سۇزاق : یوواش لائین ، یوواشلئق بله‌ن آرام ، کم کم

سۇز باشی : بیر اۆسه رینگ اۇنگونده‌ن به ریلیان قیئسغا چاگیریش ، دۆشۆندیریش ، مقدمه پیش گفتار

سۇزه‌ن : قومدا بئتیان دئنگ بالداقلی بۆرلی جاۆ سوملیک ، قیرمیس آغاچ ، نوعی درخت چه

سۇزه‌نه‌ک : اره‌که‌ک لیک داورقاچی لیق اثنامدا یوقوشماقدان دوره‌یان یارالی ائۇشنگلی گه‌په‌ل ، آئوشافان ائزالی یوقوبخ گه‌په‌ل ، میکرودبی گونوکوک Gonocoque سوزاک

سۇز به‌رمه‌ک : ائۇرازی بۇلماق ، واعدا به‌رمه‌ک قول دادن ، عهد کردن

سۇز بۇلماق : یاماق ، بیشمه‌ک ، گۇیمه‌ک ، پختن

سۇز سۇنگی ، سۇزله رینگ سۇنگوندا گه‌لیان گۇمه‌کچی کلمه آخر

سۇزگۆچ : بالئق تۆتولیان تۆر ، تور ماهیگیری

سۇزگۆچ (سۇزگۆچ) : سوولاق زاد دینگ اچینداکی نی سۇزۆپ آلماق ـ اۆچین گۇزه‌نه‌ک گۇزه‌نه‌ک دۆشیک آبزال ، آبکش، صافی، سله

سۇزله‌ر : سۇزونگ گۇپ لئک ساتی ، سۇزلوم ، کلام، جمله .

سۇزله‌شمه‌ک : گه‌پله‌شمه‌ک ، گۇررله‌شمه‌ک ، گفتگو کردن

سۇزله‌شمه : گه‌پله‌شمه ، گۇررونگ له‌شمه ، گفتگو کنش

سۇزله‌شدی : گۇررونگ له‌شدی ، گه‌پله‌شدی ، حرف زد ، گفتگو کرد

سۇزلئم : قوتاران پیکیری آنگلادیان یه‌که بیر سۇز ، جمله

سۇزلۆک : اه‌لیپ‌بی تۆه‌رتیبینداکی بیر دئلده‌ن باشغا بیر دئلا اۆورله‌ن سۇزله رینگ ییغئندئسی ، بیر دئلداکی اه‌لی سۇزله رینگ یا دا بیر اه‌سه‌رداکی اولانئلیان سۇزله‌رینگ جه‌می تۇپلومی ، Dictionnaire فرهنگ لغات

سۆزله مه ک: گه پله مه ک، حرف زدن
سخن گفتن

سوزما: قادی وآنگلسات لُتق سُله ن سوزدلیان
زات، اوزالیان زات، آبسانی درازمیشود

سوزماق: بیر زادی چه کیپ یه نجیپ سۆیند-
-ه رمه ک، اوزالتماق، درازکردن

سوزولماق: بیرزات چه کیلیپ یه نجیلیپ
اوزالماق، سۆیمه ک، درازشدن

سۆزمه ک: شاخ اورماق، شاخلی حه یوا نشنگ
دوُپولاغی، شاخ زدن

سۆزما: قاتیغی دوز قارتُلیپ سۆزمه کراُن
اه لا گه لیان اوُلوم، چکیده

سۆزما: توُوینی نمایندا دُنپ سۆزیُپ
حوُردش بُله ن ایتیُلیان ناهار،
پالاو، چلو

سۆزمه ک: سوولوق زادی آراسا لاماق
اوُچین سۆزگوچه دن گه چیرمه ک
از آبکش ازصافی گذراندن

سوساق: سوووق زات قویاق اوُچین
اوُللاقان آقاچ چه مچه، ملاغه

سوست: ایچکی حال یاغدای ،قاوشاق
که یه نگ، یالتا، توُمه ل، سُست

سوست لوق: شه حدی آچیق دالُ لتک
گوُووُنی (گه وینی ـ کونگلی) چوُ کو-
نلتک، یاراوسژ یدوسه ل یالتا قاوشاق
لُق، که یه نگ لیک، سستی

سۆسسارمه ک: ته نته کلاّپ سُقُلجاق یالی
بُلوپ چاشقُن گه زمه ک، باسجاق
یه رینگی تُبلماُنی کوُر یاناق بُلوپ-
انته مه ک، پریشان حال وحواس پرت
بودن

سۆسساک: سۆسسه ک: ته نته ک چاشقُن
که لله شاق، گیج

سۆسسارئیپ یورمه ک: اه یلاُک نه یلاک-
اتراُنیپ بیقُلجاق یالی بُلوپ کوریاتی
آداملار رُنگ آرا سئندا ده یه لاّپ
گیریپ یوُرمه ک، گیج ولی اراده راه رفتن

سوُغات: سواوغات، سیلاغ اوُچین، یه ش-
له ش حوُدُور له نیان زات، ارمغان هدیه

سوُغان: اوستومکیک، گوُتی آلا یالی آوی
آچی بیر اوُتوم، پیاز
-آق سوُغان: اوُران آچی آدی دوردملی
سوُغان، پیاز سفید تندوتیز
-ده ره سوُغان: داٰغلاردا ئُستیان کیچی حیتک
سوُغان، پیاز چه کوهی
-قیزیل سوُغان: کوُپله نج سوُیحی سوُغان،
پیاز قرمز

سوغستورماق: یه رلیکلی سوُز آیتماق، آیتالان
سوُزونگ اوُستونا ایزینان سوُز
آیتماق، تتُرله مه ک، سخن بجا-
گفتن

سوغولماق = بیشمک - (اوسمون ائتمک -)

سوغشورماق: آچیق قاپی نی یاپماق، ائکی آغاجینگ باشینی اولغاشدیرماق
درب بستن، جفت کردن بهم آوردن

سوغورماق: دارتیپ قوپارماق، قوپاروپ آییرماق، چه کیپ چیقارماق
بیرون کشیدن درآوردن

سوغولجان (سوغولجا ییلان)، یاغینی داغ باغ باقچا ننگ اچینده ن چیقیان بزلی بیرمارش یالی قونگوری ائزه نگلی قورچوق، کرم خاکی

سوغولجان: آدامننگ ایچه گاله رنا - یا پیتیپ کوپه لیان اوزان اوزین بزلیان قورچوق، گادی قورچوغی، کرم کدو

سوغولدی: غورلاندی، سوییت ده ن چیقدی سویدی قوریدی، لاغرشد،
شیرش خشک شد

سوغولماق: غورلانماق، آریق بزلوپ قالماق سوییده ن که سیلمه ک، سیغیر-ننگ سوییده ن چیقماغی
لاغرشدن، ازشیر افتادن

سوغون: ده ره سیغیری، سلئم تئل ائزه نگلی پوداق پوداق شاخلی
گوزن

سوقدورماق: بیرزادننگ اچینا ائکینجی بیرزادی گیردیرمه ک، داخل گردانیدن

سوقماق: بیرزادی بیر یه را ائته لاب - گیریزمه ک، گیردیرمه ک، ده شیپ گه چیرمه ک، سالماق، تیقماق،
فروکردن

سوقماق: چاقماق، نیش اورماق، نیش زدن - ییلان سوقدی: ییلان چاقدی، زه هه رنی دوکدی، مارگزید

سوقماق: اولی یوللدان بیر توقغای لیغیننگ اوتلوغیننگ اچی بیله ن آییریلیپ گیدیان یودا چیق، قال یولی
کوره راه

سوقور: گوزی قوریپ (قوراپ) کوره قالان
چشم خشکیده، کور

سوقورلوق: سوقورکورلئک، کوری

سوقولماق: بیر یه را دیکلیپ سالیننیپ ائته لیپ قویولماق، گیریزلمه ک
داخل کردن

سوقولوپ گیتمه ک: آرام لاری ائته لاب باسالاپ آراسینا گیریپ گیتمه ک
جای آلماق، سوقولوپ سیغیش ماق
بی ادبانه جا گرفتن

سوقی: اچی که دیکلی یوغون (یوغین) آغاج یا دا ده میر، اچینده زات دووماک (ده وومه ک) اوچین اولاد نئلیار، هاون، هاونگ

سوقی داش: سوقی نینگ ایچینده ازات
ده وه مه ک اوچین اولا نیلیان داش،
ده میر دسته هاون
سوکدورمه ک (سوکدورمه ک): بوزدورماق
سوکدوردب آئیرماق، بیقدیرماق
خراب گردانیدن
سوکمه ک: قورولغی زادی بوزماق، دارغاتماق
بوله ک له رینی بیری بیریده ن
آئیرماق، بیقماق، خراب کردن
سوکمه ک: یامان سوز آیتماق، سوکمه ک،
سوومه ک، بدگفتن فحش دادن
سوکمه ک، سویمه ک، قاری گورمه ک.
سیلاماق، دوست داشتن
سوکولمه ک: بوزولماق، بوله ک بوله ک
اتمه ک، دارغاتماق، داغان کردن
سوکولمه ک: بتوماتانینگ آرغاچ لاری
قیرلماق، تیکیله ن ساپاق لاری
قیرلیپ دارغاماق بوزولماق،
تخای دوخته شده پاره شدن ازرفتن
سوگمه ک: سوومه ک، یامان سوز آیتماق
فحش دادن
سوگوش، یامان گه پ آجی سوز فحاشی
سوگیج: یامان گه پ، حاپا سوز،
سوگمه ک لیک، فحش
سوگل: ساغ تاراپ ذال، جه پ، چپ

سولاق: آنگسات لیق نیله ن سولیان اثره نگلی
اوچیان، اثره نگلی اوچوکسی اوچوک
پارچه ای که رنگش می پرد
سولان: اثره نگلی اوچه ن، رنگ پریده
سولان: قوران، قوراق آغاج چیبیق بولوپ
قالان (اوسوملیک حاقدا)، پژمرده
درخت خشکیده
سولپولده مه ک: ایش سوز گه زمه ک،
سومپولده مه ک، ایلقلاب بولمه ک
ایلغیپ بولمه ک، بیکار ولگردیدن
سولپی: ماساو، ایش سوز ایلغیپ ایلقلاپ
سوممالوپ له گزان بولوپ بولمه ک،
قادا تاقادا سوز حالله ولاپ بولمه ک وه یلان
قاوشاق، تاغاشیق سوز، ولگرد بیکار
سولتان: سالتان، ده ره جه سی سه روان القاب
Capitaine یه ته ن، سروان
سولجارماق: یوزونگی گوزونگی آسماق، قاوشاپ
اوترماق سست شدن
سولدات: سالدات، سه رباز، اسگه ر
Soldat قوشون آدامسی
سولخوم: خولقوم، گووون (گه وین کونگلوک)
سویه ر، یوره ک آلار، موردپسند، دلپسند
سولدی: قوریدی، اثره نگلی اوچدی، خشکید
رنگش پرید
سولغون، داغ جورازی، قیرقاول (قیرغاول)
قرقاول تذرو

سۆلغون : سۆلجارماق، یۈزی گۆزی سۆلاق، سۆلوق بیرقات، تاوشاپ ئوتوران بسست

سۆلغون : ئئزه نگی ئۆچۈپ باشلان، ئۆچوکسی گۆرونیان، رنگ پریده

سۆلماز : ئئزه نگی گیتمه ز، قوریماز، نمی خشکد، رنگش نمی پرد

سۆلماق : ئئزه نگی گیتمه ک، ئۆچمه ک، قوریماق، رنگ وررفتن، خشکیدن

سۆلوق : سۆلغون، توقات، غایغی لی، ئئزالی، یۈزه گی یامان، رنگ پریده، ئئزه نگی ئۆچوک، غمناک

سۆله : قال قارا ایمیت ئوچین اه کیلیان دانالی شالا مه نگزه ش اوت، داری، دانا سئنده ن چۆره ک چم بئشئرئلیار، ارزن

سۆله گی : آغئزدا دۆره یان سوو، بزاق

سۆلئنک : سۆلجی سوودا یاشایان ئئزه نگی یاشئل آلاجا غاق سۆریان اوزین قورجوق، سۆیره نجی له ر ماشغالا - سئندان ئولیار، زالو

سۆلیته : ایش اونگارمایان، تاقاداسئز باشارئقسئز آدام، بی عرضه

سوئم : بیر دارا جئق یه ره گیر، داخل شو

سومات : یۆق لوق، گۆرونمه سئزلئک، گم شدن

سومات بولماق، یۆق بولماق، گۆروم چۆردم بولماق، بیریانا گۆم بولوپ، یئتئپ گیتمه ک، یۆغالماق، ناپدید شدن

سۆمبا : سۆری بۆرۈک، تایخا، تاخیا، کلاه دراز، عرقچین

سۆم بولماق : دئنگ دورماق، سرپا ایستادن

سۆم بولوپ دوران، اولترماسدان دئنگ دوران

سۆمالئپ دوران، سرپا ایستاده

سۆماق (سئماق) : یالی، گۆرا، مه نگزه ش تاتلی، کئمئن، زیلیلی، مانند شبیه

سۆمپولداپ دوران : ایش سئز بۆنه که ی دوران، بیچاره

سۆمپی : سۆلپی، ایش سئز، تاقاداسئز، ماساو له گزان ده یلان غا الله ولاپ یۆران

ایلقلاب یۆران بیکاره ولگرد

سۆمسوک : ماتاچ، تاماکین بولوپ

سۆمسۆئپ الیسیر غانئپ یۆران آدام، طمع کننده گرسنه ومحتاج

سۆمسۆمه ک : الیسیر غانئپ گۆزلاپ یۆرمه ک، قاپی قاپی قاتماق، اول ده شئک ده ن اول ده شیگا گیره ن یالی بولوپ یۆرمه ک، طمع کردن

سۆمستون : قاندالا، آیاقچی، اوران کیچی جنگ قان سۆریان چیبین، پشه خاکی

1 سوٚمه‌ک : ائگلرمه‌ک آدچین داراقدان گه‌چیر-
له‌ن یۆڭك ویا خشائنگ سوٚلوبی،
ودوٚر له‌ه‌ن آوپیتوٚک پنٚشگه‌سی
بندش، کندش

1 سوٚمه لگا : ستوٚموٚپ گه‌چیلیان ده‌شیک
یا دا آرالئق ، دالان، دهلیز

1 سوٚموٚلمه‌ک : سوٚموٚلوپ گه‌چه‌ک . ده‌شیگا
ال آیاق اوزادئپ یا دا ئیغناب یوٚکوٚدوپ
گیرمه‌ک گه‌چه‌ک ، بصورت درازکش-
یا دست وپا جمع شده داخل جای
تنگی شدن یا گذشتن ،

1 سوٚمه‌ک : ده‌یه‌س دئک ، یوٚقارئسی چوٚرمه‌ک-
چوٚری ، مخروطی شکل

1 سوٚمه‌ک : بیرده‌شیگا سوٚموٚپ گیرییپ
گیتمه‌ک ، داخل سوراخی شدن

1 سوٚمالماق : سوٚمالئپ دورماق ، گه‌پ سئز
گوٚزروٚنگ سئز آیاق اوستئنده دورماق
ساکت وخاموش ایستادن

سوٚنا : آوادان (اوٚوادان) گه‌لئیان اوٚر-
-ده‌ک ، یا شئلباش
مرغابی ماده

سوٚنار : گلینگ اوتلوق سوولوق یه‌یدان
قال قارانئنگ اوٚرمه‌دیک یه‌ری ، چوٚقور یادلوق یه‌ر چمن

1 سوٚنه‌ر : اوٚچه‌ر ، یانماز ، خاموش میشود

سوٚنام : سوٚیگنلیم ، گوٚزه‌لیم ، اوٚواداتیم ، بوٚتیم ، صنم من

سوٚندوٚرمه‌ک : یانئپ دوران اوٚدی چیراغنی
اوٚچوٚرمه‌ک ، خاموش کردن
1- پاپیروسی (سیگاری) سوٚندور ،
سیگار را خاموش کن

سوٚنغات : ایش، هونار ، توٚپلوٚم سوورلاتدا
دوٚره‌دئله‌ن ایشله‌ر ، صنعت

٢ سوٚنگ : سوٚنگرا ، ایز ، آخر ، بعد

٢ سوٚنگرا : سئو وآغئت داٚل ، بعداً

٢ سوٚنگراق : بیر آز ماحالدان ، چند لحظه دیگر [حاشیه: ماجال]

٢ سوٚنگا باقا : سوٚنگا قارا ، سوٚنگرا ، سوٚنگقی-
واقیت لاردا ، وآغئت گه‌چدیگیچا
سوٚنگوندا ، آخرالامر

٢ سوٚنگقی ، سوٚنگونداقی ، آخئرقی ، آخرین

٢ سوٚنگلاماق : بیر ایشی سوٚنگونا چه‌نلی
آلئپ بارماق ، قوتارماق ، الده‌ن
چئقارماق ، بانجام رساندن تمام کردن

٢ سوٚنگلانماق : سوٚنگونا چه‌نلی آلئپ بارئلماق
قوتارئلماق ، الده‌ن چئقارئلماق
انجام شدن ، تمام شدن کار

٢ سوٚنگسئز : قوتارئنئقسئز ، آیاق سئز ،
دئیپ سئز ، بی پایان

٢ سوٚنگقی گوٚنله‌ر ، سوٚنگراقی گوٚنله‌ر ،
گه‌له‌جه‌ک گوٚنله‌ر ، روزهای آینده

٣ سوٚنگک : آدام وحه‌یوان لارئنگ گوٚوده‌سئنی
شه‌کیل له‌ندیریان انئامئنگ قاتی
بوٚله‌ک له‌ری Squeletta
استخوان

سۆنگک له رینگ بیرگیله‌ن یه‌ری، بوغون
مفصل
- که لله سۆنگک له رنیک بیرگیله‌ن یه‌ری،
اُگ، گه یدیرمه سه پیشه ن یه‌ری
محل اتصال استخوانهای جمجمه سر
۲ سۆنگلاشماق: قوتارماق، یه‌رینا یه تیرمه‌ک
بیرالیشی سۆنگلونا چه نلی آلنیپ.
بارماق، تمام کردن
۲ سۆنگلون گوزلان: سۆنگلونا بیلنلر له نیان
عاقبت اندیش
۲ سۆنگلونا چیقماق: قوتاران - دینان، حالاتی
بولان. فارغ شدن
؟ سۆنا سۆنا گه‌پله‌مه‌ک، سایخالیلی
اه‌ده‌ب لی گه‌پله‌مه‌ک،
آرام حرف زدن
سۆنه‌ت: موخاممه‌ت پیغه‌مبه‌ر (ص)
سینگ نوبیران آمال لاری، زادلاری
شه‌ریعات اوغوری، سنت
سۆننی: دورت (لورت) چاریاری بله کیلدا
تانینیان مسلمان لار، (حانافی.
حه‌نبه‌لی. شافیئی. مالیکی)
اهل جماعت سنت
۲ سۆنگلی: سۆنگلقی سی، قالانی، آخرش
مانده اش
- اونلان سۆنگک، سۆنگرا، اون سۆنگک
اوسوم، اوحوم، بعدازآن

سوو: آب
- ایچیلیان سوو: آب آشامیدنی
- ایچه لی سوو بارمی؟ آب خوردن هست؟
- ساووق (سووق) سوو بارمی؟ آب خنک هست؟
- حاپا سوو: آب آلوده
سوو ایچ: آب بخور
سوو آل: آب بگیر
سوو به‌ر: آب بده
سوو گه‌تیر: آب بیار
سوو گه‌تیرمه‌ک: آب آوردن
- بیر به‌دره سوو به‌ر: یک سطل آب بده
- آجی سوو: شور سوو، آب شور، تلخ
- سۆیجی سوو: آب شیرین
- آریا سووی: پیوا، آب جو
- آقار سوو: آب جاری
سوو ایچیلیان، اوقارا، لیوان آبخوری
سوو ابشه‌ن: آب پز
- اه‌کین سوو ارماق: آب تخت کردن زراعت
- اه‌کین سوو ارلدی: زراعت آب تخت شد
سوو ادوشمه‌ک، یوووماق، آراسالاماق
سوو چنگسی بار، چیکسیب دور، آب جوشش دارد
سوو قاینادی (قایناری): آب جوشید
سوو سه‌پ: آب بپاش
- یانیک سووی: آب جوی، جوب
- گوزونک سووی: گوزیاش، اشک
سوو پارسی، پارسی نی قاوی گه‌پله‌یان، فارسی
خوب حرف میزند

- قويي نينگ سووى: آب چاه
- ديري ليك سووى: آب حيات
سوولي يه‌ر: آب خيز
سوولي: آبدار
- آغيز نينگ سووى: تشوله‌گه، آب دهان
سوو ساقلانيان جاى: لارى، هاوُض، آبدان
سووچال: آبران، آبدوغ
سوو آقار ده‌شيك: آب رو
سوو دُوكوليان يه‌ر، حاجاتانا، آبريز مستراح
سوو داياشايان: آبزى
- آلتين سووى: آب زر
- زه‌مزه‌م سووى: آب زمزم
- قاراسوو- آق سوو: گوزگه سه‌لى، آب سياه، آب سفيد بيمارى چشم
سوو گور نوشدا ئولاق: آب شدن
- ئيشمه ديك سالقين اوزوم سووى: آب غوره
- كور سووى، ئه‌للى بير ئوچوره‌دا ئولان سوو: آب كر
سوو چه‌كيان آدام: آبكش
- الكسى سوو: آبگرم
- پورسى ياتا سوو: گنداب، آبگند
سوو ياتلى (ياتي ياتاق): يه‌نلئل، آبگونه
- له‌يموت سووى: آب ليمو
- ارككه‌ليك داماردان پوركيپ چيقيان سوو، سوووق لوق: آب منى

١ - كوموش سووى: آب نقره
١ - بوزلى سوو: آب يخ
١ - سووا ده‌ره‌كلي: آبي
١ سوواراماق: اه‌كين آناچ لارا سوو به‌ره‌ك: آبياري
٩ سووراَت: شه‌كيل، عكس Figure
٩ سووراَت چه‌كيان: سووراتچى، عكاس
١٠ سوواغ: ساماللى ياپچق، گه‌چ، سه‌مه‌نت، كاه‌گل، روكارى
١٠ سوواغ چه‌كمه‌ك: روكارى كردن
١١ سوواماق: سوواغ چه‌كمه‌ك، روكارى كردن
١ سووا دوشوليان جاى، حامام، گرمابه حمام
٢-٢٧٠ سووال، سوراغ، سوراشماق، سؤال
١ سوو پايلايان، اه‌كين له‌را سوويه تيريان: ميراب
١ سووجارلى: يوزوننا سووچيقدى، ترشح كرد
١ سووجارماق: يوزوننا سووچيقماق ترشح كردن
١ - آغيز سووجارماق: آب بدهان افتادن
١١ سوودا (ساودا): آلش ساتش، خريد و فروش
١١ سووداگار (ساوداگار): زات آلمپ ساتيان، دكاندار
٢ سووه‌ر (سه‌وه‌ر): سويگولى، دلبر
٣+٢ سوودواش (ساواش) اوروش، چاقنشق، دعوا، جنگ
٣ سوودش: يامان گه‌پ سوكمه‌ك ليك، فحش

سووساق : سووا ایچه‌گه‌ن ، سووکأن ۲۸۱-۲ ایچیأن ، تشنه‌لب

سووسادیم : قانقئرادیم ، ته‌بسئره‌دیم تشنه‌شدم

سووسادی : سووا ایچاسی گه‌لدی تشنه‌شد

سووساماق : دوداق‌لار که‌په‌مه‌ک تشنه‌شدن

سووساّن : سووا ایچاسی گه‌لیأن ، تشنه

سووسان : بیرزادا قاتی گووون (گه‌یمه کووئن) لی (حه‌وه‌سجه‌نگ ، اُسلسه‌یأن ، یئره‌که‌ده‌ن اُسلسه‌یأن تشنه ، مشتاق چیزی

سووجوق : کأسس ، غایار ، یوغا ، یه‌ل‌ته‌ر ، غایزا ، دئلی یه‌نگیل ، یه‌نگیل که‌لله ، شئرئلئق ، غالغیپ یئران (برأن) آیال ، جلف ، پررو

سووجیاق : بورنونگ مانگلقا سئنی - چه‌کمه‌ک ، آب بینی بالاکشیدن

سووسوئیقلی : تشنه محبت

جئرئلئق سوو : حالیس سوو دئیه‌ن یالی ، سوودی کأن سوو قارئلات ، تماماً آب بوده

سووووق (سووئق) : قوئی دأل ، آیگی

سئووق (ساووق) : اُلسی دأل ، سرد

سئووق اورما : ساووق اورما : سرما خوردگی SOVUG ۴-۳۶۸(۲۰)

سئووق حاوا : ساووق حاوا ، هوای سرد

سوُوئش ، سئویه‌مه‌ک‌لیک بسیلاغ ، قادی - گوُرمه‌ک‌لیک احترام

۳۷ سووئشجه‌نگ : ساواشجانگ ، اوروشا غان بیر ایلش اوغوروندا آیامانی گورشیان جالئشیان ، جدی ، کوشا فداکار

سووسئز : ته‌بسئران ، قانگلقئران (قانقئران) تشنه

سووسئزلئق : ته‌بسئره‌مه‌ک‌لیک قانقئراماق لئق (قانگلقئراماق لئق) دوداق‌لاری که‌په‌مه‌ک‌لیک ، قاتی سووسئزلئق تشنگی مفرط ، عطش

سوُوسی : یوقاجئق جال دوقولان ماتا ، آلاجا ماتا ، پارچه نازک

سووساقغال : اوتاندئرئلان ، یانگلسئلانان کیچاله‌ن ، سیلاغ دان دوشه‌ن آبرو رفته

سوولاماق : سووسه‌مه‌ک ، اُول اتمه‌ک سووا ازمه‌ک ، آبپاشی کردن

سوولوق : سوونگ بول کوپ یه‌ری ، زمین پرآب

سوولی : سووی کوپ ، قوری قوراق دأل پرآب ، آبدار

savmak سوومأق (ساومأق) : بیر قاپدالا چه‌که‌ک بیک طرف کشیدن

آرابانی سوو (ساو) : یولونگ اوغوروندان آیئر ، بیرغئرا چه‌ک. عرابه را کنار کش

سوونمسئز : سوجوق ، غایزآ ، اوتانچ سئز ، یوزی قالینگ ، نفهم ، پررو

سوومه‌ک ، سوکمه‌ک ، تاله‌که‌گه‌پ آجی سوز آیئتماق ، فحش دادن

سوویاق : سووق بولماق ، سوویالی بولماق آنکی ، شل شدن

سوونگ آیلاوی ، بودفوسی ، تاودلانئپ آیلانیان یه‌ری ، گرداب

سوئی : آستل توخوم ، حالیس توخوم ، اصیل اگیب . قول دالی

سوئیا : دیره‌گ ، پایا ، دایاغ ، سوئیه‌گ ستون

سوئیا : قاپی‌نینگ ایکی قاپدالئندافی پایاسی ، سوئیه‌گی ، چهارچوب دوطرف درب

سوئیه‌مه‌ک : دیره‌مه‌ک ، دایاماق ، دیره‌گ اه‌دیپ قویماق ، یاپلاماق ، تکیه دادن

سوئیه‌نمه‌ک ، یاسانماق ، دیره‌نمه‌ک دایانماق ، یاپلانماق تکیه کردن

سویا : یانمی آلئنیان لوبئیا ، لوبیای روغنی

سوئیت : چاغالارئنگ اه‌نه‌سئنئنگ گووسوندن (امجه‌گینده‌ن) امیان داماق لانیان یوقوملی آق سوولوق شیرمادر

سوئیت امدیرجی له‌ر : چاغالارئنا سوئیت امدیریان حه‌یوان لار ، پستانداران امجه‌کلی له‌ر ،

سوئیه‌گ ، دیره‌گ ، دایاغ ، پایا ، سوئیا ، ستون

- بایتال سوئیدی : قامئز ، شیرمادیان

- دویا (دئیا) سوئیدی : چال ، آغاران ، شیرشتر

سوئیت خور : پول اوستونا پول چه‌کیپ قازئز پول به‌ریان بای ، رباخوار

سوئیتده‌ش : بیر آنا دبیر اه‌نه ده‌ن - بولان لار ، اووه‌ی دال ، از یک مادر زادگان

سوئیتده‌ش : اه‌نه‌سی بیر بولان اوغلان لار ، دوغان لار باجی لار ، همشیره

سوئیت چوئیریدی : سوئیت که‌سلدی ، شیر برید

سوئیت قازان : قئزئل جا توغالاجئق ، آیلی قات قانات لی اوسوملیک له رینگ اوستوندا آونجاق توجه‌جیک له‌ری ایئیان زه‌ره‌رلی موجه‌ک ، کفشدوزک

سوئیت قازان : یاغئن سئز قوراق لئق آیلاردا یاش اوغلان لارئنگ اوی ساییلی آیلانئپ گه‌چیریان دالی ، مراسمی درطلب باران

سوئیتلاش (سوئیت‌لی آش) : سوئیدا - بئشئرله‌ن ناحار ، ایمیت ، شیربرنج

سوئیت‌لی : سوئیدی کان ، پرشیر

سوئیپه‌نت : گامی‌نینگ اورولی ، فرمان کشتی

سوئیجی : نشه‌که‌ر تاغاملی ، آجی آوی تورشی ، بتور دال ، دادلی ، شیرین

سوئیجی اتمه‌ک : نشه‌که‌ر قوشماق ، شیرین کردن

سوئیجی ، چوئیجئنگ ، نابات سوئیجی کوکا ، شیرینی

۸ سۆیجی ائجه‌گا : یۆغین (یوغون) ائجه‌گا ، بۆوه‌ک ، روده بزرگ قولون

۸ سۆیجی دیللی : یوزی گۆزی آچیق ، حامراق سۆیجی سۆزلی ، مهربان شیرین زبان

۸ سۆیجی غاوون قاربیز : خربزه و هندوانه شیرین

۸ سۆیجه‌مه‌ک ، سۆیجی بۆلماق ، بیشمه‌ک سۆیجی لیگی آرتماق ، شیرین شدن ، رسیدن

۸ سۆیجی لیک : سۆیجی بۆلماقلیق ، شیرینی

۸ سۆیجی لیک : دادمالیق ، پایلانیان سۆیجی هدیه شیرینی نقل ونبات

۸ سۆیجی کۆکا : اون شه‌که‌رده‌ن بیشیرله‌ن مه‌رجیللی بیشه‌ن نینک - (ئیچه ننیک) ، اوروس کۆکا شیرینی سۆیجی یاغلی چۆره‌ک ، یه‌تیر تاتلاما ، فطیر کادو

۱ سۆیراگ : سۆیراپ آلیپ گیدیان ، سۆیره‌یان تال ماشین ، یدک‌کش

۱ سۆیره‌لمه‌ک : سۆیراپ آکیدیلمه‌ک ، کشان کشان بردن

۱ سۆیره‌لمه‌ک : سۆیری بۆلوپ سۆر تاراپا اوزالیپ گیتمه‌ک ، طویل نازک شدن

۱ سۆیره‌نجی : یه‌رده‌ن سۆیرانیپ گیدیان حه‌یوات . ییلان یالی ، خزنده

۱ سۆیره‌نجه‌نگ : آیغشنماگ ، یاپیشگه‌ل به‌ریان ، ایزا قالیان ، مزاحم

۱ سۆیره‌مه‌ک : سۆیراپ آکیدمه‌ک روی زمین کشیدن

۱ سۆیری : اینچه اوززین ، نازک و دراز

۱ سۆلش : قیمتلدا ، آنگلیزراق اوترر ، تکان ، قوزقان ، بجور آلطف‌تر

۱ سۆلیشا : دوری زات ، آینا ، جاجه بیشه

۱ سۆلیشا : آغزی داراشیق قاب ، بطری

۱ سۆلیشا : چیرا ولامپا سۆلیشه‌سی ، شیشه چراغ

۱ سۆلیشمه‌ک : یوواش لیق بیله‌ن بیر یانا قوزقاماق ، یه‌رینگی اویتگه‌تمه‌ک جابجا شدن

۱ سۆلیشمه‌ک : حاجی لاتمانی آرتیپ قالاق ، ذخیره شدن

۱ سۆلیشدیرمه‌ک : حاجی اتمانی آرتدیریپ قالدیرماق ، قاجیرملی تاغشیت لی آیاولی بولماق ، ذخیره ، پس انداز کردن

۱ سۆلیشدیرمه‌ک : بیرزادی دوران یه‌رینده‌ن باشغا بیر یه‌را گه‌چیرمه‌ک ، یه‌رینی اویتگه‌تمه‌ک ، ازجایش حرکت دادن منتقل کردن

۱ سۆیکلدیرمه‌ک : سۆیندۆرمه‌ک ، سۆیکلدرمه سۆندرمه‌ک ، بۆیونی اوزالتماق دراز کردن

سۆیکله‌مه‌ک : بیرزادی باشغا بیرزادا باسیپ اویقاماق ، سیجالاماق ، سۆرتمه‌ک ، مالیدن ، سابیدن

سۆیکله‌مه‌ک : بیرزادا حاپا ده‌گیرمه‌ک یوقدورماق ، آلوده کردن

سۆیکله مه‌ک : سیخاماق، سیخالاماق،
سیپاماق، سیپالاماق، اُولیقاماق،
سۆرتمه‌ک مالیدن

سۆیکله‌نمه‌ک : انا مئمه‌نگ بیر یه‌ریمی باشقا
یئرزادا ده‌گیرییپ سیخالاماق،
قاشی جاق یالی بُلوپ اُولیقاماق
سورتمه‌ک، اتُراماق چایقاماق
خاراندن، خودرا بچیزی مالیدن
- دۆیا (دنیا) اُوزوُنی دیره‌گا سۆیکله‌یار،
شتر خودرا بستون میخاراند

سۆیگلی : قادی (قودی) گُورمه‌ک لیک ده‌وُلغوسی،
حالانُلیان، گُوروش (گه‌وین کونگلی)
آلیان، دلبر، دلپسند

سۆیگۆلی : سۆیگیلی، قادی گُورولان،
حالانُلان، سۆیئیله‌ن، محبوب معشوق

سۆیگیئت : دیره‌گ، دایاغ، سۆیا، دایانچ
ستون

سۆیه نُگلیچ : آرقا تو توُلیان، آرقا، سۆیئونُوپ
یاتوُلیان تکیه گاه

سۆیئونُوپ یاتاق : آرقا به‌ریپ آرقا-
دیرآپ یاتاق، بچیزی دحال تکیه
خرابیدن

سۆیئنوپ (سۆیئنئپ) یاتاق : اوزانئپ
یاتاق، درازکش خوابیدن

سۆیاق : تالانگ اوراق، یالانگاچ لاماق
چاپیدن، لخت کردن، دزدبردن

سۆیاق : حامی یئزمه‌ک، پوست کندن

سۆیله : سۆزله، گه‌پله، یُوری، حرف بزن

سۆیله مه‌ک : سۆزله مه‌ک، گه‌پله مه‌ک،
گُوروونگ به‌رمه‌ک، حرف زدن سخن گفتن
آیتماق،

سۆیمه‌ک : حالاماق، ده‌گیشلی شُلمه‌ک،
یُوره کده‌ن اُسله مه‌ک، پسند کردن

سۆنده‌رمه‌ک : اُوزالتماق، اوزرئین اتمه‌ک
درازکردن

سۆینمه‌ک : چه‌کیلیپ دارتئلئپ بُویناق
یا دا ایئنئنا اُوزالماق، درازشدن

سۆینه گه‌ر : چه‌کیپ دارتئپ اُوتورساناک
بُولی اینی اوزالاقان یایراغان
زات، کشدار

سۆیئوشمه‌ک : قادی گُوروشمه‌ک، بیری بیرینگی
سۆیمه‌ک، همدیگر را دوست داشتن

سۆیئورلی : قادی گُورمه‌لی، دوست داشتنی

سۆیئوکلی : قادی گُوروله‌ن، قوی گُورونه
سۆیئله‌ن، سۆیگیلی، مورد پسند
دوست داشتنی

سۆیئورلئک : سۆیئورلی، حالاقلی، محبوب

سۆیئولمه‌ک : قادی گُوروله‌ک، یُوره کده‌ن
اُسله‌نمه‌ک، سۆیمه‌ک دوست داشتن

سۆیئولیان عئیز : قادی گُورولیان عئیز،
اُسئغئنا ده‌شیلیان عئیز، معشوق

سۆیودم بارماق (سۆیه‌ن) بارماق، انگشت سبابه

سۆیولاق : حامی آیئرئلماق یئزولمه‌ک، پوست
کنده شدن

سۆیۆنچ: بەگەنچ، قووانچ، دۆرەیان - خۆشلوق، شادمانی

سۆیۆنچی، بوشلوق، مژدگانی

سۆیونماق: اەگین باش چۆقارماق لباس درآوردن

سێپات: عێلۆق، انەنک، بۆلوش، صفت

سێپات: بیری نینگ ئاخیللی، ئاتۆکیللی داش گۆزلۆکلی، شەکیلی، ظاهر

سێپال: آرپا بوغدای اورولاندا یەردا قالیان سال وبالداق لاری، بعدازدروکردن تەماندە ساقە گندم وجو

سێپجاماق: سێپ چیپ چۆقۆپ گیتمەک، الدەن سێپێپ گیتمەک، قاچاق درفتن فرار

سێپجێرماق: دەری نینگ تێرزونی سیرماق قوپارماق، خراشیدن

سێپجێق: بیرالیش یا رینا یە تیرمە کێدان بۆیوت قاچێرتان، شانە خالی کن

سێپجیپ چۆقدۆم: اەلیندەن قاچێپ چۆقدۆم، ازدستش دررفتم

سێپدێرماق: الدەن قاچێرماق الدە- یازدێرماق چۆقارماق ازدست فرار دادن، دررفتن

سێپیدی: الدەن چۆقۆپ قاچدی، یازدی، دررفت

سێپێرماق: قوپارماق، اەگین باشی چۆقارێپ اۆقلاماق، کندن، لباس درآوردن

سێپجێرلاپ آلماق، بێرزادی زۆر بێلەن چیکیپ آلماق، چیزی را بازور کشیدن گرفتن

سێپجاق: المودام سێپجێپ یۆران، گەپلە- مەسینی ئێلمەیان، کارخراب کن

سێپجان (سێپجغان): اینیچە جیک تۆشوقلی، مۆرتلی، اوزنین قوروقلی، گەمیرچی

سێپجێرالغی: قاوی گۆزلی یاپراق سێزاودت علف آموش

سێپجماق: اچی بۆش اتمەک، یایانا اۆلۆرماق،

سێجراق: آزگۆکرەن گەلەگریکە خوردن تخلیە رودە

سێجێل: دەولەت تارایدان بەریلیان تانێش- لێق دەپدەری، شناسنامە

سێپجێرلاماق: بیر سوووق زات دامچاتۆلوپ سەپەلەنمەک، پاشیدە شدن

٢ سێر: لیزلەیێن اۆغرین گەپ گوررونک

سێدێرغیماق: دێرباق چەکمەک ناخن / راز بستر جنگ زدن siyirgimag / siyirmag

٢ سێر: قاپی تۆپا را چالێنیان سێزرتیلیان اۆرەنگ، رنگ نقاشی درب ودیوار

٢ سێرلی: سێر اۆرەنگ چالێنان سۆیکیلەن زات، رنگ زدە

٢ سێرت: بیر آدامنک یا دا بیرزادنک آرقا تارالی، گۆرۆنمەیان تارالی، ایزی، گۆتی، آرقا، عقب، پشت

٢ سێرچا: یالچا، یێلچا، اۆستی آچێق یارا باش، سود جارئیپ دوران باش، زخم روباز ومترشح

سێرتاماق: گەلێنیک سێر نازیبا

سێزداش : یوژرەکدەش ، اوغرین گیزلەیش
گەپ گورونگ لەری بیری بیرنیدەن
یا سێر مایان ، محرم ، همراز ، همدم

سێزلاشماق ، اتژەنگ چالێشماق ، اتژەنگ
لەشمەک ، کومەک لەشمەک
درنقاشی کمک کردن

سێزلەشمەک : اوغرین چا گەپ گورورونگ
اەدلیشمەک ، گیزلەیێن وباسێرین
گەپلەری بیری بیرینگا آیدلشماق
راز و نیاز کردن

سێرغێن : قار (غار) ماتێشتقلی اوسیاُن
یەل ، بوران

سێرقێن : سێتۆر یەرلەردا ئێتیاُن بالدغی
سوولی اوسوملیک ، دێیاُ ئێنگ قاوی
ایتیاُن اوتی ، لوحی علف شورەزار

سێرقاو : حاسا ، ساغ داُل ، لەسەللی
بێرجانگ چێلێنگا یولوغان ، بیمار مریض

سێرقاوچێلێق ، سێرقاولێق ، سێرکولکوک
مرضی بیماری

سێرقاوخانا : حاسا خانا ، لەسەل خانا
بیمارستان Hospital

سێرکا : اوران تورشی زات ، سرکە
Vinaigre

سێرکا : ئێتێنگ تخومی ، تخم شپش (bit)

سێرکا سارماق : ترشی سیر سرکە

سێرویس : خزمات خدمت Service

سێزکا بادرجان : ترشی سرکە بادمجان

سێز : سەن ، تو ، شما

سێز : لێق لێق ئێلدێریان سوز ، پیشوند بی

- حاجاتا : الیش سێز ، پول سێز پالی بی کار بی پول

سێزلەر : سەن وسەن یاناقلار ، شماها

سێزا : جەزا ، تەلەلە بولماق لێغا قارشی
بەریلیاُن تەمبی ، آزاب ، جزا پاداش

سێزا : دێنگ اُوسیاُن حاشال اوت ، علف

سێزغی : دۆرناق لارێنگ زۆییوندەن
قوپیاُن یوقا جۆق دەری ، ریشە

سێزلاشماق : اتژێنگلی یارا سوزقولداپ (3oqquldap)
آوریاق ، آغریماق ، درد کردن زخم (irinli)

سێزلاشماق ، اتام تێلەن تێلەن ئارق ، چرکین شدن ، ریش شدن

سێزلاشماق : کەییم اناسێنگا دار بولماق ، تنگ شدن

سێزلاماق ، سوزقولداپ یێتی آغریماق ، چرکین شدن ، درد کردن زخم (3oqquldap)

سێزلاووق : اناماُ چێقیاُن قاتی ئێتی
آغرێلی دوومرتێنک ، جوش زخم

سێزیماق : سوزهارماق ، تراوش کردن

سێغدرماق : بیر زادی باشقا بێر گورومێلی
قابێنگ اچینا یەرلەشدرمەک
اورون بەرمەک ، جای لاشدرماق
جابجا کردن

سێغدرێز : جای لاشدرێز ، جابجا کن

سێغدری : جای لاشدی ، جا گرفت

سئغماق: بئر گوروملی قاشئنگ اچئناَ یه‌رله‌شمه‌ک، جاگرفتن

سئغئم: بئر زادئنگ یه‌رله‌شیپ بئلئجی لیک اوقیبی، جاَی لاشئپ بئلجه گی، جاشدنی

سئغئر: قاراماَل، ائنه‌ک، گاو

- اورغاجی سئغئر: ائنه‌ک، گاوماده

- ارکه‌ک سئغئر: اوکوزچا، جئوانا، (جئنگئله)، اوکوز، بوغا، ده‌رزاَ گاونر

- ایکی یاشار ارکه‌ک سئغئر، اوکوزچا

- گوٓله: سئغئرئنگ چاغاسی/گاو ۲ ساله

- تانا: سئغئرئنگ ایکی یاشاَ یه‌تمه‌دیک چاغاسی، گوساله بچه گاو تک ساله

- آردانا: ایکی یاشار چاغاسی؛ بچه گاو ۲ ساله

- تووه: بوغاباسار، اوٓچ یاشار سئغئر گاو ۳ ساله

- گاٌمئش: اوٌلاقاَن سئغئر، گاومیش

سئغئر قاَل آزالی، یه‌رسوٓرئلیاَن آزال گاوآهن

سئغئر اه‌تی: گوشت گاو

سئغئر باقان: سئغئرچوبان، گاوچران

سئغئر اچوٌقوٌنیاَن؛ پاَدئواَن پاَداٌچان گاوپرست

سئغئرئنگ سوٓیدی آغئزئندا دئر؛ گاو پرخور شیر بیشتر میدهد

سئغئر ساقلایان: گاودار

سئغئر یاتاق: کومه، گاودان

سئغئر ساغیاَن: ائنه‌ک ساغیاَن، گاودوش

سئغئر شاخی: شاخ گاو

- داغ سئغئری: سوغون اه‌ره سئغئری گاووحشی گوزن

- ساغدئریان سئغئر: سئویت به‌ریان سئغئر، گاوشیرده

- سوٌغولان سئغئر، سئویت به‌رمه‌که‌ده‌ن قالان سئغئر، گاوازشیرافتاده

سئغئر یالی، آنگلئشئرمایان، مانندگاو، گاوصفت

سئغئنماق: آرقا تئرئماق، تابین مئوریت لئولماق، قاچئپ آتماق، قولدا ولئئق قوٌروق لوق کوٌمه‌ک ائسله‌مه‌ک، پناه بردن

سئق: چاَل داَل، اه‌ریشی آرغاجی بیری بیرینا به‌رک یاقیئن لاشدئرئپ پوختا دوٌقولان ماتا، حالی حاَلچا، خوب

سئق: قئش، قاتی توت فشاربده/ محکم بافته شده

سئقماق: قئسماق، قئسئمئنگاَ آلئپ به‌رک سئقماق، توی مشت فشار دادن

سئقئپ قوٌیبه‌رمه‌ک: آوقالاماق، مشت در تاولاپ سئقماق، سارقئرئماق، سارقئئماق، خالی کردن

- ال بئله‌ن سئقئپ سوودوٌنی آلماق: آب قورو تماق خشک کردن دست افشار

سئقئپ قئسساَپ گه‌پ آیتدئرماق، بزور فشار بحرف آوردن

سئلتەرلەمەک : ەیلاک بەیلاک
بادلی چەلەلەمەک، ائرالاماق،
ائتەلەمەک، سئلئلکمەک،
(سئلکمەک) انیطرف والطرف محکم تکان
دادن

سئلتەرمەک: بادلی گۆیج سُلەن چەکیپ
سئلکئپ قوُیبارمەک، ائرالاماق،
ائتیک لەمەک، حول دادن

سئلک مەک: سئلئک مەک، ائرالاماق
ەگین باش قاقماق، تکان دادن

سئلئنک ما: بۆیرا بۆیرا، تاولانچاق لی،
اوُسگون توُیلی تەپەکلیک.
دەری، وشوُندان تئلئلەن - بیده
تەپەک، کلاه پوستی باموی دراز و تا

سئلکئلدُووق، سئلکئنئپ دوران،
قاقئنئپ دوران، تئگئنئپ
دوران، المودام سئلکئنیاُن، لرزان

سئلکئنمەک: ەگین باشئنگی قاقنماق،
توُت توُزان دان آراسا لاماق،
لباس تکان دادن
-اوُیدا سئلکئنما: ەگین باشئنگی اوُیدا
قاقما، درخانه لباس تکان ندهید

سئمئش: آرپا بوغدای ەکیلیاُن یەر،
زمین زراعتی جو و گندم

سئمئش دال: تەتدئنُم، ەکیلمەدیک یەر
زمین بایر

سئن جاو: کان سئرقاویاتیپ ایگلاُن
آداما آیزئلیان سُوز، نحیف لاغر

سئنچغاماق: بیرزات سُلەن بیر یەری.
دُورجەلەمەک، دُورجەلاُب آراسا-
لاماق. خلاندن
-حەربیر ناچاردان سُوُنگ دیش لەرینگ -
آراسئنی سئنچغالا، لعدازپرغذا
لای دندان را خلال کن، تمیز کن

سئنچغئلاووق: کاُ داغئت کولکرەکردە
یولونوپ ارکستئز جئیقیان سەس
سئسکە

سئندئرُ: دەو، دُوو، آورات، بشکن

سئندئرُماق: دەومەک، دُوومەک،
آوراتماق، یارماق (حاشیماش سانی-
باش سئندئرار)، شکستن، تکه تکه کردن

سئندئرُدی: دەودی، دُوودی، آوارتدی،
یاردی، شکست، خورد کرد

سئندی: دەویلدی، دُوُلدی، آورائدی
یارئلدی، پاره شد، خورد شد

سئندی: حالی حالچاُ نئنگ یرُزُونی قئرقماق،
تەکیزلەمەک، یئلماناق اتمەک،
اوچین سیپالاُپ اوُلانئلیان آیرایئن
سالی اگری قاچی، قیچی قالی بافی

سئنگادەنئشمەک: یوواش یوواش لئقدان
یوُشاق لئق سُلەن قاتی نئشئرمەک

سئنسا: دەویلسا اگر شکند/ بار ای یختن

سئنگار، سئنگفار: تاک، تایی یُرق
یه که جه، خوُببت داُل، فرزتک
سئنگراق: قوُشا توُبیوقلی جه یران لازنگ
توُبیوغنئنگ آراسی، آدام -
لازنگ بارماق لازنئنگ آراسی،
بین انگشتان آدم وبین سُم جفت سُمان
سئنگار: آز آز دان اچئنا سئزیپ گه چهر،
اوُزوُنا چه که ر، جذب می شود
سئنگدُرمه ک: اوُزوُنا چه کدیرمه ک،
سوُوُرنی چه کدیریپ آلدُرماق،
سئنگدُرمه ک، هضم و مجذوب کردن
سئنگمه ک: اوُزوُنا چه کمه ک هضم جذب شدن
سئنگدی: اوُزوُنا چه کدی سئزیدی، جذب شد غذا
- بارلوُغی بئر آداما سئنگدی؛ بارلُسئنا بئر-
آدام اهیه بولدی همه اکینفر صاحب شد
سئنگه ک: کوُیلهنج حاپا یهرلهردا بوُلیاَن،
زئیان لی اوچاغان ایکی قاناتلی
سئنگئر: اهلینگ آرقا سئنئدا توُغالا دوُوُتُنیک / مگس زگیل
- اوُللاقان سئنگه ک: خرمگس
سئنئق: دهویک، دُووئک، جئزئق
آوراتان، دهویلهن شکسته
سئنیا حات: اوزاق یدووتُرت لهرا
یهر لهرا گیدیپ گه لمه ک،
گه زه له نج. جهانگردی
سئنیاق: شهکیل، گوُرُوم، ظاهر

سئنیاسات: بیرآولکا ویووتُردئنگ -
ساقلاماقلئق اوغوری، انجه ریده
داشاری ایشلهرا یهتیشیکلیک اهدیپ
جهپهرجیلیک بئلهن یاراغات جئلئق
ومئلله تا اترهحهت یاشائیش -
دوُره تمه ک تأری، سیاست
سی: یهشه وات پیتاش Politique سی
سیپا: ال سیر، ال سئویکا، دست بمال
دست بکش
سیپالا: یُزرُونا ال چه ک، ال سئویکا،
یئلماناق ات، صاف کن دست بکش
سیپالاماق: ال سیرماق، ال سئویکه مه ک،
حالی نینگ یُززُونی ته کیز ساپلاماق،
یئلماناق اتمه ک، رویه قالی وقالیچه را
سیپالجاق داش: سنگ صاف براق واطلس کردن
سیخ: گوُزونگ اوُستونده [illegible] (چیشلیک)
بئشئرمه ک اُوچین اولانئلیان -
دهمیر چیش، سیخ کباب
سیخ: اهشه گی دُورتمه ک اوُچین، اوچلی
دهمیر یا دا تایاق نایزا، سیخ، نیزه
سیخا: سئویکا، سیخالا، بمال
سیخالاماق: بیرزادی یئق یُززلی یاراغ بئلهن
که سجه ک بُولوپ سیخاماق، بقصد
بُرش مالیدن
سیخالماق: بیرزادی که سجه ک بُولوپ یادا یاراغی
که سگیر اتجه ک بُولوپ باشغا بیرزادا
سئویکیله مه ک، مالیدن

سیخاماق: سئُیله مه‌ک، که‌سمه‌ک، اره وارکشیدن

بئُرسیخلی: اُیتیلگه مُانی دور، بئُرجئُرا، دورموشی یالی، یکنواخت

سیدیک: په شه‌و، شاش، پیشاب

سیدیک: په شه‌واه‌دیپ گه‌لدیک، سییئپ گه‌لدیک، شاش کردم

سیدیم: په‌شه‌و اتدئم، شاشیدم

سیدیک لیک: په‌شه‌و ئیغنانیان حالتا، سییه‌ک، سییه گه‌ن، شاشو/ شانه

سیدیگلی سارالتماق: ائزاچه‌که‌ک لیک گوزگا قالئپ یُرمه‌ک لیک معذب شدن

۵۱۷ سیئر: ساچی دَیبغنده‌ن قئرق، بتراش

- یَرزونگلی سیر: جایئر دُوغا ات، مانگلایئنگا دَه گیر، دعای خیر بکن

سیرات سیرات: بیری نینگ یا دا بیر زادئنگ داش که‌شبی، گورنوشی گورُوشی، گورُوگی، ظاهر، وضع ظاهری

سیرات‌لی: سیراتی گورُوشی گه‌لشیکلی، گورُمه گه‌ی، اُوادان (آوادان) خوشگل برازنده زیبا

سیئران: سه‌یران، سه‌یل، گه‌زه‌له‌نچ سیروسیاحت

سیرتماق: حالقا گورُنوشلی، سیریلیپ به‌رکید یُلیان داتلی، گره حلقوی

سیردام: اوززئین دئک گُونی بُولوپ اُوسه‌ن بُوی چه‌که‌ن، گورُوملی سیرات‌لی، راست ودراز

سیرغین: سیراش و بئُرحاتار بُولوپ- اُوتوران اُوی له‌ر، خانه‌های همردیف

سیرماق: ساچی انامئنگ تُوی له‌رنی، قئرقئپ سیریپ آیئرماق، تراشیدن

- یَرز سیرماق: جایئر دوغا اتمه‌ک، دعای خیر کردن

- حالی نینگ یَزدنی سیرماق: ئیلماماق اتمه‌ک، پرداخت کردن

سیرماق: قئرقماق، سُوغورماق، چئقارماق، تخلیچی غینداان ادچعوری- / بیرون کشیدن چه‌رمه‌که‌دن چه‌کیپ آلماق.

سیرییپ سئُرپُرمه‌ک: زات قویانی چیُر- چوُپی سئُوپُروپ ئیغناب آییرماق آراسته لاماق، جاروکشیدن خاکروبه را بئُرقابئنگ ایچینی یالاماق، بیرون ریختن

سیریق: اوززئین سه‌رپیک آچیلیان تایاق، چوب بلند وراست

سیرقیاق: یُوواش لئق بئُله‌ن سئُزییپ آستاق لئُغئنئا آقئپ داما داما دکوُلمه‌ک، چکیدن

سیرلماق: ساچی یاکی بئُله‌ن دئُپیوندَه سیرماق لئق قئرقلماق تراشیده شدن موی سر

سیریلماق: سوووق زات حالتا شنگ
اُچُنده‌ن سُزیپ سیریلیپ
سیریقماق. دُوکولمه‌ک، داماجا داماجا
دامیپ دورماق تراوش چکیدن

سیغار (سیگار): پاپیرُوس، سیگار
سیغار کوکوت یأر، توساله یأر،
چه کیأر، سیگارمیکشد

سیفلیس که‌سه‌لی، یاناشماقده‌ن یُرقوشیان
که‌سه‌ل، گُژگ باش، شانکلتر، سفلیس
Syphilis, Chancre

سیفون: سووگیدیأن اوعوزدا قُولولیان
اگری توربا، سیفون Siphon

سیق: چونگ تَه‌رنگ چرنگلنگور دأل
یالیاق، سیقا، کم‌عمق

سیقا: سُویکا، بال

سیقدیرماق: سوقدورماق، زوقدورماق
قامچی ئله‌ن اورماق،
باشلاق زدن

سیقیلیق: قیئیلیان بادلی حاوا آرقالی
آغیزدا دُوره‌یأن یئتی اینجه
سه‌س، سوت

سیکین: آستا آستا، باسایئن‌ی
باسایئن‌ی اه‌دیب یوداش‌لیق
بئله‌ن سالانا سالانا یئوردیأن،
با تأنی و وقار قدم برداشتن

سیل (سیئل): گه‌زه‌له‌نج، گه‌زیم،
سیران، سه‌یئر، گردش

سیل: گُویچلی یاغشدان یئرده اه‌ران قارلاردان
دُورایأن گُویچلی سوو آقیمی،
سیل طغیان آب
- (ایل گوجی سیل گوجی) کوُپونگ گُوجی -
سیلینگ گُوجی، نیروی اجتماع
همانند نیروی سیل است

سیلاغ: بیرآدامی اه‌دیلیأن قُولولیان -
حُورمات، بَه‌ریلیأن باحا، احترام

سیلاغ: بیری نینگ تاپاووت لی ایشینا
گُورا، یارُش دا وشُوبگا مَه‌نگزه‌یش
زادلاردا یه‌تلش قازاناشنا گورا
به‌ریلیأن حالات، دُون، سه‌رپای،
اه‌دیلیأن قادُر دانلش، خلعت

سیلاشماق: بیری بیرینگا باحا به‌رمه‌ک،
حُورمات لاماق، اولی سایئشماق
احترام متقابل کردن

سیلاغلی: آبرای لی، حُورمات لی، سیلاغا
ده‌گیشلی یاراشیقلی ئولان،

سیلاغ سُز: آبرای سُز، آبرورفته/آدم محترم

سیلاماق: حُورمات قُویماق، باحا به‌رمه‌ک
اولی سایماق، احترام گذاشتن
- (اولی نی سیلان بای بُولار کیچی نی سیلان بَه‌گ -
- بُولار): احترام بزرگان آبرو میآورد
و کوچکتران سرداری، سروری

سیلانان: حۇرمات قویولان، حالات.
آلان، باها‌یه‌ریله‌ن، محترم شمرده شده
سیلاناق (سیلانۇق): أسگه‌ره‌ناق،
(أسگه‌ره‌نۇق)، آدام‌سایاناق،
حۇرمات قویوناق (قویولۇق)
احترام نمیکند
سیلکا: آدنیجاق بالۇق، ماهی ساردین
Sardine
سیلکمه (سئلکمه) أچمه‌ک: بۆیرا بۆیرا
تاولانجاقلی اۇسگون تۆیلی اچمه‌ک
پوستین با موهای دراز و تاب دار
سیلماق: سۆپۆرمه‌ک، جاروب کردن
سیلو: بوغدای وشۇنگا مه‌نگزه‌ش دأنا
ساقلانیان آیراتین اۇلاقان آمبار
سیلو
سیم: اینجه اوزۇن تۆپ گورنوشلی ده‌میر
کابل اۇلوزی، سیم فلز کابل Metal
- تۆر سیم: آدنیجاق ایری گۆزه‌نه‌کلی سیم
سیم توری
- اه‌له‌ک سیم: اوت اه‌له‌نیأن اه‌له‌گینگ
اۇران آدنیجاق گوزه‌نه‌کلی ده‌شیک
ده‌شیک سیم، سیم توری الک،
سیماب: کومۆش قورشون اۇخشنگلی سووق
مئتال، جیوه، مرکور، Mercure
زیبق
- ده‌میر تئکه‌ن، سیم خاردار

- بارق تئلفون سیمی: بارق چه‌کیلیأن داشی
بئلاستیکلی سیم، سیم برق
سیمان: چاگا چاغلا قوشولوپ بۆتون
اه‌دیلیأن اونا زات (یۆزده‌ن آلتمیش-
جه‌ک ویۆزده‌ن قیرقی تۆیون قوم)
آیراتین کوراله‌ردا بئتئرئلیأن أولۆم
سه‌مه‌نت، Ciment
سیمه‌ک: په‌شه واتمه‌ک، شاش کردن
سیمبار (سۇمبار، سومبار): تۆرکمه‌ن سأحرا-
سئنگ آراچایک تویبرندا غایرا دان
گه‌لیب اه‌تئره‌ک آرنا بیریکیأن.
بیر چای، به‌للی نار اۇنیأن توقغای لای
بار دیر، رودخانه سومبار
سین: بیرینا یأدا بیرزادا بولیان گۆزه‌ک-
چئلئنک، گۆزده‌ن گه‌چیرئش، وراندار
سین: بیرالئش بیرزات بارادا، یازو حات
اۇستی بئله‌ت اه‌دیلیأن سیلانغ، به‌ریلیأن
باها، انئام، تشویق‌نامه
سین: دۆن، گه‌یم وشۇنگا مه‌نگزه‌ش-
زادلارئنگ اه‌ته‌گی، قئراسی، دامن
سینا: (شیخ الرئیس ابوعلی سینا) آنگئر یاش
یۇنانی ده‌ره‌جه‌دا شئلئمی Philosophe
پیلسوف. دوغوشی بوخاردا (بخارا) ۳۷۰ نجی
یئلدا، آرادان چیقاغی حه‌مه دانداآ ۴۲۸ نجی
قامارى یئلدا، اۇن آلتی یاشئندا اقانون
آدلی کئتابی یازدی، دانشمند فیلسوف سینا

سینا: سیناغ ات، سیناب گؤر، بارلاپ گؤر، امتحان کن تجربه کن

سیناغ: ته جربه آدستی نسله‌ن گه‌چیریلیأن بارلاغ، گؤروش، آزمون

سیناش: توتالاش، گه‌چ شکلئری آرا قویاق باشغا بیرینا قارشی ایش توتماق، ساواش، یارئش، بیازما، مسابقه

سیناشدی: یارئشدی، مسابقه داد

سیناماق: سیناغ اته‌ک، بارلاپ گؤرمه‌ک پئلئز گه‌چ حؤنارآرقالی آرا گه‌لمه‌ک توتالاشماق، مسابقه و تجربه کردن

سینما: گه‌رده‌ک (په‌ردا) یوزونده - گؤرکه زیلیأن سوورات، سینما
Cinéma

سیناو: سیناغ، سیناش، یه‌نگیش قازانجاق بؤلماق، آزه‌لیش، مسابقه، کنکور

سینایان: سین ادیأن، بارلاغ گؤزه‌ک چئلئک ادیأن، سین‌چی، آدام‌شناس ورانداز کن

سین‌چی: سین اده‌ن، آدام‌لاری گؤزآ ستئندا آلئپ بارلاغ ادیأن، سالدام‌لایان، حه‌ر بیرینا ده‌گیشلی باها به‌ریأن، تایا ووت لاندیریان آدام تانغئو، آدم‌شناس ورانداز کن

سین ات: بارلاغ ات، ورانداز کن

سینگلراق: سئنئگراق، قوشا تؤینوقلی حه‌یوان لارئنگ تؤینوغئنئنگ آراسی، آرامئنگ ال آیاق داقی بارماق لارئنگ آراسی. بین انگشتان دست و پای آدم و لای سُم حیوانات

سینی: ده‌وری، یه‌تنوس، قئراسئنئنگ ایپله‌می آز یایراننگ قاب، سینی
Plateau

شا (ش) : حارپینگ آدی، ش

شا : پادشا، شالق ادیان، پادشا

شاباز: قوچاق، که رجه‌گن، اه‌ده‌رمه‌ن
باتر، غایرات لی، قلچاق دلیر شجاع

شابیات: اه لینگ آیاسی، شاباق،
شاآیات، کف دست

شابردی: گوکلی یا غش یا غاندا، سوو یا دلی
سه په له ینیپ ذوکوله ندا دوره یان
سه‌س، صدای ریزش آب باران رگبار

شاپاق: گون دوغا غننگ اونگ یا ننداآ
یا دا گون یا شا ندان سونگ گورنگ
ایزینینگ قیزارماسی، چاپاق، شفق

شاپلاق: شابیات، شاباق، شاباز
شارئق، اه لینگ آیاسی وشونونگ
سله ن بیری ننگ یوزونا قولاق -
چه کگا سنا اورماق، سیلی کشیده

شاپ شوپ: بیرزادی چالت لق سله ن
چالاسیم ایمه‌ک ایینیپ قوتارماق
تند و تیز خوردن

شاپ لاشیپ دوران: ده‌گیشلی یارا شقلی
گه لشیکلی گه‌ییم، اوزونا گورا
تکیله ن گه‌ییم، لباس خوش دوخت

شاپیرداماق: سوونگ اچینده یوزمه‌ک
ال آیاق اورماق سه‌سی،
در آب صدای دست وپا زدن

شاتلاماق: شاتیرداماق، شاتدیلدیلی سه‌س
چنقارماق، صدای شکستن چوب

شاتلاماق: شاتلاپ چاک آچاق، چات آچماق
یارلماق، چیتزیلماق، ده‌ویلمه‌ک
(دوویلمه‌ک). صدای ترک چوب

شاتلق: شادلق، خوشلوق، شادی

شاتر: چوره‌ک چی، نانوا

شاتر: چالت چالاسیم، باشارجانگ،
اه‌ده‌رمه‌ن، کسیکه ماهر و تند و تیز کار کند

شاتردی: اودون، قوری آغاج ده‌ویله ندا
(دوویله ندا) و کاغذ ایپله نه ندا،
چنقیان سه‌س، صدای شکستن چوب خشک

شاتر شوتر: شارت شورت، شارپ شورپ
اگله نمه‌لی، چالاسیم جاق، ده‌ر ره‌و

شاتیرن: قوشغی یا زیا شاترلی معطلی تند و سریع

شاخ (شه‌خ): کاهه‌یوان لارینگ که‌لله
سونگگی سله ن اولغا شپ چنقیان
اوجی جیش یالی سونگک، بوینوز

شاخیرماغتنم قولی: شاعر و عارف مخدومقلی شاخ

شاآغا: آغا جننگ یا دا اوشونملیک له رینگ
بالداغیننگ قاپدا لشندان گوگه ریان
چیبیق لار شاخه

شاخص: آرانینگ قاراسی، اوز گوروبی
شخص Personne

شاخصی: آیراتین خود اوزی، اوزونا ده‌ره‌ک
شخص Personnel

شاخسیەت: آدامکار جێلێک، اولی لیق آبرایلی لیق، شرافت شخصیت Personnalité

شادلێق: شاتلێق: گوووتونگلب (گەوینگ) گوتەرلەن یاغدالی، شادیٚیان لێق دەڵیغوسی، قوواچ بەگەنج شادی (شاتلێق لاری غالیغی بێلەن دەپ ئولار)

شادمان (شادمان): شادیٚیان، خوش، غالیغی سێزقوواچ لی، بەگەنج لی. شادمان

شادیٚیان: کەیپی کوک، شەحری آچێق شاد

شادیٚیان: اوفلەیێپ بادلی حاوا بێلەن چالغیان تۆیدیکیب، سورنا، زرنا

شار: تەوەرەگینگ (تووەرەگینگ) ئوز دیامێترێنگ داشێنا آیلانما-غێندان دورەیان تۆپس توغالاق مەکیل، شکلی کە از چرخش دایرە (قطر Diamètre) بدور قطر ایجاد میشود کرە

شار: توغالاق مەچە اولی کیچرلی، یەنگیل آیلانما غاکومەکچی آتوال، کرە، اوران، تۆپس تۆتین، هرچیز کروی شکل

شار قارا: اوران قارا، تۆتین لەیێن قارا قاپ قارا، چیم قارا، تۆپس قارا، چوژ قارا، دلیسەنگ قارا کاملا سیاه

شارا: کەباب، Rôti کباب سیخ، شیشلک

شارا اتمەک: اەتی آونیجاق ئۆلەکئۆلەک اەدیپ شاراچیشا دۆزیپ، دوز بەریپ گوزونگ اوستوندا پێشتۆرمەک کەباب اتمەک، کباب کردن Rôtir

شارات: یەسەر، گەلشیک سێز، اینتەرپالی یامان، تەلەکە، سووسێز بدریکت

شارپا: شابیا، شاپالاق، سیلی

شارپ شوروپ، شارق شورق، شاپالاغنگ سەسی،

شارپ شوروپ: شارت شورت. تیزلێق بێلەن تند و زود

شارق شورق (شارلق شوروق)، بدون معطلی

شاریق: شابیاق، شاباز، شاپالاق شابات، سیلی کشیده

شارپلدی: شارپ اەدیپ سەس چیقاق-لێق، صدای سیلی

شارژ اتمەک، باتوریبی بارق بێلەن دولدورماق Charger شارژ کردن

شارق: گون دوغار تاراپ، یوقاری تاراپ شرق

شارقی: گون دوغار تاراپدا یاشایان لار-توركی وگون دوغار تاراپداقی لارنگ اوواز لاری (آوازلاری)، آواز شرقی

شارقلدی: شارقلداماق، شارقلدی سەس چیقاق صدای شکستن چوب

شارلاتان: حوقغاباز، آلداماچی، سۆیچی دُل
دیالتیجانگ لشۆ بُلەن آدامىلارى
آلدایان آلداغا سالیان. شارلاتان
Charlatan

شۆرلۆک
شارلاتماق: سوو ئۆکوپ شار شار اەدیپ
سەس چیقارماق، صدا دریزش آب

شارلاماق: شارشار سەس، صدای ریزش آب

شارلاووق: شاغلاووق، بارغا، آبشار

شارئک: بیرزادا باشقا بیری بُلەن
قوشاندی بُلوپ دەنگ پایلی اُورتاق
بُولان، شریک

شاغال: ایت لەرماشغالا سئندان بُولان.
ماسلئق اینیأن یئرتیجی حەیوان (can dak)
(قاوونونگ یاغشی سین شاغالا -
ایدئگورلەر)، شغال

شاغالانگ: تۆی تاماشا. شادخونلوق
شادئیانلئق، داباراد، بایرام چیلئق
جشن وسرور

شارئلد
شاغلاتماق: شاغلادیپ سوو آقتورماق
باصدا آبرا بجریان انداختن

شاغلاماق: شاغلاپ سوو آقماق، شاغلا-
-ماق آب با صدا جاری شدن

شاغئلداماق: شارشار، شاغ شاغ،
اەدیپ سوونگ آشاق لائین
اینیپ آقئشى، صدای جریان وریزش
آب

دیکیک
شاغلاووق: شارلاووق، بەییک لیکدەن
گۆیکیلی اینیأن سوو آقئمی، بارغا
آبشار

شاقغا: تاقغا، بئردن نکا، بئرتارا، بادلی،
دۆیلسئز، اوسلاقانی اوتیرقانگ،
قاراستئلدئلق یەردەن، ناگهان، دفعتاً

شاقەدام: تەرکمەنیستانئنگ گۆن باتار
تاراپئندا دەنگیز یاقاسئندا اولی
بەندەر، کراس نوادسک، شاقدم

شاقئرداماق: قاپچاماق، قاسا اوقارا بیری
بیریگا چاقئشئپ سەس لەنمەک
صدای بهم خوردن ظرف

شاقئرداووق: سەس لیدووما، حەربیر
شاقئرداپ سەس چیقاریان زات،
شئقئرداووق، منگوله وامثال آن

شاق شاقی: شەکەردەن قاتی یئشئرلەن
چۆچیک، آب نبات سفت پخته

شاکەکیل: ساچ سئز غیئز اوغلانئنگ
تاپیدا سئنئنگ ایکی غاپداسئنا -
قولاق لارئنگ اوئنگ یانئنا ساچ پالی
حۆلتۆز قویۆپ اوستوردەن داقئلیان
قاشلی آلتئن کومۆش شاپیا،
زینت موی سرکه از دو طرف بناگوش آویزان
میکنند

شاگئرت: تألیم آلیان، اوقوچی، اوستادئنگ
کومەکچیسی، شاگرد کارآموز

شال : گەیمیم لیک ایریم چیک یۆنگ دەن دُوقالان (دُوقولان) ماتا، پارچا، قاپ قاچلیق ماتا، شال Châle

تۆرما شال : قوچاق نانگشلی تۆرمایالی دُوقولان شال ، پارچه ترمه

شال : این سئز بُولیی اوزیُن یۆپەک یاڕا سۆتۆک دەن آیراتین دُوقولان بیلا اُورالیان قوشاق ، کمربندشال

شالائین : حاُوی، حیله گار، حاپیارشالایه، پیررُلاقچی، آلداواچ ، یالئنچانگ فریب کار حیله گر

شالتاق ، قال لارئنگ قوروق تاراپئندا قاتاب (قاتیپ) قالیان حاپا، قوریپ یاپئشئپ قالات تەزەک قومالاق ، پشگل خشکیده چسبیده حیوانات

شالحا : یئرتئق ایرکیگ گەیمیم ، ژنده پاره پوره

شالحا (سۆلحا) : دۆکوندی، اەتبەرینڈی یاراماز زات، پاسُق چیگئلدُئنگ جۆپی، پوسته پنبه دانه ، چیز بدردنخور

شالغام : سۆغوندورامەنگزەش - سۆیجئمتئک گوک اُولۆم . شلغم

شالحان : کەسیلەن ادلی یُوغین (یُوغون) آغاچ ، نارات آغاجی ، چوب کلفت وراست کاج ، نراد

شالی : دەویلیه دیک قابُق لی تۆوی ، چەلتیک ، شالی بشلتوک

شالی اەکینی : تۆوی اەکینی ، شالیزار

شام : آغشام ، گۆن باتان چاغی ، اینگلریک قارالان واغئتی ، اول شب

شام : بیرمەزیل داماق ، یک وعده غذا

شام : گیچا ایینئلیأن ناحار ، شام غذای شب

شامات : گُوشت اُولیندا اوتدورماغئنگ بئزگوزُنوشی ، باخت دربازی شطرنج

شامار : آژدارحا ، ادلی یئلان ، اُوروگلی ساچئنگ تأریبی مار بزرگ

شاماق : شاپاق ، گۆن دُوغماغئنگ اُونگ یانی یأدا گۆن یاشان واغئتی گونگ قئزارمانی چاماق ، شفق

شام چئراغ : یئلدئراووق ، آوادان (اُووادان) ائرەنگلی شوغلا سالیان اُوسیأن قئمماتلی باحالی داش ، گوهر شب چراغ

شام لاماق : قارانگلقئراماق ، شام واغئتی بُولاق ، ایکلی اغشام ، اول شب

شان : دابارا ، اُورون ، حاتیرا ، شأن تعام

شانکئر : یامانشماقدان یُوقوشیان کەسەل ، لەرکەک لیک واورقاچیلیق انامداآ دورەیأن اُوئنگلی آوی لیق لی یارآ کوفت ، شانکر Chancre

شانگلاماق . شانگئنگئلدُئلی سەس چئقاق زنگ زدن

قولاق شانگلاماق : زنگ زدن گوش

شانگلاووق: شانلنگلئلدایان، شانگلنگلئلداووق
زنگ زن

شانگلنگلئلداووق: شانگلنگلئرداووق،

شانگلنگلئلدئلی، جانگ یالی سه‌س له‌نیان
زنگ دار، زنگ زن

شانلی: دابارالی، اوُرونلی، آبرالی، به‌للی،
حاتیرالی، باقدرت وشوکت وفر وشکوه

شانئنا گورا: اوُرونونا آبراینا، سیلاغئنا
گورا، بحسب مقام ومنزلتش

شانلی بال: موم لی حه‌سه‌ل، عسل مومدار

شانئنگ هسته
- اه‌ریک وشه‌پدالی نینگ شانئنگی،
هسته زردآلو وهلو

شاو: اوُنگای، قئزئق، ائوه‌ج، رواج

شاولئلماق: قئزئق لی بولماق، اونگایلی بولماق
ائوه‌جلی بولماق، اوغوریا رواج بودن

شاوخون: شادلئق دوُره‌تیان، ده‌لشه‌گه
توی توماشا، شوخ

شاوشاو: شاوروق، گوُرولده‌لیک،
آلچاآللئق، اسراف هم چشمی

شاولی: شاوخون لی، اوغورنا، قئزئق لی
یؤزلی، ائوه‌جلی، اوُنگایلی رواج

شاوی: چاوی، آت چئقماق لئق، به‌للی-
بولماق لئق، تانئلماق، شهرت، مشهور آوازه

شای: بیرکوپه‌ک، بیرشای، بیرائویا لینگ
ییگرمی ده‌ن بیری یک شاهی

شای: شایبا، داقئلماق اوُچین آلتئن کوموش
ده‌ن یاسالان به‌زه‌ک، شایبالار،
زلور آلات

شای سه‌پ: گه‌لین بولجاق دورموشا چئقیان
عئیزا اه‌نه آتاسی تاراپئندان
به‌ریلیان زادلار، شایبا وائوی عوشی
جهیز عروس

شآیات: به‌لکام، شاید

شای: زآت، شیئی

شآیات: بیروآقانی گرزی بئله‌ن گوره‌ن
آدام، گووا، شاهد، گواه

شایلاماق، گه‌ره‌کلی زادی شآیلی تآییار،
تآییارلاماق، اوُچون اتمه‌ک،
شایئنی توتماق، به‌زه‌مه‌ک، به‌سله‌مه‌ک
اثاث وزلور آلات را
آماده وتکمیل کردن

شایلاماق: به‌سله‌نمه‌ک، گه‌ره‌کلی زآدلار
اوچون اه‌دیلمه‌ک شای تردلماق،
به‌زه‌نمه‌ک آراسته بزلور آلات شدن

شه‌ببک: پرمشاق، سوولی، یه‌لمه‌شه‌گه
سوقما شئب یاتان زات، چسبنده، نرم

شه‌پا: یاقیملی ئئروم، بیرزاددان یه‌ته‌ن
حایئر، شفا بهبودی

شه‌پاغات: یالبارماق لئق، اوُتونچ
دیله‌مه‌ک لیک، شفاعت

شه‌ببه‌که‌ش (اشه‌ببه‌که‌ج): چپ دست

شه پالی : حایئرلی، جانا یاقیملی، شفابخش

شه په : دەرس، یئرلداش، دوست

شه پدالی : سوولی، تاغام لی، شأنگلی

قاتی دوونر دوونر ایمیش، شفتالو

شه ته : غاوون قارنئز و باشفا ایمیش لی.

اوسو ملیک له را ده گیأن اگله ک

آوینجاق موجه جیک . شئرین جا،

آپات، شته

شه تره : قاییش قوشاق، شه مله کمربند چرمی

شه تواد : آغئزلی تونقیچ لی، ده میرشیلارکی

به رک ساقلایان آبزال، گیره آهنگری

شه حری آچوق : که یپی کوک، شاد

شه حریوه ر : سونبئله، شه مسی ئیلئنگ

آلتی لاکی آیی، شهریور

شه راب، ایچگی، ایچئلیأن زادلار، شراب

شه رایه ت : آبرای، آدام کار چیلئک،

شرافت

شه ر : قالماغال، جه نجال، داوا، شر جنجال

شه رباشی : غاوغا پئتنه توروزیان

فتنه انگیز، شرور

شه ره ب : آبرای، آر، ناموس، شرف

شه ره پ : جاپار با یئنگ قاقاسی، پدر جعفر بای

شه ره با ، دوزلی سوو / شورسوو، آب نمک

شه ره به ت : شوکجی شه که رلی سوو،

شیره، شربت

شه رت : ایکی آدامئنگ آراسئندا بولان

ائلالاشئق سوز، واعدا، شرط وعده

شه رت ناما : ایکی تارا پئنگ ائوازی.

چئلئغی بئله ن حات آرقالی باغلا.

شئلان ائلالاشئق، شرط نامه عهدنامه

شه رتیندا گوروه نمه دی، سوزوندا دورمادی

سوزونی ده ودی، واعداسئنا.

وه پا اتمه دی، طبق تعهد عمل نکرد

شه ره که ت : اورتاق لئق، شارئک لئک

شرکت

شه رمه نده : حایاآسئز، اوتانچ سئز،

شه رآرایان، قالماغالچی، غاییزا.

پررو

شه ریم : حایا، اوتانچ، حایالی بولماق

غئجالات، شرم خجلت

شه ریم سئز : حایا سئز، اوتانچ سئز، یوزی

قالئنگ، غاییزا، بی حیا

شه ریم ات، غئجالات چه ک، اوتان،

خجالت بکش

شه ک : گومان، یوره گا دوشیأن قاراتئق

شوبها، شوبجا، گمان بد، شک

شه کیل : بیرزادئنگ داشقی گورنوشی

سئیپاتی، شکل

شه کیللی : گورومی اونگات، شکیل

شه له بی : ساری گوللو جابا اکین له رئنگ

آراسئندا گوگه ریأن اوسگئر اوت

مشلی

شه‌که‌ر : شوغوندور یا شوگەی قامۇشىدان
آلىنىيان اۇنۇم . شکر
- قانت (شه‌که‌ر)، چای شوگەی. قند
شه‌که‌رقاب : چای شوگەی قویولیان قاب
قند دان
- قىزىل شه‌که‌ر : شوگەی قامۇشىدان آلىنىيان-
ئیۇه‌نگی ساپ لانمادیق شه‌که‌رنىڭ
شیره‌سی . شکر سرخ
شه‌که‌رقامۇش : شوگەی قارغی ، نیشکر
شه‌که‌رکۇکا : اۇروس کوکا ، بۇشه‌ننیک
(بۇچه ننیک) ، شیرینی
شه‌که‌رقاپچی ؛ شه‌که‌رده ویلیان
ایساچ آتاغىز یالی آبزال . قندشکن
شه‌لپه : سازنىڭ زاربابی ، ضربه آهنگ ساز
شه‌لپه : اه‌لینگ چانگلنگاسی ، پنجه دست
شه‌لپه : حالا حالچا سه‌تیر سالىنىيان
پۇشمه کوزلوشلی قىزا نانگلش
نوعی نقش کناره قالی
شه‌لپه : آیال غىنز لارنىڭ کابر سالاماغا
یالی (یاناق یانی) شای لارنىڭ
حالقاسىنا به‌رکیدىلیان آشاقی
لۇله‌گی وغو پیانىڭ آشاقی -
شاپیالارى ، آویزه

شه‌له‌یش : شالایه‌ن ، جاوی ، حاییار ،
حیله‌گار ، آلداواچ ، پیتر ریلاق چی ،
یالنچجانگ . حیله‌گر فریبکار
شه‌ل : انتا منىڭ بیر تارالی یادا بیر-
یه‌ری (لۇله‌گی) لۇزحه‌ره‌که تیندن
تالماق لىق که‌سه‌لی ، انسما سۇزلۇق
فلج شل
شه‌م : شاتام . شمع
شه‌مال : چالاجا اۇسیان یه‌ل ، حاوا-
آقىمى ، نسیم باد ملایم
شه‌مشاد : الموداماکوک ، آواراتلىق -
(اۇوادانلىق) اۇچین باقچالاردا
اه‌کیلیان آغاچ اۇسۇملیک شمشاد
شه‌مله : شه‌تده ، قايىش قوشاق
کمربند چرمی
شه‌مه : آتنا گۇنۇنگ جومعا نىڭ-
ارتیری ، ابتا نىڭ ده‌سلابقی
گۇنی باشی ، شنبه
شه‌می : ده‌م له‌نه‌ن چاینه‌گینگ
دۇبینیا چۇکیان چای یاپراق لاری ،
ده‌م که‌شینگ گوتوندا قالیان توپی
تفاله چای
شه‌یتان : آدا ملاری آزدۇریان ، ته‌رس
یۇلا سالیان مه‌لعون ابیلیس
شه‌یتانلىق ، حیله‌گارلىنگ / شیطان
آلداواچلىق ، حیله‌گری

شه‌یتان اه‌شه‌ک: سیم‌لی سازلارنگ
کاُدُسئنئنگ اَوستوندا سیم‌له‌ر-
نینگ آشاغئندا قوُیولیان بیر بؤله‌ک
آغاج جُق یا دا ستوُنگک جاغئز
شه‌یتان اُوغلان: بچه‌شیطان / شیطانک
شه‌یخ: آنگلُوسی حه‌زره‌ت اُوسمانا (رض)
یه‌تیأن آداملار، شیخ
شه‌یخ: قارری. آق ساقغال. یاش اولی
یُزلباشچی، ریش سفید
شه‌یدا: اُنُشغا دوشه‌ن، آقئللی
آلدئران، دیوانا، دلباخته، شیدا مجنون
شه‌یلا: شوُیلا: شوُجوُرا، شوُحیللی.
شوُنگامه‌نگزه‌ش، شوُته‌تلی،
شوُیاناق (یانی یالی). شوُتاری،
اینطور، همین طور
شه‌یلا (شوُیلا) آل: اینطور بگیر
شه‌یلا (شوُیلا) به‌ر، شوُجوُرا به‌ر،
شوُحیللی به‌ر، اینطور بده
شه‌یلا دی: شوُتاری دی آییت،
همینطور بگو
شه‌یلا شوُیلا اُوقی (اُوقا): شوُحیللی
اُوقا، اینطوری بخوان
شه‌یلا گوُزلأ: شوُیلا سه‌رات،
شوُیلا وه‌لله گوُزلا، اینطور
نگاه کن

شه‌یلا (شوُیلا) یازمالی، شوُجورا شوُحیللی
یازمالی، اینطور باید نوشت
شه‌یلا بوُلان سوُنگ، شوُتالی بولون سوُنگ
شوُجوُرا بوُلان سوُنگ. بهمین سبب
شه‌یلا دأ‌ می؟ مگر اینطور نیست؟
شو: الیشینگ قاوی لئقدا بوُلان سوُنگی
اوُنگات، اوغرونا، یه‌نگلیش،
اوُستوُنلیک، قاوی گه‌چیرله‌ن،
خوب انجام شده
شو: گوُنی، دوُز، ته‌کیز، مستقیم صاف
شو: سوو ده‌گیرمه‌نینگ سوووئی ساوماق
اوُچین یوقاری دا که‌سه‌ قازئلان
یاب، جدول انحرافی آب آسیاب
شوُ: بوُ، بی، شوُی، این
شوُجا: بئرجاقدا دوره‌یأن به‌ت گوُمانلیک
شه‌ک، موُنکرلیک، شوُوا،
یوُراگا دوشیأن قارالئق، شک و شبهه
شوُتاق: شوُلاق، شوُجایا، شوُیه‌را،
شوُتایا، شوُتایسق، به اینجا
شوُنله‌ن: با این
شوُبارادا: شوُده‌ره‌ک، در این باره
شوُجایا گه‌ل: باینجا بیا
شوُتاق: شوُلاق، شوُجایا، شوُیه‌را
شوُتایا، آنجا
شوُلاق: شوُل جایا، شوُل یه‌را به آنجا
شوُتامدا: شوُجایدا، در آن خانه

شۆ تایدا : شۆ تادا ، شۆ جایدا ، شۆ لایدا ،
شۆ یەردا ، همین جا، در اینجا
شۆ چاقدا : شۆ واغنت ، شۆ ماحال ،
همین آلان ، حالا
شۆل چاقدا ، شۆل واغنت ، شۆل ماحال ،
همان وقت
شۆ جورا : شۆ حیلی ، شۆ یاناق ، شۆ نگا - مەنگزەش ، مثل این
شۆجۆرا : شۆل جورا ، شۆ حیلی ، شۆل تالی .
همانند آن ، مثل آن
شوحرات : آت چیقارماق لیق ، شهرت
شوخ : شوخن ، شاوخُن ، آچیق یۈزەک
گۈزەل ، دەگیشەگەن ، شوخ ، بذلەگو
شوخن : شاوخن ، خۆشغون لی سەس ،
شادلیق سەس ، شادی
شوخن لیق : دەگیشمەک لیک ، اُوپن مازا .
شادلیق ، شۆرتالیق ، شوخی
شۆل : اُول ، اُول بیری ، شۆل بیری ، آن یکی
شۆدوگار : اەکین ییغنالاندان سۈنگ
یەری سۆروپ آغدارێپ قوییاق لیق
شخم تابستانی
شۆر : دوزلی ، دوزی آرتیقچا ، شور
شۆرتا : دەگیشەگەن ، شاوخُن ،
بذلەگو ، لطیفەگو
شۆرتالیق : شاوخن لیق ، شۆخون لیق
گۈلیشدیرمەک لیک
شوخی

شۆر بالیق : دوزلی بالیق ، ماهی نمک سود
شۆر سوو : آجی سوو ، شەرەبەتالی سوو
آب شور
شۆر لاماق . بیر زادێنگ دوزی یۈزۈنا -
چیقماق ، شورە زدن
شۆرلاج : دوزلی ، دوز قاقیمی بار ، نمکدار ، نمکی
شۆرلوق (شۆرلیق) : شۆر یەر ، نمکزار
شۆرلی : دوزلی ، بانمک
شوغلا : یالقیم ، یالین ، یاغتی لیق زولاق لاری ،
شوغار : سەنیاسی اِسلەک اۈچین جاغنیُش / شعله | شعار
شوغول : بیر بیی یامان لاپ اەدیلەن -
گوررونگ ، غیبت
شوغول : آرادا گەپ گەزدیریان ، آرا بوزیان
گەپچی ، چاپچی ، سخن چین
شوغول : تو پارێنگ دیرەگینیگ دێک گۈنی -
- لیگینی شلمەک اۈچین اُولانیلیان
اوزرێین یۈپ داقیلان دەمیر جبیک
شاغول
شوغوندور (شوووندور) : کۈکی یۈغین
سۆیجی ، یاسیّتی (یاسسی) یاپراقلی
شەکەر آلینیان ایمیش . چغندر
شوکور : ساغلیق آمانلیق حەر بیر زادێنگ
اۈچین لنگیَنا قاناغات بیلدیرلیپ
آیدیلیان سۈز ، یاشاییش دا
انرازی چیلیق بیلدیریان سۈز ، شکر

شۆ گۆن : شۆنگلقی گۆن ، شون ، امروز
شۆ گیجا : شۆ گه لجه ک گیجا آغشام ،
امشب
شۆولی (شاولی) : اونگالی ، قنز لق لی ،
ائزه جلی ، اوغرونا (اوغورنا) ، ییزلی
شاوخون لی ، شاوروق بولان ، رواج
شولحا (شالحا) : دۆ کوندی ، یاراماز زات
پامُق چیگلدنگ چرکی ،
پوسته پنبه دانه
شوم : یاقنم سز ، اربه ت ، یامان ، آیاغی آغیر
شوم بدیمن
شومجاراماق : سه س سز آغلا مجورماق ،
(آغلامجوراماق) ، آغلاماق بولماق
بدون صدا گریه افتادن
شوم لوق : یامان یا غدای ، اربه ت لیک ،
یاراماز لیق شوم و بدیمن بودن
شونچا : شو نونگ یالی کۆپ ، اوران کوپ
مثل این زیاد
شوندان شه یلاک : شو گونده ن -
شه یلاک به یلاک ازامروز ببعد
شوندان شه یلاک : ازحالا ببعد
شو ندی : شو واغت ، شو ماحال ،
ائندی ، آلان ، حالا
شو نگا : بونا ، به این
شو نگا : او نگا ، به آن به او

شونگا چه نلی : شول یه را - تا آن جا تاآن وقت
- چه نلی ، شول واغتا چه نلی
شونگا گورا : شوندان چوریم ، شول سه با-
- ده ن
شونگا گورا : شو نونگ یالی ، شول مه زه نه
باندازه همان
شونگقار : آو آولایان تیز تیجی قوش
باز شکاری
شونلقدا : شو نونگ بله ن ، بیرلیکدا ، شونلوقدا
شه یله لیکدا ، هم اکنون هانطور
شو نونگ : اونونگ ، آن ـ او
شو نونگلقی : او نونگلقی ، مال اوست
شو نونگ بله ن ، او نونگ بله ن ، با او
شو نینگ بله ن ، بو بله ن بی بله ن ، با این
شو نونگ یالی ، او نونگ یالی : اول یاناق ،
شول یالی ، مثل آن مثل او
شو نینگ یالی ، شو یالی بو یاناق مثل این
شونی : اونی ، اورا ، آنرا
شونی ، بونی ، مننی ، این را
شو نیم : شول زادم ، اول زادم ، آن چیزم
شو نیمه م (شونیم ده م) ، شول زادم ده م
اول زادم ده م ، آن چیزم راهم
شونیمز : شو زادمز ، شو آدام مز
اینکه متعلق بما است
شونیمز : شول زادمز ، شول آدام مز ،
اول زادمز ، آنکه متعلق بما است

شۆواغێت : شۆل واغێت ، شۆ ماحال ،
شۆل ماحال ، درآن وقت درآن زمان
شۆ واغێت : شۆ ماحال ، همین حالا آلان
شۆوئۆ : گیجا لەر یۆل یۆرێمەک ،
راهروی درشب
شۆ وئۆرچەکمەک : گیجا لەر ایلکی آغشام دان
ارتیرا چەنلی یۆل یۆرێمەک ،
یۆل کەرتمەک ، شب روی کردن
شۆ وون : شۆگۆن ، امروز
شۆ ویت : شێبیت آوجاق یاپراقلی ،
یا بیرانگ گۆللی ایسلی مادیان یالی
ایپێلیان اوت ، شوید
شۆ یەردا ، اۆل یەردا جایدا ، شۆتایدا
شۆ لایدا ، در آنجا
شۆ یەردا : بۆجایدا ، شۆ تایدا
همین جا ، در اینجا
شۆ یێل : بۆ یێل ، بی یێل . امسال
شۆ یێل گورگەن چایی آغزێندان آغێپ
آق قالانی سوو باسدی ، (سوو آلدی)
امسال آق قالا را آب گرفت
شێبات : قاشغێنگ یوقور دونگ اوستۆنا
سوێت ساغاق دان اەلا گەلیان
اۆزۆم ، چال ، آیران ، دوغ
شێبیت : شێوید ، ایپێلیان اوت ،
شوید

شێرلق : سوو چورق ، قاس ، غایزا ، یوخا ،
یەنگلیل کەلله ، سامسێق ، اۆیوکچی
جلف ، بسبکسر
شێبێرلی گوز : قێزارێپ سوو جاروپ -
دوران گوز ، چشم بیمار سرخ آبدار
شێبێرغالی گوز : سوولی ، ائرێنگلی ، بوقلاشێپ
قێزارێپ دوران گوز ، قاباق لاری -
چیشیپ آچیلمانی دوران گوز ، چشم سرخ
چرکین بازکرده
شێرێق : یەلکەن ، چەپەک ، پابێش ،
دونگگا داپانی اورتیان لەوش کفش سرپایی
شێغێر : آوادان (اۆوادان) گەلشیر ییپ
سازلانشێق لی یازێلان سوزلوم لەر ،
قوشغی لار ، شعر
شێغێر دوزیان ، شێغێر آیدیان یازیان ،
شاحیر ، شاعر
شێغلەیار : سوو شێغلایار ، قاپیناچاق تولیار
چێگلۆر ئییار ، آب میخواهد بجوشد
شێکار : آو شکار ، صید
شێکایات : بیر ایش بارادا ائوازی دال -
- دێنگی بێلدرێپ اە دیلیان آرێز
حات دێل آرقالی آیدێلیان گەپ
شێکەس : بیر یندەن یادا بێر زاتدان
یەتەن کەم چیلیک زیان
شکست

شیلتاق: موجابات، یالان قارالىق،
لۆتمات، تۆنكله نیان یامان لىق۔
یاپماق، شتلتاق، تهمت
شئقتر داووق، شاقتر داووق دووما،
شاقتر داب سه س له نیان زات شاییبا
منگوله واشال آن
شیر: آرسىلان، بولبارس، ییرتیجی۔
حه یوان شیر درنده
شیر: دۆپ دۆز، تاپ تاقتر، تهکیز
مسطح
شیرداق: ده په سیتا ماتا توتولوپ۔
تتکتلیات تهلپهك، كلاه پشت.
قولاق جین، گوش برگردان
شیلخا: ییرتىق ایریک کترلی گه یيم.
لباس ژنده کهنه پاره
شینا: یالتا بیل كه رکی نینگ سا پتی
به رکیلمهك آوچین قاقىلیان
اوچ بیتی یا سبی جا آغاچ پرلهگی
یادا ده میرجیك. میخ یا تکه۔
چوب جهت محکم کردن دسته
تبر. بیل. تیشه وغیره
شینا: اۆسۆ ملیکینگ تۆخوبی گۆکه ر۔
چه‌ك بۆلوپ ایلکینچی گۆركه ز۔
یان بیتی و باشلانجاق بولیان
بالدانجی جوانه
تیجا شینا: اه کیننینک تازا گۆگه ریپ
چىقاغی، آرپا بوغدا ییتنگ یه كا
ساال بۆلوپ یه ردهن چىقاغی،
غاوون قاربىزنىنگ آلكی قولاق۔
بۆلوپ مه للاك له مه گی،
تازه سبز شدن تخم ها
شیش كه باب، اه تی بولهك بولهك اه دیپ
دوز به ریپ چیشا دۆزولتپ كۆزونگ
اۆستوندا بیشترىلیان شارا،
چیش كه باب، شیشلك
شیوا: اوغور، یۆل، یۆرالگا، حالق۔
دتلنتنگ دۆرلی پرداق لارتنگ۔
یه رلی گه پله شیگی، شیوه حرف زدن
لهجه‌های مختلف یک زبان

غاب : اچئنآ زآت قویولیان اوقارا، کاسا،
حالتا وشونگا مه نگزه ش زآدلار، ظرف

غاب : توی اه دیلیان یه را اه کیدیلیان
شوچی په تیر پئشما، قاتلاما، شوچی کوکا
وباشغا زآدلار، کادو

غاب : به لله ه ن عئیزئنگ اوی له رینا -
اه کیدیلیان آیرایتین قودا بولاق لئق
قاتلاما، کویمه ت ، کادو نامزدی

غاب چاناق : اچئنآ زآت قویولیان غاب لار
غاب غاجاق ، ظرف ظروف

غابا : اولی، اوللاقان، گوروس اوللاقان

غابارا : گزرم ،حه یله ل شکل/ بزرگ

غاباراق : اولی راق، اوللاقان راق ، بزرگتر

غابآ : داشئنی آل، غورشا ، محاصره کن

غابآ : یامان ته له که سوز ،سوگونچ ، قحبه

غابات : بیری نینگ گونی اونگوندا تارشی-
سئنئدا دوران، تارشاما تارشی
چاق گه له ن ، روبرو بهم رسیدن

غابات : ساوا بوقی گیزله یین یه ر ، مخفی،
مخفی گاه

غاباجات : آیئپ ، قاتی یاراماز، -
یاز غارئلیان ایش ، زشت ناپسند

غابار : بادلان، قووان، پاخئرات،

غابارچاق : یالغئن یا ایش ده ن دوره یان یارا/ فخر کن

غابارماق : بادلانماق، توپیسانماق، پانگقارماق
حه ک گه رمه ک ، چیشمه ک، بالیدن

غابارماق : یالغئنئنگ یاراسی، آیاق غاب-
دارتولاقدان آیاقدا دوره یان غابارچاق
یه رده بمه کده ن اه لینگ آیاسئندا -
دوره یان غابارچاق، سوولی یارا، تاول کردن

غاباق : گوزونگ اوستونده ن و آستاغئندان
گه لیان کئرپئگلی حام ده ری، -
گوزونگ اورتوگی پلک چشم

غاباق (غاباغ) : غوراغ، توپار، چه په ری
ده میر تنکه ه ن ، حفاظ

غاباق : اه و (اوو) : سئرت دال، جلو

غاباماق : ته وه ره ک داشئنی غورشا پ-
آلماق، ته وه ره گینا حالقا لایئن -
آیلانماق، غورتا قلاماق، محاصره کردن

غاباو : قالاننئنگ/ قوشوننگ/ داشئنا.
اه دیلیان/ دوشمانئنگ قوراق حالقاسی

غابانماق ، سئغئنماق بناهنده شدن/ خط دفاعی

غابزاماق : بولیان حه ره که تینگ یاغدا-
-یئنگ اونگونی آلماق، یاسله ل
به رمه ک ، ایجاد مزاحمت کردن

غابشترماق : قئین چئلئق دوره تمه ک،
بولاز لئق اوغوری آرآ گه تیرمه ک ،
مسئله مشکل ایجاد کردن

غابشترماق : ایکی زادی بیری بیرینا سوئیاب
یاناشئق قویاق پهلوی هم گذاشتن
دو چیز

غابرُجاق : یأشیک، قوطی، جعبه
- آوادان (اوُوادان) غابرُحاق، آیراتین
بەجەرلەن یأشیک، غارزانکا،
اەگین باش سالنیان، جامەدان
غابرُداماق: غابرُغوبرُ اتمەک، دۆشتوک
سنُز سوُز آییتماق، نامفهوم حرف زدن (کلام)
غابرُ : مازار، غوُبام یەر، گوُر، قبر
غابرُغازان: غابرُ غازیان آدام، گورکن
غابرُغازان : غابرُ آختاریان حەیوان
ساقغار، کیچی جەک آلی ستُپاقلی
ساقغار، ترُسوق، گورکن
غابرُغوبرُ اتمەک. غابرُداماق، گوُموُرتوک
گەپلەمەک، نامفهوم حرف زدن
غابُشدرُماق: غابشترُماق، قینالتماق
لوُکماز لنُق اوغوری آرآ گەتیرمەک
یأسگەل دُورە تمەک، ناممکن کردن
غابشوری : قینُن لوُلدی، (داش داشا -
- دەگدی)، مشکل شد
غابُق : ایمیش وآغاجینگ داشی، پوسته
پوست
غابی : جاآیی، قوتی سی، غابرُحاغی ظرفش
غآب (غاب) : کاسا، اوقارا، ظرف
غاپ : آغزُنُنگی یرُم، گەپلەمە،
غاپ : اُوران، بەتەر. قاتی خیلی خاموش باش
غاپ : یار، دلیشلا، گاز بگیر
غاپار : یارار، دلیشلار، بیرُتار، گاز میگیرد

غاپاس : سیمەون دەمیردەن قرش و
بیرُتیجی حەیوان لاری ساقلانیان
کەتەک یاتاق، جای، قفس
غاپاق : غازان وغاپ چاناغنگ آغزُ -
یاپشی، سرپوش
غاپان : لۆستوُنا باسیان حەیوان لاری
غاپجاپ توتیان دەمیر، دوزاق،
جەلە، تله
غاپان : اولی تەرەزی میزان، آغزُواولی
زآدلاری اولچایأن، چەکیم قورالی
قپان
- یەکەغاپان: ارکەک اسرُیک بیرُتیجی
دلیشلی دونگغوز، خوک نر وحشی گراز
غاپجُق : اچُنا پول سالنیان کیچی جەک
غابُتُش غآب، کیپ کیف پول
غاپدال : بەویر (بوُوُر)، یان، پهلو تهیگاه
غاپدی : آغزُنی یومدی، گەپلەمدی،
سەس چیقارمادی، خاموش شد
غاپدی : آغزُنا آلدی، دلیشلەدی، یاردی
یارالادی، گاز گرفت
غاپدی : ترتدی، الینا آلدی، الەیەلەدی
غاپساماق : زورسلە آلاق، گرفت غصب
غاپ غاجاق. غاب غاچ، غاب چاناق،
ظرف ظروف
غاپ غارانگلقی : اُوران غارانلقی، قاتی غارانلقی
جود آغارانلقی، گوُزا دُورتما، تاریک

غاپغارماق : بیرزادی غابئنگ اچینا سالماق ، غابئنگ اچینده یه‌رله‌شدیرمه‌ک
جا بجا کردن جا دادن

غاپلاما : چوبو‌ندان به‌حه‌رله‌ن بیری بیری‌ـ
ـنینگ اوستونا دونگلده ریلیان
ده‌نگ ایکی غاپ ، دوظرف چوبی
برابر لبه دار بهن که هرکدام سرپوش
دیگری است ،

غاپلانگ : پیشنگ له‌رماشغالا سئندان
آلا ده‌ریلی ییرتیجی حه‌یوان
پلنگ

غاپماق : دیشله‌مه‌ک ، یارماق ، آغئز اورماق
گاز گرفتن

غاپماق : اوقلانان زادی یه‌را دوشیرمانی
حادادا توتماق قاپیدن

غاپماق : گه‌پله‌مانی سه‌س چیقارمانی اولورما

غاپما غارشی : بیری بیرینا بوس بوتیر غارشی
ته‌رس ، مخالف

غاپئل : غاپ ، سه‌س چیقارما ، خاموش

غاپئل : حابارسئز ، دوید اسئز ، غافل

غاپیار : دیشله‌یار ، یاریار ، گاز میگیرد

غاپی (غاپی) : اویونگ گیر ییلیپ چیقنلیان
یه‌ری در ، درب

غاپیرجاق : یاشیک ، قوتی ، جعبه قوطی

غاپیرغا : اونگور غاسونگک له‌ری بیله‌ن دوشی
بیرله‌شدیریان یاسسی سونگک له‌ر ،
دنده

غاپی نی یاپ : غاپی نی سوفشور ، دررا ببند

غاپیشدیرماق : قیئین لئق یاغدای دوره‌تمه‌ک
پاسگه‌ل بوکده‌نج لیک آرا گه‌تیرمه‌ک
اشکال تراشی کردن

غاپیشماق : بیرالش قینالماق ، بولماسئزلئق
یاغدای دوره‌مه‌ک ، بولارلی دال ،
سه‌پیشمه‌ک ، ناممکن

غات : لا ، لایی ، بیرائره‌جی ، بیردینی ،
یک لا ـ طبقه

غات غات : لای بالای ، اوستی اوستئنا ،
ائره‌جه ائره‌جه ، چندلا

غات غات داغلار : ائره‌جه ائره‌جه دوران
داغلار طبقه طبقه لا بلا ، ردیف ـ
برديف کوهها .

غاتالماق : ده‌مریک مه‌ک ، باسفئلماق
ده‌په‌له‌نمه‌ک ، زیردست ویامالدن

غاتاچ : په‌ش که‌ش بولان زادئنگ ،
سیلاغئنگ اوستئنی یه‌تیرمه‌ک ـ
اوچین قوشما زات ، غوشانت ،
هدیه کادو‌ئی

غاتا نگلنگئر (غاتلانگلنگئر) اوستومئیک ،
کوک له‌ری آولوق توغالاق یه‌رآلما
مه‌نگره‌ش اوت ، نوعی علف

غاتلاق : غات غات بولوپ دوران ، اوستی ـ
اوستئنا یه‌رله‌شه‌ن زات ،
لایه ـ طبقه ـ چین

غاتلاما : حامیری یوما خُق یا یئیپ غات غات
اه دیپ آراسنا یاغ چالئپ یا غا
بئشئرئپ یُزری قالام چه چه بئلان
که چیم که رچیم اه دلیپ غاتا ییلان
وشه که رسه بئلهن یاغلی چوره ک
(غاتلاماثی غاتایئن خیئری بایاساتانین)

غاتایاماق : غاتلامانئنگ یوزینی قالام،
یأداچه چه بئلهن دئلئم دئلئم
اه دیپ که چیمه ن یالی دلشمه
خط خط انداختن روی فطیر

غاتماق : غارماق، غوشماق، مخلوط کردن
- حابار غاتماق : گه پله شمه ک، حرف زدن
غاتناشانلار : غوشولانلار، گه چیرئلمه
یه رینا یه یتیرئلمه ر، شرکت کنندگان
غاتناشماق : غاتناشئق اتمه ک، آرآ-
غاتناشئق دابولماق، بارئش گه لیش
اتمه ک، رابطه داشتن رفت وآمد کردن
غاتناشئق : غاتناشماق لئق (بارئش-
گه لیش، آرآ غاتناشئق، رابطه
غاتناماق : حالی شئوندی به للی بیر
یه راگیدیپ گه لمه ک
رفت وآمد کردن
غاتناو : ایکی تاراپ لائین آرآ لئغا بارئش
گه لیش اتمه ک، غاتناشماق
از هر دو طرف رفت وآمد کردن

غاتئشاغان : حه ربیر ایشینگ آراسئنا
دئوشیان غاتئشیان، کسیکه درکار
دیگران دخالت میکند
غاتئشما : غاتئشماق لئق، بئله لیکدا-
لئوزی یالی بولوپ گه زمه ک لیک
هم صدا شدن
غاتئشما : آرآ گیرما، آرآ دئوشما، ایشی بئله
ایشینگ بولماسون، دخالت کنن
غاتئشماق : غوشولماق، غارئلماق، آرآ-
دئوشمه ک، قاتی شدن دخالت کردن
غاتئق (قاتئق) : سوئدینگ اچئنا-
گوئه زلیک آتئپ باسئرئپ-
تاییار (ته ییار) لانان اوئنم، یوغورت
ماست
غاتی : مأکام، به رک، غایئم، سفت محکم
غاتی : به ته ر، اوران، حه ی وه را، کان،
چه نده ن آشا، بسیار خیلی
غاتی ته له که : به ته ریامان، اگثوت
یامان، خیلی بد
غاتی ایییه جه ن : کان ایئیان، چه نده ن-
آشا ایئیان
پرخور
- غاس غاتی : به ته رغاتی، بسیار سخت
غاتئر : ارله ک اه شه ک بئله ن بایتالئنگ
چاقینشماغئندان (یاناشماغئندان)
دوره یان حه یران، قاطر
غاتی یوره ک، اتوه چیم سئز، قسی القلب

① غاتئرغاناق : قاحارلی کأییمه ک ، گه پله مه ک ، — سرزنش کردن

١ غاتی قوتی : غالان غاچان ، بُوله ک بنچه ک ساچاق گوُتی ، — ته سفره

① غاتی قئزغئن لی : چه نوه ن آشنا جوشغون لی اه ده ریمه ن . — خیلی خونگرم

① غاتیماق : قوری ماق ، مسوودی غاچاق — قارتماق
غوروت یالی بُولماق ، — سفت شدن

١ غاتئم غارئم : بیرکیبیرینا غاتئشان ، غارئشان بُولام بُوجار ، — مخلوط درهم برهم

٢ غاجیماق : بیزارلاماق ، بیزار بُولماق ، په ته نگ بُولماق — خسته شدن بیزار شدن

٢ غاجیدیم : یادادئم ، بیزار بُولدوم ، — دست کشیدم
په ته نگ بُولدوم — خسته شدم

٢ غاچ : گوُرُونما ، دوُرما ، گیت ، — فرار کن

② غاچاق ، غاچئپ یُوران (بُوران) — فراری

٢ غاچا دوُرماق : غایرا دوُرماق ، ساقلانماق ، غایراچه کیلمه ک ، — دوری جستن اجتناب

② غاچاق زآت : اُوغرین گیزله یئن ساتئلیان زآت ، — جنس قاچاق

② غاچاق چی : اُوغرین گیزله یئن زآت گه تیریان ساتیان ، — قاچاقچی

②-٢ غاچاق رآق : اُوباداداشوآق گه زیان — کسیکه دور از شهر خود بسر میبرد

٢ غاچالغاجای : بُوقولغا یه ر ، — مخفی گاه

غاچار : ماسلئق ایئیان حوش — لاشخور

٢ غاچری : گیتدی ، یازدی ، الده ن چئقدی — فرار کرد

٢ غاچغان (غاچغئن) : غاچئپ گه له ن ، غاچئپ یُوران ، — فراری

٢ غاچماق : داش دوُرماق ، ساقلانماق ، بُولیان اُوباآنئنگ دان چئقئپ گیدمه ک ، — فرار کردن

٢ غاچئرئملی بُولماق : تاغشیت لی بُولماق ، سوُیلشئرمه ک ، آیاولی حارج اتمه ک — پس انداز ، صرفه جوئی کردن

٥ غاحار : غازاب ، — قهر غضب

٥ غاحار اتمه ک : غازاب لانماق ، — عصبانی شدن

٥ غاحارجانگ : الموداملیوزیبی توُرشودوپ یُوران ، — خشمناک

٥ غاحارلی : غاحار اُوستئنداآ ، — عصبی

غاحرُمآن : بالوان ، بُوکا ، — قهرمان

غادالغا : بالئق توتماغا آوچ یئتی ادجبلی نایزا ، — نیزه سه شاخ ماهیگیری

٦ غادئر : سیلاغ ، حورمات ، — قدر

٦ غادئرلآن : سیلاغی سُلیان ، اُوراان یاقین — قدردان

آرام ، دوره

غادئرگیجا : آرازاآ آیئنگ (اُوراز آئنگ) اُوُن دوقغوزوندی بیه یلاک تاُک گیجا له رینگ بیری ، رتر گه له ن له ر بیگیرمی یادی سی گیجا بُولیارله ر — شب قدر

٧ غاداغان : یوُل بیرمه سئزلئک ، — قدغن ، مانع شدن

١- قار ٢- ايره‌نگ ٣- بلوک - ٥- ١- غنژ-بيس - ٦- گوز - ٧- كوزگه
٤- اوچولوق جوجوق

غار: ساووق (سووق) حاوالاردا ياغنش
يه رينا ياغيان آقچا سوولى زات
برف

غارا: ائره‌نگگى قارا بولان زات، قارا كومور-
يا ناق (يالى يالى)، قارا، سياه

غارا آغاچ: آو لوق ياپراغلى، يايراپ-
اؤسيان به بيك اولى آغاچ،
ملچ درخت تنومند جنگلى

غارا اوى: تزركمه‌ن چاروا اۆيلى، آق اۆى،
گوت تنكمه   آلاچيق

غارا ايش: آغئز قيين زه‌حمه‌تلى ايش

غارا باش: عيئز اۆغلان دخترچه / كار مشكل

غارا باش: آرپا بوغداى اۆز سالئشنگ-
باشئندا قارا كول يالى بولوپ زايا-
لاناغى، قارا ائره‌نگگلى كومه‌له‌ك
كه‌سه‌لى، پوسى،   سياهك

غارا باش: كويله‌چه اه‌لا يزا چيقيان
/ائزا سئز/ اورتاسى قارا بولوپ
دومان يوقوشولى باش
Charbon   سياه زخم

غارابا غارابا: اۆنگده‌ن (اۆنگونگده‌ن.
اووده‌ن، اه‌ووده‌ن) بارآن
آدامى گوزده‌ن ييتئراۆلى ايز-
يانى بئله‌ن.   سايه بسايه

غاراجه‌كه‌ن: غاراجا نوخوديالى ايجي تانك لى
غاراشق جه نگنگه‌ل ايميش.   ولپك

غارا جيزلاق، غارا چنلنونكا، اۆى له ردا
گيجاله ر بيتق سه‌س له‌ييان موجه‌ك
جوواسک، سوسک

غاراجاسا چيلئق: يوقوشاغان كه‌سه‌ل
يدقونچ لئغئنا سه‌پاپ تولپيان بيئت،
ايلى حافتا لاپ قئزدئرئپ ساقرداپ
يا تيار،   تيفوس   Typhus

غاراجاسا چيلئغا مه‌نگزه‌ش كه‌سه‌ل،
/حاپا سود، ايميش وگوک اوتلاردان/
يوقوشيار، تيفوئيد   Typhoide

غاراز: حاوپ، آر، اۆچ   كينه غرض

غارازلى: حاوپ لى، آرلى، اۆچلى، كينه‌دار

غاراز: ماغسات، سوزونگ قيسغاسى،
تاحيللى بولماق لئغى،   الغرض

غاراش: باقيش، گوزله‌ش، سه‌راه دش،
درجستجو كمک كن   آراماق

غاراش: يولونى گوزله‌ش، گوزله‌شيپ،
اوتور، حاولئقا، ساغئن   منتظر باش

غاراشلى: تابين، باقئنا، موريت، تابع

غاراشماق: يولونى گوز لاپ دورماق،
ساغئناق، ايزلاماق،   منتظر شدن

غاراشئق: يولى گوزله مه‌ک ليک،
ساغئنماق لئق،   انتظار

غاراشئماديق يه‌رده‌ن، جابارسئز، ذويداسئز
بئرده‌ن دا بئرده‌نكا، شاقئغا،
قارا يا مائين   غير منتظره

غاپ غارا : اُوران غارا ، تُوپس غارا
سیاه سیاه

غارا غاشی : غاشی غارا ، ابرو سیاه

غاراغان : مشورَ یه رله ردا بُتیاُن
اُستو ملیک ، نوعی علف شوره زار

غارا غورت : یاغی آلنّنان آیراغا بویان
قُوشلوپ غایغادنلماغنُدان اه لا
گه لیان تورشولمشق سوُیجی اُولوُم
کشک سیاه Acide Lactique

غاراغوش : چِونتی اگری بُرتیجی غوش، کرکس

غاراغوشلی : تورتنا قلی ، قاقغُن لی ، بیُرده یکا
اوزُونده ن گیدیپ یُیقُلیپ ، لشله ری
قتسُپ قاتی آغاج یالی بُولوپ یادا
اوروُلوپ تشگُننیپ یاتیان ، بیماری
حمله، صرع Epilepsie

غارا غولاق : شاغالا مه نگزه ش قارا دِنگ
غولاقلی بیُرتیجی حه یوان ،

غاراغُرناق ، جشیال بُله ن دوُرادُله ن سیاه گوش
تونسلاما

غاراق : گوُز : چشم

غاراق : مشورَ یه رله ردا بُتیاُ قیُریمسی
اُستو ملیک نوعی علف شوره زار

غاراقچی : یوُل که سیاُن ، تالانگچی کوُمسوک
باسماچی ، غالتامان ، دزد راهزن

غارا کوُل : غارا کوُل قوُیون دیغوزینینگ
باغاناسی ، پوست قراکول

غارا گوُردوُم : هیکلی دشنه دیدم

غارا گوُرنوُم (غاراگوُردوُم) : غارا اسُنی گوُرمه ک
بُولجاق آرالُق ، اُوزاق لُق ، داشلُق
بفاصله وشعاع دید

غارا گوُرنوُم یه ردا : درفاصله ای که ملیشود دید

غاراگوُردُنگمی ؟ گوُزونگا بیُرزات گوُروندی ؟

غارا گوُز : چشم سیاه

غارا گوُزلی : گوُزی غارا بولان ، سیاه چشم

غاراگوُز له رینگ : چشمان سیاهت

غاراگوُردُم بیُرلُق : لتَرکمه ن اُوغلانلارُنگ
گیزله نجه ک دُنیاُن اُولین لاری ،
بازی قایم بشک

غارا لاماق : بیرزادُنگ اتُره نگلینی غارا اتمه ک ،
غارا اُوُرمه ک ، سیاه کردن

غارالاماق : بیُرآدامی یامان لاماق ، تاله که
غارا اتجه ک بُولماق ، آبرایینا تُوقونماق
که مسیتمه ک ، پشت کسی بدگوئی کردن
کتُچی لتمه ک ، یانگسُلماق ،
(بیرآدمی که مسیده ن اُوزی ناکه س دیر)

غاراماق : سه ر اتمه ک ، آنگ اتمه ک ، باقماق
اُدنس به رمه ک ، نگاه ونظر کردن

غارا مایاق : غاریپ غاسا رُننگ ، یوُق سُز-
لارُنگ یُرنه که ی کوُیچیلُنک وه کیلی ،
در دادگاه وکیل تسخیری

غاراُشق : ایت اُوزوُمه نگزه ش نوخودیالی غاراجا
جه نگنگه ل ایمیشی ، غارا نُخوُقان ، لیک

غاراجا : داشدان اوزاقدان بیر غارا زات گوروُنمه‌گی، اه کیلینینگ باشیندا تیکیلیان مه یکه ل، مترس بترسک
Scarecrow

غاراشق : چاغالارینگ انتا منتا اوریان آوینجاق غارا دووتر تنگ‌لی که‌سه‌ل
آبله مرغان Varicella

غاراشق : بولوتلی اومورلی، حاوا. هوای ابری مه آلود

غارانگ چیراینگ گوزناناق (گوزنانوق) :- گوروُنمه زلولوونگ، آدینگ یتدی

غارانگقی : زات گوروُنمه‌ین گیجاتاریک / هیچ پیدا نیست

غاراناق : ته وه ره گینگا قاراماق، اه یلا - نگا به یلا نگا سه راتمه‌ک،
مواظب اطراف بودن

غاراو : غایتاوول، غارشی‌لیق، جوغاب
غایتارمی سوز، غوراخ، غوراغ، دفاع

غاراوول : بیرزادی قوراماق آوچین قویولان آدام، قوروییان، ساقلایان، ساقچی
نگهبان، دیدبان

غارا یاغیز : غارا اوُره‌نگلی آدام‌لار،
سیاه پوست

غاراییش : بیرزادا بولان بیلگلر له‌نیش
تدبیر

غاراییش : غاراشماق لیق، ساغینماق لیق، گه‌لجه‌ک یولونی سه‌راه دیش، انتظار

غارا یوره‌ک : اچی غارا، گورومستیز، بددل
باخیل، بدطینت

غارا یورغا : کیچی جه‌ک غاراجیا غوش، پرنده کوچک

غارا یول : ته کیز آسفالت یول
جاده آسفالته Asphalta

غاربالاماق : بارماق بیله‌ن آختارماق، گوز له‌مه‌ک، دورجه له‌مه‌ک،
باسرانگشت جستجو کردن

غاربیز : غاربیز یا زیلاندان اونیان اولاتان توغالاق یادا سوری سوولی شویجی اوتوم،
هندوانه

- کیچی جه‌ک بیشه‌ن غاربیز، یاتلاق
هندوانه کوچک

غارپدی : دیشله دی، یاردی، یاراسالدی،
گاز گرفت

غارتاشان، غارتان : یاشی یوقاری چیقان غاری، قاری، سالخورده، پیر

غارتانگ : غاری پی باشلان، یاشی بیرجه‌ک یه‌ته‌ن،
پا بسن گذاشته

غارجاشدیرماق : غارماق قاتیشدیرماق،
مخلوط کردن

غارجاشماق : غارلماق، غارشیپ گیدمه‌ک
غوشولماق قاتی شدن، پیوستن

غارجاشماق : اوغوروُنگلی یتیرمه‌ک
چاشماق، اه له‌م تاسی بولماق
حواس پرتی

غارجاشدئرماق ۷ غارماق، قاتئشدئرماق ـ تاری
اوغوری، روش مخلوط کردن بهم زدن

غارجاناق: غاجارلاناق، عصبانی شدن
گوورئن جای سئزئولماق ناراحت شدن

غار چیغای: آدا سالئنیان ال غوش،
نوعی مرغ شکاری

غارچین، گه‌بیم گه‌جیم سالئنیان چیتمه
یا دا قاقما چدوال، دولدان آسئلیان
آرتساق، جوال

غارچین: اگجئنا یومشاق زات قویوب آرقا ـ
دایانچ اوچین تیکیلئب ساتئلیان
چدوال، پشتی

غارداش: ارکه‌ک دوغان، جیگی، برادر
غارئنداش،

غارداش: داشی آغاج اگجی غارا قورشون
حات یازئلیان قالام مداد

غاردی: قاتئشدئردی، غارئم غاتئم اتدی،
غارئشدئردی، بولاشدئردی،
مخلوط کرد، بهم زد

غارری: غارئلئق یاشئنا یه‌ته‌ن،
اوزاق یاشان، غارتاشان
پیر سالخورده

غارری غارتانگ: غارری غورری،

غارری دوستان دوئس بولماز: کوئنه دوشمان
دوئس اولماز، دشمن دیرین دوست نمیشود

غارری غئیز: اویدا غالئب یاشی یوخاری
چئخان غئیز، پیردختر

غارری غئیز: داشی بودور سودور، که‌سین ـ
که‌سین دئلئم دئلئم یا چاغی غالئنگ
دوروملی. غئشدا ساقلانیان تیوگجی
غاوون، نوعی خربزه شیرین وبادوام
اترک

غارری لاچ: یاشی کان دالی گوئرونی غارری
یالی (یاناق، یانی)، پیرنما

غارز (غارئز): بیر آدامدان سونگرا به‌رجه‌ک
دییئپ آلئنان پول، غایتارئپ ـ
به‌ریلمه‌لی پول، قرض، وام

غارز (غارئز) آلدئم: امانات آلدئم،
قرض گرفتم

غارز (غارئز) آلاق: غایتارجاق بولوپ
آلاق، قرض گرفتن

غارزئم (غارئزئم) بار، به‌رگیم بار، به‌رمه‌لی
پولوم بار، بدهکارم

غارساق: غئیزلارئنگ باش ساتی داشی
اوقلاپ هه‌م دا غایئپ تولوپ
اوینایان اویونی، بازی بچه ‌ها

غارساق: تئلکی ده‌ن کیچی را که هه‌یوان

غارساماق: سه‌ره‌نه‌ک له مه‌ر جیوانی کوچکتر از روباه

غارسیپ یوران: گوز له‌ری گورمانی سه‌ر ـ
مه‌نه‌ک لاپ ایکی اه‌لی بئله‌ن بار لاپ
سه‌ره‌نیپ آختارئپ یوران، جستجوی نابینا

6 غارشا : گوزلۇپ دوران تاراپا ، اوو (اۇنگ)

6 غارشا غارشا : غارشام غارشام پشت سرهم / روبرو

غارشاو (غاشاو) : آت آلاشا نىنگ اناسى غاشيلياتن دەمير ، آلت ناخن وچنگ کشیدن بدن حیوانات

6 غارشى : بيرى نىنگ يا دا بيرزآدنىنگ گۇنى اۇنگ تاراپى ، مانگلاى تاراپى

6 غارشى لاما : بيرآدامى تۇلاسالابدر قېز / مقابل مروبرو

6 غارشى لاماق : بيرآدانىنگ اۇنگوندەن چىقماق ، استقبال

6 غارشى : تەرس ، دوشمان ، ياو ، مخالفت دشمنى

6 غارشى لىق ، تەرس لىك ، دوشمان لىق ، بولاغاى چىلىق ، چىقىش ، انقلاب

6 غارشى ما غارشى : يۇزمە يۇز ، غاپما غارشى روبرو

8 غارغا : غاق غاق اەديپ سەس لەنىپ ئۇران ، ياليىلداوق بىلدرگرادوق يەلەكلى غا قىلدآب ئۇران اۇللاقان بوش ، غارا غاق غارغا كلاغ سياه

7 غارغالا : دۇرجەلا ، بكاو

5 غارغاماق : بيرآداما بەت دۇغا اتمەك ، غارغىش اتمەك ، بدی کسی را خواستن

5 غارغامان (غارغالان) : غارغىش اەدىلە غارغىش سىنگان ، غارغىشا غالان بەت دۇغا اەدىلەن لعنت شده

5 غارغاماق : بيريا غارغاماق ، غارغىش اەديپ اۇتورماق ، نفرين كردن

5 غارغاماق : كۇسەنمەك ، قىنىن لىقدا - ياشاماق ، زندگى را بسختى گذراندن

غارغاناق : اوجى يىتى اگرى جادەمير جىبك بالىق توتوليان آبزال ، قلاب ماهيگيرى

غارغى : سيردام اۇسيان بوغون بوغون اوزرىنى يۇغون (يۇغىن) غامىش نى

5 غارغىش : تەلەكە سۇز ، بەت دۇغا ، بيرينا يامانلىق اۇسلاب آيدىلياتن سۇز تەرس دىلەك ، نفرين - دعاى بد

5 غارغىش اەدەن غارغانار ، كۇسەنەر ، اليىتى اوغور آلاز ، كسيكه شر بديگران ميخواهد خود گرفتار شر است

غارلاواچ : اينچه جيبك / اوزرىنى چاولى / (چرولى) قاناتلى ، / قوروغى گاۋدنىنگ / قورساغى - آقچا (پەتەكىشى آقچا) / چالت اوچيان / واغىت لاين گەلىپ گەجيان ، اۇسسى - يەرلەردا ياشاياتن / تاراجا قوش ، غارلانگ غاچ ، غاپچى قوروق ، پرستو ، چلچله

غارلى هاوا : غار ياغىپ دوران هاوا ، هواى برفى

3 غارماق : قاتىشدرماق ، قارشدرماق مخلوط كردن ، بهم زدن

غارناش : غاریینداش، یاقین حوسسار، آسئلی بیر اه‌نه‌ آتا دان بولانلار، دوغان
غارداش لار، فامیل خویشاوندان

غارنی دوق : غارنئی دوق، سیر

غارنی آچ : غارنئی آچ، گرسنه

غارئشما : غاتئشما، غوشولما، آراسئنا بارما
بیرله‌شما، بئله لیکدا بولما.
قاتی نشو دخالت نکن

غارئشماق : غاتئشماق، غوشولماق، آراسئنا
گیره‌مه‌ک، بیرله‌شمه‌ک. بئله
بولماق، سه‌س یه‌رمه‌ک.

غارئش، باشام بارما و قاریل آرالئق گوبلی بی/ داخل معرکه شدن

غارئم غاتئم : بولام بوجار، بولاشوق،
غاتئم غارئم ممزوج - درهم برهم مخلوط

غاریپ، زادی یوق، پول سئز، فقیر

غاریپ راق : اوران غاریپ، فقیرتر

غاریجا : غاریجغا، آوئنجاق/ قاراجا/ بیلی
اینچا/ موجه جیک، توپار بولوپ یاشایام
کا گورسه‌نگ یوقاجئق قاناتلی،
مور، مورچه

آت غاریجا : آیاق لارئ اوزئین، اوزی اوللاقان
بیلی اوران اینچا غاتی گه‌زه‌گه‌ن
مورچه درشت، مورچه سواره

غاریجا بیللی: بیلی اوران اینچا. کمر باریک

غارئن: گوده‌ک داکیی یان آرالئغی اینچ تاراپ
دوش بئله‌ن غاسئق آرالئغی، شکم

غارئن باغ : آتلئنگ غارئنئنئنگ آشا غئنئدان
چه کیلیان اینلی قولانگ
تسمه زیر شکم اسب

غارئن : آش غازان، مادا، معده

غارئنداش : یاقین حوسسار، آسئلی بیر اه‌نه
و آتا دان بولانلار، دوغان غارناش
(غارداش) لار فامیل خویشاوندان

غالام غارداش (غارداش)، حات یازئلیان آبزال
داشی آغاچ انچی قارا قورشون غالام،
قالام، مداد

غارینذی : بولار بولماز قاتئشئق، یافشی یامان
غارئلان، غارئشدئرئلان مخلوط

غاریغا : آتلئنگ غارئنئنئنگ آشا غئنا تولو-
لیان ولی یوریتا تئلئنئله دورت (تورت)
بوچ غالئنگ یاسسی ماتا
جل زیر شکمی اسب

غارینلاق : غارنی اوللاقان، غارینلی،
شکم گنده

غارینی یوغین (یوغون) : دیمه‌گی. بای پوللی
دابارالی، شکم کلفت، پولدار

غاز : پولونگ اینک آونوغی، یاقین زامان لارا
بیر ائویال (قئران) کوموش پولدی، بیگیمی
شای (کوپه‌ک) بئله‌ن ده‌نگدی،
بیرشای هم ایکی پول، بیر پول هم ایکی
جه‌ده‌ک، بیر جه‌ده‌ک هم ایکی غاز دی
کوچکترین پول غاز

غاز : یاسسی چۆنت لی، قیئیغا آیاق لی،
اوزز یۆن بۆیون لی سوودا یۆززیان
اۆللاقان آق عوش، غاز. قاز
غاز : یه‌ری غاز، چۆقورات، بکن
غاز آیاق : مشوویت (مثبیت) ماشغالا سۆندان
آوشجاق یاپراگ آق گوللی، مادیان
غازا : آچال، یازغیت، قیسمات / رازیانه سرنوشت
غازاب : غاحار، آبای، خشم
غازاب لاناق، غاحارلاناق، آبای لاناق،
غازاب اتمه‌ک، خشم گرفتن غضب کردن
(۱) غازان : اجینئدا ناحار بیشیرئلیان قاب
دیگ، قابلمه
غازانج : نه‌پ، په‌یدا، حایئر، گیرده‌جی سود
(۱) غازغاناق : چاقاناق، چاقئرچوقور، چاله‌چوله
غازاناق : حایئر نه‌پ گورمه‌ک، سود بردن
غازئیچ : ده‌میر آغاج ده‌شمه‌ک اوچین
آبزال، ائسکه‌نه، قلم
غازماق : یه‌ری اوچی ئیتی که سگیر بیل یالی
زآت بئله‌ن اویماق، ده‌شمه‌ک
چوقور اتمه‌ک، کندن
غازی : غارئنئنگ اچئندا‌کی اجی ده‌ری،
باردا، پرده صفاق
غازی : قولاغئنگ اجئندا‌کی یوقا جئق باردا
پرده صماخ
غازی، حوکوم به‌ریان ایش که‌سیان قاضی

غازی : غاشی، دئرناق چه‌ک، بخاران، ناخن
بکش
غازی : سیرپیپ ئوییئنده‌ن آل، غازانئنگ
گوتئنی غارئیژئنگ یاچاغئنی غازی
زآت قوپیا، ته دیگ گوشت هندوانه را
لزته تراش
غازیه‌ت، گوئنده‌لیک چاپ ئولوپ چئقیان
روزنامه، جورنال، Journal
غازیق : چیش میخ چوبی جهت بستن حیوانات
- ده‌میر غازیق، ده‌میر چیش، میخ طویله
ده‌میر غازیق : یه‌ری گه‌نیمینگ بئر باشئنداقی
چات غایرادا بولیان پارلاق ییلدئز
ستاره جدی
غازیق باغ : ایکی اه‌بله نیپ غازیغا سالئنیان
به‌رک ئوکام دوگون (دووئن)،
گره مخصوص برای محکم بستن
غازیاق : غازانئنگ اجئندا‌کی که‌سمه‌گی
وشولارا مه‌نگزه‌ش زادی / که پگیر / بئچاق
دقالام یالی زآت بئله‌ن سیرنیپ
غازیپ آلاق آراسسلاماق،
ته دیگ تراشیدن
غاس غاتی : کان غاتی، ئوران قاتی بسیار سفت
غاسدئرماق : اه‌پیپ تنگلدئرمه‌ک، لاکرده
غاساپ : ات ساتیان قصاب / کوتاه کرده دوزلدن
غاسماق : ایلمه ایلمه اه‌دییپ تئکمه‌ک چین
غاس : اورتایئرئش آرالئق، میانه روی / دادن

غارئق-۲سئق-قئسئق

غاسئق : ایکی ساتانئنگ آراسی، اۇو- (اۇئنگ اۇو) تاراپی، لای دوپا درشلو

غاسینلی: غانئغلالی چئتیک پیشانی چین دار / اطراف آلت

8 غاشاو (غارشاو) : آت آلاشانئنگ (غارش) انتاهی غاشئلیانّ دەمیر. غالاپی (۱) // آلت خار را مزن پشت اسب

غاشاووج : ایکی اەلینگ پەنجەلەرئنیگ بیربگیپ گیننگلیگ توچەری. ایکی- چانگئنگا، یاغاووج، مقیاس دو پنجه (قوشا اووج)

- بیرغاشاووج اون بەر : ایکی پەنجە ایکی چانگئنگا اون بەر، دو پنجه آرد بده

۱ غاش: گوزونگ اۇستئونده یای گورنوشلی چئقئئپ اوتوران غئللار. توی لەر ابرو

۱ - توئیلەک غاش: گوُر غاش، ابرو پرپشت

۱ غاش : یوزئیک وشایا لارئنگ یوزونا بەرلیدیلیانْ دورلی آوادان (اۇوادان) باحالی وآ شلار، نگین

۱ غاش چئتمەک : غاحار گەلەک، یوزی گوزی سولدورماق، حابارغا تمانی اۇتورماق. غاشلاری ییغئرماق، ابرو درهم کشیدن

۱ غاش گەرمەک : بیرزادئنگ بولماغئنی بیلدیرمەک اۇچین غاش بیلەن دۇیدیرماق. غاشی یوقاری گەرمەک، جواب منفی

8 غاشی : دئرناق چەک. بخاران

غاشی چیتیک : الموام غاحار غازاب دا اینجالئق سئز، ابرو درهم، عصبانی

غاشئما : غارشی ما، یوز بایوز، مقابل من

غاشئنا : دیمەگی، یا نئنا، غارشی سئنا. یوز بایوز، روبرو، مقابلش

غافلات : حابارسئزلئق، غفلت (قال یات)

غافی (غاپی) : اۇیە نگ گیریپ چئقئلیان یەری، درب، درخانه

? غاقشاماق: قئنئزدئرماق، قورقماق، تئترامە اۇیشمەک، ساندئراماق، لرزیدن

غاقئلداماق : غارغانئنگ غاق غاق اەدیپ سەس لەنمەگی، صدای غارغار کلاغ

9 غال : گەلما، غایت، نیا، بمان

9 غال : تور، دئنگ دور، یوقاری تور، بالیست

9 غالا : شەحەر قالاشهر قلعه / بلندشو

9 غالاپئن : کوپلەچ، اغلب

9 غالارئن : گەلمەرین، میمانم

? غالاغوپ : باشاغای، اینجالئق سئز، غالماغال، ائنگ یەشئنگ آغی ناراحت

9 غالاق غاچاق : حەربیرزادئنگ غالئندئسی آز آولاق غالیان زات، پس مانده

? غالانجاق : یامان گزەرده ن ساقلانئش دییپ اۇرارلئنگا غالاناق، توسا غارئلاق چویوناق، دەرد خوردن

۳ غالاما: آغاجننگ گولننگ آونجاق پودا-
-لارننگ باشندان یه‌را دنگمه‌ک
اوچین که‌سیپ آلننیان تو‌له که‌ره‌ی
- اودا غالاماق: داشندان اوت آیلاماق قلمه (۱۲)
۳ غالام غاشلی: غاش لاری یووش غالامننگ
اوچی یالی یای یالی، ابروکمان
۳ غالام: حات یازئلیان غالام، قلم
۹ غالان: غالان غاچان،
غالان غاچان، ساچاق گوتی، ذوکونذی
زیل زنبیل ته مانده
۹ - ایزا غالان: سونگا سونگونا غالان،
عقب مانده
۹ - ایزا غالدی: سونگونا سونگا غالدی
عقب ماند
۱۰ غالایی: قورشونا مه‌نگزه‌ش چالمئشئل
آق ائره‌نگلی یومشاق ده‌میر
قلع
۱۲ غالایی: غوتی و شونگا مه‌نگزه‌ش زادلار-
به‌جه‌ریلیان یوقاجیق آق یا داقارا
ده‌میر، حلب
غالعات: تنکه نلی یاسسی یاپراقلی اوسوملیک
سالی ایئیلیان اوت، کنگر
غاللا: دانا، آرپا بوغدای، غلّه
غاللاچ: یالانگاچ، غاریب، فقیر
غالنانگ: توهمه‌ریپ دوران، غالنپ دوران
برآمده، ورم کرده

غالبئر: دانا اه‌له‌نیان ایری گوزلی اه‌له‌ک
غربال، غربیل
۱۱ غالنپ: یاساما، حاقیقی دال، آلداما، قالب
آلداغا سالیان زات، غالپ تقلبی
۱۱ غالنپ: به‌جه‌ریلجه‌ک زادئنگ اوزونا گورا
داش قالپی (غالپی)، غالیبی، قالب
۱۱ غالپاق: یاش چاغانئنگ حه‌نیز مسیرئلماذلق
ساچی، قئرقئلماذلق شاچی اولین موی سرکچه
۱۱ غالپاق: ماشیننینگ تنگتر له‌رئنینگ-
اورتاسئنی اورتیان تاباق یالی یالپئلداوق
تاگه‌له‌ک غالایی، قالپاق
غالپئلدی: اوشیمه‌ک، قورقماق، تنترامه‌ک قاقماق
سانذراماق، غاقشاماق، لرزش لرز
غالتاق: ال به‌له‌ن ائنالاب (ائتئکلاب)
سئوریلیان یه‌که‌تنگترلی کیچی‌جه‌ک
آرابا، یرّرعن ؟ Vagonnet
غالتاق: یه‌ره‌ی یولی تاکیزله‌مه‌ک اوچین
اولی اوللاقان آغئرماشین، سیلندر
Cylindre
غالتاق، اوغورسئز، غولاق که‌سه‌ن آلداواج
فریبکار
غالتامان: غاریب، زادی یوق آدام، فقیر
غالتامان: باساچی، تالانگچی، قاراقچی،
اوغری، یول که‌سه‌ن راهزن
چپاولگر

۱۳ غالتغا : بالىق تۇتۇلىان تۇرا داقىلىان يه نگيل جه‌ك آغاچ. تۇپلاستيك چوب سبک توراهی

غالجانگ : غالداو، داياو، يادامايان، لستوه، کوشا

۹ غالداو : چالاسۇن، اينجالىق سۆز، حاولىغاغان غالجانگ، يادامايان لستوه

غالداو : چۇرۇتۆك سۆز جاى غاياداۇلىان تۆنگچا، تنگ جلبی

۱۲ غالدى : توردى، يۇقارى غالدى، بلندشد

۹ غالدى : ايزا غالدى، گه لمه‌دى، ماند

۱۲ غالدىر : يۇقارى غالدىر، بلندکن

۹ غالدىر : گه تيرما، غالسۇن، نياور بماند

۱۳ غالغىنىپ دوران : يه‌لا ائۇلداپ دوران غالغيپ دوران، قيمىلداپ، ائرغىلداپ دوران، ائرغىلداپ دوران، در اهتزاز است

۱۳ غالغىنماق : ائرغىلداماق، قاقماق، (اوزماق) سىلکمه‌ک، تکان دادن

۱۳ غالغيپ يۇرمه‌ک : ايقلاب يۇرمه‌ک. ايش سۆز گه زمه‌ک، الغيپ يۇرمه‌ک ايکى باقا گه زيپ يۇرمه‌ک کيک، عايار يه‌ل ته‌رکيک، ويلان

غالقان : اوروش لاردا، غىلىچ يارا سىنداران آمان غالاريانى (يالى ياناق) سۆل اه‌لا آلىنيان اوللاقان تاباق يالى غالقان غالاىى ده‌ميىر، سپر

۱۳ غالقماق : سوونىنگ يۆزونده غالقىپ يۇرمه‌ک غايىپ يۇرمه‌ک. غالقىشلاماق، غالقىشلاپ يۇرمه‌ک روى آب ايطرف وانطرف رفتن

۱۳ غالاق : ايزا غالاق، ايش ده‌ن غالاق، گيتمانى غالاق، ئوشله‌مه‌ک ماندن، نرفتن

۱۲ غالاق : يۇقارى غالاق، يه‌رىنگ ده‌ن توراق بلندشدن

۱۲ غالاغال : غيق چيق، واغىر داپ چىقيان غيقىلىق سه‌س، جاروجنجال

غالموق : سارى ياغىزلاردان بير توله‌ک ايل دىلى تورک قومی از نژاد زرد کالموک

غالوش : لاستيک كه‌ويش آياق قاب. گالوش

۱۲ غالىپ دوران : يۇقارى دىکله‌نيپ دوران آياق آوستوندا دوران، سرپا ايستاده

غالىپ دوران : تومه‌ريپ چيشيپ دوران غالبانگ، برآمده، ورم کرده

۱۳ غالىقماق : سووا چومانى سوونىنگ يۆزونده غالاق، روى آب ماندن

۹ غالينگ : يوقا دال، کوتى، يوغين، ضخيم

۱۲ غالينگ : يۇقارى تورىنگ، آياق آوستنا تورونگ، پاشويد بلندشويد

غالينگ : گه‌ليين اه‌ديله‌ندا غيز اوْجين سالىنيان سالغىت، جهيز

غالينگ : جه‌ربير آدام، کاپىر بولار بولار آدام يۇنه كه‌ى آدام لار، ديگران بردم

غالینگ، گیوەنگ، شوجایدا بُرلونگ
نروید، بمانید

غام: غالیغی، انزا، سِکنتی، غصه

غام غوسا: غالیغی سِکنتی، توقات لُق،
اینجا لُق سنُز لُق، غم وغصه

غام چه کما: غالیغی اتما، توقات بولما، غم نخور

غاما: ایکی ترزلی یُنتی اوجلی که سِکیر یاراغ
خنجر

غاما شاق، گوز آچیلما جاق بُرلوپ چاقیرم-
دوُشوب یوموُلوپ گوزمه جه ک بولماق
ته له که گوزمه ک یومجارماق زدن آفتاب

غاما شُق: گوز غاما شُپ دوران آچیلمانی
اوُنگی (اوُوی - اه وی) گوزمه یان
یومجارتُپ دوران، مختل شدن دید

غاماق: قوری (عوری) غالغان، کَکَرشک

غامزا: ناز، یاقیم لی لیق، گوز غاش اوُینا-
- دیش، عمزه عشوه گری

غامغیل: اوُر کوجی بیر غاپدالُنا غیشیق دَدیا
(دنیا)، شترکردان کج

غامُز: ایچگی، بابیتالنگ سوُیدی،
شیر اسب مادیان

غامُش: غارغی، تیزجین، درخ، نی

غان: دامارلارنگ اچیندَکی ایزه نگگی
قیزیل سووولُق لُق خون

غامچی: آت اوُرولیان سابلی غایش، شلاق

غان، گان: بیر الیش کان گه چیریمه ک لیک
اوعوروندا آغوشما سوُز، اوراغان
(گان اوریان) یاتاغان (گان یاتیان)
گه زه گان (گان گه زیان)، اییه گان
(گان اییئیان) یالی پسوند زیادی
عملی را میرساند

غانار: اُولاقان حالتا، خلال

غانار: غان چیقار، غان گه له ر، خون میاید

غان اوجاق: یاقیمسُز، اورش سوو لشدان
غا یُنتمایان، مشه ر، غان خوُر، آدام-
اوُلدوریان، جنگ پرست، خونخوار

غانات: غوش لارنگ اوچا غنا غنز مات
ادیان اورزنین یه له کلی غول لاری،
دکا بنزنو جه ک له رنگ ایکی غاپدا-
لشداقی اوچاق لُق اناسی بال پر

غانات: غان چیقار، غاناسن، خون بیاید

غانادی: غان چیقدی، خون آمد

غاناماق: غان چیقماق، غان گه له ک
غان جارماق، خون ریزی کردن

غاناو: سوو آقدیرماق اوچین اه دیلیان
اوُلاقان یاب، کانال Canal

غان جارماق: غان چیقماق، غان گوزومه ک
آزغاناماق، تراوش کردن خون

غانجغا: اه یه رینگ یه نگسه سینا بزلدیرگی-
بوُرکیدمه ک اوچین یورتا اه دیله ن یُپ
غانجغا باغ، زین افزار

غانجُق : اورقاچی ایت : ماده سگ
غان خوَر : آدام اُولدُرَیاُن ، غان ایچه‌ن
خونخوار
غاندار : آدام اُولدُران ، غانئنا غالان ،
غان بەرگیلی قاتلی
غاندال : توساغ لارئنگ اەلینا آیاقئنا
سالئنیاّن آغئز زُنجئر ، زنجیره
د کُنده که بدست وپای زندانی می نهند
غاندالا : اُوران کیچی جه‌ک آغئزی آدی لی
غان سوَریاّن چیبئن ، سوَمسوَن ،
آیاق چی ، پشه‌هاکی
غان دئرماق ، دوشوَندئرمه‌ک ، آچئق لاپ
بەرمه‌ک ، قابول اتدرمه‌ک ، یدخالاما
فهماندن ، قبولاندن
غان دئرماق : سوو ایچدرمه‌ک ، سووداّن
دُویدرماق ، سیراب کردن
غان دئردی : دوشوَندئردی ، آچئق لاپ
بەردی ، فهماند
غان دُوشەر : یەدی لەجی آرقادان سایلا-
-نادلُق دُوغان غاریاش لار ، خویشاوندان
تا هفت پشت
غاندیز : آتئنگ ایتینگ آرتقی آیاغئنئنگ
ایچ یوزی ، یا میز ، قسمت داخل
پای عقب حیوانات که پوستش نرم است

غاندُم : قوملوق یەرلەردا بئتیاُن اینجا
اوزرُمین کوکلی بوغون بوغون تئنکه‌لی
آغاچ ، نوعی درخت خاردار
غاندی : باشاردئغئندان سوو ایچدی ،
سوودان دُویدی ، سیراب شد
غان قوق : سُنچُراّن غاّن ، غانلی حایا ،
خون آلود
غانگئتارماق : آتئنگ آو یانینی اەیەرئنگ
غاشئندان گه یدیریپ بُوینونی ،
غایشاردئپ قوَیماق ، افسار کشیده
بکوهه زین بستن
غانگئتارماق : دُوتما حالی حالپیا نئنگ اەرشینی
چه‌کدیرمه‌ک ، تَه‌نگ لەمه‌ک ، تنگ-
کشیدن تارها و رشته‌های دستگاه قالی
غانگراق : آولاق غویون غوزی توتار یالی اوجی
غانگیرچاقلی چُوپان تایاغی ،
گه‌رگه‌نه‌ک ، چوبدستی چوپان
غانگراق : اوجی / یئتی / اگری جا / غاپتارغا / دیشلی
دەمیرچیک ، بالئق توتیاّن لارئنگ
آبزالی ، قلاب ماهیگیری
غانگراق : ات آسئلیاّن اوجلی اگری
دەمیر ، قلاب دکان قصابی قناره
غانگئنگا : آرابا داقئلیاّن آلاشانئنگ آرقا-
سئنا سالئنیاّن آشاغی تاختاد
گه چیا آوستی اگری دەمیر اەیەر یالی
آبزال ، تکیه‌گاه پشت اسب

غانگیرماق: ماچجا (حاتجا) گورنوشلی۔ کیچی حه‌ک اگری آغاچ حبُق یادا (V)(U) شه کیلیندا بولان ده‌میر
چوب دوشاخ

غانگیرماق: بیرتارایا اگره‌لتمه‌ک. بیریانا اگمه‌ک. بۆکمه‌ک، بورماق
پیچاندن خم کردن

غانگیرما: اگره‌لتمه، اگمه، بۆکمه، بورما، خم‌کن، نه‌پیچان

غانلی: غان به‌رگیلی، آدام اولدرُان،
قاتل

غانلی: غان قوق‌لی، غان ده‌گه‌ن سیچرُان
حارام حاپا بولان، خون آلود نجس

غانماز: دویماز، چه‌کیلمه‌ز، سوو ایچه‌ک‌ده‌ن دویماز، قانا آت لانماز
سیر و سیراب نمیشود

۔گوُزی غانماز: یۆره‌ک دویماز، گوزی۔ دویماز، گوُوونی بیتماز، ائرازی۔ بولماز، چشم و دلش سیر نمیشود

غاناق: ائسله دئگلُنا گورا بولیاپچا سوو ایچمه‌ک، قانلقدرُاماقدان
ته‌بسئره‌مه‌کده‌ن چیقماق،
سووسئزلئغی آیریلماق، رفع عطش شدن، سیراب شدن

غانون (قانون): دۆزگۆن، دۆزگین، قادا، یۆره‌لگا، دأب ده‌ستور، یاسای

غانون (قانون) بوزان، دأب دۆزگۆن، ته‌رتیب قادا ده‌ستورا سه‌رادمه‌یان، ایل آراسئندا بار یۆره‌لگا غارشی
بولیان، قانون‌شکن

غانون گه‌چیرمه‌ک: بیر دۆزگۆنی قادالی یه‌رلیک‌لی ماغسادا ده‌گه‌رلی ماخول۔ لاماق، دوغری یۆره لگا ائسله‌گا گورا ته‌رتیبا گه‌چیرمه‌ک، بۆتین ائولکا و وآدامالارئنگ حایرئنی یاراحات‌چیلیقنی گۆز ائونگونا آلماق‌لئق غانون گه‌چیرمه‌ک
قانون تصویب کردن

غان یاش، بوغدای‌لئق، حاشال اوُت، باشی حولتوز یالی مال ایمی، علف صحرائی

غانئم: دامار غانئم، خونم

غانئم قاتیدی: سووسادئم، قانلقدرُادئم ته‌بسئره‌دیم، خیلی تشنه شدم

(غانی غان بئله‌ن یوومازلار: دیمه‌گی، گه‌چیملی سابئرلی، جئدام‌لی بولمالی

غانیم: یاووز، دوشمان، یوو، یاوی، یاغی، زالئم، دشمن

غاوا: سووقاب، به‌دیرا، سطل

غاواچا: پاغتا پاشُق اوُنده‌ریان۔ اوُسویلیک، بوته پنبه

غاوام: بوشلوق یه‌ر، جای خالی

غاواق: داغئنگ ده‌پأنئنگ اوُستئندا غایدالئندا بولان اوُللاقان جوقور که‌وه‌ک غار

غاودین : آزالی بولوندوغا بەرکیدئلیأن لیۆپ ، بست خیش بەجوغ (لوغ)

غاوزاماق : بیرغابێنک ایچیندەکی زات ـ آزالماق ، آکسیلمەک ، کم شدن چیزی درداخل ظرف

غاوزادی : آزالدی ، اکسیلدی ، کم شد

غاوشا : یومشا ، غاتی تۆلما ، یەنگیل توت نرمی کن ، آسان بگیر

غاوشات : غاتی توتما ، یەنگیل لەشدیر ، غوُیەر ، تەنگ لەما ، سخت نگیر ، سست کن ، شل کن

غاوشاتماق : یەنگیل لەشدیرمەک ، یومشاتماق سست کردن

غاوشاتماق بُولماز : یەنگیل لەشدیریپ بُولماز ، باید سخت گرفت کوتاهی نباید کرد

غاوشادی : یومشادی ، سست شد

غاوشار : یومشار ، یەنگیل لەشەر ، غاتی بُولماز ، سست شل میشود

غاوشاق : یومسال ، کەیەنگ ، یا لتا ، یاغدای سیئز ، مُشسُق ، یاراماز سست تنبل

غاوشاماق : یومشاماق ، گه یا غولاق آسماق ، اۆرام بەرمەک ، مُش سارماق ، سست شدن

غاوشُرماق : یەتیشدیرمەک ، یەتیرمەک ، رساندن

غاوُشار (غوُووشُور) : بیرگیەر ، یەتیشەر ، میرسد

غاوُئز : سازدهنی

غاوُشان (غوُووشُون) : بیرگیەن ، ساتاشان یەتیشەن ، رسیده

غاوُشدی (غوُووشدی) : یەتیشدی ، رسید

غاوقی : کەدکی ، بُرُگز بُرنەمە اگری ، یای بەریپ دوران ، خمیده

غاووُرداق : غاوُرداق ، غاوورلان قوروق یاغ ، غاوورتاج ، جزغاله ، دنبه سرخ کرده

غاووُرداق ، غاوُرلان دوقی بالئغنک اتی گوشت سرخ شده پیل ماهی

غاوورغا : غاوورلان بوغدای تزوی ، گندم وبرنج تف داده بریان

غاوورما : اتی یاغا غاووروپ تاییارلانان ایمیت : گوشت سرخ کرده

غاوورماق : اتی یاغا بُشترمەک ، گوشت ـ غاوورتماچ ، جزغاله / سرخ کردن

غاوون : پازئل دا بُشیأن سۆیجی اوُللاقان سوولی ایمیش ، خوبزه

ـ چأرجو غاوون (چأرجەو) : داشی تۆرلی اتلی سۆیجی غاوون ، گرگاب

ـ پەیەنەکی غاوون : اوُللاقان نزدل زدل سارُمتئق سۆیجی اتوەک غاوونی خوبزه اتوک

ـ دۆرلی غاوونلارئنگ آدی : آجی غابئق ، ساری تەگەلەک ، غاری غئیز ، گوک گۆرلی ، گەرمە

غای

بئشتمه دیك

بئشتمه دیك غاوون: تووه‌لەك تەرنە خوبزه نارس

غایا: داغننگ آتار سوونگ گونی دئك چیقیان
قیرآسی یه‌ری، یا یغئت داڵی، كه‌رت
اوجوت اوچئنت انگگیت، پرتگاه

غای: یه‌ل، یاغئش، جاراسات، توفان

غای ایت: ایكی توخوم دان اونه‌ن ایت،
تازی شله‌ن ایت دەن اونه‌ن.
سگ دورگ

غایار: كاس، سووچئق، یزرخان، كه‌لچیك
سووجون یه‌نگلیل، یه‌ل ته‌رگه‌زه‌گه‌ن، جلف

غایبات: آداملارننگ ایزیندان گه‌پ
آیدماق غیبت

غایتا: غاییتام، ایكی لاپ، ایكی تولام،
ایكی گه‌زه‌ك، دو دفعه

غایتا غایتا: ایزلی ایزیندان، ناچا تولام
چندین دفعه

غایتا دان: یاماشغاندان، ایكی لاب،

غایتا رغی: جوغاب، پاسخ / دوباره

غایتا لاماق: ایكی لاب آیدماق، دوباره

غایتارغی، یانئشاق، انعكاس / گفتن

غایتار: ایزینا قاو، دولاندئر، برگردان

غایتار: ایزینا به‌ر، اه‌یه‌سینا به‌ر
بصاحبش رد كن

غایتاق: غایتارماق برگرداندن

غایتغش: په‌سه‌لیش، آززالماق
فروكش كردن

چئوریله

غایدوستن: دولاندئر، ایزینا اوورئلماسئز،
دونمزك سئز، مصمم

غایچی، ماتا پارچا كه‌سیلیان آبزال قیچی

غایدئپ گه‌ل: اووئرلئپ كه‌ل، دولانوپ كه‌ل

غایدئپ به‌ر: گه‌لئپ به‌ر، بفرمائید / برگرد

غایدئپ گه‌ل سه‌نك گه‌ره‌ك، خواهی آمد

غایرا: ده‌میر قازئق تاراپی، طرف شمال

غایرا گوئن باتار: ده‌میر قازئق گوئن باتار،
شمال غربی

غایرا گوئن دوغار: ده‌میر قازئق گوئن دوغار،

غایرا دوریار: قایئشمایارچه كیلیا / شمال شرقی

غایرا دور: ایزدا دور، غئرا چه‌كیل، برو كنار

غایرا دورماق: غاچیا دورماق، ساقلاناق،
بیر غئرا چه‌كیلمه‌ك، اجتناب كردن

- ایشی غایرا بولدی: اونگایلی اونغون بولمادی
ایزاغالدی اشله‌گی بولمادی، كارش رواج نگرفت

غایرا دوشدی: حالی په‌سه‌لدی، ایزاغالدی
حالش بهم خورد عقب ماند

غایرات: اه‌ده‌رمه‌نلیك، باشارجانگلئق،
باتئرلئق، بیر ایشینگ حوتدا اسئندە
گه‌لیپ ئشجه‌كلیك، غیرت كاربری

غایرات اه‌دینگ، یاغئنی ایشلانگ،
آرمانگ یا رامانگ دایاو بولونگ
كوشش كنید

غیلیچ گه‌ره‌ك آت گه‌ره‌ك بولاسا غایرات
گه‌ره‌ك، غیرت ومردانگی لازم است

غایزآ : غآیار، یوزی غالینگ یوزی بیرتیق،
حایاسیز، اوتانج سیز، سئویمسیز،
که ل چیک، سوروجوق، یه نگیل که لله،
یه ل تهر، پوزغان، کاس، جلف،
سوروجوق، یوزگوز، وقح

غایزلیق: حایاسیزلیق، جلفی، سبک سری

غایزیق: حامیرینگ اوستی آچیق سوروی
غئزغین اولسا یوزی پوزدور سوزدور اولیا
لک لک شده ن خمیر

غایسار: آزاجیق اوت بوله ن چوره ک
بیشمه ک، با آتش کم نان پختن،
- چوره گیم غایسار بیشدی: سینگاده ن
بیشدی زوردان بیشدی،
نانم بتأنی پخت

غایسانگ: سانگ، غاراشئلما سؤز له رینگ
ایزیندان گه لیان سؤز، اگر
- بیزئنگ اوی میزا گه لا غاسانگ، گه لا-
غایسانگ، اگر بمنزل ما بیائید
- شوچایی ایچا غاسانگ ایچا غایسانگ
اگر این چایی را بخورید بنوشید

غایشارماق: دیم دئک یوریمه ک، راست
سینه جلو رفتن

غایشاق: آرقاسی که وکی، سینه جلو پشت گود

غایغآ غالدی: غایغا دوشدی، دچار غم وغصه
شد، بغم نشست

غایغی: آدام لاردا دوره یان اینجالیق سیز
آلادا، بیکلر، ساووق لوق (سوووق لوق)
اوئجولی تووقات لیق، ائزا، غم غصه
غایغی ائمه ک، بیکلر ائزا ائه دیمه ک،
اینجالیق سیز آلادالی اوئجولی اولماق
غصه خوردن

غایغی لی: المودام بیکلردآ، تووقات، اینجالیق سیز
اوئجولی آلادالی، یوزی گوزی سولوق
ائزالی، گوزگنلی، غمناک غصه دار

غایغی ماز: آلقئم ده یه نگ دآ دوره یان اوللاغان
ائزاسیز ماز، غده Goitre
تیروئیده گواتر Thyroide
غمباد

غایغیرماق: دوزمه سیزلیک، مضایقه
غایغیرمادی: دؤزدی، ائزجیم ائمه دی، رحم نکرد
غایغیرمانی اوردی، یه نچدی، بدون رحم زد
غایغیر: غایئم ساقلآ، غادرئنی بیل،
- نگهدار قدرش را بدان

غایقی: غایشارئپ یورویان، کسیکه سینه جلو
غایقئلداووق، غایشارئپ یوران/ راه میرود

غای لاماق، غای دوشمه ک، یه للی یغئش لی
ساووق حادا (حودا) اولماق،
سرد و توفانی شدن
- باشا غای لاماق، چاتشغئن لیق یا غدای دآ
اولماق، اوزونگی ییتیرمه ک دست و پاچه
شدن

غایماق: سوّیت بُشئرله ندآ یوّزوندآ
دؤره‌یان یوقاجُق یاغلی غاتلاق
سرشیر

غایماق: دّویا (دُیا) بُوغاز بُولماق،
آبستن شدن شتر

غایماق: غانات یازئپ حاوادا اوچماق

غایناتماق: جوشاندن / بیرواز کردن

غایناغ: غاینان سوو، آب جوشیده

غایناغ: آغئزئنگ اچُندا و باشغا یه‌رله‌ردا
دؤره‌یان یارآ که‌سه‌ل، جوش،
غابارچاق، تاول

غایناغ لار: ماغدان لار داوندان چُقیان
زآدلار، یه‌رده‌ن چُقیان بایلئق لار

غایناماق: جُوشان، جوشیدن معدن مواد معدنی

غایی (قایی): توّرکمه‌ن گوکلانگ اوروغوندان
بیر بُوله‌ک، طایفه غایی

غاییماق: سووئنگ یوّزوندآ اه‌یلاک-
به‌یلاک گیتمه‌ک، چئرپئپ گیتمه‌ک
غاییپ گیتمه‌ک قئشیق گیتمه‌ک روی آب غلطان بردن

غاییماق: ایگنانی ایکی لاب ساتجاق،
دوبار سوزن زدن

غایئت: دُولان، اُووُرُل، برگرد

غایُت بارئیک: گه‌ل بارئیک، بارئیک گه‌ل
اُووُرُل بارئیک، بیا اینجا

غایئت گیت: گیت ایزینگا، گیت آنگریق
گه‌لما. دُولان، برگرد برو نیا

غایئت حاق دال: گیدجه‌ک دال، گه‌لجه‌ک
دال: برنمیگردم، نمیآیم

غایئتغئن: دُولانغئن، گه‌لگین، غالماغئن؛
حتماً برگرد

- اگله‌نما تیز غایئت: معطل نشو زود برگرد

غایئتماق: ایزینگا دُولاماق، اُووُرُلمه‌ک
برگشتن

غایئتماق: حاوادا (حوادا) اوچئرماق اوچورماق،
سووئنگ یوّزوندا چئرپماق، چئرپدیر-
-ماق. درهوا پراندن چیزی، روی-
زمین یا آب بطور سطحی چیزی انداختن

غایئت یارمئسنگ؟ دُولانیارمئسنگ؟ ایزینگا
گیدجه‌ک‌می؟ غایئت حاق‌می؟
میخواهی برگردی؟

غائیش. اه‌یله‌ه‌ن مالئنگ حامی، چرم

غائیش بُولکا (مُئلکا): غائیش تُوره‌ک،
قطاب آب‌پز

غائیش غاپجُق: غائیش دان تیکئله‌ن
کیچی جه‌ک پول غاب، کیف کوچک چرمی

غائیش ساک: غائیش دان تیکئله‌ن توربا،
ایچینا زآت سالئنیان توبارلی غاب
Sac ساک

غاییق: تای شل، تایق

غاییل: ائرازی، تاماسی آز، قانغ

غاییلماق: غاینئپ که‌سیلمه‌ک. قیقئندی
قاچ کردن

غائىلماق : ھاۋادا غائىلدىپ يۇرمەك ،
ئوچۇر لوپ يۈرمەك . پر و بال زدن
غائىلدىپ لەسمەك ، قىيقىندى كە سمەك ،
غاۋون تالى زادى دىلمەك ، دىلنم دىلنم
اتمەك . قاچ بريدن
غائىم : پوختا ، ما كام ، بەرك ، محكم
غائىن : گەلىنىنىڭ ئەرىنىڭ ئاتا ، ئانە ،
ئاغا ، ئاچەكا و دايى يەگەن
تۇيارلارى ، گەلىنىڭ ياشيان ئۆز
ئۆرتيائن تۇيارلارى ، فاميل شوهر كه
عروس از آنها رو ميگيرد
غائىن ئانە : ئەرىنىڭ ئاچەسى ، مادرشوهر
غائىن ئاتا : ئەرىنىڭ داداسى قاقاسى
پدرشوهر
غائىن ئاغا : ئەرىنىڭ ياقىن غارداش لارى
خويشان شوهر
غو : ئاۋادان (ئوۋادان) بۇيونى ئۇزۇن
يوزاگەر ئاق غوش قو
غوباغاز : ئۇللاقات ئاق غاز قو
غوبزى (قوبزى) : تەلەتىن غائىش دان
بەجە رىلىأن كأسا دەملەش .
(چاى نەك) داش تاباق سالئىيان
غاب ، جاظرف شكستنى چرمينه
غوپ : كأن ، بەتەر ، زياد بسيار
غوپ غولى : كأن غولى ، ماپالى ، سوۋچۇق ذال
تاراياقين ، سوۋغاشئىپ دوران كم رنگ شل آبكى نيست

غوپار : يەرينىدەن چىقار ، ازجا كنن دربيار
غوپارماق : يەرينىدەن چىقارماق ازجا كندن
غوپاغان : ئۆز ئۆزى جايىندان غوپيان
ئايرىلىان ، خود بخود ازجايش
كنده ميشود
غوپيا : غيز لارىنىڭ تاپخا سىنىنك دە يە سيفيا
داقتنيان ئاشاغى گوبە رچەك
يەدارى سى چۇررە ليپ گيدىأن .
شە لپەلى دۈومەلى كومۇش شاى
قبه عرقچين
غوپچاق : غوپوپ ئايرىلجاق ، جدا ميشود
غوپغۇش : گرىچى لى غا لا غال ، غيقئلئق ،
غوپوندى : واقا ، بولان اولى ايشلەر سر وصداي زياد
غوپغون توروزماق : گرىچىلى ياراغلى چىقىش .
اتمەك . غوپوندى داقا ، انقلاب كردن
غوت : باغئت ، اولغون لق ، بخت اقبال
غوت : غولاغنىڭ اچىندا دۈرەپان .
سوۋ غاشئىپ دوران زات ، چرك گوش
غوتار : سونگلا ، تۈگەت بول ، تمام كن
غوتارماق : بير ايشى تۈ كەل يەرينا يەتيرمەك
غوتاران يەرى : سونگقى تارىپى انتها / تمام كردن
غوتتاب : جاميرينىڭ اچىنا ات سالئپ
ياغا يادا سووا ئىشترىليأن ايميت .
يۇرەك ، قطاب ، سنبوسه
غوتارنئقسز : سونگ سئز بى پايان بى انتها

غُوتاق : قُوتاق ، بُولی بیر غارِئش .
غا یئُشراان مه نگزه دیپ تشکُتُله‌لت
آیال لارئنگ اوُلا نئلیاان زاآدی ، جیز جنگ

غوتان : آلقمی حُولتوملی اوززئن چوُنت‌لی
بالئق ایئیان سوُدلی یه‌رله‌ردا
یاشایان اولی آق غوش ، پلیکان ،
سقا رغ ماهی‌خوار Pélican

غوتداق : تاشاق ، خایه Testicule

غوتلاق : غوتلاغ ، شادلئق حابار اه‌شید-
یله‌ندا به‌گه‌نیپ بوُشلاپ .
آیدئلیاان سوز ، غوتلی بولسون اوُنگ
بولسون ، مژده تبریک

غوتلوق : تازا گه‌لیم آیاق قاب گه‌یه‌ن چاغدا
غوتلی بولسون دیئیپ به‌ریلیان .
سوُیچی پای پول ، نژدگانی تبریک

غوتلی بولسون : اوُنغون اوُنگایلی بولسون
مُبارەک بولسون . هەر بیر تازا
سالئنان تاما (جایا) ، آلئنان
گه‌لیناا ، ماشیناا ، آتاا قارآپ
آیدئلیاان سوُز ، مبارک باشد تبریک

غوتلار : یوزی ماما ریشان ، یوُزوندا
ماما (جاجه‌ک) که‌سه‌لینگ
ایزی قالان ، آبله رو

غوتلار : ده‌ری سنگ یوُزنیا چنقیان گیجی‌له-
ونیکلی که‌سه‌ل جرب، گر Gale

- بیر غوتلار گه‌چی ستوریئن غوتلار اه‌ده‌ر :
یک بز گر گله را گر میکند

غوتولماق : که‌سه‌لده‌ن سئرقاو چیئقئق دان
ساغالماق ، آچئلماق ، شفا یافتن

غوتولماق : بیر اوُلاقان ایشده‌ن غالیغی دان
چئقماق ، ائزه‌حه‌ت بولماق رهیت شدن

غوتوم سئز : اه‌لی غوتوم سئز ، آزا جئق زات
به‌ریان ال ، اه‌لی قوراق ، قیسغانچ ،
آچئق دال ، کم بده ، سخت

غوتی : آغاچ غالای ، غائیش بئلاستیک ده‌ن
به‌جه‌ریلیان کیچی جه‌ک (کیچی جه‌ک
لئنتشک) غاب‌جا غئز ، غا بئرچاق
قوطی .

ناس غوتی : آغئزا آتئلیان ناشالی ناس
قویئلیان غوتی ، قوطی نسوار

غوُجا : یاش اولی ، غارری ، اوُجاقاری ، پیر
غوُجا لئپ دئر : غارریپ دئر ، پیر شده
غوُجا لئپ سه‌ن : غارریپ سئنگ ، پیر شدی

غوجاق : ایکی اه‌لینگلی آیلاپ آلا نلدا
اه‌لینگ آرا لئغئندا کوکره‌ک بئله‌ن
دوُره‌یان گینگلکتشلیک ، بغل آغوش

غوجاقلا ماق : غوجا غئنگا آلماق ، دوُشوُنگا
قئسماق ، بغل کردن

غوجاقلا : غوجا غئنگا آل ، بغل کن ، در آغوش
دوُشوُنگا قئس ، بکش

غوجاقلاما : غوجا غئنگا آلما ، بغل نکن

غوجاغنگلاآ : در بغلت

غوجور : گیوچ، غووات، اوقیپ، اەدەرمەنلیک
زور، نیرو، قدرت

غوچ : اولی ارکەک غویون، بنچیلمەویک
اولی غویون، قوچ

غوچاق : اولی، اولوغ بزرگ

غوچاق : باتر، اەدەرمەن، غایراتلی،
کەرچەک، قولدور، قلچاق قوی هیجه

غوچاق : حالی حالچا بورنگ، بالاق نانگلش

غوچغار : کیچی راک غوچ، غوچونگ بالاسی
بچه قوچ

غوچاق : باغرنگا دوشونگا باساق
غوجاغنگا تسماق، غوجاقلاماق،
در آغوش گرفتن، بغل کردن

غوچوم (قادجوم) : اوزاق داش دوغان غارداش
بولەک، توپار، کوچیلنک،
خویشاوندان دور، جماعت

غوچوم آتاسن تاپار، اوغلان قاقاسنی،
دیه گی : پدر و پسر بهم میرسند

غوچی : اەدەرمەن بویونی یوغین، پالوان
گردن کلفت

غودا : عنیز چیقاریان ماشغالا بلەن، سۆل
عنیزی گەلین اەدینەن ماشغالانگ
یاقین لیق آرآ قاتناشغنی آنگلادیان
سوز، رابطه وصلت در خانواده،
رابطه سببی،

غودا غارماش : غارماش لیق آرابطه سببی دوخانواده

غود رات : غووات، گیوچ، اوقیپ، توانائی،
نیرو، قدرت

غودریاق : یوواشیاق، آرام شدن

غودروز : دألی لیک، یرتانچ کەسەل، کوپلچ
ایتدەن آدام لارا یوقوشیار،
Rabique
بیماری هاری

غور : اوتدان غالان آدلوق کوز، کول.
غانتشقلی آدلوق اوت،
آتش ریزه با خاکستر

غور : آغاران لی دیاچا لنگ کوزا دائکی
غالشدرنسی، گوزەزلیگی غایاسی،
مایه چال شتر

غور : دوقا یوپ لەرنگ اوزەنگ لەرنگ
جرنلنگلش دوینندائکی نار دان لی مایاسی

غور (ایلی غور) ایلی غات خرخچی / مایه رنگ پشم ونیه

غور آلماق : غورماق، غایا اوچیت، توپار،
کەرت قومونگ آغنپ سوولیشیپ
غایتماق ییقلماغی، فرو ریختن دیوار پرتگاه

- جانما غور قویا : یرا گتمی باغرمی انچمی
یاقا، جگرم را نسوزان

غوراب ساقلاماق، غوریپ ساقلاماق،
آدام حەیوان سەکدیرمانی قاراوول
چیلیق اتمەک، حفاظت کردن

غوراب دور : ساقلاب دور غوریپ دور نگهبانی
نگهداری کن

غۆراق : بیرزادی جایی ایچینی داشتنی غۆراپ
غۆریپ ساقلایان غۆرویان، گوزی۔
غولاق بولیان، ساق محافظ، نگهبان

غۆراق : غۆراغ، غاباغ، غاباب دوران،
توپار، جەپەری، دەمیر تنکەن
محافظ

غوراق : یاغش سیز، یاغش سیز، یاغمور سیز
غار سیز، یئل، خشک سالی

غوراق : غوری، اول دال، ایغال سیز،
سووی غاچان، غوران، سووسیز،
خشک

غوراق چیلیق : یاغین یاغش یاغمور یاغانی
دورماق لیق، اەکین لەرینگ سووسیز
غالماق لیغی، یئلینگ غوراق بولاغی
خشک سالی

غورال : حەر بیرزات بولسا دا ایشلەمەک
اوچین اولانیلیان شای یاراغ
آبزال، وسایل کار

غوراما : اەدارا، کوپ چیلیک بیلەن ایشلەنیان
جای اداره، شرکت دستگاه

غوراماق : بیرزادی بیر ایشی تویاق، اەساسنی
دوزمەک کاری را انجام دادن

غۆراماق : غۆراق چیلیق اتمەک، غۆراپ
غۆریپ ساقلاماق حفاظت کردن

غوران : یاسان، بەجەرەن، تنکەن،
غۆرالادیق، ساقلانمادیق / برپا کننده
حفاظت شده

غۆران : ساقلان حفاظت کننده

غوران : سووی غاچان، خشک شده

غۆراجی : غۆراپ غۆریپ ساقلایان،
گوزەک چیلیک ادیان آدام
غۆراق جی، نگهبان

غوربات : گوچ قووات، غوجور، نیرو

غورباقا : سوو حەم دا قوریدا گەزیان
جەیان قورباغه

غوروپ : آبرای، سیلاغ، قرب منزلت

غوروپ : غوربات، گوچ قووات، غوجور
نیرو توانائی

غۆروپ : کەدیلەن، اوتولان یەر، چونگە
گینگ جوقور جین سوەن، دهلیز، غار

غورت : مۆجەک، لوری، گرگ

غورت : آیاق سیز، سۆیرەلجی قورجوق غورجوق
سونگنگ سیز مۆجەجیک، کرم

غوروت (غوروت) : توغالانیپ غورودیلیان
دوزلی سوزما. کشک

غورت یاغش : دولی، آرز واغیت یاغیان
چاگ ایری یاغش؛ سەپەلەنەن رگبار
یاغمور

غۆرتاق : داشتنی غورساماق غاباماق، داشنا
آیلانماق، غورشاقلاماق محاصره کردن

غورجاق : غیز اوغلان لار اوینایاق اوچین
جاغا گورنوشلی بەجەرلەن زادلار،
عروسک

غوُرجاماق: دۆرجه لەمەک، اُولچەرمەک،
اوُ دونگ غۆرونگ جۆرۆنگ ۆکونديگنگ
آرآسنْدان بير زات آختاريان ياناق
بۆلماق، دۆرجه شديرمەک. بهم زدن

غوُرجالاماق: ياتدان چيقان زادی تازالەمە،
بيرآرالی کوشگلومەک، غلاو بەرمەک،
موچو وبەرمەک، يەل لەبذيرمەک.
گوُبەر گيله بذيرمەک. تحريک کردن
غوُرسالاماق

غورجان کەل. اورزين آگری بوليولی، دُوشی
آق، گەرشی قارا، سووداآ ياشايان
غوش، دمی پرنده آلی

غوُررا: آياق لاری آق آت، اسب پا سپيد

غوُررا: بتچيله ن، تاشنمی چه کيله ن
ياناشيب شلمه يان، آختا، اخته

غورس: قاکام، پونختا، محکم

غورس: قورس، يانحشی، قاوی، (قودی)،
اوُنگات، ساغ، حالش خوب سالم

غورساق: دُوش، کوکوره ک، کوکره ک سينه

غورساقجا: يەنگ سز داش گەسيم، جليتقه

غورساناق: غورسانيب اولورماق،
غاشيشيب اولورماق، انسام جاتنگلی
غاشيب سيپالاپ ليرُمەک، تمام-
بدن را خاراندن

غورشاماق: غابااماق، غور تاقلاماق، داشنا
آيلاناق، داشنی آلاق، محاصره کردن

غورشاو (غوشاو): چه لە گينگ وآرابا-
تنگلونگ داشنا گەيديريليان،
اينسوجا دەمير حالقا، دەميرنگ
اوزی: تسمه آهنی

غورشون: آغيمتيل، چال اُوره نگلی يوشاق
آغير دەمير، متال، سُرب

غوُرغان: کوشک، آق تام، غالا، قصر
(حومايون غورغانن سالدران قارون)

غورغان، دنگله لديرەن، سالدران، بەرەڵدرەن

غورغون منگ: ساغ آمان منگ سالمم؟ ساخت

غورغون: ساغ، آمان- دينچ. کوک، سالم

غورغون مينگ؟ ساغ آمان مينگ؟ سالم هستيد

غوُرقاق: غورقوب ليرن، تاوشان ليرەک
باتر دالی، ترسو

غوُرقماق: غورقوسی بولماق، ترسيدن

غورقمايارن: غورقيم يوق. نمی ترسم

غوُرقمادی: نترسيد

غوُرقدی: ترسيد

غوُرقوزماق، تيزاتماق، اورکوزمەک، ترساندن،
غاچيرماق، رم دادن

غوُرغش: غوريغان، غوروياق، غوروغان،
غوراغچی، نگهبان، محافظ

غوُرقولی: ايمەنچ، ادرەنچ، آيتيلغانچ،
غورقی گەتيريان خوفناک ترسناک

غورولتای: آولشمه لەنگ بولوپ گوررونگ
اتمک، کنفرانس Conference

غورقوزما : اوُرکوزما ، غاچرما ، مترسان

غورقیم‌تار: غوروق (غوروُق) یارُن، حه زه ر. ادیارُن . می‌ترسم

غورقیم یُق: غوروق مایارُن ، نمی‌ترسم

غورلوشوق: جای ، کارحانا ، زاووت . سالماق ایشی ، ایجاد کارگاه وکارخانه

غورلوشوغی: به جه رلیشی ، ساخت

غورماق: سالماق ، دئکمه ک ، به جه رمه ک

غوراماق ، اه سا سینی توتماق ، دوُز- مه ک ، بنا کردن

غورماق: غوریپ آتماق ، داغ غایا اوچیپ ، توپار که وه ک قوم جاییندان آغنیپ سوُلیشیب ییقیلیپ آشاق دوُکوُلمه ک فروریختن

غوروت: سوُوُنی غاچیرُ ، خشک کن

غوروتماق : سوُوُنی غاچیرماق ، خشک کردن

غوروت : دوز به ریپ غورودولیان سوزما چکیده خشک ، کشک

غوروق: مال قاراننگ سئرتیندا بولیان . اورزینگ غئللی اتام ، دم

- بئر غوروق چه لپه ک : بیرغاب چه لپه ک

غورولماق : سالئنماق ، دئکله لدُلمه ک ، اه سا سی دوُزه لمه ک ، بناشدن

غورولان دوُزالدئلهن ، سالئنان ، بناشده

غوروماق : حابار(دار) بولماق ، اوُزوُنگی ساقلاماق داشئنگی غوراب ساقلاماق حفاظت شدن

غوروق سئز . غوروغی بولمادُق ، بیدم

غوروق سئز : یالانجی ، سوُزی وا عداسی یُق ، ایزینا قالان اوُغلان اوشاغی حه م یُق ، بیوفا ، بی اولاد

غورروق : آزاجئق سوو اوتُگیایُن چوقور ، مانداب

غوری : غوراق ، اوُل دال ، اوُزغاز چیغی یُق خشک

غوری آغاچ ، اوُدون آغاچ چوب خشک

غوری دال : اوُل ، اوُزغارلی ، چیغ ، تر

غوری لاچ : غورا یاقین ، آنگلُرباش غوری دال نیمه خشک

غوری اوزیم : غورودولان اوزیم ، کشمش

غوروت : غوراق ات ، خشک کن

غورودار : غوری اه ده ر ، خشک میکند

غوریاق : غوری بولماق ، خشک شدن

غوریاق : اوُزوُنگی ساقلاماق ، داشئنگی . چالماق ، دماغ کردن

غوریپ رُر: چالغیپ رُر ، خشک شده

غورویاغان (غوریه غان) چالاسیم غوروپات زود خشک شونده

غوز : آرقاسی تونگئلگی ، لوکرر ، گوژپشت

غوز : خوز ، قابئغی غالینگ ناگئشلی ، اجی یانغ جئمتئق تاغاملی مانگلئز

غوررلاق : ال یاُدا آیاغاغان ... گرد یه تمانی اُسغئنسئز بولوپ آلیشمه گی گرفته شدن

غوزا : غوزا : غاواچا ننگ قوزاسی ،
قوزه پینه
غوزغالاماق : اُزغنلداتماق ، قیمئلداتماق ،
گه چه ن بیر گه لی تازا له مه ک ،
یوزا چیقارماق ، تکان دادن بازگردن
غوز غالانگ : غولغول تورورماقی لق کوپ چیلکلک -
له یُن یاراغلی چیققش باش غالدیرش
انقلاب
غوزغالانگ تاپماق : اینجالق سئز یاغدای باشا
دوشمه ک ، ناراحتی دست دادن
غوزغالانگ تاپچی : غارشی لیق اوغورا حه ره که
اه دیچی ، مخالفت کننده
غوزغاماق : قیمئلداماق ، اُزغنلداماق ،
سئولیشمه ک ، تولقوناماق ، تکان خوردن
جا خالی کردن
غوز غولاق (غوزی غولاق) : یاز آیلاردا
بشیأن غوزی اوتی ، علف بره خور
غوزلامارلق : ۱۰ نه بولمادُق ، ۱۰ نه لیگا -
یه تمه دیک ، بچه دار نشده
غوزلا ماندُر : دوغورماندُر ، نزائیده
غوزلان : چاغا دوغوران ، چاغالی بولان ،
غوزلاماق : چاغا دوغرماق / زائیدن بچه زائیده ، بچه دارشده
غوزی : غویونونگ چاغاسی بره
غوس : اُووی ، اییه ننگی غایتار ، قی کن
غوس دی : اُوویدی ، غایتاردی قی کرد
اُوگیدی ، استفراغ کرد

غوسما : غالیغی ، توماتلُق ، اینجالُق سئز-
یاغدای نحم وغصه
غوسماق : اُوویمه ک ، اُوگیمه ک ، غایتارماق
استفراغ وقی کردن
غوسوق : اُووگی
غوش : توتیق اسامی یه له کرسله ن اُورتئله ن
غوشا غانات لی اوچیان حه یوان
پرنده
غوش دُرماق : آیال لار کوینه ک له رنینگ
یاقا سئنا یه نگلئنا وحالی حالیا ادیان
نانگلش لاری نوعی نقش یقه وسرآستین
پیراهن زنانه وخالی وقالیچه
غوش غانات : بالاغئنگ بئر حیلی نانگلشی ،
نوعی نقش شلوار زنانه
غوش : غوش غوران ، ایچ ری زادلار ،
لوازم خانگی
غوشا : تایلی ، جوبئت ، ایکی ، یه له دال
سئنگار دال ، جفت
غوش : یُولداش ات ، یا نئنا بهر بئله لیکدا
بولسون ، همراه کن
غوش : غوشغی آیدم غوش ، تاریپ ات
مدح کن
غوشار : بئله گینگ آشاقی بُوله گی ، مچ
قسمت انتهای ساعد بالای مچ دست
غوشار باغ : غوشارا باغلانیان یُوریتا تکنله ن
غالینگ ماتا یا داغئش نه له یتن مچ پیچ

غوشاق: غائیشدان، یئوپده ن، ماتادان بیلا
باغلاماق اۆچین یئوریتا اه دیله ن باغ

غۇشاندئمئز: غۇدۇزله یانئز، کاردۇنی، کمربند

غۇشانت: تۆی غابئنگ یا دا سیلاغ اۆچین
به ریلیجه ک زادئنگ اۆستئونی یه تیر-
مه ک اۆچین غۇشولیان پای . لۆله ک
یه تنه زات، دوۇنیجه ک، کادونی

غۇشغون: اه یه ر حاووت، پالان، غانلغا
اۆنگا (اۆوا) سۆلیتمه سین دیئپ
مالئنگ غورو غونئنگ آشا غئندان
چه کدیریلیأن غۇلانگ یۆپ، برای
محکم کردن زین، پالان ازز زیردم حیوان

غوشلوق، گۆنونگ آز یۇقاری چئقان تسمه ای میگذرانند
غوشلوق غۇلانگ . واغئش / تسمه زیردم اسپ

غۇشغی . شئغئرا ه دیلیپ یازئلان قیسغا
یه نگیل آنگسات یوقوملی اه سار.
اثر شعری

غۇشغی غۇشاق: به للی بیرآ دامی، زادی
شئغئرئ سوورآتدا تأریپ اتمه ک
مدیحه سرائی

غوش گوزی: چال اۆره نگلی گۆللیجا لیجی
اوسۆملیک، بوته کوچک گلدار [illegible]

غۇشلالشئپ گه زمه ک. کوۆپ لولوپ گه زمه ک
توپار لانئپ گه زمه ک، دسته جمعی
گردش کردن

غۇشما (غۇشماق): یانئنا به رمه ک تئزکه مه
همراه کردن

غوشلوق: گۆنونگ یانگی یۇقاری ساپیلانئپ
باشلان واغتی ، چاشت

غۇشما: ایکی اۆیآل کومش پول، دوریکسا نقره

غۇشما: غۇشالی سان لارئنگ به للی آلاماتی
به للئلگی (+) باضافه، بعلاوه

غۇشماجا: اۆنگکی نئنگ اۆستئنا، اۆنگکی ده ن
داشغاری داشاری، غۇشانت، کادو

غۇشماق، اۆستئنا غۇیاق، بارئنی بیر اتمه ک
جه م له مه ک، جمع کردن

غۇشماق: غارئشدئرماق، قاتئشدئرماق،
غارماق: مخلوط کردن

غۇشماق: یه ر سۆرمه ک، یه را آزال دیک
اۆروپ آغدارماق شخم زدن

غۇشماق، بیر قالی کوۆپ قال لارئنگ آراسئنا
سالماق، تئزکه مه ک، بئله لیکدا
بولسون دیمه ک، همراه کردن

غۇشولوپ گه زمه ک: بئله لیکدا گه زمه
تئزکه ستمه ک باتفاق گردش کردن

غۇشون: غورآماق اۆچین ساقلانیأن اسگه ر
گۆیجی، قشون، سربازان

غوغا (غاوغا): داوا، جه نجه ل، غالماغال
غیقئلئق ، دعوا جنجال

غۇغارماق (غۇپارماق): بیر زادی یه رینه ده ن
سۆغورماق، چئقارماق،
ازجا کندن

غۇشوندی: آرا گیره ن، قۇشولان، همراه همگام

غول : تئزسه‌ک مبله‌ن گه‌رشینگ آرالئغی (آلگنئنده‌ن بارماق لارا چه‌نلی حه‌م آیدئلیار)
بازو

غول : خئزمات اتمه‌ک اُوچین ساتئن آلئنان یأ دا یه‌سیر دۆشه‌ن ساقلانیان آدام
غلام ، برده

غوُل : قوملوق یه‌رله‌ردآ ایکی گه‌رشینگ آرالئغئنداقی زۆل گیدیپ یاتان گینگ اُوی یه‌ر ، زمین پست بین دو تپه

غول بره‌ک : تابین بُولماق ، ایناماق
تابع و مرید شدن

غوُل چه‌کمه‌ک : غول باسماق ، بارماق باسماق مۇهیر باسماق ، آت یازئپ به‌للیک اتمه‌ک ، امضاء مهر انگشت زدن

غوُل باغ : یۇریتا غوُلآ داقماغآ اه‌دیله‌ن کیچی جه‌ک یۇپ‌لی جا غاپ جاغئز سه‌جه‌ت غاپ ، بازوبند

غول جآ غئز : دۇغما ، ارکه‌ک اُوغلان
غوُلآ : یۇغین که‌سیله‌ن آغاج الوار / پسر بچه
غولا جئن : ایکی یاشئندان گه‌چه‌ن اورقاچی گۇلآ توُوا ، باتیالچا ، گوساله ۲ ساله

غولاچ : غاب اتمه‌ک دا اُلچئنآ زآت سالماق اُوچین ایریم چئک دۇقولان اُولوم
غولاق جئن : ایکی تاراپی غولاقئنگ / ظرف بافتنی اُوستئنی اُورتیأن باغانادان سۆتۆکلی ده‌ریده‌ن غالینگ ته‌لپه‌ک ، کلاه گوشی دار

غولاچ : ایکی غوُل ایکی یآنآ گه‌رئله‌نداکی آرادآ دوُره‌یأن اوزئنلئق ، موقعیکه دو دست بطرفین باز باشند فاصله بین انگشتان دو دست

غولاق : سه‌س اشدئش اغزاسی ، گوش
غولاق آسماق : غولاق سالماق ، غولاق قویماق ، دئنگله‌مه‌ک ، اه‌شیدمه‌ک ، گوش دادن
غولاق دآغالماق : یاتدآ بآر زآت ، اه‌شیدیلمه‌ک اه‌شیدیله‌ن زآت ، اه‌شیتیدیم ، یادئم دآ بآر ، شنیدم ، یادم هست
غولاغا قاقماق ، اه‌شیدمه‌ک ، شنیدن
غولاغئمدآ یۆق : اه‌شیدمه‌دیم ، نشنیدم
غولاق که‌سه‌ن : جۆلی که‌سه‌ن ، آلداواج حیله‌گار ، اُوغری ، حیله‌گر ، دزد
غولاق لبرجی : غولاق تاولاماق ، غولاق چه‌کمه‌ک از گوش گرفتن

غولاق : لوقغا ، جامیری اُوچ بورج یاسآب سووا بُشئرئلیأن ایمیت ، تکه خمیر های شکل گوش آب پز

غوُلاق : غوُل سئز ، اه‌لی که‌سیک ، دست بریده
غولاق سالئنگ : اه‌سه‌وان اه‌دینگ ، گوش کنید
غولاق ساللاماق : ایشی ئبتمأنی گه‌له‌که‌ک ، ناکام
غولاق آیئنآ گه‌یدیردی ، شاپاق شاپالاق اوردی ، سیلی کشیده زد

غولاق : تامدئرآ تآر وشونگا مه‌نلزه‌ش سازلارئنگ سیم کئرئش له‌ری سازلایان ده‌میر جبیک له‌ر ، پیچ سیم دسته

-أوتوغولى (أوتاغولى) غولاق : توُلى غولاق
غولاق: كنتُوا ، زردآلوى هشته گوش پرشم پرمو
(غولاغى توُلى غول ، غولاغى أوتوغولى ايگ.)
غولاق آيى (غولاغايى) : غولاق چه كگه سى،
غولاغننگ أونگ يانى، قسمتى از صورت
غولان لاماق: تاى قوزلاماق كُره زادن ، بناگوش
غولان : دوز اه شه كى، تاى، گورخر
غولانگ : غاچش، ماتا لأستيك ده ن
اه ديله ن اين سئز اوزيُش يوُپ
ماتا ياكى زات تسمه
غولاى : ياقين اوزاق دال، نزديك
غولاى لادى: ياقين گه لدى، ياقين لادى،
نزديك آمد نزديك شد
غولاى لادى: آز غالدى، قوتارئپ گه ليار
كم ماند
غولاى لاشاق : ياقين لاشاق بهمديگر نزديك شدن
غولاىيا گه ل: ياقين يا نئما گه ل،
نزديك من بيا
غولايئندان: ياقينئندان، چه مه سينده ن
ازنزديكش
غولپاق : كوُپ له چ أوغلان لارئنگ كه لله
سئنئنگ آلكى غايدالئندا قويوليان
چوقدام ساچ ،كه كيل، كاكل
غولپاقلى : چوقدام ساچلى ،كه كيللى كاكلى

غولتوق : غولوُنگ اه گين بوله ن بوُرله شيان
يه رينگ آشاقى بوُشلوغى زيربغل
غولتوق لادى : دوُشمه نا قيسدى، غوجا قلادى،
اوروشدى، بغل كرد بغل گرفت
غولتوق جوُبى : گه ييمينگ ايچئندا قويوليان
غولتوغا ياقين جوُبى، جيب بغل
غولداو : ياردام، كوُمه ك ،غاراشئق،
عنايت حمايت مساعدت
غولداماق : آرقا چئقاق أوزناماق، أوزنا شئپ
كوُمه ك اتمه ك، غاراشئق اتمه ك
غول چوُر: أوسوُ مليگينينگ غايدا لمئندان
چئقيان أوسوُ نتگئسى، كه لته شاغا
يأ سگه ل باريان پوراق، شاخك -
هاى نابجا مزاحم
غوللارى: ال له رى، بازو بازوها دستها
غوللاماق: كوُمه ك اتمه ك، آرقا چئقاق
مساعدت كردن
غوللاماق: بيرزادى اوُز ايشينگدا پيدالانماق
حاليزلاماق، أولاشماق، بكار گرفتن
استعمال كردن
غوللوق : غوللوقچى نينگ ايشى خئزماتى،
ايشله يان اورونى، خدمت
غوللوقچى : ايشكار، خئزمات ادييان
كارمند، مستخدم
غولوپ، غالى وستونگا مه نگزه ش زادى غائيم
لايان آبزال، قوتار، قفل، دسته

غولون (غولان) آماق: تای اولی دوغماق،
تای تاشلاماق، بچه مرده زادن اسب
غوللی غوشون لی اوی: کان اوغلان اوشاقلی
اوی، ماراکالی اوی، خانواده پرجمعیت
غول یازما: یازیجی نینگ اوز الی بیله ن
یازان نوسخاسی، دستخط نویسنده
غول غونّاق: ساتین آلینان یا دا یه سیر کیلیت
-ه ن دوشه ن اوغلان غیز،
مرد وزن برده غلام اسیر
غوم: گویجلی یه ل سه بابلی ده نگیز له ردا
دوره یان، اولی تولقون، سوو نینگ
چیشیپ غایا یالی (یانی یاناق) تولوپ
آغینماغی، آب خیز، موج خیزاب
غوم: دویانینگ اور کوجونونگ غاپدالی،
کوپا آرقا، یکطرف کوهان شتر
غوم: توت، توزان، کیرشه ن خاک
غوم: ته حرانینگ گون اورتا تاراپیندا
یه رله شه ن بیر اولاقان شه هر
غوما: ییک چه کیان مالی، آت آلاشا بد شهر قم
غوما: ساتین آلینیپ نیکالی غونّاقدان
بولان اوغلان، منکوحه زاده
غوماق: اورغون چاغا، غوم ماشغلی چاغا.
غوم سالمت، ماسه بادی مخلوط با خاک
غومالاق: ته زه ک، غویون و دویانینگ
توغالاق بولوپ دوکولیان حاپاسی

غوموی: که پده رله ر ماشغالا سیندان بولان
کیچی راک چال غوش قمری
غوملوق: توزان لیق، غوماق لیق، دورشیبلی
غوم بولان یه ر، زمین خاکی
غوناق: میخمان، میمان، مهمان
غوناق: اوستوملیک دوماسی، مالی ایمی اورن
غونان: ایکی اوچ یاشلی ارکه ک تای، یاش
آت، اسب دو و سه ساله
غوناغا جای: اوچیان لارینگ غونیان یه ری
فرودگاه
غونام چیلیق: مازار چیلیق، گورستان
غونت: چاماقدان چه نده ن آشا آغیر،
بی اندازه سنگین
غونج: آیاق غابینگ یوقاری تاراپی،
قسمت ساق پای کفش چکمه
غونجی اوززین اوتنگ: چکمه‌ای که ساق بارلمی بوشاند
غونچا: دوللی آچیلمادیق گول، گولینگ -
غوزاسی نا یچاسی، غنچه
غونچا آغیزلی: گوزه ل له رینگ حه م آغیزنا
مه نگزه دییپ آیدیلیان سوز،
غنچه دهان
غونداغ: غونداق، بابه ک دولانیان ماتا بوله گی
قنداق بچه
غونداغ: توپه نگ گینگ ده حره سی، نیلی -
به رکیدیلیان آغاجی، گوتی، قنداق تفنگ

غوندالاو: غوزغالانگ، اینجالیق سئزلیق،
ناراحتی

غوندوز: غئزلارى توقغاى لیق آتار سوولاردا
یاشایان ایمیتی بالیق ارله نگنگه چ
قورباغا بولان، یومشاق توئیلی.
قیمّات دباها ده ریلی کیچی جه که
حه یوان، Castor سگ آبی بیدستر

غوندی: یه ردا دوستدی، یه ردا اوتوردی
بزمین نشست

-غوش غوند ورما: دیه گی آدام سه کدیرما،
آیاق با سدیرما، حفاظت کن

غونگاق: ساچینگ دوَیبیندا دوره یان
که په گا مه نگزه ش آدلوق توزغا

غونگئو: قیزیمتیق، زنگ عنابی خرمائی/سوره سر

غونگراس: غونگرا یاقین، غونگری اووسیان
ائوره نگ، عنابی رنگ

غونگورسی: غونگورساپ چیقیان یاتیق.
ایس، بوی سوخته

غونگشی: یانا ستئق یاشایان لار، همسایه

غونگشی تاباق: تازا چیقان گه له ن بئشئرله ن
زاتدان غونگشا ایبه رمه ک.
دادش، نوبر خوراندن

-قینیاما تدا غونگشی دان: دیه گی غونگشا.
سیلاغ ایمه لی، روز قیامت
از همسایه بپرسند

غونماق: یه ردا اوتورماق، حاوادان یه را
دوشمه ک، بزمین نشستن

غونماق. باشغا بیر یه رده ن گه لیپ اوی
تیکیپ اوتورماق، مقیم شدن

غووالاچ: اکی بوش، یاقلاو، خالی

غووالدانگ: دولاق، دولاماق، جوراب سئز

غووانچ، حاتیرجه م لیک، افتخار/ مچ پیچ

غووانماق: ماختانماق، توُلساماق، بادلانماق
اوُوُنمه ک ساوادلوم سولوق / فخر کردن

غویون: سئوییت ات تویونگ اوچین ساقلانیان
حه یوان، داوار، گوسفند

غویون داوار اوغوری: تَه که، گه چی، آولاق
دالاق، ادره ک، گوسفندان

-یاش سایی غویون لارآدی: کوزیا، قوزی،
بارغا، توقلی، اُتشه که ک،
اووه چ، مانگ، مانگرامار (مانگ لاماز)
ما، له مه زغاررى غویون
نام گوسفندان بارعایت سن

غویون سوُرلیس. توپلانیپ گه زدیریلیان.
غویون لار، گله گوسفند

غویون کئژلی: اه تی ده رمان، جوجه تیغی

-کوزیا غویون، نوزاد

-اوره ک غویون: غوروق سئز غویون،

-چوری غویون، غولاغی کیچی جنگ/گوسفند کل

-دالاق غویون: غوروغی اولّاقان یاغلی
غویون، گوسفند دنبه دار

- گه‌چی : شاخلی سه‌ردار غوُیون ،   بز
- آولاق : گه‌چی نینگ چاغاسی   بزغاله
- ته‌که : ارکه‌ک گه‌چی ،   بزنر
- قوچ : شاخلی ارکه‌ک غوُیون   قوچ
- قوزی غوُیون ، آلتی آیلیُق غوُیون   گوسفند ۶ ماهه
- بارغا : قوزی لئقدان چیُقان ، توُقلی دان کیچی غوُیون   گوسفند بالاتر از ۶ ماهه
- توُقلی غوُیون : بیر یاشئندا قی   گوسفند یکساله
- اُشئه‌ک غوُیون : ایکی اوُچ یاشار غوُیون ، گوسفند ۲ یا ۳ ساله
- ا ه وه‌ج : اوچ یاشی گه‌چیران ، سه سال بیالا
- مانگ : دُورت یاشار غوُیون   گوسفند ۴ ساله
- مانگراماز : بأش یاش غوُیون   گوسفند ۵ ساله
- ماله‌ه‌ز : آلتی یاشئندا   گوسفند ۶ ساله

غوُیدی : کئتابی یه‌ریندا غوُیدی ، گذاشت
غوُیدی : چالی کاسا غوُیدی ،   ریخت
غوُیالدی : غوُلی بُرلدی ،   غلیظ شد
غوُیالاق : غوُیی بُرلاق ،   غلیظ شدن
سوُ غاشئق بُرلاق ، یایغاناق
غوُیئولاق : بیرزادی یه‌للی بیر یه‌ردا غویاق
غوی : بگذار   / گذاشتن
غوُیی : سوُ غاشئق یایغاناق   غلیظ پررنگ
غوُیی : سوو آلماق اوُچین یه‌رینگ سوولی قاتلاغنا چه‌نلی قازئلان چونگ   چاه آب   چوقور ،
غوُیماق چی : غوُیماق نئنگلرمئز تابر ، میخواهیم بگذاریم

غئبئرداماق : کوینه‌ک بالاغئنگ اُچئندا تورآ نئنگ غیمئلداماغی ، حرکت کک   درزیر لباس
غئپئجئناق : انانئنگ بیر یه‌ری آغرایم ذُوشئپ آغرماق ، کوُپلئه‌چ بیل آغرماق   درد صدمه دیدن قسمتی از بدن
غئپ غئزئل : جودا غئزئل ، چیُم غئزئل ، کاملاً سرخ
غئپ لاما : یالانچی ، دروغگو
غئجئرداتماق : دیشله‌ری چالماق   دندان سائیدن
غئجئرداماق : دیشله‌ر سه‌س اتمه‌ک   صدای دندان
غئجئرداماق : غاجار غاژاب آبای شئله‌ن گه‌پله‌مه‌ک   با توپ و تشر حرف زدن
غئجامئاق : سابئرسئز حه‌وه‌س له‌نمه‌ک   هوس عجولانه کردن
غئجئتئماق : قاتی تاماُ ذُوشمه‌ک ، حریص شدن
غئتئئق : اوُسگون دال ، توپی چه‌کمه‌دیک کولا ، قیسغا ، که‌لته ، کم رشد
غئت : آز تاپئلیان ، بوُل دال ، کمیاب
غئجات : اوتانچ ، حایا ، اویات ، خجالت
غئجاق : کادئسئنگ یرزینا یاری چه‌کیله‌ن اوُچ کئلرئلئی یه‌ردا سئز سینجالئپ چالئنیان ساز .   کمانچه
غئنجاق : داشئی دوز دال ، چوُنه‌ک چوُنه‌ک غئنیاق ، غیشیق   کج و کوله .
غئجین : ده‌نگیزدا گوُن با ماردان اوسیان یه‌ل   بادغربی

غنذریاق : حاولُقاجِ لُق بُله ن یُزیمه ک،
چالاسیم چالاسین قاتی یُزیمه ک،
با عجله با شتاب رفتن

غئز : قارا نه بیت ده ن آلئنیان اُو تُوم،
زئپ، قارا بوق، قیر

غئز : لُوز، یُول، که س، پاره کن

غئز : کاُ یه ری تا قئز، کوُپ یه ری ۹م۲ .
ده یه لیک داشلئق لُولوپ گیدیأن
یه ر تپه ماهور

غئز : بارلُسئنی اُولدور ، همه رابکش

غنیر، چالُمتئق آت اره نگلی،
آغا یاقین، اسب خاکستری رنگ

غئرا : غئری، چه ت، یاقا، انگره ک،
ارنگه ک، بیرباشی، حاشیه کناره

غئرات : یا قین، یا نئنا، نزدیک

غئرا ده نگ : بارلُسئنئنگ تُوبی، ادلی کیچی لیگی
قادی ته له که لیگی، ده س ده نگ
همه باهم یکی برابر

- چه کیل غئرا : چه کیل غایراق، کنار برو

غئراسی : اوجی، چه تی، انگره گی، باشی،
غئرانی، گوشه اش سرش، کنارش

غئرانی : غئراسی، اوجی، چه تی، کنارش
حاشیه اش لبه اش

غئراق بوجاق : بیرزادنگ چه تی، غئراسی،
لُوله گی، حاشیه، کنار گوشه

غئرآن، غئرغئن، غئرلُماق، اوُلوُیمه ک،
تُوپار تُوپار اُولمه ک، کُشت کُشتار،
مرگا مرگ

غئرآن : قئرآن، کومُوش پول، بیراُویال،
بیر تُومه نئنگ اُونداّن بیری،
بیگیرمی کوپه ک (شاهی) یک ریال
بیر لیرز دینار،

غئرآن جئرآن اتمه ک : قُورقوزماق، بیرییئتیر
اتمه ک، دارغا تماق، داغئتماق،
گریزاندن، درب ودا غون کردن

غئراو : حاوانئنگ ساددوق لُغئنئدان یه را
دُوشان اُوشجاق غار سه پئندلُسی یالی
اُوز تُوکلی چیغ، برفک صبحگاهی
(سوولارئنگ یُوزوندأکی یوقاجُق لوز) یخ نازک

غئرب : چئپ، اُوقلا، جئرپ، بینداز

غئرپیاق، غئرپدیرماق، جئرپدیرماق، یُوزله ی
اُوقلاماق، انداختن سنگ یا چیز دیگر
ده گه رده گه ز / بطور سطحی وماس بازمین یاآب
غئرپیپ جئرپیپ که چدی، سوولرنگ یُوزوندان
کاُ ده گیپ کاُ ده گاُنی گیتدی،
بطور ماس باآب رفت

غئرتیخ : یاز آیلارئنگ باشئندا گوگه ریأن
حاشال اُوت، علف هرز بهاره

غئرزُق : ده می اُوتگئر، اُوولئیا، مُوشد
ولی

غئرشاو: غورشاو: اینسئزجا اوزرئین یرقاشق
ده‌میر. غالایی، تسمه آهن

غئرغی: مه‌له اتره‌نگلی آو آلیان اگری
چئونت‌لی چالت اوچیان یئرتئجی غوش
باز، قرقی

غئرغئن: اؤلئوم، تویپار تویپار اؤلمه‌ک، اؤلدوریان
که سه‌ل — مرگ ها مرگ

غئرغئن ده‌گسین: غارغئش، کؤپ له‌ئین اؤلوم
دئله‌گ اتمه‌ک، غئرئلسئن دیمه‌ک

غئرق آیاق، آیاغی کال اوزرئین / طلب مرگ و میر کردن
تؤجه‌ک

غئرق: سان، چهل (۴۰)

غئرق بوغون: یاپراق سئز بوغون لوغون اوت
مال اوتی، نوعی علف‌لی برگ

غئرقاق: مالینک داوارئنگ یوْنگولی -

غئرقئلئق شله‌ن که‌سیپ آلاق
پشم گوسفند را چیدن / تراشیدن

غئرقاق: ساچ سیرماق دویئنده‌ن غئرقاق
موتراشیدن

غئرقئلئق: غویون غئرقئلیان بئرحیللی غایچی
نوعی قیچی جهت تراشیدن موی

غئرقیمئز: هرچهل نفرما / گوسفندان

غئرلانگ: ایکی یه رنگ اه‌گینینگ آراسئندا
غالیان توموق آرا چاگی به للی
ادیان اولیمه له‌نگ غوم‌جا غئز.
پشته مرز دوزمین

غئرلئم: بیرزادئنگ اوستئندا بولان باساباس.
دیقئنئشئق، گیرودار - گلیرو ببند

غئرماق: اؤلدورمه‌ک، یوق اتمه‌ک، باریئسئنی-
اؤلدورمه‌ک، همه را کشتن

غئرمئزی: سارئمتئق اتره‌نگلی قئزئل ماتا
نوعی پارچه قرمز.

غئرمئزی دون: تورکمه‌ن زونی،
قبای مخصوص قرمز ترکمنی

غئرئش: اؤلمه‌ک اؤلدورمه‌ک‌لیک بغئرئلشماق-
لئق، کشت و کشتار

غئرئلشئنگ: غئرئشنگ غئردئرئنگ، اؤلدئرنگ
اؤلدئرئنگ، کشت و کشتار کنید

غئرئم: بیر غئرقاق لئق، حالی حالیچانئنگ
بیر چئتئمی، پرز قالی قالیچه بعداز
گره زدن و قبل از تراشیدن

غئرئندی: حالی حالیچانئنگ یوزونده‌ن
غئرقئلان چئتئم له‌ری، ساب لاان و
سیندی شله‌ن آیرئلان پۆ دور سودورلاری
دوکوندئسی، پرزهای تراشیده شده قالی

غئزی: غئزا، چه‌ت، انگره‌ک، ارزله‌ک،
سووداندا شاری، غوم‌لوق،
کنار حاشیه آب.

غئزناق: ایش اوچون ساتئن آلئنان نئکالی
آیال، زن کلفت، زن خدمتکار

غئزناق: دخترچه، قاراباش، دختر، زن

غئزناق باغ، یئوپ داغئلیان دو دئنگ بئر گورنوشی
نوعی گره

غئزُ : اَوُدآ یاقین گه ل ، جوُیون گرم شو

غئیُز : ارکه ک دأل ، دختر

غئیُز اُوغلان : غئزُ ناق دختربچه

- گه لین غئیُز : گوُجاٖن گوُجیُرله ن غئیُز ،

دورموشا چیُقان غئیُز ، عروس

- گوُزا گوُروُنه ن غئیُز : یآشی یه ته ن غئیُز

دخترخانم Mademoiselle

غئزُ ا غئزُ ا : غئزُ غئلا نگلی جوُشغون لی یاعذای

غئزُ ئپ حه وه سلی اِشلآب دورلان / گرما گرم / واغشت

غئزُ امئق : غئزُ دئرئپ دوودوُرتئنک (دووئرتئنک)

(دووورتوک) اُوُرمه ک بئله ن یوُزآ -

چئقیان یوقوُنچ جآغا که سه لی ،

سرخک ، سرخجه

غئزُ ارماق : غئزُ ئل اثره نگلی بوُلماق ،

اوتا نماق سرخ شدن خجالت کشیدن

غئزُ دئرماق : بیرکه سه ل سه بأبلی اینئنگ

انا مئنگ غئزُ ماق ، یوُزه ک اورماق

تب کردن

غئزُ دئم : اَوُ سئیمه که ده ن چئقدئم ، گرمم شد

غئزُ دی : گرم شد / گرم شدم

غئزُ غالانگ : غئزُ یقلی حه وه س ، جوُشغونلی

اُسله گ آرزو ، مشتاق

غئزُ غئلت : غئزُ ئل اُوُوسیاُن ، چالآ غئزُ ئل

سرخ خام

غئزُ غئن : اُسسی ، گرم

غئزُ غئن : اُسسی سی ، چوغی ، غئزُ غئن لئغی ،

گرمی آتش

غئیُز لئق : غئیُز بوُلماق لئق ، ال ده گمه دیک ،

دارای غشاء بکارت Hymen

غئیُز لئق به للیگی ، (داش گوروُنی) ،

۱ - که لله سی بوُروُک (تآیخا) لی ،

۲ - دورت اُوروم ساچ اُووُئندآ ،

۳ - ده په سی غو پیآلی ،

۴ - غوشاری بوُزالیک (بئله زیک) ، سئزُ

۵ - که لله سی آلین دآنگلی سئزُ ،

غئیُز لار : غئیُز اُوغلان لار ، دختران

غئزُ یقلی : حه وه س دوُراتیاُن ، حه وه س -

له ندیریاُن ، شآدلئق گه تیریاُن ، تاماکین -

ادیاُن ، اه مه ندیریاُن ، ایجاد هوس و شوق میکند

غئزُ یقلی : یوُزلی ، حالانیآن ، حالآ ئئلیآن زآت

قادی گوُرولیأن ، مورد پسند

غئزُ ئقماق : حه وه س جه ئگ لیک ،

جوُشغون لئق ، غئزُ غالانگ یاعذای لی

بوُلماق لئق ، اُمئتئلماق ، تاما اتمه ک ، طمع داشتن

غئزُ ئقماق : غآیئلئپ یوقا بوُیآ بوُی له -

- سئلئپ آلئنان غاوونوُنگ بیر -

بوُله گی ، دئلئم ، قاچ خربزه

غئزُ ئل : غئزُ ئل اثره نگ ، بوُیاغ ، قرمز سرخ

غئزُ ئل : آلتئن ، تئللآ ، زر - طلا

غئزُ ئل کوموش : آلتئن کوموش طلا و نقره

غئزُ ئل جا : بورچاق ، غئزُ ئل بوروُج ،

اُوُران آوی آجی زآت ، فلفل قرمز

غئزُ ئل سه که ر ، سئوکجی قارعا اُولئنی ، سکر سرخ

غئزئل جاغورت : شاغالا گورا کیچی راک میز تنجی حه یوان ، چؤل مؤجه گی
گرگ قرمز

غئزئل غئزان بولماق : کان کوپ قاتی گولوپ که سه نیقلماق ، خنداخند ، روده بر

غئزئل یا غئزلار : سرخ پوستان شدن

غئزئنماق : آوشیمه کده ن جیقماق ، جؤیونماق اؤدا یاقین غولای اولترماق ،
غئزماق ، خود را گرم کردن ، گرم شدن

غئزماق : گرم شدن

غئس : سئق ، قاتی توت ، فشار بده

غئساق : لورقاجی تایجاناق ، کره اسب ماده کمتر از یک سال

غئسر : بوغاز دال ، نازا

غئسدا : غئسا : سئق ، دینا فشار بده

غئساعدا : دارنقدا ، زوردا ، در فشار

غئساندئم : دارنقدئم ، در فشار شدم

غئسادی : دینادی ، در فشار گذاشت

غئساماق : زورا دوشه ن در فشار بودن

غئسانیان : دارنقیان ، در فشار است ، در فشارم

غئساناندا : آلدئران وآغتئم ، جاوئل - حالات وآغتئم ، در حالت غیرعادی (فشار)

غئساماق : دیناماق ، در فشار گذاشتن

غئسغانج : به ریم سئز ، قاتی ، اه لی آجئق دال ، غئسئق ، سخت ، بخیل

غئسئم : بیر یه نجه ، یک مشت

غئشماق : دیناماق ، سیقماق ، فشار دادن

غئش : ییلئنگ دؤردئنجی پاسئلی ، ساووق آیلار ، چهارمین فصل زمستان

غئش غار یاغیار : زمستان برف میبارد

غئشلاق : غئش آیلاری مال قارا باتماق اوچین کوچولوپ بارئلیان یه ر قشلاق

غئل : توی ، مو

غئللاو : غویونگ اه تی نینگ پوری ، آوستکی غئلاولاب دوران یه ری ، پوقاجئق ده ری یالی (یاناق یانی) یوزینا چه کیله ن زات ، غشاء نازک روی گوشت

غئللاو : کوشکئرمه ک لیک ، تیجانماق لئق ، تحریک

غئللاو : پوردور سوودور ، تئکه ن ، زبر ، خاردار

غئللاو به رمه ک ، کوشکئرمه ک ، یه ل له ندیرمه ک تیجاندئرماق ، جوشغونلی یاغدای دؤرتمه ک موچوو به رمه ک ، تحریک و ترغیب کردن

غئللاولی : ساپ ئیلماناق دال ، پوردور سوودور ، تئکه نلی دووونلی ، زبر درشت خاردار

غئلچئق : آرپا بوغدای یالی دانا له رینگ داشئندا قی ، غئلدئرغان یالی دؤر تیشیپ دوران غابئغی ، سوک ، داسه

غئلچئق : آوئوق بالئق لارئنگ ایگنا وسایاق یالی سؤنگک له ری ، تیغه استخوان ماهیها

غئلدئرغان : یاپراق سئز اوچی تئکه نلی یوناسالی بولوپ اوترا ، قارا اوی له ردا که چا - نئنگ آشاغئنا دوشه لیان اوسؤملیک ،
نوعی علف سیخ سیخ خاردار

غُل غوروق : اه‌کیش داَ واغمَت لائین گه‌لیب
گه‌چیاُن عوروبی اینجا که پده رنالی
آوغوش ،   نوعی پرنده مهاجر

غُللی : غُللی کاُن ، تَرپلی   پرمو

غُللاق : یه‌رینا یه تیرمه‌ک گه‌چیرمه‌ک انجام دادن

غُلمان : یاش بیگیت ، تاُزا مورت چیخاران
اُوغلان ، غوللوق‌چی ، نوجوان

غُلنچ : اگری اوزرُین یُتی یاراغ ، شمشیر

غُلنُق : دورموش داَ اُوزونلی آیاپ بارُش
اندُنک ، اه ده حه‌ت ، نُولوش ،
آدات ،   خوی ،خُلق ،خاصیت

غُل یال : اصلی آت آلاشا تُوپارناَ به‌ریلیاُن
آت ،   نام عمومی اسب

غُل یالی : غُل یاناق ، غُل ته کین ، حه‌ربیر
اینجه جیک زاداَ آیدئُلیاَن سُوز
مثل مانند مو

غُمات : نئرخ ، باحاَ ، اُوز ده‌گه‌رلی
باحا سئُندان آرتُئق ، قیمت ، گران

غمُرسی : کوپ چیلنک سُله‌ن یئُروله‌نداُ
بُولیان حه‌ره‌که‌ت ، اُوست اُوستُناَ
غیمئلدی ، باشلی بارات ، وضع
جمعیت متراکم در حال حرکت

غمُز : بایتال سُوبدُنده‌ن اه دیلیاُن چال
اُونُوعی ،   شیر اسب ماده

غُنیاق : غیشئُق ، اگری ، گُونی داُل ، کج

غُنیاق : پِلنگ اوزرُین اگری دیشی ،
باحالی دیش   عاج ، دندان فیل

غُنیاَن : اُوستو ملیک اُوتونگ آدی نوعی علف

غُنیان غُنیان باقاق : غُنیاق غُنیاق
باقاق ،   کج کج نگاه کردن

غیسغاَ : اوزرُین دُال ، که لته ،   کوتاه

غیسغاَ آیاقلی : دیه‌گی یه تیشیکائلی نوق
گُوروُنمه‌زه‌ک ، جاباراسُز ،   کم پیدا

غیسغاَ گُورئوش : آنگسات یه نگیل ، سادَ ،
چیلتئر تُمسُز ، آنقاو گُوروش ، خلاصه

غیشار : اوزان ، یات ،   دراز بکش بخواب

غیشارماق : اوزانماق ، اوزانئب یاتاق ،
خوابیدن دراز کشیدن

غیشارماق : اگره‌لمه‌ک ، غیشئُق لُولماق ،
کج شدن

غیشاردُم : اوزاندُم ، یاتدُم ، دراز کشیدم
خوابیدم

غیشئُق : غُنیاق ، اگری ، گُونی دُال   کج
ـ آغزی غیشئُق : جامار باَی دا که لته ـ
تاپیاُ نُئنگ بیر بُوله‌گی (یازیچی شُوندان
بُولار)   بخش از طایفه کلمه
ـ اه‌لی غیشئُق : دیه‌گی اُوغری ،   دزد
ـ گُوزی غیشئُق : ایکی گُوریاُن ،   لوچ

غیق چیق : غاماغال ، سه‌س این ،
حای حوی   شلوغ ، داد و فریاد

غیغرُماق : چاغرُماق ، سه‌س له‌مه‌ک ،
صدا کردن

غیقئلئق : غیق چیق لئق، غالماغال،
سروصدا

غیقیندی : یرقاچئق که سیله ن رآت،
این سئزجا که سیله ن ماتا، تراشه
دم قیچی

غیماق : ئیتی یاراغ ئیله ن که سمه ک، تؤلمه ک،
غیییئپ آلماق، بریدن

غیماق : دوزمه ک، ائرازی اتمه ک،
راضی کردن

غیمئلدات : ائرالا، ائرغئلدات، تکان بده

غیمئلدات ما : ائرالاما، ائرغئلداتما تکان نده

غیمئلداماق : ائرالاماق، ائرغئلداماق، تکان
خوردن

غیمئلدی : بیرزات غوزغاناندا، ائرالاناندا
تولیان ائرغئلدی، تکان، لرزش

غین : پیچاق غاما، غئلئچ تالی یاراغئنگ
غائیش دان تئکلئله ن غابی،
غلاف. نیام

- کومش غین : به زاب کومش ده ن باجه رله ن
ساووق یاراغ غابی غلاف نقره ای

غین (قین) : آنلسات دأل، جه تین،
چئلشئرئملی آغئر ایش. مشکل

غیناماق : قین لئغا سالماق، زور اتمه ک،
حوزلاماق، قین چئلئغا اووئرمه ک،
اشکال تراشی کردن

غینانچ : اؤکونچ، غالیغی، توبات لئق، نحم وپشیمانی

غیناماق : اؤکونمه ک، پشیمان شدن

غینانچ بیله ن : اؤکونسه ک دا، غیناسا قدا،
اؤکونچ بیلدئرئپ. متاسفانه

غیناسا قدا، غینانچ بیله ن باکمال تاسف

غینگاچ : دورلوشا چئقان آیال لارئنگ -
باشئنا اورانیان یاغلئغی، یا لئغی
لچک. مکلاغی. روسری

غیینئلماق : که سیلمه ک. دئلئنمه ک.
تؤکوپ آلئنماق، چیزی را با کارد
اینسئزجا یرقاچئق غیماق یا قیچی [که سمه ک] نازک بریدن

غیینئم غیینئم اتمه ک : که رچیمه ک،
که رچیم که رچیم دوغراماق،
چاک زدن، تکه تکه کردن

قاب (غاب): اچُنتا زآت قویولیان آبزال حالتا، اُوقارا، تاباق، کاُسا، ظرف جام دیس

قابارآ: گوُزدم، حه یکه ل، شکل ظاهر

قاباسآ (قاپاسا): دژگان له ردا اوستوندا زآت قویولیان ته کجه ک قفسه پیش خوان

قاباق: گوُززدنك اُوستونده ن وآشاغندان گه لیان كرُپیكلی ده ریسی، اُورتگی سی، پلک Kabak

قاباق: اه و، اُونك، ایزدال سُرت دال، آرقاوال، جلو، پیش

قاب قارا: چیشم قارا، چوو قارا، کاملاً سیاه

قاپ: غاپ، گه پله مه، خفه شو

قاپاس: ده م آلاغی قین لُولان، ایسلی قوقلی، دمُنق غابسال قفس

قاپاغان: یآراغات (ایت حاقدا)، گازگیرنده

قاپاق: بیر غابُنك اُوستونینك اُورتگی سی سرپوش

قاپان: یُوک چه کیلیُن اُولاقان تاره زی قپان

قاپان: اُوستونا باسیآن حه یوان لاری قاپجاپ توتیان آبزال، تله، دام حه له،

- یه له قاپان: دونگلغوز، ارکه ک دیشلی، یئرتنجی حه یوان، خوک نر، گراز

قاپسا گوُل: حالی نینگ ناگلُشی نینگ بیر گوُرنوش، نوعی نقش قالی

قاپاق: گه پله مانی اُولتُرماق، آغزی یومُوپ اُولتُرماق، بدون حرف نشستن، خفه شدن

قاپاق: یآرماق، دلشیله مه ک، یآرالاماق، یُولماق، (ایت حاقدا)، گاز گرفتن

قاپیر (قافر): مُسُلمان داُل، دینی اُوغوری باشغا، کافئر، کافر

قاپی (غاپی): اُویآ جایآ، حاولی، حایآت آیماچا گیریلیان یه ر، درب، در

قات: آوستی اُوستونا قویلان زآدلارنینگ بیر اُوره‌جی، بیرلایی بیرقاتی، یایُم، بیر یایُمی، طبقه، لایه، لا

قات قات: آوستی اُوستونا، اُوره‌ج اُوره‌ج لای لای، طبقه طبقه،

قاتلاغ: قات قات بُولانُنگ بیرقاتی بیرلایی بیر اُوره‌جی، طبقه، لا

- جووان (ییگیت) قاتلاغی: جاحیل توپاری، طبقه جوان

قاتلاما (غاتلاما): حامیری یوقاجق یآیئپ قاتلاپ یاغا بیشیرُلیان چوره ک، نان روغنی سرخ کرده

قاتناشان لار: غُوشولان لار، گه پیرشه ن لر یه رینا یه تیره نله ر، کمک وهمراهی کنندگان

قاتناشُق: بارُش گه لیش، رفت وآمد، رابطه

قاتُق ، یوقورت ، ماست

قاتی : تُمکام ، بەرک ، پوختا ، پیرشاق دال سفت محکم

قاتی : بەتەر ، کُان ، اُوران ، اُگنُوت ، زیاد خیلی

قاتی اُوللاقان : کُان بەتەر اُوللاقان ، خیلی بزرگ

قاتی کیچی جەک ، کیچی جیک ، کئشئنک ، بسیار کوچک

قاتی پوللی : کُان پوللی ، بای ، پولدار

قاتی یُورتاغان : یوورورک ، چاپغئر ، دونده

قاتیشیق : غارئشیق ، غارئلان ، مخلوط

قاتی گوررددم : حالاماڈم ، یامان گوررددم
قین گوررددم ، تەلە کە گورُردم ، خوشم نیامد

قاتیماق : قاتی بُولماق ، سوودی غاچماق ، قوریماق ، سفت شدن

قاتیماق : قئسغانچ بەریسئز بُولماق ، آدم سخت شدن

قاجار : ات ایئیاُن یئرتیجی غوش ، پرنده گوشت خوار

قاچ : یورت ، دورما ، گوروما ، فرار کن

قاچادور : بیرعئرا چه کیل ، کنار باش

قاچاغان : قاچیپ یئران ، قاچاق ، فراری

قاچیپ آتماق : باشغا بیر دەولەتا اُوپا
قاچیپ بارماق ، سئغئنماق ، پناهنده شدن

قادا : دوزگون ، داُب ، قانون ، قاعده

قاداق : آغرام اُلچاگی (۴۰۰) گەرەم ، مقیاس وزن

قاداق : بیرچیللی گەییم ، نوعی لباس

قادالی : دوزگون ، قانون داُب دەستور بوزی شُوله
با قاعده و قانون

قادام : آردُم ، قدم

قادام اوردماق ، گەزەلەنچ اتمەک ، گردش کردن قدم زدن

قادُردان : قادُر سیلانج اریان ، یاقین آدام ، آدم قدردان

قارا : اتُوهنگی قارازات ، آغاغارشی سیاه

- قاپ قارا : چوو قارا ، چئم قارا ، به ۴۹ قارا

قارابا سالاق باسماق : باسغُر غانماق ، کاملاً سیاه / خراب بودن

قارا آغاج ، یاپراق لاری توت یالی اُوللاقان
یاپرانگ آغاچ ، ملچ

قارا اُوی : اُوروک اُوی ، چاروا اُویی ، آلاچیق

قارا ایچیک : جافار یا بئنگ بیر تاپغاسی
(تایپاسی) ، طایفه قرنجیک

قارابالُق ، چوتالی ، ماهی کفال

قارالوق : زئپ ، نەبیت اُوتومی ، قیر

قارار : چیدام ، ساتُر ، واغوا ، اُقرار ، حوصله و صبر

قارا سار (سار) : اتُوهنگی قارا آونچاق آقچا گولی
خالی عئش آیلاری گەلیپ گەچیان غوش ، سار

قاراچورقا : گەچی نینگ عئلئنداری دُوقولان مانا

قاراچوُر : اوزرُین عئنلیچ شمشُر / پارچه زبر موی بزی

قاراچکلاوُنگا : قاراچئرلاق ، جیرواسک سوسک

قارا کەچه آغارماز : دیمەکی آسُل تُوخوم اُوتنگەمەر

قارا گوروُم یەردە ، اوزاقدان / هرچیز با اصل خود بر میگردد
از دور

قارامالی: سەرامەلی، گۆزلەمەلی، بایدنگاه کرد
اەسەوان امەلی حابارداربولمالی، منتظر ماندن

قارامایان: سەرادمەیان، اەسەوان ادمە
اۆتس بەرمەیان، کسیکە توجە نمیکند

قارامایاق: ساوادسێزا اوقوسێزاوکیل پردعای

قاراندا: اۆزگاو دەرەک، نسبت بدیگران

قاراشماق: قارریاق، پیرشدن

قارشوق: قاتیشیق، مخلوط

قاس: تونم، نییەت، پول، قصدبد

قاسی بار: یامان نییەتی بار، قصدبددارد

قاسۆر: کوتک، آق تام، عالا، غورغان، قصر

قاشیماق: گیجییەن یەرینگا دئرماق ـ
چەکمەک، خاراندن

قاشینماق: گیجان یەرینگا دئرماق چەکدیرمە
خاراندن

قاشیناق: انا مێنگی قاشاب اوئلترماق،
بدن خوردا خاریدن

قاتماماق: قورقوب یادا آوشیب تتره مە
ساندئراماق، دیشلە ریری بیر بینا
دەگیپ شاقئلداماق، غالپیلدی،
لرزش

قاق: ذئلینئپ قوریدیلان غاوون،
قاچ خشک شده خربزه

قاق: غوری، سئقئلئپ غوریپ سووی
قاچان، غوراق، خشک

قاق: چۆل یەرلە ردا اۆی یەرا یئیغنان
یاغئش سووی دصحرا آب مانده ازباران

قاق: اور، وور، یەنگیل اور، چوپلابزن

قاقا: آقا، داداد، پدربزرگ، پدر
حیاغاآشنگ یاتین حوساری،

قاقا باش، لبوروم لئغی اووساری بوینونا
چولاپ باشئنا قویبەرلەن مال،
حیوان آزاد گذاشته شده

قاقاباش: شەیتان حەرزەاوغلان،
بچە با زیگوش

قاقام: دادا منگ داداس، پدربزرگم

قاقدی: اوردی، دەگدی، زد خورد

قاقا: غئلئچ داراق سئلەن قاقئلئپ ـ
دوقولیان کابیرماتا. پالاس، کئلئم یالی
اونوم لەر، پلاس گلیم پالاس

قاقاچ: یوقاچئق دئلئنئەن ایری کەسیلە
ات بولەلی، گوشت پهن ونازک

قاقماق: دوقا داراق قاقماق، چئتئلەن
دوگولەن یئرپ لەرنگ اوسسونده
اوروپ گیرپزمەک بەرکیتمەک
شانەزدن قالی

قاقماق: بیراوغلانی یەنگیل جەک اورماق
قاقمالاماق، بچەای راسرانگشتی زدن

قاقماق: اۆی دوشەکلە رین سئلکلەمەک،
قاقئپ سئلکئپ سوتوپرئپ آلماق،
خانە تکانی کردن

قاقماق : بیرزات ایکینچی بیرزادا دەگیپ دورماق، سۆیلە نیپ گەچمەک

قاقماق : چۆیلەمەک بەپلەمەک / بهم خوردن زدن

قاقشماق : ایکی زات بیری بیرینا دەگمەک سۆیلەنمەک، بهم خوردن

قاقشماق : اوروشماق، یاقالاشماق، داوا اتمەک، سئلکه لەشمەک دعوا برخورد کردن

قاقئن (قاقغئن) : تۆتغای قاراغوش کەسەلی Epilepsie غش. جمله. صرع

قاقئن لی : قاراغوشلی، تۆتغای لی، جین لی، اۆزۆندەن گیدیپ دلیشلەری قئسئلئپ آغاچ یالی بۆلوپ گۆگەریپ دەم تۆتولوپ بئرآز ماحال غالیار سۆنگرا اوقلایار قاقغئن لی، بیمار غشی مصروع

قاقئنماق : قورقماق، اۆزونگدەن گیتمەک ترسیدن غش کردن

قاقئنماق : گەییم گەجیمنگی قاییئشدئرماق سئلکئشدئرمەک سئلکئنچدئرمەک تۆت تۆزانی آییئرماق قاقماق، لباس تکان دادن

قاقئلئق : غورسا قدان غۆیبان حاپا سوغاشئپ دوران چئرک، خلط

قالا (غالا) : شەحەر، غوراق لی اوبا شهر قلعه

قالام : چەمچە قاشق

قالام : قارداش، حات یازئلیان آبزال قلم مداد

قالائشنگ اوجی، غئلئچئنگ گۆجی دیمەگی، قالام اەسەری، غئلئچ یاراسئندان غایتماز، اثر قلم کمتر از نیروی شمشیر

قالپ : یۆرەک گۆوۆن، قلب / منیت

قالپئلدی : قالپئلداماق، تئتراپ دورماق لرزیدن

قالتامان (غالتامان) : باسماجی، تالانگچی اوغری، کومسوک، دزد چپاولگر

قالدئراپ دوران : ساندئراپ دوران، لرزان

قالئپ دوران : قالان، سۆنگلی، پس مانده آخرش

قالئندی : قالئپ دوران، غالان غاچان، آوئق دەدنیک (دووئوک)، پس مانده، ته مانده

قامات : قەتدی قامات، بوی، سیرات، داش گۆرنۆشی، سئپاتی، قدوقامت

قاناآت : سابئر، جئدام، تاغات، ائرازی

قاناآتلانماق : ائرازی بۆلماق، راضی شدن / قناعت

قانات : غانات، پروبال مرغان

قاندا : نا یەردا، نیرادا، حالیسی یەردا کجا

قانقئرماق، قاتی سوودساماق، تەبسئرەمەک دوداق لار کەپەمەک، هوریاق عطش

قانقئرماق : بوغازا سۆنگک یالی زات گیدیپ بادلی اۆسگیرمەک، غایتارجاق یاناق بۆلماق سرفه شدید

قانگشتلاووق: بوروننونگ ایچی ئوییی، داخلی تهٔ بینی

قانون: بیر اولکادا حاقیقات اوغورلاری و حالق لارننگ آرا قاتناشتغشی.
ته رتیبا سالماق اوچون و بیری بیرینیا باغلی لیق اوچین بوزیچ اه دیله ن دوزگون قادا قانون

قاو: چیقار، داشاری چیقار، گیدسین بیرون کن

قاودی: چیقاردی، بیرون کرد

قاوچوم: توپار بولهک کوپ لنک، داش غارامش حاعت، مامیل دور

قاوالاماق: بیری نینگ ایزیدان/ یه تجه ک بولوپ/ توتجاق بولوپ/ اولغاماق/ یورتماق، دنبال کردن

قاوماق: چیقارماق، گیت دیمه ک، بیرون کردن

قاوچی: قاوالاپ قاووپ که لیان آداملار دنبال کنندگان

قاوقی: بیر آز اگری، یای به ریپ دوران، که وکی، خمیده

قاووز: غیزلارننگ دلشیله رننگ اونگونا ترلوپ چاپیان کیچی جه ده میر ساز نوعی چنگ

قاووز (غاوئز): دولی دال، یارتی، پرنیت، نصف

قاوی: قووی، اونگاث، یاخشی، خوب

قاوی گورمه ک: سوئیمه ک، دوست داشتن

قاوی گوروشمه ک، گوروشمه ک: بیری بیرینگلی سوئیمه ک، گوروش (گه وین) یه تمه ک یوزه که ده ش لنک، همدیگر را دوست داشتن

قاوی سایماق: قاوی نینگ اوغوروندا بشلمه ک قاوی گورمه ک، سیلاماق دوست شمردن دوست داشتن

قایسی، حایسی، حاتسی، کدامین

قاوئل به رمه ک: سوز به رمه ک، واعدالاشماق قول دادن

قایئم: ماکام، به رک، پوختا، محکم

قاواس: قوواس، داشی یه لیم لی ده رمان، کپسول

قوراس: سانی ۱۴۴ بولان نوجه ر، یا دا اون ایکی دوجین Grosse=12 Douzaine

قوت: غولاغننگ ایچنننگ حاپاسی چرک گوش

قوت لی: اونگاث، اونگایلی، مشارک، مبارک

قوجوق: یوموت حانسنگ ایکی له کی آیالننداث بولات، چولی دان اوتوپ اوسه ن لهر توکرکمه نینگ بیر بوله گی، قحق

قودوروکلاق (قودورئلماق): ائته ک زات لی بسیا آیاق اوستونا غالماق، گوتارئلمه ک، عایزالماق ائمه ک، گه چی نینگ اه وکی آیاغی یالی بولماق، پیش افتادن

قودورماق: قودوز یالی بولماق، دالی لیک ائمه ک دیوانگی کردن آرام شدن

اوغور
اولغور

قوتلانگ سوزله‌ری، مثبأ ره‌ک، اولغون،
اوتگات، قاوی، حایرلی، اوتگالیی،
برلسون دییشلیأ ر، تهنیت میمنت مبارک

قورالا نشدیرماق: کوپ چیلیک بلّه‌ن ایش.
توتماق اوچین اول ایشی دوزگونا سالماق
تشکیلات دادن

قورالحادلق: ساقلانادلق، حفاظت شده

قوران گوزا (قورولان) گوزا چوپ دوشه‌ر
بچشم حفاظت شده جسم خارجی میرود.

قورت (عورت) دیمش: اوغلان لارننگ اویونی

قور دورما: دارتما، اتلغاتماق / بازی کودکان / دواندن

قور ساماق: اوت غارتب اولترماق،
نشسته آتش زیر و رو کردن

قورجوق: سنگاک وشونگا مه‌نگزه‌ش آولوق
موجه‌ک له رینگ تر خوش، سوسیره‌ی کرم

قوروشماق: قورولماق، الی آیاق وباشغا
اتام لارننگ اویشمه‌گی، گرفت شدن

قورقی: حاوپ، حه‌زه‌ر، ترس

قورقی سز: حاوپ سز، اوشوق سز
بی پروا

قورقولی: اه‌دره‌یج، ایمه‌گی، آیتلغایچ
خوفناک، ترسناک

(قورقانا غوی‌ون که لله‌سی غوشا گورونه‌ر:)
آدم ترسیده کلّه گوسفند را جفت
می بیند

گون قولاق لادی: حالت قبل از شفق شد

قوربان بولاق: اولمه‌ک، اولدیرولمه‌ک
قربانی شدن

قوروغی که‌سیک: اوغول سز، دم بریده

قولاغی که‌سیک: غولاغی چیأکلی، تامالی،
آلئق لی، گوشش علامت داغ دارد

قوشولیار: غاتیشیار، غارئلیار، مخلوط میشود

قوقوراماق: یالاّ گه لمه‌ک. (ایت حه‌یون اقام)
آماده جفت گیری

قوقوشماق: قاوی ایس گه لمه‌ک، بوی خوش

قوقوماق: قوتاماق، قوتیماق، آنگلیماق،
اوران ته له که یاقیمسز ایس گه لمه‌ک
بوی گند و بد

قوقون: بایرام چیلیق دان بیرگون اونگ
ایس ساراتا اوچین بشیرلیان چاپاتی
نان روغنی عیدی

قوقونار: ایس به‌ره‌ر، بو میدهد

قووات: گویچ، زور، اوقیپ، نیرو قوت

قوواتی غاچان: غارتاشان، پیر شده

قوواناق: به گه لمه‌ک، توپیسانماق،
بادلاناق، فخر کردن

قودوم: غارناش (قاپ - آل = بکار) حاییل

قویاز: یاش ییگیت، یه‌نه‌ن ییگیت، جاهیل

قتیجاق: اه‌ده‌ره‌ن، قورقمازاق، غایدوسیز
باتیر، شجاع

قوللانیان: حایرلانیان، اولانیلیان،
ایشله‌نیان، ده‌را ده‌گیان، مورد استفاده

قىچتىق لاماق: بارماغىنىڭ اوجى بىلەن
دوژتمەك، غلغلک دادن

قىرداماق: يونماق، چوب تراشيدن

قىرغاوُل: داغ تاووغى، سولغون،
قرقاول

قىسمات: يازغىت، نەسيب، پاى
قسمت

قىزىل آلانگ: كوموش دە پەدەن/گوتلى-
داغا چەنلى/اوُللاقان/بوُتلوق/
بىُشەن كەپنچەدەن/چەكيلەن
توپار، سىُرتى دا كال، سد قزل آلان

قىل: ات، يەرينا يەتير، گەچير، ايشى بىتىر
انجام بده

قىلماق: بىر ايشى يەرينا يەتيرمەك
آليپ بارماق، گەچيرمەك،
انجام دادن

قير: آق اۇرەنگ، سفيد

قيرآت: آق آت، اسب سپيد

قين: آنگسات دال، آغىر. مشكل

قين لئق بىلەن ياشاماق، گوَن-
گوزەران آغىر گەچمەك ياشايش-
دا كوسەنمەك، زندگى را مشكل
گذراندن

قيليئز: آزراق، دوَلى دال، نيرنيت

قيل + پئز
در + مئز

کأ : کأدا ، کأ بئر ، کأ تا ، گاه

کأ کأ : کأدا کأدا ، واقتال واقتال ، کأ تا کأ تا
گاهگاهی

کأبا : مه که شه هه ریناآ آللانئنگ اوُیی ،
موقه ده س زئیارات اه دیلیأن یئر ،
سیئرئلیأن جای ، حاجی بولونیان جای ،
اهلی مئسئلمان لارئنگ قئبلاسی ، کعبه

کأ بیر : حه مه سی دأل ، کیم دا بولسا ، قایسی دا ،
حایسی دا بولسا بیری ، آیری آیری ،
بئر ناچا ، بعضی

کأ بیری : کأ تا بیری بعضی ، گاهی یکی

کاپئر : قافئر ، مئسئلمان دأل ، دینی باشغا ،
دین سئز ، کافر

کاپراتیو : قولداولئق / یاردام لئق / آرقا داش لئق
اه دیلیپ اور توق بولونوپ قورالان ـ
قوراما ، Coopératif
شرکت تعاونی

کأ تا : کأدا ، کأ واغئت کأ ماحال ، کأ یاتئم
کأ تا کأ تا ، گاهی ، گاهگاهی

کأ تمه ن : یه ر به جه ر مه ک اوچین تایخان لارئنگ
اولانئلیأن آبزالی ، ابزار دهقان

کأ حودا : اوبا باشلئغی ، آرچین ، کدخدا

کأدا بیری : کأ تا بیری ، کأ ماحال بیری
گاهی یکی

کأدی : پازئللی باقچا اه کینی ، کدو

ـ چئنگئت کأدی : آیراتین چئنگئت آلاق اوچین
اه کیلیأن ساری جا کأدی ، کدوی تخمی

ـ حوروش کأدی : کیچی جه ک گوک جا کأدی
کدوی خورشتی

ـ تاختا کأدی ، یه تیشیپ / اچی بوشادان / سونگ
قابئغی / تاختا آغاچ یالی / بولوپ غالیار ،
غاب یه رینا اچئنا زات قویماق اوچین
اولانئلیار ، ده رویش کأدسی ،
کوزه کأدی ، کدوی کشکولی

ـ ماس قوتی کأدی : کیچی جه ک اچی بوش آغاچ یالی
قاتی کادی ، چاقچا کأدی ، کدوی شراب

ـ ساری اولاقان کأدی : سوجی کأدی ، کأدی بورانا
بئشئرلیپ ایئیلیأن کأدی ، کدوی تنبل
کدوی حلوائی

کأرده ری : ائنه ر ده ن غایان آروانادان / بولادن
ائنه ن / دونیا (دنیا) ، شتر

کأرئز : یه ر آستی / سو ولاری / یئرزا چئقارماق /
اوچین / آشاق لاری که ولیپ غازئلان
بیر ناچا غویی ، قنات کاریز

کأزادلار : بیر ناچا زادلار ، بعضی چیزها

کأس : سوجئق ، غایار ، یه ل ته ر ، یوزخان ،
یوخا ، یه نگئل که لله ، سامسئق ،
سأسوو ، یانگلی ، جلف ، سبک

کأسا : جای اچئلیأن اوقارا ، کأسا تاس
ماست خوری ، کاسه

کأس له مه ک : کوتگئلره مه ک ، دفعتاً توقف کردن

کاس له نمه ک : سامئق لاب اولترماق ، که پی
کو په لدیپ اولترماق ، بیهوده گوئی
ده ره ک سئز گه پله مه ک یوخالئق ،

کاسی : کابیری ، بعضی

کاشئر : کوکی شویری شوکبر ایبیلیان زات
زردک هویج

کاشی : توزی آوادان (اوُوادان) سئرلی یوقاجئق
تانکسیق داش ، کاشی

کاغاز : یوزینا خات یازئلیان یوقاجئق
کاغئز ، کاغذ

کاغاز (کاغئز) یازماق : خات یازماق ،
نامه نوشتن

کاکئلئک : گوک که بدره نالی (یاناق یانی)
اوُوادان اتی تاغاطی آوغوشی ،
کبک

کال : اونلده ن گوچلی سوونگ سیلینگ
آقئپ گه چیپ گیده ن اوی یه ری ،
گینگ جار ، یاب ، گیدیپ یاتان -
اوزرئن چوقور ، کال

کال لنک تیو : یئغنا نئق ، توپار ،
کوچئلئک ، ده سا Collectif

کامپانی : اولی اورتاق لئق قراماسی ، کمپانی
Compagnie تشکیلات شرکت

کامبائین : اوزی اوراق اوروپ حه م دا
ده ویان ده سگا Combayene
کمباین

کان : کوپ ، آرتئق ، زیاد

کان راک : کوپ راک ، اوکده راک ،
زیادتر

کاماحال : کاواغئت ، کاتا ، کادا ، گاهی
اوقات

کانه لمه ک : کوپه لمه ک ، آرتماق ، زیاد شدن

کاندیدات : ده وتالاب ، بویون آلیان ،
داوطلب Candidat

کانسئرت ، اوتغاشئق بیرله شیک آیدئلان
ساز اوواز (آواز) ، هم آهنگی
کنسرت Concert

کاواغئت : کاماحال ، کاتا ، گاهی
واقتال واقتال ، کایارئم ،

کایارئم : کاتا ، کاماحال ، گاهی

کایئلمه ک : یارامار ئولان ایش اوچین ، گوون
(گه وین) اترازی دالدنگی سئلدرئلمه ک
یازغارئلماق ، سرزنش شدن

کایئلدی : سرزنش شد

کایئنچ : کایی مه ک لیک ، یازغارماق لئق ،
زه یره نچ ، سرزنش

کایئنمه ک ، کایی مه ک لنگاده گیتلی نولماق
مورد ملامت قرارگرفتن

کاییمه ک : زه یره نمه ک ، اووئت بره مه ک
یازغارماق ، سرزنش ونصیحت کردن

که بره ر : آواران (اوُوادان) الداسا قلانیان آراسا
غوش ، کبوتر

که به له ک (حه به له ک) : دوّرلی دوّرلی
آدادان (اوُوادان) یاسسی غانات لی
گوٌ لله رینگ آراسینده اوچوپ ئوْران
اوزرئین ساخلی موُجه جیک پروانه

که لشیر : ته نه کار، عوُئل کوموش غالایی و
شولارا مه نلوه ش زات توتدیرماق .
سه پله نشدیرمه ک آچیق اولانسلیان
زات، Borax بوراکس

که ب : گه ب ، گورونگ ، سوْز، سخن حرف

که پ : که ب ، گه پ ، گورونگ ، سخن

که په ک : اون اه له نه نده، اه له گینگ .
ایچینده قالیان آرپا بوغدا سینگ آووجاق
قابیق لاری، سبوس سپوس

که په ک : کوُنیه چوُره ک وامیش له رینگ
یوٌز ونده دوُره یان یاشئل اوستا جه نگ قارچ

که پبه : چرپیان چولوغونگ کوله گه سی،
آولاق عوزی یاتاغی ، کوُرپیچ ، آغیل
سایبان آغل

که پچه : کیچی حه ک بیل ، بیلچه

که پچه که لله : که لله سی توغالاق دال،
آرخاسی سوئی یاسسی (یاستی) ، ته کین ،
کسیکه پشت سرش صاف وتخت است

که پچی : که ب گه زدیریان ، شوخول ، سخن چین

که پا سوُغان دوغراماق : خوُشلوغی بوزماق
عیش رابهم زدن

که پله شنیک : ایکی آرادا بوُلان گورونگ، گه نگه ش
مشورت

که پله مه ک : گورونگ به رمه ک ،
سوُز له مه ک ، حرف زدن

که په له ک (که به له ک) ، پروانه

که پیر : ائوه نگی قنزتمنتق آلی بالیق
ماهی کپور

که پیرچه گگا : کیچی حه ک که پیر، کپور کوچک

که ته ک : تاووق ایت آچیق سالنیان
جای ، یاتاق ، لانه مرغ سگ

که ته ک : عوش لارئنگ اوُی جنگلی ، یاوا .
(یووا) ، هه ویرتگا ، لانه پرندگان

که ته ن : اوُسوملیک بوُیی بیر متنئوا یه تیار،
توخوفوندان به زره ک یاتخی آلئنیار،
سالنئی سووا یاتئرئب نئوپ ساپاق
یالی زات اوُنده ریار له ر ، کتان

که ته ن : که ته نده ن دوُقولان یوُغون غالینگ
ماتا ، پارچه کتانی

که ته نی : آیال کوُنیه ک لئلی ، پیراهن زنانه

که ته وله مه ک : آتئنگ سئوقاو شیلیئغی ،
نوعی بیماری اسب
- آت که ته وله ب دئر : آت سئوقاو لاب دئر
اسب بیمار زلفی شده است

که تجه : دوُلی باشغا ، دوُلا دوُش مه یان ،
زبان نفهم

که تدا : اولی ، سیلاغلی ، مورد احترام

که تدا : ایلی باشی ، یاشی اولی ، یولباشی
پیشوا رهبر

که‌ت خوداَ : کأخودا ، اوُبا باشلئغی ، یاَشُ اولی
گه‌نگشدار ، آرچین ، کدخدا
که جه به (کوجابا) : گه‌لین آلئشاندا -
یوُریتاَ / آغاچوان / غارغی حانئش دان /
کومه‌لت گوُرنوشلی یاساَب اوُستونا
یه له‌نگ اوُرتوُپ دوُیاَ آراباَ ،
ماشینینگ اوُستونا به‌رکیدیپ ده‌پاَ -
سیناَ جانگ داقئپ اِچئنا گه‌لین
سالئپ آلئنیار ، کجاوه
که چه به یه له‌نگ : کوُجاباُ نئنگ اوُستونا
اوُرتوُلیاُن دوُرلی آوادان / ماتاحیق
لارئیله‌ن گوُل سوورا‌تدا به‌زه‌له‌ن
اوُللاقاَن ماتاَ ، روپوش کجاوه
که چه : غوُیون یوُنگوندان / نانگئش -
سالئنئپ باسئلئپ اه‌دیلیأن
دوُشه‌ک ، نمد
آت که چه : آتئنگ اوُستونا اوُر-
توُلیأن که چه ، نمد اسب
- اوُجاق باشی که چه : آیراتین -
اوُجاغئنگ / اوُچ تاراپئنا / آیلانیاَن
که چه ، نمد دور اُجاق
- تارپ یاپار که چه : آیراتین غاپی دان -
چوُریم / اه دیله‌ن که چه ، نمد -
مخصوص درب
- دورلدق که چه : قارا اوُیونگ تارئم نئنگ
داشئنا آیلانیاَن اوُرتوُلیاَن
غانئنئنگ آشاغئندا اوُلیاَن که چه نمد دور الاچیق

- سه‌ر پیک که چه : توُ تُوگلینگ اوُستونا
اوُرتوُلیأن ته‌س / ته که له‌ک که چه
نمد دایره‌دار سقف الاچیق
که چه لوُزُوک : که چه تاَیچا ، کلاه نمدی
- توتلوق اوُللاقان که چه : قاوی یوُنگدن
اه دیله‌ن / باسئلان آلتی امز یکلی
که چه ، نمد بزرگ خانگی
که چه دوُن : که چه ده‌ن آیراتین به‌جار-
له‌ن یه‌نگسیز دوُن ، یاپینجاَ ،
عبای چوپانان عبای بی آستین نمدی
که چه نانگئشی : سارچئنیان نانگئشی ،
تاُرنیک نانگئشی ، نقش نمد
که چیک : بوییدان باش / اوُرتگئلی که زنأن /
آیال لاراَ / آیدئلیاَن سوُز ،
زن حجاب دار
که‌ر : غولاغی آغئر ، اه‌شیدمه‌یأن که‌ر ، کر
که رام : یوُلام ، گه زه‌ک ، که‌ره‌ن ،
غاییتاَ ، ساپار ، دفعه ، بار
که ره‌ن ، که رام ، دفعه
که‌رپیچ : بئشمه‌دیک که‌رپیچ ، حام که‌رپیچ
خشت خام
- بئشه‌ن که‌رپیچ ، قاتی بئشه‌ن داش بوُلان
که‌رپیچ ، آجر
که‌رت : داقئنگ ده‌نگیزینگ چاَییئنگ
دئنگ غایاَ ، یاَلی انگلیت ، اوجغئت عتراسی
پرتگاه

که رتوپ : یه رآلماسی ، سیب زمینی

که رتیک : یاراغ چاقمی ئوله ن بیرآز که سیلیب به للیک اه دیله ن ، چاک ، برش

که رتیک که رتیک : که سیک که سیک دیش دیش ، منفرس

که رچه ک : باتئر ، اه ده رمه ن ، پالوان ، قولدور ، دلیر

که رچه ک : جیئن ، دوعزی ، اوولمئیا ، حاق ، راست

که رچه مه ک : که رچیمه ک ، دوغرام دوغرام غئیئم غئیئم اتمه ک ، قطعه قطعه کردن

که رچی : دوغرا ، بوله ک بوله ک ات ، غئیئم غئیئم ات ، قطعه قطعه کن دولئم دولئم ات ،

که رسه ن : یایرانگ انگره ک سئز ، دانا وشونگامه نگره ش زات اوو سئلیان آغاچ غاب ، تشت چوبی بی لبه

که رسه ک (ته رسه ک) : قوری توغالاق غوم ، که سه ک ، کلوخ

که رشه ن : کئرشه ن ، توت توزان غوم گرد و خاک

که رشمه : یا قیملی ، گوزعاش اوینادش ، غارائیش ، ناز عشوه گری ، لوندی

که رکی : آغئزی یاسس ، ئیئی که سگیر گوتی چه کیش (چه کیچ) اورلوندا آغاچ تاختا چاپئلیان آبزال ، قورال تیشه

- الیش که رکی : آغاچ اوستالارئنگ که رکیسی تیشه نجاری

که روه ن : اوستی یوکلی تئو که شدرو تلیب حاتا رباریان دوپاله رماشین لار ، کاروان

که روه ن چئلئک : کوپ بولوپ یولاغچی لیق اتمه ک ، مسافرت دسته جمعی

که روه ن سارای : که روه ن له ر و یولاغچی لارئنگ دوشله یان یه ری ، رباط کاروانسرا

که ریم : ائوه حیم لی ، جوماوت ، کریم

که رینچا : قاپان میزان ته ره زی نینگ زامئنی ، دولی ، ضامن وزبانه قپان

که ری : که ر ، غولاغی آغئر ، اه شید مه یان کر

که زه ک : گه زه ک ، غاتیا ، یولام ، ساپار ، که ره ن ، دفعه ، بار

که سالکی : یات ، تانیش دال ، باشغایورددان آرامی ، ده ل ، ناشناس بیگانه غریبه

که ساتا : به للی بیر توجه ردا نوغ که سیب حاق به ریپ الشله تمه ک ، مزدور گرفتن

که س : اوز ، یول ، ببر

که سه : غایدال ، یان یانین یکطرف پهلو، افقی
که سه بوی : یێک چه کیان اوللاقان
یه لکه ن لی ناو، کشتی بادبانی
که سه ر : حالی حالچا دوقولاندا چێتنلیان
یۆلی که سیلیان کیچی جه ک چاقتی
بێچاق ، کاردکوچک قالی بافی
که سه رمه ک : اوزالیپ یاتماق ، که سه-
لیگینا اوزالیپ گیتمه ک
درازکشیدن ، ازطرف پهنا دراز شدن
که سه رییپ قویدی ، آرا آتدی ، یا سگه ل-
لیک دوره تدی ، که سه رديپ
قویدی ، مزاحم شد
که سه یات : بێر غایدال یات ، یاتین یات
به یک پهلو بخواب
که سه ک ، تزغالاق قاتی غوم ، که رسه ک ،
تارسه ک ، کلوخ
که سه کی : یات ، تانیش دأل ، ده ل آدام
که سأکی ، ناشناس ، بیگانه ، غریبه
که سه ل : انا مێنگ قادالی ایشله مه گینگ
بوزولماغی ، سێرقاوشێلیق ، حاساتلیق
مریضی ، بیماری
که سه ل خانا : سێرقاولاری یاتیرلێپ
به جه ریلیان جای ، بیمارستان
که سه لله مه ک : سێرقاولاماق ، حاساـ
لاماق ، مریض و بیمار شدن

که سه للی : سێرقاو ، حاسا ، مریض بیمار
که سه لیک : دوقما قوراما نێنگ اوێنگوندا کی
آرقا وسێرتێنلاقی له ریش دولانوپ
غایتا لاپان آغاجی ده میری ،
چوب جلو وعقب دستگاه قالی بافی
که سه وی : اوت غورساماق ، دورمه ک ،
اولچه رمه ک اوچین اولانیلیان
تامدێر تایاق ، چوب تنور آتش کاو
که سدی : بُرید
که سگیت : به للی بێر قارار ، قطعی نتیجه
که سگیت حات : بولان قارارێنگ به للی
یازێلان سووراتی ، قطعنامه

Kəsgil

که سگیر : قاتی تیتی ، اوتلێر ، یاکی یالی
برنده مثل تیغ
که سگیر توتوم : که سگیت ترتوم ، تقسیم قطعی
که سمه ک : بیرزادی قوتارماق ، سونگلاماق
بس کردن تمام کردن
که سمه ک : بێچاق یاراغ بێله ن دێلمه ک
بۆلمه ک ، بریدن
که سمه ک : غازان گوتی ، ته دیگ
که سیر : اولێر دێگ ، حالی حالچا نێنگ
اولێر دێگی ، پرز
ـحالی نێنگ که سمیری آلێنماندێر ، حالی نێنگ
یرزی سیپالانماندێر ، بێلماناق تۆلکاندێر
سا پلانماندێر ، پرز قالی گرفته شده
ـیۆل که سمه ک : راهزنی کردن

که سیلمه‌ک : بریده شدن
- ایکی یۆلونگ که سیلیب گه‌چه‌ن یه‌ری ، چاترلق ، محل تقاطع دو راه، چهارراه
- ایکی چیزلیق بیری بیرینی که سیب گه‌چه‌ن یه‌ری ، چاترلق ، محل تقاطع دوخط

که‌سیک : که سیلیب آییرۆلان ، که سیله‌ن . یۆلونان . تۆکه‌نه‌ن ، بریده شده

که‌سیم : بیر تیکه که‌سیله‌ن ، دۆلئمه‌ن بۆلونه‌ن ، دیلیم ، قطعه

که‌سیندی : که سیلیب آییرۆلان زات ، قییقیندی ، بریده شده

که‌سیندی : خالی خالچادان تالیب که‌سیله‌ن اه‌ریش ، تارهای زیادی قالی وقالیچه که بریده شده باشد

که‌سیندی : بیر اوجی یانیب دوران آغاج . تۆله‌گی ، چوبی که یک سرش در اجاق باشد

که‌شه‌ر : ایکی یاشیندا اوقی تانا . دویا (دنیا) گوساله یا شترکه ۲ سال

که‌شیپ : داش گۆرۆنتی ، گۆروش ، گۆرۆنتی اۆز سیماتی ، شکل ظاهری

که‌شیپ اتمه‌ک : چالیم اتمه‌ک . گۆمان اتمه‌ک ، حدس زدن

که‌شیت : گه‌زه‌له‌نج ، سیاحت

که‌شیت اه‌یله‌مه‌ک : گه‌زه‌له‌نج اتمه‌ک سیاحت کردن

که‌شیم : که‌شیپ ، داش گۆرۆنتی ، مه‌نگزه‌تمه‌لئک ، گۆمان ، حدس

که‌شته‌چه‌کمه‌ک : آیال عئیزلارینگ یاقا سیئنا ویه‌نگ له‌رینا تاتئش . سالماغی ، نقش سوزن دوزی یقه و سرآستین پیراهن زنان

که‌شیت : یۆزره‌ک آلاق ، گوونئن اسله‌مه‌ک . حه‌وه‌س ، هوس دلخواهی

که‌شیتئم چه‌کمه‌یار : یۆزره‌گیم گووونئم آلایار . اسله‌گیم یوق ، دلم نمیخواهد

که‌که‌ج : کابئر قوشلارینگ کلله سیئنا . چئقیان او سوئنگی ، تاج خروس ، کاکل سر

که‌که‌ج : ساقئنئپ گه‌پله یان ، ساقاو ، ساقغاو ، الکن

که‌کرا : آجی حاشال اوت ، علفی بسیار تلخ

که‌لام : سوز ، سوزلئم ، لغت ، کلمه ، جمله

که‌لالی : باشا آشئلیان اوییه ، یاعلئق ، یالئق ، غینغاچ ، کلاهی

که‌کیل : چوغدام ساچ ، کاکل

که‌لان : اوللاقان ، کان ، زیاد بزرگ

که‌له‌پ ، باللی بیر مئوجوددا کوله‌ته له‌نن . توپ یا پلیک ، کلاف دسته نخ

که‌له‌پ : مئوینگ قوریان دوزاغی ، که‌له‌پی . تارعنکبوت

که‌له‌چه . جئغئر جئغئر سه‌سلی قوش ، نوعی پرنده

که لپه نگ : که لچیک، سووچوق، غایزا،
یه نگیل که لله، دوَستلوک سۇز،
اه ده ب سۇز، آیىی، سُلتُمسۇز، نغمه
که ل په زا : حاجی جیق، حاتژلُق، سوسمار
که لته : قیسغا، کولا، کوتاه
که لته : جانا بای اوروغ لوُنگ بیرتا یپاسی،
(آچ، آغتری غیشیق، چیکیت لی.
زآ بیئت لی)، یازیجی شولاردان بُولار
وبا مشغالار، طایفه کلته
که لچیک (که لپه نگ)، یه نگیل که لله، لنگ
نازاتمه ک کیک، کاَس لتک،
سۇیۈم سۇز، آیىی، نغمه،
که لچه رمه ک : نازاتمه ک، اُدیکه له مه ک
نازکرگه مه ک، ناز کردن
که له ک : یالان، حوقغا، کلک دروغ
که له ک باز : یالاچی، اُلیوچی، بیور ریلاقچی
آلداواچ، فریبکار حقه باز
که له م : قوغالاق، بیری بیر نینگ داشئتا
دُولانوپ یاتان یاسسی اُولاقان
یاپراقلی ایپیئلیاُن باقچا اُوتی،
کلم
که له مه ک : آغاچ لارنینگ یپراق لارنی
که سمه ک، آوادان لاناق،
حرس کردن
که لو : ته نته ک، اُوغورسۇز، یه نگیل که لله
سامسُق لُق، که لپه نگ، نغمه

که لله سانگ : چاشغش، سانگسار.-
ته نته ک، سۇدسه ک، خوش سُغۇ
گیج
که لله : باش، کله سر
که لله لی : آت اه شه گینک که لله سینا
سالاق اُوچپن یۇزرتیتا اه دیلیاُن.-
غائیش نوختا افسار دهنه
که لۇش : کالوُش، ائوه زین آق قاب،
کفش لاستیکی
که م : جانار بائینگ بیر تاپیاسی، کم
که مال لی : اُونگایلی، اُونگلی، اُونگات
مازالی، قاوی، مودب، خوب
که مان : یای، کمان
که میر : قاتی عارری آیال، زال پیرزن
که مپور : ساما وارنینگ اُوستوندا ده مله ش
چا ئینه ک قُویلیاُن گوزه نه کلی آبزال
جا قوری روی سماور
که م چُتلُنک : یه تنه چُتلُنک، یه تمه ز جێتنک
نارسائی، کمبود
که مه ر : غائیش توشاق، بیل باغ، کمربند
که مرتُل : یه کتای دوَن، اوزرُنی سیلی
اُوستلی گه بیم، روپوش بلند وگشاد
که مسیتمه ک : کیچه لتمه ک، حارلاماق،
اُویتلمه ک، اُوتان دُرماق، یانگسُلاماق، یُرالماق
(بیرکشینی که مسیده ن اُوزی نا که س دیر)
کوچک وخوارشمردن

که مسیک: کیچی تولترلان، سآنا گه لینمه دیگ
حارلانان، حقیر شمرده شد
که مشه رمه: آغلامُش لاما، آغلاجاق-
بُولما، ناراحتی
که‌مشه رمه‌ک، آغلامُش لاماق، آغلاجاق
بُولماق، آغلام حبرُ یماق. اشک ریختن
که م کاس: که م چێلێنک، یه تنه چێلێنک،
یه تمه ز چێلێنک. کسری نارسائی
که مه لمه ک: آزالماق، کم شدن
که م لیک، آزلُق، یه تنه لیک، یه تمه زلیک
کمبود
که مُل: شآلی نینگ سآمانی، کولش
که مین: کمُین، مه نگزه ش، ته تلی، یآلی یآناق
مثل، مانند
که مینه: تورکمه ن حالقێنێنگ بیر-
ره آلیست Réaliste
یاغش یامانی یاشئرمانی یوزا چێقاریان
یازیجی سی، اُوزچه په رچێلێنگیئی شُورتا
سُوز له رێنه ن آرا آتان آدام دیُر.
آدی مامه ت ده لی (۱۱۹۰ - ۱۲۶۰)
که مینه: اُوزونی کیچی غوللوقدا ساییان
آدام، حقیر بنده
که نار: سوونک یه ر بُله ن چاقێلشان
یه ری، ده نگیرنێک ده ریا نێنگ
ارنگه گی، (ا ه نگره گی) یا قاسی، بُویی.
کناره، ساحل

که نه پ: اوسئوملیک، اُوتونگ آغاجی چوپی
تار تار بُولان سُونگ اُوندان تاوچا-
اُونده ره لیپ تیُوپ تاماپ اشیلیاُر
کنف
که نت: اُوبا، تایحان (دایحان) وعال عارا-
ساقلایان لارنێنگ اُوتوران اُوباسی
ده - روستا
که نت له و: آغزێنێنگ ایچی یوُقاری تارالی
داخل وسقف دهان
که ندیریک، اون وحامیر ساجاغی،
سفره آرد وخمیر
که ندیریکینینگ که رتی: ساجاقدا قالیان
آراجێق اون حامیرمایا، اُوربالێق،
آرد ومایه تر سفره
که نگره مه ک: گه نگ گوُرمه ک. تعجب کردن
که و: یاسی (یاستی) یاپراق لی ایشیلیاُ
اُوت، کاهو
که و: که وه ک، اُوی، چین، چوقور غاواق،
اُوتیاق یه ر، دهلیز
که وه ک (کووه ک): اُوی، چوقور-
قازێلێپ اُوی که و بُولوپ دوران یه ر
که وزه مه ک (کووزه مه ک): سُوقا-
سالێپ ده وه ک، (داُنا حاقدا)
چه لتێکی توُوی اتمه ک، درهاون کوبیدن
که ووک (کووک): دُوز مئنئگی یێرتێجی
جه یران گربه وحشی

که‌وسه‌ر : به‌هیشت دا بیر آرنا ئنگ آدی، کوثر
که‌وکی (کووکی) : آلوی، یای گورنوشدا اوی جین یالی چوقور، خمیده، دهلیز مقعر
که‌وله‌نه‌ک (کووله‌نه‌ک) : اوزدا ئتنا آیلانماق، دولانماق، بدور خود چرخیدن
که‌وله‌نیپ (کوولونیپ) دورماق، که‌وسه‌و ائمه‌ک، آنگولیق با اریک بولوپ دورماق بیر جایایا گیرجه‌ک وگیتمه‌جه‌ک دیگلینی ئیلمانی دورماق، معطل مردد بودن
- سوونگ که‌وله‌نیپ (کوولونیپ) دوران یه‌ری، سوونگ آیلانجاق یه‌ری، بورغوسی، گرداب
که‌وه‌ک (کووه‌ک) : قازیپ چوقور، اوی، اویتاق، غاواق ائمه‌ک. چاله دهلیز مانند کردن
که‌ولی (کوولی) : ته‌له‌که‌گه‌زیان آیال روسپی
که‌ویش (کوویش) : آیاق قاب، غایش دان تئکئله‌ن لاستیک ویلاستیک - ده‌ن اه‌دیله‌ن دورلی گورنوشدا بولان عوخ لی عوخ سئز آیغیرتلی اوکجه‌لی، چه‌کمه، یا دینکا، کالوش وباشغا آیاق قاب لار، کفش
- له‌که‌رون که‌ویش : اوکجه‌سی به‌ییک آیال لار که‌ویشی، کفش پاشنه بلند زنانه
که‌ییپ : گوووئن خوشلوق، به‌گه‌نج، کیف

که‌یه‌نگ : اوقیپ سئز، یالتا، یاراوسئز غاواشاق، یوسال، تنبل
که‌ی پوت : گامی له‌رینگ آشاق ائچئنا اینه لگا یه‌ر، راهرو زیرین کشتی
که‌یوان : آیال، باشداش، زن
که‌یوانئم : آیالئم، باشداشئم، زنم
که‌ییک : جه‌ره‌ن، توقار، مارال، آهو
کوب (کوپ) : ئوچوه‌ری بولونچا کان، بول، آز دال، اوکدا آرتئقماچ، زیاد تر از حد
کوبده‌ن کوب : اوران کوب، کان بیش از بیش
کوب بولسون ایت بولسون : دیه‌گی، اوغلان اوشاق دوغان غاریاش کان بولسون تو خم تیچ آرتسئن، فرزندان وفامیل ات چه باشند زیاد باشند
کوپ (کوب) : کان، بول، آرتئقماچ، زیاد
کوپی : ائچی یاختالی غالینگ داشقی غئش که‌پیمی، لباس گرم زمستانی
کوپه : آرقا، یاعئرئن، پشت
کوپه‌ک : ارکه‌ک ایت، سگ چوپان
- قارا کوپه‌ک : یاریم کوپه‌ک، بیرا ئویا لئنگ قئروقدان بیرلیسی، پول سیاه
کوپه‌ک : بیر کوپه‌ک، بیرا ئویا لئنگ ییگرمی ده‌ن بیرلیسی، یک شاهی
کوپیه‌ک اوغولی (کوپیه‌ی اوغولی) : سوگوچ توله سگ

کۆپه‌لمه‌ک : کۆپ بولماق ، کۆپ بولاق ، آغىر-
بولماق ، زیادشدن سنگین شدن

کۆپچه‌ک : کیچیک راک یاسدلیق (یاستۇق)
ناز بالش

کۆپ چیلیک : ھه‌ر بىر زادنىڭ کۆپ کان
بولۇشى ، فراوانی فراخی

کۆپ چیلیک : ئۆیغۇناغ ، آدۇشمه‌ له‌نگ ،
اھلی آداملار ، جمعیت اجتماع

کۆپ دورماق : بیر یه‌ردا کان اولتۇرماق ،
قاراشماق ، آیاق اوستوندا دورماق ،
ئاته‌ل بولماق اگله‌نمه‌ک زیاد معطل شدن

کۆپ دورماق : داغئىت که‌چه‌ک شله‌ن
جیدایان زایا لانمایان ، مقاومت کردن

کۆپراک : کان راک ، آرتقراچ ، زیادتر
اوکده راک ، آغدلیق ،

کۆپرى : ده‌ریانىڭ ، آتار سوو لارنىڭ واده پیر
یولونگ اوستونده‌ن که‌چه‌ک اوچین
قورولیان به‌ییک یول ، ده‌سگا ، پل
کۆفوری ،

کۆپره‌مه‌ک : یوزینا کۆپوک چیقماق ، کۆپرمه‌لی
بولماق ، سابۇن یالی ، کف کردن

کۆپله‌مه‌ک : کۆپ بولوپ بیر ایشی اتمه‌ک
یا وار اتمه‌ک ، دسته‌جمعی کار کردن

کۆپله‌نج : کۆپ واغئىت لاردا ، قالا بایئین ،
المودام دینه‌ن یالی ، اغلب

کۆپلوک : کان لیک ، بولۇق ، آرتیقلیق
آغدلیق لیق ، زیاد بودن

کۆلپرسیمه‌ک : حارت جورت اتمه‌ک ،
غازاب لانماق ، برآشفته شدن

کۆپلوک : کۆپ بولوپ آدۇشمه‌ک لیک ، اجتماع

کۆلپر سیپ یاتان : اون قوم یالی (یاتی یاتاق)
بولوپ یاتان جاگا ، قوم ، خاک نرم

کۆلپر کۆلپر : تاپىر تاپىر آت آیاق لارىنىڭ
سه‌سی ، صدای پای اسب

کۆپوک : سوئیت دشونگامه‌ گلره‌ش زادلار
اوزدونگ اوستوندا جیشیپ یوزینا
چیقیان زات ، کف

کۆپیمه‌ک : یورغان یالی زادىنگ ھه‌ر بیر-
یه‌رینده‌ن تمه‌ن سالجپ تیکمه‌ک
لحاف دوختن

کۆت : آدۇشمه‌ له‌نگ قوم جاگا ، اوت ،
تایا ساماڭ ، باشغا زادلار پشته

کۆت کۆت : تۆپار تۆپار آدۇشمه‌ له‌نگ
قات قات ده‌یه تۆروپ دوران
تایا تایا پشته پشته

کۆته‌ک : اورغیچ ، اورغی ، یبرورق شله‌ن
دورماق لیق ، چالماق لیق ، یه‌نچمه‌ک
لیک ، کتک

کۆته‌ل : یوّ لونگ یاپ یوقاری قالنپ
گیدیان یه‌ری سربالائی ، کتل

کۆته‌رمه‌ک : کۆته‌رمه‌ک ، یوقاری غالدیرماق
بلند کردن

کوتده ک : که سمه زه ک، اُتمه زه ک،
که سگیر دأل،   کُند

کوتده لمه ک : که سگیر لیگی آیرُلماق، که سمانی
اُدُتمانی غالماق،   کُند شدن

کوتگلو مه ک : الیشینگ آرا سُندا بُزُده نگا
دورماق، الیشله مانی غالماق، ساقغا
-دورماق   یکدفعه از کار افتادن

کوتگلودی : ساقغا دوردی،   یکدفعه ایستاد

کوتگلومانی : زایا لامانی، دینجیق آلمانی،
یا دامانی، آرمانی،   بدون وقفه

کوتوک (کوتنک) : دوُیب، بُزُ زادُنگ
آستُلی، اه ساسی،   اصل شئ

کوتی کوتی : کوت کوت، اوستی اوستونا
اوُلیمه له نگ، اووولهن زات
غالُنگ دولامان زات   رویهم

کوتی : یوقا دأل، غالُنگ،   کلفت

کوجاله مه ک : کوجالتمه ک : دوقا کوجی
اتمه ک، اه ریش له ری کوجی کوتارا
چولاغلی سانجی شله ن عترا ده نگ
میزان لاماق،   ردیف کردن تارهای قالی

کوتی : که سگیر دأل   کُند

کوته ل له ش : آتنگ روُشونده ن -
اه یه را چه کیلیان به رکیدیلیان
غارُنی آتنگ اوستونده ن که لیان
غایش باغ.   تسمه چرمی که زیر شکم اسب
وسینه آن بزین محکم میشود

کوجا : آرپا بوغدا ئینگ یا رما سُندان -
بُشُرُله ن ایمیت،   سوپ نیمدانه
گندم وجو

کوجاباً (که جه با).   کجاوه

کوجاباً یه له نگ (که جه به یه له نگ)
روپوش کجاوه

کوجه مه ک (کوجیمه ک) : چوُوا لُنگ،
خورجوننگ کوجُلگنی گوزه مه ک،
گوزأب کوجاب آغزُنی دانگماق،
حلقه‌های سرجوال بهم بافتن

کوجوک : گوجوک، گوجُنک، اه تینگ چاغاسی
بچه سگ

کوجی گوتار : حالی حالجا ماتا دوُقولاندا داشُنا
کوجی اورالیان یُلماق آغاج،
یکی از چوبهای دستگاه قالی

کوجی : که روه ن اوغرادُپ کوچ مه ک لیک
کوچ

کوچا : شه هه ر یا دا اوبا لاردا ایکی جاما ر
سیوانی بولوپ اولتوران اوی له رینگ
آرا سُندا قی یولیان گینگ یول -
یوُرا لگا   کوچه خیابان

کوچه ک : تورکمه نینگ بیر اوروغی، اوستا جُق
آسلاجُق قارالی وباشغا تایپالار
طایفه کوچک

کوُد : تېلفون تېلگراف ئۇ ادنيا ارقالى
به للى ماعلومات لارى بەريلىه ك.
اۆچين اۇلا نۇلياَن شەرت لى بەلگيت
لەر، (Code)، علامت خصوصى، كد

كود : اۆستۆملىيك وە ايميش لى آغاچ لاردان
ياغش اۇلۇم آلماق اۆچين اۇلانۇلياَن
دۆرلى دەرمان لار   كود

كوُر : جاپارباَ يىنىگ بير تاييباسى، طايفه كرد

كوُر : گوُرەجەن غالان، گوُزلەرى گوُرمەياَن
نابينا، كور

كوُر آبراى : بۇلساَ بۇلماساَ، بەلكام اۇنگات
بۇلاغايسا دېيىپ سۇنگوما گوز.
يەتمائى اەديلياَن زاَت، شانسى
Chance.

كورەك : اوزۇين ساپلىق ياستى تاختا.
دۇناَ آتماغا، حارمان آراسلاماغاَ
غارسېرماغاَ اۇلانۇلياَن آبزال، پارو

كورەك : ايكى غوُلاَسەپيشيياُن گەلىشداكى
ياستى سۇنگەك، پيلچە، ترقوه، كتف

كوُرالەن : گيئوى، غىئيزنىنگ اُرى، داماد

كورامەز : چەپان لارنىنگ مەشىك چالى
دوغ، ماست خيكى

كوُر اچەگاُ : اينچە اچەگاُنىنگ يوعون
(يوغين) اچەگاَ بولەن سەپيشەن
يەرى، آپانديس Appendice

كوُرەك : غىئيزنىنگ آدامسى كورالەن، داماد

كوُرپە : اُوغول غىئيزنىنگ اينك كيچى سى،
آخرين فرزند

كوُرپە : غوُيونونگ تاُزا قوزلان بالاسى،
نوزاد گوسفند

كوُرپە : اُولتورلاندا ياُ داغيت رىپ ياتىلاندا
آستاغا دۆشەلياُن يومشاق كيچى راك
دۆشەك،   زيرانداز

كوُرپەلەر : ياش چاَغالار، اُوغلانلار،
كودكان

كوُرپچ : آولاق غوزى سالماق اُوچين آغاچدان
(كوُرپەچ) اەديلەن كەپپە (كەپپە) ياُ داَ
يەردەن قازىلىپ يۈريتا تاييار.
(تەييار) لانان ياتاق،   آغل

كوُرپەنجە (كوُرپە) : يومشاق دۆشەك
زيرانداز

كورتە : آيال لارنىنگ باشىناَ آتىياَت
اُوستىكى قىرمىزى دۆنى چاپىلاى گەييمى
قباى روسرانداز زنانه

كورت تىكىش : آيال لارنىنگ بالاغاديا قاسالماَن
ناغىشى،   نوعى نقش سوزن دوزى زنان

كورچىگەلەن تاودق :   كوچ مرغ ازتخم افتاده

كوررا : حەنيز مۆنماُ گاُ ياراماياَت ياش.
اەشەك   كره خر

كورسى : اُولتورغوچ، اُوستىناَ يوُرغان
آتىپ آستاغىندا مانگالى اۇت
قويوب غىش آيلارى قىزىنلىياَن نارسا،
كرسى

کورسی : اوتورغوچ، ته کجه ک، اوستول،
تاختت، صندلی کرسی

کورشه ر مه ک : یرزونگی ترشوتماق،
سوُرتورماق، سوُرتدورماق، اتزارجی
داُل دئنگی سُلدرُرمه ک، ترشروئی
وعدم رضایت نشاندادن

کوروشگا : سوو یا دا سوولُق لُق (سووق-
-لئق) قویاق آوچین ساپلی قاب
چه له ک ماداق، ظرف کوچک

کوروم : سیچان، گئوده ن، یالمان، آلاقا-
یالی گه میرجیله رینگ غازیان
حیین و اُولونگ داشئنا اُولتیریان
غومی، سوراخ موش وکوت خاک نرم-
دهلیز که حیوان دراطراف آن جمع میکند

کورا : یُوریتا به جه رلیپ آیراتین اوُت
یا تنُلُپ که ریچ بُتشُرُلیان وده میر
آلیتین کوموش اه ریدیلیان جای
کوره

کوروک : ده میراوستالارئنگ ده میرقئزدیریان
یه ری، کوموش اوستالارئنگ قئزئل
کوموش اه ریدیان یه ری، کوره آهنگری
زرگری

کوروک : تامدئر، اوجاق، کورا، وشونگا مه نگزه ش
اوت یانیان زادلارئنگ حاوا چه کیان
ده شیگی، هواکش کوره تنور

کورکه زمه ک (گورکه زمه ک)، نشان دادن

کوُز : یانان آغاچوان یا دا کوموردن غالان
چوغ، اوت، گُل آتش

کوُزوکه ک : آغاچ یاغشی یانُپ کوُز بولماق
گُل انداختن چوب سوزان

کوُسوک : آت آلاشا واه شه گینگ بر-
اُونگ وبر آرتقی آیاق لارئنی دانگماق
آوچین یُوریتا اه دیله ن روشا قران
اوُزرئن راق تئپ، طناب برای بستن
یک پای جلوویک پای عقب اسب بهم

کوُسمه ک : اُویکله له مه ک، قاتی گُورمه ک،
یرز دُونده رمه ک، اینجیماق، گرووئن-
-قالماق، قهر وگله کردن

کوُسه : آسلئندا ساقغال موُرت چئقمادئق
یا دا سه لچه نگ ساقغال موُرتلی

کوُسه دی : حوُرلادی، آزاب به ردی، ده ردا-
-سه را قویدی، یاقدی، معذب کرد

کوُسه مه ک : حوُرلاماق، گوُرگُا قویماق غایغا
قویماق آزاب به رمه ک، یاقماق، بدردسر انداختن

کوُسه نه ن : حوُرلانان، ده ردا سه را قالان
یانان، گوُرگا قالان، غارغانان، پاک باخته

کوُسه نمه ک : حوُرلانماق، اُورته نمه ک یانماق
غارغانماق، قئین لئقدا یاشاماق،
آزاب چه کمه ک، رنج مشقت دیدن

کوُسه ن : حوُرلان، انُزاچه ک، زه حمه ت
چه ک، غایغی ات، برای خود دردسر درست کن
یان،

کُوسه نیأر: حوزلانیأر، گوزگا عانیفا قالیأر
قئین لئقدا یاشایأر، آزاب چه کیأر
یانیأر، زندگی مشقت باری دارد

کُوسه یأر: ائزا زه حمه ت به ریأر، یاقیأر
حوزلوق گه تیریأر، قئین لئق دُوره تیأر
ایجاد دردسر میکند

کُوشت: سادرانج، داما، شطرنج

کُوشه ک: دُویا (دُنیا) نئنگ بیر یاشئنا
یه تمه دیک بالاسی، بچه شتر کمتر از یکسال

کُوشئک: آق تام، اولی جای، غورغان
کُوشک، قصر کاخ

کُوشغون: دُویا نئنگ غوروغونونگ ـ
آشا غئندان چه کدیرلیپ حاوئدا
به رکیدیلیأن تُوپ غولانگ، تسمه و
طناب که از زیر دم شتر بپالان بسته میشود

کوشگوره ک: غئلاد به رمه ک، بادلاندئرماق،
موحئود به رمه ک، تحریک تشویق بدعوا کردن
ـ ایت کوشگوره ک: ایتی آدام آوستو نا
سوئرمه ک، یاردئرماق، دُوپولدورماق
سگ را بجان آدم انداختن

کوشگوریجی: محرک

کُوشئت: اینجالت، دیندار، آرام کن

کُومشوتمه ک: اینجالتماق، دیندارماق،
ائوُه حه ت له ندیرمه ک، ائزانی
آزالتماق، آرام کردن، راحت کردن

کُوفری (کُوپری): سووئنگ چوقورونگ ـ
اُوستئونده ن گه چه لگا یُول، پُل

کُوفری نئنگ حولاغی: بایاسی، باشی، پایه پل

کوک: اُوسئملیک له رینگ یه رآستئنداقی
یایرانگ ایمیت آلیان بُوله ک له ری دامارلاری
ریشه

کوک: تأرئمئنگ آغاچ لارنی به رکیدیأن
دُویا (دنیا) حامئندان اه دیله ن دوودلی
تُوپ، لبت چوبهای مشبک دور آلاچیق
که از خام گردن شتر مانند نخ گره میزنند

کوک: غورغون، که یپ لی، مه س، شادیأن
واقئتی حوش، شاد

کوک آتماق: ده پجیمه ک، تئکئأگا تاپیارلاماق
(تاپیارلاماق)، ایگنا بئله ن حه ریه رده ن
بئرسالجاق، بخیه زدن، بانخ سوزن دُرشت
بخیه زدن آماره برای دوختن کردن

کوکره ک: آدامئنگ بُوقور دامی چئقیان یه رینده ن
دُوشونگ قوتاران یه رینا چه نلی، اُونگ
تارالی، دُوش، باغئر، غورساق، سینه

کوکره ک دُوغا: اُوله ن آدامئنگ غورساغئندا
قُویولیان دُوغا یا زئقلی کاغئر، دعا

کوکا: چاغالار اُوچین کیچی جه ک کولچا یالی
اه دیلیپ بئشئرئلیأن چوره ک،
کلوچه، قرص نان کوچک

کوکه ز: گوزکه ز، کوزکه ز، نشان بده

کوُکه زدی (گوزکه زدی) : گوز اوُنگلنا گه تیرگی
نشان داد

کوکواُر : یالین ساچار، مشوعلاچه که‌ر
چابراپ یانیان، یاغتی‌لیق به‌ریان
زبانه می‌کشد شعله می‌کشد

کوکره‌مه‌ک : یالین ساچاق، چابراب -
یاماق، زبانه کشیدن آتش

کوُکلا : که‌ی یئنگی خُوش ات، خوش بش

کوُکله‌مه‌ک : غورغون لاماق، که‌یئنگی
سازلاماق، داغئتئنگی خُوش -
اتمه‌ک، کیف کردن شاد شدن

کوُکله‌مه‌ک : باشغا بیر آدام نئله‌ن آرآنی
دُوزمه‌ک، آرآ قاتنا شئغی قاوی -
- لاندئرماق، دوُس‌لئغی یه‌رینآ
یه‌تیرمه‌ک. ایجاد محبت کردن

کوُکله‌مه‌ک : کوُک آتاق، ده‌پچه‌مه‌ک
(ده‌بجیمه‌ک) با سوزن بخیه زدن

کوُو-کوُو (کوُو-سوُو) اتمه‌ک : آیلانگ
چایلانگ اه دیپ دورماق، آیلانئپ
گورمه‌ک، ته‌وه‌ره‌گی گوزلاُپ -
دورماق، قدم زدن، رفتن و برگشتن

کوکورت : یانیان ساری زات گوگرد

کوکورت : سوُ بیئگا، سوُ بیئگا، شوُتلیچ
اُوتلی چوُپ کبریت

کوُکوز : ده‌نگیز نیک ته‌کیز یالازی گیدیپ
یاماتن غئراسی انگوه‌گی، پلاژ
Plage

کوُل : یامان زاتدان غالان چال اُرُه‌نگلی اون
یالی (یاناق یالی) غالئندی، خاکستر

کوُل به‌یه‌کون : کوُل اوُوشام (اُووشاق)
بئشراق بُلوپ ده‌ویله‌ن (دووُله‌ن)
مایدآ مایدآ بُلان، ده‌ربی داغئش،
داغون، خورد و ریز

کوُل تالحان : کوُل آورام (اُورام)،
خورد و خاکستر

کوُله‌رله‌نه‌ن : چوغدام چوغدام، توُپ توُپ،
بوقچا بوقچا، یئغنالان، که‌له‌پ -
اه‌دیله‌ن، داُنگلی داُنگلی کوت کوت -
قوُیلان، بسته بسته دسته دسته شده

کوُلته‌م : بیر بوقچا بیر داُنگلی، بیر توُپ -
بیر غوجاق، بیر کوُلتوم، یک بسته یک انبار

کوُله : قیسغا، که‌لته، قوروغی چوُنتوق،
که‌سیک، کوتاه - دم بریده

کوُله‌گه : دوروموش زاماندآ گوُن دوُیشمه‌یان
گوُشه‌ش داُل، سایه

کوُله‌گه‌سیندآ یاشاماق : غوُل آستئندا -
غوللوق چی بُولاق، خدمتکاری

کوُله‌گه‌لی : کوُله‌گه‌سی بآر، کوله‌گه‌یه‌ر، سایه‌دار

کوُله‌نگ : آیلی ادچلی ده‌میر، بیر ادچی یئتی -
چیش یالی، اوُل بیر ادچی یاسسی که‌رکی
یالی، یه‌ر قازُلیان آغئرابزال کلنگ
حزده‌نگ،

کولچه : یاغ یومورتقا، شه‌که‌ر قوشولوپ
سوٚیدا یوغوروپ تامدیرا پیشتیرله‌ن
یوقا جیشق ته‌گله‌ک لیچی چه‌ک چوٚره‌ک
کلوچه

کوٚلچه (گوٚلچه) : سوویغنا لان لیچی چه‌ک یه‌
استخر، تالاب، مرداب

کوٚل که : بیر زادینگ اونتاسی، اونتیغی،
مایدا پاٚرله‌گی، براده خاکه، ریزه

کولوش : غاریغی عامیش تیرجین گالی، غمیان
خور قامیشنگ یاپراقی وشونگا مه‌نلزه‌ش
اوٚسوملیک له‌رینگ ساٚل لارینیدان
دوقولیان دوٚشه‌ک لیک، حصیر

کومبایین، کومپانی، اوراق اوریان وده‌ویان
ده‌سگا، Combayêne کمباین

کومه : قال قارا سالاق، اوٚت ایم قوٚیاق
اوچین یوٚرتیا اه‌دیلیاٚن تامبله، طویله

کومه : تورموس آیلارینیدا اه‌کینمینگ باشینیدا
بولماق اوچین عامیش چیبیق دان یوٚرتیا
اه‌دیلیاٚن جای جاغیز، ساقچی کومه‌سی
غوش غولام، محل پالیزبان

- قیزق کومه‌لی : دیمه‌کی اوٚیینگ ته‌وه‌ره‌ک
داشی ده‌ولی کومه، حاپا جاٚیلار،
خانه‌ای که دور ورش طویله زیاد
دارد

کوٚمه‌ک : یاردام‌لیق قوٚلداولیق، آرقا، کمک

کوٚمه‌ک ائته‌ک : کوٚمه‌ک به‌رمه‌ک، یاردام-
قوٚلداد بولماق، کوٚمه‌ک له‌شمه‌ک
همکاری وکمک کردن

کوٚمه‌کچی : یاردام، قوٚلداو، آرقا، مددکار یاور

کوٚمه‌له‌ک : یه‌رینگ آستینیدا بیتیپاٚن -
اوسیٚملیک، اوٚره‌نلی آق، یه‌له‌سالی
قارچ

کوٚمه‌له‌ک : کاٚبیر کوٚنیا امیش له‌رینگ و
چوٚره‌گینگ اوٚستونا و آرامینگ ده‌ر-
-لیپینینگ یوٚزیناٚ آق توزغا یاٚلی بولوپ
دوره‌یاٚن زات، حه‌نگ، قارچ، کپک

کوٚمشوک : اوٚغری، اه‌لی اگری، یوٚره‌گی آق داٚل
دزد، بدطینت

کومه‌ت (کومبه‌ت) : غوپبا گوٚرنوشلی به‌ینگ
دینگ، مناره، طاق گنبد

کومه‌ت قاووز : گورگه‌ن آقاٚرینگ (چاٚپینگ)
یاقاسینیدا یه‌رله‌شه‌ن بیر شه‌هه‌ر،
یه‌حیاٚ حه‌زره‌ت زه‌یدینگ اوٚغولی د-
ائمام سه‌ججادینگ آغتیغی شوٚ شه‌هه‌ردا
یه‌رله‌شیپ دیٚر، دیٚیارله‌ر، گنبد قابوس

کوٚمور : اوٚدون یا قماقدان اه‌لاگه‌لیاٚن اوٚدوم،
اوٚره‌نگی قارا یا لغیر یوٚرت زاٚت زغال

- داٚش کوٚمور : یه‌رینگ آستینیدان قازیپ
چیقاریلیاٚن داٚش یاٚلی قاٚتی کوٚمور،
زغال سنگ

کوموش : چالنمتتق آق ائزه نگلی یالپنلداوق
باحالی ده‌میر (مُتال) : نقره

کوموش اوستا : کوموش شاییا بجه‌یر Metal زرگر

کوموش ده‌فه (ده‌په) : تۆرلمه‌ن ساحرادا
ده‌نگیز یاقا سئنذا یه‌رله‌شه‌ن
بیر تشه‌حه‌ر، یه‌ری ستۆر اه‌که‌ر اپخللغی
آرپا، آز کم دادارلی بئزنا چاحه‌م
بالئق الیشینا گۆیمه‌ نیأرله‌ر،
کوپله‌نچ ایش سئز، گومیشان

- آلاجا کوموش : یه‌نگ باسئرغی کوموش،
توربا گۆرنوشلی کیچی‌جه‌ک شاییا،
یه‌نگینگ یۆز بیا بوُیدان باش تلکنلئپ
سه‌رپیلیأر، نقره‌سر آستین

کوموش قازلق : کوموش ده‌ن بجه‌رله‌ن
آت قازلق، (آت قازلغی کوموشده‌ن
یۆل آز لغی ایمیش ده‌ن)
طویله‌ بیخ نقره

کوموش کئلئت : اوغلان لارئنگ چابئت
وعورسا قچا سئنآ داقئلیآن کوموش
دووه‌مه، دکمه نقره‌ای

کۆنا : کوینآ، کأن ایشله نیپ سانلان-
غالان، زآیا لانان، یئرتئلان ، -
ده‌ویله‌ن، یاراماز، بدرد نخور

کۆنا سۆنا : ده‌ویک یه‌نجیک، یئرتئق-
ایریک، یاراماز زادلار، پاره‌پوره
شکسته، بدرد نخور

کۆنه‌لمه‌ک : کۆنیا بولماق، زایالاناق، اۆیتگا-
مه‌ک (اۆیتگله‌مه‌ک)، کأن ایشله-
نیپ ساری گیتمه‌ک، فاسد کهنه شدن

کونتی : یامان، ته‌له‌که، بدکاره

کونج (کونج) : کونجه‌ک، بوروج، بووئر،
بۆجه‌ک، گوشه زاویه

کونجارا : یاغی آلئنان کونجی یا فتاچگئت
جه‌وه‌ن گۆنا باقار (باقان) چگئت و
شولارا مه‌نگزه‌ش دأنا له‌رینگ-
گه‌مراه‌سی تال ایمیتی، تفاله

کونجه‌ک : کونج، Angle، گوشه
- اۆچ کونجه‌کلی : اۆچ بوروچلی، سه‌گوشه مثلث
- دۆرت (تۆرت کونجه کلی) : دۆرت بوروچلی
چهارگوش مربع

کونجی : آوئنجاق ساری یأ دآ قاراجا یاغلی دأنا
کنجد

- اۆیونگ دۆرت کونجه‌گی : تۆرت بوروچی،
به‌ویری (بووئری)، چهارگوشه خانه

- آچئق کونجه‌ک : Angle obtus
زاویه منفرجه

- دوغری کونجه‌ک : Angle droit
زاویه قائمه

- دار کونجه‌ک : Ancutangle
زاویه حاده

کونجه‌ک ده‌نگه‌شدیریأن : زاویه سنج
Goniomètre

١ کوندا: یەرسۆرئیان آزالنگ یەری آغداریان
بۇلەگی، بەرونی، سوکندە گاوآهن

٢ کوندا: ترساغ لارنگ اەلینا آیاغنا سا-
-لنئیان زنجیرنگ بیراوجنا داقنلیان
اوُللاقان آغنر کوندا آغاچ، غاندال
کنده سرزنجیر زندانیان

٣ کوندا: آغاجنگ اینگ یۇغین (یۇغون) قاتی
دووئنلی یەری بۇلەگی، کنده چوب

کوندئز: توغالاق قونگری اۇزەنگلی یومشاق
اچۇی دوۇرت (توُرت) یاش شاننکلی
ایمیش، ازگیل

کوندوک: سوو قوئولوپ ال تیز یوُمئلیان
میس چوُیون پیلاستیک یا داغالایی لان
بەجە ریلیان چۇر نۆکلی تونگچا،
آفتابە

کونکلی: گرووئن، گەوین، اچی، یۈرەک،
ضمیر باطن،

کونکلی: گرووئنی، گەوینی، اچی، یۈرەگی،
باطنش، دلش

کونکلی یەتیک: یۈرەلدەش، همراه صمیمی

کونکلوم: گروونم، گەوینیم، قلبم دلم

کونکلوم بئتتدی: گەوینیم بئتلدی، ئۇزازی-
بولدوم (بولدوم) راضی شدم

کونکلونکی: گەوننگی آقلا، یۈرا گنکی آچ
کینەلی بولما، کینە نداشته باش

کوُو (کەو): کاهو

کوُو (کەو- کووەک): سوو آقئپ اوی بولان
اوُیاق یەر، چوقور، اولی دەشیک،
غاواق، سۆرەن، مسیل، نقب، دهلیز، غار، حفره

کوُووک: اوُللاقان مەیدان بیُشنکلی گر- وشی

کوُوزەمەک: شالی چەلتیک یالی داُنالەری
سۇقاسالئپ دەوەمەک، آراسسالاماق
تۆوی اتمەک، شالی شلتوک رادر-
هاون کوبیدن برنج گرفتن

کوُوکی (کەوکی): هیرغاپدالی چوقوریالی بولوپ
دوران زات، گوزلنگلنمک آیناسی یالی
اوقارانئنگ اچی یالی، مقعر

کوُوولمەک: کەویلمەک، کووەک اەدیپ
قازلماق، نقب زدن

کوُومەک (کەومەک)، قازئپ چوقور اتمەک
اوُیاق، دۆیشنی قازماق، نقب زدن

کوُولی (کەولی): تەلەکە کەزایان آیال،
روسپی

کوُوُش: حەرچیلیلی دا بولساآیق قاپ، غاپش
تەلەتین لاستیک پلاستیک دەن
تنکئلەن آیغئرتلی بەپیک چۆکەک
اوُکچەلی کەوش، کفش

کوُی: بیُلکئر، اوُی، آلارا، خیال
فکر، اندیشه خیال

کوُی اە دیلمەیان: اوُسلاساپایان، بیُلکئردا یوُق
زات، چیزی که درباره اش فکر نشده

کوُیدورمەک : بیرِ ناحاری ایمیتی چەندەن
آشا بئشئ ئپ یا قماق، زایا لاماق
سوزاندن غذا

کویدورمەک : آدامنینگ اچُینی باغئرُنی
یا قماق، اوکوندورمەک عینا ندئرماق
دچارغم وپشیمانی کردن

کوُیدوریجی : یاندئرُیجی، اچُ یاقان، دلسوز،
دل سوزاننده

کوُیزا : ایکی یاُ داَ دوُرت (لوُرت) غولوبلی
بوقورداق لی، بیلی یا یبانگ ـ
(گوورەلی) گەورەلی، پالچیق دان
یا سالئپ ئشئرلەن قاَب، کوزه
مارداق،

کوُیسەمەک : ائسلەمەک، آرزوُلمەک
خواستن میل آرزو کردن
(اُرُدوغان یەرنی کوُلیسار، ایت دویایەرنی)

کوُلیسەرمەک : کوسمەک، اُیکله لەمەک،
انُجیماق، یوُز دوُندەرمەک، قهرگرد
(اُوز اُوزونگدەن کوُلیسەرسەن، اوز ـ
ائوُز غئنگی کەسەرسەن،)

کوُیکئرەمەک : غارریپ بیلینگ بوُکولمە
آشاق ایلەنیپ اەگیلیپ (انگئلئپ)
یوُریمەک ، لوُکورئولماق،
کرژ پشت شدن

کوُوُیکی : بوُکور، بیلی بوُکوک، بیلی اگرەلە
اەگیلەن بوُکولەن، خمیده شده
کرژ پشت

کوُیله نمەک : اُوی لاماق، ئبَلئرلەنمەک،
بیرایشی باشلاماغا یەرینا یەتیرماگا
تولتوم توتماق، بیل قوشاماق،
با تفکر و تعمق تصمیم گرفتن بکار

کوُیلی : ئبَلئرلەنیپ خئیال لانئپ یوُرەگینا
کوُنی دوُ شئوُب یوُران، آقئل تا یدان
ساغ داُل، یەتنە چئلئک لی،
کسیکه درعالم خیال واوهام
زندگی میکند

کوُیمەت : پیشمه، چاپاتی، بئزمئق (پوسوق)
چەلپەک، قاتلاما، سوُیجی پەتیر
یاَلی توُیلاراَ اەکیدیلیئان وشولارا
ەنگزەتی سوُیجی کوُکا ساوعات،
ساچاق قاب، هدیه کادوعروسی

کوُیمەک : اچُئنگ یانماق، زەیرەنمەک،
انُجیماق یوُرەکی یانماق، ناراحت شدن
دلسوختن

کوُینا سوُینا : کوُنا سوُنا، لەوکیپ یەنجیک
یئرتئق ایریک، یاراماز زادلار،
پاره پوره شکسته، بدرد نخور

کوُینەک : اچُ گەییمی، پیراهن
ـ اچُ کوُینەک : یرقاجئق تورکوُینەک،
عرق گیر پیراهن زیر

كىتاب: كاغەزلى يازۇلان چاپ باسما
بولان دەپتەر، — كتاب

كىتاب لارىم: كىتاب لام، — كتابهايم

كىتتىر دووئىك، كىتتىرداپ پىتتىرداپ،
ئاورانىپ باريان قاتى بولغانلۇق يوغناق
سۆزلۈك، گەمىرچەك، — عضروف

كىتتىر دووئىك چورەك: تامدىردا قالانى
ئاقىپ قاچان چورە گىنىگ ئارقاسى،
مىسوى قاچان چورەك، — نان سوخارى

كىتتىرى: ئوستى توتارلى، چوز لوكلى چاينەك
(دەم كەش ـ دەكمەچ) گوزلوكلى
دەمىرقاب، — كترى

كىنچ جىنىك: كىچى جىنىك، كىچى جىنك، كىچى چەك
كىچىك، كىشى چەك، كىشتىنىك، — كوچك

كىچە لىتمەك: بىر ئادانى خارلاماق، كىچا لىتمەك
ئادنا ندرماق، كەسىتمەك، يوبالاماق،
يانگىلاماق، ئابراينا تۆكۈلماق توقوتماق،
ئابراي لى زۆكمەك (بىر كىشىنى ـ
كەسىدەن ئۇزى نا كەس دىر) — تحقير ومسخره كردن

كىچى لىك: خارلىق، يۈز قارالىق، ئادنا بجلى
لىق، ئابراي سىزلىق، — روسياهى

كىر: خاپا، كىر كىمىتر، بولاشىق، ياغ توت
غوم، يوقوتسان، ئاراسادال، — كثيف

كىر باغلاماق: چوزلاماق، دەرى وباشقا ئادىنىگ
يۈزىنى بىرقات كىر خاپا توتماق، — چرك بستن

كىر بىنىك: گوز ونىك غاياق لارىنىنىگ غىزا سىنا
چىقىپ نايزا يالى غىل، — مژه

كىر پى: غوتون كىرپى، ئوقلى خاكىرپى،
ئاتى دەرمان، — جوجه تیغی

كىر بايرامى: ئولى بايرام قىلىق دان ئايىت دان
ئاپى گوزان ئوئنىك گوزنى — مقدمات جشن وعید دو روز قبل

كىر توتماق: بىر ئادنىنىگ يۈزىنى دەشىلىپ
توت غوم ياغ خاپا ئۆرتمەك باسترماق
پوسلاماق، — چرک وزنگ پوشاندن

كىر جىنلمەك: سەھەلچا ئازاچىق كىرلەمە
— كمى كثيف شدن

كىرەى: — كرايه، اجاره

كىرەى كەش: ئوز مالى بىلەن زەحمەت خاقى
ئالىپ يۈك چەكيان، — كرايه کش

ـ ئولى كىرەى نا بەريار: — خانه را باجاره میدهد

ـ ناچا كىرەى ئاليار: — چقدر اجاره میگیرد

كىر شەن: توت غوم توزغا توزان چانگ،
— گرد و خاک نرم

كىر كىرى ئاچار، كىر كىمىتنى، — دفع فاسد با فسد

كىر لان: كىر بولان، كىر يوقوتسان، — كثيف شده
كىرلى، كىر يوقان، كىرلان، — كثيف

كىر ئۆش: ساز لارىنىگ سىمى ئوستا لارىنىگ گونى
چەكيان يۈرپى ناخى سى، سیم تار نخ بناخى

کئسانا : بەللی بیر مۆچوەردا حاق بەریپ ایشلەتمەک ، روزمزد

کئشتئک : کیچی جئک ، کئچ جئک ، کوچک

کئشرا : آیال لارنئنگ کوینا کئنئنگ یاقا نانگئشی نقش یقە پیراهن زنان

کئشرا : قوریدئلان اەریگینگ اەتی ، او اوزی بولاق ، کشتە تمایس

کئشمئر : اوزوزئمئن آیاقلی ، توغالاق کەللەلی مۆجەجیک ، نوعی کشمش درازیا

کئشنگامەک : آتئنگ سەسی ، شیهە اسب (بئرلیندا کئشنگادی لزرگەمەن بەدەوی)

کئشی : آدام ، ارکەک آدام ، مرد

کئشی لیک ، مەرت لیک ، اەدەرمەن لیک غایرات لی لیق ، باتئرلئق ، مردانگی

کئشی سی بار : آداسی بار ، آرقاسی بار ، ارئی بار پشتیبان ، شوهر دارد

- بیر کئشی سی یوق : بیر قولدادی قول توتاری آرقاسی ، کومەکچی سی یوق ، حامی ندارد

- بیر کئشی لیک ناحار بار : غذا برای یکنفر هست

کئشی لەنمەک ، کئشی یالی بولماق ، غایراتا- مۆنمەک ، تیجاناماق ، یئرەکلەنمەک خودنمائی مردانگی کردن

کئشی نی : بیر آدامی ، یکنفر را

کئلئت : قولوپ آچئلیان لیچی جەک آچار ، دلیشلی دەمیرجیک ، کلید

کئلئت : تویارئنگ یوزینا بەرکیدیلیان بارق آبزالی ، کلید برق

کئلئت : کوینەک گەییم چا بئت دئونونگ اوئنگونا داقئلیان دووما ، دکمە لباس

کئلاسیک : نوسخا ، گورەلدا ، قادا قانونلی بولان اوقیمالی (اوقومالی) اوورن نمونە Classique زادلار ،

کئم : آدامی تانیماق اوچین اولانئلیان - سوراغ چالئشماسی ، کی هست کیە

کئم مئلەن ایشینگ بار ؟ با کی کار دارید؟

کئم سەن ؟ کئم بولیارسئنگ ؟ کی هستید؟

کئمای بو آدام ؟ بو آدام کئم بولیار ؟ این آدم چە کسی است؟

کئما باغلی ؟ کئما دەرەک ؟ بکی مربوط است؟

کئم دئر ؟ کئم بولار ؟ کیە ، چە کسی است؟

کئم گەرەک ؟ کئمئ ایسلەیارسەن ؟ کی را میخواهید ؟

کئمئ گوزلەیانک ؟ کئمئ آختاریانگ ؟ کی را نگاه میکنید؟

کئمەلەر : بئرناچا آداملار ، بعضی ها

کیسە : حالتا ، جاجیم ماتا دان تئکئلیان اوللاقان قاب ، کیە

کئلئم : قاقما دوقولیان دۆشەک اوللاقان کئلئم یالاس ، گلیم / کلیم

کیلکا : آوونجاق بالئق : نوعی ماهی کوچک

کیلوان : دەگیرمەندا حارازدا آریا لوغدایی اون اریان ایچی ، آسیابان

کیلوگه رام: بیر تۆنگ (مَنگ) گه راتا ده نگ
بۆلان آغیرلیق تۆچوه ری، کیلوگرم
Kilogramme (1000g)
کیلو مێتێر: بیر تۆنگ (مَنگ) مێتێر.
بۆلان اوزونلیق آرا لیق اۆلچه گی
تۆچوه ری، کیلومتر Kilomètre
کیلووات: الێکتێریک توغو نونگ
بیر تۆنگ (مَنگ) واتا ده نگ
بۆلان گۆجینینگ اۆلچه گی،
Kilowatt کیلووات
کیپ: غائێش دان یه‌جه‌رله‌ن الجێنا
کاغێز ده یه‌ره‌ر کتاب سالئیان
تونارلی قاب کیف
کیچی: کێچی، کیچی جه‌ک، چاقلانگ،
اولی دا‌ل، کوچک

گاب: بیر اۉلی عوشی سوو ایچینده دیری یاغلی
قوْیوب باشغا قوشلار شۉ لونگ حاوا
سیندا گه‌لیپ آولانیارلار، سۉل
قوْیولان قوشا گاب دیییلیار
لاشه پرنده مرده جهت جلب پرندگان

گاد: بیرزادینگ اوچیندان دیشلاب آل،
یار، ده‌و، دیشلا، بکن، گاز بگیر

گادیپ آلاق: دیشلاب آلاق، دیشلاب
بۆلمه‌ک، دیشله مه‌ک

گادمه‌ک: دیشله مه‌ک، دیشلاب
بۆلمه‌ک یارماق، گاز گرفتن

گادیک: آیرلق، یارلق، ده‌شیک، گوزه‌ر
بۆلونوب یاتان یه‌ر، چاک راهرو

گار: ساتین آلینان قیزناق، کنیز برده

گاراج (گئراج): دۆرلی آفتامیل له‌رینگ
دورالغا یه‌ری، Gar, Garage
ترمینال، Station Terminal

گاز: یالنغیچ، نه‌بیت ماغدان لاردان
چیقیان اۆلزم، گاز سوخت

گاگیزمه‌ک: بوغازدان سه‌س چیقارماق
آروغ، بادگلو

گالوش: قولوش، اۆده زین آیاق قاب،
کفش لاستیکی

گالی: سوولی یه‌رله‌ردا بیتیان اه‌که‌ز
واۉ لونگ اوزرین سالی تیزچین،
دوخ

گامیش: اولاقان سیغیر، سووا باتغا
حه‌ریس حه‌یوان، گاومیش

گامی: سوو یۉزونده گه‌زمه‌ک اوچین
اولانیلیان، تاختا ده‌میرده‌ن بجه‌ر-
-یلیان اۆلاقان ناو، بیراخوت،
گه‌مه‌نۉی، دوغمال یالی زادلار،
انواع کشتی

گانا: قال قارانینگ اینا میندان غان سوریان
توجه‌جیک، کنه

گاوشه‌مه‌ک: گا بیر حه‌یوان لار ایییه‌ن
ایمینی سونگرا غایتالاپ آغزینا
گه‌تیریپ قاوی چه‌ینه‌یب یوووتامی،
نشخوار کردن

گاوشه‌یان: غایتالاپ چه‌ینه‌یان، نشخوار کننده

گه‌ب (گه‌پ، که‌ب): گوررونگ، سۆز،
حرف، سخن

گه‌ب گوررونگ: آدام لارینگ گه‌پی، میش میش،
حرفهای درگوشی

گه‌پچی: سۆزچول، گه‌پ گه‌زدیریان، سخن چین

گه‌بله: سۆزله، بۆری، حرف بزن

گه‌بله‌دی: سۆزله‌دی، گوررونگ ادی، حرف زد

گه‌بله‌دی: گاییدی، انگا گوردی، یامان
گوردی، یازغاردی، سرزنش کرد

گه‌بله‌شیک: ایکی دیوار آدام لارینگ
آرا سیندا بولیان گوررونگ، قورالتای
Conference کنفرانس

گه بله مه ک : سوُزله مه ک ، گوررونگ به رمه ک
گه پله مه ک   حرف زدن ،
گه بله مه ک : یامان گورمه ک ، گاُییمه ک
یازغارماق ، گه پله مه ک   سرزنش کردن
گه بله ندی : گوررونگ به ریلدی ، یازغارتلدی ،
گه پله ندی   حرف زده شد ، سرزنش شد
گه پی دوزلی : آجی سوُزلی ،   بددهن
گه پی ساقلایان : آبرای دُکمه یاُن ، آغزنا
قاییم ، گه پی پاش اتمه یاُن ،   رازدار
گه پینگ سوُنگی : سوُنگقی سوُز ،   حرف آخر
گه تیر : اُکه ل ،   بیاور ، بیار
گه تیرایین : گه تیره یُن ، اُکه له یین   بیاورم
گه تیرجه ک دال : اُکه ل جه ک دال ،   نمیاورم
گه تیرما : اُکه ل ما ،   نیاور
گه تیرمه ک ، اُکه ل مه ک ،   آوردن
گه تیریاُن : اُکه لیاُن :   آورنده ، میاورم
گه چه لگا : اُته لگا ، گه چه ریالی یه ر ،
گه چیت ، گوُزه ر ، گه چلیت ،   معبر گذرگاه
- داغ آستی گه چه لگا :   تونل زیرکوه
- یه رآستی گه چه لگا : مترو   Metro
گه چه ن : گه چیپ گیده ن ، اُته ن ،   گذشته
گه چه ندا : اُته ندا ، گه چیپ گیده ندا ،
گه چه ن واغتی چاغی ،   وقتیکه گذشت
گه چه ن گوُن : اُته ن گوُن ، دوُین ،   دیروز
گه چه ن ییل : اُته ن ییل ،   سال گذشته

گه چه دور : گه لی به ر ، گه ل یوقاری ، دُوییا گاچ
لوُرا بار ،   بیا بالا   صدرمجلس
گه چری : باغشلادی ، گه چیپ گیتدی ،   بخشید
گذشت
گه چ سه نگ : گه چاغا یسانگ ،   اگر بگذری
گه چگیلیجی : گه چیپ باریان ، یولاغچی ،   مسافر
رهگذر
گه چ گیت : دورما ، گیت ،   برو
گه چلیت : گه چه لگا ، اُته لگا ، گوُزه ر ،   معبر
گه چه : اُتمه ، آیاغشلی چه ک ،   عبور نکن
گه چمه ک : اُتمه ک ، گه چیپ گیتمه ک ،   عبورکردن
گه چمه ک : باغشلاماق ،   بخشیدن
گه چیش دا : گه چه ن اُته ن زامانداَ ،   درگذشته
گه چی : آیاق لاری اینچه اوزرئین شاخلی ،
داوارلارنگ سه رداری   بز
گه چی اه مه ن : زه مزه ن ، پاشلاق ،
حاژژوُق ،   بزغچه
گه چی غولاق ، پیشمه ، حامیرغالنگ
یوسوق یالی یوله یوله که اه دییپ
یاغا بیشیرئلیان چوُره ک ،   نان روغنی
گه چیملی لیک : پوُره گی یوقا ، دوروم سیزلق ،
انژه چیملی لیک ، گه وین گوُنی   خوش قلبی
آیا ما سیزلق ، دوُزوملی لیک ،   ایثارگری
گه چیت : گه چه لگا ، اُته لگا ، گوُزه ر ،
یوُل ، پاساژ ،   معبر گذرگاه

گه چیپ باریان : یَولاغجی، یَرلدان باریان
عابر، مسافر
گه چیپ باریان واغتْ : اُوتوپ باریان ـ
زامانا، دوریوش مودام ئتق دال،
گه چیر : بگذرد، عبور ده / زمان گذرنده است
گه چیرمه‌ک : یه‌رینایه تیرمه‌ک، بیرایشی
اه دیپ ساوماق، انجام دادن
گه چیرمه‌ک : بیرآدالی گه چه لگا یه‌رده‌ن
گه چیریپ قویه‌رمه‌ک عبور دادن
گه چیرمه‌ک : باغشلاماق، بخشیدن
گه چیرمه‌ک : تامنگ اُویونگ اُوستی ـ
یاغشدا داموُرماق، آب چکه کردن بام
ـ گؤن گه چیرمه‌ک : اُونلشوق یاشایشنگ
گه چه‌گی، گؤن گوزه‌ران، معیشت زندگی
ـ اچ گه چیر : اچی بوشاق اریان ده‌رمان، مسهل
اچ گه چیرمه‌ک : اچی اشله‌تمه‌ک بوُردیرمه
تخلیه شکم
ـ گه چیریپ قوتارماق، بیرایشی سوُنگلاماق
یوزاچقارماق، انجام دادن کاری
گه چیرمه‌لی : یه‌رینایه تیرمه‌لی، یوزا ـ
چقارمالی، انجام باید داد
گه چیریپ باردلق : یوزاچقاردلق گه چیردیک
یه‌رینایه تیردیک، انجام دادم
گه چیرلیان یه‌ر : یوزاچقارلیان یه‌ر،
یه‌رینایه تیرلیان جای، / محل اجرا
سازسوُبه‌ت قورالیان توی بایرام تورتولیان یه‌ر،

گه ده‌ک : گامشئنگ بالاسی چاغاسی، بچه گاومیش
گه ده‌ر : اُوزئونده‌ن اُوازی، از خود راضی
گه‌ره‌ک : گه‌ره‌کلی، زه‌رور ده‌کار، لازم
گه‌ره‌کلی : گه‌ره‌ک : ده‌رکار لازم
گه‌ره‌گی (گه‌راگی) یئرق، گه‌ره‌کمه‌ز،
اُسله‌مه‌ز، ده‌رکار دال، لازم نیست
گه‌ره‌کمه‌ز : گه‌ره‌ک دال، اُسله‌مه‌ز،
ده‌رکار دال زه‌رور دال، لازم نیست
گه‌ره‌گینگ : گه‌ره‌ک زادئنگ ده‌رکارئنگ
اُسلانئنگ، هرچه که لازم داری
گه‌ره‌گینگچا : اُسلانئنگچا، ناچا ـ
گه‌ره‌ک لُولسا، هرچقدر که لازم داری
گه‌رچه‌ک، گه‌راماتلی، سیلانیان آدام،
آدم محترم
گه‌رچه‌ک : یازدا گؤگه‌ریان یاسسی یاپراق لی
قنزئل گوللی میواسی یاغلی
کوچک
گه‌رچه‌ک یاغی : مُلتشق تاغاملی اچ گه چیریان
یاغ
گه‌رچه‌ک : باتئر : اه‌ده‌ر‌مه‌ن، قورقمازاق
باُلوان، دوُغری، قلدر، نترس
گه‌رچیلئک : جارچه‌کمه‌کلیک، جابارآتمه‌ک ـ
لیک، جار کشیدن
گه‌رده‌ک : توتی، په‌ردا، پاراوان،
Paravent

گه رده ن: گه ریش، اه گین، اوموز، چیگنیش، یاغورین، شانه، پشت

گه رده ن له ک: اوموزلاق، گه ریشی یاغیزی یاییانگ اوللاقان، چهارشانه گردن کلفت

گه رده ن دوغا کوموش چاغالارینگ گه رشینا داقیلیان کوموش شایبا، نقره آلات زینت شانه بچه ها

گه رکه ز: گوکه له نگ یوووُردیندا بیراوبار تاییانینگ آدی، ماغتیم قولی ایشان شوندان بولار، طایفه ودرستهای گرگز آتا نیازیغیشیق دان

گه رگه نه ک: غانگراق، چوپانینگ اوجی اگری حاجا تایاغی، چوبدستی چوپانان

گه رمه: ایرده ن بیشیان آز که م سوکجی غاودن

گه رمه ک: یاز واق، سه رمه زمین گرد گرمک

گه رمو: آیانچا، آیلاو، حایات، اتوگه نگ حاولی، چهاردیواری حیاط

گه رنلمه ک، گه رینمه ک، ال آیاق یازماق، یازنلماق، اوزالماق، درازکشیدن یازنماق، انبساط اندام

گه ریش: اه گین، اوموز، چیگنین آرقا یاغرین شانه پشت

ال گه رمه ک: اه لا گه تیرمه ک، اه لینگا آلماق، اه یه له نمه ک، بدست گرفتن

گه ریم: به زه مه ک، آرایش Toilette

گه رینمه ک: ال آیاق اوزالماق یازنلماق، یازنماق، درازکشیدن

گه ز: اوزرمین لنق موچه ری اولچه گی، بیرتیوز دورت (تورت) سانتی متر، گز، ذرع

گه ز: شورلنقدا (شورلوقدا) بیتیان کیچی راک آغاچ یا لنغج آغاج، بیرحیلیلی سی جه م قیزیل یا دا آق گوللی اولونگ شیره سی آلنیپ گه ز دیله ن چویچیتگا قوشولیار یلغش آغاجی درخت گز

گه ز: گه زه له نچ ات، یورک، یاتا، اولتورما بگرد، راه برو

گه زه ر مه ن: کان کوپ گه زیان سیاح

گه زه ر مه ن: کیچی راک آت گه چه، بمذکوچک اسب

گه زه ک: غایتا، یولا، گه ره ن، سایار نوبات، نوبت، دفعه

گه زه له ن: کان گه زیان، اویدا تاپیلمایان چاپچی، کسیکه درمنزل پیدا نیست

گه زه ک مه گه زه ک: گه زه گلینا، اوز- نوبه تینا، نوبت به نوبت

گه زه له نچ: دینجیق آلماق اوچین آچیق حاوادا اه دیلیان آیلانگ جا یلانگ، هواخوری

گه زه مه ک: بیریبی اوروماق یالی تولوپ تاپیزا تو په نگ چه نه مه ک دوغورلاماق نشانه گیری کردن

گه زه ندا : دۆرلی یه رله رولیو وتُرت له رآ
گه زیپ یُوران ، سه یبراه دیپ یُوران
سیاح

گه زلیک : بچاق (پچاق). کارد

گه زمه ک : آیلانک چایلانک اتمه ک ،
گه زه له نج اتمه ک ، گردش کردن

گه زمه له مه ک : آیلانک چایلانک اتمه ک لیک
آیلانماق ، گه زه له نج اتمه ک لیک
قدم زدن

گه زیم : آیلانک چایلانک ، ایکی باقا یُوراب
گه زمه ک ، قدم زدن گردش

گه زینگ : گه زه له نج ادینگ ، آیلانشنگ
گردش کنید

گه ل : گه ل بأریک ، یاقین گه ل ، بیا

گه له ر : میآید

گه له رسینگ : میآیی

گه له ریس : گه له رمیز ، میآییم

گه له رین : گه له یین ، میآیم

گه له ن : کسیکه آمده

گه له ن گه ل مُشه ک : باشغا بیر یه ردن
گوچوپ گه له ن آرام ، اُوترموش اُوبالی
- دأل ، که سأکی ، یات ، غریبه

گه له ندا : گه له ن واغتی ، وقتیکه آمد

گه له نُم یُوق ، گه له نُوق ، مه نینگ یانما
گه له ن یُوق ، نیامدم ، کسی پیش من

گه لجه کدا : درآینده / نیامد

گه لدی : آمد

گه لدی می؟ آیا آمد ؟

گه لدیله ر : آمدند

گه لدینگمی ؟ آمدی ؟

گه له یین : گه له رین ، میآیم

گه لمه ده ن قالدی : گه لمه لی واغتی -
گه چدی ، گویچ قوواتدان قاچدی ،
غاررپدی : وقت آمدنش گذشت

گه لمه ک : گه لیپ گوُرونمه ک اُوتورماق ، آمدن

گه لیأ ر : گه لیأن ، کسیکه میآید ، میآید

گه لیأ نجأ : تاموقع آمدنش

گه لی به ر : گه لی به رینگ ، بفرمائید

گه لیپ دیم : آمده بودم

گه لیپ گیتدیم : آمدم و برگشتم (رفتم)

گه لیم گیدیم : گه لیپ گیدیأ نله ر ، آراقاتنا شُق
بارُش گه لیش ، آمد و شد کنندگان

گه لشیک : گوُره ک ، اوُوادان لُق (آوادان -
- لُق) ، یاراشُق ، گوُرمه گه ی ،

گه لشیک سئز : آوادان دأل زیبا نیست / زیبائی قشنگ

گه لله جا ، گه لین اه جه ، بی بیم ، بی بی ،
آغانگ آیالی ، زن برادر بزرگ ، زن عمو

گه لین : تأزا دورموشا چیقان غیز ، عروس

گه میر : دلشینگ بُله ن آورات ، بجو

گه میرجه ک ، جه نیز قاتی بُرلادلق یرشاق -
سوُنگک ، کُنتُر دوونک ، غضروف

گه میرچی‌له: دیش بُله‌ن ده‌ویپ (دوونُپ) آورادُپ ایئیاُن له‌ر، سیچان تاوشان یالی (یاناق یانی) حه‌یوان لار، جوندگان

گه میردی: آوراندی، ایدی، جوید

گه‌ن: بیرآمالنگ کاُن گه‌چیرمه‌ک لیک اُغوروندا سوُنک قوُشولیان سُوز، پُرزیاد

-ایبه گه‌ن: کاُن ایئیاُن، زیاد پرخور

-ده‌په گه‌ن: کاُن ده‌پیاُن، زیاد خفتک زن

گه‌نج: حازینا، بایلیُق، مُلک، ثروت

گه‌ندا: یامان، یاراماز، اربه‌ت، بدجنس

گه‌نده‌له: آوتوق بالیُق توتاق آدعین. آغاج ساپلی حالتا یالی تَه گه‌له‌ک. تور، تورقیف مانند ماهیگیری

گه‌نگاش: سالا، ماسلاحات بصلحت سُور تبادل نظر

گه‌نگاش اتمه‌ک: سالاسالاق، ماسلاحات اتمه‌ک، مصلحت کردن

گه‌نگاش سالاگیرییپ دیر: گه‌نگاش سالا اه‌دیلمه یاُر، حه‌رکیم اُوزونی مه‌ن سایپار، سُور و مصلحت درمین نیت هرکس میگوید منم

گه‌نگ: حایران قالدیُرجی، اه‌نانی حالات، حیرت آور تعجب آور

گه‌نگره‌ک: اوزین ساپلی دُورت بارماق سامان اُوت یُغنالیان آبزال، یابا، چهارشاخ کاه جمع کن

گه‌نگ قالماق (غالماق): حایران غالماق، آپال لاُرنگ حاپیا غوُجا دیپیپ بارماق دیشله. -مه‌گی، حیرت کردن، تعجب کردن

گه‌وین (گُوُوُن): اُیُج، اُیچکی دُونیا، یوُره‌ک. کوُنگُل، دل، باطن

گه‌وینیم (گُووونوم): کوُنگلوم، یوره‌گیم، اُیُج دُویغیم، دلم، قلبم، باطنم

گه‌وین (گُوُوُن) بُتمه‌ک: کوُنگُل اُرازی بُولماق، اُسُله‌گی ال گه‌مه‌ک، راضی شدن

گه‌وین (گُوُوُن) آلماق، حالاماق، سُویمه‌ک حه‌وه‌س اتمه‌ک، پسند کردن

گه‌وین (گُووُن) گیدمه‌ک: آغز سوُوچارماق حالاب اُوتورماق، حه‌وه‌س اتمه‌ک تاماکین بُولماق، یوُره‌که‌ده‌ن اُسله‌مه‌ک

گه‌ونه‌مه‌ک (گُوونه‌مه‌ک): گه‌ونلی بُولماق سُویمه‌ک، گُووُن گیتمه‌ک اُسُله‌مه‌ک حه‌وه‌س له‌نمه‌ک، هوس کردن اُرازی بُولماق، پسند کردن

گه‌ونلی (گُووُنلی) بُولماق: یوُره‌ک اُسله‌مه‌ک حالاماق، خواستن، دلبند بودن

-ایکی گه‌ونلی (گُووُنلی): یاپیدانک، بیرالیُنی اتجه‌ک واتمه‌جه‌نگی بُیلماُنی یوُزرمه‌ک اه‌کیرجینگله‌مه‌ک لیک، ساغُنماق لیُق یاغدای، مردد

گه ورا (گوورا) : انسانئنگ بو یوندان آشاق تاراپی یه لته ی، بدن آدامی غیر از سر

گه وره لی (گووره لی) : اه ده لله ک اولی، یوغون (یوغین) آدام، گردن کلفت

گه وره لی (گووره لی) : آیاغی آغئر، ایکی قات، گه وره سینده چاغا قالان، اش سایلایان، آغئز ی۔ بی مازا، حامله، آبستن

گه وراُنگ (گووراُنگ) : بدنت

گه ویس (گووویس) : امجه ک، دوش، کوکره ک، قورساق (غورساق)، سینه، پستان

گه ویسلی (گوووسلی) : امجه کلی، امجه گی۔ اوللا قان، سیراتلی، گورمه گه ی سینه دار

گه ویس سئز (گووویس یوق) : ارکه ک سئیا تلی، قورروق، سینه ریز

گه وین (کووون) : داغلئق یه رله ردا بئتیان سا قغز اولونی آلئنیان اوشوملیک ساقیچ آغاجی، درخت سقز

گه وین (گووون) قالماق : انجیماق، قاحار۔ امه ک، اوپله له مه ک، قهر گله کردن

گه وینجه نگ (گوووجه نگ) : حاس گه تیلی حه وه س جه نگ، مایل راغب

گه ویناَ (گوووناَ) یوقماق : یوره ک سویمه ک، حالاماق، یوقوملی گورونمه ک، دلپسند

گه وجه ر (گووجه ر) : باهالی داشلار، مه رووه ر، آلماز، یاقوب داشی یالی، گوهر

گه ونیندا (گووونوندا) : یوره گیندا بار بولان اسله گ، حه وه س، خواست قلبی

گه یه ر : می پوشد

گه یمه ک : پوشیدن

گه ییم : اه گین باش، گه ییلیان زات، اه شیک، لباس جامه

گه ییم گه یمه ک : لباس پوشیدن

گه ییم گه یه ر : لباس می پوشد

گه ییم گه ییأر : دارد لباس می پوشد

گه ییم گه یدی : لباس پوشید

گوبه ک : چاغا اه نه قارنئنداقا اونی اه نه سی بلکه ن بیرله بشدیریان وا ایمیت له ندیریان انچه گا، روده ناف

گوبه ک : قارنئنگ اورتا راسئنداقی چوقور۔ جق، ناف

گوبه ک اه نه : اوغلان (چاغا۔ بابه کی) دوغورجاق آیالئنگ اونگوندا اوتوروپ اوغلان آلیان وگوبه ک که سیان آیال ماما، یازاچ

گوبیا (گوپیا) : بئرده نگا، بئرده ن، ده ره و
حاسئرجوسئر، شئول بادآ، فوراً، زود
شاقغا، تاقغا، ناگهان

گو بیه ردی : به وسیپ قالدی، چیشدی،

گوبیه رتمه ک چیشیر مه ک / پوکله ردی، بادکردن

گوبیه رلیپ چیشقان : به وسیپ چیشیپ،
پوکله ریپ چیشقان، بادکرده درآمدن

گوبیه رمه ک : قاتی سه س شله ن چیشقاق،
چیشیمه ک، تشنگنگارماق، باصدا بیرون آمدن

گوپئرده مه ک : گوپئردی سه س اتمه ک،
یئلدئرئم چاقاندا گونگ سه س له نمه ک
رعد

گوپئردی : آروانا دان بولان ارکه ک دویا
(دنیا)، شتر نر

گوپی (کوپی) : اگجی یا خنالی قیسغا غالنگ
داشقی گه ییم غئش گه ییمی، لباس گرم

گوت : سئروت، آنا لئق، مقعد

گوتار : یوقاری قالدئرار، بلند نیکند

گوته ر : قالدئر، بلندکن

گوته رگیله ندیرلمه، بادلاندئرلماق، توجه و
به رلیمه ک، یه ل له ندیرلیمه ک،
غئلاولاندئرلماق، منیت و شخصیت
کاذب درکسی ایجاد کردن تحریک

گوته رمه ک : یوقاری قالدئرماق، بلندکردن

گوته رمه ک : یولاغجی لئقدا آیاتئنگا ایمیت پول
آلماق، توشه راه برداشتن

گوتا غالدی، ایزا غالدی، عقب ماند

گوته ردیله ر : یوقاری چیققار دئلار، بلند کرانده

گوته رئلدی : یه ل له ندیرئلدی، حاوالاندئرئلدی
غئلاو به ریلدی. اوُز زونی اولی سایدی،
حاوالاندی اَشئق لیئ لدی، خود را الشناخت بزرگ شمرد

گوت لئک له چه : هم روی زین اسب

گوتونگ اوسئتوندا اوتور : دیمه گی ده ک اوتور
قاتئشما، دخالت نکن

گوتونگ بولسا : دیمه گی غایرا تئنگ بولسا
مه رت بولسونگ، اگرمردی

گوتی غاوشاق : دیمه گی اتئنارسئر،
سوزوندا تاپئلمایان، بیوفا

گوتی یوقدور : دیمه گی غایراتی یوقدور، اه لینده
زات گه له ر، جرئت ندارد

گوتین : آرقان، ایزینا، پشت عقب

گوتین جه ک له مه ک، عقب عقب رفتن

گوتین له یین : ایزله یین، بطرف عقب

گوجه نده مه ک : گوجونگ له مه ک،
تامشاندئرجاق / بولوپ زادئنگا بولسیاتماق
تاماکین اتمه ک، آغئز سووجار تماق /
حالقا گوزئ له رجه ک بولوپ گوزسئونگی
لتئ مه رتمه ک، حریص کردن بطمع انداختن

گوجونگ له مه ک، گوزاتمه ک، بطمع انداختن

گوجوردده مه ک : گوجور گوجور اه دیپ گه پله مه
اوغلان جئق لار شله ن گه پله شیپ
اوئنئ رماق، بچگانه حرف زدن

گوتونده ن آشان، یانگلقاریان، از خود راضی

گوتی قوروت لی، اینجا لئق سئز، ناراحت کرمکی

گوجوک : ئىشتنگ چاغاسى، بچه‌سگ توله سگ

گوچ : براوبادان چىق باشغا بر اوبا گيت
کوچ کن بکوچ

گوچ : اوى اوزارلارنى، انچه‌رى ماشغالاشنى
غوش قال ماتاسنى يزکلاب باشغا
بر اوبا گوچوب باريان يزلاغچى
کوچان

گوچگون : که بیپ لی، حاوالی، خوشغون لی
بورونی یه للی، بلندپرواز

گوچه‌ک : بر اوبادان باشغا بر اوبا.
گوچوب گیتمه‌ک کوچ کردن

گوچه‌ک : پاتلاماق، پارتشلداب یا رلماق
منفجر شدن

گوچورمه‌ک : پارتشلداتماق، پارتشلدا دوپ
یارماق، پارتشلا دوپ یارماق
منفجر کردن

گوچورمه‌ک : اوتوران او بانگدان یه رینگدان
توروزماق کوچاندن

گوچه‌رت : ائنه‌رده‌ن قاپان آروانادان
بولان، اوکه‌ک دُویا (دنیا) شترمز

گوده‌ک : ته‌نته‌ک، ساسق، ته‌لبه
که لله سانگ زوررق، کم عقل

گوده‌کلیک : ته‌نته‌کلیک، دنگ دُشلیک
لیک، اوللاقان یا لنگتش لق،
حماقت

گور : باق، گوزلا، سه‌رات، ببین

گور : اوستی اوستونا، سه‌لچه‌نگ دال،
چوقول دال، تونلوم، بیز

گوتر : اوله‌ن آدامی جاتیلایان چوقور،
قابر، غونام، گور قبر

گورا : منا سیب، ده‌گیشلی یاراشقلی، مه‌نلزه‌ش

گوراچده‌ن دوشمه‌ک از چشم روافتادن / مانندشل

گوراچ : گوز، قاراق، مردمک چشم

گوراجه‌ن : گوره‌گه‌ن، قادی گوریان، تیز چشم

گوراجنده‌ن : گوز اونگونده‌ن، گورمه‌لی-
یه‌رده‌ن، ازنظر، ازدیدگاه

گوراشلمه دی : نتوانست ببیند، نخواست ببیند
حسودی کرد

گوراشلمه دی : گوروب شلمه دی، ساتاشمادی
ندید

گوره‌ک : گورنش، که شیپ، سیرات، گورمه‌گه‌ی،
آوادان لق (اووادان لق)، خوش قیافه

گوره‌ک : گوره‌گه‌ن قادی گوزیان / ریبا قشنگ

گوره‌چینگ : گوز دنگ قاراسی، مردمک چشم

گوره‌ر دینگ : گوریاردنگ، میدیدید

گوره‌ماق : گوره‌مزق، ندیدم

گورردیله‌ر : دیدید

گورآختاران : ساقفار تورسوق، کفتار
Hyène,

گورپولدی (گورشلدی) : یوشاق زات اوردولاندا
چنقیان سه‌س، صدای زدن پرستین

گؤره‌سی گه‌لیاَر : گؤلیسه یاَر، گؤرمه‌ک اِسله‌یاَر
آرزوی دیدن دارد

گؤردۆم بۆلدۆم : گؤزله‌نیان، قاراشۆلیان
زآت
در انتظار

گؤردۆنگلۆم : گؤره‌ن و آغنتم، وقتیکه دیدم

گور رونگ : بۆلئر آلئشماق آوچین گه‌پله‌شیک،
گفتگو

گور رونگ له‌ش (گور رونگ ده‌ش) بؤلماق
بیری بئله‌ن اۆتور شوپ گور رونگ اتمه‌ک
گفتگو کردن

گؤرسه‌م : ساتاش سام، اگر دیدم

گؤرسه‌یدیم : ساتاش سایدیم، اگر میدیدم

گؤره‌ش : زوَر گیچ حؤنار سینادی یارئشی
یئقماق یئقئلماق سیناغی، پالوان لئق
کشتی

- چال گوره‌ش : گؤره‌ش یارئشیندا بئله‌ده‌نک یئقئلماق، چالی ده‌گه‌ک.
ساوی کردن

گؤره‌شجه‌نک، گان گؤره‌شیان، گؤراشه‌جی.
کشتی گیر

گؤره‌شمه‌ک : ایکی بۆلوپ گۆجی حؤنارین سینامَاق، یارئشماق، کشتی گرفتن

گؤره‌ش حؤنارله‌ری : سوَرلیشمه، باداق، یان باش، آیلاماق، قاماق، گؤته‌مه‌ک، غانگئرماق و باشغا لاری
انواع روش پیروزی

گؤرکانا : گؤره‌ک، آوادان (اۆوادان).
گؤرمه‌گه‌ی، گه‌لشیکلی، چشگئل عئیز لاری.
یالی، اۆگیرت سوَیه‌رلی گوزه‌ل، خوشگل

گورکه‌ز : گؤکه‌ز، گؤز اۆنگونا گه‌تیر،

گورکه‌زمه‌ک : نشان دادن / نشان بده

گورگه‌ن : تورلمه‌ن ساحوالی اۆز اچئنا
آلئپ دوران بئر اۆلاقان وه لایات
مه‌رکه‌زی گورگه‌ن شه‌حه‌ری، گرگان
ودشت

گورگه‌ن بویلی : گورگه‌ن چای یئنگ یاقاسئندا
اۆتوران لارا به‌ریلیان آت.
ساکنان کناره رودخانه گرگان

گورکئلی : آوادان، گؤزه‌ل، زیبا
(گورکئلی گه‌ورانگ غوم لولار)

گؤرگئل : باق، گؤر، سه‌رات. ببین

گؤرگئلی : باقئغلی، گوروله‌ن زآت، دیده شده

گورگولی (گورگئلی) : عوَر، انزالی، آزاب دآ،
قینئن لئقدا یاشایان، دریغ و شقت

گورگی : چه‌کیلیان حوَرلوق، قینئن چئلئق
انزا، رنج و عذاب

گورگلیچ : گورد نگلی، گؤره‌ن، وقتیکه دید

گورله‌مه‌ک : یالان گه‌پله‌مه‌ک.
لاف زدن

گؤرلوک : غانلغا تئنگ آغاچ لارنی بیرله‌شدیریان آگری ده‌میر ا یه‌رینگ سئوت
تارابی، چوب پشت زین

گوُرلنک : آراسی یاقین لُق، گوُره رلیک
نزدیک

گورله شدیم : گه پ له شدیم، شکلره شدیم،
حرف زدم، گفتگو کردم

گوُرماُ گاُ زاُر : گوُزی یوُلدا، گوُرمه ک .
اُسله یاُن، چشم براه

گوُرمه ک : گوُرمه گوُروش اتمه ک، گوُره ک،
آوادان لُق، ملاقات کردن زیارتی

گوُرمه له شیک . ییُغنا لشُق، اجتماع

گوُرمه گوُروش : بیری بیرینگ بِلَه ن گوُروشمه ک
ساتاشماق، بارش گه لیش دیدار

گوُرمه گه ی، آوادان . گوُزه ل، گه لشیکلی،
زیبا

گوُرمه میش دن : گوُرمانی، آنگلاماُنی،
بِلماُنی، یه تیک بوُلانی، کوُر آبوای،
بدون توجه و بازدید

گوُرنوش : بیرزادنینگ داش که شبی گوُروُنی
سیماتی، شه کیلی، شکلی ظاهری

گوُرنوم : تارا گوُرنوم، تاراسی گوُروُنیان آرالیق
تا حد دید چشم

گوُروپ دور : گوُز لاُب دُر، دیده است

گوُروپ یوُرمه ک : المودام ساتاشماق،
تانیشلیق بولماق لئق، آشنائی

گوُرویسوم گه لدی : گوُرمه ک اُسله دیم،
گوُرمه گی آرزو اتدیم، یوره گیم داُرلغدی،
امید دیدار دارم، قلبم تنگ شده

گوُروم : داش که شبی، گوُروش، حه یکه ل، ظاهر
شکل ظاهر

گوُروم : گوُرمه ک، ساتاشماق، دیدار

گوُروش : گوُرمه ک لیک، ساتا شماق لُق
ملاقات، دیدار

گوُروشمه ک : بیری بیرینگلی گوُرمه ک، بیری
بیرینگا ساتاشماق، دیدوبازدید ملاقات

گوُرولمه ک : ساتاشماق، دیدن کردن

گوُروم جوروم بولماق : یوُق بوُلوپ گیتمه ک،
حابارسیز اوُوُرتُلماُنی گیتمه ک، بی خبر رفتن

گوُرییپ لیک : بیرکیشی نینگ آوستون لئگلئی
گوُروب بُلمه زلیک باخیل اِچی قارا،
اِچی یه تمه زلیک، حسودی بخالت

گوُروندی (گوُرُندی) : دیده شد

گوُز : گوُراچ، قاراق، چشم

گوز : ده شیک، سوراخ

آق گوز : آلاگوز، بوُلاگوز، حایاسیز بیحیا

گوُز آستئنا آلماق : ایزارلاماق،
بافتم اتمه ک، زیر نظر گرفتن

گوز اه وینا (اوونا) آلماق، قاراماق،
ساقلاماق، گوُزله مه ک، حابار دار بولماق
گوُز اُنگونا آلاق تو تولماق، در نظر گرفتن

گوُزاب : آغئر، قیئین جیئلُق، جوُرلوق،
ظلم ستم

گوُزباش : چه شمه سوونینگ جیقیان یه ری، سرچشمه
بوُلاغئنگ آقئپ باشلایان یه ری.

گۆزا گۆرلوپ دۆر، یاش مایدان یە تیشیپ دۆر (عئزحاقدا)، بالغ شده

گۆز باش بۆلماق: گۆزەگ چێلئنگ اتمەک، حابا ردار بۆلماق، مراقبت مواظبت کردن

گۆز تئلمەک: تاما اتمەک، تاماکلین بۆلماق، چشمداشت

گۆزا دەگەلی: چشمگیر

گۆزەران: گۆن اۆنگسئوق، گۆن گەچیرمەک، یاشایئش، اکلەنج، معیشت

گۆزەر: گەچەلگا اۆتەلگا یۆل، کوچا، آقارسووا اینئلیان اۆلوم، خیابان، معبر، گذرگاه

گۆزەک: چووال حۆرجونئنک (حۆرجئنئنگ) آعزئنئنگ حالقالی تیپ لەری، گۆزەگی، حلقەهای دهانە جوال

گۆزەک: سەراتمەک باقماق، گۆزسالماق، مراقبت،

گۆزەلمەک: گۆزەمەک، گۆچیمەک، گۆچەمەک، چووال حۆرجونئنک آعزئنی بەرکیدمەک، سرجوال و خورجین را محکم کردن

گۆزەک چێلئنک: گۆزلەمەک، آختارماق، ساقلاماق حابادار بۆلماق نگاه کردن جستجو کردن

گۆزەمەک: گوچەمەک، چووال و خۆرجونئنک آعزئنی گۆزاپ گۆچیپ دانگلماق، گۆزەلی: گۆزمەگەی آوادان زیبا / سرجوال را محکم کردن گەلشیکلی،

گۆزچەلمەک. غاباق اۆینا ماق، حرکت بی اراده پلک

گۆزچی: گۆز تەبیبی، لوقمانی، چشم پزشک

گۆز دەگدی: چشم شور زد

گۆز دەن گەلەن: آدم چشم شور

گۆز دەگیرمەک: اونگای آلئپ بارئلان ایشا (آلئپ بارئلیان ایشا) گەنگ قالئپ قاوی گۆرئپل یالی بۆلوپ اچ قارالئق باخیل چێلئق اەدیپ اوغورجا شێرماق، چشم زخم زدن

گۆز دەگیش: بیری گەلجەک دیئیپ یۆلی گۆزلەیئش، قارائیش، انتظار

گۆزدەن دۆشمەک: سیلاغئنگ قاچماق، آتدان آبرای دان آیرئلماق، از نظر افتادن

گۆزدەن گەچیرمەک، گۆز آیلاماق، گۆز اونگونا توتماق، گۆزلەمەک، گۆز لاب گەچمەک، از نظر گذراندن

گۆز اتمەک: داش کەشبی بئلەن / اۆزودنی قاوی گۆرکەزیپ / حالقی آلداغا سالماق

گۆز باشئندا: آنلئردان، آسئلدان / فریب وریا

گۆز لرباغ چێلئق اتمەک، آلداواچ لئق، حوقغا بازلئق، ریا، تزویر فریب

گۆز عئنیاغی، گۆزونگ چەتی، گوشه چشم

گۆز عینی: قاتی قینئن چێلئقلی، تحمل ناپذیر

گۆز قارالتماق: گۆز تئلمەک، تاما اتمەک، چشمداشت

گۆز سۆزمەک گۆز کئنچەلمەک / خماری

گوز قاش اوینادُش : نازتوُگه مه ک، نازتوُ-
گه بنیپ گوز قاش حه رجیللی اوینا تماق
غمزه ناز، اشاره چشم ابرو

گوز قولاق (غولاق) : حابار دار بولماق،
سه راتمه ک، اه سه وان بولماق
گوزه ک چیلتک اتمه ک، مراقبت مواظبت

گوز قاماشماق، یاقتی لیغا یومولیق بولماق کردن

گوز قیپماق : گوز قیرپماق، گوز قیرپیلداتماق
(غیرپیلداتماق) گوز قیچماق،
چشمک زدن

گوز قیپدیم : گوز قیرپدیم، چشمک زدم

گوز قیپدی : گوز قیرپدی چشمک زد

گوزگه چیلتک، گوزه ک چیلتک اتمه ک
گوزله مه ک، حابار دار بولماق ساقلاماق
سه راتمه ک، نظارت دیدبانی نگهبانی

گوزگیچ : گوزگی، آینا، قاراق مردمک چشم

گوز گوراچلتک : گوزلوک (گوزلتک)

گوز مه رجه مه کی : عدسی چشم / عینک

گوزگی : سوَیتیا، آینا

گوزگینگ : آینانگ، آینه ات

گوزله : گوزلاب دور، سه رات، گوززاب-
-دور، گوززا، وه لله، باق، اوَنس به ر

گوزلاب دور، گوززاب دور، باقیپ دور نگاه کن
دارد نگاه میکند

گوزلاماق (گوزلاتوق) گوززاماق،
نگاه نمیکنم

گوزلانگ : گوززانگ، سه راه دینگ، وه لّانگ
باقینگ، نگاه کنید

گوزلان گوره ر (گوززان گوره ر). نگاه کننده
می بیند

گوزله شمه ک : باشغا بیرینیا قاراشماق،
یولونی گوزله مه ک. گوززه مه ک،
ساقلاماق، ئاته ل بولماق منتظر شدن

گوزله شمه ک : بیرزادی تاپاق اوچین
آختارماغا کومه ک له شمه ک.
درجستجوی چیزی یاوری کردن

گوزله مه ک : گوززه مه ک، سه راتمه ک،
وه لله مه ک، باقماق، نگاه کردن

گوزله مه ک : گوززه مه ک، بارلاماق، آختار-
-ماق، آنگلتاماق، ایزارلاماق،
جستجو کردن، تعقیب کردن

گونگلل گوزگینگ : آق یوراگینگ،

گوزلوک : گوزلتک، عینک / آینه قلبت

گوزوکمه ک : بیر نه مه بیرلز ایش اودریمه ک
حونارى اه لا آلیپ باشلاماق،
تازا ایشینگ تارتینی بیلمه ک،
اوورهنجه (اه ورهنجه) لیک، تازه کار
شاگرد

گوزومونگ گوره جی : آغی قاراسی، قاراغی، گوزو-
-مونگ اوزی، چشمم بدیده ام پرز چشم

گوزونگ لوچی، گزده ن چیقیان هاپا، قی چشم

گوزونگ قاراسی : گوزونگ اورتاسیندا قی اچی
ده‌شیک یالی تولوپ گورونیان قارا -
- لئق   مردمک چشم

گوزونده‌ن سوو ایچه‌ک : مئرزا دئنگ
آنگلوسئنا یه‌ته‌ک، تاییماق، بئلمه‌ک
یه‌تیک بولماق،   بعمق قضیه پی بردن

گوزی نشئبئرلی : گوزی سوولی، گوزونده‌ن
سوو آقئپ دوران : کسیکه از چشمش دائما
آب میریزد

گوزی دوق : غارنی آچ دا بولسا دوق یاغدایدا
گورونیان، لوزونی ساقلایان، چشم سیر

گوزینا چیش قاقئلان یالی : دیمه‌گی گوزونا اوقی
گه‌لمه‌یار.   خواب از چشم پریدن

گوزی قیشیق (غیشیق) : ایگی گوریان، لوچ

گوزینا آق سوو قارا سوو اینمه‌ک، گوز -
که‌سه‌لینا دوچار بولماق، دچار بیماری
آب مروارید و آب سیاه چشم شدن

گوزونگ گوره‌جی : بابا نه‌گینگ اورتاسی
مردمک چشم

گوزینگ (گوزونگ) آیدئنگ،
چشمتان روشن

گوزی یاشلی : آغلاماق یاغدایلی، چشم اشک آلود

گوز یاش : آغلاماق، اه‌جیز لیکده‌ن آغلاماق،
مه‌رت لیکده‌ن آغلاماق،   گریه

گوز یه‌تمه : گوز یه‌ته‌رگینگ لیک،   افق

گوز یه‌ته‌رلیک : مئرزادئنگ سوئنگکی نی (سونگکونی)
آنگلاماق لئق،   پیش بینی

گوس گونی : دوس ده‌عوی، قاتی ده‌عوی، آگزی دال
کاملاً راست

گوک : آسمانئنگ ده‌نگلیزینگ قویی اره‌نگسئنا
مه‌نگزه‌ش اره‌نگ،   رنگ آبی

گوک باش : گوک باشلی سئرقاو آیالا یاباش-
- ماقدان دوره‌یان یوقانچ که‌سه‌ل،
Syphilis   سیفلیس

گوک بوغا : گوپله‌نچ جاغاتا لارا ده‌گیان -
دینیغی سئز اوسکیرتیان یوقانچ -
که‌سه‌ل،   سیاه سرفه

گوک (گونگ) : اوستوموئز داکی غایاب دوران
دوییپ سئز گینگ لیک،   آسمان

گوک : گونگ جان، اوغور جانئنگ اوغولی،
پسر اوغورجان

گوک جا : تاکانئنگ توخنامئش یه‌گ تاییا -
سئندان،   طایفه‌ای از تکه

گوک راک : قویی گوک اره‌نگ، رنگ آبی سیر

گوگه‌رچین : چال اره‌نگلی گوگوم تئل دوز -
مه‌یدان که‌پدری،   کبوتر خاکستری

گوگه‌ردی : شینه یاردی،   سبز شد

گوگه‌رمه‌ک : یه‌راسه پئله‌ن توخوم شینه
یارئپ یه‌رینگ یوزینا چئقماق،
نیش گورکه‌زمه‌ک، بئتمه‌ک   سبز شدن

گوگه‌رمه‌ک : اینسانئنگ بیر یه‌ری اورولماق،
بیقئلماق یا غدایدا غان اولشیپ -
گوم گوک بولوپ دورماق،   خون مردگی

گوک توْرک : اوُغوز لار، اوُرخوندا یاشی لیْز .
قئرق لاجی (۵۴۰) مه سیحی ییل
لاری حوکوم سوْره نله ر، تیره ای از
اوُغوز

گوکله نک : ترکمه نینگ بیر اوُلی ایلی،
چاقئر به گدیلی، قایی بایاندئر، سه نگریک
قئزئق، قارناس دۆدورغا یانگلنگاق
گه رکه زو، بشغالارحه م ستوندان بولیار
ماغتئم قولی به ییک آریب تاییپاسی
غیشیق گه که زده ن بولیار، گوکلان

گوک لنک : گوکنش لنک، گوک اوتلی .
مه یدان، چمن زار، سبزه زار

گوک لنک (گوک لوک) : اه کین اوُلونم .
له ری و آغاچ لارنگ ایمیش له ریی
یه تیشمه که ده ن اوُنگ آلنش .
به رلیش ساودا اتمه ک لنیک .
سلف خری

گوکنار : حاشحاش اوُسوْملیگینگ تاریالی
قوزاسی، اوُلی اوحی بیتی داراق
یالی ده میر بله ن چئرتیپ .
تئز یه ک اوُلی آلنیار، گوکنار

گوگه یین. نمان (قان) سوْریان گوک .
سینگاگا مه نگزه ش موجه جیک
نوعی حشره گزنده

گول : حالی حالیا نشگ اوُرتا نانگلشی،
نقش قالی وقالیچه

گول : یاتا سوو، قئزلاری قوری یه ر بله ن
چاک له نیان اوُلی بولادئق حاودان،
ناویر، مرداب، تالاب، استخر

گول : کا بئر اوُسوْملیک له رینگ آچیلان
آوادان الیلی قوزاسی، نای چاسی
غونچاسی، گُل

گول : به گه ن، شادئول . بخند

گولاب : الیلی قاوی الیلی موخامه ت .
گولونگ اوُلوس، گُلاب

گول باغ : یه نلینگ اوجئنا سالئنیان
نانگش، نقش گلدوزی سر آستین

- چئنگلده م گول : گُل لاله
- مه نه وشه گول : گُل بنفشه

گولاله ک : حاشحاش ماشغالا سئندان
یاز مه یدانزا بئتیان قئزئل گول
گُل شقایق

گول موخامه ت : قاوی الیلی آوادان (اوُوادان)
تئکه نلی قئز مُشتق گول، گُل محمدی

گولا : تانا . اورقاجی تانا، توُوا، بایتالچا،
ایکی یا شئندا، گوساله ماده دوساله

گول لی لی : گول بیکه، اینگ کیچی حه ک بارماق
انگشت کوچک خنصر

گوله دۆمه : تۆوی نینگ ایچئندا بولیان دانا
دانه هائی در داخل برنج

گوله ریوزلی : آچئق یوزلی یۆره کلی، خوش برخورد

گولدان: گول سالیان قاب،   گلدان

گولدی: یه‌گه‌له‌ندی، خوش بولدی   خندید

گولدان نانگلش: حالی حالچا سالینیان نانگلش،   نوعی نقش قالی

گولدیرمه‌ک: خوش اتمه‌ک،   خنداندن

گولله‌دی: نای چالار آچیلدی گول بولدی   گل کرد، بگل نشست

گولله‌دی: جوره گیینگ یوزی بوله‌ک بوله‌ک یانان یاناق بولدی،   گل انداختن

گولله‌یدی: حالی حالچا، پالاس گلیلیم یالی دوشه‌ک له‌راسا لینیان نانگلش،   نوعی نقش فرش

گولله‌له‌دی: گولله آتدی، توپه‌نگ آتدی   تفنگ زد

گولکی: گولمه‌ک، گووووش (گه‌دین کونگلل) خوش سه‌بابلی قاتی سه‌س بله‌ن گولمه‌ک لیک،   خنده، خنداخند

گول گولی: سا رمتیلق قیزیل اتره‌نگ   رنگ سرخ متمایل بزرد

گولمه‌ک: خوش بولماق، یوزینگ گوزونگ آچیلماق، شاد بولماق،   خنده کردن

گولیشمه‌ک (گولوشمه‌ک): کوپ بولوپ گولمه‌ک،   دسته جمعی خندیدن

گول یوزلی: گوله‌ریوزلی، آوادان اوودان، نازنک گول یالی،   گلرخ زیبا ظریف

گوله‌ریوزلی: آچیق یوزلی،   خندان رو

گولوپ دوران: خوش،   خندان

گولوم سیرمه‌ک: گولوم جورمه‌ک، یالاندان گولیان یالی گولوم جوران بولماق، یالنچانگ لیق اتمه‌ک،   خنده ظاهری

گولوم یالیم: یالاندان گولوم جوران بولماق،   لبخند زدن خوش خدمتی

گول یاقا: تززلمه‌ن گه‌لین عینز آایل لارنگ یاقاسینا داقینیان تاگه‌له‌ک یوزی قاشلی آلتین کوموش به‌زه‌ک شای،   گل یخه

گوم: دولیلیق بیلدریان سوز، گوم گوک،   کاملاً سبز کبود

گوم: یوق لوغی بیلدریان سوز، گوم بولماق،   گم شدن

گوم: بیرزادینگ اوستونی غوم بله‌ن باسیر   زیر خاک کن

گومان: شه‌ک، خیال، شبهه، اوی،   حدس، گمان

گومه‌ک: بیرزادینگ اوستونی غوم بله باسیرماق اوروتمه‌ک،   چال کردن، زیر خاک کردن

گوم بول: یوق بول، گوردمان،   گم شو دیده نشو

گوملاک: یه‌رینگ غومونگ آستاغینا قویوپ اوستونی باسیردی، اوروتدی،   زیر خاک کرد

گوم گوک: بوتین گوک، اوران گوک،   کاملاً سبز، کبود

گومه‌ک: بیرزادی یه‌رینگ آستینا قویوپ اوستونی غوم بله‌ن باسیرماق اوروتمه‌ک   زیر خاک کردن

گومورتوک (گومورتنگ) : دوشنوکلی دال
آچوق دال، انام سئز، شوبجه‌لی
به‌للی دال، گنگ، مبهم
گومور یامئر: اوز آرادا اه‌دیلیان گورروگک
حرفهای بین خودی
گونا: ته‌له‌که، سوئیولمه‌یان یامان گوروُلیان
ایش، گناه
گوناکار: ته‌له‌که ایش توتیان آدام، گناهکار
گون: یه‌ر یوزینی یاغتی ادیان گون شاری
آفتاب، خورشید
گون: گون دوغاندان گون باتانا چه‌نلی
آرالئق واغئت، روز
گون: آیاق قاب وشونگا مه‌نگزه‌ش زادلار
تئکمه‌ک اوچین ایشله‌نه‌ن ده‌ری خام
پوست
گون اورتا: ده‌میرقازئغئنگ قابات قارشی‌سی
ائله‌ری، جنوب
گون اورتا: غوشلوق، اویلا یاقین سائیلان
واغئت، پیش از ظهر
گون اورتاگون باتار: ایکی سئنئنگ آرالئغی
جنوب غربی
گون اورتا گون دوغار: ایکی سئنئنگ آرالئغی
جنوب شرقی
گون باتار: گون نونگ باتیان تاراپی مغرب
گون دوغار: گون نونگ دوغیان چئقیان تاراپی
یوقاری، مشرق

ده‌میرقازئق: الموادام غایرا تاراپدا گوروُنیان
یه‌دی گه‌نیم ئیلدئزلارئنگ بیر باشئنداقی
پارلاق ئیلدئز، ستاره قطبی جدی
ده‌میرقازئق: غایرآ تاراپ، شمال
ده‌میرقازئق گون باتار، ایکی سئنئنگ آرالئغی
شمال غربی
ده‌میرقازئق گون دوغار، ایکی سئنئنگ آرالئغی
شمال شرقی
گون اورماق (وورماق): گون نونگ آشاغئندا
اوُسآ کان قالئپ هاسالاماق،
آفتاب زدگی
گون باتار یوروُرت‌له‌ر: آوروپا، آمریکا اولکاله‌ری
کشورهای غربی
گون دوغار یوروُرت‌له‌ر: کوُپله‌نچ آسیا اولکاله‌ری
گون دوغار ساز آیدئم لاری، موسیقی شرقی کشورهای شرقی
گونا باقار (گونا باقان): یاپراغی اوللاقان
ته‌گه‌له‌ک تاباق یالی چیگیت لی داشی
آوادان ساری گوللی باغ آلاق اوچین
اه‌کیلیان اوسوملیک، آفتابگردان
گونا یاقان (گونا غارغان): گونا قارشی،
حاجی جیغینگ (حاززئغئنگ) بئرحیللی کی
گوگ داماق، که‌ل یه‌ززا ازه هئزب، سمندر
گون باتماق: گون یاشماق، آفتاب غروب کردن
گون دوغماق: گون چئقماق، آفتاب طلوع کردن
گون حان: اوغوز حاننگ اوغلی، پسر اوغوزخان

گونه‌زلیک: بئشه‌ن ستوْیدی قاتیق (یوقورت)
اتمه‌ک اوْچین اوْنگا قوشولیان بیر آزا قاتیق
تورش قاتیق، مایا، — مایه ماست

گونه‌لمه‌ک: گونی بولماق، دوغرالماق، یازیلماق

گونه‌نذیردی: حه‌زیل باره‌ی خوش (شادی) / راست شدن

گونه‌نمه‌ک: حه‌زیل اتمه‌ک، خوزوْرله‌نمه‌ک
باگه‌نمه‌ک خوش بولماق، — شادشدن لذت بردن

گونه‌نه‌ن: خوش بولان، حه‌زیل اه‌ده‌ن،
حوزورله‌نه‌ن، — شادان کیف کننده

گونه‌ش: گون دوشیان یئر، کوله‌گه داْل
گون دوشیان تاراپ، — آفتاب گیر

گون تاپئین: گون ساپئین: گوندا، حه‌رگون -
گونده‌لیک، — هرروز

گون توتولماق: آیینگ ییگریمی سه‌گکیز یا دا
ییگریمی دوقغوزوندا (آی) کوله‌گه‌سی یه‌رینگ
اوستونا دوشه‌ندا شول کوله‌گه‌داکی
آدام‌لار گونی گوره‌بیلمه‌یرله‌ر، — کسوف

گونده‌ر: ایبه‌ر، — بفرست

گونده‌رله‌ن: ایبه‌رله‌ن، — فرستاده شده

گونده‌رمه‌ک: ایبه‌رمه‌ک، یوللاماق، — فرستادن

گونده‌لیک: حه‌رگونکی، حه‌رگونداکی — روزانه

گوندا: حه‌رگونداْ، گون ساپین، — هرروز

گونده‌لیک یازغت: گونداْ یازیلیان، چاپ -
باسیلیان اوللانان کاغذ، — روزنامه

گونداکی: حه‌رگونکی، — روزانه

گون غولاق لادی: — شفق شد

گونذیز: گون دوغان دان گون یاشانا‌چه‌نلی -
بولان آرالیق واغت، — روز

گونده‌ن (تئز که‌شه‌ریله‌ن) گون سایی - گه‌چیپ
باریان گونا ده‌ره‌ک بولان سوز، — مدت

- بیر گونده‌ن باش گونده‌ن: — بعد از مدت -
یک روز پنج روز

گون سائین: گون تاپئین، گوندا، حه‌رگون،
گون‌لیک، — هرروز

گون گه‌چیرمه‌ک، بیرزادا گه‌یمه‌نیپ گون یاشیرماق — روز سپری کردن

گون گه‌چیرمه‌ک: ال دار اوْنگشوق آغیر بولماق
زوْر دان یاشاماق، گون گوزه‌رانین قیلیشلیق
— تنگی معیشت وسختی زندگی را گذراندن

گون گونده‌ن: گون ساپئین، — روزبروز

گون گوزجه‌ک بولالی: یاشاجاق بولالی،
جئدا مالی، سابر اتمه‌لی، اوغوروندا گه‌زمه‌لی
— باید ساخت وتلاش کرد

گون یاشماق: گون باتماق، — غروب کردن

گونی: دوغری، آگوی داْل، اوق یالی، — راست

- گوس گونی: دوس دوغری — کاملا راست

گونی: داغنگ ده‌یا نئنگ گون دوشیان تارالی
— طرف آفتاب کوه وتپه

گونی چئقارماق: توپاریالی زادی دئنگ دوغری
چئقارماق، — بطور عمودی وراست درآوردن

گونی دوزمه‌ک: دوغری دوزمه‌ک سیراش لاماق
حاتار لاماق، — راست ردیف کردن

گؤنی قالان: اؤنگسوق اؤنگا لغاسی باشغا
بئز آرا مئنگ باشئنا دؤشه ن،
طفیلی

گؤنی قالان: آگری غئشیق بؤلاانی دؤغری
بؤلوپ دوران   کج نشده راست مانده

گؤنؤکدورمه ک (گؤنؤکدئرمه ک): بارئلمالی
یه رآ دؤغری یؤل بئله ن ایبه رمه ک
گؤنی یؤلا سالماق، دؤغری سالمغی
به رمه ک،   بمقصد مستقیم راهنمائی کردن

گؤنؤک مه ک: گؤز اؤنگونا آلماق
توجه و در نظر داشتن

گؤنی گورله شمه ک: قارشی ما قارشی اؤتوروپ
بیری بیرینگی آلدا جاق بؤلاانی دؤغری
گوروونگ اتمه ک، یاراماز سؤزله ری
تاشلاماق،   مذاکرات مستقیم انجام دادن

گؤن لیک: گؤن سائین، حه رگؤن،   هر روز

گؤن لیک حاق: گؤن سائین حاقی، که ساناآ
مزد روزانه

گؤنک: گوک، اؤستو مئزدأکی غآباب
دوران غئزشاپ دوران دؤییپ سئز
گینگ لیک آسمان،   آسمان

کونگلوم: گه ونیم، گووونئم، اچئم، یؤراگیم
قلبم باطنم، دلم

کونگئل گوزگینگ: گه وین (گووئن) گوزگینگ
آینه قلبت

کونگئل: گووئن (گه وین)، اچ، یوره ک
دل، قلب

کونگلی: کونگلئلی، گووونی، گه وینی، یوره گی
ایسله گی، حه وه سی، آرزوسی، هوسش

کونگلوم گیتدی: گوووئم (گه وئنئم) گیتدی،
حه وه س اتدئم،   هوس کردم

کونگلوم اینجالماپار: گوووئم، تاقات تاپماپار
یؤره گیم اینجالماپار،   قلبم ناراحت است

گؤن نه ملیک: گؤنده لیک، گؤنداأکی، -
حه رگؤنداأکی،   روزانه

گؤنین: بیر گونئنگ اچئندآ، شؤل گونئنگ
اچئندآ،   یک روز از صبح تا شام

گؤیچ: قووپ، اؤقیپ، قووات، غایرات،
اه ده رمه ن لیک، پالوان لئق، توانائی
قدرت

- حاوآ ده نگلیز یه ر قوشون گؤیچ له رینگ سه رداری
باشلئغی،   فرمانده کل قوا

گؤیچلی: قووپلی اؤقیپ لی، قووات لی، غایراتلی
زورلی،   توانا نیرومند

گؤیچلی سؤییپان، کان به ته ر سؤیپان
یوره کده ن قاوی گؤریان، ئشقاق

گؤیچده ن قاجان: غارران، غاری بؤلان
غارتا ستان، حالدان دؤشه ن، یاغدای سئز
پیر، ناتوان

گؤیچ له نمه ک: گؤیچلی لؤلماق، گؤیچی کؤپه -
- لمه ک، قووات لانماق، قوی -
نیرومند شدن

گؤورا (گه ورا): انا مئنگ بؤیوندان آشاغی
تئی بی سو

۸- گؤیجورگه مه‌ک: گؤیجی آرتماق، قووات لانماق
زوْرلی بوْلماق، نیرومند شدن

۸- گؤیجورگه یار: گؤیجی آرتیار، گؤیجلی بوْلیار،
قووات لانیار، قوی ونیرومند میشود

۹ گؤییز: ییلئنگ اوْچوْنجی (اوْچوْله‌نجی) -
پاسیلئنئنگ آدی. شوْ اوْچ آیلاری
روز اچوْنا آلیار: (مئحئر-میزان)،
(آبان-آقراب)، (آزار-قاووس)
پائیز

۹ گؤییزه مه‌ک: یئرناچا اوسوْملیک له‌رینگ
بوْشماگا یه‌تیشمه یان گیجکی دوویانَن
اوْنوْم له‌ری، حاصل نارس پائیزه

۱۰- گؤیمه مه‌ک: دوْرلی باجانا لاربوْله‌ن،
واغئت گه‌چیرمه‌ک، اگله مه‌ک،
معطل کردن

گؤیمه‌نچ: آلئپ بارئلیان ایش، سرگرمی،
وقت گذرانی

۱۰- گؤیمه نیان: بیر ایشا غوللوق ادیان،
ایشله یان، مشغول

گؤییا: گیچی جه‌ک که په له‌گینگ توخوی،
یئونگ ماتالاری حالی حالچا که‌چه و
کئئلئم پالاس یالی زادلاری ده‌شیک
ده‌شیک اه‌دیپ زایالایان
غورت، بئت، بید

گؤییا دوْشمه‌ک: بئت دوْشمه‌ک،
بید زدگی

گؤیبیلمه‌ک: گؤیلمه‌ک، مالی داواری قئرقماق
یادا اوْلدورمه‌ک ماغسادبوْله‌ن -
یاتئرئپ آیاق لارنی بیر یه‌را گه تیریپ
داڭلماق، بستن چهار دست و پای گوسفند

۱ گیت: بوجایدا دورما، اوغرا، برو

۱ گیتدی: دورمادی، اوغرادی، رفت

۱ گیتمه‌ک: اوغراماق، رفتن

۱ گیده‌ر: دورماز، اوغرار، میرود

۱ گیده‌مه‌ز: دورار، اوغرامار، نمیرود

۱ گیده‌ره‌ن: گیتمه‌ک اسله‌یار، گیتماگا
کونگلئلی، گوورنلی، گه‌ونیلی
مایل برفتن است

۱ گیده‌ن گه‌لمه‌ز: اوْله‌ن گه‌لمه‌ز، رفته بازنمیگردد

۱ گیتدئگئنئنگ: گیده‌نجه بوْیونگا، گیده‌ن
واغئنئنگ، وقتیکه رفتی،

2 گیج: ایردال، واغئت گه‌چه‌ن دیر

2 گیجه: گون باتاندان سوْنگ یاشاندان سوْنگ
قارانگقی واغئت لار، شب

2 گیجا قالماق: واغئت گه‌چیرمه‌ک، دیرکردن

2 گیجه لیک: گیجه گه‌ییلیان گه‌ییم، پیژاما

3 گیجیمه‌ک: قاشئنماق یاغدایا دوش گه‌لمه‌ک
اناتمئنگ بیر یه‌ری جوْمبئل جوْمبئل اتمه‌ک (gicimak)
قاشئنما یاغدای دوْره‌تمه‌ک، خارش کردن
حالت خاراندن ایجاد کردن

3 گیجیله‌ونیک، قوتوریالی گیجئیان که‌سه‌ل، خارش

گیر: ائچه‌رآ گیر، اؤیآ گیر، داخل شو
داخل خانه شو

گیرده‌جی: ایشله‌نیپ زه‌حمه‌ت چه‌کیلیپ
اه‌لآ گه‌لیأن دؤشاوئنت، قازانج
په‌یدا، نه‌ب، حق الزحمه، مزد

گیره‌و: قارئز پول آلانئنگ یه‌رینآ
اؤیوه‌ن بیرزآت قولولیان آمانات
امانت، گرو

گیریش: ائلمی ایشینگ یا دآ اه‌سه‌رینگ
باشلانغیچ لوُلوُمی، سوُز باشی،
مقدمه، سرآغاز

گیزله‌یئن دوئیدوُرمازلئق بئله‌ن اوُغرین
یاشرین، چوُلا، مخفیانه، پنهانی

گیزله‌ن: دوئیدوُرما، گوزاؤنگونده‌ن قاچ
گوُروُنما، بوق، پنهان شو

گیزله: اؤستونی باسئر، قاچئر، گوُرکه‌زمه
پنهان کن

گیزله‌نچه‌ک: اوُغلان لارئنگ اوُیونی،
بوق مالجا، قایم‌ئشک بازی

گیزله‌نمه‌ک: باسئرئلماق، بوقاق،
گوُزاؤنگونده‌ن قاچاق، گوُروُنمانی
گه‌زمه‌ک، مخفی پنهان شدن

گیله: اؤیکه، ائرازی دآل لئک، گله

گینگ: یایرانگ، اینلی، چه‌دولی،
دآر دآل، گشاد، وسیع، پهن

گینگ لیک: یایرانگ لئق، گینگه‌ش لیک،
وسعت

گینگ لیک: بوُل لوق (بوُللئق)، بآیلئق،
آمان دوُکان لیک، فراوانی فراخی

گیوا: که‌ته‌نده‌ن آیراتین دوُقولیان،
توموس گه بیلیان آیاق قاب، گیوه

گینوُوی: غیئزئنگ آدامسی، گوُراکه‌ن،
دورموشآ چئقان غیئزئنگ آری، داماد

- بئلئملی گینگ لیک بوُللوق گه‌تیریار -
بئلئمسئز دآرلئق، عاقل گشادی فراخی
روسپیدی میآورد، نادان غم و غصه و تنگنائی

لاب: تۆیتین، تۆ کەل، تۆلیس، تاب، بیر ـ
زآدئنگ مەنلرەش لئگئنی یه تیرلیپ
آیرئلیان سۆز، خودش، همانند

لاب اوزی: تاب اوزی، تۆلیس اوزی،
عین خودش

لاب: اوودئمەک یالان پوچ سۆزلەر
لاف، گزافه گوئی

لا (لای): قات، غات، اوستی اوستونا
قویولان کاغئز ماتانئنگ جەربری،
آراسی، لا، رویهم، طبقه

لابئر: دەنگیز دەریالاردا گامینی ساقلاماق
اوچین سوو تاشلانئلیان زنجئرلی
اولی آران، لوح لاری آگری قانگراق یالی
آغئر دەمیر، لەنگەر، لنگر

لابئز: یاقیملی حەنگ ئلەن چئقیان اووان،
آواز، آیدئم، سەس، آهنگ دلنواز

لأبئگ: اوران لای لولاچاق سوو، بولاماق
یالی بولوپ یاتان سووق پاچئق
آب گل آلود، باتلاق

لاپ لاپ اتمەک: سوئجەک بولیان یاپارئنگ
سەسی، صدای فانوس

لاپیا: قاتی، بەرک، بئردەن، دەررەو
سفت، زود

لات: ایش سئز، پول سئز، یاخیر آدام، فقیر

لات: کابانئنگ اچئندا ساقلانیان آراب لارئنگ
اوللاقان سیلاغلی بوتی، بت بزرگ
دوران جاهلیت اعراب

لاتار: باغئش سیناوا قویماق کوز آبرای اولوپ
بخت آزمائی Lotaria

لاتین: قادیم اوروم دئلی حاتی Latin
زبان وخط رومی قدیم

لاتین چا: دئلئندا اەلیب بی یئندا لاتین،
لاتینی Latinata

لاچین: آو آولاماق اوچین ساقلانیان یئرتیجی
آلغئر، ال قوشی، شاهباز

لار (لەر): توپلوم آلاماتی، علامت جمع
کئتاب لار، ایش لەر کتابها، میوه‌ها

لاری: یاغئش سوو قویولیان اوستی باسئرغئلی
حاوئز، آب انبار

لازئم: گەرەک، دەرکار، زەرور، لازم

لأش: گەوره (گوورا)، تەن، تن بی سر

لأستیک کەلش (کودوش): گالاش،
کفش وگالوش لاستیکی

لاغار: آررئق، خوار، اسغئش سئز، غاررئپ
ساندان قالان، اربەت آدام،
لاغر، آدم بیهوده

لاغشاماق: کوینەلمەک، ساندان چئقماق
اوحوری قاچاق سەبابلی بوزولاق
فرسوده شدن ازکار افتادن

لاغنات: قارغئش، ناغنات، لعنت نفرین

لاغنات لامان: غارغئش سئنگان، ملعون

لاغئر داماق: لاغئردآب سەس اتمەک، صدای
جوشیدن آب

لاغئر داووق : آغئزی سوولی لاغئر داب .
که پله یأن آدام، لاغرلوغر حرف زدن

لاقئم که چ : بئلکئرئم الیئله مه یأر، چاشغئش
غایئغی دا، قاحاردا، فکرم درست کار
نمیکند، گیج هستم

لاق : زآیالاندن، چئیچا چئقانی قالان یومورتغا
تخم مرغ گندیده

لاق خوز : خوز زونگ قاوی سی، قابئغی یوقا
خوز، گردوی پوست نازک

لاق : غاوشاق، ماکام دأل، اونیاب دوران
یاغئش یه رله شمه دیلک، شل

لاق (لاک) : یالپئلداووق اتمه ک اوچین
کوپ زآد لارئنگ یوزینا چالئشیان
یئلماناق زات، واکس لاک الکل

لاق آتماق : حابار قاتماق، گوررونگ آچماق
ده گمه ک، سرصحبت باز کردن

لاقاشا : سانذان چئقان، کوئینه، الیئره ن
غالان، په وه سه ک یارامز -
آدام، مهمل فرسوده، بدرد نخور

لاقام : ایکی له نجی سوونگراقی آت، لقب

لاقغا : بولغوسئز - بولدغئز، اوغورسئز،
گوز لاب یوران (بوران)، یانگئز،
مهمل یاوه گو، بیهوده

لاقغا : سوئیجی سوودا یاشایان یاسی -
که لله لی اوللاقان آغئزلی، اولی
بالئق، یا یئن، نوعی ماهی کله پهن

لاقغئلدئلی : ده ره ک سئز گوز لاب ئوره مه ک
بولغوسئز، یاوه گوئی، مهمل بودن

لاقئردی : غایناپان سووونگ لئقدران،
(سووووق لوقدان) چئقیان سه س،
صدای جوشش مایعات

لاک (لاق) : یئلماناق زات شیره، لاک

لاک لاک : یه که آیاق بئله ن تاوسا ناق-
-لاب یوریمه ک، روی یک پا راه رفتن

لال : دئلی توتوق، گه پله مه یأن گنگ لال

لالا (لاله) : غئیئز لارئنگ اولیئیب یأدا
یه که لیکدا آیدیان آیدئمی، فولکلور
ترکمن Folklore نوعی آواز دختران

لاله : گول تی سوغان لی آوادان (اووادان)
گوللی اوسئوملیک، چئگلده م واولونگ ک
گولی، قئزیل (آلالا) گوللی، لاله

لاله زار : اوتلی گوللی گولئش لئک یه ر
گلشن، گلستان

لالئک : اوران قاوی گوزولوپ آینا دئلات،
غایزا یوز گوز انجئق ته رتیه له ن
نازئک گه دیله ت، نازپرورده لوس نئز

لاللوو (لەللوو) : جالا له و، ته لبه، -
ته نته ک، گوده ک، که لله سانک
کم عقل

لامه کان : مه کان سئز، یوو ورت سئز، یوق،
عوام چئلئق، لامکان

لانگ : لانگ بُولماق ، لانگ دورماق ، قاتی. زیاد خسته کوفته شدن
یا داماق .
لانگنگڵرا : آیکی تاراپی یاری دان یا لەمەنیپ بەجەرلەن اوُیناماق آوچین اوُلانسلیان اوُلاقان قاتی سەسلی چیشگین زآت
طبل
لانگنگڵرآغاجی : اوُنی اورورپ سەس لەندیرپان چیبیق . چوب طبل
لانگنگڵراچی : لانگنگڵرا چالیان . طبّال
لاوتُر : یاپراق لاری قاوی ایسلی المودام گوک آغاچ ، اُکالیپتوس Eucalyptus
لاوتُر : اُودونگ یالین تُنگ سەسی ، صدای زبانه کشیدن آتش
لاوتُر دآب یاکاق ؛ اُودونگ اُونگات قاوی جاوُلاپ لاوتُرلی یانماق . زبانه کشیدن آتش
لاوتُرداماق : یالنتی گویچلی چیقتپ سەس لەنیپ یانماق ، باصدای شدید سوختن
لای : اُوستی اُوستوُنا قوُیولان قات قات زآت طبقه طبقه رویهم ، لا
لای : کەرپچ قویاق ، سوواغ اُوچین یُوریتا تاییار (تەییار)لانان پاچُق ، گل روکاری
لای : بولانچاق سوو ، آب گل آلود
لای : بیر لای گەییم ، کُوینەک بالاق یکدست لباس
لاییق : مُناسیب ، دەگیشلی ، مناسب
لاییق : بیچیلیشی دوُغوی گەلەن ، شاپلاشیپ دوران ، اوُزوناگورآ ، برابر اندازه بدن
لایگا : یەرینگ اُوزونا چەکیملی گوُیچ قووات دان داشاری گینگ لیگلآ یەرشارینگ داستُنا آیلانیپ گەلەن (دەسلانقی) تولا ، گوجیک (گوجوک) ، اولین سگ که بدور کره زمین چرخید
لەبیز : بُویون آلتُنان سوُز ، واعرا ، قول
لەتدە : کوُنیه سوُنیه (کوُنه سوُنه) اسگی ، کوُنه گەییم گەچیم یُیرتُنقی ، تکه پاره پارچه و لباس کهنه
لەتا : جار ، داشی غاباغلی بُوُلوُلەک اەکیلیان یەر ، تکه زمین زراعتی
لەرزان : گویچلی قاجار غاز اب سەبابلی تیتره مەک ، قوُرقوب ساندُراماق لرزیدن
لەگەن : الجُنُنا ال یُز یوودولیان قاب لگن طشت
لەگزان : جاس اورورپ آیلانماق ، جیُریُنیپ یاپناپ یُورمەک . اینطرف وآنطرف رفتن
لەمبەر لەمبەر : کولتوم کولتوم ، توُپ توُپ توُیار توُیار ، کوت کوت . توده توده
لەنگڵدی : آغاق لاپ یەنلیل یُوریمەگینگ بیُرگورنوشی . لنگ لنگان راه رفتن

٨ له‌نلنگه چ : سه‌گلیز اوزرئین آیاقلی، اوزرئین مورتلی، قیسغیچ آغئزلی، سوودا یاشایان حه‌یوان، چنگ دراز

٨ ـ ارله‌نلنگه چ : اوزرئین آلتی آیاقلی، غایدال یورئیئان سوو یا قالارئندا یاشایان حه‌یوان اه‌شه‌ک آنگلنگرده Cancer سرطان خرچنگ

٨ له‌نلنگه ر : قوبی (غوبی) دان سوو چئقارماق یا دا به‌ییک لئنگا سوو چئقارماق ـ اوچین اولانئلیان آبزال، قورال، هرم

٨ له‌نگه‌ر : قاتی چه‌م سئز بیجای به‌ییک یوکله‌ن یرک، بیر غایدالی آغئز اول بیرغایدالی یه‌نگیل غا ییب دوران (غایاب دوران) یوک، بارکج نابجا Lanker

له‌واشه‌ک : اَلو اه‌رکیده‌ن بئشترئلیان ایمیت، لواشک

لورد : آنگلئلیا دا یوقاری Lord ده‌ره‌جا توغاما یا یلئغا اه‌یه لولان للرا به‌ریلیان له‌قه‌م، لقب اعیان در انگلیس

لوتی : ایش گوبج اتمه‌ک دا حایال یالنا زوردان توروپ غالیان، به‌ریم دا ایمیت دا ده‌نگ ده‌ش لاری سله‌ن اولتوروپ توروشوپ زادی قئشغانمایان، غایراتلی جوبارت. ساخی، جوانمرد، لوطی

لوتی لیق : ساخی لیق، زه‌ره‌نگ لیک، شارلاتان لئق Charlata جوانمردی زرنگی

لورس : سوودا یاشایان زه‌حه‌رسئز یوغون (یوفین) ییلان، مارآبی

٩ لوغالا : توقغا توقغا اه‌دیپ تُغالانان زوبا (دنیا) وغویونا به‌ریلیان حامیر، لوغالا، چونه خمیر، لؤاله

٩ لوغالا : توبار اورمه‌ک اوچین تُغالانان سامانلی پالچق توغالا، چینه دیوار

٩ لوغالا : اوللاقان لئغی نار یالی توغالاب قورودولان (قورئتُلان) سایان ـ داتشی، سنگ فلاخن

(٩) لوغلاب لوغلاب یانار یوره گیم، یوره‌گینگ قاتی یانماق آوبجاق لئغئنی بلدئریان سوزد، اظهار دل سوختن کردن

٩ لوقغا : توغالاق، شارگورلوشلی، گرد کروی

٩ لوقغا : حامیری یا بیپ آوچ لرچ که‌سیپ سوونا بئشترئپ قاتئغا (یرقوردا) چئقارئلیان ایمیت ناحار، خمیرآب پز که در ماست داخل کرده باشند

٩ لوقما : بیر لوله‌ک، بر آغئز لیوودم، لقمه

لوقمان : تبیب، دوختار، دوکته‌ر حه‌کیم، دکتر Docteur

لوم : یه‌قازماق بیرزادی قوبارماق اوچین اولانئلیان اوچ جیش یالی، اوزرئین تایاق یالی (یالی ـ یاناق) ده‌میر آهن نوک تیز مانند دسته بیل

لوڤماي: توتوش، توتوشلائين، كولتوم، بۇتتاري كۇپ تۆچوەردا، ستۆدورستوناً، تۆكەل بارٗسى، يك جا، تماماً، بمقدار زياد

لۇنگلقولداماق (لۇنگلقئلداماق): يۇرتان يالى. لۇلوپ گيتمەك، يرواش راق ئۇلغاماق نيم دو رفتن

لۇنگلقولدى (لۇنگلقئلدى): آتننگ اەشەگىننگ لۇنگق لۇنگلق اەدىپ يۇرُشى (يۇرشى). ئۇلغاشى، يورتمه، چهارنعل رفتن

لۇنگنگا: تۇغالاق اۇللاقان كەرسەك. تەرسەك، قاتى غوزم، كلوخ

لوپىلى: بالىق پىلى، بىر تۆجانىنگ الچتدا بۇلان بىر پىلنىنگ آدى، سال ماهى

لىغى، دىگلى، دلغى، لىق لىق، لىك لىك. اۇنگوىداكى سۆزى سنپاتى گوچلەندىريان وشۇنگا دەرەك باغلى بۇلدۇغى. بىلدۇريان، يكى از حالات اسم مصدر

لى: اەيەلىكى بىلدۇريان سۆز، تاكيد ملكيت يەرلى: يەر اەيەسى، پوللى: پول اەيەسى

ليرىكى: دەگيشلى يارا شتقلى بۇلان.

ليريكا، حاس بۇلان آشىق لىقنىنك شىئىرى، شعر عاشقانه

ليمون (لەيمون): پۇرتەقال ماشغالاسىنىدان بۇلان ايميش. Limon. ليمو، ليمو

- تورشى ليمون، سووى سىقئلپ آلئنيان لەيمون، ليمو ترش

- سوچكى ليمون: اىيىلىيان سوچكى ليمون، (لەيمون) ليموشيرين

- قورى ليمون، تورشى جا، ليموعمانى

ليموناد: لەيمون سووى وشە كەرشلەن- بەجەريليان گازلى ايچكى، لەيموناد Limonade.

مأ : غوُیون (غوُیُن) قوزی نینگ سه‌سی
بع‌بع گوسفند

مأت : ئامه‌ت، موخامه‌ت آدئنگ قیسغا
گورنوشی   مخفف محمد

مأتاچ : حوُر، عاریپ غاسار، محتاج

مأتاجی : شاعیر، آدی آننا غئلئچ دوُغموشی
آشقابات اوُبالارئنگ بیری،
(۱۸۲۴ - ۱۸۸۴)   شاعر ماتاجی

ماتا : گه‌بیم گه‌جیم اوُچین دوُقولیان اوُلتُم،
پارچا،   پارچه

ماتال : تُرکمه‌ن حالق دُرادیجی لی سوُزله‌ر-
نینگ آراسئندا دگیشلی ماغناسئنی
اوُیلاپ تاپالی سوراغ غایتارغاسی
تاپماجا، تاپالجا،   چیستان

مأته‌ل : سابئر سئزلئق بئله‌ن قارئلیش
گوُززه‌ییش، گوُزله‌ییش، اگله‌نیپ
دوُران، به‌نذویان،   معطل

ماته‌م : یأس، اوُلوم یئتئم بئله‌ن باغلا-
نشئقلی غیناجلی (قیناجلی یاغدای)
عزا - ماتم

ماتبوعات : چاپدان باسادان چئقان -
کئتاب لار،   مطبوعات

ماتلاب : ماقسات، ماغسات، ائسله‌گ
آرزو، مطلب

ماتور (ماتی سیکلئت) : ایکی تئگئرلی ماتور-
گوئچی بئله‌ن قاتی گیدیأن ده‌سگا
موتور سیکلت

ماتور : بئنزین (بئله‌زین) گاز، نه‌بیت
یا نه‌غئنئنگ گوُچی بئله‌ن آقتامیل
اوُچیان گأمی واولی ماشین لاری اشئله-
-دیپ حه‌ره‌که‌ته گه‌تیریأن ده‌سگا
Moteur   موتور

-جئت ماتوری : قاتی یانئپ گوُچ‌پ سئقئلئپ
چئقیان گاز وحاوانئنگ گوُچی بئله‌ن
اوُنگا (اووا - اووا) گیدیأن ماتور،
Jet Moteur   موتورجت

ماجوم : قاجی کوروش، آورادئلئپ قاتیشدئرلان
قاریئم قاتئم اه‌دیله‌ن اه‌زیله‌ن،
حامیر یاناق زأت ده‌رمان، معجون

ماجئر موجئر : یاراوسئز زأت،   بدردنخور

ماحرآب (مه‌حرآب مئحرآب) : مه‌جیت له‌ردآ
ائمامئنگ دوریان یه‌ری،   محراب

مأحره‌م : یوره‌کده‌ش، گوُوولی یه‌تیک،
یوُره‌گه‌ره‌ن قاوی گوُرمه‌ک لیک   محرم

مأحوُم : یوُره‌ک دوُیغیم (دوُیغیم) ائسله‌گیم
سوو سئزلئغئم،   عطش ام

مأحروم : اه‌لی بوُش، بیرزادا ارکی ائغتیاری
حاقی یوُق، تاماسئز، یه‌ته چیلیک
چه‌که‌ن   محروم

مأحئر : دوُیماق، گوُووون شئمه‌ک (گه‌وین شئمه‌ک)
کوُنگئلئل ائوازی بوُلاق لئق رافی شدن

مأحئرلی سوُزله‌ر : کوُنگئل گه‌وین ائوازی چئلئق
سوُزله‌ر، حامراق لئق مئننه‌ته‌دارلئق
سوُزله‌ر.   حرفهای جانانه

ماحئرلی قوتلادئلار: یئره‌که‌دن اوئنگ بولسون دیدیله‌ر، اونغون اوئنگالی بولسون دیدیله‌ر، از صمیم قلب مبارکباد گفتند

ماحشم: آیئم. ماه من

ماحریبان: ماحرئوان، حامراق، یئره‌گی یوقا، یوزی گوزی آچیق، گوله ریوزلی، مهربان

ماحریم قاندی (غاندی): گوروش گه‌دین کوئنگلل‌دولیغیم بئتدی، اوسله‌گیم بولدی، سووسئزلئغئم آییرئلدی. عطشم رفع شد

ماحرئمئز قاماز (غانماز): یوره گیمیز دویماز، گوروشمه‌ئمیز بئتمه‌ز، اوسله‌گمیز بولماز. دلمان سیر نمیشود

ماخابیک: بیر یه‌ردا دوروپ الیشله‌یان اوللاقان ماتورلارئنگ غایداشئندا قویولیان اوللاقان آغئر تیگئر

ماختئم: آنگلیزی حه‌رئت اومارعر / چرخ لنگو

ماختانماق (ماقتانماق): بادلاماق، اوزاوزونی اوئومه‌ک (اوه‌مه‌ک)، توتیسانماق، قوپاماق، اولوم سئزیماق، اولوم سولوق. تکبر خودستائی کردن

ماخلاس: قیسغالیق بئلدئریان سوزر، خلاصه

ماخلاس که‌لام: سوزدونگ قیسغاسی، کوتاه سخن

ماخلوق: دوره دیله‌ن، یارادئلان، یوقدان بار اه دیله‌ن. مخلوق

ماخول: آز دال کان. کاملاً، زیاد

ماخول ایدی: کان ایدی. زیاد خورد

ماخول لاندی: تاشلدی، تبلئشدی، حالاندی، یه‌رلیکلی دوغری تبلئشدی، قادیلئق، دولیلیق سووراندا یه‌رینا یه‌تیریلدی. تائید و تصویب شد با کام رسید

ماخئرموخئر: بولاربولماز، نزروق، گوموردی. یاغشی یامان، ماغنا سئز، باشلان ساوداـ الیش. حرفها و کارهای بی سروته

مادان (ماعدان): دوئرلی مئتال ده‌میرله ر دیاحالی داش لار، داش کومور ونه بییت یالی زادلاری داغلاردان قازئلیپ آلئنیان یه‌ر. معدن

مادا: پیززلکی زادلار جسئم. ماده جسم

ماددا: دوزگون قانون بئغئندی لارئنئنگ آیرانیئن بوله‌گی، بولومی. بخش از قانون

مادا: ماعدا، آش غازان. معده

ماددی تایدان: یا شایئشا ده گیشلی ده‌له‌لی بولان زادلاردان، قال مئلک. Material مایلیق.

ماددی تایدان یوقارلاندیرماق: اوسگون یاغدایا چئقارماق یا شایئشئنگ قادی بولماق لئغئنا یاردام چئلئق اتمه‌ک. زندگی کسی رو براه کردن

مادئیان : بایتال، اورغاچی یابی، اسب ماده

مادئیان: شئبیت ماشغا لاسئندان گول لەری یایراڭ ساری ائرەنگلی ائسلی اوُت، بادئیان، رازیانه

مادئرداماق: یەکە اوُزوڭگە دەرەك گە پلاپ یانگواب اوُتوراماق، پیش خودحرف زدن

مادئرمۆدیراتمەك: سامئرداماق هذیان

٢ سامراماق، مادئرداماق، اوُز اوُزوڭگە پلەمەك

٨ مارداق: باڵچئق دان ئشئشلەن آغزی گیڭ یالپاق کیچی جەك قاب کوزا، کوزه کوچک

٨ مارداقلی: ساللاچاق دا کوزانئڭ اوستو-ندا یاتان اوغلانا آیدئلیان کەپ، ثات

ماٹرئف: ئاڭ/ بئلئم/ بەریپ لیك معارف فرهنگ

ماٹرئفچی: حالقا ئاڭ بئلئم بەرەك اوغوروندا چالئشیان لار، فرهنگی

مارال: ئەنە كەییك، جەرەن آهوی ماده

مأرەكه: یئغئنا لئشئق، كوپ چیلئكئنئڭ ئولیشیمی، ئولئشەن یەری، ئولشەمگی اجتماع، جماعت

مارك: ئاپراتین بەللیك، نئشانئق، ئالمانیا-پولی، پول آلمان علامت مخصوص

ماری: توركمەنیستاندا بیر شەهەر، مرو یەرلئكى كوبلەنچ (تەكا)

ماری گول: حالی حالچانئڭ بیر خیللی نەقشی نوعی نقش قالی قالیچه

٤ مأز: ئاناملا بولیان یارانئڭ غایدالئشی. دوُرەیان توغالاق قاتی زادلار. ئئز غده

٤ مأزلی: مأزی ئئزی بولان یاراکەسەل، غده دار

٤ مازا: بیرایمیت دەن آلئنیان حەزیل لیك، حوزوزلیك، مزه، لذت

٤ مازا: بیرایشی قاوی لئق، بئلەن یا ریانا بەتیرتیپ اینجالئق دائرازی چیئئلئق دوُرەتمەك، مازابە رەمەك، ایجاد راحتی، رضایت کردن

٤ -لی مازا: اینجالئق سئزلئق، ناراحتی

٤ مازالی: مازالی، مازا بەرئيان، حەزیل بەرئيان، حوزوزلەندیریان، خوش مزه لذیذ

٤ مازالی: مازالی، قاوی یاغشی اوُنگات، ائشئنئڭ کوُسی یوُق، خوب بجا آورد

٥ مازار: اوُلەن آدامی گوُمولیان یەر، قابئر، غونام، گور قبر

٥ مازار چیلئق: اوُلی لەری گومولیان جایلانیان یەر، غونام چیلئق، گورستان

٤ مازای: بەیدا، حاییر، آزاجئق کەمن حوشلوق کمی سود وخوشی

مازلوم، حوُرلوق چەکەن، حوُرلانان، ئەزیلەن مظلوم

مازمون: بیرزآدئنگ اه ساسئنی دۆزئان پیکلئو، یه تیرلیک سۆز. ماغنا. مضمون

مازی: اولالاقان چه نگنله ل آغاجی، میواسی قاتی حورما یالی غاوئرئپ اول چه کیپ چۆره ک اه دیپ اییئلیار، دورومی قاتی آغاجی بار، درخت بلوط

ماسخارا: یانگ سئلانان، یۆز بالامان، کئچه لهن، حارلانان، آبرایی قاچان، بی آبرو

ماسخارالاماق: بیری نینگ یۆزینا یا دا ایزیندا قاتی گۆلیپ کئچه لتمه ک، یانگسئلاماق یۆبالاماق، که میت مه ک، حارلاماق، آبرای نی دۆکمه ک. (بیرلئشینی - که میده ن اۆزی ناکه س دئر)

ماسلا حات، گه نگه ش شورت / تحقیر کردن

ماساو: یانگلیس، سامئق، اه ده ب سئز، ایغیپ یۆران، وه جه رزا، ده ره ک سئز گه پ لأب یۆران (ئۆلان). بیهوده گو

ماساولاماق: ده ره ک سئز گه پله مه ک، گۆرله مه ک. بیهوده گوئی

ماسلئق: اۆله ن آدام جه یرانئنگ لأشی، ته نی. لاشه. میت

ماسلئق اییئیان: لاشه خور. کفتار ساقغار تورسوق Hyena

ماش: گوسوکلی اه کین، سه چامه نگزه ش گوکجا، دأناسی تۆغالاجئق بئشئرئپ اییئلیار ماش

ماشات: خوراسانئنگ مه رکه زی جه زورت ائمام ائرزانئنگ (ع) یه رله شه ن جایی احلی مئسئلمان لارئنگ زئیارات اه دیپ یوزله نیان ده رگاسی، اولی تسه هر مشهد

ماشدی: ماشادا بارئپ زئیارات اه ده نله را واۆتورموش یه رلی آدام لارئنا یه ریلیان آت. مشهدی

ماشاللا (ماشا الله): تأسین سیلاغ سۆز، به ره که للا آفرین Bravo

ماشا: اۆت تۆتولیان اورزئن سابلی قیسغئچ آتش گاو، آتشگیر، انبر

ماشا: تۆیه نگ گینگ قولاغی، چاقماق، ماشه تفنگ

ماشغالا: بیر اۆی ایچه را ده گیشلی ئۆلان - اه نه آتا وچاغالار اهل خانه

ماشغالاسئز: اۆیله نمه دیک، سالئلاخ، مجرد

ماشغول: ایشله یان ایشلاپ دوران آدام بیر ایشا گۆیمه نیان، مشغول

ماشلی آش: ماش بئله ن تۆوینی غارئئپ بئشئرله ن آش، پلوماش آش ماش

ماشئرئک: دۆقما لیو ونرتمه ک آوچین گۆرئیتا تۆکوپرله ن اه رلیشده ن سارئلان سنوری یوماق، تارقالی وقابیچه گلوله شده

ماشین : ماش‌شین، ازکسئز Machine
ایشله‌یان ده‌سگا ، ماشین
ماشین سوواری: اوتول ، آفتامیل ،
Automobile ماشین‌سواری
- آدام چه کیان ماشین ، اوتوبوس ، بی‌نی‌بوس
Autobus
- آیاق ماشین : دئوریل ، دوچارخ
Bicyclette دوچرخه
- ال ماشین : تەرسی ، دەرزی ماشینی
Machine à Coudre چرخ خیاطی
ماشین‌چی : حەربیر ایش بولسون ماشین اوغورنی
ایشینی بیلیان آدام ،
Machiniste ماشینیست
ماغناماق (ماخناماق) : اوونمه‌ک ، تاریپ-
له‌نمه‌ک ، اوز اوزئنگی اوومه‌ک ،
اوومه‌ک ، بئیناماق ، پاخئرلاناماق
اولوسئریماق ، بارلاناماق ، قوداماق
ماغتئم : آنگلوسی حەزرت اومار عرفی/ تکبر و خودستائی
ماغتئم‌قولی : لترکمه‌نینگ آبرایلی پاراساتلی
شاعیر و آربی ، ایلی گوکله‌نگ
تایپاسی گه‌رکه‌زقیشیق لاردان
کوپله‌یچ اه‌تره‌ک بوپوندا یاشاپ
دیمیش‌له‌رنا گورا (۱۷۹۰) لاخی
مه‌سیحی ییلدا آق توقعای اوبا-
سئندا اللی یه‌دی ییل یاشئندا
آرادان چئقدی ، به‌یگیی شاعیر-
- اوز زامانئنئنگ دورموشونی بار یاغئش -
یامانی بئیله‌ن گوز اوئنگونا آلئپ یوزا
چئقارئپ یازان کئتابی توتین اهلی توترکه‌لن
آرا سئندا یاشایئش اوغوروندا توسیخا
بولوپ یه‌دیگار قالئپ دئر ، یاتان یه‌ری
یاغتی بولسون ، مختوم‌قلی
ماغزان (مادان) : دوئرلی مئتال ده‌میرله‌ر و باخالی
داش‌لار ده‌میر کومورو نه‌بیت له‌رنگ
یه‌رئنگ آشاغئندان چئقیان یه‌ری
معدن
ماغراج : باسغانچاق (باسغانجاق) اوستونا
مونوپ یوقارا چئقئلیان آبزال ، پله
یوقاری آسمانا چئقماق لئق ، نردبام بزدمان
ماغشوق : ییگئتئنگ سوییان غئیزی ،
سوئیگولئسی ، آشئق غئیزی ،
معشوق
ماغاللام (موغاللام) موغاللئم ، مه‌کتەب‌له‌ردا
چاغا اوغلان اوقودیان ، ساپاق به‌ریان
آموزگار Professeur معلم
ماغلومات : بئلئم له‌ر ، حابارلار ، معلومات
ماغناوی : ائچ اوروخ یوره‌ک دولغی‌سی
معنوی ،
ماقالا : ییغئندی لاردا ، گونده‌لیک یازغئت
لاردا چاپ اه‌دیلیان قیسغا سود-
- راتدا ائلمی سئیاسی ائقتئصادی
دوزمه حابارلار مقاله

ماقسات (ماغسات): ئۇسلەک، آرزو.
نییەت، مۇراد، مەیئل،
مقصد مطلب

ماقول: ئۇسلەگا دوعری کەلیان، یەرلیک لی.
دۇعری، عقلانی، معقول

ماکام: پوعتا، قایئم، بەرک پوختا حکم

ماکئیان: تاووق عوش لارئنگ اورقاچی سی
ماکیان

ماگا: چوریم، نییەت، ماقسات، برای
قصد

- ایماگا: ایمەدەن چوریم، ایمەک نییەت ئشلەن
برای خوردن

مالاریا: آوشیدیپ قئز دۇرما، آنوفئل -
چیبئنئنگ دۇرەتیان کەسەلی.
Anophèle. Malaria
تب نوبه

مال: مال مۇلک پول، بایلئق، ثروت

مال قارا: سۇری عۇیون دۇیا (دُنیا) وباشغا
اۇی حەیوانی. حیوانات اهلی

مال آوستونا گیتمەک: عۇیون قوزی مال قارا
بئلەن یایلاق قئشلئغا گوچمەک
همراه گله ورمه به ییلاق وقشلاق رفتن

مال باش: مالئنگ باشئنگ. مال قارا وماشغا.
- لانگ اهل خانه وحیوانات اهلی

مالدا: زات. حەربیر زات بولسادا، شیئی

مالدار: مال قارالی، عۇیون قوزی لی. دامدار

مالدارچئلئق: مال قارا ساقلاماقلئق دامداری

مال قارا: اوُیدا الدا ساقلانیان مال لار
حیوانات اهلی

مال لی. مال قاراسی کان بولان، مالدار

مالەمەز: آلتی یاشان عۇیون. گوسفند ۶ ساله

مالەمەک: مامااەدیپ سەس لەنمەک
بع بع کردن

مالئم: مەسەمالئم، آیان بولوپ دوران،
آیدئنگ بەللی، آشئکار، یۆزآچئقان
معلوم

مالئم بولدی: آیان بولدی. بەللی بولدی،
آچئق لاندی، یۆزآچئقدی،
معلوم آشکار شد

ماما: ااەجانئنگ ااەجەسی، مادرِ مادر

ماما دیشان: یۆزی گۆزی دوۇتنک، قوتور،
آبله رو

مامام: ااەجەمینگ ااەجەسی، مادرِ مادرم

مامام چۆرەک. یاستی (یاسسی) تەگەلەک
یاپراقلی کئلئنئت یالی دانالی ایپئلیان
اۇت، بۆرەک، پنیرک

ماما: آیال لارئنگ سۆیت مازی، اممەک،
گوووس، پستان

ماماننگ: اممەگینگ. گووسونک. پستانت

- آتا مامەت: یەنگلیل سوورانداآتا مات

- آتا مات: آتا مامەت. یەنگلیل لەندیریپ
آیدئلیان آت (آد) مخفف اسم

ماشئلماق: بیرزآت ایله‌نمه‌ک. ده‌ویلمه‌ک. یه‌مشئرئلمه‌ک، آغئز زه‌حمه‌تده‌ن (اه‌لاَ آیاغا بیلا) که‌م چیئلئک/یه‌تمه‌ قولاق قاییئپ/قوجیب بولماق
ناقص چلاق شدن

ماشئلئپ دئر: ماخول یه‌مشئرلئپ دئر، بیلی ده‌ویلیپ دئر، کاملاً ناقص شده

ماندالین: تار یالی (یاناق-یانی)، سه‌کگیز سیملی ال بئله‌ن چالئنیان ساز
ماندولین Mandoline

ماندآو: بیر اوسئو ملئلئنک یاغی،
روغن مخصوص طبابت

مانسی یئرق: قاوی لئغی یئرق، تاغاماس مازاسی یئرق، ماغناسی یئرق، حذب نیست

مانگ: دئورت (تئرت) یاشئنداقی غوئیون،
گوسفند ۴ ساله

مانگا ده‌ره‌ک: مانگا باغلی، بمن مربوط است

مانگا غارشی: مانگا دوشمان، مه‌ن بئله‌ن یئز بایئز، مانگا تاراپ،
باین مخالف

مانگا نا ما: مانگا باغلی دآل، بمن مربوط نیست
بمن چی

مانگا: بئزآ، مه‌نا، به‌نا، بمن

مانگراماز: بأش یاشئنداقی غوئیون،
گوسفند ۵ ساله

manga

مانگقا: بورونداًن آقیان سووُوق لئق،
آب بینی. خلط

مانگقا: قال‌قارادا بولیان یوقا نچلی که‌سه‌ل،
نوعی بیماری حیوانات

مانگقا چه‌کمه‌ک: بورون سووُحئق ماق سووُحیاق واوُنی ایزینا چه‌کمه‌ک
آب بینی را بالا کشیدن

مانگقالی: بورونی سوولی، یاراماز آدام،
آدم فضول

مانگلای: گوز قاش بئله‌ن ساچئنگ آرالیغی،
باغئت اقبال، پیشانی بخت

مانگلای قاتی: باغئتی یاتان، اُونگا لایان،
بدبخت

مانگلای قارا (قارا مانگلای)، باغئتی قارا،
توتان ایشی اونگمایان، تیره بخت

مانگلای نا داَش ده‌گه‌ن، غارغئش سئوز،
باغئتی یاتان، پیشانی لسنگ خورده ناموفق

مانگلای نا گوُن دوُغمادئق، آلنئنا گوُن دوُغمادئق،
اوغول غیئزی بولمادئق، یا شاییئشدا آ-
گوّلمه‌دیک، المودام زه‌یره‌ نیپ که چه‌کن

مانگئز: ایمیش له‌ رینگ شاُنئک له‌ رئنئک
اچئنداکی یومشاق تاغاملی یا نجیماق
مالدا، زآت، مغزهسته تخمه

مانگئز: حه‌یوان لارئنگ که‌لله سئئنئنگ اچئنداکی
کوُلتوم بولوپ توُپ لانئپ دوران یومشاق
مالدا، زآت، یه‌یینی، مغز سر چودا

بئن

مانگلئز : حەیوان لارئنگ یۇغون (لوغین) سۆنگەگ لەرىنىنگ ائچىنداكى يومشاق ياغلى، تاغاملى مالدا، ئات، ئيلئك، مغز استخوان

مانگلئز : آغاچ لارئنگ اورتا ائچىنداكى - يومشاق مالدا، مغز چوب

مانى : پايچا سلاماق آرقالى، آقئل يەتيرىپ ائيكى مازمونداز چئقىيان مانا - نەتيجا، مفهوم

ماولاماق : ماو ماو ادەیپ قیغیرماق، سەس - لەنمەك، ئيشئنگ سەسى، صدای میو میو گربه

ماووت : سئق دوقولان يوزى تەكيز ئيشلاماق يۇنگ ماتا، ماهوت

ماوون : چئنلئرتگا تالى توموس چئقيان مۇجەك آبدزدک

ماوى : آچئق يئشىل گوك ائرەنگ، رنگ کبود

ماى : بەللى بير تۆچوه ردا بولان واقئت - سالئم، پورسات، فرصت

ماى : مەسيحى يئلئنىنگ بەشئنچى آيى Mai ماه مه

مايا : بوغرا دۆلى، آروانا دان دوغان ائنگەن دۆيا (دئيا)، شتر مایا

مايا : بير آش توتاماغا، دەرەك توتاريالى يەوەن اوستورنا قوشاريالى باشلا قوبولان پول مال، اصل سرمایه

مايا : تادوق لار، قوزلار يالى كە تەگدا قويولىيان بير يومورتغا، یک عدد تخم مرغ در لانه

مايا : خامير مايا، پەى نير چاقئلئيان مايا، مایه خمیر پنیر

مايا : دئرناق لارئنگ آشاقى ائتى، آشاغئنداقى ائتى، گوشت زیر ناخن

مايا : ساغئلئيان دەرمانلى ائيلنا وكسن

مايدا : كيچى، آولوق، اوشاق، کوچک، بچه

مايدا چويدا : آولوق اوشاق، اوجوق بوجوق اوغلان اوشاق، خورده ریزه بچه مچه

مايدا قال لار : آولوق قال لار، غويون غوزى، حیوانات ریز مانند گوسفند

مايرئق : آغئر زەحمەتدەن ياكى باشقا زاتدان آياغئنى بيلئنى كەم چئلئك يەتەن، آياغى بيلى دەويلەن مامئرلان، اوموران ماييپ بولان، چلاق

ماليسا : گوزگە دەيپ اولوران ياش آريا بوغداى گندم وجو تازه سبز شده

مايئرلان : (مايرئلان) : آياغى بيلى دەويلەن - ماييپ بولان، چلاق زمین گیر

مائيل : ساووق داۋل، ئيلى، نیمگرم

مائيل لئق : ئيلى لئق، ائسسى لئق، ملایم بودن

مائيل : بيرزادا آولنسچە كيلەن، ارزئنا - گيريلەن، بيرزاتا دئنگ يەسيرى، میل داشتن مایل بودن

(يەنجە رەدەن مائيل مائيل قاران يار)

مایمۇن : انا مۇننگ قورولشی بۇیوینچا آداما
یاقین حه‌یوان، بیچین،
حدونه، میمون

اماییپ : که سه‌للی، یاراوسئز، زمین گیر

اماییپ مۇجربیپ : یاراوسئز چۇلاق چۇناق
آقساق توقساق، چلاق زمین گیر

مه‌تدآ : قادیرلی توتماق، ام یالی اتمه‌ک
قدر دانستن

مه‌جابات (مۇجابات) : یالان توۆمات بشلماق
تهمت دروغ

مه‌جابات توٚنکاله‌ندی : توۆمات یاپئلدی
بدروغ تهمت زدند

مه‌جال : گوئیچ، قووات حال، ایش اتماقا-
سالئم وآغئت، وضت

مه‌جبور : چارآسئز، اوغور تاپانی، زورآ
سالئنئپ اه‌دیله‌ن ایش،
مجبور

مه‌جبور قالماق، چارآ تاپانی اوغورسئز قالماق
مجبور شدن

مه‌جبور بولوپ اتدئم : چارآ آلاچ تاپانی
زورآ قالئپ اتدئم،
اجباراً اینکار را کردم

مه‌جیت : دوغا ناماز اوقولیان یه‌ر،
مسجد

مه‌جلیس : گورروننگ وماسلاحات سالماق
ماقسات بئله‌ن بولان ییغناو، مه‌یلیس
مجلس

مه‌جلیس : یوروشوردئنگ ۹ لله نیپ سایلانان
وه‌کیل له‌رئنگ ییغناوجایی ماسلاحات
مه‌یلیسی، مجلس شورا

مه‌جنون : دألی، دیوانا، جئنلی، دیوانه

مه‌جنون : آشئق بولان، اشق یئرلوقا-
دۆشه‌ن، بیرگوودئن آلان سؤیگولی-
-نینگ یه‌سیری، اسیر عشق

مه‌هه‌ک : آلتئن قئزئلئنئنگ قارئندلئشئنگ
مۇعیوه‌رلی سایئقارماق آوجین اولانئلیان
داش، سنگ محک

مه‌حراب : مئحراب، مه‌جیت له‌رده قئبلا-
تارا پئندا آیراتین اه‌دیلیان که‌وه‌کجای-
اماموننگ نامازا دوریان یه‌ری، محراب

مه‌حبان : حامراق، یوزی آچئق، گوله‌ر-
یوزلی، اتره‌حیملی، مهربان

مه‌دات : حات یازئلیان قارداشی، مداد

مه‌ده‌ت : کومه‌ک، قولداو، قووات آرقا،
یاوارلئق، یاوری مدد

مه‌ده‌نییه‌ت : آدامزآدئنگ توپلاپدئم حیلئق
ودوشونجه‌لیک بئله‌ن اونوم چیلئک و
دۆره‌دیجیلئک قازانان اوستونلئک له‌ری
حونار وصونغات لاری، آرآ دورگون
یا شایئش لاری اوستونلئک له‌ری شه‌حارلی
بولماق لاری، مدنیت

مه‌ره‌به : به‌یگیک اوستی اوستونا سالئنان
اوتاق (اوتاغ لار)، ایکی آوج مه‌ره‌به
طبقه

مه رته به : آبرای ، حاتیر ، ده ره جه ، مؤنام، مقام

مه رجه مه ک : أوشو ملیک با قالا ماشغالا- سئنداز أولوس کیچی جه ک یاسسی جا قاتی تؤخوز یالی، أده س، عدس

مه رجان : ده نگیز له رینگ ذوَیسئندا - لؤیشمه ک بولوپ جه ره که ت سئز یاشایان حه یوان، داش یالی مالدا، قئزئل کوموشا به زأب جوَنجی. مرجان یالی دوز یارله ر

مه رحه م : مه لحه م، یارا چالئنیان ده رمان مرهم

مه رحه مه ت : ائزه حیم، حامراق لئق، یئزی - آجئق لئق، مه حوبیان لئق، مهربانی

مه رحوم : آرادان چئقان، اؤله ن آدام، مرحوم، متوفی

مه رت : دوغوملی، غایراتلی، جئداملی، باتئر، اده ره ن، ساحی جئوارت، مرد

مه ردان : غایراتلی باتئر، اده ره ن مردان

مه ردانا : مه رت لیک، باتئرلئق، مه رت یالی قایدوسئز، دوغوملی، مردوار مردانه

مه رت لیک اتدی : مه رت لئلئشی یئزا چئقاری باتئرلئق جوَارت لئق ساحی لیق اتدی، غایرات گورکه زدی، مردانگی کرد

مه ره ت آلی : قاماری یئلئنگ سه گلیز له کی آیی. ماه شعبان

مه رگه ن : توپه نگ آتما غا اوکده آدام، آوجی تیرانداز

مه رگی : یوقونچ که سه ل، Pestilence طاعون

مه زه ب : دینینگ اچئندا بولان آیری - آیری بولوکله ری، یوداقلاری، یول - یوراگله له ری، مذهب

مه زیل : اورتا حاساب سئله ن یارتم گون لیک یوَلا ده نک بولان آرا لئق، مؤچه وه ری اولچه گی یوَل یازدوما آرالئق اوچ آغاچ لئق (اوچ پارساخ) اون سه گلیز کیلومئترلئک یوَل، که روه ن له رینگ دوَشله یان آرالئغی، هیجده کیلومتر فاصله [منزل]

مه س : پئیان، که یپی کوک، شه حدی آچئق، غورغون، مست سرحال

مه سا نگا، مه سه مالئم، آپ آیان، آشکار

مه سه لا : قیئن چئلئق، قیئن، ماتلاب، یازئلئم Problème مسئله،

مه سه له م : حاتانا، بیرگه پی دوشوندیر- مه ک لیگیندا کومه کچی سوز، مثلاً

مه سه مالئم : آپ آیان، آیدئنگ، گورنوپ- دوران، مالئم، آچئق، آشکار، مه سا نگا، کاملاً معلوم

مه سه گه ن : المودام مه س گه زیان، سکان مه س بولیان، ایچه گه ن، دائم الخمر

مه سترگه مه ک : مه س ئولماق -
مه س لیک اتمه ک، مستی مست بودن
مه سکه ن (مه سگه ن) : اُوی، اُووزار،
یاشا لیان یه رجای مه کان،
تویلوم یاشالیان یه ر، خانه منزل
مه سکه ن (مه سگه ن) سئز : اُوی سئز،
ده یلان، آوآرا، آواره
مه سگه: سئویت قاتیق (یوقورت) دان
یاییلئپ آلئنیان اُولئم، یاغ،
کره
مه سکین (مه سکین ـ مئسکین) : نماریپ
یا خیر، یوقسول، مُتاج، ده رویش
بی نوا، فقیر
مه سی: اُدئک یالی (یاناق یانی) نموچلی
اُوکجه سئز لیوقاجئق یومشاق آیاق-
قاب، موزه
مه شحور : ایل آرا سئندا آدی به للی. آت
غازانان شوحراتلی
مه شیک : سوووق لئق (سوووق لوق)
زادلار قویاق آچین که چی نئیک
ده ریسینده ن اه دیله ن قاب
مشک، خیک ابنان
مه ک (ماق) : چوریم، برای
ـ ایمه ک ده ن چوریم، ایچمه ک ده ن چوریم
برای خوردن نوشیدن

ـ دورماق دان اُوتورماق دان چوریم :
برای زدن برای نشستن
مه کان : یاشالیان یه ر، یووورت، وآتان
وطن منزل، مکان، محل
مه کّه : آرابئستاندا بیر سیلاغلی شاهه ر،
احلی مئسلمان لارئنگ قئبلاسی کعبا حه م
شول شه هه ردا، حه رئیل قوربان آیئندا
میلیان لار آدام شول تانگلوی نئنگ
اُویونا زئیارات اه دیپ حاجی بُولیارلار
مکه مکرمه
مه که ریا : حه رئیل بیر یه ردا بیغنا لئپ ساتئلیان،
زادلاری سه رگا قویلیان اولی بازار،
مه که ریا بازاری، بازار مکاره
مه که جین : اه نه دوُنگلغوز، (اورقاچی دوُنگلغوز)
خوک ماده
مه که جین حه رئیلدا ایکی تُولام غوزلایار/حه ر
غوزلاندا آلتی دان اُونا چه نلی چاغا
دوغوریار، کوُلاسی بُولیار، خوک ماده سال
دوبار میزاید هر دفعه شش تا ده تا بچه بیاورد
مه کیس : دایاناق، سابئر اتمه ک، دورماق،
(ماغتئم قولی بو مه کاندا مه کیس اتدی)
ایستادن صبر کردن
مه ل (مه ییم) : اُوزیم آغاجی. درخت انگور
مه لاما : اُوللاقان ماتا، ملافه
مه لال : گوُمان، غایغی، شه ک شوبحه، توُمات-
لئق، غم وغصه کدورت

مه لامات: کأ یبیمه‌ک لیک، قارالُق، نکوهش

مه‌له: ساری غُلت آچِق ائره‌نگ، اُوچوسی ساری ائره‌نگ، نخودی رنگ

مه‌له سوو: یۆل اوغوروندا یا غُش دان قالان سوو، بولانچاق سوو، آب گل‌آلود

مه‌له‌ک: په‌ریشتا: فرشته

مه‌له‌که: مام جۆره‌ک، بۆره‌ک ایشلیأن اُوت، پنیرک

مه لحه‌م (مه‌رحه‌م) . یارا آغزا یا پچاق اُوچین دۆرلی زا آدلاردان قاتُلیب به‌جه‌ریلیأن یالچی ده‌رمان، مرهم پماد

مه‌لعون: شه‌یتان، لاغنات لانان، آرا بُزار حیلاگار، بیگره‌کی آدام، ملعون

مه‌لله‌ک: غاوون قاربۆزنُنگ تازا ایکی قولاق بۆلوپ گۆگه‌ره‌نی، تخم خربزه وهندوانه و امثال آن بصورت دوگوش تازه از زمین درآمده است.

مه‌لله‌ک: کیچی‌جه‌ک باتچا اُکین اُکیله‌ن یه‌ر باغچه کوچک جالیزی

مه‌مله‌که‌ت: یورت (یوئرت)، اُولکا، واتان.. کشور وطن

مه‌ن: سه‌ن دأل، اُوزُوم، من خودم

مه‌ن: آغنرلُق اُولچه‌گی مۆچوه‌ری، بیر باتمان، اُوچ کیلوگه‌رام، یک من ۳ کیلوگرم

مه‌نبه‌ر: کُوپ باسغاچلی اولی اُولتورغُچ، اُوستوا چیُقپ گه‌پله‌نیأن Tribune ته‌کچه‌ک، منبر سخنرانی

مه‌میز: که‌وشینگ اُدنگلینگ اُوکچا سُتنا به‌رکید یلیپ آت حایقتُرنلیأن دیش دیش ده‌میر تُنکُر چُنک، مهمیز

مه‌نآ: یبزا، مانگا، ۱۲۵۷ بمن

مه‌نچه شه‌مه‌ک: گُورالده لیک اته‌ک، ایزیناآ قالآن یالی بۆلوپ بیری نیینگ اه‌ده‌ئنی اتچه‌ک بولماق، چه‌ده‌ل له شه‌مه‌ک، هم‌چشمی کردن

مه‌نه‌ک: قاراچیُق، بیرزادُنگ یۆزینا دۆشیأن حایا، نوقات یالی زات، لکه

مه‌نه‌ام: مه‌ن حه‌م، مه‌نداآ، به‌نه‌م، منهم

مه‌نزیل: یاریم گُون لیک یۆل، یۆک تاز دۆغاغا آرالُق، اُوُن سه‌کگیز کیلومتر آرالُق که‌روه‌ن له‌رنیک دۆشلیه یان یه‌ری ماصله ۱۸ کیلومتری

مه‌نه‌وشا: یاز ایرچیقیان دۆرلی آوادان (اُووادان) آوینچاق گُول، گل بنفشه

مه‌نده‌ن: مه‌نه‌ن، بُزده‌ن، از من

مه‌نسور حالاج: اولی بُلُملی آریب، ایرانین بیر آقُما باش قوییوب (۹۲۲) لاجی تیلدا ال آپاق لاری که‌سیلیپ یانُدرلیب کولونی باغداد چاینا تاشلاندُلار، منصور حلاج

مه‌نگ: آداملارنُنگ انناسندا یۆزیندا بولیأن قارا ائره‌نگلی غالباناک دووشرتنک، خال

مه نگ (به نگ): اوُستومليک اوُلونگ گوللی
پوداق لارئندان آلئنيان ناشه لی
زآت، حه شيش، بنگ چرس

مه نگ: بالئق وحه يوان لاری آلداب توتماق
اوُچين غاپانا وغانگرانخئنگ اوجوناَ
داقئليان بيرئوُله ک ات.
طعمه شکار

مه نگزه ش: ياآلی، ياَناق، ياَنی، مه نگزه يان
بيری بيرينا چالئم اديان، اوُخشايان
ته تلی، زيللی، کئمين، مثل، مانند

مه نگلی: يوزينداُ مه نگ بار، حاَل بار، حاالی
خالدار

مه نگيز: آداملارئنگ يوزی، يوز گوُرنوشی که شبی
چهره قيافه

مه نگلی: مانگا ده ره ک، مانگا باغلی،
بئزئنگکی، مال من متعلق بمن است

مه نليک: باآدلاماق لئق، تئوليساماق لئق،
قوداماق لئق، اولوسئزياق لئق،
باشئنگ قاقاق لئق تکبر داشتن

مه نگزه مه ک: مه نگزه ش بولماق، اوُخشاماق
مه نگزه تمه ک، اوُخشاتماق شباهت داشتن
چالئم اتمه ک، مه نگزه ش گوُرمه ک.
اوُخشاتماق، شبيه ديدن

مه يئل: ائسله ک، حه وه س، گووول آلماق-
لئق، ميل خواست

مه نينگ (مه نگ) بئلئزئمچا: بعقرين بنظرم

مه وريت: ده وير (دووئر)، زامان، واغئت
زمانه

مه يدان: گينگئش لئک چؤل دوز گيديپ-
ياتان يه ر، ميدان

مه يليس (مه جليس): گوررونگ ونئفنا وجايی

مه يليسينگ تؤری: دؤيبی، صدر مجلس / مجلس

مه يليس (مه جليس): يووئردئنگ وه کيل له ر-
نينگ ئيغناوقانون دوزيان جايی،
مجلس شورا

مه يمئره مه ک: ائمئز قاماق، ائرکئلمه ک
اوقلاجاق بولماق، چالاجا اوقلاماق
جرئت زدن

مه يئت: اوُلی، لأش، ماسلئق،
ميت

موبأره ک: به ره که تلی، اوُنگايلی، اوُلغون
اوُنگ، اوُنلنگون، مئباره ک، مبارک
قوتلی،

موبته لاَ: باشاغای، ده رداسه ر، غاليغی يولوتماق
-لئق باشا دوشه ن توقات لئق، يه سير

موتی: تابين، وه پالی، قولئوقچی، مطيع،

مؤجه: تؤرکيستان اؤلکا له رئنيک حاساب
بوُيونچا دؤرلی حه يوان لارئنگ آدی بئله ن
به لله نه ن اوُن ايکی ييئللئق آيلانئپ
دوران ده وير (دووئر)، بر دوور-
تؤرکيستاندا په روه ردين (حه مه ل)
آيئنگ باشئندان ساناَ گه ليار-

- وه‌لیم خاتای یووئرۇدئلا آ به‌جه‌ن (ه‌لو)
آیئنگ باش یه‌دی سینده‌ن باشلانیار
یک دور ١٢ اسا (27 Janvier)

موجه یئللارنئنگ آدلاری: ١- سئچان سئچقان،
٢- سئغئر، ٣- بارس، ٤- تاوشان،
٥- بالئق، ٦- یئلان، ٧- یئلقی،
٨- قوئین، ٩- مایمئن، ١٠- تاووق،
١١- ایت، ١٢- تارا که‌بیک (دونگغوز)
(موش و گاو و پلنگ و خرگوش شمار -
زین چهار چو بگذری نهنگ آید و مار -
وانگه باسب و گوسفند احساب -
حمدونه و مرغ و سگ خوک آید آخر کار)

موجه: بیرزا دئنگ داش قاباراسی گۇردیش
شکل ظاهری

موجه‌جیک: سینغله‌ک (سینگلنگله‌ک) و
چیبئن یالی آوئنچاق زادلار، حشره

موجه‌ررت: یه‌که، ماشغالا سئز، یالنگئز
مجرد

موجه‌ک: ایتا مه‌نگزه‌ش یئرتئجی جه‌یوان
قورت، بوری، گرگ

موجه وبر: اوُلیانی، غوبام چئلئغی، مازار چئلئغی
قورویان آدام، مئجاوئر، متولی

موچه‌نه‌ک: ساقغال مورت یولماق اوُچین
اوُلانئلیان آبزال، موچینه

موجئزا: آجایئپ گه‌نگ زادلار، معجزه

موچوه‌ر: مئجبه‌ر، اوُلچه‌ک، اندازه بمقیاس

موچوو به‌رمه‌ک: غئلاو به‌رمه‌ک،
کوشئکئرمه‌ک، گدچئقئش لی اتمه‌ک،
گوئه‌ رگیله‌مه‌ک، تحریک کردن
یه‌ل له‌نذیرمه‌ک، اه‌جه‌سندیرمه‌ک،

موحاببات: سوُیگی، اشق، محبت

موحرا: اچی خئرلی ده‌میرجیک، مهره

- پیچ موحرا: خئرلی تادلانچاقلی چوی داولونگ
موحراسی، پیچ ومهره

موهلات: به‌للی بیر ساُئم، واغئت، آرالئق،
واغئت، مهلت، فرجه

موُحئم: گه‌وکلی، ده‌گه‌رلی، اوُلئلاقان،
غایرا توُلیدلا سئتراش، مهم

موُحیر: په‌تجه‌ت، یوزیک یزنیاحات
آت یازئلان ده‌میرجیک، مُهر

موخامه‌ت (ص): تانگری نینگ تاراپئنداُن
مُئسلمان لارنئنگ اینک سوُنگقی
په‌یغه‌مبه‌ری. داداسی حه‌زره‌ت
آبدئللا اه‌نه‌سی آمئنا دُغموُش
مه‌ککه شه‌هه‌رینداُ، شه‌ریپ مازاری
مه‌دینه‌دا. اهلی دوُنیا مُئسلمان -
لارئنگ زئیارات جایی. محمد (ص)

موخامه‌ت: مامه‌ت، مات، مخفف محمد

موخامه‌دی: مُئسلمان حه‌زره‌ت موخامه‌ت (ص)
دینئندا بولان، مسلمان، تابع
شرع اسلام

موخاماس: بۇش مىسراش سەتىرلىك شىئىر
شعر پنج بیتی

موخانناس: غايرات سىز، نامارت، بىغىيرەت
زن صفت مخنث

موخور: تابىن، قاراشلى، ئىتائەتلى (باقىنا) مطيع

مۇددەت: واغىت، زامان، سائەت،
زمان، فرصت

مۇدىر: بىر قوراماننىڭ، ئىدارەنىڭ، مەدرەسە-
نىڭ، كارخانانىڭ يول باشچىسى
بىر ئىشنىڭ دۇلاندۇرغۇچىسى، -
جرغاب كارى، مدير مسئول

مۇرابا: شەكەرشىلەن ئىمىش دەن پىشۇرۇلغان
سۈيۈك ئىمىت، مربا

مۇرات (مۇراد): يۈرەكدا بەسلەنەن
ئارزۇ، ئىسلەك، نىيەت، ماغسات
مراد

مۇراخاماس: ئورۇغسات، ئاركىلىك، شخص

مۇر: قىزىلىمتىل قوڭۇر (قوڭۇرلۇگۇر)
ئاتەك، رنگ عنابى

مۇر: جايلاردا تۇپارنىڭ ئىچ يۈزىدا ياسىلغان
ئوجاق، اجاق ديوارى

مۇراجەت: بىر زاتى خۇدۇرلاپ ئىدىلىغان
چاغىرىش، تعارف دعوت

مۇرت: ئەركەك ئادەملارنىڭ يۇقارقى -
دوداقلارنىڭ ئۇستىدەن
چىققان ئىرىم تۈك (چۇل) غىل،
سبيل

مۇرتەت: دىنىدا مەزھەبا ئاشناماغان،
دين سىز، مرتد كافر

مۇرتلاق: مورت لى، اولى اوززىن مورتلى
سبيل كلفت

مۇردات (ئاسەد): يىللىڭ بۇش لەنچى
ئايى، امرداد

مۇردار: پىس، پىگرەنچ، ياماان، لاربەت
يوره ك بولانچى، چندش آور

مۇررىك: مىش شىق، يوماشاق، سوۋى يەتمەگى
نوى چە كالى ئارزۇ سۇپ سوۋى.
قاچان مۇررەلەن، پلاسيده

مۇرزا (مىرزا): بىر قوراماننىڭ دوكانىڭ
يازو حاساب ئىش لەرنى ئالىپ بارىدىغان
ئىشكار، منشى ميرزا

مۇرشىك: يىغىرلۇق يىغىرلۇق، غاسىن آتان،
چروكيده چين چين

- مانگلاي مۇرشىك: مانگلاي غاسىن -
آتان زول زول يىغىرلان، پيشانى.
چروكيده

مۇرمۇچەك: ئوتاق چە يولان جۇق لارچترات
مۇرمۇچەك يالى: ديمەگى ئوران ئەگىرت
كان، خيلى زياد

مۇريت: بىر بىرا قول بەرەن قاراشلى،
تابىن، باقىنا، مريد شاگرد

مۇزد: ايش زەحمەت حاقى، مزد

موسا : حەزرەت موسا (ع) پەيغەمبەر
ئۇمرا نىڭ ئوغولى لاقامى (كەلىم اللا)
بەنى ئىسرائىل ئېلىنى زالىم لارنىڭ
قول ئاستىندان مىسىر دە چىقارىپ
سينا يووور دىنا گە تېرىدى وقىرق -
يىللاپ ئاوارا بولوپ يوز يىگىرمى (١٢٠)
ياشىندا آرا دان چىقدى، كىتابى -
تورات دۇر، حضرت موسى (ع)

موساپىر : يولاغچى، باشقا يووورتدەن كەلە
يولچى، مسافر

موساپىرخانا : يولاغچى نىڭ دەم ئالەيان يەرى
ياتاغى، مهمانخانه Hotel

موساللەت : باشتا دوشەن بەلا، بەلا بەقەر،
گورگى، ئىزا، دەرت، مسلط

موساللەت : ئېلىشىنا ئۆكدە ئوستون،
ئېلىدەن باسىلماياپ، مسلط بكار

موسەلمان (مسلمان) : تانگرىنى بىر -
بىلىپ ئۇنونگ ئېنىك سۆزلىقى پەيغە -
- مبەرى موحاممەت (س) نا ئىنانان
وشە ريعات يولدى توس يورە لەدەن
دوغرى توتان، مسلمان

موسائىپ : ئۆيلەنىيان يىگىدىنىڭ دوسى،
گوررونگ دەشى، دوست داماد

موشاقعات : قىيىن لىق، آزاب، ئىزا - گورگى
مشقت، رنج

-(دوز دا موشاقعات لىق يوزىن گورمەيان
ئۆيدا ئىسسى نانىنگ قادىرىن نا بىلەر)
قدر نان كسى داند كه گرسنگى دچار آيد

موشاقعا : يارا يا دا آغرىلى يەرا يا يىلىيان
دەرمانلى مەلحەملى بىزلۆ لەك پەلىم
مشمع، ضماد

موشتەرى : ساتىن آلىچى، خريدار

موشتەرى : گۆ نىنگ داشتا ئايلانيان -
يىلدىز لارنىڭ ئېنىك ئوللاقانى،
ئوئن ئىكى يىلدا بىر گەزەك گۆ نىنگ
داشتا ئايلانيار. وائون ئىكى ئالى يار
ستاره ژوپيتر Jupiter

موشتاق : گوكچلى سۆيان، آشىق، آرزولى،
يورەگى ئىسلەيان، حەدەس جەنگ
مشتاق (اندک - آز)

موشدەك : بوغراق، ئوجىپ سۆزها آزلىق
نیم کیسه گندم، آرد

موشىش قوقاب دوران : ئيسلى، قادى ئيس
ئاتىر ئىسى بەريپ دوران، عنبر

موشىك : قادى ئىسلى زات، آتىر، عطر

موشكيل : قىيىن، آغىر، چىلىشتىرمەلى
مشكل

موغاللىم (موعاللام) : ئوغلان ئوقوديان،
ساپاق بەريان،
آموزگار، معلم Professeur

مۇغوت : پول سئز، چئقداجی سئز، خۇدوره‌له‌ن پەشلەش مُفت

مۇغوت خوْر : باشغا بیری نینگ قازانجی بیلەن زەحمەتی بیلەن یاشایان گوْن گورئیان مفت خور

مۇغول : موغول ایلی. چەنگیزخان (تەموچین) شول ایلی‌له‌ده‌ن بولیار. مغول

مۇقام (مۇغام) : ساز، سازا سه‌ری، حەنگ، آواز، اوواز آهنگ

مۇقام (مۇغام) : اولی‌لیق ده‌ره‌جه، اورون پایا، جای، مقام درجه

موقدار : تۆچۆر، گوروم، سان، اۇلچەگ، اندازه

موقاددەس : ده‌گه‌رلی، اولی حورماتلی، سیلاغلی، گه‌رەکلی، اوْنگایلی، مقدس

موقیم : بەللی بیر یەرده یاشایان، اوتورولی اۇمئقلی یاشایان مقیم

موقیم : ایلشینه بەرک، پوختا، ماکام، ساق، دارای پشتکار

موکئت : بیر حیللی گه‌چه‌یالی دۆشه‌گ، Moquette موکت

مولاقات : مولایئم‌لئق، حوشامایلئق، یوزی آچئق‌لئق، گشاده رویی

مولاقاتلی : گوله‌ر یوزلی، مولایئم، گشاده رو

مۇلاماق : سئغئرئنگ سه‌سی، صدای گاو

مۇلک (مئلک) : یەر یوووُرت بایلئق، ملک و املاک ثروت

مۇللانه‌په‌س : پاراساتلی تۆرکمەن شاحیری توقتاموش وەکیل تاییا سئندان، یازان کئتابی زۆرا تاحیر (۱۲۲۵-۱۲۷۷)

موم : بال آری نینگ اۇیجوگی به‌جه‌ره‌ن شه‌ببه‌شیک مالدا، موم

موممکین : بولار، آنگسات، بولاغاچەملی ممکن

موممکین دال : بولارلی دال، آنگسات دال بولانلغا چه‌ملی، ممکن نیست

مۇن : دوغولی دال، آلاقاوشاق، آنقاو، انسانخانگ، تورکانا، ساادا، ساده‌لوح سست عنصر

موندان اۇزال : اۇنگ، گه‌چه‌ن واغت درگذشته، قبلاً، قبل از این

موندان بەیلاک : اینری ده‌ن بەیلاک، گه‌لجه‌ک زاماندا، درآینده

موناسیپ : مُناسیپ، یاراشئقلی، دەگیشلی مناسب، مساعد

موناجئم : ییلدئزتانئیان حاسابئنی بیلیان آدام، ستاره‌شناس منجم

مۇنجوق : قیمماتلی داش، حاجه‌ک سئویپتا ده‌ن به‌جه‌رلیپ ئوپا دوزولوپ ساچا داقلیان به‌زه‌ک، دانه‌های تسبیح و مانند آن منجوق

مۆندیرمەک: ماشین ئارابا ئات ئالاشا یالی
زآدلارنِنگ ئوستوندا ئولتورتماق
سوار کردن

مۆنگ: مِنگ، سان حەسیبی (١٠٠٠)
هزار

مۆنگ باشی: مِنگ باشی، تۆنگ ئُسکەرِنگ
باشلىقى، مین باشی، فرمانده هزار سرباز

مۆنگ زیمەک: دۆپۆلماق، ئووا (اەوا) -
گیدجەک بولماق حرکت بجلو کردن

مونکۆر: مونکور، بەت گومان، ئینام ئتمەیان
شەک شووا ادیان، منکر

مونکۆرلیک: مونکورلِک، شەک شووا ئتمەک
لیک، یورەک قارالِق، بدگمانی انکار

مۆنگ کولدەمەک: تیجە بمەک قیمىلداماق
حرکت کردن

مۆنگ کِلدەتمەک، مۆنگ کِللەتمەک،
ئویناب قیمىلداتماق بحرکت آوردن

مۆنگ قِشلاق: تۆرکمەن لەرِنگ دەسلابقی
ایرزاماندا ئولتوران یەرلەری. هزار قشلاق

مۆنمەک: بیر زادِنگ ئوستونا چِقِپ
ئولتورماق، سوار شدن

مۆوریت: مەوریت، دەویر، دوور، زامان
واغت زمان، دور

مۆی: یارلِق، جِرلِق، آیرلِق، چات آچماق
ترک، شکاف

مۆین: ئوتانچ، آیِپ یازلِق، خجالت

مۆینۆرگەمەک: بیر تەلە کە بولان ائشی -
ئوزونگدەن گورولیان یالی بولماق قورتماق،
ئوتانماق، ئوزونگا ئوغری دیئیلەن یالی
بولماق، یۆزونگ قِزارماق، خجالت کشیدن

مۆی: بوغون آیاقلی زەحەرلی مۆجە جیک
رتیل

مۆی: کوپلەنج ئوی لەردا. آغاچ چوپ -
لەرِنگ باشِندا کە لەپ یاساب
سینگنلەک توتیان اوزین آیاقلی
مۆجەک لەر، عنکبوت تارِنگ

مۆی نانگلش: آیال لارِنگ بالاغِنِنگ.
نانگلشی، نوعی نقش سوزن دوزی زنانه

مِترو: یەر آستِنداقی گەچەلگا
Metro ترن برقی، تونل زیر زمینی

مِنجغالاماق: بیر زادی پەنجا نگا آلِپ ایزلی-
ایزینا قِسِپ غوبیەرمەک،
چیزی را با پنجه گرفتن و ول کردن
منجغالاب مِزِ زلِفِنی چِقارماق،
لە ولورده کردن

مِحنۆر (میزان): یِلنِنگ یەدی لەنجی آیی
مهر

مۆراد: ئِسلەگ، آرزو، ماقسات، مراد

مۆریخ: ایکی یِلدان بیر تولام گۆنونگ داشِنا
آیلانیان یِلدِز، مریخ بهرام

مِنجەنەک: مۆجینەک، موچینه

مۆزامار : سارسماز، قاوشاماز، زاپالاناماز
یەتەیەت کەمەلەمەز، پارجا مقاوم
مۆزژلۆق: مۆزژئللان، آوزانان
لەولوردە شدە
مۆزژئللاماق: آوزاناق، مۆزژلۆغی چیقماق
لەولوردە شدن
مسسارماق: مسسئق لۆلماق، مۆررەلمەک
قاوشاماق، یومشاق لۆلماق،
پلاسیدن
مسال: تمسال: ووشونەک لنگا کومەک
سۆز آرا آتماق، الگلاما بتال
مسسئق: تەردال، تەرلنگلی قاچان، مۆررەنک
موررەلەن، سوویق قاچان، قاوشاق
مسکین غلیج: شاعیر (١٨٨٠-١٩٣٧) پلاسیده
مش: مشدلۆق، اونگوندا کی سوزی گوچ -
لەندیریان سۆز، اولەن، تاکید حرف قبلی
- بارمش: بار اولەن، بارلیق، بوده هست
- بارمشدلۆق: بار اولەن، بار هتش
مش مش: ایل آراسندا یاپیران یالان
گەپ گوررونک، شایعات
مش مش گوررونک بار: گیزلەیین پشر-
دآب آیدئلیان، ائرازی دال لنگلی
یوزا چیقاریان گوروونک بار، شایع است
مشلاووق: بوروئی تولوق، مش مش -
اودیپ دەم چەکیان، صدای نفس
کشیدن بینی گرفته

مسقال: چەکیم آغرلۆق اولچەگی، ٢٤ نوخودا
دەنگ چەن بیلەن باش گەرەم
(5 Gramme) ٤/٨ گەرەم، گرم
منقا منقام منکا منکام: آیا
- سۆول منقا؟ آیا او هست؟
- سۆیجی منکا؟ آیا شیرین است؟
- قاوی منقام؟ آیا خوب است؟
- گیدجەک منکام؟ میخواهد برود؟ آیا میرود؟
ملتئق: سوویالی، سوولی، یومشاق،
ملقئق، آبکی
ملقئق: ملقئل لاماق لولوپ دوران،
سوووق لوق، یومشاق، آبکی
ملقئلداپ دوران: چایقانئپ دوران،
اویلاک بویلاک، بەیلاک شەیلاک
ائزلا نگلا چایقانئپ لئق لئق اودیپ
سەس چیقاریان. صدای حرکت چیزهای
آبکی در داخل ظرف، تخم مرغ
گندیده
ملقئلدی: سوووئق زادلارئنگ چایقاماغی
سەبابلی چیقیان سەس، صدای
حرکت چیزهای آبکی در ظرف
ملقئلدی: سوو و سوووق زادلارئنگ -
قاپنا ماغئندان چیقیان سەس،
لاقلقلدی، صدای جوشش.
ملغیماق: ملغئرماق، مولایئم گولمەک
گولومسرەمەک، لبخند زدن

مئلله ت : تۆخوم تیجی ذٔلی دینی بیر بۆلوپ
بیر یوو ئۆرتدا یاشایان آداملار.
Nationalité ملت
مئلله ت له ر قوراماسی، خالق آرا قوراماسی.
سازمان ملل متحد
مئللی : بیر ایلینگ غانی نه سیلی ذٔلی، -
دأبی ده ستورلاری نینگ بیر آنگلنتی
گۆرکه زیأن ده لالاتلی سۆز.
National ملی، قومی
مئللیه تچی : اۆز مئلله تینا قووایان -
تأسیپ که ش، مئلله ت پاراز.
Nationaliste ناسیونالیست
مئللی قاینا غلار : مئللی جۆشغون جئلئق
احساسات ملی
مئناسیپ : موناسیپ، ده گیشلی، ده گه رلی،
گه لیشیقلی، یاراشئقلی، مناسب
مئنافق : ایکی یۆزلی، آنگلوق تأریک باقئپ
دورانی به للی دأل، ایکی دئللی،
داشئندان دۆس ایچئنده ن دوشمان،
منافق
مئنذئرمه ک : مؤنذیرمه ک، بیرزادئنگ
اۆستوندا اۆتورتماق، سوار کردن
مئنذی: مؤنذی، اۆتوردی، سوار شد
مئنجه ک دأل: مؤنجه ک دأل، سوار نمیشوم
مئننه تدار: کوئنگلی یووره ک ئشتگلی، اۆرازی
راضی

میخ : تاختا آغاچ سه پیشدیرمه ک اۆچین
قاقئلیان اوچلی جا ده میر حلیه چۆپی، میخ
میخاک : بیر اوسوملیک آغاجئنگ گۆلی نایچاسی
قورو دولوپ اۆلانئلیان ایسلی مالدا.
میخک
میخاک گۆلی: آوادان، اۆوادان، دورو هلی، کۆپ-
آدئنجاق یاپراقلی گۆل. گل میخک
میخمان : میمان، قوناق، اۆیا گه لیپ اۆتوران
که سأکی، یات آدام، غارئاش. مهمان
میخمان پاراز : میمان سۆیه ر، میمانا سیلاغ ادیأن
مهمان پرست
میخمان سیلاماق : میمانا قوللوق اتمه ک، سیلاغ
اتمه ک. مهمان نوازی کردن
یۆرکمه ن له ر میخمان سیلاماغا اۆکده دیرله ر:
درخانه ترکمن بردی مهمانان بازاست.
میرآب : اه که راچئلئق یه رله ردا یاب لارا
سوو پایلاماق ایش له رینا یۆلباشی -
چئلئق ادیأن آدام. میراب آبیار
میراس : نه سیلده ن نه سیلا گه چیأن مال
مئلک. میراث-ترکه
میزان : منجمۆ آیی، گوئیز نینگ ده سلابقی آیی. مهر
میزان : یازئبله ن گوئیزینگ گیره ن باش گۆنی
گیجا بئله ن گوندیزینگ ده نگ له شه ن
واغتی، اول فروردین و اول مهر
میزان : ته ره زی، آغرام چه کیأن آبزال، ترازو،
میزان

میس : قىزغۇلت ائۇرەنگلى يومشاق بارق
قاوى گەچىرنايان مېتال دەميراغورى
مس Cuivre

میسکە : تەگەلەک چۇنلنگور قاب . غازان
يەرىنا ايشلەنيان قاب، قابلمە

میشى : اەيلەنەن گەچى نينگ دەرىسى
میش

میقى : يوواشجانگ ايشلەيان، غاوشاق
اوران يوواش قيمئلداياتن كەيەنگ،
حاولئقدىرىيان ، سست كار باحوصلە

میقئلداماق : يوواش ايشلەمەک،
كەيەنگلیک يالاتلئق بئلەن .
ايش گورمەک، سست كاركردن

میمان حانا (میحمان حانا) : يولاغچى ياتاق
يولاغچى نينگ دۆشلەيان يەرى
Hotel هتل

- اولى میمان حانا : Grand Hotel
گراند هتل

میکروب : اوران آولوق كۇزبئلەن گۇرۇنمەيان
سۇرقا چئلئق لارآ سەبەب بۇليان
جانذارلار، میکرب Microbe

میکروسکوپ : میکروب لارى گورمەک
اوچین اولانئليان آبزال
Microscope

میکروفون : سەسى آلئپ قاتى گوچورمەک
اوچين اولانئليان آبزال ، دەسگا
سەس آليان ابزال Microphon

میمئرمەک : مەى مئرەمەک ، ائمئزغانماق
ائرگئلمەک ، سەحەلچا اوقاليدمەک
چوت زدن

میوا : اوسئوملیک آغاچ لارئنگ بارى .
اولومى، ايمیشى ، ميوه

مى : سوراغ آلااماتى ، علامت سؤال
- بارمى ؟ هست ؟
- سوىچى مى ؟ شيرين است ؟
- آچى مى ؟ شور است ؟
- گەلدینگمى ؟ آمدى ؟
- گوردينگمى ؟ گوردونگمى ؟ ديدى ؟
- اوردونگمى ؟ زدى ؟
- آلدينگمى ؟ گرفتى ؟

نا نا: سۆزونگ اۆنگۆنده ن گه لیان یوق لوق
ته رس لیگی بیلدیریان قوشولما،
سئز. دآل، یوق، سۆزونگ سونگونا
قوشولیان سئول ماغنادا سۆز
اولی پیشوند [illegible] دوی پسوند در ترکمنی
نا اومید: اومید سئز، اومیدی یوق، تاماسی
یوق. نومید ناامید
نا باب: باب سئز، یاراشئق سئز، غئزئقلی-
دآل، ده ره ک سئز، چیز بدرد نخور
ناباب: جاءجه ک یالی اۆران قاتی بیشیرله ن
سۆیجی. نبات
نا به للی: به للی سئز. به للی دآل، آچیق دآل،
مالیم دآل. نامعلوم
نا بسه وه ر: ناپسه جه نگ، طماع حریص
نا تاقیق: تاقیق سئز، آنئقلانمادئق،
گومور تئنک گومورتوک. مبهم
نا تانئش: تانئشلمایان آدام، یات، که سآکی.
ناشناس، غریبه
نا ترنئنگئز؟ نا ما اتدئنگئز؟ چکار کردید؟
نا توسلی؟ نا حیللی؟ نا جورا؟ چطور؟
- حالئنگ نا توسلی؟ حالت چطور است؟
ناچا: نئچه، سآنی ناچا، چندتا
ناچار: آیال، یه سیر، گورگنلی آیال، زن
ناچار: چاره سئز، ارک سئز، اوغورسئز،
زورا دوشه ن، اه جیز ناعلاج
ال آیاق سئز، بی دست وپا

ناچار بولدوم: چارا تاپمادئم، گورگا قالدئم،
زورا دوشدیم، اوغورئنی ییتئردئم،
چاشدئم، ال آیاقدان دوشدیم، چاره نداشتم
ناچانی: ناچا سانی، نئچانی، چندتارا،
ناحار: ایمیت، داماق غذا
ناحاق: ناحاق، حاق سئز، دوغری دآل،
ناحق
ناحالی: یه رده ن قوپارلئپ اه کیلیان یاش-
آغاچ
ناخوش: حاسسا، سئرقاو، ساغ دآل، بیمار
ناحیللی: نا توسلی، نئچنک، نه نه نگلسی
چه جور، چگونه، چطوری
نادارا، حاییار، قیتقئنلئقچی، حیله گار،
جاوی، جنجال چی
نادان: آقماق، دوشونجه سی آز، آقئل سئز،
زات بیلمه یان، مه ده نییه تده ن ایزا-
قالان نادان
نا دوروس، دوغری دآل آدام، آدم درست نیست
نا دوغری: دوغری دآل، اوغورسئز، آدم ناجور
نا دئپ یورار؟ نا دئپ لورار؟ دارد چکار میکند؟
نار: نار آغاچدان بئتیان قالئنگ قابئقلی
اکی دآنالی سۆیجی، تورشی مه له س بولان
ایمیش، انار
ناراحت: ائره حه ت دآل، اینجالئق سئز
ناراحت

نارازی : ائرازی بولمادئق ، گووونی (اگه ویمن) قالان، ائرازی دأل، ناراضی

ناربیئز: ده رمان آوچین اولانئلیان ایسلی اوت علف طبی بودار

نأره نگلی : پئرتئقال ماشغالا ستئندان بولان سئوئجی ائمیش نارنگی

نأز : یاقئملی، گوز قاش اوینادئش ، اویون، کئرئشمه ، ناز، عشوه

نأزلی: یاقئملی ، نأزئرگه یأن، گوز قاش اوینایان که لچه ربأن ، نازنین، ناز دار

نأزنین : یاقئملی گوزئشلی ، اه ده بلی غئلئق لی یاش آیال ، لطیف نازنین

نأزئک : اینچه ده ن اینچه ، مایا قوبولان یئلماق یوقا زأت، ظریف

نأزئک : ته رجا تأزاجا ، یأشاجئق تروتازه

نأزئرگه مه ک: نأزاتمه ک، اویکله له مه ک چالاجا گووونلی بولماق، نازیدن

نأزئرگاب ساقلانان: لأ لیک، آیینی دئلان اویکله له گه ن نأزلی، بچه ننری

ناس : ته مماکی وجه کینگ اوسا سئنی یاغ. بئله ن قارئپ به جه ریلیان نأشالی مالدا زأت ، نسوار

ناس آتان: ناس آتئپ نأشا بولیان ،

ناس که ش، معتاد به ناس

ناس قوتی : ناس قاب ، چاقچا ، ظرف ناس

ناساز : که یپی کوک دأل ، اونگئشوق سئز، یاشائیش قئین گه چیریأن ، تنگدست

ناساز : آرأسی یئرق، آغئز آلا ، آرأسی بوزوق قاتناو یئرق، سازدأل ناسازگاری

ناس حوس : ناسوس، سووی یوقاری چئقاریان تولومبا آبزال، ده سگا، پمپ Pompe

ناشاد : توقات ، شاریان دأل ، که یپ سئز غمناک گرفته

نأشا که ش: نأشالی زأت لارا اندیک اه ده ن معتاد

نأشالی ماددا: نأشاگه تیریأن، ترتیان ، باشئنگی آیلایان ، مه س ادیأن زادلار، تریه ک به نگ حئروئین ، مواد مخدر
Opium, Codéine, Hachich

نأشاگه تیریأن : باش آیلاندیریان، ترتیان ، مه س ادیأن ، زادلار ، مواد مخدر

نازئم : سازلاشئقلی اوواز بئله ن چئقیان سه س ، هماهنگ

ناغان : کیچی جه ک یاراغ ، تاییار ، اسلحه کمری

ناغاب : یوز اورتگی سی ، په ردا ، تورتی .

ناغرا : یاراغ دان قالان ایز ، اثر زخم اسلحه

ناغرا : یانغئللی آغی، گوکلی آغی، اولی - قیناجه ، قیغیرماق ، چیغیرماق، نعره فریاد

ناغما : اووازلی ، آوازلی آیدئم ، شئغئر ، آهنگ

ناغمات : ایمیت ، بایلئق ، قادیلیق . نعمت

ناغنات : (لاعنات)، ییگره نچ ، قارغئش غارغئش
یوز قارالئق ، لعنت نفرین

ناقئس : بوتین دال ، تو که ل دال ، یه تنه ،
آز ، قوتارمادئق ، ناقص کامل نیست

ناقئس : ایش باشارمایان ، یه تنه چیلیکلی بولان
حه پیه سئز ، بولغی سئز ، نالاج .
اه ده پین ، ده ره ک سئز آدام ،
آدم ناقص

ناقئش : نانگئش ، حالی ماتا کاغئز دشولارا
مه نگزه ش زادئنگ یوزونا سالئنیان
به زه ک . نانگئش ، نقش

ناقئل : گه چه ن له رده ن آیدئلیان سوزله ر ،
اوونئت (اه ویت) ، قیسغا ماغنالی
حالق آنگلاتماسی ، پند ، روایت
حدیث

ناکه س : آدام کار چئلئک سئز ، مه رت دال
نامارت ، ایچی قارا ، باخیل ، بدذات
(بیر کئشینی که مسیده ن اوزی ناکه س دئر)

ناکوک : حاسسا ، سئرقاو ، حالی یوق ،
که ییپی کوک دال ، مریض بیمار

ناگیلا : گوونی (گه وین) قالان ، ائوازی -
دال آدام ، اوییکه لی ، قاحارلی ،
رنجیده گله مند

نال : تام لاردا توپارئنگ اوستوندا قویولوپ
آزرا لارئنگ اوجئنی به رکیدئلیان آغاچلا
چوبهای روی دیوار و جلو ایوان خانه

نالا : نالئش ، زارین ، زه یره نچ ، ناله

نالاچ : چارا سئز ، ارک سئز ، اوغور تاپمانی ،
اه جیز ، ال آیاق سئز ، زورادوشیپ ،
ناعلاج

نالئش : زارین ، زه یره نچ ، غارغئش ،
نالیدن ، زاری کردن ، نفرین

نأما ؟ چی چیه ؟

نأما ؟ برای چی ؟

ناما : حات ، یازئلان کاغئز

نأما اتدئنگ ؟ چکار کردی ؟

نأما اتدئنگئز : نأتدئنگئز ؟ چکار کردید ؟

نأما اتدئگئنگ بولدی ؟ یعنی چی ؟

نأما اوچین ؟ برای چی ؟

نأما ایدینگ ؟ چی خوردی ؟

نأما بولدی ؟ چی شد ؟

نأمازات گه ره ک ؟ چی میخواهی ؟

نأما گور دونگوز ؟ چی دیدید ؟

نأما دییأنگئز ؟ چی میگوئید ؟

نامارت : غایرات سئز ، قورقاق بولغوسئز ، ترسو بی غیرت

نأمازات ؟ حایسی زات ؟ چه چیز
- اونأما دییئپ ؟ چرا ؟

ناماز : گونده باش واغئت آللانئنگ .
ده رگاسئنا یوز توتماق ، دوغا قورآن
اوقوماق ، اوقیماق ، نماز

نال : آت آلاشانئنگ آیاقلارئنگ آشاغئنا
چویله نیان ته گه له ک ده میر ، نعل

ناماز لىق: اۇستۇندا ناماز اۇقولىيان آراسا، ماتا دۇشەك، جانمازى

نامُلۇم: مالۇم دال، بەللى دال، آچىق دال، آنىق لانمادىق، گومورتوك، مبهم، نامعلوم

ناماحرەم: يات آدام، كەساكى، نامحرم

نامۇغول: اىشە شۆ بولماجاق زات، تەرس، نامعقول

نامانى: يازىلان خاتى، كاغىزى، نامه را

نامىش آر: تاسىپ كەش لىك، اۇزونىڭ يۇقارى توتماقلىق، تعصب

نامىش جانگ: امتەك زادى نامىش بىلىيان، اۇزونى يوقارى توتيان، متعصب

نىشەنگ: نىشەن، اۇز اۇنگوندكى سۇزا، اە شارات وآنگلاتىيان، اشاره بحرف قبل

نانگىش: نانگىشا، ناقىشا، نقش نقشه
خالى ماتا و كاغىز يۈزىنيا سالىنىيان Plan بەزەك، تامىنگ پىتلانى،

- دۇرلى دۇشەك ماتا اەگىن باش وباشغا زادلارا سالىنىيان بىر ناچا نانگىش لار
آوغان گول، اۇق گۆزى، پەنجارا گول، تەكە گول، توينەك گول، چەپچا-
بورول، دىرناق گول، قوش غانات، قوش گول، قولپاقلى، قاپسا گول
قىتىزىل آياق، مارى گول، آوچ سايلى-

- ايكى سايلى، بۇستانى، چاقماق لى، سارچىيان (سارى الچىيان)، قوچاق، قوچاقلى، وباشغالارى، بعضى از نقشه های
بافندگی وسوزن دوزی ترکمه

نانگىشلانان: نقش ونگار شده
- دۇرلى نانگىش لار، نقش های الوان

ناو: كەسىلىپ قويولان يوغون (يۇغىن) گۆنى آغاچ، كوندا، عوقلا، الوار

ناو: سوۋلاردا گەزمەك يۈكچەمەك، يولاغچى لىق اتمەك بالىق توتماق اۆچىن ياسالان يەك مەردىم، تاى بىل، دۇنمال، لوتكا، كەسەتوى، پەراخوت، گامى و اولى كىچى باشغا سۇرىتلارى، قايىق لهم، وانواع كشتی های جنگی تجارتی تفریحی بزرگ وکوچک

ناوا: تامىنگ اۇستۇندەن سوو آقيان توربا، ناودان

ناوايى: آدى مىرآلى شىر، پەرلىكلى اۇزبەك بەيىك شاعىر (١٤٤١-١٥٠١)

ناواغىت: ماچان، ماسى واغىت، مايىسى واغىت، چەوقت، كى

ناوروز: ناوروز، شەمسى يىلىنگ باش-گۆمەلەرى، اولى بايرام ئەلىق آيىت-گۆنلەرى، تازا يىل دۇنوى، نوروز

تىرناو: تامىنگ اۇستۇندا دورت تەوەرەك قىرا سىندا سوو آقاق اۆچىن قويولىيان يارىم توربا، نىم لوله كناره شیروانی جهت هدایت آب بناودان ها

ناوئر: اه‌کین سوواراق آچین بیر گینگ لیک یه‌رینگ داشئنا غوم اؤلیشیر ییپ سووسا قلانیان یه‌ر، اولی حاوران، گوُل، تالاب، ناور

نای چا: گوُلونگ نایچاسی، غوُزاسی، دُوُلی - آچئلمادئق غونچاسی، غنچه گل

نأیه‌ردا: نیرادا، حالیسی (حانسی) یه‌ردا کجا

نأیه‌ریک: نیرأک، حالیسی یه‌را، بکجا

نه بیت: یه‌رینگ آشاقی قاتلاق لارئنگ آرا سئندان چئقارئلیان قارا قوُیی یا تغئیچ زات، مالدا، Naphta نفت

نه بیت تاقیل: نه بیت اُولوُمی، فرآورده نفت

- آق نه بیت: قارا نه بیت ده‌ن آراسالانئب آلئنئان اُولوُم، چئرا یانارلاردا یاقئلیان اُتئق به‌ریان مالدا، نفت سفید

- قارا نه بیت: چیگ نه بیت، یه‌رینگ - آستئندان چئقان، آراسالانمادئق - نه بیت، نفت خام

- قارا نه بیت: مازوت، آراسالانان قارا - نه بیت ده‌ن اه‌لاگه‌نیان یا قماغا آرزان اُولوم، Mazout

نه بتالین: ائره‌نگی آق یوقاجئق قابئق یالی اوسا، اُوران پورسی، یُونگ دُوشه‌که ماتازادلارا گوُیه دُوشمه‌سین دییپ اُولانئلیار، Naphtaline پورسی ده‌رمان، نفتالین

نه‌به‌لا: نه‌به‌یلا، نه‌حابار، ناغادار، حه‌رنامانا بُولسا، کُان کُوپ اُولاقان دیدئگی، چه خبر، چرا اینقدر

نه‌به‌لا کُان یاتدئنگ: چقدر زیاد خوابیدید

نه‌به‌یلا اُولاقان جای سالدئنگ: خانه را چقدر بزرگ و وسیع ساختی

نه‌بسه‌جه‌نگ: پولی قاوی گوُریان، پولونگ قولی پول پرست

نه‌پ: قازانج، پیدا، گیرده‌جی، بأفیت، سود

نه‌په‌س: ده‌م، نفس - دم

- مولانه‌په‌س، شاحیر، زوُراتاحیرک یازان نولیسنده کتاب زهره وطاهر ملانفس

نه‌په‌س چه‌که‌ک: ده‌م چه‌که‌ک، ده‌م آلاق نفس کشیدن

نه‌پیس: اینچا ده‌ن اه‌دیلمه‌ن، چه‌په‌رچئلئنگ - بئله‌ن یا سالان به‌جه‌رله‌ن اُونده‌رله‌ن نأرئنگ آوادان (اووادان) مالدا، ظریف نفیس

نه‌تیجا: اه‌دیله‌ن ایشینگ اینگ سوُنگقی چه‌می، نیتجه کار

نه‌جاسات: تئزه‌ک، حاپا، مدفوع، گه

نه‌جیس: آراساداُل، نجس پلید

نه‌دیرشا: اوروس، تُرک آوغانلی لاری ایراندان قاوری چئقاردی. حئندوستانئنگ بایلئغئنا اه‌یه‌بولدی (۱۶۸۸-۱۷۴۷)

نه ره سآ : یاشاجُق اُغلان ، کودک

نه ژاد پاراز : تُوخوم تیجی نی سایغارُپ قووازُپ
پارخلانیاَن آدام ، ده نگ لنگا ائرازی .
دأل آدام ، نژادپرست

نه سگا : نه سیه ، پولی آوستوندآ بولارُق
آلُش به ریش ، ائنا ملی ساودآ ،
ناغنت دأل ، نسیه

نه سیپ : قِسمات ، پاَی ، ائرُسغال ،
نصیب

نه سیپ اتسئن : یاغشینگا یاراسئن
شاده‌نی سلامتی بیاورد

نه سیحات : اه ویت ، اوونُت ، پند

نه سیل : آتا بابالار ، آرقا با آرقا باغلانشُقلی
بُولان لار ، تُوخوم تیجی بیر بُولان لار ،
نسل

نه شر : چاپ اه دیلیاُن اه سه ر ،
یایرائما ، دیره لتمه ، توزیع

نه شرُییاَت : کتاب لاری چاپ اه دیپ
چُغاریاَن جاَی ، اه سه رله ر ،
کتاب لار ، نشریات

نه م : چیغ ، ائزغار ، ایغال ، رطوبت

نه مه : بِرُ نه مه ، بِرُ ازُ ، آزاجُق ، کمی

نه مونا : بیر زادئنگ اُوزوندن آزاجُق
بُوله گی ، گوُرُگُا ، ده نگه ش ، نسخه ، نمونه
دیرُ گُا نوسخا

نه نه نگ : نأحیللی ، نأتولیسلی ، چگونه چطور

نه نه نگسی : نأحیللی نأجوراَ ، چطوری

نوُبات : نه رتیب ، گه زه ک ، ادغور آلُش
نوبت

نوُباهار : یاز ئنگ باشلانیاَن ده وری ،
دووری ،

نوُبات داَقی : ایلکینجی ایندیکی نوُباتداَ
گه زه کدا یاقین گه لجه کدا دوراَن
در نوبت بودن

nohur-nehir

نوُبور : تأزا قازُلان ادلی یاب کاَ ل ،
جار ، نهر ، کانال Canal

نوُبُیا : باقلا ماشغالا سُنغدان ، داشی قابُوقلی
بُشتُرلُپ ایئیلیاُن دأنا ، لوبیا
انواع لوبیا چیتی چشم بلبلی وغیره

نوُخنا : نوغتا ، آیرائین تأنا ، کوُشه کسه آت
کورراُ ئنگ که لله کی سی ، سه نگریکی
بوروُ نوُنگ اُوستی آلقیمئنگ آشاغی
بنله ن باغلانیان یوپ اُویاُن افسار

نوح : ایرزاماندا گه چه ن په یغه مبه ر ، نوح (ع)

نوُخود : توغالاجُق بُشتُرلُپ ایئیلیاُن دأنا
نخود

نوُدوُرآ : یاغ غایناندا غازانئنگ گُوُتُونآ .
چوُکیاُن قوُلیلیق مالدا ، چوُکه نه ک
تفاله روغن

نوُر بات : حُر ، حُرچُوی ، ولی بینج وغیره

نوربات سُز : حاَرای سُز آتان سُز ، بدون رضا

نوربات : حارای، آمان، یوز توتماق،
تسلیم

نورآلی : توزکمه ن جاپارباتی تُرله ک له رنینگ
بیر اوُلّلاقان اوروغی توپاری، پانگ
توراشی قارا اینجیک قاراجا که لته
که م کوُ توک کوُر سُتوُنداش تُولار،
بخشی لرزایل ترکمن

نورمال، قادالی، یاغدایا دوز گوُنا باب
گه لیان   نرمال Normal

نورُمامات آندالیپ شاعیر یازیجی ۱۷۱۰–۱۷۷۰

نوسخا : ته جربیه آچین آلئنان زات
ده نگه ش دیرُ گا اوُزی یالی اتما گا گوُز
اوُنگو آلئنان،   نسخه برداری

نوغان : یو په ک قورجوغی،   نوغان

نوُغای : دئلی توُرک بیر ایل،   نوغای

نوغتا : نوختا، قال لارئنگ که لله سیناساشئپ
باغلانیان دووُن لی یوپ،   افسار

نوقتا : نوقات، ایکی جبُز تُغننگ بیرله شه ن
که سیب گیدئشه ن یه ری، ته وه -
ره گینگ اوُرتاسی،   نقطه هندسی
- یووُ دُرُ نگ بیر نوقتاسی، اوُلکانئنگ -
بیر کوُبجه گی، بیر تُولگی، بخشی لرزطن

نوقتای نازار : ماعسات، اُسله دیلی،
نوقسان، زئیان، یه تنه نقصان/ نقطه نظر

نوغول نابات : دوُرلی شوُیجی له ر، نقل ونبات

نوُکه ر : یئقئندی، باقئنا، قاراشلی، نوکر

نومرا : نومئر. سان آراسئندا بولان نومئر
Nombre   نمره

نئچاُ؟ نأچا، نأچانی، نأچاسئنی، چندتا؟
نئچاُ نی؟ نأچانی   چندتا را؟

نئچاُ زار : حاچانا چه نلی، حاچانا دیگه نچ
تاکی تاچه وقت

نئچئک : نأجورا، ناحیللی، نه نه نگ چطور

نیراک؟ نیراَ، نأیه ریک، حالیسی حانسی یه ر؟
بکجا؟

نئرخ : باحا، قئمعات،   ارزش

نئشاَ : گوُل داغاچ لارئنگ اینچا جئک پوداق-
لارئندان آیراتئن بیر یه ردا ساباجئپ
گوُگه رتمه ک لیک،   قلمه زدن

نئشاَن : به للیک، تامغا، داغ، آلئق،
مارک Mark

نئشانا : به للیک، توپه نگ آتیانئنگ گه زه-
-یان یه ری،   نشانه هدف

نئغتاماق : آیراتین به لله مه ک، به للی اتمه ک
علامت مخصوص گذاشتن

نئغتنئق : آیراتین به لله نه ک، به لله نیپ
گه چیلمه ک، تاغما لاناماق آلئق لاناماق
به لله نه ن،   علامت دار

نئکا : جوُبیت له شمه ک، دوو ونئمه ک
نئکا قیئماق، عقدکردن، گره زدن

نئگان : ناغان، کیچی جه ک یارانغ، پارابلوم
Parabellum   اسلحه کمری

نیل : گوک ائره‌نک، نیل
تیونگ پاشق ماما آدچین اولانیلیان ائره‌نگ

نیل : اوق آتیان یاراغ لارئنگ اوق گه چیان
تورباسی نیلی، لوله تفنگ

نینگ : نئنگ، نانگ، سوز له رینگ ـ
سونگوندا قوشولوپ ده‌گیشلی لیگی
آنگلاریان سوز. را

ـ اونئنگ : اونونگ، اورا
ـ سه نینگ، سانگا ده‌ره‌ک، سه نینگلی،
توراست

نیش : جروانا، نای چا، جوانه غنچه
نییه‌ت : تورا گا آلئنیان ائسله‌گ،
ماقسات، پأل، نیت

وآ : حایران گه‌نگ عالدئرگحی سؤز مثه یله‌ی؟
وأ، اینطور؟
وآت : الیشله نیأن ائلئکتریک بارغئنک
اؤلچه‌گی، مؤچوه‌ری وات Watt
واتار : ته‌وه‌ره‌گینگ حه‌ربئر ایکی نوقتا-
سئنئنگ آرالئق چئزئغی، وترایره
واتان : دؤغوپ دؤرأب یاشالیان یه‌ر،
یؤروئرت، اؤلکا، وطن
واتان پاراز : اؤزواتانئنی، دؤغوپ دؤرآن
یورووئردئنی سؤیئیأن، وطن پرست
واتان داش : بیر یورووئرتدا اؤتوب اؤسه‌ن-
-له‌ر. هموطن
وآجئپ : زه‌رور، گه‌ره‌ک بؤرج، اه‌دیلمه‌گی
لازئم واجب
واخ : وه‌خ، اؤکونچ سؤز. افسوس
واخ واخ : یئره‌ک آویاق یاناق ئبلدئرئیأن
سؤز، اؤره‌چیم لیک دؤیدورماق سؤز
ده‌رت له‌شمه‌ک. اظهار همدردی
واخ آرمان : دآت آرمان، آییرائم بولادی،
دآدآ بیدآر، ماقسادا یه‌تمه‌دیم،
اولی غیناچ لئغی آنگلادیآن سؤز،
افسوس، هیهات
واخ آرمان : سآرالئپ ئبشیأن داشی تؤرلی
سؤیجی غآوو نونگ بیرخیللی سی.
نوعی خربزه شیرین اترک

وآراغ : الیش ده‌ن قالان زآت، کؤنیه لیپ
الیشله‌نمه‌یأن، ده‌ردآ ده‌گمه‌یأن، فرسوده
وارساقی : ده‌ره‌ک سئز بؤش سؤزله‌ر، بؤلغی سئز-
-گورروئنگ، لاقغئلدی تأریپ، اه‌ومه‌ک
بیهوده گوئی، وراجی همل
وارخام : بولاشئق، یئقئق یومران، خاراب،
وه‌یرآن، ویران
واررئق : اوغورسئز، قورقاق، گه‌پینینگ.
گوررروئنگ ئنگ اوغوری بولمادئق،
همل ترسو، پرت وپلاوچرندگو
وآر : بآر، هست
وآر : جئدام، دوروم، دوراق لئق، دوام
وار اؤلسون : بآراؤلسون، بآربولسون،
زنده باشد
وآر اؤل : بآربؤل، زنده باد
وآری یؤق : جئدامی دورومی یؤق، دوام ندارد
وارزئلداماق : ووز ووز اه‌دیپ سه‌س
چئقارماق، وزوز کردن
وارزئرداووق : جئگئرداوئک، ده‌ره‌ک سئز
چالاسیم گه پله مه‌ک.
تندوتیز حرف زدن
وارزئلین : قارآنه بیت ده‌ن اؤئیأن ده‌رمانآ
قارئلیأن یاغ Vaseline
واس واسآ : یه لدیرگأن یالی بولوپ یورآن،
اوغورسئز وسواسی، خیالی

واشئر: کوبله‌چ ایکی ده‌میرینگ آراسئندا قویولیان مالدا، زات اه‌په‌نه‌ک
واشر Washer

واشئر داووق: دئشله‌رینگ آراسئندا -
واشئرداب ده‌ویلیپ یاتان زات
خوراکی ترد شکننده

واغدا: سؤز، قاوول، وعده قول

واغئت: زمان، چاغ، پررسات‌ها، حال وقت
- آزاجئق واغئت: بیرساللم، آز ماحال،
وقت کم

- کوپ واغئت، کأن واغئت، کوپ زامان
کأن ماحال، وقت ومدت زیاد

واغئتئم یوق: اه‌لیم یه‌تجه‌ک ذال وقت ندارم

واغئت گه‌چدیگی چأ: بارام بارام دان،
رفته رفته

واغئت لایئن: بلّی سیر واغئتا چه‌نلی،
موقتاً

واغئتئندا: به‌للی زاماندا، اوز ماحالئندا،
بموقع

واغلاوئق (واغلاووق): بیرتار عقل بئله چرپا
داقئلئپ آیلانئپ سه‌سله‌نیان اوغلان اویونی،

واغئرداماق، ساقئرداماق، وراجی پرحرفی کردن

واغئز: گورروئنگ، اووئت (اه‌ویت) نصیحات

واغئز اتگوجی: گورروئنگ به‌ریان، اووئت به‌ریان
اه‌ویت به‌ریان، واعظ

واقا: بولوپ دوران یادا بولوپ گه‌چه‌ن
یا عدای پیش آمد، واقعه

واقانی: بولوپ گه‌چه‌ن اوتان زادی،
واقعه گذشته را

واقتال: کأتا، کأدا، کأ واغئت، گاهی
واقتال واقتال: کأتا کأتا، کأدا کأدا،
کأ یاریم گاه گاهی

وال: ماتورئنگ گوجی بئله‌ن باشغا ده‌سگالاری
دولاندئریان Transmission
اوزون یوغین (یوغون) ده‌میر، ترانسمیسیون

واللا: آنت سؤز والله قسم

وام: غارئز، بورچ، غایتارجاق بولوپ
آلئنیان پول، بدهی، وام قرض

وام آلماق، غارئز لوپ آلماق، به‌رگیلی بولماق
وام گرفتن

واوا: یارا، باش، اوغلان بابه‌ک دئلئندا
زخم بزبان بچه

واوه‌یلا: اوکونجلی، ائزالی، ائنگلشه شیک
اربه‌ت آغئر یاغدایا دوش بولماقلئق
غینانجی (قینانجی) آنگلادیان سؤز،
افسوس وای بحال..

وای: آغئری، ائزا، خورلوغی آنگلادیان سؤز
اه‌ی وای دیمه‌گی یا‌لی وای

وه‌بآ : اۉچ گه چه که‌سه‌لی، قوسماق غایتارماق،
که‌سه‌لی گلرا بیماری وبا Cholera

وه‌پآ : سۉزونگلرآ واغدا نگلرآ دورماق لئق،
وفا

وه‌پات : اۉلمه‌ک، آرآ دان چئقماق، وفات

وه‌پآلی : یۉره‌گی گووونی یه تیک، سۉزونده‌آ
تا پئلیان، حه‌رئیللی یاغدایدآ آرآ آچیان
آرقا داش، باوفا

وه‌جه‌رآ : یالانچی، اوغورسئز وارساقی، اۉیوچی
غایزآ، دروغگو آدام محمل

وجدان : یاغشی یامانی سایغاریان اۉچ دولغی،
آقئل اۉقیبی، وجدان ضمیر باطن

وه‌چ : تار، یۉل، اوغور، یاغدای، روش

وه‌ح : گه‌نگ غالدئریان اۉکونچ ئلدئریان سۉز
وآ، ای بابا

- لی وه‌چ : ده‌ره‌ک سئز، اوغورسئز، آدم محمل

وه‌حئم : قۉرقی، حاوپ، خوف وهم ترس

وه‌حئملی : قۉرقولی، حاوپلی، حاتارلی،
خوفناک

وه‌رتارخام : بولاشئق، آقان دۉکان، چاتئپ
یاتان، وه‌یران، ویران درهم برهم

وه‌رزش : اندیک غئلئق، عادت

وه‌رزش : وه‌رزئش، اگسام جاآنئنگ یارئلسئن
دیینئپ ده دیلیان حه‌ره‌که‌تله‌ر
ورزش

وه‌زیپا : لۉرچ، وظیفه

وه‌س وه‌یران : تۉزتین له‌یین وه‌یران، داغان،
داغان کاملاً خراب

وه‌سیلا : سه‌بأب، وسیله سبب

وه‌ش : آراسسا لانمادئق چگئت لی پاغتا پاشق
پنبه با دانه

وه‌قال : آیدئما ده‌گیشلی بۉلان، آیدئما بینیه‌ت-
- له‌نه‌ن، آیدما قلئغا ته‌یپار لانان
مناسب برای آواز

وه‌کیل : ته‌کا نئنگ تۉقتامئش (توختامئش)
اوروغوبئران بۉلان بیر تاییا، طایفه‌ای از ترکمه

وه‌کیل : اۉز تارابئنگلدان اۉزونگا تاپ اشیه‌ری
یه رینا یه تیرما گا به‌لله نه‌ن آدام،
وکیل نماینده

- مه‌جلیس وه‌کیلی : مئلله‌ت تاراپدان مه‌جلیسا
یاراشئقلی لۉلوپ سایلاب سه‌چیله‌ن
وه‌کیل له‌ر، دیپوتات، Depute
حالق وه‌کیل له‌ری، نماینده مجلس شورا

وه‌لله : گۉززا، گۉزلا، سه‌رات، باق

وه‌لأیه‌ت : پارس دئللی، فارسی زبان/ نگاه کن

وه‌لی : قار سئلئقلی گۉرکه زنان باغلیکی
کۉمه‌کچی سۉز، ولی، اما

وه‌لی : دأدآ، قاقا، آغا، یاقین قاراماش
حوسسار،، اه‌یه، پرستار نگهدار،
دوست

وه‌لی : یه‌که تانگری اۉچین تاغات ائبادات
و به نده لیک ادیپ اولی ده‌ره جایه نه‌ن
ولی، اولیا

وه‌لین (وه‌لیم) : قارشئلئغا آیدئلیان کئوئمه‌.
چی سئوز اما، ولی، ولاکن
وورماق : وئرماق، اورماق، یه نجمه ک، حئورلاماق، قولوپ لاماق، زدن، قفل کردن
وور : اور، یه نج، حئورلا چال، بزن
- قولوپ وور: قفل کن
وورما، اورما : یه نجما، حئورلاما، نزن
چال ما : قفل نکن
وورولدی، اورولدی، یه نجئلدی، زده شد
حئورلاندی، کتک خورد، قفل شد
وورددم، اورددم : یه نجدیم، حئورلادئم
زدم، قفل کردم
وه‌یران : داغان، دارغان، ییئقان یومران
بولاشئق، وارخام، ویران
آباد دأل،
وه‌یرانا : حارابا چئلئق، ییئقئلان یومولان.
جایلار، داغان دارغان جایلار
خرابه ویرانه
وه‌یل : قینئلئق، غارغئش سئوز، تانی د آبیر
جای، گوزگی، ائزا، مصیبت جای دوزخ، جهنم
- وای وه‌یلا : وای سانگا، وای برتو

وه‌یلان : ایقلاب الیغیب لئران، قاپی قاپی
(عافی غافی) قاقئنپ لئیران،
له‌گزان، آواره سرگردان ویلان
وه‌یلان بولوپ گه‌زمه‌ک، ایقلاپ لئرمه‌ک
حه‌ل له‌ولاب یوئرمه‌ک، سرگردان شدن

یا : بیرزادئنگ اه دیلمه دیگینی، ته‌رس لیک
قارشی لیق گورکه زمه گین آنگلادیان
سوز، ئرق، ئاق، نمی
— آکمایا‌یه آلاتزق، آلاناق، نمیگیرد
— به‌رمه‌یا، به‌رالئزق، به‌راناق، نمیدهد
یا: باشغالئغی آنگلادیان سوز. یا
— شه‌که‌ر یا چوچیک، قند یا آب‌نبات
یاب: سوو آقئرماق اوچین زول قازئلان
چوقور، جویا، اوجال، زولاق، چیل،
کال جاغئز، یاپ، نهر، جوی
یاب: یاپ، اوستونی اورت، گیزلا،
سوغشور، آچا، بپوشان ببند
یاب آشاق، یاپ آشاق، یاپغئت یه‌ر،
آشاق لئغئنا اه‌نگلیت یه‌ر، دئک.
آشاق، اینیش یه‌ر سرازیر
یابا: گه‌بیم گه جیم آسئلئپ قوئولیان زات
رخت آویز
یابا: اوت سامان یئغناماق اوچین اوررئن
ساپلی اوچ دورت بارماقلی ده‌میر
چهارشاخ کاه جمع کن چچ
یاباغات: به‌ده اه دیلیان تئکه‌نلی اوت
نوعی علف خاردار پیچیده دسته دسته میکنند
یابان: دوز، چول، داش مه‌یدان، چولایه‌ر
بیابان، صحرا، گوشه کنار
یابان یول: آیاق یول، آیاق یه‌ر یول
قضای حاجت

یابان پئشئک (مئشئک): گربه وحشی
یابانلی: چول لئک دوزلیک یه‌رله‌ردا -
یاشایان، مه‌ده‌نیه‌تده‌ن داش دوشه‌ن
چاروا، الموادام قال قارانئنگ ایزیندا -
گوچوپ قونوپ یوران آدام، صحرانشین بیابانی
یابانی: یابانلی، چول دوزله‌ردا بولیان حه‌یوان
حیوانات وحشی
یابانی: دوزلیک مه‌یداندا بئتیان اوستولیک،
علف صحرائی
یابئش (یاپئش): ال بئله‌ن توت، قایئم توت
اوستونی اورتوش، محکم بگیر درپوشانده
کمک کن
یابئشاق (یاپئشاق): بئتئشئک چاغاسی،
اوئنجاق بئت، بچه شپش
یابئشماق (یاپئشماق): توتماق، قایئم توتماق،
به‌لمه‌شمه‌ک، دایاناق، اوستونی اورتمه‌ک،
به‌جه‌رماگا کومه‌ک اتمه‌ک
در پوشاندن وساخت کمک کردن
یابئشئناق (یاپئشئناق): ایزیندان قالانی
اویرمه‌ک، دوپولوپ اویرمه‌ک،
(ایت حاقدا)، عوعو وحمله کردن سگ
یابی: آقار سوو، جوی را
یابی: ایشله‌نیان آت آلاشا، یابو
(یابی یاسا یاراشماز، گورسا قئغاللی گه‌نله‌شا)
نه هرکه تواند قاضی باشد

یابی غورلی : پیس، غاوشاق، یارامَز، نالوتان

یاپ آشاق : دئنگ آشاق، آشاق لئغئنا
اه نگگیت یه ر، یاپغئت یه ر، اینیش
یه ر، سراشیبی سرازیری

یاپ یوقاری : دئنگ یوقاری، ده فه له نچ یه ر
کوته ل، سربالا

یاپار: باغلار، سوغشورار، به رکیده ر،
به جه ره ر، پی بندد محکم میکند میسازد

یاپدی: باغلادی، سوغشوردی، به رکیتدی،
به جه ردی، یارانئنگ اوستونا یاپی
(مه لحه م) یاپدی، بئرزادئنگ اوستونی
اورتدی باسئردی. لبست پوشاند

یاپراق (یافراق): اوُسئوملیک له رینگ گاز
چالشیغی اوچین خئزمات ادیأن و
ایمیت تایپار لاندئریان یوقا جُق گوک
بوُله ک مالدالاری، برگ

یاپغئت: اینیش لیک، اه نگگیت لیک
آشاق لئغئنا گیدیأن یه ر، سرازیری

یاپلاشماق: بیری بیرینگا ده گیپ دورماق
تکیه دادن، بهمدیگر چسبیدن

یاپلانماق: بیرزادا سئویه نیپ، دیره نیپ،
یاپلانئپ، دایانئپ دورماق
تکیه دادن

یاپلانمانی اولتر: دوُغری اولتر، تکیه نده
راست بنشین

یاپماق: یاپلنا آیالئنگ ساچی که چه یالی
بولوپ حیترماشماق بولاشماق، ژولیده‌ئی

یاپچاق : باغلاماق، سوغشورماق، به رکیدمه ک
قولوپ اورماق، بستن قفل زدن

یاپماق: اوُستونی اوُرتمه ک باسئرماق،
گیزله مه ک، پوشاندن پنهان کردن

یاپماق: حامیری تامدئرا یاپئشدئرماق، چوره ک
بئشئرمه ک، به جه رمه ک یاساماق
نان پختن، ساختن

یاپئرماق: آشاق باسماق، چوُمدورمه ک.
(چومدورمه ک)، یاتئرماق، یاپچق
وسوو یالی زادئنگ آشاغئنا باسماق
زیرآب، گل فروکردن

یاپئش: یابُش، بگیر

یاپئشماق: یابئشماق، توتماق یه لمه شمه

یاپئنجا: اه گینا آلماق اوچین دوآلئنگ اوستونا
اورتولمه ک اوچین که چه ده ن توریسا
اه دیله ن داشقی جوپان که پیمی، اورتمه ن
روپوش، رواندازنمدی

۱ یاپی: اینیش لیک. آشاق لائین په سه لیپ
گیدیأن یه ر، سراشیبی

۲ یاپی: نئشانا، تارپ، هدف

یاپی یاپماق: بیر یارانئنگ اوستونا ده رمان
موشه مامه لحه م یاپماق، یاپئشدئرماق
روی درد و زخم ضماد و مرهم (پاد) چسباندن

یاپونیا: گون دوغارئنگ اینک یوقاری تارئپئندا
بیر لوه و ئرت ژاپون Japan

چوقودروب = جوموخوب) سئوینیپ - اوزانئب - یاتا - Kasarib - افقی = Kasa

Kasa = کیسه
Kas = نیم

یات = یاد(خاطر) - خوابیده

یات : اوقلاَ، اوزان، قیشار (غیشار) بخواب

یاتَت : که سأکی، تانئش دُال، تانئلما دئق.
آدام، ده‌ل آدام، بیگانه غریبه

یات : کوئی، ئکئتر، کوئیدا سا قلاناق - KÜY yat KÜY
اُوقیبی، یاتدا ساقلانالی ذوُیمالی
آقئل یه تیرئش لیک، حافظه

یاتا : الموداِم یاتان سئرقاو آدام، بستری

یاتا : که سه یاتماق لئق، اوزاناق لئق یاغدای
گوُرنوشی، افقی

یاتا جیزیق : که سه جیزیق، خط افقی

یاتار : اوقلار، میخوابد

یاتا سوو : گوُول، مرداب باتلاق

یاتاق : یاتاغان، کأن یاتیاَن، کسیکه زیاد میخوابد

یاتاق : تاَل قارا سالئنیاَن و یاتیاَن جاَیی،
کومه سی، آغئل، آغل

یاتاق : یاتئلیاَن یه‌ر، خوابگاه

- تاووق غوش یاتاغی، که‌ته‌ک، جه‌ویرتگا
یئّوا، اُدیجوک (اُدی جئک) لانه

یاتاغئنگ : یاتئالی یه ریگ، جای خوابت

یاتالغا : یاتئپ گیدیمه‌ک، آچیپ یه‌ر،

یاتان قالار (غالار) : کسیکه میخوابد میماند

- گیده‌ن یه‌تەر : کسیکه میرود میرسد

یاتانگئز دا اُودی سؤوندوروُنگ، موقع خواب
آتش را خاموش کنید

یاتدئم : اوقلادئم، قیشاردئم، خوابیدم

یاتدی : اوقلادی، قیشاردی، خوابید

یاتئش دا : ایش سئز یاتان، دینچ یاتان،
ایمه کلی، باز نشسته در حال استراحت

یاتئنگ : اوقلانگ، قیشارئنگ، بخوابید

یاتماق : اوقلاماق، قیشارماق، که سه ریپ -
قیشارماق، اوزاناق، خوابیدن

- سئوینیپ یاتماق، اوزانئپ یاتماق، دراز کشیدن

- بوکودوُپ یاتماق، چوقودروپ یاتماق،
زانو در بغل خوابیدن

یاتی - یاخ - یاغ

یاختی (یاغتی) : آچئق دوری لیق، گوُرمه‌ک -
لیگا، گوُمه‌ک اُدیاَن اُلئق روشن

یاختی : قادی، اُونگات، کونگئلا (گوونتا)
یاقیملی، یاغشی، خوب

یاد : یات، کوئی، یوُزه‌ک دوُلغی -
اونوت ما سئزلئق، ئکئتر دا سا قلاما -
- لئق اوقیبی، [illegible] نطر - حافظه

یاد (یات) آدام : که سأکی، ده‌ل، تانئش ذال
بیگانه غریبه

یادا :
یا اینکه

یاداپ که لدیم، یادادئم که لدیم، خسته و کوفته آمدم

یاداتماق : ایرگین دیرمه‌ک، یئرگین دیرمه‌ک
بیزارلئق یتیگره ندیرمه‌ک، خسته کردن

یاد اتمه‌ک : یادا سالماق، آت توتماق،
یاداوری کردن

یاغ چال : سووُق دوُنگلادریان زادی ساووق
ساقلایان بارق ده‌سگاسی یخچال

یات = ایکی کار شتقلی آتلاش دار
یات (یاد) گوئی فعلیر دُعلدیر ایشرکار
یات (یات) اوزاق - قاتاش - دیری یوخ
ارزان ایادیرما

یادادُم: گوُیجه‌ده ن دوُشدیم، یوُرولدوم، خسته‌شدم

یاداغلئق: یاداماق لئق دویماق، یاداولئق، آرغئنلئق، گوُیچ قووا تئنگ - احساس خستگی کردن
قاچاق لئق،

یاداغلئق دویما سئزلئق، یادامایان - آرمایان، گوُیجی قاچمایان، قووات دا دوشمه یان، احساس خستگی نکردن، نستوه

یاد دات اوُقوماق (اوُیتماق): بیر لئنا بئنگ یوُزیی گوزلَه/مانی اوُقوماق، ازبرخواندن

یاد دان چئقارماق. اوئوتماق، گوُیده‌ن - حوش دان چئقارماق، قولاق دا ایرق - فراموش کردن زات

یاداماق: یاداولوماق، آرماق، گوُیجه‌ده‌ن - دوشمه‌ک، خسته‌شدن

یاداو: ایشلاپ یادان، گوُیج قووات دان - دوُشه‌ن، آرغئن، خسته کوفته

یاداولئق: کوُپ ایشلاپ گوُیچ قووات قاچماق - لئق، آرغئن لئق، یاداماق لئق خستگی
ایرگین لیک

یادامایان: ایشده‌ن باسئلمایان، آرمایان، یاداولئغی دویمایان، یورولمایان، نستوه - کسیکه احساس خستگی نمیکند

یادلاماق: آت چه کمه‌ک، یاد ئنگا گه تیرمه‌ک، آغزاماق، یادآوری کردن

یاد ئرغاماق: یات آداملارئنگ آراسئندا - قاچادورماق، اوئاناق، چه کینمه‌ک، احساس غربت کردن

یادئگار: یادیگار، گه چه‌ن له رینگ ایش - وه‌ئنارئنده‌ن قالان زادلار، اثر و هنر گذشتگان که بما رسیده.

یادئگار قویماق: اوُزوئنگده‌ن حالقا په‌یدالی یاداشتقلی بئر اه سه‌ر حوزیار قویماق

یادئمدا یوُق. کوُیئمدا، ئنگلئرئمدا، قولاغئمدا یوُق، اوئودوپ دوُرن، یادان چئقئپ دئر، بیاد ندارم

یادئنگدا بوُلسون: اوئوتما، گوُیده‌ن چئقارما، یاددا ساقلا - فراموش نکن، بیاد دار

یادئنا به رینگ: دوُیدوروُنگ (دوُیدوئرئنگ) - بیادش بیاورید، بخاطرش بیاورید

(۱) یار: دوُس، یاقین، یوُلداش، سوُیگیلی، (سوُیگوُلی) دوست معشوق

(۲) یار: غاپ، دلیشه، آغزاور، گاز بگیر

(۳) یار: پیچاق بئله‌ن که‌س بوُل دئل، یالتا کرکی - بئله‌ن آغاجی چات آچدئر چئوُتلئپ یارئلسئن گاتش، بویا بوُی دئل، بکش

(۴) یارا: اوُق یاراغ اوجی بیتق که‌سگیرزادئنگ - ایزی، باش زخم

یاراَب دوران: دەگیشلی یاراشئقلی تولوپ دوران گوچلی قووات لی ایشا تاپیار تولوپ
دوران بدردخور، آماده کار

یارات: دۆرەت، بەجەر، پاسا، یوزا – چئقار، اختراع ابداع کن

یاراتدی: دۆرەتدی، یوقدان بار اتدی). – پەیغەمبەر لەری ایبەریپ آداملاری دۆغدی یولا گولونگدوردی، خلق کرد

یارادان: دۆرەدەن، یوقدان باراەدەن، آللا، خودای – تانگری، الله تعالی

یارادئلان: یوقدان باراەدیلەن، مخلوق

یاراسالدی: یارالادی، زخمی کرد

یاراسالماق: یارالی اتمەک، اوق یاراغ و اوجی بیتی زادئلەن تایاق ئلەن اوروپ ایز قویماق، مجروح کردن

یاراش: بارئش، قاتناش، صلح کن

یاراشدی: بارئش دی، صلح کرد

یاراشماز: بارئش ماز، صلح نمیکند

یاراشماز: گەلیشمەز، دەگیشلی تولماز، مناسب نیست

یاراشماق: اۆیکەلی آدام ئلەن بارئش – گەلیش اتمەک، آرا دۆغورلاماق آشتی کردن

یاراشماق: یاراشئقلی، گەلشیک لی، دەگیشلی بولماق، قاوی گەلمەک، گورەک
یاراشئپ دوران برازنده مناسب بودن

یاراشئپ دوران: گەلشیپ دوران، نشاب لاشئپ – دوران، برازنده

یاراشئق: گەلشیک، برازندگی

یاراشئق: آغئزی بیرلیک، بارئش گەلیش لیک آشتی مصالحه

یاراشئقلی: گەلشیکلی، یاراشئپ دوران، دەگیشلی، زیبنده مناسب

یاراشئق سئز: گەلشیک سئز، یاراشئپ بئلمەیان برازنده نیست

یاراغ: اوروشماق، قوراناق، آو آتماق اوچین اولانئلیان آبزال قورال، اسلحه گرم وسرد
– کیچی یاراغ: بیلادا قئلیان یاراغ، ناغان اسلحه کمری

یارالاماق: یاراسالماق، یارالی اتمەک، مجروح کردن

یاراَلی: چاپارباتئنگ ایکی اۆللاقان اوروغ – نونگ بیریسی (یاراَلی – توراَلی)،
آولوق توماچ، اپری توماچ، لوبرغاز، گوسله چێرگگان، قاراسئوتوتلی، پەدیم و باشغالار.. یکی ازدوتیره ترکمن های جعفر بای

یارالی: یارادۆشەت، یاراسالئنان، مجروح

یاراَم: یاتئشئم، زخمم

یاراماز: یالتا، غاوشاق (قاوشاق)، کەیەنگ، یوسال تنبل

یاراماز: یامان، اربەت، پیس، باشارماز ایشا دەگمەز بدردنخور

فرمان = ورمان (ورماق)

یاراماني گه لیان : یاداب حالدان دوشیپ
گه لیان ، خسته وبیحال میآیم

یاران : یاقین وه پالی تاراپینگلی توتیان یولداش
رفیق طرفدار وفادار

یارانجانگ : قادی گوروجه ک بولیان ، یاغشی
گوروجه ک سوزله رنی آیتدیان
متملق چاپلوس

یارانلیق : یاردام لیق ، کومه ک ، قولداولیق
ساعدت کمک

یارانلی : یاردام لیق کومه ک ادیان ، همکار

یاراناز : یارانجانگ دل ، تملق نمیکند

یاراو : داپاو ، تابلی ، ساغ ، که پپی کوک
تندرست

یاراوسیز : یاغدای سیز ، باشارمازاق ، قاوشاق
یالتا ، که یه نگ ، یوسال ، تنبل ،
ناتوان

یاراولی : الیشه نلنگه ر ، باشارجانگ ، اه ده ر مه
نیرومند ، قوی

یاره مه زان : آرازا آیینگ اون دوردی گیجاسی
توتولیان داب ، اوغلانلار بیر موللا
باشلیق لایین غاپی غاپی آیلانیپ
دوغا اتیارله ر ، مراسم شب چهارده رمضان

یارپا : ده نگ اورتاغتا ، نصفه کاری

یارپی یالتا : یارپاسینا ، یارلیسینی آلاق
ده نگ پایلاشماق شه رتی بیله ن
اورتاق لیق ، شرکت بالمناصفه

یارد : اوتوز آلتی اینچ (۳۶) ، توقسان -
(توغسان) آلتی سانتی متیرا ده نگ - برابر
بولان اوزونلیق ئوچه ری ، یارد

یاردام : اه دیلیان قولداوچیلیق ، آرقا -
کومه ک حمایت عنایت

یاردامچیلیق : کومه ک پشتیبانی

یاردی : غاپدی ، دلیشله دی (ایت حاقدا)
یارا لادی ، مجروح کردگاز گرفت
- غاوون یاردی : خربزه شکست
- آغاچ یاردی : آغاجی بولدی ، دیلدی ،
چوب را چاک داد

یارغار : حه زره ت اه با به کیرنینگ لاقامی
غاواق یولداشی ، لقب حضرت ابابکر

یارلیق : شالاروسه ردارلارنینگ حات -
آرقالی به ریان په رمان لاری ،
یارلیغ ، یه رلیغ ، فرمان ، حکم

یارلیق لی ، حوکومه ت تاراپیندان په رمان
به ریله ن آدام ، په رمانلی آدام ،
یارلیغلی ، حاکم ، فرمان دار

یارما : ایری اوویله ن دانا ، دال ایجی
نیمدانه گندم وجو...

یارما : ده ومه ، ده شمه ، شکن
- غاریپز غاوون یارماق ، بولمه ک ، دیلمه
خربزه هندوانه شکستن

یارماق : بیر آغاجی تاختانی اوزونین لاین ایکی -
بولمه ک ، شکافتن چاک دادن

یارماق : بیر گوجیگیرآدی پاتلاتماق ، منفجر کردن

جئزئق = جئزئق

مه‌نجه‌شماق

یارماق : غاپماق ، دیشله مه‌ک ، دلشی بئله‌ن یاراسالماق ، گاز گرفتن

یارئتماق : یاغتی لاندئرماق ، نورانی روشن کردن

یارئش : سیناش ، سیناو ، مسابقه

یارئش : الیش اوغوروندا مه‌نجه‌شیب الیشله مه‌ک ، رقابت

یارئشماق : گوُیچ شکلئر حوش و دوُرلی خونار - له‌ر و ایش له‌ر یارئشئنا سینادا قاتناشماق ، قاتئشماق سیناشماق
در سابقات شرکت کردن

یارئق : یارئلان ، لئلوُنه‌ن (لئلئنه‌ن) ، ده‌ویک ، ده‌شیک ، پئرتئق ، جئزئق ، ترکیده ، شکافته شده

یارئغی بار : ده‌شیگی جئزئغی بار ، ترک دارد

۴ یاری : الدا اه‌یله‌نه‌ن ده‌ری ، پوست دباغی شده

۲ یاری : یوقاجئق گه‌چی نینگ ده‌ریسی . اه‌یله‌نه‌ن ده‌ریسی ، تیماچ ، تیماچ

۲ یاری : توُی سئز ده‌ری ، پوست بدون مو

۲ یاری : یارئسی ، ایکی ده‌نگ بئلونه‌ن زادئنگ بیریسی ، نیمه ، نصفه

۴ یاری (یارئمی) : سوُزوُنگ قیسغالدئیب آیدئلماغی ، خلاصه کلام

۳ یارئم ائریال : اوُن کوُپه‌ک ، نیم ریال ده شاهی

یارئلدی : ده‌ویلدی ، آیرئلدی ، پاتلادی ، شکست ترکید منفجر شد

یارئلماق : ایکی بئلوُنمه‌ک ، اوُوزئین لاتئن - چات آچماق ، ده‌ویلمه‌ک ، پاتلاماق
ترک برداشتن ، منفجر شدن

یاریماز : اوُنگماز ، اوُنگالماز ، اوُنغون بوُلماز اوُنگمات و اوُنگایلی بوُلماز
خوب مبارک نمیشود

یاریماق : اوُنگمات اوُنغون (اوُنگلنگون) بوُلماق
(خوب شدن) قاوی بوُلماق

۱ یاز : غئش دان سوُنگلقی گه‌لیاُن آوچ آی ،
۱- پاروه‌ردین (حه‌مه‌ل)
۲- اوردی به‌هیشت (سوور)
۳- خورداد (جووزا - جه‌وزا)
اوُت آغاچ لار گوُگه‌ریاُن . گوُل له‌ر آچیلیاُن
حاوا مولایئم بوُلیاُن آی لار ، بهار

۴ یاز : قاچ (غاچ) ، یوُرت قاچ ، فرار کن

۲ یاز : کاغئزئنگ یوُزونا حات یاز چئز بنویس
- اوکجاُنی یازدی : قاتی قاچدی ، تند فرار کرد

۲ یازدئر : یازسئن لار ، بده بنولیسند

۲ یازدئرماق ، یازان لارا به‌رمه‌ک ، بنوشتن دادن

۴ یازدئرماق : آراباُنی آلاشا اه‌ئشه‌ک ده‌ن - دوُشیرمه‌ک ، بیرزادی جاُیئندان قوُپارماق ، سئیدئرماق . ازجا درآوردن

۳ یازغارماق : کاُییمه‌ک ، اوُوُت (اه‌ویت) به‌رمه‌ک ، اوُتاندئرماق ، توبیخ - سرزنش کردن

۱ یازغئش : یازئلان ، یایراُنگ ، سه‌رئله‌ن ، پهن

۲ یازغی : یازو، حات، خط
۳ یازغی : ته‌له‌که، گونا، جرم
۲ یازغچی : یازکچی، یازوچی، نویسنده
۲ یازغت : باغت، قسمات، مانگلای،
یازلات، تالی، سرنوشت
۱ یازلاماق : یازلاغا گوچوب بارماق، اوتلی-
سوولی یه‌رله‌ردا یازلاغ یه‌رله‌ردا
یا یلاق دا یاشاماق، ییلاق رفتن
۲ یازماز. یازماز، حات یازماز، نمی نویسد
۲ یازماق : حات یازماق، نوشتن
۴ یازماق : قاچماق، فرار کردن
۲ یازماق چی بولدوم، یازمالی بولدوم، باید بنویسم
۱ یازماق : یازنماق، آیاغی اوزالتماق، گه‌رینمه‌ک
۱ یازماق : که‌چه حالی دو شه‌ک دوشاب-
قویماق، فرش پهن کردن گستردن
۴ یازماق : بیرزات یه‌رینده‌ن سئپماق،
سئپئپ قاچماق قویماق،
در رفتن، ازجا کنده شدن
۲ یازو : یازغی، حات یازماق حونازی، خط
حات،
۲ یازو : بوزو یازو، نوشتن
۲ یازوچی، یازکچی، یازولی، اه‌ده‌بی اه‌سه‌رله‌
یازیان آدام، نویسنده
یازئر : آ‌ع حاتی اورو خوندان بولان توركمه‌ن-
له‌رینگ بیر بوله‌گی، یاسئر، طایفه یار ازترکمن
۱ یازی : دوز چول مه‌یدان، صحرا بیابان
یاللازی،

۳ یازئق : گونا، ته‌له‌که، آیئپ، موئین، ?
۳ یازئقی : گوناسی، گناهش / گناه
۳ یازئقلی : گونالی، گناهکار
۱ یازئلماق : گه‌رئلمه‌ک، گه‌رینمه‌ک، ال
آیاق لاری اوزالتماق، دست و پاها را
کشیده کردن
۱ یازئنماق : اوزونگ اوچین دوشه‌ک آتماق
دوشه‌مه‌ک، دوشه‌نمه‌ک،
برای خود تشک وزیرانداز پهن کردن
۱ یازئنماق : سه‌رره‌لیپ اوزالماق یاتماق
دراز کشیدن
۲ یازئلماق : حات یازئلماق، نوشته کردن
۴ یازئپ گیتدی : قاچدی، فرار کرد
۲ یازئپ دورونگ : ایزینی آوز/آنی یازئنگ،
نوشتن را ادامه دهید،
۱ یازئن : گه‌رین، اوزان، دراز بکش
۱-۲ یازئنگ : دوشه‌ک دوشانگ، حات
یازئنگ، فرش گسترانید، خط بنویسید
۱ یاس : آرادان چئقانا/غینانچ بلدرئپ-
توتولیان ماته‌م یاس واَب، ماتم عزا
۲ یاس : اوُوادان، آوادان اسلی، چئرماشاغان
گول، گل یاس
۱ یاس لاشماق : یاس توتوشماق، شرکت در ماتم عزا
۳ یاساق : اوُنگئنا گه‌چیلیان، قدغن
۲ یاساغی : قانون، دوزگون، یاسای،
ته‌رتیپ، قانون
یاسامان : آستل دال قالب، تقلبی
یان + سما

یاساماق : بەجەرئیب تاییار (ھەییار) ئەتمەک
ساختن

یاساوول : ئارچینئنگ بۇیرۇق (پەرمان) لارنی
ئیلاتا یەتیرگۈچی ئادام ، پیشکارکدخدا

یاساوگۈلی : یۇلا یۇرۇۋۇشتا ھەییار تاییار
لئق گۇروولیان گۈل ، روزآمادگی

یاسای : یاساغی ، ئۆزگۈن ، قانون ، تەرتیپ
قانون

یاسانماق : یاستۇقی کەللانئنگ یا دا
تۇرسەگینگ آستاغئنا قۇیوپ ...
یاتماق ، زیرسر ویازیر آرنج بالش ـ
گذاشتن و تکیه بآن دادن وخوابیدن
درازکشیدن

یاسی (یاستی) : یایرانگ ، یایراپ یاتان
توغالاق یۇزگکی ئینچا دال ، پهن

یاسی (یاستی) : گۈن یاتاندان سۇنگ
قارانگقی قاتئشان واغتی ، گیجه آغشام
شامگاه

یاسی (یاستی) نامازی : گۈن یاتاندان
ساعات یارئم گەچەندا ئوقولیان
ناماز نمازعشا

یاستۇق : کەللانئنگ آستاغئندا قۇیاق
ئوچین یۇرئیا بەجەرلەن یومشاق
زات ، متکا ، بالش ، نازبالش

یاسئر : یازئر ، یکی از طوایف ترکمن

یاش : ئادامئنگ جەیوانئنگ ئۇسۇملیک ـ
لەرینگ بیر یئل ئوسوش دەویری
(دووری) ، ئۇمئر سۈرۈشی ،
سن وسال

یاش : بەگەنچ لیکدا یا دا غیناچ لئقدا گۈز ـ
ـ دەن دۈکولیان دامجا دامجا سوو ،
اشک

یاش : سوغان سارئمساق وشولارا مەنگزەش
ئۇسۇملیک لەرینگ بالداغی یاپراغی
برگ پیاز وسیر وغیره

یاش : ئوغلان ، چاغا ، ییگیت غارری دال
کم سن وسال

یاش چاغا : یاپبەک بچه نوزاد

یاش آغاج : تازا گوگەرەن آغاج ، ناحال ،

یاش : ئول ، قوراق دال ترنمدار / نهال

یاش : یۈزۈولی ئورت ، روگیر ، نقاب کش

یاش اولی : غارری غارتاشان آدام ، پیر

یاشا : بار بول ، زنده باد Vivat

یاشاجئق : یاشی آز ، کم سن وسال

یاشاسئن : یاشی کان بولسون ، زنده باشد

یاشار : یۈزیني ئورتەر ، دۈلار ، ئورانەر ،
رومیگیرد نقاب میکشد

یاشار : ئومئر سۈرار ، اوزاق یاشار ،
زیاد عمر میکند

یاشارماق : گۈزدەن یاش گەلمەک اشک ریختن

یاشالیان یەر : بولونیان یەر ، خانه مسکن

۱ یاشاماق: اُموُرسوُرمه‌ک، دوُوُرلِه‌چیرمه‌ک
بار بوُلماق، زنده بودن زندگی کردن
پیر شدن

۱ یاشاییُش: اُموُرسوُروش، دوُرموش، ـ
گوُزه‌ران، زندگانی

۱ یاشاییُشئنگ بوُیوندا: درطول زندگی

۱ یاشداش: یاشی بیر بوُلان، یاشئت،
هم‌سن همسال

۱ یاش کیچی: یاشی اولی دأل، گأمی له‌ردا
خئزمات ادیأن ییگیت، خدمه کشتی

۱ یاشلار: چاغالار، کوُریه‌له‌ر، بأبه‌که‌له‌ر،
اوُغلانلار کودکان، بچه‌ها

۲ یاشماق: گوزیه‌ته‌رده‌ن آنگیرلیق اینمه‌ک،
گوُن یاشماق غروب کردن

۲ یاشماق: غیینگا جئنگ آغزئنگ اوُستی ـ
بئله‌ن آیلالیان بوُله‌گی،
یوُزونگی دوُلاماق اوُرتمه‌ک،
گوشه‌ای از روسری که بجای
نقاب و روگرفتن استعمال میشود

۲ یاشماق: عافی لارئنگ سه‌بیتیأن یاپینا
به‌رکیدوُلیأن اینچا جئنگ اوزئین ـ
این سوُزجا تاختا زوار

۲ یاشماق: اوُرتگی، دوُلاماق اوُچین اوُلانلیأن
چأرشاو چارقات، یوُپه‌ک یاغلیق
حجاب، روسری

۱ یاشئت: یاشداش، همال هم‌سن

۲ یاشیآر: دوُلانیأر، توُرانیأر، اوُرتونیأر،
چه‌کینیأر، یوُزینی توُرایأر،
رومیگیرد

۲ یاشئرماق: گیزله‌مه‌ک، یاشئرین ـ
ساقلاماق، گیزله‌یین لیکدا ـ
ساقلاماق، مخفی نگهداشتن
پنهان کردن

۲ یاشئر: گیزلا، پنهان کن

۲ یاشئرین: گیزله‌یین، اوُغرین ایلا بئلدیرمان
پنهانی مخفیانه

۲ یأشئک: تاختا ساندئق، غاپئرچاق،
تاختاقاب، جعبه

یاشئل: اوُتونگ یافراغئنگ اوُره‌نگلیندا
بوُلان، رنگ سبز

یاشئل باش: قانات لارئنگ اوُستی،
بوُیون لارئنگ یوُزی یاشئل اوُوُشوُب
دوُران اوُوادان اوُرده‌ک، ـسوُنا
مأکئنیأن اوُرده‌ک، مرغابی ماده

۲ یاشیناق: یوُزینگی اوُرتمه‌ک، چه‌کینمه‌ک،
دوُلاماق، روگرفتن درحجاب شدن

یاغ: حه‌یوان لارئنگ اه‌تینینگ یوُزیندا
بوُلیان، تاشئق یاییلاندا آیرانئنگ یوُزینا
چئقیان آقجئق زات وبیرناچا دأناله‌رده‌ن
سئقئلیب آلئنیأن اوُنوم، چربی روغن

- اچ یاغ : قالنگ اننا مئنئنگ ائچئندا بولیان یاغ ، چربی داخل بدن حیوان
- قوروق یاغ : روغن چربی دنبه
- ساری یاغ : اه رید ئله ن مه سگا یاغ - روغن زرد
- مه سگا یاغ : قاتق یا یئلئپ آلئنان یاغ کره
- سوووق یاغ : دورلی دانا له رده ن آلئنیان یاغ ، روغن نباتی
- ماشین یاغ : نه بیت ده ن اونیان یاغ ، روغن موتور

یاغتی : ته ده ره ک داشئنگ گورناگا . گوزونگا مومکلئن چئلئک به ریان اشئق گورمه ک چئلئنگا کومه ک به ریان . روشنائی

اشئق ،

یاغتا لماق : آچئلماق ، دورلاماق ، حه ربیر زات گورونمه ک ، روشن شدن

یاغتی گوزئن : قارانگقی قاتئشما نقا ، گژن - یاشما قا (یا شما نقا) ایر گوزئن ، دقت غروب

یاغتی لئق : آچئق لئق ، دوری لئق ، روشنی

یاغجار ماق : یاغی یر زینا چئقئپ یالپئلداپ دور ماق ، یاغی سئزیپ دور ماق روغن تراوش کردن

یاغجیاق : یاغجارئپ دور ماق ، یاغی چئقئپ دور ماق ، یاغ سئنگه ن ، یاغلی . چرب

یاغ چئقارماق : یاغلی دانا له رده ن یاغ آلاق روغن کشی

یاغدان ، یاغ قاب ، روغن دان

یاغدای : بولوش ، دورموش . حال احوال ، که ییپ ، قووات ، وضع حال

یاغدای سئز : حال سئز ، قووات سئز ، بیحال

یاغدئرماق ، یاغمانا یاغاغا باشلاتماق ، بارانیدن

یاغدئرماق : کوپ زادی بیر یه رده ن باشغا بیر - یه را ایزیی آوزماقلی داشئلئپ - گه تیرمه ک ، ایبه ریپ دورماق ، چیز زیادی را پشت سرهم آوردن و فرستادن

یاغدئرماق : اوقی دآشی ، ته رسه گی (که سه گی) ایزلی ایزیا آتماق اوقلاماق زینلماق

یاغشی : یا خشی ، قادی ، اونگات ، لیوقملی ، یاقیملی ، خوب

(یاغشی ائزرات یامان تولا یاراشماز - اولی نی آغلا تماق کئچی یاراشماز)

یاغشی لانماق : قادی بولماق ، سئرقاو چئلئق دان - آینگالماق ، قوتولماق ، باینالماق ، باییماق ساغ بولماق خوب شدن رفع کسالت

یاغشی سئنی : یاغشی سئن ، قادی سئنی خوبش را

یاغشی می سه ن ؟ یاغشی مئنئنگ ؟ قادی می ؟ خوب هستی ؟

یاغشی لئق : یوز یوره ک آچئق لئق ، جوامرت لئق ، قادی لئق ، ماحوبان لئق ، خوبی

یاغرین / یاغرین
آی ← یای ← یاغ ≠ آی - یای ← بای ← باغ

یاغشی نینگ گه ونیندآ (گوونوندآ -
کونکلوندآ) قارالئق بولماز، یاغشی -
آدامنگ یوره گیندآ یامانلئق،
دوشمانلئق کینا بولماز، آدم خوش -
طینت کینه نمی ورزد

یاغلاو: پیچاغئنگ گه زلیگینگ ساپ -
قارا پئنآ به رکیدیلیئن یاسسی دمیر
دسته کارد

یاغلاو: اوزرئین سایلی یاغ اه ریدیلیئن
کیچی راک قاب، یه نگیل ایمیت
بئشئریلیئن قاب، یغلا، لغلاوی
تابه کوچک دسته دار

یاغلئق: یالئق، ال یوزسوپورماگا یاشماگا
آلئنیان کیچی جه دورت بورچ ماتا،
دستمال

یاغلئق: آیال لار گه لله دانگماغا و باشآ اورتماگا
آتماغا اولانئلیان اوللاقان دورت
(تورت) بورچ تو یه ک ماتا، کلاغی

یاغلی: یاغی کأن، روغن دار چوب

یاغماق: باریدن

یاغدی: بارید

یاغمئر: یاغئش، یاغئن، باران

- یاغمئر یاغدی، یاغئش یاغدی، یاغئن یاغدی،
باران بارید

یاغماق یاغدی، اوران قاتی کأن یاغدی، زیاد بارید

یاغئن یاغماق: یاغئش گه له ک، باران آمدن

- اوق یاغماق: ایزلی ایزینا گوللا گه لیپ
دوشمه ک، گوللا یاغماق،
گلوله باران شدن

یاغی: اوزوندان اوئنگ گه لیان سوزوسوزلیمی
دوشنوکلی اتمه ک، آچئق لاشدئرماق
آیدئنگ و آچئق لاشدئرماق اوچین -
اولانئلیان باغلایجی سوز، یعنی

یاغئر: آت آلاشا واشه گینگ آرقاسئنئنگ
یاراسی، دوئیا زخم پشت حیوانات
بارکش

یاغئر بولوپ اشیدن قالان قال: جادئت، یالان،
اه یه ر، قانگئا یالی زادلار قانگئ
آرقاسئنی یارآ اه دیپ اشیده ن قویاق -
لاری زخمی شدن پشت حیوانات
وازکار افتادن آنها

یاغئرئن (یاغرئن): ایکی قولونگ کوره ک
(پیلچا) بئله ن سه پیشه یه رینگ
آرآلئغی، آرقا، پهنای پشت

یاغئرئن لاق: یاغئرنی باش قارئش دیمه گی:
اوران آرقاسی اوللاقان، گردن کلفت

یاغی: دوشمان، یو، دشمن

یاغی بولدی: دوشمان بولدی، دشمن شد

- گوزگوزآ یاغی بولدی، همه بهم دشمن شدند

یاغی چوزدی: دوستان دوکولدی، دشمن هجوم کرد

یاغ = یاغ - اتشق - بیار - (خ) : سوزان
روغن

یاغئز: توخوم، نه سیل، آسئل، ائره نگ
نژاد - رنگ
- آق یاغئز: توخوبی ائره نگلی آق بولان -
آدام لار، ایرانی لار، آریالار، نژاد سفید
- ساری یاغئز: توخوبی ائره نگلی ساری بولان
آدام لار، موغول خاتای یاپونی لار،
تورکمه ن له ر، نژاد زرد
- قارا یاغئز: توخوبی ائره نگلی قارا بولان
آداملار، کوپله نچ گون لورتا آفریقادا
یاشایان لار، نژاد سیاه
- قئزئل یاغئز: توخوبی ائره نگلی قئزئل بولان
آداملار. یه رلیگی ایرزاماندان آمریکا -
دا بولان واینیدی آرادان چئقئپ باریان
آدام لار، سانی آز آدام لار نژاد سرخ
یاغئش: یاغئن، یاغمور، باران
یاغئن: یاغئش، یاغمور باران
یاغئن لئق: یاغئش کان یاغان ییل،
سال پرباران
یاغئن چئنگ سئیار: باران نم نمک میاید
یافراق (یاپراق): اوسئملیک له رینگ خئزرات
ادیئن یوقاجئق بولوک له ری، برگ
یاقا: کوینه ک وگه ییم له رینگ بویونا یه تیپ
ایزینا اه پله نه ت سه رینله ن دولانان
چه ویرله ن بولوگی، اه زه نه ک
چووورله ن بولوگی. یقه - یخه

یاقا بویی باش قارئش: آیال کوینه گینگ یاقاسی
باش قارئش دیه گی: اگیرت اوللاقان گوورولی
یاقاسی بویدان باش نانگئش لی
چاک یقه
یاقا: سوو بئله ن یه رینگ چاقئلشان یه ری،
انگره گی، قئراسی، چه تی، یاقا بویی،
کناره - ساحل
یاقاسی کئر ییرتئق، اه زه نلی آغان،
Kirirtig
یخه چرکین
یاقالاشماق: یاقا توتوشماق، اوروشماق،
دست بگریبان شدن دعوا کردن
یاقالاشدی: اوروشدی، یاقا توتوشدی
دست بگریبان شد دعوا کرد
یاقا تویپ: باجئق، باغجئق، بندیقه پیراهن
یاقدئرماق: اوت به ر دیرمه ک، اوتلاتماق
سوزاندن
یاقدئرماق: قال قارا سوو به ر دیرمه ک، -
ایچیرمه ک، سووداق قاندئرماق
سیرآب گرداندن
یاقدی: اوت به ردی، سوو به ردی، آتش زد
یاقدی: ایچمی یوره گیمی یاقدی اوت به ردی
جانئمی یاقدی باغریمی یاقدی،
کویدوردی، قلبم جانم جگرم راسوزاند
- آتی یاقدی. آتا سوو به ردی، اسب را سیراب کرد
یاقماق: سوو ایچیرمه ک، قاندارماق
سیراب کردن

یاقماق: اوْت بەرمەک، توتاشدیرماق
لامپانی چیْرانی دەگیرمەک یاقماق،
اچ یاقماق، آتش زدن، چراغ روشن کردن

یاقوب: حەزرەت ابراهیمینگ آغتنغی
اسحاقینگ اوغلی لاقامی اسرائیل
اوز قوومونی منسیرا گوچیردی شول
یەردا یاشادی، حضرت یعقوب (ع)

یاقوت: گوک یا دایاشیلی اثرەنگلی آوادان
(اوواداں) قیمات لی داش،
اثرەنگلی آق وقیزیلی حەم بار، یاقوت

یاقیجی: یاندیریجی، کویدیریجی، اوْت یاقان
اوْت یاندیران، سوزنده سوزاننده

یاقیم سیز: یوقوم سیز، مازا سیز، گووونا
یوقمایان، ایرگەنجی بیگرەنجی بیرگەنجی
چندش آور نفرت آور

یاقیملی: یوقوملی، مازالی، حوزیرلی، گووونا
(گەوینا) خوش یوقیان، لذیذ
دلچسب

یاقین: داش دال، اوزاق دال، قولای،
یاقین جاق، نزدیک

یاقین بولدی یاقین گەلدی: قولای بولدی
قولایا گەلدی، نزدیک شد، آمد

یاقین قالیپ دی: تاساسام، تاسدام
آز قالیپ دی، نزدیک بود

یاقین لاشماق: قولایلاشماق، بیرلەشمەک
یاناشماق نزدیک شدن، جماع کردن

یاقینیندان: قولایینداں، چەمە سیندەن،
یاقین جاغینداں، از نزدیکش

یاقین یولداش: یورەگی گووونی یەتیک
وەپالی دوس، دوست وفادار

یاڭ: ایت آچین اوندان کەپەکدەن، یارماداں
یوریتا تاییار لانیان ایمیت،
آرد و سبوس غذای سگ

یال: کابیرحەیوان لارینگ بوینونونگ
اوستونا چیقیان سەچەلەنیپ
دوران اوسگون غنل، یال

یالازی: یازی، تەکیز، دوز، آچیق لیق
بوش یاتان گینگ مەیدان، اوت سیز
سووسیز یابان، زمین مسطح خشک وسیع

یالاق: یالاقیچ، ایتا سووبەریلیان قاب
ظرف آب وغذای سگ

یالاق: قومدا بیتیان چیلقام چیلقام بالدراقلی
یوماشاق یاز اوتی، نوعی علف بهاره

یالاما: تەکیز، یاغیر، صاف

یالاماق: بیر ایمیت زادینگ یوزیندەن
دیلینگا سورتمەک، الجیند آیوق
قالاں قالی دیلینگ بیلەن سیرماق
آراسالاماق، لیسیدن

یالان: آلداغ، چین دال قالب. دوغری دال
تەرس، یالغان، دروغ

یالانچی: آلدایان، یالانی سوزلەیان، ایکی دیللی،
آلداواچ، پیرریلاقچی، دروغگو

یالاچی : دورموش ، دۇنیا ، شئو دۇنیا
دنیا

یالان لادی : یالان دیدی ، دروغ گفت

یالانگات : بیرقات ، بیرلای ، بیر دینی ،
بیرناخ ، لوزکانا یک لا

یالان یاشرئق : دۇغری داڵ ، دروغ

یالانگ : کۆپله‌نچ ، الموداام ، کوپ واغئت ،
همیشه ، اغلب

یالانگ : یالانگاچ ، برهنه

یالانگاچ : گه‌ییم سئز ، گه‌ییم گه‌ی مه‌ینگ
اه‌شیک سئز ، جۇل سئز ، برهنه
بی لباس

- آیاق یالانگاچ : آیاق قاپ سئز ، که‌وش سئز

یالانگی : تامدئرتاو ، په‌شمه‌ک دیراتان ، یا برهنه بی کفش

یالاو : توغ ، بایداق ، پرچم

یالبار : یۆز توت ، حائیش ات ، خواهش کن

یالبارماق : یۆز توتماق ، حائیش ته‌وه‌للا -
اتمه‌ک ، دوعا اتمه‌ک خواهش کردن
دئله‌مه‌ک ، اسئله‌مه‌ک ، یاوزارماق ،

یالپاق : چونگ داڵ ، چونگنگور داڵ بولان ،
سیقاجئق ، سای ، آقئپ یاتان
یاب جای آزنا ، رودخانه کم عمق

یالپاق : آغئزی گینگ بولان کیچی راک -
کوزه دهن گشاد ، کوبیزا ،
پارچ

یالاگه‌له‌مه‌ک : قوقراماق ، حالت جفت‌گیری سگ

یالپئلدااووق : یالپئلداآب یئلدئراب آوشان
آتئپ دوران ، لوزاقشان براق

یالپئلدی : آوشان ، شوغلا ، آچئق ، دوری
یئلدئراووق ، لوزاقشانی

یالتا : الیشه‌ن قاچقئن ، یارامز ، قاوشاق
که‌یه‌نگ ، یاراوسئز ، اوقیپ سئز ،
تنبل

یالتاماق : الیشه‌ن قاچماق ، یالتالئق اتمه‌ک
اه‌رینمه‌ک ، تنبلی کاهلی کردن

یالتاقلاماق : یۆزتوتماق ، ته‌وه‌للا اتمه‌ک
کئچه‌له‌مه‌ک ، یالبارماق ، حائیش اتمه‌ک
دئله‌مه‌ک ، اسئله‌مه‌ک ، خواهش کردن

یالچی : ده‌نگیز یاقا سئندا اوز باشئنا قالئپ
یاتان سوو ، یاتا سوو ، مرداب کنار دریا

یالچی : الیشه‌دن قاچیان ، موغئت ایئیان
یال یاغیسی ، تنبل ، مفت خور

یالچی : داغئنگ کوته‌لی ، به‌ییک لیک لولوپ
به‌یگه لیپ گیدیان یه‌ری ، اوت چۆپ
بئتماۇنی یئلماناق یئلچار لولوپ دوران
یوزی ، سینه کش صاف کوه

یالدئراق : تو موس بئله‌ن گونیزنیک سه‌پگیدینده آ
دوغیان یالپئلدااووق یاتراق یئلدئز
ستاره زهره (ناهید) Venus

یالغان : یالان ، دۇغری داڵ ، آلداغا سالیان
دروغ

یالچا : یئلچا ، سئرچیا : اوستی آچئق یارا
زخم روباز

یالقاق: اه تینگ یوخاریندا کی یوخا جیق
یاغلی جاده ری، باردا، پوزی،
غشاء نازک روی گوشت

یالقاماق: به لادان حالاس اتمه ک، گوناهی
گه چمه ک، قاراشق اتمه ک،
بخشیدن عفو کردن

- تانگری یالقاسئن: آللا به لادان ساقلاسئن،
خدا ببخشد. خدا حفظ کند

یالقیم: آوشان آتیان، یاغتی لیق شوغلاسی،
پیلدیرایان، لوراق نی، براق

یالمان: چؤل سئچان، آلا تنگکرت، موش صحرائی

یالاماق، ایدیم ایمه دیم دیمه ک، بیرآغیزا-
سالماق، یکپارچه قورت
دادن

- ایکی اوزیپ بیر یالاماق: بیر ایکی یوز دئموا
بوغازدان گه چیرمه ک، گوردوم-
گورمه دیم اتمه ک، ال اوزا تماغا
سالئم به رماغی ایمه ک، حوجا مالئق
شکمو

یالنگاردی: او کوندوردی (او کوندوردی)،
ایزا قودی، عینا ندوردی،
یالنگئتدی، اشتباه کرد، عقب انداخت

یالنگارماز: یالنگئش ماز، اشتباه نمی کند
یالنگئز: یه که بیر، دئنگه بیر، تاک، تنها
یالنگئز یاشاماق: یه له بیر یاشاماق،
مجرد زندگی کردن

یالنگئش: بئلمه زلیکده ن اه دیلیان ایش،
بئلگئز، حه ره که ت، دوغری دال،
زادلار، خطا اشتباه

یالی: یاناق، یانی، مه نگزه ش، ته کین،
ته تلی، کئمین، مثل مانند شبیه

یالی دا: یالی لا، مه نگزه ش لیک گوره که زجه
بولیان سوزر، مثل اینکه

- اوزی یالی دا، اوزونا مه نگزه ش، خودش است

یالئم یولوم اتمه ک: لاق لوق اتمه ک،
اوران چالت چالاسین ایمه ک،
تند تند خوردن

یالین: بئتی حاوئرلی چابراب دوران اوت
اوت یاناندا چابراب چئقیان یاغتی لیق
بهریان شوغلا، آله و، شعله

یالینجا: یالینجالئق یاراجالئق ادیان-
قاوی گوروئجه ک بولوب یاراتئپ
گوژن گه چیریان، متملق چاپلوس
یالینجانگ خوش خدمت

یاما: گه یمینگ آیاق قابئنگ یئرتئق یه رینا
تئکئلیان ماتا وقائیش بوله جیگی،
یاماق، پینه - وصله

یاماب بئله ناق: یاما تئکئپ بئلمه یار
وصله دوختن بلد نیست

یاما شتاندان: یاماشاغدان، یه نه بیر گه زه ک
ایکی لاب، یانگاران، غاییتالاب،
غاییتادان، تازاده ن، دوباره یکدفعه دیگر

اولوز = اوتوز = اوچ دوز (یوز)

یاماق: یاما، بیر توُله ک ماتا، قائیش
پینه، وصله

یاماقچی: آیاق قاب یامایان، پینه دوز

یامالی: یامالان، یاما سالئنان، وصله دار

یاماماق: یاما سالئپ تئکمه ک. وصله زدن

یامان: قاوی دأل، اره ت، بیس ته له که آدام
آدم بد

یامان: دَویأ (دئیا) نیگ حامئنئنگ یوقا
یه رله رئنیگ چیشمه که سه لی،
نوعی بیماری شتر

یامان گزز: ده گه ن گزز، هیز چشم شور

یامان گزز ده ن ساقلاسئن: از چشم بد دور

یامان لئق: زئیان یه تیره ک آدچین۔
اه دیلیأن حه ره که ت له ر،
عداوت زیان ـ ضرر

یامایار: یاما تئکلیأر، پینه میدوزد

یامئز: حه یوان لارئنگ ایکی آرت آیاغئنئنگ
ایچ یوزی، ده رلیسینینگ یوقا و
سارسئز یه ری، پوست نازک
و بید وام قسمت داخل دوپای حیوانات

یان: تاراپ، اوغور، یاقین نزدیک طرف

یان: به وپر، تهیگاه ـ پهلو

یان: آلاشا اوکوزا داقئلیان آزالئنگ
توتاری، ده سه سی، دسته خیش
گاوی

یانا: تاراپا، اوغورا، بطرف

یانا: یاقین گه ل، یاقین لاش، یا نئنا بار،
نزدیک شو

یاناش: یاقین لاش، یا نئنا بار، پیش برو

یاناشماق: یاقین لاشماق، جوبیت له شمه ک
جماع کردن

یاناشماق: یاناشئق یاقین دورماق قولای۔
دورماق، نزدیک شدن

یاناشئق: یانا شئق، بیر بیرینگا قولای۔
یاقین، قونگشی، همسایه

یاناشئق، بیر بیرینا یاقین قولای قونگشی
بولوپ اوتوران لار، همسایه

یاناق: یالی، یانی، ته کین، حه نگزه ش، کیمین:
ته تلی، شل مانند شبیه

یانالماق: قاپدالئنا گه تیریلمه ک، یانا لئپ قویولماق
یانا ستدرلئپ قویولماق،
پهلوی هم گذاشتن

یانالیاق: اوروش جاق یالی بولوپ دورولماق،
ناحاق یه رده ن گونا یئکله مه ک،
توحمه ت اورولوپ ائزا به ریلمه ک
تهمت زدن

یاناماق: یاقین دورماق، یاقین لاشماق،
قولای بارماق، یا نئنا بارماق
اوروش نییه ت بله ن قولای لاماق
نزدیک و نزدیک شدن

یاناوُچ: قاشاوُچ: ایکی یه نجه بیرگیلیپ قایران حاللاردان، دأنا اون یالی زادی آلاق توچوره‌ی اوُلچالی،
اندازه وقیاس دو پنجه
دست باهم
یان باش: بُتقین، قایدال، باوُیر، پهلو
یان جِنق: یان باشنگ سُونگکی، جاتالبا-
سُونگکی، استخوان گلن خاصره
یانذاق: اوُسُو ملیک، بالداغی تنگه نلی،
اوُزوق قتژیل گوُللی، قال ایمیتی،
تامدُرتاویالانگی، علفی است خاردار وریشه دراز
یاندُرماق: یاقماق، اوُت یارمه‌ک،
سوزاندن
یاندُرجی: اوُت یه‌ریجی، یالغنُ دوُره‌دیجی
یاقنجی، آتش زنه، کبریت
یالغنُچ: نه بتیت، بنُزین یالی زادلار،
مواد سوختنی
یالغنُنلی: اوُران اُتسی، قاتی اُتسی،
جوُزآلی، سوزآور، سوزناک
یانگ: یانگلاشی جنُقیان سه‌س، آوا
بانگ
یانگادران: قایتاران، غایتاران، یاماشغادان
ایکی لأب، یه‌نه بیرگه زه‌ک
دوباره
یالغنُ: اوُران اُتسی لیق، اوُت آلماق
آتش سوزی

- گوُ تژنگ یالغنُدا: درگرمای آفتاب
یانگاق: ایکی یان چه‌کله سُونگکینگک-
آشاق اه‌ته‌گی، آلمالنُق، قسمتی از
رو بین بلیی چشم، گونه
یانگاق: گوُکله‌نگ ایلینینگ بیرتُوله گی
طایفه‌ای از گوکلان
یانگجا: اشُدی، اشُدُجا، یانگلی، همین آلان حالا
یانگجا گیتدی: یانگلی گیتدی، اشُدُجا گیتدی
همین حالا رفت
یانگرا: بوُش سُوز، ده‌ره‌کسُنز گوررونگ اه دیپ
یژران، کوُپ گه پله یاُن گوُرله یاُن
لاقغا، یانگیر، پرحرف بیهوده گو
یانگلراق (یانگلی راق): یانگلی، یانگجا،
کاُن واقنت گه چه دیک یا غدای
پیشتر
یانگراماق: بوُش سُوز آیتماق، ده‌ره‌کسُنز
گه پله مه‌ک گوُرله مه‌ک، یانگراب
اوُلتُرماق، وراجی کردن
یانگسی: گوروُن (گه‌وین) یه‌تمه‌زلیک اتمه‌ک
بیرآدامنگ آیران سُوزوُنی گه‌سیا
چه کیلیپ اه دیلیاُن گوررونگ،
حسادت، تحقیر
یانگسُلاماق: بیرآدامی، حارلاماق، ایزیزدان
یوُدا یژزیناُ قاتی گرلمه‌ک، که‌مسیدمه‌ک
یوُ بالاماق، آبرایینی دوُلچه‌ک بژلماق
تحقیر ومسخره کردن

یانگلقی: بیرآز داغئت سوندان اؤنگلی، اوزالقی
مربوط ـ لحظه‌ی پیش. قبلی

یانگ‌لاماق: گؤیکلی سه‌س یا یرآب یانگلاب
چنقماق، آواز (اووار) لانئپ ـ
گیدمه‌ک. قایتادان هانگ‌لاب
ایزینا گه‌لمه‌ک، یانئسماق،
انعکاس و طنین صوت

یانگلاماق: گؤیکلی سه‌س یا یرآب گیدمه‌ک
سه‌س دؤستیپ آواز لانئپ گیدمه
داغا داشا ده‌گیپ هانگلاب ایزینا ـ
قایئتماق، انعکاس و طنین صوت صدا

یانگلنگئلداماق (یانگلغئلداماق): یانگلنگئللاماق،
ساقلاناق، دورماق، گؤیمه‌ک،
توقف و سکوت کردن

یانگلنگئللاب دورما: ایکلی یانئنگا باقئپ
سه‌راه دیپ دورما، قاچپ دورما،
گؤیمه نیپ دورما، یؤری، یؤلا دؤش
اوغرا، راه بیفت

یانگلی: یانگلجا، یاپ یانگلی، بیرآز اجئق اؤنگ
تازالئکدا، جدیداً، لحظه‌ای پیش
یانگلی آیدئشئنگ یالی: یانگلقی دیمه‌گینگ
یاناق، همانطور که گفتید

یانلئق: یانئق، الجئنا قائئق (یوقورت)
سوو قویوپ یائیپ یاغ آلئنیان
مه‌شیک، دؤرا، آلت ریمن کشی ازماست

یالدار: مه‌سیحی یئلئنگ ده‌سلابقی آیی،
ژانویه Janvier

یاناق: اؤت آلماق، توتاشماق، سوختن
یانئپ دوران، اؤت آلئپ دوران، توتاشوب ـ دوران، درحال سوختن
ـ اؤت یانئپ دور: آتش روشن است.
ـ چئرالار یانئپ دور: الشئق‌لار یانئپ دور
چراغها روشن است
ـ اوجاق تامدئر یانئپ دور: اجاق و تنور ـ روشن درحال سوختن است
ـ الجئم باغرئم یانئپ دور: جگرم کباب است
یوره‌ه گیمده‌ن اؤت چئقیار، دلم آتش میگیرد

یانئسماق: سه‌سینگ، الئشغئلانلیگینگ
قایتالاب ایزینا گه‌لمه‌گی،
انعکاس طنین صوت و تابش نور

یانئق: یانان، اؤدآلان، کؤل، کؤمئر (کومور)
بئولان، سوخته

یانئمدا: یاقینئمدا، قولایئمدا، قاپدالئمدا
پیشم نزدم

یانئمدان گیتدی: از نزد من رفت
یانئما گه‌ل: یاقینئما گه‌ل، نزد من بیا
یانئنگا: پیشت، نزدت / پیش من بیا

یان یولداش: باشداش ـ آیال، هاشغالا،
که‌یوان، ار، همسر

یانئندا: یاقینئندا: درجوارش، پیشش

یاوُز = یاغئز - یاؤئخ
یای ≠ یئغ

پیکان = ئیغان
یای = یای

یانی: یانی، یاناق، مه نگزه ش، کئمین،
ته تلی، مثل، مانند، شبیه
یانین: بیرقا پدالسنا، بیر تاراپئنا، بیر یانئنا
بیک طرف، یکدور، پهلوبخواب
یانین یات: یؤزین آرقان یاتما، قاپدال یات
یاآوا: حه دیرتکا. که ته ک، اوی جئنک یووا
قوش لائنک حه ویرتله سی، لانه پرندگان
یاوار: قولداو، یاردام، کومه کچی، یاور
یاوار اتمه ک: کوپ بولوپ قولداولئق اه دیپ
ایش بئتئرمه ک، بیری بیرینگا -
یاردام لئق اتمه ک کومه کچی بولاق
یاوری کردن
یاوار: قوشون آراسی، سه رواندان اوللاقان
مایوُر، سرگرد ماژور Мајор
یاوزارماق: یالبارماق، یوز توتماق، کئچه لمه ک،
حایئش اتمه ک، اشله مه ک،
خواهش و تمنا کردن
یاوسارماق: بیرالیشی قوتارماغا (قوتوماغا)
آز قالماق، نزدیک باتمام
یاوسارما: قوتارماق لئق، تمام شدن
یاوسال: یوو سال، قاوشاق، یاراماز،
که یه نگ، یالتا، تنبل کاهل
یاوشان: آولوق گولی بئتق الیلی اوُت
مال ایمی، نوعی علوفه دامی خوشبو
یاوُز: یاووز، یاوی، یو، آغئز یامان.
دوشمان دشمن

یئغ سارماق
یئغ
یای+سارماق
گن بیر
یای+سال
یان+یال

یاوُز گوُن، یاووزگوُن، آغئز گوُن، جاپئلماق-
گوُن، نحان دُولولمه گُن روز بد تاراج
یاوی: یو، دوشمان، یاغی، یاوُئز، دشمن
یای: اگری یاسسی قاتی پولات ده میر، توغالاق
تاولانچاق چه کیله ندا سُونیان ده میر
فنر ماشین وغیره
یای: اگری تاش گورنوشلی ایکی باش تیره ک
بئله ن یُدا غویونوک اتچه گاسئندان
الیشلیپ داقئلان یوپ یالی زات بئله
دانگئلان اوق آتیان آبزال کمان
- اوق یای: آتئلیان اوق و آبزالی(یای)، تیر و کمان
- یاینگ اوقی: یه یکامی، تیر کمان
- یاینگ اوقی سالئنیان قاب، یه یکام سالئنیان
آیراتین قاب، ساغداق، ترکش
یایبانگ: گینگ، اولی، یایرانگ وسیع بزرگ
یایداماق: ساغئنماق: بیرایش اتچه گینگی
اتمه جه گینگی بئلمانی لیزمه ک، ایکی-
گووونلی بولماق، اه کیرجه نگله مه ک
بی تصمیم، مردد شدن
یایدی: ال چه کدی، دست کشید
یایدی: یایرادی، سه ردی، گسترده پهن کرد
یایرادی: سه ردی، گسترده پهن کرد
- سا چاق یایرادی. سه ردی، دوشه دی،
گه ردی، سفره پهن کرد
یایرادی: پایلادی، پای لاشدئردی، سه چدی
پئشتوادی، پخش کرد توزیع کرد

یایالی : یالقا، ایش باشارمایان ، تنبل
بی دست وپا

یایراماق : پێتئراماق، داغئلماق، داغالماق
داغئتماق
الدن اه لا آغئزدان آغئزا، متفرق پراکنده شدن

یایرانگ : پێتئرانگ، داغئنئق، پراکنده

یایرانگ : گینگ لیک، گینگ یازغئن، گینگ -
- یایرادئلان گینگ توتلوق یەر ، زمین وسیع گسترده

یایران خامیر : تامدئرا یایئلان خامیر یازغئن
خامیر، یایرادئلان خامیر ، خمیر پهن شده

یایغئن : یازغئن، یایراب یاتان پراکنده

یایقاماق : اه یلاڭ ک یه یلاک چایقاماق،
بیرنا چاگه زەک یایقاماق چایقاماق،
اینطرف وآنطرف تکان دادن

یایقاماق : قولی، سوۇغاشئپ دوران زات
Gelatine غلیظ، ژلاتین

یایقاماق : یه تمه دیک یومورتقا،
تخم مرغ نارس

یایلاغ : یایلا ؛ قال قارا اوچین سوولی داوتلی
یه ر مەیدان، ییلاق

یایلاغ : تومۇس آیلاری آدام لار اوچین ساوقی،
ساپالی یاشامالی یەر آب وهوای کوهستانی
ییلاق

یایلئم : سوۇری غوبدین آغئم یه ره ر یالی .
گوگ اوتلی گینگ لیک اوری مەیدان
چیغئز اوری، چراگاه ، مرتع علفزار

یایاق : قاتئغئنگ یاغئنئ آلاق آچین -
یانئلئغی (دۆرانی) ایزیبی آوز ماتی .
پێشەک تئلەن لرلاپ دورماق
بهم زدن

یایاق : خامیری اوقلاو بئلەن ایکی تارا یا
توغالاپ یوقا لتماق، یازغئن لاشدرماق،
خمیررا با وردنه (چوب لوله) پهن ونازک کردن

یایاق : چاچتئرماق، ساچ یایاق، پریشان کردن

یایاق : اتچه ایشینگی تاشلاماق ، تئلتر اوتقله تمه ک
صرف نظر کردن

یایاق : قانات گەرمەک، اوچاق پروبال گشودن

یایاق : گینگ دەن یازماق، یایراتماق، گەرمەک
دۆشەمەک، گستردن پهن کردن

یایاق : مالئم اتمەک، آشکار اتمەک، ایل آرا سئغدرا
جای اتمەک، آیان اتمەک. آشکار کردن

یایناماق : یایلاماق، بول چئلئق دا ارکین -
یاشاماق ، زندگی مرفه داشتن

یایناماق : کۆسەتمەک، غافی غافی قاقاق،
بیرزادئنگ ایزیندا ناداری، بینوائی در بدری

یایئپ دێر، ساچئنی یایئپ دێر، چاشئرئپ دێر
پئتوادئپ دێر، پریشان کرده

یایلئق : یانئلئق، دۆرا، یایئق، اسباب روغن گیری
و پێشەک، ابزال لاری، کرزماست

یایئلماق : یایرانگلئق تاپاق، اوز له شمه ک
توسعه یافتن، گسترده شدن

یاپئن : سۆیکن سوودا یا شاپایان ته نلنگه سئز سورتلی باتلئق، لاقعا نوعی ماهی

یا پئق : یا نلئق، مه شیک، دۆرا، خیک

یه ته رلیک : بولارلئق، یه تجه ک، آز دال کافی، غنی

یه ت : ایزینداان یه ت قالما، ایزا قالما، برس

یه ته ر : ایزیندان بارئپ یه تیشه ر، قالماز میرسد، عقب نمیماند

یه ته ر : به ریلجه ک، پای لاناق زات، آز - بولماز، بارئشئنا یه ته ر، بهم میرسد

یه ته رلی : بول، یه تجه ک، آز بولجاق دال یه ته رلیکلی، بمقدار کافی میرسد، کم نمیشود

یه تگی : یه تئرله ن زات، یه تیشدئرله ن زات، رسانده شده

یه تمه ک : بیرآدامئنک ایزیندان قاوالاپ یه تمه ک، پای لئغئنا گورا پای - بولماق، رسیدن، همطراز شدن

یه تدی : ایزیندان یه تدی، قاووشدی، رسید

یه تدینگ : یه تیشدینگ، قاووشدونگ رسیدی

یه تمه ک : بئشمه ک، (ایمیش حاقدا)، رسیدن کامل شدن

یه تئر : یه تیشدئر، قاووشئر، برسان

یه تئره ر : یه تیشدئره ر، قاووشئرار، میرساند

یه تیر : یه تیشدئره ر، قاووشئرار، میرساند

یه تئرلئکلی : بای، حه ربیر زادی بول ما تاج دال، اونگلشوغی قاوی گه چیان غنی، پولدار

یه تئرلئکسئز : یه تمه یه ری بارئولان، گون گوزه رانی قاوی گه چمه یان مسکین
- بیر ایشی سونگونا یه تئرمه ک بوتارماق، یه رینا یه تئرمه ک، چیزی انجام دادن

یه تئرئلمه ک : قاوئشئرئلماق، ا یه سینا - به ریلمه ک، یا شایئش دا حوزلاما - سئزلئق، زندگی را گذرانیدن و امانت را بصاحبش رسانیدن

یه تئرئم : یه تئرملی بولماق لئق، ا لی به ره که تلی بولماق لئق، زادی ام یا لی ساقلاماق - لئق، تاغئیت لی بولماق لئق، صرفه جوئی

یه تیشدئرمه ک : قاوشئرماق، تاییار اتمه ک ایمیش بئشئرمه ک، رساندن، آماده کردن

یه تیشدینگ : گه لدینگ، واغتئندا گه لیدینگ بموقع رسیدی

یه تیشمه ک : به للی بیر ایشینگ با شئندا اوز واغئتئندا تاییار بولماق، اونگده باریان آدامئنگ ایزیندان یه تمه ک شونگا قاوئشماق، غوشولماق، رسیدن اوسوپ اوغراماق، ایمیش بئشمه ک عقب نماندن گوز قولاق بولماق، رسیدگی و مواظبت کردن اوغلانلئقدان چئقماق، جاحیل بولماق، گوزا گوره تمه ک، بالغ شدن

یەتمەز: یەتنە یەری بار تولان، آغاج ـ
یەتمەز، تاپاق یەتمەز، گوللە یەتمەز،
ال یەتمەز، پول یەتمەز، گەپ یەتمەز
یامانلق یەتمەز، سوو یەتمەز،
داماق یەتمەز ایزینداں یەتمەز، نمیرسد
یەتمەزچێلنک. یەتمەزلیک، یەتیپ
بتلمەزلیک یاغدای، نارسائی
یەتنە: آز، آزاجق، کم
یەتنە چێلنک: آزلق، قێتلق، تول دال، کمبود
یەتیک: حابارلی، آنلق بیلیان، آگاه
یەتیم: آتاسز قالان اوغلان، یتیم
یەحوت: یەحودی، بەنی اسرائیل،
جوحیت، پەیغەمبەر حەزرەت
موسا (ع)، غا قاراشلی کتابی توورات
لاقامی کەلیمی، یهود، جهود، کلیمی
یەدیگار: ایزا قویلان اەسەر، یادگار
یەدی گەن: یەدی لیک، دەمیر قازق ـ
تارا پێندا گورونیان آیراتین ایکی ـ
تولەک یەدی ییلدزلار، دەمیرقازق
ییلدزی (جودەی) شولارنڭ بیر ـ
چەتڭا کشی دێر. هفتگانە، هفت برادران
یەدی گون یەسەرگون: یەدی گون آغر ـ
گون، تەلەکەگون، هفت روز مصیبت
یەر: یەرشاری، گوننیگ واوزوننگ دا شنا
آیلانیپ دوران نشار، کرەزمین

یەرآتسانگ یەرلەمەز، دوقمانی گەرسەنگ
یوورتسەنگ یەردا قالماز،
قالی قالیچە راشریع کنی روزی تمام نیشود
یەرآستی: یەرینگ یوزی دال آشاغی، زیرزمین
یەرآستی گەچەلگا: مترو Metro
یەرآلما: یەرآلماسی، کەرتوپ، کارتوشقا،
Pomme de terre,
یەرآلاق: یەرساتێن آلاق، یەربەک
یەرقاباماق آبارا تمەک یەرلی یوودرلی
ـ تولماق، زمین گرفتن زمین دار شدن
یەربەیەر: یەرلی یەرینداآ، جایلی جایێنداآ
تەرتیپ لی، جابجا، مرتب
یەربەیەرلیک: حەربیرزات تەرتیبلی تولماق
یەربێچمەک: پیادە کردن زمین / مرتب منظم بودن
یەرتەرپەنمەک: یەرتێترەمەک، یەرـ
سارسماق، زلزلە
یەرتەرپەندی: یەرتێترەدی، زمین لرزید
زلزلە آمد
یەرچەکەن: یەیوودان، یەرینگ آستاغنا
گیرەت، اولەن، زیرخاک رفتە
یەرچالنغار: یەرقوری جاق تولار، زمین
نیمە خشک میشود
یەردەن: ارزمین
یەردەن شولیشەن یالی تولوپ گەلدیلەر،
بێردە نکا چوز دولار، یکدفعە ناگهان هجوم
کردند

یۆز ـ اۆست
آلت = آست

یه ر دیمه ک

یه ییلمک ـ دۆیمه ک

یه ر دیمه ک: اۆیناماق، ال آیاق قالقیتماق (غالقیتماق)، خۆش لوق ئبلدیرمه ک Danse ـ رقص.

یه ر سیچان: سیچان یالی، امدیرگجی، ائره نگی. قارا، کۆیله یچ جایلارینگ باسیندا یاشایان، گیجه له ر چیقیان وقوش یالی اوچیان حه یوان، خفاش شب پره

ـ بیر تۆیون یه ر: اۆن تۆینگ ئتیز دۆرت. لورچلاق، بیر چنلتا ر یه ر، یک هکتار

یه رله شمه ک: بیر زادینگ اچینا جایلاشماق سئغماق، جا گرفتن

یه رله شمه ک: بیر یه ردا اۆی سالئپ اۆتوریاق اۆتوراق ائمنقلی بۆلماق مقیم شدن

یه رله شمه ک: آ کام بۆلماق، جا یئنا بارماق اوغور رۆزالمه ک، جا افتادن

یه رله مه ک: تازا یه ردا یاشاماقلیغا ـ اۆوره نشمه ک، اۆلیغون لاشماق عادت کردن انس گرفتن

یه رله مه ک: بیر اۆلینی مازار چئلئقدا (اعونام ـ چئلئقدا) جای لاماق، بخاک سپردن دفن کردن

یه رلیغ (یارلیغ ـ یارلیق)، بیوو ئرونگ. اویه سینده ن حات آرقالی آلنیان حوکرم یه رمان، فرمان، حکم

یه رلی: یه ری یدوو ئردی بار بولان، صاحب زمین

ـ دیمه ک یه رلی: دیمه ک یاغشی، داغیتق، باید گفت بجا است

یه رلی یه رینداا، جایئنداا، گه ره کلی یه ریندا آ (دروقت مناسب) در جایش، بموقع،

یه رلی یه رینده ن: از همه طرف از هر طرف

یه رلیک: اۆسوش، اه یه لیک مقام، مقام رشد ـ ترقی

یه رلیک لی: گه ره ک یه ریندا، اۆز یه ریندا، اۆزوا آغئتئنداا، بموقع بجا

یه رلیک لی: اه ده بلی، قئلئقلی لی، مؤدب قلئقلی

(یه رلیکدا) یه یردا لاناق: ده گه رلی یه یردا لاناق استفاده بجا کردن

یه رلیک سئز: سانی سئز، اه ده ب سئز ده ره ک سئز آدم بیهوده

یه ریندا یه تیرمه ک: بیر ایشی بئتئرمه ک، اوغور آسالاق، قوتارماق، برگزار کردن گه چیرمه ک، انجام دادن

یه ریاتاق (یه ری یا تاغی بئله ن): تۆره لی، تۆیتین له یین، بارئسی، دۆیئنله ن، بارلوغی، تامی. بکلی از بیخ وبن

یه ری: یۆری، یۆر باقا، آیدی با ر، بگو حرف بزن شروع کن

یه ری: جایلی، واغتئ، محل، فرصت

یه ریندا: جایئنداا، وآغئتئنداا، در محل و فرصت مناسب

یه ری: زمین را

یه ر یۆزی: یه رینگ یۆزی، یه رینگ اۆستی، داغلار دا اشلار سوولار چۆل له ری بئله ن روی زمین، سطح زمین

یه‌ریوووئرت : یه‌ر یۆ زیینینگ دۆرلی -
آ داملا زئنگ یا شایان دۆرلی اۆ لکا -
له‌ری ، حه‌ر اۆ لکا ئننگ بیری بیرینده‌ن
حاس آیراتین یا خلی بۆلوپ دورموش
مناطق مختلف روی زمین
- بیر تۆنگ لۆچ یوز آلتمئش اۆچۆنجی ئیلدا،
دۆغان یه‌ریم کوموش ده‌فه دا یه‌ر-
یووووئرت تونوپ اۆتورماقچی بۆلدوم
درسال ۱۳۶۳ درگومیشان محل تولدم
ساکن شدم

یه‌سه‌ر : یه‌له‌که ، حه‌رزه ، حیله گار
آدم بد
یه‌سه‌رلیک : شه‌یتان‌لئق ، حیله گارلئک ،
حیله گوی
یه‌سگه : چۆکه‌ک ، په‌س ، پائین ، پست
یه‌سگه جیک : چۆکه‌جیک ، خیلی پائین پست
یه‌سیر : ال آشاغئندا بۆلان ، ناچار ،
قول قئزناق ، حه‌له‌ی ، طبقه سوان
یه‌سیر : اوروش مه‌یدان لارئندا ا ه‌لا
دۆشه‌ن یو ، دوشمان ، اسیر
یه‌سیرلیک : اوروش ساواش مه‌یدانئندا
ا ه‌لا دۆشمه‌ک‌لیک ، اۆیا گه‌تیریب
قول آستئندا قوللوقچی ا ه دیلمه‌ک‌لیک ،
یا دا ال آیاغی زئنجئرلی قارانلقی
جایا سالئنماق‌لئق ، اسیری

یه‌ک ته‌ره‌ک : قاتی آز ، اۆران آز ،
آز اجئق ، خیلی کم
یه‌کان یه‌کان : یه‌که یه‌که ، تک تک
یه‌کتای : یه‌که قات ، یوقا جئق اۆچلئک سئز
تئکئلله ن دۆن ، رولباسی بدون آستر
یه‌که : بیر ، بیرجا ، بیراۆزی ، تک تنها
یه‌که‌بیر : دئننگه بیر ، یه‌که جا ، بیراۆزی
یالنگئز ، مجرد، تنها خودش
یه‌که جا : دئننگا ، حالیس ، یاقات ، فقط
یه‌که قایان : چۆل دونگلغوزونگ اه‌رکه‌گی ،
یابان دونگلغوزی ، خوک وحشی نر
یه‌که له‌مه‌ک : گۆگه‌ره‌ن زا دئننگ -
گور یه‌رله‌رنی قوپارویپ سه‌لچه‌نگ
اتمه‌ک ، پئنترا اتماق یایرا اتماق
تئنک کردن
یه‌که‌لیک : تاک‌لیک ، یه‌که بولاق لئق ، تنهائی
یه‌ک مه‌ردیم : کئچی جیک تایمئل ، زورق کوچک
قایق کوچک ، بلم
یه‌که‌مه‌زه‌ک : آداما قاتئشمایان ، المودام -
یه‌که ، گوشه گیر
یه‌که‌وارا : آیراتین یه‌که لیگا ده‌ره‌ک خصوصی
یه‌که‌وارلئق : بیر آدام لئق ، مخصوص یکنفر
یه‌ک یاریم : بیر یاریم ، ته‌ک تۆک ،
کائواغئت ، گاهی
یه‌که یالغوز : غالما غال شلوغ

یەگ : قاوی، یاغشی، اونگات، ارجح، بهتر، عالی

یەگەن : آیال دوغانئنگ اوغلان لاری یا دا اونونگ اوغول غئیز لارئندان بولان لار همشیره زادگان و نوه‌های آن

یەگشیرمەک : غاررئلئق سەبابلی بیل. بوکورئلمەک (بوکورولمەک)، بوکور بولماق، اەنلئئلمەک. (اەگئلمەک) خم شدن، گوژ پشت شدن

یەل : حاوا آقئمی، شەمال، باد، بادملایم

یەل باغی : قارا اوی لەرئنگ اوزوگلیننگ دانلئلیاان باغلاری، تاناب یوپلەری. طناب لبت آلاچیق

یەلک : قوشونگ تویی. پر پرندگان

۱ یەلەنگ : کوچەبانئنگ (کەچەبانئنگ) آوادان (اووادان) نانگئش گوول. سالئغلی اورتگی ماتاسی، رو انداز

۲ یەلەنگ : یەل شەمال اوسئوپ دوران، / کجاوه

یەلبە : سەرچا چئرلاق یالی بیر قوش (غوش) پرنده سیاه رنگ بزرگتر از گنجشک

یەلپە : یەل اور، یەل چالسئن، بادبزن

یەلپەمەک : یەل اوردورماق، یەلپکدیرمەک. یەلپەویجی شەمال لاندئرماق، یەل اورماق. بادبزن بکار انداختن

یەلپەویچ : یەل اوریان یەل اوروجی، بادبزن

یەلپەویچ : آتئنگ ماڭلایینا داقئلیان سەلپەنجەکلی پوررچیک، سینگەک قاچئریان، مگس ران

یەلتە : اندام، گووورا، تەن، بدن

- آیلانچاقلی یەل : تووەلەی، گردباد

- قاتی توزانلی یەل : توزلی قوملی یەل، توفان

یەل چەکەر : یەلینگ گوزەری، بادغر، بادگیر

یەلدا : غئشئنگ قارانگقی اوراق گیجەسی، دەسلابقی باشلانجاق گیجەسی، شب یلدا، شب اول دی

یەلدا یورت یاغئن دا یات ؛ یەل یورتدکرار یاغئش یاتئرار، درباد بدو درباران بخواب

یەلتەر : غایار، یانگقی، کاس، سوودجوق، یوخاکەلچیک، پورخان، کەلپەنک، غاباریان مەنلیک لی، یەنلئل، سبک سر، جلف

یەلدئرئکمەک : آقئلئنگ اویتگەمەک، آزاشماق، اختلال حواس

یەلدئرەمەک : آقئل آزالماق، کم شدن عقل

یەلا : یەلا قارشی، یەل تاراپی یئغا دال. طرف باد

یەلا ساوورماق : داننا زارلاری یەللی حاوادا یوقاری تاشلاپ آراسالاماق، باد دادن خرمن

یەلا ساوئردی : یەل بئلەن آراسالادی خرمن را باد داد، پاک کرد

یەل قوم ساوئریار : باد گرد و خاک بلند میکند

Samiyar

یه‌ل سه بیت : آیاق ماشین، دُوریل،
Bicyclette دوچرخه
یه‌ل سأ مُئیأر : یوواش جانگ یه‌ل اُوسیأر،
یوواش یوواش یه‌ل اُوسیار،،
باد ملایم میوزد
یه‌ل سأ میپ دور : یوواش رآق یه‌ل اُوسوپ
دور،، دارد باد ملایم میوزد
یه‌لکه‌ن : گأمیش یه‌ل بُله‌ن یوُرُئیمه‌ک .
اُوچین خئزمات ادیأن بُوغالدئغا .
به‌رکیدیلیأن اُوللاقان غالئنگ .
یئراسه‌نت ماتا ، بادبان کشتی
یه‌لکه‌ن : دئنگا دابانلی اُوستی آچئق حه‌ر .
یوردملی تنگئله‌ن حام قائیش .
بئلاستیک ده‌ن آیاق قاب ، چه‌په‌ک
ساناچ ، یابئش یاپشاق ، دوبه‌ندی ،
توهوس تابی انواع کفش راحتی ، سرپائی ،
کفش چوبی سندل ، نعلین وغیره
یه‌لکئلده‌مه‌ک : یه‌نلئل بارلانئپ گیتمه‌ک .
آیاغئنگ یه‌را قاقمانی گیتمه‌ک ،
باهوا وهوس رفتن
یه‌لگین : بیرزادئنگ اُوره‌تیأن یه‌لی ،
باد بادبزن وامثال آن
یه‌ل گه‌تیره‌ن : دیمه‌گی ، آنگلسات لئق سُله‌ن
تاپئلان ، موغئت زات ، چیز باد آورده
مفت
یه‌ل له‌نمه‌ک : سالاجاق ادجوب بادلانماق ،
تاب خوردن

یه‌ل له‌نمه‌ک : حاوا لانماق ، بادلانماق ،
اُولوم سئریاق ، اُوزونگلی اولی سایاق
مه‌نلیک لی بولماق ، تکبر وغرور
بوغله‌ریمه‌ک ، چیشمه‌ک ، بادکردن
یه‌ل مایا : له‌رته‌گی له‌ر آ حه‌کایا لاردا
آیدئلیان آیاقلاری یه‌ر سه‌کمه‌یأن
یوراکلا یه‌را ده گمه‌یأن بئلدام مایا
شتر بادپای افسانه‌ای
یه‌للی : یه‌لی کان ، یه‌ل اُوسوپ دوران
باددار ، بادوزان
یه‌للی حاوغا : توفان باد وباران وبرف
یه‌للی توت توزانلی حاوا ، یه‌ل غارئپ توت
توزان قوم کئرشه‌ن یاغئپ دومان .
بولوپ دوران حاوا ، توفان باد وگرد وخاک
یه‌لمه‌نگ : یه‌لمه شدیرینگ ، بچسبانید
یه‌لمه شه‌گه‌ن : یه‌لمه شیک چئرشلی ،
یاپئشاغان ، چسبنده
یه‌لمه شمه‌ک : یاپئشماق ، چسبیدن
یه‌لمه شدیرمه‌ک : یاپئشدئرماق ، چسباندن
یه‌لمه شیک ، یه‌لمه شه‌گه‌ن یاپئشاغان ،
یه‌لمه نیپ قالان ، چسبناک چسبنده
یه‌لمه‌مه‌ک : یاپئشدئرماق ، سه‌پیشدیرمه‌ک ،
بیری بیرینی توتدئرماق چسباندن
یه‌لمه‌نمه‌ک : یاپئشدئرئلماق ، سه‌پیشدیریلمه‌ک
توتدئرئلماق ، چسبانیدن
یه‌لمه‌ک : اُیلاماق ، چاپماق ، لُوسماق ، دویدن

یه لمه نه ن : یه لمه شدیرله ن ، سه پله نه ن
چسبانده شدن

یه لمیک : یه را یایراَب یاَزغین اُوسیاَن ایبیلیاَن
سوّیت لی اُوت ، شنگ

یه لواچ : سالور تۆرکمه نینگ بیر تُوله گی ،
یکی از طوایف ایل سالور

یه لیم : آیکی زاَدی بیری بیرینا جه بیس توتدورماق
اُوچین اولانلیاَن یه لمه شه گه ن
زات ، چیئرُش ، سیُرُش ، سریشم چسب

یه لی : بیر تاراپلی ساللانشغب دوراَن اولاقان
قانگراقلی اولی ، اُلق توتولیاَن تور ،
اسباب ماهیگیری با قلابهای درشت

یه لین : سوّیت امدیریجی له رینگ سوّیت
اِلشلاب چیقاریاَن اولاقان اه مزیقلی
مُازی گوُوُشی اناسی ، اه مجه گی ،
پستان

یه لینینده ن : گوُوُشینده ن اه مجه گینده ن
از پستانش

یه لین له مه ک : یه لینی اُولاماق ، سوّیت
ایینمه ک ، قوزلاجاق و آغتی یاقین -
لاماق قولای لاماق ، بزرگ شدن
پستان

۱ یه موی : غاسغا چیقیاَن غیل لار ، موهای زهار

۱ یه مشیرمه ک : اِجُنا اه یمه ک ، اِچ تاراپینا
چۆکه رمه ک یه میرمه ک ، تُولمه ک
بطرف داخل خم کردن

۱ یه مشیک : اِچ تاراپینا چوکه ن ، اه پله نه ن
بطرف داخل خم شده

۱ یه میشمه ک : اِچ تاراپینا چوکمه ک ، -
اه پله نمه ک ، یه میرلمه ک .
خم وله شده

یه میک : بابه گینگ چاغا نینگ که لله سینینگ
مُیلقیلداب دوراَن یومشاق یه ری ،
جاندانه ، نرمه جلو سر بچه ، یافوخ

یه نگ : گه ییمینگ ال قول سُوقولیاَن یه ری
آستین

یه نه : یه نه دا ، آیکی لاپ ، غایتادان ، بازهم

یه نگ دیرمه ز : یه نگیش قازان دیرتماز ،
اُوستون چیقار تماز ، نمیگذارد پیروز شود

یه نگ دیرمه ک : یه نگیش قازاندیرماق ، -
اُوستون چیقدیرماق ، پیروز کردن

یه نگ دیرمه ز : باشارتماز ، تسلیم نمی شود سرنده شدن

یه نگسا : تُویونونگ سُرتی ، که للانینگ
آشاق اه ته گی ، پست گردن

یه نگسا اوراق (وورماق) : که للانینگ -
سیُرتقی اه ته گینا اورماق ،
پس گردنی زدن

یه نگیش : اوروشدا آساوانش دا دوشمانی با سنپ
قازانیلان اُوستونلیک ، پیروزی ظفر

یه نگیش لیک ، اُوستون لیک ، پیروزی

یه نگنغا : آغانگ آیالی ، زن برادر ارشد

یه نگیل که لله : غاَیار ، یه لی ته ر ، سوچوق یوخا
سامسُق ، یانگقی ، جلف سبک سر

یه نگلنگا : گه آلئنانرا غئیز ئُنگ یا ئُسنا قُوشولاتن
آیال دُوغانی، گه لله حه سی. بوید اشلاری

یه نگیل : آغوامی آز، آغئر دال ، سبک

یه نگیل : آنگسات، قُیین دال ، آسان

یه نگیل : اُونگات، قادی لئق، آیاق اُوستوندن
- سئز قادیلیغی یه نگیل بولدی، آیاق اُوستونده
سادئلدی، قادی لئق شله ن قوتولدی
بیماری او سرپائی وگذرا شد

یه نگ لیک : تامونرا جوره ک بئشئر له ندا
اه لا گه بیلیان غاللئنگ ماتاران ـ
اُولاقان تئکئله ن اه لئلیک

یه نگیلچه ک ، یه نگیل ، اُوران یه نگیل،
آغرام سئز، آغوامی آز، سبک تر

یه نگیلچه ک : ده رکار دال ، بی اهمیت

یه نگ لهس : آغوامی آز راق بولان ، یه نگیل راک
بولان ، اه نه ک یه نگیل ، کمی سبک

یه نگمه ک : اُوستون چیقماق ، باسماق ،
یه نگیش قازانماق ، پیروز برنده شدن

یه ی گه : توتین انا ئُنگ دوُرلی حه ره که ت
ـ له رنی چوغا گه تیریان ساری یوپ یالی
دامارلار ، ساچ ، عصب

یو : یاغی ، قارشی ، تاراپ ، دوشمان ـ
یاووز ، دشمن

یو : سوو بئله ن آراسالا ، سوو چه ک
بشوی آب بکش پاک کن

یوُ بالاماق : کئیچه لئمه ک ، که مسیتمه ک ،
خارلاماق ، یا نگسئلاماق ، اوتاندئرماق ،
آبرای دُوکمه ک ، بیرآ دامئنگ یوُزینا
یا دا ایزینیدان قاتی گوُلمه ک ، اُوئیلمه ک ،
مسخره کردن ، تحقیر کردن

یوُپ : یوُنگ چوُلپرتا وچیادان ایشیلیپ
یوُک قال قارا دانگلماق اوچین اوُلانئلیان
باغ ، تاناب ، ریسمان طناب

یوُپه ک : یوُرتیا ساقلانیان آیرانتین ـ
قورچوغونگ پیله سیده ن آلئنیان
اولوم ، اوُران نا کام قنمات اینچه ـ
زات ، ابریشم

یوُپه ک آلاق (چه کمه ک) آبزال : یوُپه ک
چه کیلیان سارئلیان تنگئز ،
کلافدن چرخ ابریشم کشی

یوُپلئنگ (یوُپلوک) : ماتا حالی دُوقوماق
(دُوقیماق) اوچین ، یا دا بیرزات تئکمه ک
اوچین پاشئق دان یوُنگ ده ن ـ
انگئرلئپ تاییارلانان اُولوم ، اه ریش
ساپاق ، ماحی ، نخ ـ رشته

یوخا : غایار ، یه ل تار ، شئرلئق ، کائس
سائئق ، سوووُسئز ، سووچئق
یه نگیل که لله ، سبک سر جلف
حه رجیللی گه پله یان ، بی چشم درو

یودا : اودی یوُلدان آیرئلان کئیچی حه ک این سئز ـ
ـ جا قال یوُلی ، راه باریک فرعی

یودی : آراسالادی ، شست

یۆرەک : نۆتین انسانلارین آیلایان حالتا-
گوُرنوشلی ده سگا، قلب
یۆرەک آرزوسی : گووونُن (گه‌وین) اُسله‌گی
آرزوی قلبی خواست دل
یۆرەک : دوُیاُ (دنیاُ) نُنگ حاوو دُنتنگ
(حوود دونونگ) اوُستوندا آ
که چه پالاس کئلئم یورغان دان
اوُترماق اوُچین اه دیلیان آیلاو
جای نشستن روی پالان شتر
یۆرەک آغئرماق : اینجا لئقدان آییرماق،
ناراحت کردن
یۆرەک آویاق : اُنُوه‌حنم اتمه‌ک، رحم کردن
یۆرەک آوئدان : اچ یاقان، اُنوحنم سئر
یۆرەک قئزماق، یۆرەک آویاق، یۆرەک یانماق
نماینماق، آش غازان سئرقاو جُبلئغی، زخم معده
یۆرەک یانماق : اچ یانماق اُنزا نمایانی دل سوختن
یۆرەک بولانج : یۆرەک بولاندئریان ئیرگه‌لجی
یئگره‌نجی، نفرت آور، چندش آور
یۆرەک قیماق : یۆرەگی غئیئم غئیئم اتمه‌ک
یۆرەک آوئتماق یاقماق، جان یاقماق
اچ یاقماق، کویدورمه‌ک،
ناراحتی ببار آوردن
یۆرەگا دوومه‌ک. نییه‌ت له نمه‌ک بیر ایش
توتجاق بولماق، تصمیم گرفتن در نظر داشتن
یۆرەگا دووددوم : توتوم توتدوم،
نییه‌ت ادیم، تصمیم گرفتم

یۆرەگا دۆشه‌ن : الهام شده
یۆرەگئما دۆشدی : آیدئلان یالی بولدی
الهام شد
یۆرەکدا بار : بئلئدا گوووُن دا بار
نییه‌ت دارم، دلم میخواهد در نظرم هست
یۆرەکدەش : یۆرەگی گووونی یه‌تیک،
بیری بیرینا اُناملی، صمیمی یکدل
یۆرەک قئسماق، قیئن لئق بئله‌ن ده‌م-
چه‌که‌ک که‌سه‌لی، دارلئقماق،
Asthme ده‌م قئسما بیماری آسم
یۆرەگی سوولی، الیشینا اُناملی، پوختا،
دایانجلی، بکار خود مطمئن
یۆرەک بئوییان : گوووُن آلیان، حالایان
دلپسند
یۆرەکلی : باتئر، قورقمازاق، نترس
یۆرەگئمئز دویاز : قاحرئمئز غاناز،
دل ما سیر نمی‌شود
یۆرەک بولانماق : اییه‌ن داماغی قایتارماق
قوسماق، استفراغ، قی کردن
یۆرانگا : داب، ده‌ستور، قادا، قانون،
یول داوغور، قانون، آداب، رسم
یۆرەک له‌ندیرمه‌ک : کوشکورمه‌ک، غئلاو-
-به‌رمه‌ک، گووونئ لئنک به‌رمه‌ک
تحریک، تحریص کردن
یۆران : بوران، ایقلاب یۆران، آیلانیب-
-بوران، یا غدای را، درحال

یۆرت : ئەلغا ، قاتى گىيت ، چاپ ، بدو
یۆرتماق : ئەلغاماق ، قاتى گىيتمەك ، چاپماق دويدن
یۆرتولاق : ئەلغاماق ، قاتى گىيدىلمەك ،
یۆرغا یۆر : چۇزوش حوجم حمام بدو رفتن
یۆرتاوئل : یوموش اوغلان : شاگرد
یۆردا (یۆرى دا) : گەلى دا ، یۆر گئدەیلى
(یۆرى گئدەیلى) ، بیا برویم
یۆردور : گوران دۆیشینگنى آییت آچئق -
لاسینلار ، دۆشتوكلى اتسین لەر ،
خوابت را تعبیر كنند .
یۆردورماق : گوروله‌ن دۆلیش دۆشتوكلى -
آچئق لاتماق ، آیان اتدئرتمەك ،
تعبیر خواب خواستن
یۆردوم : آچئق لادئم ، تعبیر كردم
یۆردى : آچئق لادى ، تعبیر كرد
یۆرئدئلمەك : یۆل یۆریئانى اودرەتمەك
راه رفتن را یاد دادن ، راه بردن
یۆریدیم : آیاق آر دئپ گیتدیم ، یۆل گەتدیم
راه رفتم
یۆرماق : آچئق لاماق ، تعبیر كردن
یۆر : قوزى سى اولەن غولون . گوسفندكه برده
یۆرغان : ائچى پاسئق لى یاختا اورتئلى لحاف
یۆرغان دۆشەك : اوستونگى یاپماق ،
آشاغئنگا یوماشاق دۆشەمەك .
اوچین گەرەك زادلار ، لحاف تشك

یۆرغوت : دۆیشینگ ماغناسئنى آچئقلاماق
یۆروم ، دۆشتوكلى اتمەك ، تعبیر خواب
یۆرغون : یاداو ، یۆرولان ، خسته
یۆرولما : یاداما ، آرما ، خسته نشو
یۆر گور : گیت گیر ، چالت تیز چپس یۆریئان
تندرو ، تیزرو
یۆر گونلى : كوپ الشیله نیان ، اولا نلیان ،
كوپ آغزالیان ، مورد توجه و استفاده
یۆرمەك : یۆرمەمەك ، آیلى ماتانگ قیراسئنى
داشئنا اەپلاپ تىكمەك ، دەپچیمەك زال
باخ وسوزن دوحاشیه پارچه را بهم دوختن
یۆرمەشمەك : توپار دان آغاچ دان یۆقارى
چئقماق ، از دیوار ودرخت بالا رفتن
یۆرونجا : آونجاق یاپراقلى اوسئوملیك مال ایمى
یونجه ، شبدر علوفه دام
یۆرى : یۆلا دۆش ، گەپلاپ اوتور راه برو حرف بزن
یۆریمەك : پئیادا آیاق اوستوندەن گیتمەك
پیاده روى كردن
یۆرئش : آیاق بارئش ، یۆریمەك تارى
آردئم آر دئش ، طرز راه رفتن
یۆرئش : ماغنا لاماق ، آچئق لاماق ، یۆرماق ،
یۆروش ، تعبیر و تغسیر
یۆریتا : آیراتین نیبەت لەنەن ، مخصوص ویژه
یۆریتا گورماگا گەلدیم : گوروش لەنیپ .
نیبەت لەنیپ حاس گورماگا گەلدیم
آیراتین سەندەن چوریم گەلدیم ،
مخصوص براى دیدار آمدم

یۆز : (۱۰۰) سانینگ آدی صد

یۆز : آدامنینگ که لله سینینگ اۇنگ.

اه‌و تاراپیقی بۇله‌گی، رو، چهره، صورت

یۆز : سوودا باتمانی گه‌ر، غاآییپ یۆر، شنا کن

یۆزآچیقان : آیان مالیم بۇلان، آشکار شده

یۆزا گه‌ن : سوودا یۆزگاگا اۇکده، سووینگ یۆزیندا باتمانی غاآییپ یۆران، یۆزگیر، شناگر

یۆزا گه‌نجا : سووقوشی، پرنده کوچک آبی

یۆز اورماق : یۆز توتماق، دۇله‌مه‌ک یالبارماق، حاییش اتمه‌ک، کنچه لمه‌ک، اۇسله‌مه‌ک خواهش ودرخواست کردن

یۆز باشی : بیر بۇله‌ک یۆز اسگه‌ر بۇلان.

قوشونینگ باشلیغی، فرمانده صدسرباز

یۆز به یۆز : قارشیما قارشی، یۆزله‌ری بیری بیرینا غاباات (قابات) گه‌له‌ن، چاقدۇشه‌ن

روبرو، مقابل

یۆز توتماق : یۆز اورماق، یۆز سالماق، یالبارماق

حاییش اتمه‌ک، ته‌وه للا اتمه‌ک، کنچه لمه‌ک، خواهش وتمنا کردن

یۆز تورشیتماق : قاش لاری چیتمه‌ک، یۆزینگ گۇزونگی آسماق، یۆز سالللاماق اخم وترشروئی کردن

یۆز دۇنده‌ره‌ک : یۆز ساوماق، روگرداندن

یۆز غوییون : قوزی سیز غوییون، گوسفند بی بچه گوسفند بی بره

یۆزسالماق : یۆز توتماق، یالبارماق، اۇسله‌مه‌ک حاییش اتمه‌ک، تمنا کردن

یۆز قارالیق : یۆزی قارالیق بۇزماق لیق، ته‌له‌که.

ایش اتمه‌ک کیک، روسیاهی رشکستگی

یۆز قارا (یۆزی قارا) آییپ لی، اتمیش لی، اوتانچلی، کنچه له‌ن، آبرای سیز، روسیاه

یۆز گۇز : غاییزا، حایاسیز، اوتانچ سیز، یوخا سا سوو، یۆزی غالینگ، پررو

یۆزگیر : سوودا باتمانی گه‌زماگا چه‌پار، یۆزاگه‌ن، سووینگ یۆزیندا غاآییپ یۆران، شناگر

یۆزله‌شمه‌ک : یۆز به یۆز آرا داقی قیین چیلیغی (مه‌سه‌لانی) آییتماق، یۆز به یۆز اۇتورشوب اۇلا لاشماق، داوانی چۆزمه‌ک رودررو گفتگو ومصالحه کردن

یۆزله‌شمه‌ک : ساتاشماق، گۇزماگا بارماق مراجعه کردن

یۆزله‌نمه‌ک : بیرتاراپا اۇخراماق، بیرا اوغورا گیتمه‌ک، یۆلا دۆشمه‌ک، بیک طرف روانه شدن، راهی شدن، متوسل شدن

یۆزله‌نمه‌ک چی : یۆز اورمالی، اۇسله‌مه‌لی، ته‌وه للا اتمه‌لی، ته‌رخوس اتمه‌لی، یالبارمالی، خواهش بایدکرد متوسل بایدشد

یۆزله‌کی : یۆزیندا بۇلیان زات، دۆییپ لی دورومِلی، قالماقلی پۆختا زات، داُل بون آرا گه‌له‌گه‌چه‌ر سطحی قشری

یۆزله‌ی: بیر زادنینگ داش تاراپی گۆرونلی
آلدان (ئوداران) تۇسون دیییپ.
اه‌دیله‌ن حیله گارلیک، یۆز بیزه‌ن
آلتین کوموش چه‌کیلیپ سێرچالینیپ
قێزغۇلی اتجه‌ک تۇلوپ دۆ ییئیپ سێز
یۆنا بیر اه‌دیله‌ن آلدادیچلیق،
قشری سطحی

یۆزلی: قێزغۇلی، گوووش حالایان، قاوی گۆرودلیان
زات. مُد Mode مورد پسند، رواج

یۆزلی: سیلاغلی، حۆرمات لی، سۆزک دئنگله‌نیان
گه پینا قولاق آسئلیان، آبرایلی
محترم

یۆزلی: غایزا، یۆرگۆز، حایاسێز، یۆزی ئێرتیق
اوتانچ سێز، چه‌کینمه زه‌ک، پررو

یۆزمه‌ک: سوونینگ ئچیدا باتمانی غاییپ
یۆرمه‌ک (یۆزمه‌ک). شنا کردن

- غێز یۆزمه: یۆزمه‌گینگ بیر گۆرلوشی،
شنای قورباغه‌ای

یۆزمه‌ک. مالنینگ ده‌ریسئنی اه‌لیگنلی سۇقۇپ
سۇیوپ آییرماق، سوی ماق،
حامێنی سێپێرماق، پوست کندن
حیوانات

یۆزوچی: یۆزگیر، قاوی یۆزیان، شناگر

یۆز ییللیق: آسئر، یۆزییل واغیت زامان

یۆز ییللئقدان: هه‌ر بیر یۆز ییلدان -
بیر قارئن (یک قرن) دان، زمان صد سالی

یۆزی آق: قاوی سیلاغلی ایشی اۇنگات آدام
باعزت لی آدام، روسفید

یۆزی قالینگ (غالینگ): غایزا، حایاسێز،
اوتانچ سێز، یۆزی ئێرتیق، چه‌کینمه زه‌ک
پررو

یۆزوک (یۆزیک): بارماق لارا داقئلیان.
یۆزی قاشلی آلتین کوموش تاگه‌ک takalak
انگشتر

یۆزی گۆر دونگ یۆره‌گی گۆردونگ، یۆز یۆره‌گینگ
آیناسی دیر، ظاهر نماینده باطن است

یۆزی گۆزی یۆرسۆپ دور: تازا اوقی دان
توران یالی یۆزی چیتیپ دور،
صورتش پفالو است

یۆزینگا دۆ نه‌یین، دیدارینگا قووانایین،
برویت عشق میورزم و به دیدارت مینازم

یۆزین یاتماق: دۆشی آشاق آرقاسی یوقاری
اوزانیپ یاتماق، برو خوابیدن
آرقان (آرقائین یاتماق دال)

یوسئپ: یاقوب (اسرائیل) پیغه‌مبه‌رینگ
غوبا تاشلانان، تاپیلئپ بازاردا
ساتئلان اوغولی، یوسف فرزند یعقوب (ع)

یوسال: یاوسال، یوسه‌ل، یالتا، غاوشاق
مئسئئق، که‌یه‌نگ، تنبل، کاهل
یاراوسێز، یارامازیاغدای لی

یوسێر: خۆنچی ته‌سبی به‌جه ریلیان ایسلی
قاتی آغاچی، درخت یسر

یوْغاَ : قارشی‌لیق سوْز، سه نیینگ دیه‌گینینگ دال، آنطور که تو میگوئی نیست، نه

یوغرولماق : باسئلئپ قئسئلئپ - قارجا‌شدئرئلئپ اه‌یله نیپ یومشاق ماسا اوورمه‌ک، (حامیرماقدا) خمیرکردن

یوْغسا دآ : آیدئلجاق گه‌پی ایزارلاماق سوْز، گوچله ندیرئان سوْز، تاکیدحرف مطلب

یوْغسام دآ : بوْلماساَ، اه‌گه‌ر بولماساَ، ورنه

یوْغناماق : یوْغون (یوْغین) بولماق، دیشی (دوْیبی) گوْرومی اوْلالاقان بولماق ضخیم کلفت تنومند شدن

یوغورت (قاتئق) یوقورت ماست

یوغورماق : اونی سووا قارئپ باسئپ قئسئپ قارجا‌شدئرئپ حامیر‌اتمه‌ک، خمیرکردن

یوْغین : اینچا دال، اینی اولی، کلفت

یوْغین آدام . یوْغلی چیشیک، به وه‌سه‌ک آدم کلفت

یوْغین انچه‌گا : به وه‌ن، آوچ بوله ک آدی بار یوْقاری چئقیاَن، که سه یاتاَن، آشاق اینیأن، اوْللاقان انچه‌گا Colon

یوْق : یوْقوپ قالان، یوْقوندی، قالئندی، اثر، مانده

یوْق : قارشی ته‌رس جوْغاب، نیست

یوْق بابا : یوْخ بابا، آیدئلان گه پینینگ دوغری دال دئگئنی بئلدئرئان سوْز، قارشی‌لیق گوْرکه زیان سوْز، نه بابا، اینطورنیست

یوْق بوْلماق : یئتئپ گیدمه‌ک، اوْلمه‌ک گم شدن نابودشدن، مردن

یوْق بوْل : یئتئپ گیت، گوْرونما، گم شو

یوْق اه‌که‌ن : یوْق مئشدئق، نبود

یوْق حه‌م بوْلساَ : یوْقداَ بوْلساَ، بوْلماسادآ اگرهم نباشد

- اوْیداَ یوْق می؟ درخانه نیست؟

یوْقا : قالئنگ دال، اینچا نازئک، نازک

یوْقا حالی : اینچا ده‌ن دوقولان حالی، قالی ظریف

یوْقا اه‌کین : گوْر دال، سه‌لچه نک چوقول پئتراتنک گوگه‌ره‌ن، تنک

یوْقا یه‌ر : آق ات، آیال لارئنگ یوقا یه‌ری. غاسئغی، شرمگاه، زهار

یوْقا یؤره‌ک : یؤره‌گی یوقا، یؤره‌گی - گه‌ویئی (گوووْنی کوْنگلی) آچئق حامراق، ماحربان، باجنبت

یوقا جئق : اوْران یوقا، اینچا، ظریف نازک

یوْقاری : یه‌رده‌ن آسمانا تاراپ اوغور، به‌ییک- لیک، آسمان گوْنگ، بالا، بلند

یوُقاری باش: توُرکمه‌ن سأحرا دا آق قالادان گوٌن دوٌغار تاراپدا اوتوران لارآ.
یوُقاری باش وگوٌن باتار تاراپدا اوتوران لارآ آشاق باش دیپیلیأر، ساکنین شرق صحرا

یوُقاری کلاس اوُقویان: اوُرتا مه‌کته‌بده‌ن یوُقاری اوُقویان لار، دانشجو

یوُقاری موغام لی: اولی اوُروُن لی ده‌ره‌جه‌لی سیلاغلی، صاحب منصب

یوقالماق: یوقا نأزنک بولماق، نازک شدن

یوُقانج (یوُقونچ): میکروب لارآرقالی یایرآیب که‌سه‌ل دوُره‌تیان، بیری بیرینده‌ن یوُقوشیان، مُسری

یوُق دلُق: نبودیم

یوُق دِرَما: یوُقدورما، بیر زآت به‌رما، چیزی نده

یوُقدورما: یوُقوشدورما، ایز اه‌سه‌ر قویما نگذار اثر کند

یوُقسول: غاریپ، مأتأج، فقیر نیازمند

یوُقلاماق: بیرینی بیر زآدی یادلاماق، یادآ سالماق، کولیسه‌مه‌ک، یادآوری کردن، بخاطر آوردن

یوُقلاماق: سارپ اتمه‌ک، خارج اتمه‌ک، یوُیماق، یوُق اتمه‌ک خرج کردن

یوُقلاماق: یوُق اتمه‌ک، آرادان چیقارماق نیست نابود کردن

یوُقلوق (یوُقلیق): یوُق بولماق لیق، اوُلوم مرگ

یوُقماق: یوُقوملی تازالی بولماق (پأکیزالی) جاتانا یارآرلی بولماق، مقوی بودن

یوُقماق: اتره‌نگی سولماق، یوُقوشماق، ایز-اه‌سه‌ر قویماق، اتره‌نگ به‌رمه‌ک، رنگ پس دادن، رنگ پریدن

یوقورت: یوغورت، قاتیق، ماست، Yoghourth

یوُقوش: اه‌ربه‌ت، یامان، تله‌که، بد

یوُقوش گوُرمه‌ک: گوروُن گه‌یین قالاق، قاتی گوُرمه‌ک، اوُیله له‌مه‌ک

یوُقوشماق: بیرکه‌سه‌ل بیرآدامدان باشغا بیر آداما یوُقماق، ستول بیر آدام جه‌م- که‌سه‌لله‌مه‌ک، سرایت کردن

یوُقومسز: ایلخانات، باتنتیق سز، اچی قارا پیس، باخیلی آدام، بیگره‌نچی آدام منفور حسود

یوُقوملی: یوره‌ک سوُیه‌رلی، خوُزیرلی، دلنواز دلپسند

یوُقوملی: جاتانا یارآرلی، پأیدالی، ایمه‌لی زات مقوی

یوُک: حالتالی، یاشیک لی، چرغلاپ، کولتوملاپ باشغا بیر یارا اکیدمه‌ک اچون تاییار اه‌دیله‌ن زادلار، بار

یۆک أکیدیجی : یۆک گۆتەریأن، حمال باربر
یۆک چه کمەک : یۆک داشیماق، باربردن
یۆک داشیماق : یۆ أکیدمەک، باربردن
یۆک دۆشیرمەک : یۆک چه کیأن زاتدان
یۆکی آلنپ یەردا قویاق، پائین آوردن
یۆکی آمارا دۆکأنا داشیماق، بار
یۆک چه کیأن زآت : دۆیا (دئیا)، آت.
آلاشا یابی بایتال قاتر، اەشەک،
اۆکوز، ماشین، آفتامیل، گأمی.
تئرئن (تئرەن). Train
یۆک یۆک لەمەک : یۆک چه کیأن زادا یۆک لەی
داشیپ جای لاماق، باشغا بیریەرا
أکیدمەک آدچین یۆکی جوغلاب اورماق
بار زدن
یۆکی آغئر : یۆکی اۆز مۆجوده رنیده ن کأن،
بارش سنگین است
یۆکی آغئر : یاشائیشئرا ائزا چەکیأر کۆسەنیأر
درزندگی رنج می برد
یۆل : اۆز، کەس، قۆبار، یئغ، دۆیبی ئلەن.
چنقار، بچین، بکن، از بیخ در بیار
یۆل : تاتناو اه ریلیأن یەر، گه لیپ ـ
گیدیلیأن اوغور، راه ـ جاده
یۆل : قانون، دوزگۆن، رۆب، آداب ورسم
روش قانون
یۆلا : یۆلام، گەزەک، گەرەن، دفعه ـ باره

ـ نأچا یۆلام، نأچا گەزەک، چند دفعه
یۆلا : یۆل أوستۆنا، براه
یۆلا بار : یۆل أوستۆنا بار، بروسر راه
ـ قارا یۆل : تەکیز یۆل، چاغئل، جاده آسفالته
ـ زئپ ئلەن قارئلئپ ـ Asphalte
دۆکولەن یۆل،
ـ چاغئل لی یۆل، داش چاغئل دۆکولەن یۆل
جاده شنی
ـ یودا یۆل : اولی یۆلدان آیرئلان کئچی یۆل
راه فرعی
یۆلا دۆشمەک : گیدمەک، اوغراماق،
روانه ـ راهی شدن
یۆلاغجی : یۆلا گیدیپ باریأن آدام، یۆلا دۆشەن
اوغران آدام، مسافر، رهرو
یۆلاغجی حانا : یۆلاغجی لارئنگ دۆشلەیأن،
یا تیأن یەری، میخمان حانا، میمان حانا
کەروان ساری، مسافرخانه، هتل Hotel
یۆلاغجی لیق : کەروەن چئلنئنگ، کۆپ ئولوپ
بیر یەرا اوغراماق لئق، مسافرت دسته جمعی
یۆلا گیدمەک : بیر یۆلا اوغراماق،
عازم سفر شدن
یۆلبارس : آرسئلان، پئشیک (مئشیک) لەر
ماشغالاسئندان، اۆران گۆیچلی یئرتیجی
اولی جه یران شیر Lion
یۆلباشچی : بیر ایشینگ باشئندا بۆلوپ اۆنی
دولاندئریأن باشلئق، جوغابکار،
رئیس مسئول

یول بهر: ساوئل، بیر قئرا چه کیل، راه بده

یول بهرنگ گیدسین له ر: یول آچینگ - قایداسین لار، راه بازکنید بروند

یول بهرمه ک، یول آچماق، قاتناو آوچین یول قویماق، ایجاد راه کردن

یول توتماق: گه چه گئا یولی باغلاماق، گوپ آداما اوتوران ماحه للا زئیان - یه تیرمه ک، پیس ایش، راه بستن

یولداش: بئله لیکدا بیر یولا گیده ن، اوغورداش، همسفر

یولداش: چاغا دونیا اینه ندا بئله لیکدا چئقیان باردا، ائشه ن، همراه بچه

یولداشئنگ قاوی بولسا یولوم اوزاق دیما، همسفر خوب راه را کوتاه میکند

یولقا: الموداٍم گوک بولوپ دوران آرچا - مه نگزه ش پورلی آغاچ، نوعی درخت همیشه سبز

یوللاماق: ایبه رمه ک، اوغراتماق، فرستادن

یولدان چئقماق: یولونی اوغورنی یئتیره ن آداشان، ته رس یولا گیده ن، گمراه

یول که سمه ک (که تمه ک): سوزله مه ک، گه پله مه ک، گوررونگ به رمه ک، طی طریق، حرف زدن

یول که سمه ک، یول لاردا باسماچیلیق اتمه ک، راه زنی کردن

یول بولونچا: یولدا بولیان باش، درطول راه

یولوق: یولونوپ آیرئلان، قئرئق، آوزیک، کنده شده، پاره شده

یولوغان: ساتاشان، دوشان، دوچار بولان، بیر غایغی بئلئرا اوک لانئپ باغلی بولان، گرفتار برخورد کننده

یولقا: یوقا سه لچه نگ چوقول آلا گوگه ره ن اه کین، زراعت تنک

یولوقسا: دوش گه لسا، ساتاشسا، دوش سا، برخورد کند به بیند

یولوقماق: ساتاشماق، دوشماق، اوچراماق، (ساها سوز قول تیز یولوقار به لاغا) برخورد کردن

یولونان: یولونوپ آیرئلان، غئرئلان آوزیله ن یئغئلان، پاره شده کنده شده چیده شده

یولوناق: غئرئلماق، یئغئلماق، چیده شدن پاره شده سوغورلوپ آوزولیپ آیرئلماق،

یولونگ آق آچیق بولسون: ساغ آمان باراڈنگ اوزنگاٹ ساغ لئق آق لئق بئله ن ماقسادا - یه ته ردینگ، بسلامت وخوش بروی

یول یودا: اولی یول و مایدا یول لار، جاده و راههای فرعی

یول یوروش: قوپارلانئپ بیر ما قسادا - اوغراماق، راه پیمائی

یولومئش: یولونان، یئغئلان، دوبی بئله ن قوپارلان، کنده شده چیده شده

یولوناق: یئغئلماق، قوپارئلماق کنده شدن

یولی: قانونی، دوزگونی، دابی، آداب ورسم را

yummag

یوماق: توغالاق اەدیپ سارلان ساپاق
اەریش یۆپلیک، نخ گلوله شده

یوماق: ییتی سۆزلی دەگیشما، باتعین سۆزلی
آیدیشیق، سۆرتا سۆزلەر،
حرفهای جانسوز و شوخی و دعوای تند

یومران: ییقلان داغان دارغان، وەس وەیران
یومرلان، ویران خراب

یومروق: یومولان پەنجا، اەلینگ بارماق لاری
یومولوپ یوغنالیان پەری مشت

یومرولماق: یومرولماق، بۆزولماق، وەیران
بۆلماق، دووولوپ ییقیلیپ
چۆکوپ قالماق، ویران شدن

یومرلان: داغان، دارغان، ییقلان چۆکەن

یومرلوپ قالان: بۆزولوپ قالان خراب شده
ویرانه

یوموی: یوغون راق، یوغنا قراق، گۆروُمی -
اۆللا قان راق، نظراً بزرگ

یومشات: یومشاق ات، نرم کن

یومشاتماق: یومشاق اتمەک، نرم کردن

یومشاق: قاتی دال، یەنگیل لیک بیلەن
قیسیلیان، غاوشاق، نرم

یومشاق آدام: سادا، تۆرکانا - آرام، مولایم
اەدەبلی آدام، خوش اخلاق

یوملوقماق: یۆزینگ اوغورنا بیر تاراپا گیتمەک
اوغراماق، بیر تاراپا اەنگمەک
بی هدف رفتن

یوموت: تۆرکمەن آراسیندا آتابای جاپاربای-
-غا آیدیلیان سۆز، یموت

یومورتغا: تاووق وقوش لارینگ قوزلایان
راستی آق قابیق لی تۆخوم تخم مرغ پرنده

یومورتغا اۆیونی: توی بایرام لاردا یومورتغا
اوروشدورماق، بازی تخم مرغ شکستن

یوماق: آجیق بیر زادی یاپماق، سەبشیرمەک،
بهم آوردن، بستن

- گوز یوماق: گوزونگ اۆنگلونی غاباق بیلەن
اۆرتمەک، چشم بستن

- دۆداق یوماق: دۆداقلاری سەبشیرمەک
بیری بیرینا یەتیرمەک، آغزی
یوماق، لب بستن

یوموش: ایش بۆیروغی، ایش تابشیرقیسی، ایش
گەچیرمەک لیک، سەرانجام بەرمەک
لیک، خذمات، قوللوق، بکار کشیدن

یوموش اوغلان: ایش تابشیرلان اوغلان -
یۆرتاوُل، شاگرد

یومولماق: یوموق بولماق، یاپیلماق، قیسیلماق
بسته شدن بهم آمدن

یۆنا: اەیەرینگ قانگالانینگ آشاغیناا
قۆیاق آچین قات قات اەدیلیپ
تیکیلەن تەلەتین کەچە
چرم و نمد زیر زین اسب

یۆنا: یۆنەجا: توغیت، پول سیز پەشکەش
حۆدُرلەنەن زات، هدیه

یۇنا بىر زات: دەرەك سۆز زات، بىخود زات
پاقات بىر زات، بوش زات
يەنگىل، چيز بيهوده

یۇنا كەي: آنگسات، دۆشونمەگى قىيىن دال
سادا، ايل آراسىندا بار زات
يەنگىل، آسان معمولى

یۇنالماق: يۇلا دۆشمەك، ياڭلى اوغراماق،
عيمئىلداماق قيمئىللاماق، راهى شدن

یۇنات: اۇنگلورغا نىڭ اەتى، اەتىينىڭ
يومشاقى، گوشت راسته

یۇنچغا: يۇلغى نىنگ كەركى نىنگ آغىزئىندان
چىققان آغاج لۇلەك لەرى،
تراشه

یۇنغۇچ: يۇلغى، آغاج تاختا يۇناق اۇچين
اۇلانئلىيان آسباب، رنده

یۇنگ: حەيوان لارنىڭ دەرىسىنىنگ
اۇستۇندا كى يومشاق تۇي غىل،
پشم، مو

یۇنگ سىياماق: يۇنگ دىتمەك، حلاجى كردن

یۇنگ داراماق: شانه كردن پشم

یۇنگ ماتا: يۇنگدەن دۇقۇلان ماتا،
پارچه پشمى

یۇنگ سۆز: كان، كۆپ، زياد

یۇنگ يۇنگالا: سۆرقادىلىق، بيمارى

یۇنگ بۇلماق: يۇقۇشماق، يايىراماق
سرايت كردن

یۇنگالاماق: سۆرقاولاماق، بيمار شدن

یۇنگسا: تىنگلىش تىشكىلىلەندا بارماغا اۇتئرئلىيان
دەمىرجىك، انگشتانه

یۇنگقالايان: قارالىق ياپيان موجابات،
نكله يأين كسيكه تهمت ميزند

یۇنگقاماق: قارالىق ياپماق، تهمت زدن

یۇنلەمەك: بىر تاراپا اوغراماق، بىر
اوغورا گىتمەك، يۇرەمەك،
بيك طرف رفتن

یۇناق: ساپ لاماق، يۇدور سۇدورنى
آتيراماق، يىلماناق اتمەك
صيقل تراشيدن رنده كردن

- دەمىر يۇنيان: تراشكار

- داش يۇنيان: داش چاپيان يىلماناق ادىان

يوۋار (ياوار): كۆپ چىلىك لۇلوپ بىر آدامنىڭ
بىر كۆنلىك ايشىنى بىتىرمەكلىك
گەچىرمەك، يەرىنا يەتيرمەكلىك

يوۋار: مى شويد / دسته جمعى كسى را يك روزه كمك كردن

يوۋاش: پەس سەس، سەسى قاتى دال
آسالىق، سۇزاق، آهسته

يوۋاش: حادلىقماچ دال آرام لىق، گەپ سۆز
گورروڭ سۆزلىك، آهستگى

يوۋاش: قورقاق اوركەك دەپك دال،
عئلئقلى آرام (آت حاقدا)

يوۋاش آرام

يوۋاش گىت، آهسته برو

یوواش گه پله مه ک، آستا گه پله مه ک
خومۆر ستۆمۆر — آهسته حرف زدن

یوواش یوواش: خۆسمی سۆمی، آهسته

یووان: دوزی آز، آز دوز آشلان،
کم نمک

یووان: آراسالان، شوینده

یووتماق: یۇقوردا قدان گه چیرمه ک
قورت دادن بلعیدن، فرو بردن

یوودوم: بیر گه زه ک یووتاغا بۇلان
داماق، یک لقمه

یوودوماق: یوودومی یۇقوردا غننگ آشاق
ایپه رمه ک حه ره که تی،
حرکت گلو موقع قورت دادن

یوووودار: یۇقوردا قدان گه چیره ر
قورت میدهد، می بلعد

یوووۇرت: ایل اولوس، اۆلکا، واتان
وطن، دیار

- اه ه م یوووۇردی، گوکله نگ،
مادرم از کوکلان است

یوووۇرتده ش: بیر یوووۇرتدا اۇتوران-
لارنینگ آرا باغلانشغی،
هموطن

یووا: یاوا، حه ویرتکا، که ته ک، اۇی جنک
قوش لارنینگ یاتاغی — لانه پرندگان

یووۇرجی: گه لیننیگ آرا مسئنئنگ کیچی
اه رکه ک دۇغانلا رینا به ریلیان آت
مناسبت برادران کوچک با زن
برادر بزرگ

یوووئرتمه ک، حالی ژۇقیمانی باشلاماق
شروع بافتن قالی کردن

یوووۇرذئلمه ک: قورامانی قوروپ، اه ریشینی
گه ریپ ژۇقوماغا (ژۇقاماغا) ژۇقیماغا
تاییار اه دیپ قویماق،
دستگاه آماده برای بافت قالی

یووروک: چاپاغان، الْلغاغان، یۇرتاغان
قاتی یۇرتیان — تیز پا، تندرو دونده

یوووۇرمه ک: یۇرتماق، چاپماق، الْلغاماق
بدو رفتن، تند رفتن

یووسه ل: یادسال، قاوشاق - یالتا، یاراوسئز
که یه نگ، باشارئقسئز، -
اۇقیپ سئز، — تنبل، سست

یووئسغا: نته حیت دشۇ لونگ یالی یاش
ییگیت اۇله ندا غان قوقی اه گین-
باشی گۇمولوپ قمدان اه دیله ن
ده فه (ده په)، تپه کوچک محل دفن
یوووسغا — لباسهای شهید

یوووقالماق: یووقا بۇلماق، قالئنگ دال
نازک شدن

یوولوق: آتا اه نا نئنگ چاولئغئنئنگ
(چولوغ لونگ) چاغاسی، فرزند نبیره
- آتا اه نا نگ اۇغلان لارئله ن باغلانشغی:
اۇغول قئزلار - آختق - چاولئق. یوولوق....
فرزندان - نوه گان - نبیره گان، فرزندان
نبیره

یوومار (یوومار): آراسالامار، نمی شوید /

یووماق : سوو چه کمه ک، سوو بیله ن -
آراسسالاماق،   شستن
- اه لینگی سابین بیله ن یوو: دستت را با -
صابون بشوی

یوووناق : لوزونگلی سوو بیله ن یووماق،
آراسسالاماق، سووا دوشمه ک
غسل کردن حمام رفتن

یوووش : آیرایتن قیزتلجا اینچه جیک
انجی بوش داماری قاتیش،
نی نازک سرخ رنگ توخالی
رگه دار مخصوص قلم نی

یوووش قالام : حات یازماغا اُلانیتا ایری حات
بولسا، اولانیلیان قالام، که سگیر
چاقی بیله ن یوووشدان ۹جه ریلیان
قالام

یوووش : یووماغا، آراسسالاماغا، سوو آقیت-
ماغا، آرقالاش، کومه ک ات،
برای شستن کمک کن

یوووندی : ال آیاق انام قاب چاناق،
حه بیر زات یوولوپ قالان سوو.
یووولان سوو، آب استعمال شده

یوُیماق : حارجلاماق، سارپ اتمه ک
خرج کردن

یوُیدی : سارپ اتدی، حارجلادی
خرج کرد

ییْت : گیت، یوق بول،   گم شو

ییْتدی : گیدی، یوق بولدی،   گم شد

ییْتگی : ییْتیرله ن زات، یوق بولان زات
انسه ییپ زایا بولان زات، گم شده

ییْتمه ک : قاچیپ یوغالماق، یوق بولماق،
قاچیپ قالماق، گوروم جوروم بولماق،

ییْتیردی : یوق اتدی، گم کردی، گم شدن

ییْتیردیم : غالدیردیم یوق اتدیم، گم کردم

ییْتیریم : گوروم جوروم بولماق، ییْتیپ گیدمه ک
گم شدن

ییْتی : که سگیر، اوتگیر، کوتده ک دال،
تیز، برنده

ییْدی (ییدیک - ایدی) : آغزیتا (آغزیتا)
سالیپ چه ینیاپ بوقورداقدان گچیردی
خورد

ییْرت : بول، بوله ک بوله ک ات، جیر،
دیل،   پاره کن

ییْرتماق : بوله ک بوله ک اتمه ک، دیلمه ک
پاره کردن، دریدن

ییْرتیجی : الکری بولمایان جول جه یوان لارینگ
حاسیه تی،   درنده وحشی

ییْرتیق : ییْرتیلان، بوله ک بوله ک بولان
پاره

ییْرتیلماق : بولونمه ک دیلینمه ک،
جیریلماق،   پاره شدن

ییْرتیق ایریک، کان ییْرتیق، دارا و دارا و،
بوله ک پیچه ک کوینه زات، پاره پوره

بولاماخ ـ دولاماخ ـ تۇولاماخ

يىرگەنچ (ئيگرەنچ): يۇقۇمسىز، يىرگەك ـ
بولانچ ليق بد داشتن، نفرت

يىرگەنچى يىگرەنچى: يۇقۇمسىز، يىرگەك ـ
لبولانچ، باتىنىنۇق سىز، بد ـ منفور

يىرگەندى (ئيگرەندى): حالامادى، ييس گوردى
يىرگەلى بولاندى، نفرت كرد بدش آمد

يىرگەنمەك: ايرگەنمەك، يىگرەنمەك (ايگرە)
نفرت داشتن

يىغ: اۇر، كەس، اۇتى يىغ، بچين
دروكن

يىغ: آوشير، كولتوم ات، يىغنا،
يك جا جمع كن

يىغا: يەل دەگمەيان تاراپ، يەل اۇسمەيان
تاراپ طرف مخالف باد

يىغا شىغا: يىغا، يەل دەگمەيان تاراپ،
جائيكه باد نميگيرد

يىغالماق: آراسى ياقين بولماق، بيرى بيرىگە
قولاى بولماق، يىغى بولماق، گور بولماق
اوستى اۇستونا بولماق، پهلوى هم نعل هم
بودن

يىغدۇرماق: اۇر دورماق، يۇل دورماق،
دۆبى بىلەن قوپارتماق،
تراشاندن، كنداندن

يىغرالئق: يىغىرلىپ، كنجالىپ اۇلتۇرماقلىق

يىغۇلۇق: مۆرشيك، مۆررەلەن، حالىتا حالىتا ـ
بولان، يىغىرلان، سىقىلان چروكيده

يىغرلۇق يىغرلىق: حالىتا حالىتا، ايلەم ايلەم
بولوپ دوران، بۈرزوك بۈرزوك غاسىن
آتان غاسىنلى، بۈرۈشيك چين چين، چين دار

يىغرلىقاق: چەكينمەك، اۇيالاق، اوتانجىراماق
يىغىرلىق، اوتانچانگلىق اتمەك، يىغىرلماق،
كوتىلىرمەك، ساقىغادورماق، خجالت كشيدن

يىغشىرماق: بيرزادى يىغناب قويماق،
ياشىرئىپ گيزلاب قويماق
پنهان ومخفى كردن

يىغماق: گوگەريپ اۇلتۇران اۇتى چوپلى دۆبىسىندەن
قوپارماق، يىغنىپ آلاق، اۇرماق
تراشيدن، درو كردن، از بيخ كندن علف

يىغناق: آوشيمەلەنگ، مەسلاحات
سالاسالماق اۆچين بولان يىغنالىشلىق اجتماع

يىغناماق: آوشيرمەك، توپلاماق، كولتوم لاپ
قويماق، اەكيننينگ اۇتۇمنى يىغنىپ
يىغناب آلماق، يىغنالماق، جمع كردن

يىغنالىشلىق: يىغناق، آوشيمەلەنگ،
مەيليس، كوپ جىنلىك بولوپ اەديليان
ماسلاحات، اجتماع، مجلس مشورت

يىغىر: يىغرلىق ات. بۈرۈشيك چين داركن

يىغىرت: مۆرشيك، حالىتالامان، يىغىرلان،
سىقىلان، قوران، چروكيده

يىغىرلىپ اۇلتۇران: بۈكودوپ آشاق باقىپ
اۇلتۇران، خميده نشسته

يىغىرلىپ اۇلتۇرماق، بۈكودوپ اۇلتۇرماق، خميده نشستن

يىغنا: چوبلا، آوشير، جمع كن

ئیغىرلیپ تىكلەن : ئورتوشدىرلیپ ،
حالتا حالتا اه دیلیپ تىكلەن .
پۇدورسۇدوردتىكلەن . صاف تمیز دوخته شده
- ئېزتىنىڭ ال ماشین مىز لۇیپەك ماتانی -
ئیغىرىار ، ئورىار ، چرخ خیاطی ما
پارچه ابریشمی را صاف نمیدوزد
چروکیده چین دار میدوزد
ئیغىرماق : ئورمەك ، حالتا حالتا اتمەك ،
چین دار کردن
ئیغىرلماق : ئورژولمەك ، حالتا حالتا ئولماق
چین دار شدن
ئیغندی : قالان قاچان زادىنك اۇلیشمەگی ،
ئیغناغی ، جمع شده چیزهای بدرد نخور
ئیغی : آراسی دار ، یاقین ، قولای ، گور ،
اوستی اوستونا ، آچىق / سەلچەنك
لوقا دچوقول دال ، نزدیک هم
ئیغی دان ئیغی : بەتەرگور ، دلیسەنگ گور ،
لوران گور ، اوستی اوستونا ،
خیلی بهم نزدیک ، خیلی پر
ئیغی سئندا : یەل تاراپئندا دال ، یەل ـ
دەگمەیان تاراپئ ، طرفی که بارگیر نیست
ئیغق : بوز ، داغئت ، دارغات ، وەیران ات
یەرا یاتئر ، خراب کن
ئیغقان یومران : وەس وەیران ، دەرپی داغئن
داغان ، دارغان ، ویرانه

ئیغقما : بوزما ، داغئت ما ، دارغاتما ، وەیران ـ
ـ اتما ، خراب نکن
ئیغقماق : بوزماق ، داغئت ماق ، وەیران اتمەك
خراب کردن
ئیغقماق : دىنك دوران زادی یەرا یاتئرماق ،
کەسە قویاق ، بزمین بینداز
ئیغقماق : گورەشدا تاراپی یەرا ئیغقماق ،
اوستون چئقماق ، یەنگیش قازاماق
درکشتی طرف را زمین زدن
برنده شدن
ئیغقئپ دئر : بوزوپ دور ، وەیران اەدیپ دئر
خراب کرده
ئیغقئق : ئیغقان یومران ، یومروق ، بوزولوپ
وەیران بولوپ قالان ، ویرانه
ئیغقئلان : بوزولان ، یومورلان ، دارغان ،
اوتدئران ، اوتدوران ، خراب شده باخته
ئیغقئلماق : بوزولماق ، وەیران بولماق ، ـ
داغیماق دارغاماق خراب شدن
ئیغقئلماق : گورەشدا باسئلماق ، مغلوب شدن
اوتدورماق اوتدئرماق باختن
ئیغقئلدی : یەرا ئیغقئلدی ، باسئلدی ،
اوتدوردی ، زمین خورد مغلوب شد
ئیگرئلمەك : ئیگرانئلمەك ، بیزینی یامان
گورولمەك ، نفرت داشتن
ئیگ : ئیگرە نجلیك ، یامان گورمەك لیك
نفرت

ییگره‌یخ: ییرگه‌یخ، بیرینا یا وا بیرزات دان
چوریم دوره‌یای لوران اه‌ربه‌ت
یاراماز دولیغی، یوقوسئز، نفرت
یامان گورمه‌کلیک،

ییگره‌نجی: ییرگه‌نجی، یوره‌ک بولاندئریان
گوووناً یوقمایان، کونگول آلمایان،
چندش آور، نفرت آور

ییگره‌نمه‌ک: ییرگه‌نمه‌ک، ایرگه‌نمه‌ک.

ییگره‌نیلیان ییگره‌نجی اولماق لیق، گوردنمه‌کلیک
یامان گوردنمه‌کلیک منفور شده
ازنظر افتاده

ییگرمی: (۲۰)، سان، بیست

ییگئنت: یاشی یه‌ته‌ن، جاحیل جیغ‌ن،
اویله‌ن مه‌ریک اوغلان،
(ییگئنت لنگه‌ده‌ن آییرلایئن دلیسه‌نک اویلانگلل)
جوان ازدواج نکرده

ییگئنت لیک چاغی: جاحیل لیق دوورئی ـ
(ده‌وری)، جوانی

ییل: اون ایکی آیلیق زامان ده‌وئر (دوور)
سال

ـ بیرییل: اون ایکی آی: یکسال

ییل آشا: بیرییل آدستونده‌ن گه‌چیریب
یک سال درمیان

ییل آشان: بیرییل آدستونده‌ن گه‌چه‌ن
یک سال گذشته

ییل باشی: ییلئنگ ده‌سلابقی گون له‌ری،
ییل دونومی، اول سال. سالگرد

ییل باشئندا: ییلئنگ باشئندا، در اول سال

ییل باشقی آی: یه‌روه‌ردین (حه‌مه‌ل)،
ماحه‌رره‌م (آتشئر)، ژان ویا
Janvier (یانواری)

ییل به ییل: حه‌رییل، ییلئنگ ییلئنا،
ییل گه‌لدئنگلیجا سال بسال

ییلان: سوئیره‌نجی له‌ردن، سئیری اوزرئین
زه‌حه‌رلی حه‌یوان، مار

ییلان اووه‌ک: ال ایکنا سئله‌ن تئکئنلیان
نانگیش لارئنگ بیر گورنوشی،
نقش سوزن دوزی زنانه

ـ سوو ییلان: سوولاردا یاشایان زه‌حه‌رسئز
ییلان، ماربی زیرآبی

ییلان قاوسایان باشلاب: ییلان قاوالاسا
سالپ آیت، اه‌گره‌م بئرگره‌م قاچ، ازجلو مار
Zigzag بطور مارپیچ زیگزاگ فرار کن

ییلپئلدی: چالاجیا یا تئپ گورونیان ایشئق
روشنائی کم نور

ییلچیا: یالچا، سئرجا، آدستی آچیق یارا،
زخم سرباز

ییلچار: یوزی ته‌ب ته‌کیز، ییلدئراب دوران
ییلماناق، ییلپئلداوق،
صیقلی، صاف، براق

ییل دونوی: ییل اووریلمه‌گی، تازا ییل گه‌لمه‌گی
سالگرد

یئلدا : بیر یئلدا ، حه ربیر یئلدا ، یئل سایئن
سالانه - سالیانه

یئلدام : چاپغئن ، یوروروک ، چالت چاپیان
چالت ائلغاپان ، دونده
قاتی یورتیان ،

یئلدئراماق : یئلدئر یئلدئر اته ک / یئلپیئلدئلی
آوشون آتاق ، شوغلا سالاق ،
درخشیدن

یئلدئرا ووق : یئلدئرایان ، یئلپیئلدا ووق ،
آوشون آتئپ دوران ،
برّاق ، درخشنده

یئلدئرئم : ائلئکتئریک Electrique
- له رینگ توپلا نماغئندان حاوا دُولان
چاقنا شئق / سه بأبلی یوزا چئقیان
وبیرده نکا دُوره یان یا غتی لیق ،
نشئمته ک ، برق

یئلدئرئم چاقماق وگونک گوپئرده مه ک :
یئلدئرئم چاقماق سه بأبلی گوچلی
حاوا آقئمی واُونونک گوپئردی سه سی
رعد و برق

یئلدئز : گیجا له ر / اوُزونده ن یا غتی لیق -
گورکه زیأن آونجاق یُولوپ / گورونیان
زُوبیسئز آسمان داقی / سان سئز
جئسئم لار . کوکب ، ستاره

- باتا یئلدئز : اُولئدرباقی یئلدئز ، ستاره پروین

یئلدئز تانیماق (تاناماق) لئق :
آستئرولوژی Astrologie

یئلدئز تانایان : Astronome
آستئرولوم ، ستاره شناس منجم

یئلدئزحان : اوغوزحانئنگ اُوغلی ،
پسر اوغوزخان

- ده میر قازلق یئلدئزی : چات قایرادا -
یه ری گه ن یئلدئز لارئنگ بیرچه تیندا کی
پارلاق یئلدئز ، ستاره جدی قطبی

- ده نگیز یئلدئزی : ده نگیز له ردا یاشایان
بأش قوللی یئلدئزا مه نگزه ش
حه یوان ، ستاره دریائی

یئلغای : توُرکمه نئنگ بیر توُله گی ، ساقئز ،
مئرزا آلی وه کیل لی دیا شغالار شوندان
دئرلار . طایفه یلقی

یئلغئرماق ، یئلغیماق : سه س سئز گوُلمه ک ،
گولُمسئره مه ک ، تبسم ، لبخند زدن

یئلغئن : سیردئم سیردئم شاخالی ، قائئغی
قئزئل قئرمئسی ، شوُریه رله ردا بئتیأن
آغاچ ، درخت گز

یئلقی : غئل یال سوُرئسی ، غئل یال ، ایلخی
گله اسب

یئل لئق : بیر یئللا ده ره ک ، یکساله

یئلماماق : حه ربیر زادئنگ یوزینی پوُدورسوُدور
یه رینی غئرو آب / یوُنوپ / یئلماناق اته ک
صاف ، پرداخت ، صیقل کردن

① یئلماناق ، یئلمایخاق اتمه‌ک ، حالی حالیجا - نئنگ پودور سودورلی آلماق ، سیپالاماق ، که‌سمئرئنی آلاق یئلماماق ، Yılım

① یئلمانان ، صاف وصیقل شده / صاف وپرداخت کردن

① یئلئتماق : سووی بیر از قئزدئرماق ، ئیلی - مائیل اتمه‌ک ، نیمگرم ولرم کردن

① یئلئک : سئونگلئنگ ایچئندکی / یاغئمجاق / یومشاق / آق / تاغاملی / زات ، مغز استخوان

① یئلی : مائیل ، مولائیم ، نیم‌گرم ولرم

① یئلئنک : گه‌لین عئیز آیال لارئنگ چاپئت لارئنگ قئزاسئنا / داقیان کوموش به‌زه‌ک شاییاسی ، زلور آلات نقره

① یئلیاق : سه‌حه‌لیا قئزماق ، مولائیم بولماق ، نیم‌گرم شدن

① یئلئنماق : ساووق لوقدان چئقماق ، قئزماق ، یئلی‌ماق ، گرم شدن

یئلئنگ به‌ر سه‌نگ آیدائیی : اوغلان لار اویونی ماتال (چیستان) ادغوری ، تاراپ بئلگه‌ نی کوتگئرسا / آرا آشئلیان سوز ، اگر یک سال از عمرت را بدهی میگویم

KOTU

یی : ای ، آغئز ینگا سال ، بخور

ییدی : ایدی ، یئدی ، آغئز نا سالدی ، بوغاز دان گه‌چیردی ، قورت داد خورد

ییوا : ایوا ، اوا ، ده‌نگیز حاندان بولان تئزکمه ن له رینگ بیر بوله‌گی ، فرزند ده‌نگیزخان

٥٨٤

سيناسۇٔزلۇٔك

تۇٔركمەن پارس

يازوچي: نۇرمأمەت موتاغى

كوموش دەفە